

**T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TALEBE DEFTERİ ÇOCUK DERGİSİ
(İNDEKS, SEÇME METİNLER,
DEĞERLENDİRME VE SÖZLÜK)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin KÜÇÜK

**Enstitü Anabilim Dalı : Türkçe Eğitimi
Enstitü Bilim Dalı : Türkçe Eğitimi**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

HAZİRAN - 2008

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TALEBE DEFTERİ ÇOCUK DERGİSİ
(İNDEKS, SEÇME METİNLER,
DEĞERLENDİRME VE SÖZLÜK)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin KÜÇÜK

**Enstitü Anabilim Dalı : Türkçe Eğitimi
Enstitü Bilim Dalı : Türkçe Eğitimi**

Bu tez 05/06/2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doc. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doc. Dr. İsmail GÜLEC

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doc. Yılmaz DAŞCIOĞLU

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversite başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Hüseyin KÜÇÜK

Mayıs 2008

ÖNSÖZ

Ülkemizde de çocuklar için özel gazete ve dergiler ilk olarak 19. yüzyılda yayımlanmıştır. Bilinen İlk çocuk dergisi “Mümeyyiz” (1869)’dir. Bunu “Hazine-i Etfal” (1873), “Sadakat” (1875) izler. Bu dergilerin sayısı yaklaşık olarak 50’dir.

Eski harfli çocuk dergileri konusunda bir takım akademik çalışmalar yapılmasına rağmen, bu konunun yeterli ve gerekli şekilde incelenmediğini söylemek mümkündür. Bu açıdan Talebe Defteri ciddi ve başarılı bir dergi olmasına rağmen yeterli ilgi görmeyen dergiler arasında idi.

Talebe Defteri, 5 Haziran 1913–20 Mart 1919 tarihleri arasında 68 sayı çıkmış, 12 yaş üzeri çocuklara hitap eden bir çocuk dergisidir. İçeriği ve yazar kadrosu ile dergicilik tarihimizde önemli bir yeri olan Talebe Defteri’ni sadece isim olarak var olmaktan çıkarıp çocuk edebiyatına, o dönemin eğitim, sosyal yaşam ve kültürünün anlaşılmasına katkısı olması dolayısıyla inceledik. Talebe Defteri, çıktığı dönemdeki eğitim anlayışlarını ve kurumlarını, toplumda yaşanan sosyal sıkıntıları, mağlubiyetle sonuçlanan savaşların halkın üzerinde yarattığı umutsuzluğu, talebelerin geleceğe nasıl hazırlanması gerektiğini işleyen, her şeyi ile talebe için çalışan bir dergidir.

Bu tez; yazar adı ve konu adına göre indeks, seçme metinler ve değerlendirme olmak üzere üç bölüm ve bir ekten oluşmaktadır. Derginin içeriğinin daha iyi tanınabilmesi, bundan sonra yapılacak çalışmalara zemin hazırlanması amacıyla seçme metinler oldukça zengin tutulmuştur. Büyük bir titizlikle günümüz Türkçesine çevrilen bu metinlerde bize ait ilaveler köşeli parantezle gösterilmiştir. Ek 1’de yer alan sözlükte çevirisi yapılan metinlerde geçip günümüzde günlük yaşamda kullanılmayan sözcüklere yer verilmiştir. Ek 2’de ise dergiden örnek kapak ve resimler bulunmaktadır.

Çocuk edebiyatı alanında çalışma yapmamı sağlayan, çalışmamın her aşmasında engin bilgi ve tecrübesiyle benden desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir Bey’e hürmet ve teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca yetişmemde emeği geçen tüm hocalarıma, çalışma süresince yanımda olan eşime ve kızıma teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Hüseyin Küçük
Mayıs 2008

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR:	viii
TABLO LİSTESİ:	ix
ÖZET:	x
SUMMARY:	xi
GİRİŞ:	1
BÖLÜM 1: YAZAR VE KONU ADINA GÖRE İNDEKS:	14
1.1. Yazar Adına Göre İndeks.....	14
1.1.1. Makaleler	14
1.1.2. Şiirler.....	28
1.1.2.1. Manzum Şiirler.....	28
1.1.2.2. Mensur Şiirler.....	35
1.1.3. Hikâyeler.....	36
1.1.4. Hatıralar.....	46
1.1.5. Seyahatler.....	49
1.1.6. Masallar.....	50
1.1.7. Mektuplar.....	51
1.1.8. Romanlar.....	53
1.1.9. Tiyatrolar.....	54
1.1.10. Monologlar	55
1.1.11. Diyalog	56
1.1.12. Sohbetler.....	56
1.1.13. Eğlenceli Yazılar.....	57
1.1.13.1. Fâideler ve Eğlenceler.....	57
1.1.13.2. Fıkralar	58
1.1.14. Çeviriler.....	60
1.1.14.1. Hikâyeler.....	60
1.1.14.2. Makale	62
1.1.14.3. Masallar	63
1.1.14.4. Seyahatler	64
1.1.14.5. Şiirler	64

1.1.14.6. Tiyatro	64
1.2. Konu Adına Göre İndeks.....	65
1.2.1. Makaleler	65
1.2.2. Şiirler.....	79
1.2.2.1. Manzum Şiirler	79
1.2.2.2. Mensur Şiirler	86
1.2.3. Hikâyeler.....	87
1.2.4. Hatıralar.....	98
1.2.5. Seyahatler.....	101
1.2.6. Masallar.....	101
1.2.7. Mektuplar.....	113
1.2.8. Romanlar.....	105
1.2.9. Tiyatrolar.....	105
1.2.10. Monologlar	106
1.2.11. Diyalog	107
1.2.12. Sohbetler.....	108
1.2.13. Eğlenceli Yazılar	108
1.2.13.1. Fâideler ve Eğlenceler.....	108
1.2.13.2. Fıkralar	110
1.2.14. Çeviriler.....	111
1.2.14.1. Hikâyeler	114
1.2.14.2. Makaleler	114
1.2.14.3 Masallar	115
1.2.14.4. Seyahatler	116
1.2.14.5. Şiirler	116
1.2.14.6. Tiyatro	116
BÖLÜM 2: SEÇME METİNLER:	117
2.1. Makaleler.....	117
2.1.1. Talebe Defteri'ne 1 (Rıza Tevfik).....	117
2.1.2. Talebe Defteri'ne 2 (Rıza Tevfik).....	121
2.1.3. Mürebbîlerin Nazar-ı Dikkatine (Rıza Tevfik).....	125

2.1.4. Kadınlar İçin Talim Terbiye (Ali Nazîma).....	130
2.1.5. Memleketimizde İlk Kız Keşşâfeleri (İmzasız)	131
2.1.6. Türkçe Kitabet Dersi Mekteplerimizde Ne Haldedir (Defter)	132
2.1.7. Mekteplerimizde Türkçe Kitabet II (Defter)	134
2.1.8. Mektep Meselesi (Muallim Ahmed Halid).....	138
2.1.9. Yine Mektep Meselesi (Muallim Ahmed Halid).....	140
2.1.10. Kızlarımızın Tahsili Meselesi (Muallim Ahmed Halid).....	143
2.1.11. Maarifin Derdi mi Benim Derdim mi? (Ahmed Halid)	148
2.1.12. Daima Tegannî Eden Bir Millet (Gazi Köse Mihâl Zâde - Lisaneddin)...	151
2.1.13. Sınıfta – Mektep Adab-ı Muaşeretinden (Hüseyin Ragıb).....	153
2.1.14. İlmî Terbiye (Akçuraoğlu Yusuf)	154
2.1.15. Bir Talebe Mecmuası (Defter)	156
2.1.16. Vatan ve İnsaniyet (Ahmed Cevad).....	157
2.1.17. Uçurtmanın Tarihi (Gazi Köse Mihâl Zade).....	159
2.1.18. Aslıma Doğru (Nafi Atuf).....	161
2.1.19. Saray İçi Parkı (Hüseyin Ragıb).....	163
2.1.20. Yeni Turan Mektebinden (Nâfi Atuf)	164
2.1.21. Çocuklarda Gece Korkusu (İmzasız)	167
2.1.22. İntikam İçinde İntikam (İmzasız)	168
2.1.23. Çocuk ve Tabiat (Abdülfeyyaz Tevfik).....	169
2.1.24. Osmanlı Türklerinde Hayat-ı Sanat (M. Sarım).....	170
2.1.25. Jimnastik Umûmîdir (A. Seyfi)	172
2.1.26. İyi Vücutlu Milletler İyi Yaşar	174
2.1.27. Defterin Büyük Bir Teşebbüsü (İmzasız)	177
2.1.28. Artırma Sandığı ve Osmanlı Gençleri Teâvün Şirketi (Defter)	178
2.1.29. Genç Dernekleri (Mirliva Fon Huf).....	181
2.1.30. Keşşafın Muhtırası (M. B.).....	182
2.1.31. Mekteplerde Tarihi Temsiller ve Terbiye (Defter).....	184
2.1.32. Yeni Padişahımız - Culûs-i Hümayûn Münasebeti İle (Ab. Şeref).....	185
2.1.33. Milli ve Dini Terbiye (Ahmed Halid)	188
2.1.34. Maziden İstikbale (Abdülfeyyaz Tevfik).....	190
2.2. Şiirler.....	193

2.2.1. Akın (Âkil Koyuncu)	193
2.2.2. Şanlı Şahin (Aka Gündüz).....	194
2.2.3. Osman Gazi Kurultayda (Ziya Gökalp).....	195
2.2.4. Halka Doğru (Ziya Gökalp).....	197
2.2.5. Anadolu (Rıza Tevfik)	198
2.2.6. Bahar Rüzgârı (Ömer Seyfeddin)	200
2.2.7. Harita Karşısında (Enis Behic [Koryürek]).....	201
2.2.8. Ah Ey Vatan (Enis Behic [Koryürek]).....	202
2.2.9. Niyaz (Enis Behic [Koryürek]).....	204
2.2.10. Bağcı ile Çocuk (Ruşen Eşref [Ünaydın])	205
2.2.11. Mektep Açıldı (Ruşen Eşref [Ünaydın]).....	207
2.2.12. Değirmen (Ruşen Eşref [Ünaydın])	207
2.2.13. Lale (Ruşen Eşref [Ünaydın]).....	210
2.2.14. Keşşâfların Türküsü (Ahmed Cevad)	211
2.2.15. Türk Kızı Diyor ki (Calal Sahir [Erozan])	213
2.2.16. Barbaros (Mehmed Emin [Yurdakul]).....	215
2.2.17. Yaprak (Suad Fahir [İsmail Hikmet Ertaylan])	216
2.2.18. Kelebek (Suad Fahir [İsmail Hikmet Ertaylan]).....	217
2.2.19. Tatil Şarkısı (Suad Fahir [İsmail Hikmet Ertaylan])	218
2.2.20. Ordu (Süleyman Nesib[Süleyman Paşazade Sami])	219
2.2.21. Memleketime (Osman Fahri)	220
2.2.22. Gecenin Mektebi (Yusuf Ziya)	221
2.2.23. Hemedan Marşı Şahab Rıza	221
2.2.24. Yangın (Şükûfe Nihal).....	222
2.2.25. Oh, Bayrağım (Sabri Cemil)	223
2.2.26. Vatanıma (Ali Ulvi)	224
2.2.27. Türbe (Halid Fahri)	226
2.2.28. Nöbetçi – Çanakkale İzleri (İbrahim Alaaddin).....	227
2.3. Hikâyeler.....	228
2.3.1. Bir Talebenin Defterinden (Nüzhet Sâbit).....	228
2.3.2. Simeun – Sevgili Merkezçik (Muallim Mukaddem).....	230
2.3.3. Nöbetçi (A. Hüdâî).....	233

2.3.4. Anlamak İçin – Mukaddim (Aziz Hüdâî).....	235
2.3.5. Bir Mağlubiyetten İbret (Ahmed Cevâd)	237
2.3.6. Gece Bekçisi (Hüseyin Ragıb).....	240
2.3.7. Dağlar Çocuğu Tabîî Keşşâf [I] (C. C.)	242
2.3.8. Dilenciler ve Sefiller (Bahaeddin Ziya).....	245
2.3.9. El İşleri - Ağaç Dallarıyla Neler Yapılır? (Muallim İsmail Hakkı).....	247
2.3.10. Kortiş'in Hediyesi (Kazım Nami).....	248
2.3.11. Mektepliler Arasında (Mehmed Emin).....	250
2.3.12. Amelî Ahlâk-Misafirperverlik-Sultan Abdülmecid (M. A. Memduh).....	255
2.3.13. Amelî Ahlâk – Sebat – Sokullu Mehmed Paşa (Muallim A. Memduh)...	256
2.4. Hatıralar.....	259
2.4.1. Mahalle Mektebi Hatıralarından (Abdurrahman Şeref).....	259
2.4.2. Oba Mektebinde Oba Çocuklarıyla (Edhem Nejad).....	261
2.4.3. Muallimlerin Vehmi (Defter).....	264
2.4.4. Sudan'da Çocuklar (İskender Fahreddin).....	265
2.4.5. Sudan'da Çocuklar II (İskender Fahreddin).....	268
2.4.6. Sudan'da Çocuklar III (İskender Fahreddin).....	270
2.4.7. Vezne Önünde-Çetin'in Defterinden (Muallim Hulusi).....	273
2.4.8. Sanayi Mektebi Talebesine (Muallim İsmail Hakkı).....	276
2.4.9. Hatıra-i Esaret (Aziz Hüdâî).....	278
2.5. Seyahatler.....	281
2.5.1. Kadıköy Numune Mektebi'nin Bursa Seyahati (İmzasız).....	281
2.5.2. Harikulâde Seyahatler (Gazi Köse Mihal Zâde).....	282
2.5.3. Seyahat Hatıraları I - Tiflis Müzesi (Siraceddin).....	286
2.5.4. Seyahat Hatıraları II - Tiflis Müzesi (Sirâceddin).....	287
2.6. Masallar	289
2.6.1. Maymunla Efendisi (Masalcı)	289
2.7. Mektuplar.....	290
2.7.1. Türkçe Muhabbeti (Hüseyin Ragıb).....	290
2.7.2. Türkçe Kitâbet II (Hüseyin Ragıb).....	292
2.8. Romanlar.....	294
2.8.1. Küçük Roman-Sanat Yolunda I – IV (Gazi Mihal Beyzade).....	294

2.9. Tiyatro.....	317
2.9.1.Hilâl-i Ahmer- Bir Perdelik Temsil (Necip Neccânî).....	317
2.10. Monolog	322
2.10.1. Diş Ağrısı (Elyesi').....	322
2.10.2. Mümeyyizlere Düşmanım (Muallim İbrahim Memduh).....	325
2.11. Diyalog	328
2.11.1. Bir Muhavere (A. T.).....	328
2.11.2. Avrupa'yı İyi Anlayalım Sonra Taklit Edelim (A. T.).....	331
2.12. Eğlenceli Yazılar.....	335
2.12.1. Fâideler ve Eğlenceler - Kartpostal (Elyesi').....	335
2.13. Çeviriler	337
2.13.1. Niçin Kediler Daima Ayakları Üzerine Düşerler (İmzasız).....	337
2.13.2. Saatin Hikâyesi (M. Hüsnü).....	338
2.13.3. Sevgi Nedir Muhabbet Nasıl Kazanılır? (M. Hüsnü).....	341
2.13.4. Mekkâr ile Tamahkâr (Molière).....	343
BÖLÜM 3: DEĞERLENDİRME	348
3.1.Genel Değrlendirme.....	348
3.2.Talebe Deferi'nde Köşe Adları ve Edebî Türlerler.....	358
3.2.1.Köşe Adları.....	358
3.2.1.1. Amelî Ahlâk.....	358
3.2.1.2 Talebe Yazısı.....	358
3.2.1.3. Talebe Hayatı.....	358
3.2.1.4. Fen Sahifeleri	358
3.2.1.5. Hanımlar Sahifesi	359
3.2.1.6. Tefrikalar	359
3.2.2. Edebî Türler	359
3.2.2.1. Makaleler	360
3.2.2.2. Şiirler	361
3.2.2.3. Hikâyeler	361
3.2.2.4. Hatıralar	361
3.2.2.5. Tiyatro, Monolog ve Diyaloglar	361

3.2.2.6. Seyahatler	361
3.2.2.7. Masallar	362
3.2.2.8. Romanlar	362
3.2.2.9. Çeviriler	362
3.3. Talebe Defteri'nin Yayın Periyodu	363
SONUÇ.....	367
KAYNAKÇA.....	368
EKLER	371
ÖZGEÇMİŞ.....	413

KISALTMALAR

- T D** : Talebe Defteri
C. : cilt
s. : sayfa
S. : Sayı
vb. : ve benzeri
bkz. : bakınız
H. : Hicri
M. : Miladi
R. : Rumi
C. Evvel : Cemaziyülevvel
C. Ahir : Cemaziyülâhır
T. Evvel : Teşrinievvel
T. Ahir : Teşriniâhır
K. Sani : Kânunusani
K. Evvel : Kânunuevvel
R. Evvel : Rebiyülevvel
R. Ahir : Rebiyülahir
TDEA : Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Edebi Türlerin Dağılımı.....	360
Tablo 2: Çevirilerin Türlere Göre Dağılımı	363

SAÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü**Yüksek Lisans Tez Özeti****Tezin Başlığı:** Talebe Defteri Çocuk Dergisi

(İndeks, Seçme Metinler, Değerlendirme ve Sözlük)

Tezin Yazarı: Hüseyin Küçük**Danışman:** Yard. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR**Kabul Tarihi:** 05/06/2008**Sayfa Sayısı:** XI (ön kısım) + 370 (tez) + 43 (ek)**Anabilimdalı:** Türkçe Eğitimi**Bilim Dalı:** Türkçe Eğitimi

Türkiye’de 19. yüzyılda oluşmaya başlayan yazılı çocuk edebiyatı ürünlerinin ilk görüldüğü kaynaklar çocuk dergileridir. 1869’dan harf inkılâbına kadar geçen sürede eski harfli 50’den fazla çocuk dergisi yayımlanmıştır. Bunların en uzun ömürlülerinden biri Talebe Defteri’dir.

Bu çalışmada 5 Haziran 1913 - 20 Mart 1919 tarihleri arasında 68 sayı çıkan Talebe Defteri incelenmiştir. Talebe Defteri’nde; makale, şiir, hikâye, hatıra ve tiyatro gibi birçok edebi türden çocuklar için eğitici, öğretici ve eğlendirici örnek metinler bulunmaktadır.

Tez üç bölüm ve iki ekten oluşmaktadır. Birinci bölümde yazar ve konu adına göre indeks, ikinci bölümde seçme metinler, üçüncü bölümde değerlendirme bulunmaktadır. Ek 1’de sözlüğe, ek 2’de ise dergideki ilgi çekici resimlere yer verilmiştir.

Değerlendirme bölümünde derginin muhtevası, edebi türlerin dağılımı, yayım periyodu incelenmiştir. Seçme metin bölümünde her edebî türden çocuk eğitimi ve edebiyatına katkı sağlayacak metinlere yer verilmiş, derginin içeriğinin daha iyi tanınması amacıyla dergideki metinlerin beşte birine yakını günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Sözlükte seçme metinlerde yer alıp günümüzde günlük yaşamda pek kullanılmayan, sözcüklere yer verilmiştir.

Bu çalışma, hem Türk tarihinin en yoğun dönemlerinden (1913–1919) birinde çocuk edebiyatının ihmal edilmediğini ortaya koyma, hem de çocuk edebiyatı alanında araştırma yapanlara kaynak oluşturma amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Talebe Defteri, İndeks, Seçme Metinler, Değerlendirme Sözlük,

Sakarya University, Institute Of Social Sciences Abstract of Master's Thesis	
Title of the Thesis: Talebe Defteri Child Journal (Index, Selected texts, Evaluation, Dictionary)	
Author: Hüseyin Küçük	Supervisor: Assist. Prof. Dr. Mehmet ÖZDEMİR
Date: 05/06/2008	Pages: XI (pre text) + 370 (main body) + 43 (appendices)
Department: Turkish Education: Subfield: Turkish Education	
<p>In Turkey, the first sources of the written child literature works which started to be composed in the 19th century are the child magazines. More than fifty child magazines had been published during the period, from 1869 to the alphabet revolution.</p> <p>At this study, Talebe Defteri published as 68 volumes between the 5th June 1913 and the 20th March 1919. Student's Notebook consists of the articles, poems, stories, souvenirs, theatre scenarios and the sample texts which are educational, instructional and entertaining for children.</p> <p>The thesis composes of three chapters and two appendix. The first chapter involves the index according to the authors' names and the subjects' titles, and the second chapter contains the selected texts. The third chapter includes evaluation. Appendix one contains the dictionary and appendix two compromises interesting pictures from the magazines.</p> <p>The publish period, the content and variety distribution of the magazines were examined in the evaluation chapter. In the selected texts part, almost 20 percent of all texts in the magazines were translated into today's Turkish to explain the content of the magazine more by providing texts which contributes to all literary sorts of child education and child literature. Dictionary includes the words from the selected texts which we estimated that the readers may not know their meanings and rarely used nowadays.</p> <p>This study was researched to both indicate that the child literature had not been ignored during an intensive period of Turkish History (1913–1919) and to provide a source to the researcher in the field of child literature.</p>	
Keywords: Talebe Defteri, index, selected texts, evaluation, dictionary	

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı

1913-1919 yılları arasında 68 sayı çıkan Talebe Defteri çocuk dergisini incelemekle, derginin yazar kadrosunu ve gündeme getirdiği konuları çocuk edebiyatı kültürüne ve araştırmacılarının gündemine taşımak, çocuk edebiyatı tarihinin gelişmesine katkıda bulunmak, süreli yayınların çocuk edebiyatının oluşmasındaki yerini tespit etmek, toplumun sosyal yaşam ve ekonomik durumunu tespit etmek amaçlanmıştır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışma Türk tarihinin en yoğun dönemleri olan 1913-1919 yılları arasında çocuk edebiyatının ihmal edilmediğini ve birçok meşhur yazar ve şairlerin günümüzde bilinmeyen ilk eserlerinin bu dergide yayımlandığını, derginin yayımlandığı dönemin eğitim öğretim faaliyet ve sorunlarını ortaya çıkarmaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Talebe Defteri'nin orijinal metinlerine İstanbul'da Atatürk Kitaplığı, Ankara'da illi Kütüphane, Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kitaplığından ulaşıldı. Önce yazar ve konu adına göre derginin indeksi çıkarıldı. Derginin içeriğinin tanınabilmesi için derginin içeriğini yansıtan metinlerin, her edebi türden olmak üzere, beşte biri günümüz Türkçesine aktarıldı ve bu metinlerin değerlendirmesi yapıldı. Günümüzde günlük yaşamda kullanılmayan sözcüklerle ilgili sözlük çalışmasına ek 1'de yer verildi.

Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatının ne olduğuna geçmeden önce bu kavramı oluşturan “çocuk” ve “edebiyat” sözcüklerinin anlamına değinmek gerekir. Şüphesiz bu iki sözcük birçok kişi ve kurum tarafından tanımlanmıştır. Bu tanımlardan bir kaç şöyledir:

“Bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan” (Türkçe Sözlük, 1988). “İki yaşından erinlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek” (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1968).

Çocukluk çağı araştırmacıların kimine göre 0-14, kimine göre 0-16 yaş arası olarak ele alınır. Bu dönem ilk çocukluk çağı, ikinci çocukluk çağı ve son çocukluk çağı olarak isimlendirilir. Aytaş ve Yalçın bu dönemi bebeklik, çocukluk ve ilk gençlik çağları olarak (bkz. Aytaş ve Yalçın, 2005:13) adlandırmıştır.

Çocuk edebiyatı kavramını meydana getiren ikinci sözcük edebiyattır. Edebiyat genel olarak, “Düşünce, duygu ve hayallerin yazı veya sözle, dil vasıtasıyla güzel şekilde ifade edilmesi sanatı” (Doğan: 2003) şeklinde tanımlanmaktadır.

Çocuk ve edebiyat ilişkisinden yola çıkarak çocuk edebiyatı kavramının birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan biri de Şirin’e aittir. Şirin’e göre çocuk edebiyatı:

“Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır” (Şirin, 1998: 9).

İnci Enginün de çocuk edebiyatını “Okuyucu olarak sadece çocukların hedef alındığı eserler ile bütün insanlığın veya bir milletin malı olan değerli eserlerin çocuklar için yeniden işlenmesi” (Enginün, 1985: 186) olarak ikiye ayırır.

Enginün bu ayrımı ile hem gerçek çocuk kitabının ne olması gerektiğini, hem de çocuk edebiyatının nasıl oluştuğunu dile getirmiş olmaktadır.

Çocuk edebiyatı kavramı, üzerinde tartışılan bir konudur. Kimi araştırmacılar çocuklar için ayrı bir edebiyat olmayacağını görüşündedirler. Nasıl kadınlar için ayrı, yaşlılar için ayrı bir edebiyat olamayacaksa çocuklar için de ayrı bir edebiyat olamaz görüşündedirler. Gökşen, kitabında bu konuda ile ilgili Prof. İ. H. Baltacıoğlu’nun şu görüşüne yer vermiştir:

“Çocuklar için özel bir edebiyat olamaz. Özel besin, özel hava, özel sanat, özel dil olamayacağı gibi. Çocuk da bir insandır ve adam olmaya adaydır. Çocuğun alacağı, yiyeceği ve seveceği büyük adamlarınkinin aynı olacaktır” (Gökşen, 1966:9). Nurullah Ataç, Yaşar Kemal, Cemil Meriç de bu görüşü savunanlardandır.

Çocuk edebiyatının var olduğunu düşünenler ise bu görüşe karşı çıkmışlardır. Erdal Öz “Büyükler için yapılan her edebiyat yapıtı çocuklar için de geçerli midir? Soruyu böyle

sorsaydık, çocuklar için böyle bir edebiyat yoktur, diyen yazarlarımız hiç sanmam ki bu soruya da ters bir karşılık versinler” (Öz, 1977:106) diyerek çocuk edebiyatının varlığını kabul etmek gerektiğini savunur. Gülten Dayıoğlu ve Ülkü Tamer de bu tartışmaya girip çocuk edebiyatının varlığını kabul edenlerdendir (Ayrıntılı bilgi için bk. Şirin, 2007: 54).

Çocuk edebiyatı metinleri bütün dünyada olduğu gibi bizde de önce sözlü gelenek içinde oluşmuştur. Daha çok dinî ve millî kaynaklara dayanan bu metinler sonradan derlenip yazıya geçilerek çocuk edebiyatının temelleri atılmıştır; fakat destan, masal, efsane halk hikâyesi ninni ve tekerlemelerden oluşan bu zengin malzeme yazılı anlatımın gelişmesi ile de eski önemini kaybetmeye başlamıştır. Bu metinlerden sonra özel olarak bir çocuk edebiyatının ortaya çıkışı Batı’da ve bizde oldukça yenidir.

Çocuklara göre kitaplar, çocuk dergilerinde de görüleceği gibi, dünyada ilk olarak İngiltere’de ortaya çıkmıştır. Çocukların doğal meraklarından yararlanarak onları eğlendirerek eğitmek gerektiğini ilk olarak John Locke ortaya atmış, çocuklara Aesopos masallarının okutulmasını istemiştir. Binbir Gece Masalları, Alaaddin’in sihirli Lambası, Gemicî Simbad gibi masallar da İngilizceye çevrilip çocuklar için yayınlanan ilk kitaplardandır. Bilindiği gibi D. Defoe’nun Robinson Crusoe, J. Swift’in Güliiverin Gezileri L. Carrrol’un Alis Harikalar Ülkesinde adlı eserler başlangıçta çocuklar için yazılmamış olduğu halde çocukların bu kitapları severek okuduğu fark edilmiş bu kitaplar çocukların seviyesine uygun hale getirilerek yeniden yazılmış ve çocuk klasiği olarak dünya edebiyatında yerlerini almışlardır.

Türk çocuk ve gençlik edebiyatının tarihsel gelişimini incelediğimizde, yurdumuzda çocuk ve gençlere yönelik bir edebiyatın varlığı ilk olarak süreli yayınlarda görülür. “Mümeyyiz” adlı derginin çıktığı yıl 1869’dur. Bu dergiyi 1875 yılında çıkan “Sadakat” ve “Etfal dergileri takip eder.

Süreli yayınlarının öncesinde ülkemizde çocuklara yönelik ilk eserlerin Nabi’nin Hayriye’si ile Sümbülzade Vehbi’nin Lütfiye’si kabul edilir; fakat bu iki eserin çocuk ve genç edebiyatı ile ilgisi olmadığını düşünenler de vardır. Bu konu ile ilgili Gültekin şu görüşleri dile getirir:

“Her ne kadar edebiyatımızda çocuk ve gençlere yönelik ilk eserlerin Nabi'nin (1642-1712) oğlu için kaleme aldığı Hayriye ve yine divan şairlerinden Sümbülzade Vehbi'nin (1718?-1809) oğlu için yazdığı Lütfiye adlı eseri olduğu söylenirse de bunların edebiyat tarihçileri bakımından çocuk ve gençlik edebiyatıyla ilgisi olmadığı görüşü ortaya atılmaktadır” (Gültekin; 1996: 83).

Çocuk edebiyatının Türkiye’de gelişmesine tercümelemler de katkı sağlamıştır.

“Dünya çocuk klasiklerinin Türkçeye çevrilmesi girişimine de Tanzimat döneminde başlanmıştır. Çocuklarla ilgili ilk çevirilerden biri Yusuf Kâmil Paşa'nın Fénelon'dan çevirdiği Tercüme-i Telemak (1862) adlı kitaptır. Vakanüvis Lütfi'nin Defoe'den çevirdiği Tercüme-i Hikâye-i Robinson (1864), Mahmut Nedim'in Jonathan Swift'ten çevirdiği Gülliver'in Seyahatnamesi (1872), Mehmet Emin'in Jules Verne'den çevirdiği Merkez-i Arza Seyahat (1883) ve Beş Haftada Balonla Seyahat (1887) gibi kitaplar çocuk yazını alanında görülen ilk yabancı eserlerdir” (T D E A, 1984: 327-333).

Tanzimat'tan sonra çocukların ve gençlerin okuma becerilerini geliştirme düşüncesi ile çocuklar için birtakım yerli kitaplar hazırlanmasının zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucu olarak Kayserili Doktor Şükrü'nün 1859'da yazdığı Nuhbet-ül Etfal adlı ilk Türkçe alfabe kitabı, içinde küçük hikâye ve fabllar bulunması nedeniyle önemli sayılır.

Bu küçük teşebbüsten sonra meşrutiyet dönemin en önde gelen eğitimcisi Satı Bey bu büyük boşluğu doldurmak için edebiyatçılardan yardım ister. Satı Bey'in bu girişimleri ile çocuk edebiyatının ilk ürünleri şiir alanında oluşur. İbrahim Alaaddin Gövsa'nın Çocuk Şiirleri (1911), Ali Ulvi Elöve'nin Çocuklarımıza Neşideler (1912) ve Tevfik Fikret'in Şermin (1914) adlı kitapları bu teşebbüsün meyveleridir. Daha sonra dikkat çeken diğer şair ve yazarlar Kızıl Elma (1915), Yeni Hayat (1918) ve Altın Işık (1923) adlı kitaplarıyla Ziya Gökalp; Çocuk Şiirleri (1917) ve Şiir Demeti (1923) adlı eserleri ile Ali Ekrem Bolayır, Mektep Şiirleri (1918) ile Fuad Köprülü'dür. Çeşitli gazete ve dergilerde şiirleri yayımlanan dönemin diğer şairleri de Mehmet Emin Yurdakul, İsmail Hikmet Ertaylan, Fazıl Ahmet Aykaç, Aka Gündüz, Ahmet Cevat Emre, Kazım Nami Duru'dur.

Tanzimat'tan sonra oluşmaya başlayan ve hızla gelişen bu alanda, yukarıda isimlerini ve eserlerini zikrettiklerimizin dışında birçok sanatçımızın Çocuk Edebiyatının gelişmesine katkıda bulduklarını görürüz. O günden bu güne, Çocuk Edebiyatı alanında eser veren isimlerden bir çırpıda sayabildiklerimiz şunlardır:

“Siracettin Hasırcıoğlu, Ömer Seyfettin, M.Fuat Köprülü, Orhan Seyfi Orhon, Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç, Hasan Âli Yücel, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necdet Rüştü Efe, Halide Nusret Zorlu Tuna, Kemalettin Kamu, Necmettin Halil Onan, Münir Hayri Egeli, Ömer Bedrettin Uşaklı, Mehmet Faruk Gürtunca, İlhami Bekir Tez, Vasfi Mahir Kocatürk, Yaşar Nabi Nayır, Behçet Kemâl Çağlar, Vâ-Nû, Nihal Atsız, Abdullah Ziya Kozanoğlu, Aziz Nesin, Enver Naci Gökşen, Mehmed Şeyda, İbrahim Zeki Burdurlu, Kemalettin Tuğcu, Naki Tezel, Vehbi Cem Aşkın, Nezihe Araz, Ceyhun Atuf Kansu, Kenan Akansu, Talip Apaydın, Gülten Dayıoğlu, Aytül Akal, Mavisel Yener, Refik Durbaş, Aysel Gürmen, Fatih Erdoğan, Yücel Feyzioğlu, Mehmet Güler, Ayla Çınaroğlu, Salih Zengin, Saza Aksoy, Ayşe Kilimci, M. İdris Zengin, M. Ruhi Şirin, Yalvaç Ural, Necdet Neydim, Muzaffer İzgü, Cahit Zarifoğlu, M. Yaşar Kandemir vb.” (Özdemir,2005: 110-117).

Dünyada Çocuk Dergiciliği

Dünyada çocuklar için yayınlanan süreli yayınlar ilk olarak 18. yüzyılın sonlarına doğru İngiltere’de ortaya çıkmıştır. “Dünyanın ilk çocuk dergileri Juvinele Magazine (1788) ve The Children’s Magazine (1799) dir” (Oğuzkan, 1987:25), fakat bu dergilerin ömürleri pek uzun olmamıştır.

Oğuzkan’a göre İngiltere’de daha uzun ömürlü dergilerin çıkışı 19. yüzyılda gerçekleşebilmiştir. The Child’s Companion adlı dergi 1824’te yayımlanmaya başlamış etkinliğini bu yüzyıla kadar sürdürmüştür. En önemli İngiliz çocuk dergilerinden biri olan The Children’s Friend ise 1826’da çıkmaya başlamış, yayın hayatı 1860’da sona ermiştir. Başlıca amaçları bilgi vermek ve öğretmek olan ilk çocuk dergileri arasında Infant’s Magazine, The Youth’s Monthly Visitor, The Youth’s Miscellany of Knowledge gibi dergiler de bulunuyordu. Yazar daha sonra bu konuda şu tespitleri yapmaktadır:

“İngiltere’de çocuklar için gerçek bir dergi ancak 19. yüzyılın ortalarında yayımlanabilmişti. Bu 1852’de çıkmaya başlayan ne yazık ki sadece iki yıl süren The Charm dergisiydi. Ahlakî ve öğretici yazılardan çok hayale ve yaratıcılığa dayalı yazılara yer veren bu dergiyi The Boy’s Own Magazine (1855-74) izledi. Çok ucuz bir fiyatla satılan bu derginin 1863’te aylık trajı 40.000’i geçmişti. Bu başarıda dergide çeşitli yazılara yer verilmesinin yanında çocuk ilgilerinin ön planda tutulmasının ve yazarların bütün ustalıklarını göstermelerinin de payı vardır” (Oğuzkan 1987: 25).

Avrupa’da 1860’lı yıllarda çocuk dergileri yaygınlaştı. Eğitimciler, anne-babalar dergilerde eğlendirici, dinlendirici ve öğretici unsurların olması gerektiği konusunda hemfikir oldular. Bu görüşler 1879’da yayımlanan The Boy’s Own Paper adlı dergi ile hayat buldu.

Amerika Birleşik Devletleri'nin ilk çocuk dergisi 1826'da Boston'da yayımlanmış olan *The Juvenile Miscellany* adlı dergidir. Bu dergi o zaman henüz geniş ölçüde benimsenmemiş olan “Köleliğin kaldırılması” konusunu dile getirdiği için 1834 yılında kapanmak zorunda kalmıştır. ABD'de yayınlanan diğer dergiler; *The Children's Magazine* (1829), *Youth's Magazine* (1850), *Parleys Magazine* (1832), *The Child's Friend* (1843), *The Little Pilgrim* (1854)'dır. ABD'nin en uzun ömürlü dergisi 1827'de çıkmaya başlayan ve 1929'da *The American Boy* dergisiyle birleşerek o ad altında yayımını 1941'e kadar sürdüren *The Youth's Companion*'dur. Haftalık olarak yayımlanan bu dergi sevişme (aşk), alkol, tütün gibi konulara yer vermemeyi ilke edinmiştir.

Fransa'da çocuk edebiyatının Charles Perrault'un klasik peri masallarıyla başladığı ileri sürülür. Gerçi ondan önce Fransız çocukları Jean de La Fontaine'nin 1668-1693 yılları arasında yayımlanan *Fabl'lerinin* ve Fénelon'un 14. Louis'in oğlu için yazdığı *Télémaque*'i dinliyor ve okuyorlardı. Ancak LA Fontaine'nin *Fabl'leri* hiç de çocukların kolayca kavrayabilecekleri nitelikte değildi ve Fenelon'un kitabı ise salt eğitim amacı güden bir eserdir. Perrault'nun masalları ise, dildeki duruluk ve anlatımda sadelik gibi özellikleriyle, çocukların hemen ilgisini çekmişti. 17. yüzyılın sonlarında yazılan birçok peri masalı birçok zaman Perrault'nun masallarında eriştiği sanat düzeyine çıkamamıştır.

Fransa'da çocuk dergilerinin miktarının artışı 19. Yüzyılın sonlarına rastlar. Bu dergiler arasında en önemlisi *Magasin d'Education et de Recreation* (Eğitim ve Reaksiyon) dergisidir.

Çocuk dergileri 19. yüzyılın ilk yarısında genellikle daha çok öğretici yazılara, masal ve hikâyelerle dinsel konulara önem vermişler, yüzyılın ikinci yarısında ise çocuk edebiyatıyla ilgili görüşlerindeki değişiklikler nedeniyle hayal ürünü yazılar yanında olgusal ve gerçekçi yazılara öncelik tanımışlardır. Başlangıçta çok dar ve seçkin bir çocuk kitlesine seslenen çocuk dergileri içerik bakımından meydana gelen bu gelişmenin sonucu olarak geniş ölçüde orta tabaka halk çocuklarının gereksinim ve ilgilerini karşılama çabası içine girmiş durumdadır. Çağdaş çocuk dergilerinde yazarların güncel ve toplumsal sorunlara ilişkin konulara yöneldikleri görülmektedir.

Türkiye’de Çocuk Dergiciliği

19. yüzyılda ortaya çıkan Türk çocuk dergiciliğine girmeden önce dönemin kısa bir tahlilini yapmak gerekir.

Bilindiği gibi 19. yüzyılın ikinci yarısı, Osmanlı Devletinin gerileme ve çöküş dönemi olarak adlandırılır. Gerileme ve çöküşü askerî alandaki yenilgiler ve toprak kayıpları olarak yaşayan Osmanlı Devleti, ekonomik alanda da giderek güçsüzleşmiştir. Osmanlı Devleti, sanayi devrimini gerçekleştirmiş Avrupa karşısında, tarıma dayalı ekonomik yapısıyla, belirgin bir gerileme içerisinde bulunduğunu kısa sürede görmüş ve bu gerilemenin durdurulabilmesi için önce askerî alanda sonra da eğitim alanında birtakım düzenlemeler yapma gereği duymuştur. 1773’te açılan Mühendishane-i Bahr-i Hümayun (Askeri Deniz Mühendislik Okulu)’dan yaklaşık elli yıl sonra, bu kez batılı tarzdaki sivil eğitim kurumları (Rüşdiyeler) açılmaya başlanmıştır. 19. yüzyılın ilk çeyreğinde açılan Rüşdiyeler ve bu yüzyılın ortalarında açılan öğretmen okulları (Darulmuallimin 1848’de ve Darulmuallimat 1868’de), Osmanlı devletinin gerilemeyi ve çöküşü eğitimle aşmayı plânladığını göstermektedir. XIX. Yüzyılın ikinci yarısı, devlet eliyle açılan eğitim kurumlarının yaygınlaştırılmasıyla birlikte, toplumun değişim taraftarı kesimlerinin batılılaşma çabalarına tanık olmuştur.

“XVIII. yüzyılın son çeyreğinde başlayan ve kimilerine göre batılılaşma, kimilerine göre de modernleşme diye adlandırılan bu süreç, çok yönlü sosyal değişimlerin (Transformation) de ilk adımı olmuştur. Osmanlı Devletinin gerileme ve hatta çöküş yaşadığı bir dönemde başlayan bu süreç, kültürel, teknik ve eğitim alanlarında kendini göstermiş ve bu değişim sürecinin en etkili vasıtalarından birisi iletişim araçları olmuştur. İletişim araçlarının bu değişim sürecindeki en önemli işlevi ise bilgilendirme (Information) olanağı sunması biçiminde ortaya çıkmıştır. Devletin resmî yayın organı olan Takvim-i Vekayi bile sayfalarında batı kültürünü, tekniğini ve batıdaki politik gelişmeleri haber veren çok sayıda haber ve yoruma yer vermiştir” (Şimşek, 2001).

Türkiye’de süreli yayınların Tanzimat (1839)’la ortaya çıktığı bilinen bir gerçektir. Süreli yayınlar, Tanzimat’la beraber resmen başlayan Avrupalılaşma-Batılılaşma çabalarının bir sonucudur. Bu çabaların diğer bir uzantısı da o zamana kadar arka planda kalan kadın ve çocukların yavaş yavaş da olsa toplumda bir yer edinmeye başlamaları ve sosyalleşmeleridir. Bu iki ayrı değişimin bir noktada buluşması tabii bir neticedir ve Osmanlılarda kadınlar ve çocuklar için süreli yayınlar ortaya çıkmıştır.

Eski Harfli çocuk dergilerinin sayısı tam olarak bilinmemektedir. İsmet Kür çocuk dergilerinin sayısının listesini vermemekle birlikte 200 kadar olduğunu söylemektedir. (Kür, 1991:1) Cüneyt Okay ise “Eski Harfli Çocuk Dergileri” adlı kitabında 50 dergiye yer vermekle birlikte ne kadar dergi olduğu konusunda bir şey söylememektedir. “Türk Dili ve Edebiyatı” ansiklopedisinde de dergilerin tam sayısının bilinmemesi şu sebeplere bağlanmıştır:

- “1- Büyük bir kısmı kütüphanelere girmemiştir.
- 2- Dergi ve gazetelerin bir kısmı, büyükler için çıkan gazetelerin ilavesidir ve muntazam yayımlanmamıştır.
- 3- Büyük ekseriyeti kısa ömürlüdür. Bir iki sayı çıkıp kapanmıştır. (Yalnız 1923 - 1943 arasındaki 20 yıllık devrede 90 kadar çocuk dergi ve gazetesinin çıkıp kapandığı bilinmektedir).
- 4- Bazılarını adları çocuk dergi ve gazetesi olduğu halde büyüklerle – çocukların ebeveynine- hitap etmiştir” (TDEA, 1977:159).

Sürelî çocuk yayınları üzerinde ilk kapsamlı çalışmayı yapan İsmet Kür’dür. İsmet Kür, hazırladığı Türkiye’de Sürelî Çocuk Yayınları (1991) adlı kitabında 28 eski harfli çocuk dergisine yer vermiştir. Bu liste önemli görüldüğü için aşağıya alınmıştır:

Kronolojik Sıralama

Dergi Adı:	Sahibi	Sorumlu Kişiler
Mümeyyiz	86 (1869) Tevfik	Sıtkı
Sadakat	1291 (1875) Tahsin	Tahsin
Etfâl	1291 (1875) Tahsin	Tahsin
Arkadaş	1292 (1876) Şemsi	Tevfik
Çocuklara Arkadaş	1298 (1882) Mehmet Şemsettin	Şemsi
Vasıta-i Terakkî	1299 (1883) Serafin	Mustafa
Çocuklara Kıraat	1299 (1883) Mehmet Ziya	Karahin Efendi
Çocuklara Talim	1303 (1887) Şemsettin	Şemsettin
Çocuklara Mahsus Gazete	1312 (1896) İbni Hakkı Tahir	İbni Hakkı Tahir
Çocuklara Rehber	1313 (1897) Ahmet Mithat	Ahmet Mithat
Çocuk Bahçesi	1320 (1904) N. Necati	N. Necati
Musavver Küçük Osmanlı Arkadaş	1325 (1909) A. Şerif	A. Şerif
	1325 (1909) Mehmet Faik	
	(6. S. sonra) Mithat Sadullah	Osman Fahri
Çocuk Dünyası	1329 (1913) Tevfik Nurettin	Tevfik Nurettin
Çocuk Yurdu	1329 (1913) Giridî Rahmi	(Sermuharrir)
Mektepli	1329 (1913) Mağmûmî	Hüseyin Hâmid
Çocuk Duygusu	1329 (1913) Leon Lütfi	Baha Tevfik
Türk Yavrusu	1329 (1913) Türk Kütüphanesi	Gündüz Alp
Çocuk Bahçesi	1329 (1913) Türk Yurdu Kütüp.	Mehmed Zihni
Çocuk Dostu	1330 (1914) - -	

Hür Çocuk Hulusi	1334 (1918)	Mehmet Asaf	Hüseyin ve Kasım
Bizim Mecmua	1922	Hulusi	Hulusi
Çocuk Postası	1339 (1923)	-	Süleyman Tevfik
Yeni Yol Tuğrul	1339 (1923)	M Nedim Tuğrul	Muallim Nedim
Haftalık Resimli Gazetemiz	1340 (1924)	Tahsin Demiray	Tahsin Demiray
Sevimli Mecmua	1341 (1925)	M. Zekeriya	Sabiha Zekeriya
Çocuk Dünyası Halid	1341 (1926)	M. Ahmed Halid	Muallim Ahmed
Çocuk Yıldızı	1927	Hocaoğlu Salim	Hocaoğlu Salim (KÜR, 1991: 555)

İsmet Kür'ün bu eserinde birçok dergiye ulaşamadığı daha sonraki yıllarda Cüneyt Okay'ın Eski Harfli Çocuk Dergileri (1999) adlı kitabından anlaşılır. Görülür ki İsmet Kür'ün ulaşabildiği, edebiyatımıza kazandırdığı dergiler 28 dergiyle sınırlı değildir. Cüneyt Okay, İsmet Kür'ün 22 yıl gibi uzun bir zamanda hazırladığı eserini ilk olması bakımından takdir etmiş; fakat eksikliklerini de haklı olarak tenkit etmiştir (bkz. Okay, 1999: 26-27).

Cüneyt OKAY'ın "Eski Harfli Çocuk Dergileri" adlı kitabında tanıttığı dergilerin adı, kaç sayı yayınlandığı ve yayınlandığı yılları ihtiva eden liste aşağıya alınmıştır.

Yıl	Dergi Adı	Kaç Sayı Yayınlandığı	Yayınlandığı Yıllar
1869	Mümeyyiz	49	1869-1870
1873	Hazine-i Etfal	1	1873
1875	Sadakat	6	1875
1875	Etfal	16	1875
1875	Ayine	41	1875-1876
1876	Arkadaş	13	1876-1877
1880	Tercümân-ı Hakikat	26	1880
1880	Aile	3	1880
1880	Bahçe	40	1880-1881
1881	Mecmua-i Nevresidegân	4	1881
1881	Çocuklara Arkadaş	12	1881
1881	Çocuklara Kıraat	18	1881-1882
1882	Vasita-i Terakki	4	1882
1886	Etfal	23	1886
1887	Nurnûne-i Terakki	9	1887-1888
1887	Debistan-ı Hired	1	1887
1887	Çocuklara Talim	9	1887-1888
1896	Çocuklara Mahsus Gazete	626	1896-1908
1897	Çocuklara Rehber	166	1897-1901
1905	Çocuk Bahçesi	43	1905

1909	Musavver Küçük Osmanlı	3	1909
1910	Mekteblilere Arkadaş	14	1910
1913	Çocuk Dünyası	94	1913-1918
1913	Ciddî Karagöz	3	1913
1913	Çocuk Yurdu	7	1913
1913	Mektebli	39	1913-1914
1913	Talebe Defteri	68	1913-1918
1913	Çocuk Duygusu	61	1913-1914
1913	Türk Yavrusu	2	1913
1913	Çocuklar Alemi	10	1913
1913	Kırlangıç	3	1913
1914	Çocuk Bahçesi	21	1914
1914	Çocuk Dostu	13	1914
1914	Mini Mini	7	1914
1918	Küçükler Gazetesi	8	1918
1918	Hür Çocuk	3	1918
1919	Haftalık Çocuk Gazetesi	8	1919
1919	Lâne	3	1919-1920
1920	Hacıyatmaz	1	1920
1922	Bizim Mecmua	74	1922-1927
1923	Yeni Yol	113	1923-1926
1923	Musavver Çocuk Postası	18	1923
1923	Çıtı Pıtı	4	1923
1924	Haftalık Resimli Gazetemiz	7	1924
1924	Resimli Dünya	21	1924-1925
1925	Sevimli Mecmua	13	1925
1925	Mektebliler Alemi	6	1925
1926	Türk Çocuğu	24	1926-1928
1926	Çocuk Dünyası	30	1926-1927
1927	Çocuk Yıldızı	10	1927

(Okay, 1999: 216-217)

Çocuk dergileri ülkemizde 1869'dan beri önemini koruyor ve çocukların ilgi odağı olmaya devam ediyor. Aytaş ve Yalçın "Çocuk Edebiyatı" kitabında içerikleri hakkında geniş bilgi verdiği yeni harfli Cumhuriyet Dönemi çocuk dergileri şunlardır:

"Doğan Kardeş (1945), Yavrutürk (1961), Milliyet Çocuk (1972), Başarılarım (1975), Tercüman Çocuk (1977), Kumbara (1978), Diyanet Çocuk (1979), Yeni Can Kardeş (1980), Türkiye Çocuk (1981), Milliyet Kardeş (1982), Şeker Çocuk (1983), Başak Çocuk (1983), Çocuğa Selam (1985), Kandil Çocuk (1986), Vakıf Çocuk (1989), Elma Şekeri (1992)" (Yalçın ve Aytaç: 2005:242-268).

Bu dergilere "Mavikuş Beklenen Kıvılcım, Öncü Çocuk" (Gürel, 1998:77-83) eklenebilir.

Günümüzde çıkan, çıkmaya devam eden çocuk dergileri ise; Diyanet Çocuk, Türkiye Çocuk, Ebe Sobe, TÜBİTAK Bilim Çocuk, Birdirbir, Bizim Bahçe, Altın Çocuk, Gonca, Çoluk Çocuk, Atlas Mobidik, Bonbon'dur.

Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Genel Özellikleri

Çocuk dergilerinde eğitimle ilgili yazılar, çeşitli hikâye, masal, öykü ve roman tefrikaları, geziler, röportajlar, okul müfredatına uygun öğretim konuları ve bunlara yönelik sorular, bilmeceler, kitap ve dergi tanıtımları yer alır.

“İlk çıkan çocuk dergileri görsel malzeme bakımından oldukça zayıftır. Mümeyyiz, Hazine-i Etfal ve Sadakat dergilerinde hiç resim yayınlanmamıştır. İlk resimli çocuk dergisi Etfal'dir” (Şimşek, 2001)

Eski harfli çocuk dergilerinin hemen hemen hepsi zor şartlar altında yayınlanabilmiştir. Sürekli satış ve traj endişesi yaşamışlardır. Satışları artırabilmek için zaman zaman fiyatlarında indirim gitmiş zaman zaman da okuyucularına çeşitli hediyeler (kitap kartpostal, mürekkepli kalem, kokulu silgi vb.) vermişlerdir. Osmanlı para biriminin uğradığı değişimler neticesinde fiyatları da her geçen yıl artmıştır. Genellikle İstanbul'da çıkmışlardır. Siyasi ve sosyal konjunktüre uygun davranmışlardır. Zaman zaman aksayan yönleri yanlış uygulamaları dile getirmişlerse de bunu çok ılımlı bir şekilde yapmışlardır. Tamamına yakınında okuyucu mektupları köşesi vardır. Genellikle haftalık olarak yayımlanırlar, küçük bir bölümü ise on beş günde bir çıkar. Meşrutiyet'e kadar reklâm ve ilanlar hep yetişkinler içindir. Meşrutiyetle beraber çocuklara yönelik reklâm ve ilanlar yayınlanmaya başlanmıştır. Bunlar da çocuk kitabı ve gazete reklâmlarıdır

Bu konuda başka bir değerlendirme şöyledir:

“Başlangıcından bugüne kadar çıkan bütün çocuk dergi ve gazetelerinde çocukların 'terbiye'si esas amaçtır. Fakat bu terbiyenin sınırları ve mahiyeti üzerinde büyük bir anlaşma sağlanamamış olması göze çarpmaktadır. 1869-1923 yılları arasında çıkan gazete ve dergilerin amacı İslâm ahlak ve terbiyesi, ilmî ve teknik bilgiler, Batılı hayat tarzından örnekler, Batılı büyük adamların hayatları, çeşitli marifetler, sanat zevki verilmesi olarak özetlenebilir” (TDEA; 1977: 158-159).

19. yüzyılın sonlarından itibaren dönemin meşhur şair ve yazarları çocuk gazetelerinde boy gösterir:

“Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Rıza Tevfik [Bölükbaşı], Râif Necdet [Kestelli], Hüseyin Cahid [Yalçın], Celâl Sahir [Erozan], İsmail Hakkı [Baltacıoğlu], Hüseyin Ragıp [Baydur], Faik Ali [Ozansoy], Nigar Binti Osman, Ali Ulvi [Elöve], Mehmet Emin [Yurdakul], Sabiha [Sertel], Nafi Atuf [Kansu], Yusuf Akçura, Ahmed Cevad [Emre], enis Behiç [Koryürek], Osman Fahri, Baha Tevfik, Edhem Nejad, Akagündüz, Avanzade Mehmet Süleyman gibi isimler yazı ve şiirleriyle mecmualara katkıda bulunurlar” (Okay, 1999: 19-24).

Çocuk dergilerinin inceleme konusu olması bazı önemli yazarlarımızın bilinmeyen bir takım yazılarının da ortaya çıkmasını sağlar:

“Edebiyatımızda çok değişik alanlarda yazmış olduğu yazılarla tanınan Filozof Rıza Tevfik’in çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi konusunda da yazılar yazmış olduğu yakın zamana kadar bilinmiyordu” (Özdemir, 2006:103).

Görüldüğü gibi bu tür çalışmalar çocuk dergileri sayfalarında unutulup kalan ve aslında çocuk edebiyatı öğretimi açısından önem taşıyan birçok makalenin gün yüzüne çıkmasını da sağlamıştır.

Eski Harfli Çocuk Dergileri Hakkında Yapılan Bazı Çalışmalar

Eski harfli çocuk dergileri hakkında 2’si doktora, 1’i inceleme, 12’si yüksek lisans tezi olmak üzere 15 çalışma bulunmaktadır.

1. Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları (1991), İsmet KÜR, Doktora Tezi, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara
2. Tanzimat ve Mutlakiyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi (2002), Hüseyin Şimşek, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi
3. Eski Harfli Çocuk Dergileri (1999), Cüneyt OKAY, İnceleme, Kitabevi Yayınları, İstanbul
4. Tanzimat’tan 1928’e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme (1995), Öztürk Emiroğlu, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi

5. Çocuk Bahçesi Dergilerinin İncelenmesi (2000), Mehmet Azım, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi
6. İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz (2001), Şeyma Yaşar, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi
7. Bizim Mecmua Dergilerinin İncelenmesi (2001), Halit Yanar, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi
8. Eski Harfli Çocuk Dergilerinin (Çocuk Bahçesi, Çocuk Dünyası) Çocuk Eğitimindeki İşlevleri (2002), Nihat Bayat, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi
9. Çocuklara Rehber Dergisi'nin Çocuk Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi (2002), Ahmet Balcı, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi
10. Gürbüz Türk Çocuk Dergisi'nin İncelenmesi (2003), Elif Konar, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi
11. Eski Harfli Dergilerden "Çocuklara Mahsus Gazete" (Tahlilî Fihrist, İnceleme Metin), (2004), Havva Sena Yaman, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi
12. Mektepli Çocuk Dergisi (2007), Ahmet Durmuş Taşdemir, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi
13. 1897 – 1910 Yılları Arasında Çıkan Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Çeviri Metinleri Üzerine (2007), Abdulkadir Durmuş, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi
14. Yeni Yol Dergisinin İncelenmesi (2007), Murat Kaya, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.
15. Çocuk Dünyası'nda Yer Alan Çeviri Metinlerin, İndeks ve Değerlendirilmesi (2008) Başak Özdemir, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi

BÖLÜM 1: YAZAR VE KONU ADINA GÖRE İNDEKS

1.1. Yazar Adına Göre İndeks

1.1.1. Makaleler

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	A. H.	Konuşan Kartpostal	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	565
2.	A. Nakil	Oyuncak Tayyare Nasıl Yapılır?	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	392
3.	A. T.	Bahardan İstifade	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	604
4.	Abdülfeyyaz Tevfik	Çocuk ve Tabiat	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	6
5.	Abdülfeyyaz Tevfik	Talebe Hayatı: Talebe Yurdu Münasebetiyle	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	161
6.	Abdülfeyyaz Tevfik	Talebe Hayatı: Yeni Şebeke-i Tahsil	R.07 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	193
7.	Abdülfeyyaz Tevfik	Talebe Hayatı: Çalışmak Sanatı	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	209
8.	Abdülfeyyaz Tevfik	Talebe Hayatı: Çalışabilmek Sanatı	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	226
9.	Abdülfeyyaz Tevfik	İlmi ve Fenni Sahifeler: Hayat Nedir?	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	855
10.	Abdurrah- man Şeref	Cülus-i Hümayun Münasebeti ile	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	914
11.	Abdurrah- man Şeref	Sultan Mehmed Han Hanın Vefatı ve Yeni Padişahımızın Cülûsları	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	914

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
12.	Ahmed Cevâd	Deniz	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	167
13.	Ahmed Cevâd	İzinsiz Cezası	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	305
14.	Ahmed Cevâd	Vatan ve İnsaniyet	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	337
15.	Ahmed Cevâd	Harpten Sonra: Onlar Nasıl Çalışıyor, Biz Ne Yapıyoruz?	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	356
16.	Ahmed Cevâd	Mekteplerde Artırma Sandıkları	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	417
17.	Ahmed Cevâd	İmtihan	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	433
18.	Ahmed Cevâd	Yine İntikam	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	481
19.	Akçuraoğlu Yusuf	İlmî Terbiye	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	265
20.	Ali Nazıma	Kadınlar İçin Tâlim ve Terbiye	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	831
21.	Avni	Su Kuvveti	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	439
22.	Aziz Hüdâî	Yükselirken	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	675
23.	Aziz Hüdâî	Denizin Dibi	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	692
24.	Aziz Hüdâî	Deniz Muharebeleri I	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	785

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
25.	Aziz Hüdâî	Deniz Muharebeleri II	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	802
26.	Aziz Hüdâî	Kestane I	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	875
27.	Aziz Hüdâî	Kestane II	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	884
28.	Behaeddin Ziya	Dilenciler ve Sefiller	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1034
29.	Defter	Hıfz-ı Sıhhat: Sağlam Bir Adamın Odası Nasıl Olur?	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	35
30.	Defter	Kanlı Hoca	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	97
31.	Defter	Mâlumât-ı Mütenevvîa	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	112
32.	Defter	Mektepte tarihî Temsiller ve Terbiye	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	124
33.	Defter	Artırma Sandığı	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	255
34.	Defter	Artırma Sandığı ve Osmanlı Gençleri Teâvün Şirketi	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	273
35.	Defter	Donanma İçin	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	289
36.	Defter	Tatil Günleri ve Beyoğlu Sultanîsi	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	290
37.	Defter	Türkçe Kitabet Dersi Mekteplerimizde Ne Haldedir?	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	353

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
38.	Defter	Türkçe Kitabet II	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	369
39.	Defter	Bir Talebe Mecmuası	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	385
40.	Defter	Melikşah Selçuk'u	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	966
41.	Doktor	Fen Aleminde: Hekimliğe Dair	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	428
42.	Doktor Mustafa Münif	Hıfz-ı Sıhhat Nedir?	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	19
43.	Doktor Mustafa Münif	Nasıl Nefes Alırız?	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	20
44.	Ebul Muhsin Kemal	İngiltere'de Bedenî Mümareseler	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	258
45.	Ekrem Turgud	Turnistan	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	678
46.	Faili Haberi	Basüsütü	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	861
47.	Fon Huf	Genç Dernekleri I	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	647
48.	Fon Huf	Genç Dernekleri II	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	680
49.	Fon Huf	Genç Dernekleri IV	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	712
50.	Gazi Köse Mihal Zade	Uçurtmanın Tarihi	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	599

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
51.	Gazi Köse Mihal Zade: Lisaneddin	Daima Teganni Eden Bir Millet	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	809
52.	Gazi Köse Mihal Zade: Lisaneddin	Fosfor'un Tarihi	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	938
53.	Gazi Köse Mihal Zade: Lisaneddin	İpeğin Tarihi	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	972
54.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Mikroskop ve Teleskop	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	879
55.	H. Nakil	İnci	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	613
56.	Hamdiye Vecîhi	Kanatlarım Olsaydı!	R. 27 Şubat 1335 H. 26 C. Evvel 1337 M. 27 Şubat 1919	3	67	1074
57.	Harun Reşit	Eski Zamanda Telgraflar	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	856
58.	Hazım Atıf	Dünyayı Tanıyalım: Kara mı? Deniz mi?	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	791
59.	Hazım Atıf	Dünyayı Tanıyalım: Beyn-el-Milel Vakıt Hattı	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	859
60.	Hazım Atıf	Sinematograf I	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	877
61.	Hazım Atıf	Sinematograf II	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	887
62.	Hazım Atıf	Sinematograf III	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	893
63.	Hoca	Keşşâfın Muhtırası: Bir Yere Doğrulmak	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	444

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
64.	Hüseyin Ragıb	Saray İçi Parkı	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	391
65.	Hüseyin Ragıb	Vatan Hakkında	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	514
66.	Hüseyin Ragıb	Namuslu Adam Kimdir?	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahirr 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	545
67.	Hüseyin Ragıb	Sınıfta	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	837
68.	Lisaneddin	Gözlüklerin Tarihi	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	717
69.	Lisaneddin	Alasyalar ve Aysberkler	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	863
70.	M. B	Keşşâfın Muhtırası: Sıcağa Karşı Tedâbir	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	410
71.	M. B	Keşşâfın Muhtırası: Araziden İstifade	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	486
72.	M. B.	Keşşaf'ın Muhtırası	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	293
73.	M. B.	Keşşaf'ın Muhtırası: Keşşâfın Vezâif-i Ahlâkiyesi	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	315
74.	M. B.	Keşşâfın Muhtırası	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	334
75.	M. B.	Keşşâfın Muhtırası: Mukavemet-i Beden	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	343
76.	M. B.	Keşşâfın Muhtırası	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	367

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
77.	M. B.	Keşşâfın Muhtırası: Yol Ayakkabıları	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	373
78.	M. B.	Keşşâfın Muhtırası	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	397
79.	M. B.	Keşşâfın Muhtırası: Yüzmek	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	427
80.	M. B.	Keşşâfın Muhtırası: Harita Okumak	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	476
81.	M. B.	Keşşâfın Muhtırası: Mesâha ve Tahmin-i Mesafe	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	503
82.	M. Lisaneddin	Şemsiyenin Tarihi	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	614
83.	M. Lisaneddin	Kibriti Kim Keşfetti?	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	628
84.	M. Lisaneddin	Genç Dernekleri III	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	695
85.	M. Sarim	Osmanlı Türklerinde Hayat-ı San'at	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	271
86.	Mahmud Hakkı	Uçamayan ve Yavaş Yavaş Yok Olan Kuşlar I	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	922
87.	Mahmud Hakkı	Uçamayan Kuşlar: Deve Kuşu	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	939
88.	Mahmud Ziya	Çalışmak Yollarından	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	577
89.	Mehmed Ali	Cesaret I: Terbiye-i Felsefelerinden	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	267

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
90.	Muallim M. Şinâsî	Fen Sahîfeleri: Zerreden Cisimlere I	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	91
91.	Muallim A. Memdûh	Misafirperverlik: İnsanın Gayre Karşı Vazifesi	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	389
92.	Muallim A. Memdûh	Memleketimizde Neler Çıkıyor?	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	549
93.	Muallim A. Memdûh	Demiri Altın Yapmak	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	563
94.	Muallim A. Memdûh	Ormanlardan Edinilen İstifade	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	645
95.	Muallim Abdülfeyyaz Efendi	Mübeccel Bir İstikbal	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	116
96.	Muallim Abdülfeyyaz Tevfik	Gıda ve Açlık	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	118
97.	Muallim Abdülfeyyaz Tevfik	Talebe Hayatı: Maziden İstikbale	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	145
98.	Muallim Abdülfeyyaz Tevfik	Mâzi Huzurunda Âtî	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	40
99.	Muallim Abdülfeyyaz Tevfik	Hanımlar Sahifesi: Ati Huzurunda Kadınlarımız	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	527
100.	Muallim Abdülfeyyaz Tevfik	Levha-i İntibâh	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	25
101.	Muallim Ahmed Halid	İstikbalin Işıklı Bir Mektebi	R.05 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	458
102.	Muallim Ahmed Halid	Milli ve Dini Terbiye	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	465

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
103.	Muallim Ahmed Halid	Mektep Meselesi	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	673
104.	Muallim Ahmed Halid	Yine Mektep Meselesi	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	689
105.	Muallim Ahmed Halid	Kızlarımızın Tahsili Meselesi	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	705
106.	Muallim Ahmed Halid	İbtidâî Mekteplerimizdeki Teşkilat	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	831
107.	Muallim Ahmed Halid	Benim Fikrim: Şiirde Vezin Derdi	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	881
108.	Muallim Ahmed Halid	Lisan ve İmla Meselesi	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	883
109.	Muallim Ahmed Halid	Maarifin Derdi mi Benim Derdim mi?	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	930
110.	Muallim Feyyaz Tevfik	Mâbed İntikamı	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	56
111.	Muallim H. Necati	Newton'un Elması	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	124
112.	Muallim Harun Reşîd	Fen Sahîfeleri: Fil	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	22
113.	Muallim Harun Reşîd	Tarih-i Tabi'î: Deve Kuşu	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	42
114.	Muallim Harun Reşîd	Artık İnsanlar da Uçuyor	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	61
115.	Muallim Harun Reşîd	Köpek	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	105

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
116.	Muallim Harun Reşîd	Beygirler	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	139
117.	Muallim Harun Reşîd	Beygirler	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	168
118.	Muallim Harun Reşîd	Beyaz Ayı	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	298
119.	Muallim İrfan Emin	Polislik ve Jandarmalık Sevdası	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	902
120.	Muallim İsmail Hakkı	Tezyînât Dersleri	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	70
121.	Muallim İsmail Hakkı	Dirilen Bir Terbiye	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	120
122.	Muallim Kenan Kemali	Müstakbel Vâlide	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	211
123.	Muallim M. Şinâsî	Fen Sahîfeleri: Kuvvetten Bir Nebze	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	37
124.	Muallim M. Şinâsî	Fen Sahîfeleri: Zerreler Arasında	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	58
125.	Muallim M. Şinâsî	Talebe Yazısı: Eski Bir Kaşıktan Süzgeç Olur mu?	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	60
126.	Muallim Mukaddem	Meslek İntihabı İkinci Kısım: Ferit Efendi'nin Darb-ı Meselleri	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	484
127.	Muallim Seyfi	Terbiye-i Bedeniye: Jimmastik Umûmîdir	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	311

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
128.	Muallim T. Edhem	Talebe Hayatı: Talebe Ordumuzun Necip İlimdarı	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	177
129.	Naci Sağır	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahifeler [I]: Osmanlı Şiirinin Fatıhası	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	213
130.	Naci Sağır	Tarih-i Edebiyatımıza Dair Sahifeler II: Yunus Emre	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	234
131.	Naci Sağır	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahifeler V: Süleyman Çelebi-İlk Osmanlı Şairleri	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	324
132.	Naci Sağır	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahifeler VI: Şehzade Süleyman Devri	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	358
133.	Nafi Atuf	13 Mart 1329	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	364
134.	Nafi Atuf	Yeni Turan Mektebi'nden	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	643
135.	Nafi Atuf	Aslıma Doğru	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	835
136.	Osman Fahri	Veriniz	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	1042
137.	Oyuncakçı	Oyuncak Sinematograf	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	429
138.	Oyuncu Arkadaş	Ne Oynayalım?	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	880

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
139.	Perihan Sai're	Terbiye ve Tâlim Sahifeleri: Amerika'da Genç Kız Hayatı	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	825
140.	Rıza Tevfik	Talebe Defteri'ne I	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	266
141.	Rıza Tevfik	Talebe Defteri'ne II	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	281
142.	Rıza Tevfik Bey	Mürebblilerin Nazar-ı Dikkatine	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	828
143.	Saffet	İntikam	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	253
144.	Sıtkı Hamid	İki Komşu	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1033
145.	Suâd Fâhir	Bir Mektep Artırma Sandığı	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	753
146.	Ş. R.	Med ve Cezir	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	316
147.	Ş. R.	Başlarımızın Üzerindeki Deniz: Hava Kâşiflerinin Heyecanlı Hayatları	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	365
148.	Ş. R.	Başlarımızın Üzerindeki Denizler	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	378
149.	Ş. R.	Başlarımızın Üzerindeki Denizler	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	398
150.	Talebe Defteri	Milli İhtilaf	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	449

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
151.	Talebe Defteri	Mekteplerde Tensikât: Sultanîlerde Bir Dersten İkmal Meselesi	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	482
152.	Talebe Defteri	Yirmi Lirası Olan Bir Genç Ne Yapmalıdır?	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	865
153.	Talebe Defteri	Hilal-i Ahmer-Mektep Çocukları	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	868
154.	Terbiye-i Bedeniye Muallimi A. Seyfi	İyi Vücutlu Milletler İyi Yaşar	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	283
155.	Vecdi Fisun	Kanuna Hürmet	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	904
156.	Yazıcı Çelebi	Tarih-i Milli Sahifeleri I: Neseb-i Hz. Peygamberî	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	275
157.	Ziya Muhyiddîn	Kaplanlar ve Kaplan Avları	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	895
158.	Ziya Muhyiddîn	Kaplan Avları	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	907
159.	İmzasız	Gölgeler Âlemi I: Gayr-i Mer'î Âlemin Yavaş Yavaş Açılan Kapıları	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	491
160.	imzasız	Büyük Vapurlar	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	473
161.	imzasız	Gölgeler Âlemi II	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	509
162.	İmzasız	İpek ve İpek Böceği	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	11

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
163.	İmzasız	İntikam İçin İntihar	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	30
164.	İmzasız	Talebe Yazını	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	96
165.	İmzasız	Küçük Dostlarıma Vatanî Kıraatler: Yad-ı Mâzî- Tabii Askerlik-Sefaretlik	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	149
166.	İmzasız	Fen Aleminde	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	352
167.	İmzasız	Bursa Sultanîsi	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	416
168.	İmzasız	Antarktika	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	485
169.	İmzasız	Memleketimizde İlk Kız Keşşâfeleri	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	488
170.	İmzasız	Elektrikli Nebatat	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	632
171.	İmzasız	Çocuklarda Gece Korkusu	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	640
172.	İmzasız	Himaye-i Etfal-i Cemaat-i Umumiyesi	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	710
173.	İmzasız	Nizamnamenin Bazı Maddeleri	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	711
174.	İmzasız	Atın Tarihi	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	731

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
175.	İmzasız	Defterin Çok Büyük Bir Teşebbüsü	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	737
176.	İmzasız	İp ve İp Oyunları	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	766
177.	İmzasız	Meraklı Müsabakalar	R. 20 Mart 1335 H. 17 C. Ahir 1337 M. 20 Mart 1919	3	68	1081

1.1.2. Şiirler

1.1.2.1. Manzum Şiirler

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Ahmed Cevad	Keşşâfların Türküsü	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	151
2.	Ahmed Necmeddin	Öç	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	115
3.	Aka Gündüz	Şanlı Şahin	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	12
4.	Âkil Koyuncu	Akın	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	517
5.	Âkil Koyuncu	Menekşenin Dileği	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	548
6.	Ali Ulvi	Vatanıma	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	3
7.	Celal Sâhir	Türk Kızı Diyor ki	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	247
8.	Enis Behic	Harita Karşısında	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	85

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
9.	Enis Behic	Ah! Ey Vatan	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	251
10.	Enis Behic	Niyaz	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	504
11.	Faik Ali	Ben Büyüyeyim de	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	248
12.	Feyzullah Sâcid	Uyan	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	55
13.	Feyzullah Sâcid	Kosova Muharebesi	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	252
14.	Gökalp	Osman Gazi Kurultayda	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	2
15.	H. Nihad	Hilâl Diyor ki:	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	166
16.	H. Nihad	Hilâl'e Cevap	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	166
17.	H. Nihad	Münâcât	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	321
18.	Halide Nusret Kazımî	Senin Düşüncen	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	980
19.	Halide Nusret Kazımî	Sonbaharda	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	994
20.	Halit Fahri	Türbe	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	818

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
21.	İbrahim Alaaddin	Nöbetçi	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	818
22.	İhsan İlhami	Gök Gürültüsü	R. 19 Haziran 1330 H. 8 Şaban 1332 M. 2 Temmuz 1914	2	29	474
23.	İsmail Hikmet	İlk Hande	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	588
24.	İsmail Vedat	Ah ...	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	15
25.	Mehmed Emin	Barbaros	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	1
26.	Mehmed Rıfat	Donanma	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	15
27.	Muallim Feyzullah Sâcid	Balkan Türküsü	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	69
28.	Muallim H. İrfan Emin	Çanakkale Önünde	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	531
29.	Muallim H. İrfan Emin	Duygulardan: Ehdâ'ye	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	548
30.	Muallim İrfan Emin	Cihat Bayram Duyguları	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	882
31.	Muallim İrfan Emin	Yağmurlu Günlerden Sonra	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	933
32.	Nusret El Kazımı	Hayalin Ümidi	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	901
33.	Nusret El Kazımı	Ay Doğarken	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	962

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
34.	Nüzhet Meğmumi	Menekşeciğime!	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	949
35.	Osman Fahri	Ben ve Tabiat	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	54
36.	Osman Fahri	Hitap Zaferi	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	68
37.	Osman Fahri	Vahşi Medeniyete	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	100
38.	Osman Fahri	Bugünün Dünden İntikamı	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	152
39.	Osman Fahri	Yapraklar Dökülüyor	R.07 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	197
40.	Osman Fahri	Benim Bütün Feryadım	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	250
41.	Osman Fahri	Memleketime	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	562
42.	Osman Fahri	Genç Vâlideler	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	652
43.	Osman Fahri	Toros Tünelini Geçerken	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	675
44.	Osman Fahri	Izdırab-ı Firak	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	755
45.	Osman Fahri	Ölüm Saadettir	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	819

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
46.	Osman Fahri	Metruk Memleket	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	874
47.	Osman Fahri	Çocukluğumun Mezarı	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	882
48.	Osman Fahri	Düşün Yaprak Ne Diyor?	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	890
49.	Osman Fahri	Birkaç Sal Elim Farkından Sonra ... Vatanıma	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	994
50.	Ömer Seyfeddin	Bahar Rüzgarı	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	818
51.	Rıza Tevfik	Anadolu	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	340
52.	Ruşen Eşref	Değirmen	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	516
53.	Ruşen Eşref	Hüseyin Dayı	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	580
54.	Ruşen Eşref	Lâle	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	596
55.	Ruşen Eşref	Kelebek	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	627
56.	Ruşen Eşref	Mektep Açıldı	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	819
57.	Suâd Fâhir	Yaprak	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	390

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
58.	Suâd Fâhir	Yarın	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	402
59.	Suâd Fâhir	Yuvam	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	726
60.	Suâd Fâhir	Fethî ve Sadık Beyler İçin	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	12
61.	Suâd Fâhir	Üstâd Ekrem'e	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	313
62.	Suâd Fâhir	Bayrak	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	323
63.	Suâd Fâhir	İlk Tayyare Kurbanları	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	341
64.	Suâd Fâhir	Haziran	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	435
65.	Suâd Fâhir	Tatil Şarkısı	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	435
66.	Suâd Fâhir	İnci	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	462
67.	Suâd Fâhir	Fakir Çocuklar	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	472
68.	Suâd Fâhir	Sahillerde II	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	487
69.	Suâd Fâhir	Sahillerde III	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	506
70.	Suâd Fâhir	İlk Kuş İlk Kelebek	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	726

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
71.	Suâd Fâhir	Kış Geliyor	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	738
72.	Suâd Fâhir	Krizantem	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	769
73.	Suâd Fâhir	Saadet Gülü	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	818
74.	Suat Fâhir	Kelebek	R. 21 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	10
75.	Süleyman Nesîb	Ordu	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	21
76.	Şahab Rıza	Hemedan Marşı	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	548
77.	Şerif Sultan	Yasemin	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	604
78.	Şerif Sultan	Nermin'in Bayramı	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	709
79.	Şükûfe Nihal	Kuş	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	637
80.	Şükûfe Nihal	Mağdurlar	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	652
81.	Şükûfe Nihal	Yangın	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	817
82.	Vedat Avni	Dernekçi Sözü	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	613

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
83.	Yusuf Ziya	Gecenin Mektebi	R. 29 Mart 1333 H. 5 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	596
84.	Ziya Gökalp	Halka Doğru	R. 14 Mart 1334 H. 1 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	817
85.	İmzasız	Edirne Esirler Türküsü	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	396

1.1.2.2. Mensur Şiirler

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Halide Nusret Kazımî	Kış	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1014
2.	İsmail Hikmet	Kadınlığa Mihnet Veren Nine Sütü Emmeyendir	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	541
3.	Muallim A. İrfan Emin	Manzum Muhavere	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	578
4.	Muallim Abdülfeyyaz	Ben Büyüyeyim de Tevfik	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	249
5.	Nüzhet Sabit	Türk Kızları Türk İlinin Kanadıdır, Dikkat Edin Kırılmasın!	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	824
6.	Osman Fahri	Oyunlar Yanarken Ne Söylüyorlar?	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	612
7.	Osman Fahri	Son İstinad	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	738
8.	Ruşen Eşref	Bağcı ile Çocuk	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	612

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
9.	Sabri Cemil	Oh Bayrağım!	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	596
10.	Suâd Fâhir	Değirmenci İle Oğlu	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	421
11.	Suâd Fâhir	Vatan Masalı	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	372

1.1.3 Hikâyeler

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	A. Hüdâî	Nöbetçi	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	5
2.	A. Memdûh	Amelî Ahlak: Tevazu-İnsanın Nefsine Karşı Vazifesi- Eflatun	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	53
3.	A. Memdûh	Amelî Ahlak: Vatan Borcu	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	260
4.	A. T.	Elli Sene Sonra	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	588
5.	Abdurrah- man Şeref	Ali Paşanın İlk Sadâreti	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	242
6.	Abdüllatif	Haset ve Tamâ	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	526
7.	Ahmed Cevâd	Bir Mâlûbiyetten İbret	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	7

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
8.	Ahmed Cevâd	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	147
9.	Ahmed Cevâd	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	163
10.	Ahmed Cevâd	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	179
11.	Ahmed Cevâd	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	R.07 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	195
12.	Ahmed Cevâd	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	219
13.	Ahmed Cevâd	Esaretten Dönüş	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	243
14.	Ahmed Refik	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası I: Analarımızın Gayreti, Girit Seferi Nasıl Başladı?	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	727
15.	Ahmed Refik	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası III: Girit'te Murat Ağadeli Murat	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	746
16.	Ahmed Refik	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası V: Kanlı Hücum- Kal'anın Fethi	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	763
17.	Ahmed Refik	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası VI: Deniz Kahramanları, Deli Hüseyin Paşa	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	773
18.	Ahmed Refik	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası: Resmi Önünde Gazilerimiz	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	789
19.	Ahmed Refik	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası IX: Kandiye'ye İlk Hücum	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	807

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
20.	Ahmed Refik	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası: Deniz Kahramanı Kara Mehmet	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	851
21.	Ahmed Refik	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası: Fazıl Ahmed Paşa ve Son Zaferi	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	853
22.	Ahmed Refik	Tarih Sahîfeleri: Tarihte Osmanlı Neferi I	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1015
23.	Ahmed Refik	Tarih Sahîfelerinden: Tarihte Osmanlı Neferi II	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1029
24.	Ahmed Refik	Tarih Sahîfelerinden: Tarihte Osmanlı Neferi III	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	1044
25.	Ahmed Şünûdî	Talebe Hayatı: Yüz Sene Sonra ...	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	2
26.	Alimin Komşusu	İlim ve Tabiat	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	536
27.	Aziz Hüdâî	Figaro	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	474
28.	Aziz Hüdâî	Harp Hikâyeleri: Durmuş Çavuş	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	517
29.	Aziz Hüdâî	Bostan Korkuluğu	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	538
30.	Aziz Hüdâî	Karnından Söyleyenler	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	552
31.	Aziz Hüdâî	Sancaktar	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	561

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
32.	Aziz Hüdâî	Anlamak İçin	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	641
33.	Aziz Hüdâî	Harp Hikâyeleri I: Kısmet	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	744
34.	Aziz Hüdâî	Harp Hikâyelerinden II: Kısmet	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	759
35.	Aziz Hüdâî	Tehlikeli Cesaret	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	843
36.	Aziz Hüdâî	Korku	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	891
37.	Aziz Hüdâî	Eşeğin Gölgesi	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	905
38.	C. C.	Dağlar Çocuğu Tabii Keşşâf I	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	187
39.	C. C.	Dağlar Çocuğu-Tabii Keşşaf II	R.07 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	200
40.	C. C.	Dağlar Çocuğu - Tabii Keşşaf V	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	279
41.	C. C.	Dağlar Çocuğu - Tabii Keşşaf VI	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	296
42.	C. C.	Dağlar Çocuğu-Tabii Kaşşaf VIII	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	326
43.	C: C.	Dağlar Çocuğu-Tabii Keşşaf III	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	216
44.	Celaleddin Tevfik	Harp ve Hilâl	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	522

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
45.	Fazıl Ahmed	Musâhabe	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	3
46.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri I: Erimiş Kurşun Çanağına El Nasıl Sokulurmuş?	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	154
47.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri II	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	171
48.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri III	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	189
49.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri IV	R.07 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	207
50.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri V Sihirli Çerçeve	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	223
51.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri VI: İyi Sıhhatte Olsunların Mektubu	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	239
52.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri VI: Kirpinin Kaplan Oluşu	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	286
53.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri VII: Taşı Yumrukla Kırmak	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	302
54.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Mârifetleri Pîrin Nefesi	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	319
55.	Gözlüklü Babanın Çırağı	Gözlüklü Babanın Marifetleri: Suyun İçinde Yanan Ateş	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	335
56.	Hakkı Tarık	İzinsiz	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	838

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
57.	Hüsameddin Sacid	Acı Kahkahalar	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	975
58.	Hüseyin Ragıb	Türkün İnsâfı	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	152
59.	Hüseyin Ragıb	Gece Bekçisi	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	259
60.	Hüseyin Ragıb	Eli Değnekli	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	341
61.	Kadı Abdurrahman	Gazi Abdurrahman'ın Hikâyelerinden: İki İnci	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	955
62.	Kâzım Nâmi	Kortış'in Hediyesi	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	13
63.	Latif	Hikâye-i Ahlâkiye: İ'tidâl-i Dem	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	502
64.	Lisaneddin	Güneş mi? Yağmur mu?	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	794
65.	M. L.	İlk Teleskop	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	583
66.	Mehmed Emin	Mektepliler Arasında	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	386
67.	Mehmed Senai	Küçük Hikâyelerden: Gözlükler	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1022
68.	Mehmed Senai	Küçük Hikâyelerden: Mahirâne Bir Cevap	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1023
69.	Muallim A Memdûh	Amelî Ahlak: Tedbir-Dirayet, Belîzer	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	74

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
70.	Muallim A. Memdûh	Amelî Ahlak: Şecâ'at, Gyomtel	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	101
71.	Muallim A. Memduh	Amelî Ahlak: Sebât İnsanın Nefsine Karşı Vazifesi, Sokullu Mehmet Paşa	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	133
72.	Muallim A. Memdûh	Amelî Ahlâk: Âlicenaplık, İnsanın Gayre Karşı Vazifesi, Alparslan	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	170
73.	Muallim A. Memdûh	Amelî Ahlak Vazife-i Vataniye	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	235
74.	Muallim A. Memdûh	Amelî Ahlak: Vatanperverlilik ve Fedakarlık, Yıldırım Beyazıt	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	292
75.	Muallim A. Memdûh	Amelî Ahlak: Fedakârlık - İnsanın Gayre Karşı Vazifesi -Cezayirli Gazi Hasan Paşa	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	406
76.	Muallim Abdül- Feyyaz Tevfik	Ne Hissî Bir Armağan	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	136
77.	Muallim Ahmed Cevâd	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kiraatler: Ortaklık	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	131
78.	Muallim Ali Ulvi	Ana	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	90
79.	Muallim Hulusi	Ölümsüz Yaşamak Olmaz	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	523
80.	Muallim Hulusi	Vicdan	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	531
81.	Muallim Hulusi	İmlâ Müsabakası	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	555

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
82.	Muallim Hulusi	İmlâ Müsabakası	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	567
83.	Muallim Hulusi	Bir Kavganın Neticesi	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	629
84.	Muallim Mukaddem	Ah Bu Hafızasızlık	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	138
85.	Muallim Mukaddem	Dünyanın En Genç Demircisi	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	328
86.	Muallim Mukaddem	Simeun-Sevgili Merkepçik	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	360
87.	Muallim Mukaddem	Meslek İntihabı Tacir Olacaksın	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	405
88.	Muallim Mukaddem	Meslek İntihabı II: Amele ve Çırac	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	422
89.	Muallim Mukaddem	Meslek İntihabı III: Bir Pederin Merakları	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	435
90.	Muallim Mukaddem	Meslek İntihabı IV Ticaretin Fevaidi	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	463
91.	Muallim Mukaddem	Meslek İntihabı V Tacir Olacaksın	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	469
92.	Muallim Mukaddem	Meslek İntihabı VII: Ustanın Vakti	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	500
93.	Muallim Mukaddem	Keskin İlaç	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	804
94.	Mehmed Muhyiddîn	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1035

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
95.	Mehmed Muhyiddîn	Manzum Hikâye Köylünün İntikamı	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1010
96.	Müsteshi: Muallim Ahmed Halid	Tarihi Musâhabelerden: Köse Kahya	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	519
97.	Nâci Sağır	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahîfeler IV: Kadı Burhaneddîn	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	308
98.	Nâci Sağır	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahîfeler: III Aşık Paşa	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	276
99.	Nazım Kamil	Son Ziyaret	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	925
100.	Nusret El Kazımı	Zavallı Beşer	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	875
101.	Nusret El Kazımı	Gecenin Ölümü	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	916
102.	Nüzhet Sabit	Osmanlıyız	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	290
103.	Nüzhet Sabit	Vatan Toprağı	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	307
104.	Nüzhet Sabit	Al ve Beyaz	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	322
105.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tonguz I	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	569
106.	Nüzhet Sabit	Hanımlar Sahîfesi: Türk Kızları Esir Olmaz Sultan Doğar	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	572

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
107.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kır Beş Bir Tunguz II	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	584
108.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir T. III	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	601
109.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tunguz IV	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	617
110.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kır Beş Bir Tunguz V	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	634
111.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tunguz VI	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	648
112.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kır Beş Bir Tunguz VII	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	665
113.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tunguz VIII	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	682
114.	Nüzhet Sabit	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kır Beş Bir Tunguz IX	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	699
115.	Nüzhet Sabit	Tomris'in Duası	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	713
116.	Orhan Midhad	Mektep Hayatından Bir Yaprak: İyilik mi Fenalık mı? I	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	173
117.	Orhan Midhad	Mektep Hayatından Bir Yaprak: İyilik mi Fenalık mı? II	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	191
118.	Senih Muammer	Tarpeya; Romalı Kız	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1031

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
119.	Şermende Cemil	Bir Adanın Doğuşu: Garâib-i Alem	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	987
120.	Şükûfe Nihal	Hanımlar Sahîfesi Sefiller	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	621
121.	Şükûfe Nihal	Emellerden	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	543
122.	Ziya Muhyiddîn	Atmaca	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1024
123.	İmzasız	Kurnaz Bir Hasta	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	142
124.	İmzasız	Amirin Tuhaf Bir Sergüzeşti	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	719
125.	İmzasız	Ödünc Yüzük	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	896
126.	İmzasız	Küçük Hikâyelerden: Üç Şehzade	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1022

1.1.4. Hatıralar:

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Abdurrahman Şeref	Mektep ve Talebe Hayatı: Mahalle Mektebi Hatıralarından	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	833
2.	Afife Kemal	Mâzî Ne Demek	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	962
3.	Aziz Hüdâî	Esaret Hatıralarından II: Vedâ	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	310

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
4.	Aziz Hüdâî	Mide	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	625
5.	Bahaeddin Ziya	Her Şeyi Bilenler	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	924
6.	Defter	Talebe Hayatı: Cennetten Çıkma	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	17
7.	Defter	Talebe Hayatı: Vâv-ı Âtifa	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	33
8.	Defter	Talebe Hayatı Rüyada Bir Mektep	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	49
9.	Defter	Şems-ül Mekâtib Mektebinin Tevzî' Mükafatı	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	65
10.	Defter	Kadıköy Numune Mektebinin Tevzî' Mükâfâtı	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	82
11.	Defter	Dilenci Baba	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	113
12.	Defter	Talebe Hayatı: Katil Mekteplerin Maktûl Nesli	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	129
13.	Defter	Muallimlerin Vehmi	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	401
14.	Edhem Nejad	Oba Mektebinde Oba Çocuklarıyla	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	839
15.	Hafız-1 Tevfik	Hakan Mağfura Ait Bazı Hatıralar	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	916
16.	İskender Fahredden	Sudan'da Çocuklar I	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	597

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
17.	İskender Fahreddin	Sudan'da Çocuklar II	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	615
18.	İskender Fahreddin	Sudan Hatıraları III	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	630
19.	İskender Fahreddin	Sudan Hatıraları IV	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	655
20.	İskender Fahreddin	Sudan Hatıraları V	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	660
21.	İsmail Hakkı	Tatbikat Mektebinin Hayatından	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	8
22.	Mehmed Senâî	İlk İmtihan	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	991
23.	Muallim Abdül Feyyaz Tefvik	Mektebe Nasıl Başladım?	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	86
24.	Muallim Aziz Hüdâî	Hatıra-ı Esaret I	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	294
25.	Muallim Halid Zihni	Bebeğin Sırrı	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	141
26.	Muallim Hulusi	Coğrafya Müsabakası	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	580
27.	Muallim Hulusi	On Numara	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	609
28.	Muallim Hulusi	Ne Olmalı İmiş?	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	946

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
29.	Muallim Hulusi	Vezne Önünde	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	994
30.	Muallim İsmail Hakkı	El İşleri: Ağaç Dallarıyla Neler Yapılır?	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	27
31.	Muallim İsmail Hakkı	Sanayi Mektebi Talebesine	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	88
32.	Muallim İsmail Hakkı	Çölde Bir Vaha	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	102
33.	Muallim Mukaddem	İmtihanda	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	117
34.	Muallim Ruhi	Esaret Hatıralarından: Kardeşim Muallim Ahmed Halid Beye	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	395
35.	Ruşen Eşref	Sevgili Padişahımızın Kılıç Kuşanması	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	978
36.	İmzasız	Mektepliler İdman Bayramı	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	663

1.1.5. Seyahatler

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Muallim Harun Reşîd	Mektep Gezintileri	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	122
2.	Muallim Harun Reşîd	İstanbul'da Bir Mektep Seyahati	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	261
3.	Muallim İbrahim Memdûh	Kafkasya Seyahati Notlarımdan: Gördüklerim ve İşittiklerim	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	1001

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
4.	Muallim İbrahim Memdûh	Kafkasya Seyahati Notlarımdan Gördüklerim ve İşittiklerim	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1019
5.	Sirâceddin	Seyahatler [I]: Kafkasya'da Seyahat	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	14
6.	Muallim Sirâceddin	Seyahatler [II]:	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	31
7.	Muallim Sirâceddin	Seyahatler [III]:	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	48
8.	İmzasız	Kadıköy Numune Mektebinin Bursa Seyahati	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	459

1.1.6. Masallar:

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	A. Ravi	Arap Masalı: At Hırsız	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	411
2.	Ahmed Cevâd	Mustafa Dayı İle Karısı	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	847
3.	Hilkat Balcı	Şark Masalı: Kader	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	560
4.	Hoca Dâna	Endülüs Masalı V	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	285
5.	Hoca Dâna	Endülüs Masalı I	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	184
6.	Hoca Dâna	Endülüs Masalı II	R.0 7 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	204

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
7.	Hoca Dâna	Endülüs Masalı III	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	221
8.	Hoca Dâna	Endülüs Masalı IV	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	237
9.	Masalıcı	Bir Fakirin Sözü	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	36
10.	Masalıcı	Sütçüyle Tatar	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	100
11.	Masalıcı	Maymunla Efendisi	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	115
12.	İmzasız	Halife ve Fakir Talebe	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	300
13.	İmzasız	Peri Masalı: Belmâ	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	738

1.1.7. Mektup

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Ahmed Celal	Osmanlı -Türk Gençlerinin Piş-i İntibahına	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	415
2.	Çetin'in Babası	Kurtlar ve Böcekler	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	529
3.	Defter	Sevgili Kâri ve Kâriyelere	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	873
4.	Edhem Nejad	Tatil Mektupları	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	739

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
5.	Edhem Nejad	Tatil Mektupları II Bir Poza İki Portre	R. 25 T. Evvel 1333 H. 9 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	756
6.	Hüseyin Ragıb	Türkçe Muhabbeti	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	183
7.	Hüseyin Ragıb	Türkçe Muhabbeti II	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	220
8.	Mehmed Burhaeddîn	Bir mektup: Muterem Halid Bey'e	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	956
9.	Muallim Ahmed Halid	Okuyucularımıza	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	513
10.	Muallim Ahmed Halid	Muhterem Maarif Nazırı Beyefendiye Açık Mektup	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1026
11.	Muallim Ahmed Halid	Hamiş	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1028
12.	Mûnis Nejad	I. Mektup: Giden Gelir	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	403
13.	Mûnis Nejad	II. Mektup: Coğrafya, Tarih	R. 8 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	419
14.	Mûnis Nejad	III. Mektup: Memurluk	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	437
15.	Mûnis Nejad	IV. Mektup: Kuvvetli Ol	R. 05 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	454
16.	Mûnis Nejad	V. Mektup: Yıl Başı	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	467
17.	Mûnis Nejad	V. Mektup: Yıl Başı	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	467

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
18.	Mûnis Nejad	VI. Mektup: On Temmuz	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	499
19.	Orhan	Mazide Bir Tatil	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	740
20.	Öztekin Müstensihi Hüseyin Ragıb	Bir Mektup	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	497
21.	Sâti'	Talebe Defteri Heyet-i İdare-i Muhteremesine Bir Mektup	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	1
22.	Suâd Fâhir	Aruz mu? Vezn-i Milli mi?	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	722
23.	Talebe Defteri	Sevgili Kârî ve Kârieler	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	672
24.	İmzasız	Vatan ve İnsaniyet	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	355
25.	İmzasız	Bu da	R. 19 Haziran 1330 H. 8 Şaban 1332 M. 2 Temmuz 1914	2	29	466

1.1.8 Romanlar

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Muallim İrfan Emin	Küçük Roman -Sanat Yolunda I: İlk Felaket	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	920
2.	Muallim İrfan Emin	Küçük Roman -Sanat Yolunda II: Benim Fabrikaya Duhulüm	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	936
3.	Muallim İrfan Emin	Küçük Roman -Sanat Yolunda III: Na Ma'mul Bir Servet	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	952

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
4.	Muallim İrfan Emin	Küçük Roman -Sanat Yolunda VI -V: Amele Hayatında Bir İnkılâp	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	970
5.	Muallim İrfan Emin	Küçük Roman -Sanat Yolunda V: Annem Artık İhtiyarladı	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	985
6.	Muallim İrfan Emin	Küçük Roman -Sanat Yolunda VI: Bir Mülakat	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	1004

1.1.9. Tiyatro

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	A. T.	Birinci Meclis: Emel	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	917
2.	A.T.	Yarım Konferans!	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	573
3.	Aziz Hüdâî	İğne ve Çuvaldız II	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	590
4.	Aziz Hüdâî	İğne ve Çuvaldız [I]	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	605
5.	İskender Fahreddin	Çocuk Bahçesinde	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1011
6.	İsmail Hikmet	Arı ile Kelebek Birinci Sahne	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	820
7.	Necib Neccânî	Hilal-i Ahmer	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	670

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
8.	İmzasız	Küçük Hüseyin'in Gazâsı	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	126
9.	İmzasız	Küçük Hüseyin'in Gazâsı	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	143
10.	İmzasız	Küçük Hüseyin'in Gazâsı	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	158
11.	İmzasız	Küçük Hüseyin'in Gazâsı	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	175

1.1.10. Monolog

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Aziz Hüdâî	Falaka	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	657
2.	Elyesi'	Diş Ağrısı	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	841
3.	Muallim Hulusi	Tenk	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	593
4.	Muallim Hulusi	Yaramaz	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	899
5.	Muallim İbrahim Memdûh	Mümeyyizlere Düşmanım	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	1042

1.1.11. Diyalog

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	A. T.	Avrupa'yı İyi Anlayalım Sonra Taklit Edelim	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	637
2.	A.T. [Abdül- feyyaz Tevfik]	Bir Muhavere	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	622
3.	Abdül- feyyaz Tevfik	Kızmalı Muhaveremiz	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	542
4.	Mahmud Hakkı	Neden Onar Onar Sayıyoruz?	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	909
5.	Muallim Hulusi	Birinciler	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	917

1.1.12. Sohbet

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Abdül- feyyaz Tevfik	Adl-i İlâhi	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	72
2.	Ahmed Cevâd	Lami'a İle Musâhabelerim III	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	227
3.	Ahmed Cevâd	Oğluma Musâhabelerimden: Sabanımızı Niçin Değiştirmiyoruz?	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	533
4.	C. C.	Lâmi'a İle Musâhabelerim II: Mazi-i Milli Başlığı Altında	R.0 7 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	202
5.	E. C.	Lâmi'le Musâhabelerim I: Yeni Program	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	181

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
6.	Muallim Kenan Kemali	Mârifetü'n-Nefs Hakkında Musâhabeler I: Ömründe Ağacı Görmeyen	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	230
7.	Suat'ın Babası	Suat'la Musâhabelerim I: Bayram Esvabı	R.0 7 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	197

1.1.13. Eğlenceli Yazılar

1.1.13.1. Fâideler ve Eğlenceler:

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Süt Nasıl Muhafaza Edilir	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	687
2.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	704
3.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Halis Zeytin Bağı	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	719
4.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	734
5.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Karıncalar	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	749
6.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Kartpostal	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	781
7.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler Fareler, Sıçanlar	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	813
8.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Şemsiye mi Baston mu?	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	922

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
9.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Yalnız Rifâiler mi Karışır, Yorgunluk, Sütten Kaldırım	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	923
10.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Ah Bir Kartal Olsaydım	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	941
11.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Yanlış İse Tashih Ediniz	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	941
12.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Hakimin Uykusu	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	942
13.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Eğer Dünya Dönmeseydi?	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	973
14.	Elyesi	Faideler ve Eğlenceler: Darısı Başlarına, Zeyrek Yangını, Gelin Hanım, Ah Bu Doktorlar! Münasebetiyle, Tütün	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	988
15.	Elyesî	Faideler ve Eğlenceler: Zengin Olmak İçin	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	661

1.1.13.2 Fıkralar

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Defter	Mektep Latifelerinden	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	109
2.	Defter	Tarihi Fıkralar	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	111

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
3.	Dergiden	Acemi Nefer İmtihanda	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	926
4.	Dergiden	Berber Dükkânında	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	926
5.	Dergiden	Postahanede	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	926
6.	Elyesi	Doktorların Tuhaflığı	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	956
7.	S. F.	Ava Giden Avlanır	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	13
8.	İmzasız	Mektep Hayatından	R. 21 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	13
9.	İmzasız	Rakamların Havasından	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	13
10.	İmzasız	Küçük Fıkralar: Tembel Talebe ile Bakkal Arasında	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	333
11.	İmzasız	Musikî ile Tedavi	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	555

1.1.14. Çeviriler:

1.1.14.1. Hikâyeler

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Alferd Davini Çeviren: Aziz Hüdâî	Meşhur Eserlerden: Çocuk Zabit	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	96 3
2.	Buvalo Çeviren: Aziz Hüdâî	Meşhur Eserler I: Gülünç Bir Ziyafet	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	98 1
3.	Buvalo Çeviren: Aziz Hüdâî	Meşhur Eserler II: Gülünç Bir Ziyafet	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	99 6
4.	Buvalo Çeviren: Aziz Hüdâî	Meşhur Eserler III: Gülünç Bir Ziyafet	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	10 17
5.	Florance Nighthede	Lambalı Hanım Efendi	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	50 6
6.	Fransız Akademis- neren Çeviren: M. Lisaneddin	Volkanlar Etrafında	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	76 5
7.	Kamuran İhsan	Fenni Hikâye [I]: Billur Yumurta	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	77 9
8.	Kamuran İhsan	Fennî Hikâye [II]: Billur Yumurta	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	79 9
9.	Kamuran İhsan	Fenni Hikâye [III]: Billur Yumurta	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	81 1
10.	Lisaneddin	Volkanlar Etrafında	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	77 6
11.	Mahmud Hakkı	Talebe Defteri'nin Tefrikası: Sevgi Nedir ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?:	R. 16 K. Sani 1334 H. 03 R. Ahir 1337 M. 16 Ocak 1918	3	66	10 62

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
12.	Mahmud Hakkı	Talebe Defteri'nin Tefrikası: Sevgi Nedir Ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?	R. 27 Şubat 1335 H. 26 C. Evvel 1337 M. 27 Şubat 1919	3	67	10 75
13.	Mahmud Hakkı	Talebe Defteri'nin Tefrikası: Sevgi Nedir ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?	R. 20 Mart 1335 H. 17 C. Ahir 1337 M. 20 Mart 1919	3	68	10 82
14.	Mahmud Hakkı	Talebe Defterinin Tefrikası (V) Sevgi Nedir ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?	R. 20 Mart 1335 H. 17 C. Ahir 1337 M. 20 Mart 1919	3	68	10 87
15.	Mahmûd Hakkı	Talebe Defteri'nin Tefrikası Sevgi Nedir Ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	10 37
16.	Mahmûd Hakkı	Talebe Defteri'nin Tefrikası Sevgi Nedir Ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?: Yeni Anne	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	10 48
17.	Mehmed Senâî	Kardeş Muhabbeti	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	10 39
18.	Memdûh	Büyük Korku	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	48 8
19.	Paul Arun Çeviren: Aziz Hüdâî	Meşhur Eserler: Â'mânın Köpeği	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	93 3
20.	Senih Muammer	Filumel ile İhtiyar	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	10 46
21.	Vecri Fisûn	Madam Teûfil	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	88 6

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
22.	Wels Çeviren: Kamuran İhsan	Fenni Hikâye [IV]: Billur Yumurta	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	84 9
23.	İmzasız	Talebe Defteri'nin Tefrikası I: Hava Robinsonları I	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	40 9
24.	İmzasız	Talebe Defteri'nin Tefrikası II: Hava Robinsonları	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	43 0
25.	İmzasız	Talebe Defteri'nin Tefrikası III: Hava Robinsonları	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	44 6
26.	İmzasız	Talebe Defteri'nin Tefrikası: Hava Robinsonları	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	47 9
27.	İmzasız	Talebe Defteri'nin Tefrikası IV: Hava Robinsonları	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	49 4
28.	İmzasız	Talebe Defteri'nin Tefrikası V: Hava Robinsonları	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	51 1
29.	İmzasız	Ümit ve Azim: Fakir Bir Çocuğun Zaferleri	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	42 4
30.	İmzasız	Ümit ve Azim II: Fakir Bir İngiliz Çocuğunun Zaferleri	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	44 1
31.	İmzasız	Ümit ve Azim III	R.05 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	46 1

1.1.14.2. Makale

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Ahmed Remzi (Times'ten Muktebes)	Büyük Bir Müsteşrik Müteveffâ Muallim Vamberi	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	15 6

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
2.	E. Nâkil	Taş Devrinde Ressamlık I: Dünyanın En Eski Sanayi-i Nefise Müzesini Bir İspanyol Kız Nasıl Keşfetti?	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	34 9
3.	E. Nakil	Taş Devrinde Ressamlık II: Dünyanın En Eski Sanayi-i Nefise Müzesini Bir İspanyol Kız Nasıl Keşfetti?	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	36 2
4.	Jon Finûn	Vatan ve İnsaniyet Hakkında Fransa Eâzımının Efkarı	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	33 9
5.	Niyazi	İncideki Esrar	R. 16 K. Sani 1334 H. 03 R. Ahir 1337 M. 16 Ocak 1918	3	66	10 59
6.	Ş. R.	Kürre-i Arzın Son Kadeh Suyu I	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	33 0
7.	Ş. R.	[Küre-i] Arzın Son Kadeh Suyu II	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	34 7
8.	Vecrî Nesûn	Kat'î Saat	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	84 1
9.	İmzasız	Niçin Kediler Daima Ayakları Üzerine Düşerler?	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	31 8

1.1.14.3. Masallar

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	A. Ravi	Hint Masalı: Hint Şâhı "Kâid"	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	376

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
2.	Andersen Çeviren: Rüşen Eşref	Andersen Masallarından: Garrandok'un Yeni Elbisesi	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	998

1.1.14.4. Seyahatler

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Gazi Köse Mihal Zâde Lisaneddin	Harikulade Seyahatler: Bisiklet İle Arabistan'ı Mürûr Seyahatler:	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	982
2.	Muallim Harun Reşîd	Mon Blân [Mont Blânc] Buz Denizinde Bir Seyahat	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	75
3.	Sirâceddîn	Seyahat Hatıraları I: Tiflis Müzesi	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	534
4.	Sirâceddîn	Seyahat Hatıraları II Tiflis Müzesi	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	551

1.1.14.5 Şiirler

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Osman Fahri	Kuş Tüyleri	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	627
2.	Osman Fahri	Nev Bahar	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	709

1.1.14.6 Tiyatro

No:	Yazar Adı	Konu Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Moliere	Mekkâr ile Tama'kâr	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	381

1.2. Konu Adına Göre İndeks

1.2.1. Makaleler

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	13 Mart 1329	Nafi Atuf	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	364
2.	Alasyalar ve Aysberkler	Lisaneddin	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	863
3.	Antarktika	İmzasız	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	485
4.	Artık İnsanlar da Uçuyor	Muallim Harun Reşîd	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	61
5.	Artırma Sandığı	Defter	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	255
6.	Artırma Sandığı ve Osmanlı Gençleri Teâvün Şirketi	Defter	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	273
7.	Aslıma Doğru	Nafi Atuf	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	835
8.	Atın Tarihi	İmzasız	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	731
9.	Bahardan İstifade	A. T.	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	604
10.	Basüsütü	Faili Haberi	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	861
11.	Başlarımızın Üzerindeki Deniz: Hava Kâşiflerinin Heyecanlı Hayatları	Ş. R.	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	365
12.	Başlarımızın Üzerindeki Denizler	Ş. R.	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	378

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
13.	Başlarımızın Üzerindeki Denizler	Ş. R.	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	398
14.	Benim Fikrim: Şiirde Vezin Derdi	Muallim Ahmed Halid	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	881
15.	Beyaz Ayı	Muallim Harun Reşîd	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	298
16.	Beygirler	Muallim Harun Reşîd	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	139
17.	Beygirler	Muallim Harun Reşîd	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	168
18.	Bir Mektep Artırma Sandığı	Suâd Fâhir	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	753
19.	Bir Talebe Mecmuası	Defter	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	385
20.	Bursa Sultanîsi	İmzasız	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	416
21.	Büyük Vapurlar	İmzasız	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	473
22.	Cesaret I: Terbiye-i Felsefelerinden	Mehmed Ali	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	267
23.	Cülûs-i Hümayûn Münâsebeti İle	Abdur- rahman Şeref	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	914
24.	Çalışmak Yollarından	Mahmud Ziya	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	577
25.	Çocuk ve Tabiat	Abdül- feyyaz Tevfik	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	6

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
26.	Çocuklarda Gece Korkusu	İmzasız	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	640
27.	Daima Teganni Eden Bir Millet	Gazi Köse Mihal Zade: Lisaneddin	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	809
28.	Defterin Çok Büyük Bir Teşebbüsü	İmzasız	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	737
29.	Demiri Altın Yapmak	Muallim A. Memdûh	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	563
30.	Deniz	Ahmed Cevâd	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	167
31.	Deniz Muharebeleri I	Aziz Hüdâî	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	785
32.	Deniz Muharebeleri II	Aziz Hüdâî	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	802
33.	Denizin Dibi	Aziz Hüdâî	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	692
34.	Dilenciler ve Sefiller	Behaeddin Ziya	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1034
35.	Dirilen Bir Terbiye	Muallim İsmail Hakkı	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	120
36.	Donanma İçin	Defter	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	289
37.	Dünyayı Tanıyalım: Beyn-el-Milel Vakit Hattı	Hazım Atıf	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	859
38.	Dünyayı Tanıyalım: Kara mı? Deniz mi?	Hazım Atıf	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	791

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
39.	Elektrikli Nebatat	İmzasız	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	632
40.	Eski Zamanda Telgraflar	Harun Reşit	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	856
41.	Fen Aleminde	İmzasız	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	352
42.	Fen Aleminde: Hekimliğe Dair	Doktor	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	428
43.	Fen Sahîfeleri: Zerreden Cisimlere I	Muallim M. Şinâsî	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	91
44.	Fen Sahîfeleri: Fil	Muallim Harun Reşîd	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	22
45.	Fen Sahîfeleri: Zerreler Arasında	Muallim M. Şinâsî	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	58
46.	Fen Sahîfeleri: Kuvvetten Bir Nebze	Muallim M. Şinâsî	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	37
47.	Fosfor'un Tarihi	Gazi Köse Mihal Zade: Lisaneddin	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	938
48.	Genç Dernekleri I	Fon Huf	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	647
49.	Genç Dernekleri II	Fon Huf	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	680
50.	Genç Dernekleri III	Fon Huf	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	695
51.	Genç Dernekleri IV	Fon Huf	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	712

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
52.	Gıda ve Açlık	Muallim Abdül Feyyaz Tevfik	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	118
53.	Gölgeler Âlemi I: Gayr-i Mer'î Âlemin Yavaş Yavaş Açılan Kapıları	İmzasız	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	491
54.	Gölgeler Âlemi II	İmzasız	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	509
55.	Gözlüklerin Tarihi	Lisaneddin	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	717
56.	Hanımlar Sahifesi: Atı Huzurunda Kadınlarımız	Muallim Abdül- feyyaz Tevfik	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	527
57.	Harpten Sonra: Onlar Nasıl Çalışıyor, Biz Ne Yapıyoruz?	Ahmed Cevâd	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	356
58.	Hıfz-ı Sıhhat Nedir?	Doktor Mustafa Münif	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	19
59.	Hıfz-ı Sıhhat: Sağlam Bir Adamın Odası Nasıl Olur?	Defter	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	35
60.	Hilal-i Ahmer- Mektep Çocukları	Talebe Defteri	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	868
61.	Himaye-i Etfal-i Cemaat-i Umumiyesi	İmzasız	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	710
62.	İbtidâî Mekteplerimizdeki Teşkilat	Muallim Ahmed Halid	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	831
63.	İki Komşu	Sıtkı Hamid	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1033

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
64.	İlmî Terbiye	Akçuraoğlu Yusuf	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	265
65.	İlmi ve Fenni Sahifeler: Hayat Nedir?	Abdül- feyyaz Tevfik	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	855
66.	İmtihan	Ahmed Cevâd	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	433
67.	İnci	Suad Fâhir	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	613
68.	İngiltere'de Bedenî Mümareseler	Ebul Muhsin Kemal	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	258
69.	İntikam	Saffet	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	253
70.	İntikam İçin İntihar	İmzasız	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	30
71.	İp ve İp Oyunları	İmzasız	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	766
72.	İpeğin Tarihi	Gazi Köse Mihal Zade: Lisaneddin	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	972
73.	İpek ve İpek Böceği	İmzasız	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	11
74.	İstikbalin Işıklı Bir Mektebi	Muallim Ahmed Halid	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	458
75.	İyi Vücutlu Milletler İyi Yaşar	Terbiye-i Bedeniye Muallimi A. Seyfi	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	283

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
76.	İzinsiz Cezası	Ahmed Cevâd	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	305
77.	Kadınlar İçin Tâlim ve Terbiye	Ali Nazıma	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	831
78.	Kanatlarım Olsaydı!	Hamdiye Vecîhi	R. 27 Şubat 1335 H. 26 C. Evvel 1337 M. 27 Şubat 1919	3	67	1074
79.	Kanlı Hoca	Defter	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	97
80.	Kanuna Hürmet	Vecdi Fisun	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	904
81.	Kaplan Avları	Ziya Muhyiddîn	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	907
82.	Kaplanlar ve Kaplan Avları	Ziya Muhyiddîn	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	895
83.	Kestane I	Aziz Hüdâî	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	875
84.	Kestane II	Aziz Hüdâî	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	884
85.	Keşşaf'ın Muhtırası	M. B.	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	293
86.	Keşşaf'ın Muhtırası: Keşşâfın Vezâif-i Ahlâkiyesi	M. B.	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	315
87.	Keşşâfın Muhtırası	M. B.	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	334
88.	Keşşâfın Muhtırası	M. B.	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	367

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
89.	Keşşâfın Muhtırası	M. B.	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	397
90.	Keşşâfın Muhtırası: Sıcağa Karşı Tedâbir	M. B.	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	410
91.	Keşşâfın Muhtırası: Mukavemet-i Beden	M. B.	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	343
92.	Keşşâfın Muhtırası: Harita Okumak	M. B.	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	476
93.	Keşşâfın Muhtırası: Araziden İstifade	M. B.	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	486
94.	Keşşâfın Muhtırası: Bir Yere Doğrulmak	Hoca	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	444
95.	Keşşâfın Muhtırası: Mesâha ve Tahmin- i Mesafe	M. B.	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	503
96.	Keşşâfın Muhtırası: Yol Ayakkabıları	M. B.	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	373
97.	Keşşâfın Muhtırası: Yüzmek	M. B.	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	427
98.	Kızlarımızın Tahsili Meselesi	Muallim Ahmed Halid	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	705
99.	Kibriti Kim Keşfetti?	M. Lisaneddin	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	628
100.	Konuşan Kartpostal	A. H.	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	565
101.	Köpek	Muallim Harun Reşîd	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	105

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
102.	Küçük Dostlarıma Vatanî Kıraatler: Yad-ı Mâzî- Tabii Askerlik-Sefaretlik	İmzasız	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	149
103.	Levha-i İntibâh	Muallim Abdül- feyyaz Tevfik	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	25
104.	Lisan ve İmla Meselesi	Muallim Ahmed Halid	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	883
105.	Maarifin Derdi mi Benim Derdim mi?	Muallim Ahmed Halid	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	930
106.	Mâbed İntikamı	Muallim Feyyaz Tevfik	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	56
107.	Mâlumât-ı Mütenevvia	Defter	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	112
108.	Mâzi Huzurunda Âtî	Muallim Abdül- feyyaz Tevfik	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	40
109.	Med ve Cezir	Ş. R.	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	316
110.	Mektep Meselesi	Muallim Ahmed Halid	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	673
111.	Mekteplerde Artırma Sandıkları	Ahmed Cevâd	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	417
112.	Mekteplerde Tensîkât: Sultanîlerde Bir Dersten İkmal Meselesi	Talebe Defteri	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	482
113.	Mektepte tarihî Temsiller ve Terbiye	Defter	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	124

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
114.	Melikşah Selçuk'u	Defter	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	966
115.	Memleketimizde İlk Kız Keşşâfeleri	İmzasız	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	488
116.	Memleketimizde Neler Çıkıyor?	Muallim A. Memdûh	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	549
117.	Meraklı Müsabakalar	İmzasız	R. 20 Mart 1335 H. 17 C. Ahir 1337 M. 20 Mart 1919	3	68	1081
118.	Meslek İntihabı İkinci Kısım: Ferit Efendi'nin Darb-ı Meselleri	Muallim Mukaddem	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	484
119.	Mikroskop ve Teleskop	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	879
120.	Milli İhtilaf	Talebe Defteri	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	449
121.	Milli ve Dini Terbiye	Muallim Ahmed Halid	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	465
122.	Misafirperverlik: İnsanın Gayre Karşı Vazifesi	Muallim A. Memdûh	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	389
123.	Mübeccel Bir İstikbal	Muallim Abdül Feyyaz Efendi	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	116
124.	Mürebîlerin Nazar-ı Dikkatine	Rıza Tevfik Bey	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51 52	828
125.	Müstakbel Vâlide	Muallim Kenan Kemali	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	211

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
126.	Namuslu Adam Kimdir?	Hüseyin Ragıb	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	545
127.	Nasıl Nefes Alırız?	Doktor Mustafa Münif	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	20
128.	Ne Oynayalım?	Oyuncu Arkadaş	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	880
129.	Newton'un Elması	Muallim H. Necati	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	124
130.	Nizamnamenin Bazı Maddeleri	İmzasız	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	711
131.	Ormanlardan Edinilen İstifade	Muallim A. Memdûh	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	645
132.	Osmanlı Türklerinde Hayat-1 San'at	M. Sarim	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	271
133.	Oyuncak Sinematograf	Oyuncakçı	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	429
134.	Oyuncak Tayyare Nasıl Yapılır?	A. Nakil	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	392
135.	Polislik ve Jandarmalık Sevdası	Muallim İrfan Emin	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	902
136.	Saray İçi Parkı	Hüseyin Ragıb	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	391
137.	Sınıfta	Hüseyin Ragıb	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	837
138.	Sinematograf I	Hazım Atıf	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	877

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
139.	Sinematograf II	Hazım Atıf	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	887
140.	Sinematograf III	Hazım Atıf	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	893
141.	Su Kuvveti	Avni	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	439
142.	Sultan Mehmed Han Hanın Vefatı ve Yeni Padişahımızın Cülûsları	Abdurrahman Şeref	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	914
143.	Şemsiyenin Tarihi	M. Lisaneddin	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	614
144.	Talebe Defteri'ne I	Rıza Tevfik	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	266
145.	Talebe Defteri'ne II	Rıza Tevfik	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	281
146.	Talebe Hayatı: Talebe Yurdu Münasebetiyle	Abdülfeyyaz Tevfik	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	161
147.	Talebe Hayatı: Talebe Ordumuzun Necip İlimdarı	Muallim T. Edhem	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	177
148.	Talebe Hayatı: Çalışmak Sanatı	Abdülfeyyaz Tevfik	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	209
149.	Talebe Hayatı: Çalışabilmek Sanatı	Abdülfeyyaz Tevfik	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	226
150.	Talebe Hayatı: Maziden İstikbale	Muallim Abdulfeyyaz Tevfik	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	145

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
151.	Talebe Hayatı: Yeni Şebeke-i Tahsil	Abdulfeyya z Tevfik	R.0 7 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	193
152.	Talebe Yazını	İmzasız	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	96
153.	Talebe Yazısı: Eski Bir Kaşıktan Süzgeç Olur mu?	Muallim M. Şinâsî	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	60
154.	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahîfeler VI: Şehzade Süleyman Devri	Naci Sağır	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	358
155.	Tarih-i Edebiyatımıza Dair Sahîfeler II: Yunus Emre	Naci Sağır	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	234
156.	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahifeler [I]: Osmanlı Şiirinin Fatıhası	Naci Sağır	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	213
157.	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahîfeler V: Süleyman Çelebi- İlk Osmanlı Şairleri	Naci Sağır	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	324
158.	Tarih-i Milli Sahîfeleri I: Neseb- i Hz. Peygamberî	Yazıcı Çelebi	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	275
159.	Tarih-i Tabi'î: Deve Kuşu	Muallim Harun Reşîd	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	42
160.	Tatil Günleri ve Beyoğlu Sultanîsi	Defter	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	290
161.	Terbiye ve Tâlim Sahifeleri: Amerika'da Genç Kız Hayatı	Perihan Sai're	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	825

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
162.	Terbiye-i Bedeniye: Jimnastik Umûmîdir	Muallim Seyfi	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	311
163.	Tezyînât Dersleri	Muallim İsmail Hakkı	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	70
164.	Turnistan	Ekrem Turgud	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	678
165.	Türkçe Kitabet Dersi Mekteplerimizde Ne Haldedir?	Defter	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	353
166.	Türkçe Kitabet II	Defter	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	369
167.	Uçamayan Kuşlar: Deve Kuşu	Mahmud Hakkı	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	939
168.	Uçamayan ve Yavaş Yavaş Yok Olan Kuşlar I	Mahmud Hakkı	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	922
169.	Uçurtmanın Tarihi	Gazi Köse Mihal Zade M. Lisaneddin	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	599
170.	Üç Muhazara – Üç Hatıra	Defter	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	869
171.	Vatan Hakkında	Hüseyin Ragıb	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	514
172.	Vatan ve İnsaniyet	Ahmed Cevâd	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	337
173.	Veriniz	Osman Fahri	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	1042

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
174.	Yeni Turan Mektebi'nden	Nafi Atuf	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	643
175.	Yine İntikam	Ahmed Cevâd	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	481
176.	Yine Mektep Meselesi	Muallim Ahmed Halid	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	689
177.	Yirmi Lirası Olan Bir Genç Ne Yapmalıdır?	Talebe Defteri	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	865
178.	Yükselirken	Aziz Hüdâî	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	675

1.2.2. Şiirler

1.2.2.1. Manzum Şiirler

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Ah ...	İsmail Vedat	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	15
2.	Ah! Ey Vatan	Enis Behic	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	251
3.	Akın	Âkil Koyuncu	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	517
4.	Anadolu	Rıza Tevfik	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	340
5.	Ay Doğarken	Nusret El Kazımı	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	962

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
6.	Bahar Rüzgârı	Ömer Seyfeddin	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	818
7.	Balkan Türküsü	Muallim Feyzullah Sâcid	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	69
8.	Barbaros	Mehmed Emin	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	1
9.	Bayrak	Suâd Fâhir	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	323
10.	Ben Büyüyeyim de	Faik Ali	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	248
11.	Ben ve Tabiat	Osman Fahri	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	54
12.	Benim Bütün Feryadım	Osman Fahri	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	250
13.	Birkaç Sal Elim Farkından Sonra ... Vatanıma	Osman Fahri	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	994
14.	Bugünün Dünden İntikamı	Osman Fahri	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	152
15.	Cihat Bayram Duyguları	Muallim İrfan Emin	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	882
16.	Çanakkale Önünde	Muallim H. İrfan Emin	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	531
17.	Çocukluğumun Mezarı	Osman Fahri	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	882
18.	Değirmen	Ruşen Eşref	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	516

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
19.	Dernekçi Sözü	Vedat Avni	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	613
20.	Donanma	Mehmed Rıfat	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	15
21.	Duygulardan: Ehdâ'ye	Muallim H. İrfan Emin	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	548
22.	Düşün Yaprak Ne Diyor?	Osman Fahri	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	890
23.	Edirne Esirler Türküsü	İmzasız	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	396
24.	Fakir Çocuklar	Suâd Fâhir	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	472
25.	Fethî ve Sadık Beyler İçin	Suâd Fâhir	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	12
26.	Gecenin Mektebi	Yusuf Ziya	R. 29 Mart 1333 H. 5 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	596
27.	Genç Vâlideler	Osman Fahri	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	652
28.	Gök Gürültüsü	İhsan İlhami	R. 19 Haziran 1330 H. 8 Şaban 1332 M. 2 Temmuz 1914	2	29	474
29.	Halka Doğru	Ziya Gökalp	R. 14 Mart 1334 H. 1 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	817
30.	Harita Karşısında	Enis Behic	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	85
31.	Hayalin Ümidi	Nusret El Kazımı	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	901

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
32.	Haziran	Suâd Fâhir	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	435
33.	Hemedan Marşı	Şahab Rıza	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	548
34.	Hilâl Diyor ki:	H. Nihad	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	166
35.	Hilâl'e Cevap	H. Nihad	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	166
36.	Hitap Zaferi	Osman Fahri	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	68
37.	Hüseyin Dayı	Ruşen Eşref	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	580
38.	Izdırab-ı Fırak	Osman Fahri	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	755
39.	İlk Hande	İsmail Hikmet	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	588
40.	İlk Kuş İlk Kelebek	Suâd Fâhir	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	726
41.	İlk Tayyare Kurbanları	Suâd Fâhir	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	341
42.	İnci	Suâd Fâhir	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	462
43.	Kelebek	Ruşen Eşref	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	627
44.	Kelebek	Suat Fâhir	R. 21 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	10

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
45.	Keşşafkların Türküsü	Ahmed Cevad	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	151
46.	Kış Geliyor	Suâd Fâhir	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	738
47.	Kosova Muharebesi	Feyzullah Sâcid	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	252
48.	Krizantem	Suâd Fâhir	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	769
49.	Kuş	Şükûfe Nihal	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	637
50.	Lâle	Ruşen Eşref	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	596
51.	Mağdurlar	Şükûfe Nihal	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	652
52.	Mektep Açıldı	Ruşen Eşref	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	819
53.	Memleketime	Osman Fahri	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	562
54.	Menekşeciğime!	Nüzhet Meğmumi	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	949
55.	Menekşenin Dileği	Âkil Koyuncu	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	548
56.	Metruk Memleket	Osman Fahri	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	874
57.	Münâcât	H. Nihad	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	321

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
58.	Nermin'in Bayramı	Şerif Sultan	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	709
59.	Niyaz	Enis Behic	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	504
60.	Nöbetçi	İbrahim Alaaddin	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	818
61.	Ordu	Süleyman Nesib	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	21
62.	Osman Gazi Kurultayda	Gökalp	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	2
63.	Öç	Ahmed Necmeddin	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	115
64.	Ölüm Saadettir	Osman Fahri	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	819
65.	Saadet Gülü	Suâd Fâhir	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	818
66.	Sahillerde II	Suâd Fâhir	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	487
67.	Sahillerde III	Suâd Fâhir	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	506
68.	Senin Düşüncen	Halide Nusret Kazımî	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	980
69.	Sonbaharda	Halide Nusret Kazımî	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	994
70.	Şanlı Şahin	Aka Gündüz	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	12

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
71.	Tatil Şarkısı	Suâd Fâhir	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	435
72.	Toros Tünelini Geçerken	Osman Fahri	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	675
73.	Türbe	Halid Fahri	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	818
74.	Türk Kızı Diyor ki	Celal Sâhir	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	247
75.	Uyan	Feyzullah Sâcid	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	55
76.	Üstâd Ekrem'e	Suâd Fâhir	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	313
77.	Vahşi Medeniyete	Osman Fahri	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	100
78.	Vatanıma	Ali Ulvi	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	3
79.	Yağmurlu Günlerden Sonra	Muallim İrfan Emin	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	933
80.	Yangın	Şükûfe Nihal	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	817
81.	Yaprak	Suâd Fâhir	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	390
82.	Yapraklar Dökülüyor	Osman Fahri	R.07 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	197
83.	Yarın	Suâd Fâhir	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	402

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
84.	Yasemin	Şerif Sultan	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	604
85.	Yuvam	Suâd Fâhir	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	726

1.2.2.2. Mensur Şiirler

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Bağcı ile Çocuk	Ruşen Eşref	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	612
2.	Ben Büyüyeyim de	Muallim Abdülfeyyaz Tevfik	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	249
3.	Değirmenci İle Oğlu	Suâd Fâhir	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	421
4.	Kadınlığa Mihnet Veren Nine Sütü Emmeyendir	İsmail Hikmet	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	541
5.	Kış	Halide Nusret Kazımî	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1014
6.	Manzum Muhavere	Muallim A. İrfan Emin	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	578
7.	Odunlar Yanarken Ne Söylüyorlar?	Osman Fahri	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	612
8.	Oh Bayrağım!	Sabri Cemil	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	596
9.	Son İstinad	Osman Fahri	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	738

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
10.	Türk Kızları Türk İlinin Kanadıdır, Dikkat Edin Kırılmasın!	Nüzhet Sabit	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	824
11.	Vatan Masalı	Suâd Fâhir	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	372

1.2.3 Hikâyeler

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Acı Kahkahalar	Hüsameddin Sacid	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	975
2.	Ah Bu Hafızasızlık	Muallim Mukaddem	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	138
3.	Al ve Beyaz	Nüzhet Sabit	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	322
4.	Ali Paşanın İlk Sadâreti	Abdurrahman Şeref	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	242
5.	Amelî Ahlak: Tevazu-İnsanın Nefsine Karşı Vazifesi- Eflatun	A. Memdûh	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	53
6.	Amelî Ahlak: Tedbir-Dirayet, İnsanın Nefsine Karşı Vazifesi, Belîzer	Muallim A Memdûh	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	74
7.	Amelî Ahlak: Şecâ'at, Gyomtel	Muallim A. Memdûh	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	101
8.	Amelî Ahlak: Sebât İnsanın Nefsine Karşı Vazifesi, Sokullu Mehmet Paşa	Muallim A. Memdûh	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	133

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
9.	Amelî Ahlâk: Âlicenaplık, İnsanın Gayre Karşı Vazifesi, Alparslan	Muallim A. Memdûh	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	170
10.	Amelî Ahlak Vazife-i Vataniye	Muallim A. Memdûh	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	235
11.	Amelî Ahlak: Vatan Borcu	A. Memdûh	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	260
12.	Amelî Ahlak: Vatanperverlilik ve Fedakarlık, Yıldırım Beyazıt	Muallim A. Memdûh	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	292
13.	Amelî Ahlak: Fedakârlık – İnsanın Gayre Karşı Vazifesi –Cezayirli Gazi Hasan Paşa	Muallim A. Memdûh	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	406
14.	Amirin Tuhaf Bir Sergüzeşti	İmzasız	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	719
15.	Ana	Muallim Ali Ulvi	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	90
16.	Anlamak İçin	Aziz Hüdâî	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	641
17.	Atmaca	Ziya Muhyiddîn	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1024
18.	Bir Adanın Doğuşu: Garâib-i Alem	Şermende Cemil	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	987
19.	Bir Kavganın Neticesi	Muallim Hulusi	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	629
20.	Bir Malûbiyetten İbret	Ahmed Cevâd	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	7

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
21.	Bostan Korkuluğu	Aziz Hüdâî	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	538
22.	Dağlar Çocuğu Tabii Keşşâf I	C. C.	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	187
23.	Dağlar Çocuğu- Tabii Keşşaf II	C. C.	R.0 7 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	200
24.	Dağlar Çocuğu- Tabii Keşşaf III	C: C.	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	216
25.	Dağlar Çocuğu – Tabii Keşşaf IV	C. C.	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	232
26.	Dağlar Çocuğu – Tabii Keşşaf V	C. C.	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	279
27.	Dağlar Çocuğu – Tabii Keşşaf VI	C. C.	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	296
28.	Dağlar Çocuğu- Tabii Kaşşaf VIII	C. C.	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	326
29.	Dünyanın En Genç Demircisi	Muallim Mukaddem	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	328
30.	Eli Değnekli	Hüseyin Ragıb	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	341
31.	Elli Sene Sonra	A. T.	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	588
32.	Emellerden	Şükûfe Nihal	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	543
33.	Esaretten Dönüş	Ahmed Cevâd	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	243

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
34.	Eşeğin Gölgesi	Aziz Hüdâî	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	905
35.	Figaro	Aziz Hüdâî	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	474
36.	Gazi Abdurrahman'ın Hikâyelerinden: İki İnci	Kadı Abdur- rahman	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	955
37.	Gece Bekçisi	Hüseyin Ragıb	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	259
38.	Gecenin Ölümü	Nusret El Kazımı	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	916
39.	Gözlüklü Babanın Marifetleri I: Erimiş Kurşun Çanağına El Nasıl Sokulurmuş?	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	154
40.	Gözlüklü Babanın Marifetleri II	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	171
41.	Gözlüklü Babanın Marifetleri III	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	189
42.	Gözlüklü Babanın Marifetleri IV	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 07 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	207
43.	Gözlüklü Babanın Marifetleri V Sihirli Çerçeve	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	223
44.	Gözlüklü Babanın Marifetleri VI: İyi Sihhatte Olsunların Mektubu	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	239
45.	Gözlüklü Babanın Marifetleri VI: Kirpinin Kaplan Oluşu	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	286

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
46.	Gözlüklü Babanın Marifetleri VII: Taşı Yumrukla Kırmak	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	302
47.	Gözlüklü Babanın Mârifetleri Pîrin Nefesi	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	319
48.	Gözlüklü Babanın Marifetleri: Suyun İçinde Yanan Ateş	Gözlüklü Babanın Çırağı	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	335
49.	Güneş mi? Yağmur mu?	Lisaneddin	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	794
50.	Hanımlar Sahîfesi Sefiller	Şükûfe Nihal	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	621
51.	Hanımlar Sahîfesi: Türk Kızları Esir Olmaz Sultan Doğar	Nüzhet Sabit	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	572
52.	Harp Hikâyeleri I: Kısmet	Aziz Hüdâî	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	744
53.	Harp Hikâyeleri: Durmuş Çavuş	Aziz Hüdâî	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	517
54.	Harp Hikâyelerinden II: Kısmet	Aziz Hüdâî	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	759
55.	Harp ve Hilâl	Celaleddin Tefvik	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	522
56.	Haset ve Tamâ	Abdüllatif	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	526
57.	Hikâye-i Ahlâkiye: İ'tidâl-i Dem	Latif	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	502

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
58.	İlim ve Tabiat	Alimin Komşusu	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	536
59.	İlk Teleskop	M. L.	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	583
60.	İmlâ Müsabakası	Muallim Hulusi	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	555
61.	İmlâ Müsabakası	Muallim Hulusi	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	567
62.	İzinsiz	Hakkı Tarık	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	838
63.	Karnından Söyleyenler	Aziz Hüdâî	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	552
64.	Keskin İlaç	Muallim Mukaddem	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	804
65.	Korku	Aziz Hüdâî	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	891
66.	Kortiş'in Hediyesi	Kâzım Nâmi	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	13
67.	Kurnaz Bir Hasta	İmzasız	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	142
68.	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	Muallim Ahmed Cevâd	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	131
69.	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	Ahmed Cevâd	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	147
70.	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	Ahmed Cevâd	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	163

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
71.	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	Ahmed Cevâd	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	179
72.	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	Ahmed Cevâd	R.0 7 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	195
73.	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	Ahmed Cevâd	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	219
74.	Küçük Dostlarıma İktisâdî Kıraatler: Ortaklık	Mehmed Muhyiddîn	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1035
75.	Küçük Hikâyelerden: Üç Şehzade	İmzasız	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1022
76.	Küçük Hikâyelerden: Gözlükler	Mehmed Senai	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1022
77.	Küçük Hikâyelerden: Mahirâne Bir Cevap	Mehmed Senai	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1023
78.	Manzum Hikâye Köylünün İntikamı	Mehmed Muhyiddîn	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1010
79.	Mektep Hayatından Bir Yaprak: İyilik mi Fenalık mı? I	Orhan Midhad	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	173
80.	Mektep Hayatından Bir Yaprak: İyilik mi Fenalık mı? II	Orhan Midhad	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	191
81.	Mektepliler Arasında	Mehmed Emin	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	386
82.	Meslek İntihabı Tacir Olacaksın	Muallim Mukaddem	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	405

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
83.	Meslek İntihabı II: Amele ve Çırak	Muallim Mukaddem	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	422
84.	Meslek İntihabı III: Bir Pederin Merakları	Muallim Mukaddem	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	435
85.	Meslek İntihabı IV Ticaretin Fevaidi	Muallim Mukaddem	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	463
86.	Meslek İntihabı V Tacir Olacaksın	Muallim Mukaddem	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	469
87.	Meslek İntihabı VII: Ustanın Vakti	Muallim Mukaddem	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	500
88.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tonguz I	Nüzhet Sabit	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	569
89.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kır Beş Bir Tunguz II	Nüzhet Sabit	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	584
90.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tunguz III	Nüzhet Sabit	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	601
91.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tunguz IV	Nüzhet Sabit	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	617
92.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kır Beş Bir Tunguz V	Nüzhet Sabit	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	634
93.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tunguz VI	Nüzhet Sabit	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	648
94.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kır Beş Bir Tunguz VII	Nüzhet Sabit	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	665

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
95.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kırk Beş Bir Tunguz VIII	Nüzhet Sabit	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	682
96.	Millî ve Vatanî Büyük Hikâye: Kır Beş Bir Tunguz IX	Nüzhet Sabit	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	699
97.	Musâhabe	Fazıl Ahmed	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	3
98.	Ne Hissî Bir Armağan	Muallim Abdül Feyyaz Tevfik	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	136
99.	Nöbetçi	A. Hüdâî	R. 04 Mart 1330 H. 19 R. Ahir 1332 M. 17 Mart 1914	1	Ö S	5
100.	Osmanlıyız	Nüzhet Sabit	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	290
101.	Ödünç Yüzük	İmzasız	R. 13 Haziran 1334 H. 04 Ramazan 1336 M. 13 Haziran 1918	3	55	896
102.	Ölümsüz Yaşamak Olmaz	Muallim Hulusi	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	523
103.	Sancaktar	Aziz Hüdâî	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	561
104.	Simeun-Sevgili Merkepçik	Muallim Mukaddem	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	360
105.	Son Ziyaret	Nazım Kamil	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	925
106.	Talebe Hayatı: Yüz Sene Sonra ...	Ahmed Şünûdî	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	2

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
107.	Tarih Sahîfeleri: Tarihte Osmanlı Neferi I	Ahmed Refik	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1015
108.	Tarih Sahîfelerinden: Tarihte Osmanlı Neferi II	Ahmed Refik	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1029
109.	Tarih Sahîfelerinden: Tarihte Osmanlı Neferi III	Ahmed Refik	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	1044
110.	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahîfeler: III Aşık Paşa	Nâci Sağır	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	276
111.	Tarih-i Edebiyatımızdan Sahîfeler IV: Kadı Burhaneddîn	Nâci Sağır	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	308
112.	Tarihi Musâhabelerden: Köse Kahya	Müsteshi: Muallim Ahmed Halid	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	519
113.	Tarpeya; Romalı Kız	Senih Muammer	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1031
114.	Tehlikeli Cesaret	Aziz Hüdâî	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	843
115.	Tomris'in Duası	Nüzhet Sabit	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	713
116.	Türkün İnsâfı	Hüseyin Ragıb	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	152
117.	Vatan Toprağı	Nüzhet Sabit	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	307
118.	Vicdan	Muallim Hulusi	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	531

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
119.	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası I: Analarımızın Gayreti, Girit Seferi Nasıl Başladı?	Ahmed Refik	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	727
120.	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası III: Girit'te Murat Ağa- Deli Murat	Ahmed Refik	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	746
121.	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası V: Kanlı Hücum- Kal'anın Fethi	Ahmed Refik	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	763
122.	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası VI: Deniz Kahramanları, Deli Hüseyin Paşa	Ahmed Refik	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	773
123.	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası: Resmi Önünde Gazilerimiz	Ahmed Refik	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	789
124.	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası IX: Kandiye'ye İlk Hücum	Ahmed Refik	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	807
125.	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası: Deniz Kahramanı Kara Mehmet	Ahmed Refik	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	851
126.	Yirmi Beş Sene Siper Kavgası: Fazıl Ahmed Paşa ve Son Zaferi	Ahmed Refik	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	853
127.	Zavallı Beşer	Nusret El Kazımı	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	875

1.2.4. Hatıralar

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Bebeğin Sırrı	Muallim Halit Zihni	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	141
2.	Coğrafya Müsabakası	Muallim Hulusi	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	580
3.	Çölde Bir Vaha	Muallim İsmail Hakkı	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	102
4.	Dilenci Baba	Defter	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	113
5.	El İşleri: Ağaç Dallarıyla Neler Yapılır?	Muallim İsmail Hakkı	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	27
6.	Esaret Hatıralarından: Kardeşim Muallim Ahmed Halid Beye	Muallim Ruhi	R. 10 Nisan 1330 H. 27 C. Evvel 1332 M. 23 Nisan 1914	1	24	395
7.	Esaret Hatıralarından II: Vedâ	Aziz Hüdâî	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	310
8.	Hakan Mağfura Ait Bazı Hatıralar	Hafız-1 Tevfik	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	916
9.	Hatıra-1 Esaret I	Muallim Aziz Hüdâî	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	294
10.	Her Şeyi Bilenler	Bhaeddin Ziya	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	924
11.	İlk İmtihan	Mehmed Senâî	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	991
12.	İmtihanda	Muallim Mukaddem	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	117

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
13.	Kadıköy Numune Mektebinin Tevzî' Mükâfâtı	Defter	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	82
14.	Mâzî Ne Demek	Afife Kemal	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	962
15.	Mektebe Nasıl Başladım?	Muallim Abdül- Feyyaz Tevfik	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	86
16.	Mektep ve Talebe Hayatı: Mahalle Mektebi Hatıralarından	Abdurrah- man Şeref	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	833
17.	Mektepliler İdman Bayramı	İmzasız	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	663
18.	Mide	Aziz Hüdâî	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	625
19.	Muallimlerin Vehmi	Defter	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	401
20.	Ne Olmalı İmiş?	Muallim Hulusi	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	946
21.	Oba Mektebinde Oba Çocuklarıyla	Edhem Nejad	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51- 52	839
22.	On Numara	Muallim Hulusi	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	609
23.	Sanayi Mektebi Talebesine	Muallim İsmail Hakkı	R. 01 Ağustos 1329 H. 11 Ramazan 1331 M. 14 Ağustos 1913	1	6	88
24.	Sevgili Padişahımızın Kılıç Kuşanması	Ruşen Eşref	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	978

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
25.	Sudan'da Çocuklar I	İskender Fahreddin	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	597
26.	Sudan'da Çocuklar II	İskender Fahreddin	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	615
27.	Sudan Hatıraları III	İskender Fahreddin	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	630
28.	Sudan Hatıraları IV	İskender Fahreddin	R. 10 Mayıs 1333 H. 18 Recep 1335 M. 10 Mayıs 1917	2	40	655
29.	Sudan Hatıraları V	İskender Fahreddin	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	660
30.	Şems-ül Mekâtib Mektebinin Tevzî' Mükafatı	Defter	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	65
31.	Talebe Hayatı Rüyada Bir Mektep	Defter	R. 4 Temmuz 1329 H. 12 Şaban 1331 M. 17 Temmuz 1913	1	4	49
32.	Talebe Hayatı: Vâv-ı Âtifa	Defter	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	33
33.	Talebe Hayatı: Katil Mekteplerin Maktûl Nesli	Defter	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	129
34.	Talebe Hayatı: Cennetten Çıkma	Defter	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	17
35.	Tatbikat Mektebinin Hayatından	İsmail Hakkı	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	8
36.	Üç Muhatara – Üç Hatıra	Defter	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	869
37.	Vezne Önünde	Muallim Hulusi	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	994

1.2.5. Seyahatler

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	İstanbul'da Bir Mektep Seyahati	Muallim Harun Reşîd	R. 19 K. Evvel 1329 H. 03 Safer 1332 M. 01 Ocak 1914	1	16	261
2.	Kadıköy Numune Mektebinin Bursa Seyahati	İmzasız	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	459
3.	Kafkasya Seyahati Notlarımdan Gördüklerim ve İşittiklerim	Muallim İbrahim Memdûh	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1019
4.	Kafkasya Seyahati Notlarımdan: Gördüklerim ve İşittiklerim	Muallim İbrahim Memdûh	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	1001
5.	Mektep Gezintileri	Muallim Harun Reşîd	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	122
6.	Seyahatler [I]: Kafkasya'da Seyahat	Sirâceddin	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	14
7.	Seyahatler [II]:	Muallim Sirâceddîn	R. 06 Haziran 1329 H. 14 Recep 1331 M. 19 Haziran 1913	1	2	31
8.	Seyahatler [III]:	Muallim Sirâceddîn	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	48

1.2.6. Masallar

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Arap Masalı: At Hırsız	A. Ravi	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	411
2.	Bir Fakirin Sözü	Masalıcı	R. 20 Haziran 1329 H. 28 Recep 1331 M. 03 Temmuz 1913	1	3	36

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
3.	Endülüs Masalı I	Hoca Dâna	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	184
4.	Endülüs Masalı II	Hoca Dâna	R.07 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	204
5.	Endülüs Masalı III	Hoca Dâna	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	221
6.	Endülüs Masalı IV	Hoca Dâna	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	237
7.	Endülüs Masalı V	Hoca Dâna	R. 02 K. Sani 1329 H. 17 Safer 1332 M. 15 Ocak 1914	1	17	285
8.	Halife ve Fakir Talebe	-	R. 16 K. Sani 1329 H. 02 R. Evvel 1332 M. 29 Ocak 1914	1	18	300
9.	Maymunla Efendisi	Masalıcı	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	115
10.	Mustafa Dayı İle Karısı	Ahmed Cevâd	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	847
11.	Peri Masalı: Belmâ	İmzasız	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	738
12.	Sütçüyle Tatar	Masalıcı	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	100
13.	Şark Masalı: Kader	Hilkat Balcı	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	560

1.2.7. Mektup

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Aruz mu? Vezn-i Milli mi?	Suâd Fâhîr	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	722
2.	Bir Mektup	Öztekin Müstensihi Hüseyin Ragıb	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	497
3.	Bir mektup: Muterem Halid Bey'e	Mehmed Burhaeddîn	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	956
4.	Bu da	İmzasız	R. 19 Haziran 1330 H. 8 Şaban 1332 M. 2 Temmuz 1914	2	29	466
5.	Hamiş	Muallim Ahmed Halid	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1028
6.	I. Mektup: Giden Gelir	Mûnis Nejad	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	403
7.	II. Mektup: Coğrafya, Tarih	Mûnis Nejad	R. 8 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	419
8.	III. Mektup: Memurluk	Mûnis Nejad	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	437
9.	IV. Mektup: Kuvvetli Ol	Mûnis Nejad	R. 05 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	454
10.	V. Mektup: Yıl Başı	Mûnis Nejad	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	467
11.	VI. Mektup: On Temmuz	Mûnis Nejad	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	499
12.	Kurtlar ve Böcekler	Çetin'in Babası	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	529

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
13.	Mazide Bir Tatil	Orhan	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	740
14.	Muhterem Maarif Nazırı Beyefendiye Açık Mektup	Muallim Ahmed Halid	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1026
15.	Okuyucularımıza	Muallim Ahmed Halid	R. 05 K. Sani 1332 H. 24 R. Evvel 1335 M. 18 Ocak 1917	2	32	513
16.	Osmanlı -Türk Gençlerinin Piş-i İntibahına	Ahmed Celal	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	415
17.	Sevgili Kârî ve Kârieler	Talebe Defteri	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	672
18.	Sevgili Kârî ve Kârielere	Defter	R. 16 Mayıs 1334 H. 05 Şaban 1336 M. 16 Mayıs 1918	3	53	873
19.	Talebe Defteri Heyet-i İdare-i Muhteremesine Bir Mektup	Sâtı'	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	1
20.	Tatil Mektupları	Edhem Nejad	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	739
21.	Tatil Mektupları II Bir Poza İki Portre	Edhem Nejad	R. 25 T. Evvel 1333 H. 9 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	756
22.	Türkçe Muhabbeti	Hüseyin Ragıb	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	183
23.	Türkçe Muhabbeti II	Hüseyin Ragıb	R. 21 T. Sani 1329 H. 05 Muharrem 1332 M. 04 Aralık 1913	1	14	220
24.	Vatan ve İnsaniyet	İmzasız	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	355

1.2.8 Romanlar

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Küçük Roman - Sanat Yolunda I: İlk Felaket	Muallim İrfan Emin	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	920
2.	Küçük Roman - Sanat Yolunda II: Benim Fabrikaya Duhulüm	Muallim İrfan Emin	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	936
3.	Küçük Roman - Sanat Yolunda III: Na Ma'mul Bir Servet	Muallim İrfan Emin	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	952
4.	Küçük Roman - Sanat Yolunda VI - V: Amele Hayatında Bir İnkılâp	Muallim İrfan Emin	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	970
5.	Küçük Roman - Sanat Yolunda V: Annem Artık İhtiyarladı	Muallim İrfan Emin	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	985
6.	Küçük Roman - Sanat Yolunda VI: Bir Mülakat	Muallim İrfan Emin	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	1004

1.2.9. Tiyatro

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Arı ile Kelebek Birinci Sahne	İsmail Hikmet	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	820
2.	Birinci Meclis: Emel	A. T.	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	917
3.	Çocuk Bahçesinde	İskender Fahredden	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1011

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
4.	Hilal-i Ahmer	Necib Neccânî	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	670
5.	İğne ve Çuvaldız [I]	Aziz Hüdâî	R. 15 Mart 1333 H. 21 C. Evvel 1335 M. 15 Mart 1917	2	36	605
6.	İğne ve Çuvaldız II	Aziz Hüdâî	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	590
7.	Küçük Hüseyin'in Gazâsı	İmzasız	R. 10 T. Evvel 1329 H. 22 Zilkade 1331 M. 23 Ekim 1913	1	11	175
8.	Küçük Hüseyin'in Gazâsı	İmzasız	R. 29 Ağustos 1329 H. 09 Şevval 1331 M. 11 Eylül 1913	1	8	126
9.	Küçük Hüseyin'in Gazâsı	İmzasız	R. 12 Eylül 1329 H. 23 Şevval 1331 M. 25 Eylül 1913	1	9	143
10.	Küçük Hüseyin'in Gazâsı	İmzasız	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	158
11.	Yarım Konferans!	A.T.	R. 01 Mart 1333 H. 07 C. Evvel 1333 M. 01 Mart 1917	2	35	573

1.2.10. Monolog

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Diş Ağrısı	Elyesi'	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	841
2.	Falaka	Aziz Hüdâî	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	657

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
3.	Mümeyyizlere Düşmanım	Muallim İbrahim Memdûh	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	1042
4.	Tenk	Muallim Hulusi	R. 29 Mart 1333 H. 05 C. Ahir 1335 M. 29 Mart 1917	2	37	593
5.	Yaramaz	Muallim Hulusi	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	899

1.2.11. Diyalog

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Avrupa'yı İyi Anlayalım Sonra Taklit Edelim	A. T.	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	637
2.	Bir Muhavere	A.T. [Abdül- feyyaz Tevfik]	R. 12 Nisan 1333 H. 19 C. Ahir 1335 M. 12 Nisan 1917	2	38	622
3.	Birinciler	Muallim Hulusi	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	917
4.	Kızmalı Muhaveremiz	Abdül- feyyaz Tevfik	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	542
5.	Neden Onar Onar Sayıyoruz?	Mahmud Hakkı	R. 28 Haziran 1334 H. 19 Ramazan 1336 M. 28 Haziran 1918	3	56	909

1.2.12. Sohbet

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Adl-i İlâhi	Abdül- feyyaz Tevfik	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	72
2.	Suat'la Musâhabelerim I: Bayram Esvabı	Suat'ın Babası	R.0 7 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	197
3.	Lami'a İle Musâhabelerim III	Ahmed Cevâd	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	227
4.	Lâmi'a İle Musâhabelerim II: Mazi-i Milli Başlığı Altında Mârifetü'n-Nefs Hakkında	C. C.	R.0 7 T. Sani 1329 H. 20 Zilhicce 1331 M. 20 Kasım 1913	1	13	202
5.	Musâhabeler I: Ömründe Ağacı Görmeyen	Muallim Kenan Kemali	R. 05 K. Evvel 1329 H. 19 Muharrem 1332 M. 18 Aralık 1913	1	15	230
6.	Lâmi'le Musâhabelerim I: Yeni Program	E. C.	R. 24 T. Evvel 1329 H. 06 Zilhicce 1331 M. 06 Kasım 1913	1	12	181
7.	Oğluma Musâhabelerimden: Sabanımızı Niçin Değiştirmiyoruz?	Ahmed Cevâd	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	533

1.2.13. Eğlenceli Yazılar

1.2.13.1. Fâideler ve Eğlenceler

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Faideler ve Eğlenceler: Zengin Olmak İçin	Elyesî	R. 24 Mayıs 1333 H. 02 Şaban 1335 M. 24 Mayıs 1917	2	41	661
2.	Faideler ve Eğlenceler: Süt Nasıl Muhafaza Edilir	Elyesi	R. 21 Haziran 1333 H. 01 Ramazan 1335 M. 21 Haziran 1917	2	42	687

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
3.	Faideler ve Eğlenceler	Elyesi	R. 19 Temmuz 1333 H. 29 Ramazan 1335 M. 19 Temmuz 1917	2	43	704
4.	Faideler ve Eğlenceler: Halis Zeytin Bağı	Elyesi	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	719
5.	Faideler ve Eğlenceler	Elyesi	R. 13 Eylül 1333 H. 26 Zilkade 1335 M. 13 Eylül 1917	2	45	734
6.	Faideler ve Eğlenceler: Karıncalar	Elyesi	R. 11 T. Evvel 1333 H. 24 Zilhicce 1335 M. 11 Ekim 1917	2	46	749
7.	Faideler ve Eğlenceler: Kartpostal	Elyesi	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	781
8.	Faideler ve Eğlenceler Fareler, Sıçanlar	Elyesi	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	813
9.	Faideler ve Eğlenceler: Şemsiye mi Baston mu?	Elyesi	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	922
10.	Faideler ve Eğlenceler: Yalnız Rifâiler mi Karışır, Yorgunluk, Sütten Kaldırım	Elyesi	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	923
11.	Faideler ve Eğlenceler: Ah Bir Kartal Olsaydım	Elyesi	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	941
12.	Faideler ve Eğlenceler: Yanlış İse Tashih Ediniz	Elyesi	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	941
13.	Faideler ve Eğlenceler: Hakimin Uykusu	Elyesi	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	942
14.	Faideler ve Eğlenceler: Eğer Dünya Dönmeseydi?	Elyesi	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	973

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
15.	Faideler ve Eğlenceler: Darısı Başlarına, Zeyrek Yangını, Gelin Hanım, Ah Bu Doktorlar! Münasebetiyle, Tütün	Elyesi	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	988

1.2.13.2 Fıkralar

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Mektep Latifelerinden	Defter	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	109
2.	Musikî ile Tedavi	İmzasız	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	555
3.	Acemi Nefer İmtihanda	Dergiden	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	926
4.	Ava Giden Avlanır	S. F.	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	13
5.	Berber Dükkânında	Dergiden	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	926
6.	Doktorların Tuhaflığı	Elyesi	R. 15 Ağustos 1334 H. 08 Zilkade 1336 M. 15 Ağustos 1918	3	59	956
7.	Küçük Fıkralar: Tembel Talebe ile Bakkal Arasında	İmzasız	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	333
8.	Mektep Hayatından	İmzasız	R. 21 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	13

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
9.	Postahanedede	Dergiden	R. 11 Temmuz 1334 H. 02 Şevval 1336 M. 11 Temmuz 1918	3	57	926
10.	Rakamların Havasından	İmzasız	R. 23 Mayıs 1329 H. 29 C. Ahir 1331 M. 05 Haziran 1913	1	1	13
11.	Tarihi Fıkralar	Defter	R. 15 Ağustos 1329 H. 25 Ramazan 1331 M. 28 Ağustos 1913	1	7	111

1.2.14. Çeviriler

1.2.14.1. Hikâyeler

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Büyük Korku	Memdûh	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	488
2.	Fenni Hikâye [I]: Billur Yumurta	Kamuran İhsan	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	779
3.	Fennî Hikâye [II]: Billur Yumurta	Kamuran İhsan	R. 22 T. Sani 1333 H. 07 Safer 1336 M. 22 Kasım 1917	2	49	799
4.	Fenni Hikâye [III]: Billur Yumurta	Kamuran İhsan	R. 20 K. Evvel 1333 H. 06 R. Evvel 1336 M. 20 Aralık 1917	2	50	811
5.	Fenni Hikâye [IV]: Billur Yumurta	Wels Çeviren: Kamuran İhsan	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	849
6.	Filumel ile İhtiyar	Senih Muammer	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	1046
7.	Kardeş Muhabbeti	Mehmed Senâî	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1039

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
8.	Lambalı Hanım Efendi	Florance Nigtegde	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	506
9.	Madam Teûfil	Vecri Fisûn	R. 30 Mayıs 1334 H. 19 Şaban 1336 M. 30 Mayıs 1918	3	54	886
10.	Meşhur Eserler I: Gülünç Bir Ziyafet	Buvalo Aziz Hüdâî	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	981
11.	Meşhur Eserler II: Gülünç Bir Ziyafet	Buvalo Çeviren: Aziz Hüdâî	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	996
12.	Meşhur Eserler III: Gülünç Bir Ziyafet	Buvalo Çeviren: Aziz Hüdâî	R. 07 T. Sani 1334 H. 02 Safer 1337 M. 07 Kasım 1918	3	63	1017
13.	Meşhur Eserler: Â'mânın Köpeği	Paul Arun Çeviren: Aziz Hüdâî	R. 25 Temmuz 1334 H. 16 Şevval 1336 M. 25 Temmuz 1918	3	58	933
14.	Meşhur Eserlerden: Çocuk Zabit	Alfered Davini Çeviren: Aziz Hüdâî	R. 29 Ağustos 1334 H. 22 Zilkade 1336 M. 29 Ağustos 1918	3	60	963
15.	Talebe Defteri'nin Tefrikası I: Hava Robinsonları I	Talebe Defteri	R. 24 Nisan 1330 H. 11 C. Ahir 1332 M. 07 Mayıs 1914	1	25	409
16.	Talebe Defteri'nin Tefrikası II: Hava Robinsonları	Talebe Defteri	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	430
17.	Talebe Defteri'nin Tefrikası III: Hava Robinsonları	Talebe Defteri	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	446
18.	Talebe Defteri'nin Tefrikası: Hava Robinsonları	Talebe Defteri	R. 19 Haziran 1330 H. 08 Şaban 1332 M. 02 Temmuz 1914	2	29	479
19.	Talebe Defteri'nin Tefrikası IV: Hava Robinsonları	Talebe Defteri	R. 03 Temmuz 1330 H. 22 Şaban 1332 M. 16 Temmuz 1914	2	30	494

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
20.	Talebe Defteri'nin Tefrikası V: Hava Robinsonları	Talebe Defteri	R. 18 Temmuz 1330 H. 08 Ramazan 1332 M. 31 Temmuz 1914	2	31	511
21.	Talebe Defteri'nin Tefrikası Sevgi Nedir Ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?	Mahmûd Hakkı	R. 27 T. Sani 1334 H. 22 Safer 1337 M. 27 Kasım 1918	3	64	1037
22.	Talebe Defteri'nin Tefrikası Sevgi Nedir Ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?: Yeni Anne	Mahmûd Hakkı	R. 26 K. Evvel 1334 H. 22 R. Evvel 1337 M. 26 Aralık 1918	3	65	1048
23.	Talebe Defteri'nin Tefrikası: Sevgi Nedir ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?: Saatin Hikayesi	Mahmud Hakkı	R. 16 K. Sani 1334 H. 03 R. Ahir 1337 M. 16 Ocak 1918	3	66	1062
24.	Talebe Defteri'nin Tefrikası: Sevgi Nedir Ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?	Mahmud Hakkı	R. 27 Şubat 1335 H. 26 C. Evvel 1337 M. 27 Şubat 1919	3	67	1075
25.	Talebe Defterinin Tefrikası: Sevgi Nedir ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?	Mahmud Hakkı	R. 20 Mart 1335 H. 17 C. Ahir 1337 M. 20 Mart 1919	3	68	1082
26.	Talebe Defterinin Tefrikası (V) Sevgi Nedir ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?	Mahmud Hakkı	R. 20 Mart 1335 H. 17 C. Ahir 1337 M. 20 Mart 1919	3	68	1087
27.	Ümit ve Azim: Fakir Bir Çocuğun Zaferleri	İmzasız	R. 08 Mayıs 1330 H. 25 C. Ahir 1332 M. 21 Mayıs 1914	1	26	424
28.	Ümit ve Azim II: Fakir Bir İngiliz Çocuğunun Zaferleri	İmzasız	R. 22 Mayıs 1330 H. 10 Recep 1332 M. 04 Haziran 1914	2	27	441

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
29.	Ümit ve Azim III	İmzasız	R.0 5 Haziran 1330 H. 24 Recep 1332 M. 18 Haziran 1914	2	28	461
30.	Volkanlar Etrafında	Fransız Akademisne ren Çeviren: M. Lisaneddin	R. 25 T. Evvel 1333 H. 09 Muharrem 1336 M. 25 Ekim 1917	2	47	765
31.	Volkanlar Etrafında	Lisaneddin	R. 08 T. Sani 1333 H. 23 Muharrem 1336 M. 08 Kasım 1917	2	48	776

1.2.14.2. Makaleler

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	[Küre-i] Arzın Son Kadeh Suyu II	Ş. R.	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	347
2.	Büyük Bir Müsteşrik Müteveffâ Muallim Vamberi	Ahmed Remzi (Times'ten Muktebes)	R. 26 Eylül 1329 H. 08 Zilkade 1331 M. 09 Ekim 1913	1	10	156
3.	İncideki Esrar	Niyazi (Çeviri)	R. 16 K. Sani 1334 H. 03 R. Ahir 1337 M. 16 Ocak 1918	3	66	1059
4.	Kat'î Saat	Vecrî Nesûn	R. 14 Mart 1334 H. 01 C. Ahir 1336 M. 14 Mart 1918	2	51-52	841
5.	Kürre-i Arzın Son Kadeh Suyu I	Ş. R.	R. 13 Şubat 1329 H. 30 R. Evvel 1332 M. 26 Şubat 1914	1	20	330
6.	Niçin Kediler Daima Ayakları Üzerine Düşerler?	İmzasız	R. 30 K. Sani 1329 H. 16 R. Evvel 1332 M. 12 Şubat 1914	1	19	318

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
7.	Taş Devrinde Ressamlık I: Dünyanın En Eski Sanayi-i Nefise Müzesini Bir İspanyol Kız Nasıl Keşfetti?	E. Nâkil	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	349
8.	Taş Devrinde Ressamlık II: Dünyanın En Eski Sanayi-i Nefise Müzesini Bir İspanyol Kız Nasıl Keşfetti?	E.. Nakil	R. 13 Mart 1330 H. 28 R. Ahir 1330 M. 26 Mart 1914	1	22	362
9.	Vatan ve İnsaniyet Hakkında Fransa Eâzımının Efkarı	Jon Finûn	R. 27 Şubat 1329 H. 14 R. Ahir 1332 M. 12 Mart 1914	1	21	339

1.2.14.3. Masal

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Andersen Masallarından: Garrandok'un Yeni Elbisesi	Andersen Çeviren: Rüşen Eşref	R. 10 T. Evvel 1334 H. 04 Muharrem 1337 M. 10 Ekim 1918	3	62	998
2.	Hint Masalı: Hint Şâhı "Kâid"	A. Ravi	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	376

1.2.14.4. Seyahat

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Harikulade Seyahatler: Bisiklet İle Arabistan'ı Mürûr	Gazi Köse Mihal Zâde Lisaneddin	R. 12 Eylül 1334 H. 06 Zilhicce 1336 M. 12 Eylül 1918	3	61	982
2.	Seyahat Hatıraları I: Tiflis Müzesi	Sirâceddîn	R. 19 K. Sani 1332 H. 08 R. Ahir 1335 M. 01 Şubat 1917	2	33	534
3.	Seyahat Hatıraları II Tiflis Müzesi	Sirâceddîn	R. 2 Şubat 1332 H. 22 R. Ahir 1335 M. 15 Şubat 1917	2	34	551
4.	Seyahatler: Mon Blân [Mont Blânc] Buz Denizinde Bir Seyahat	Muallim Harun Reşîd	R. 18 Temmuz 1329 H. 26 Şaban 1331 M. 31 Temmuz 1913	1	5	75

1.2.14.5 Şiir

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Kuş Tüyleri	Osman Fahri	R. 26 Nisan 1333 H. 04 Recep 1335 M. 26 Nisan 1917	2	39	627
2.	Nev Bahar	Osman Fahri	R. 16 Ağustos 1333 H. 27 Şevval 1335 M. 16 Ağustos 1917	2	44	709

1.2.14.6 Tiyatro

No:	Konu Adı	Yazar Adı	Yayımlandığı Tarih	Cilt	Sayı	Sayfa
1.	Mekkâr ile Tama'kâr	Moliere	R. 27 Mart 1330 H. 13 C. Evvel 1332 M. 09 Nisan 1914	1	23	381

BÖLÜM 2: SEÇME METİNLER

2.1. Makaleler

2.1.1. Talebe Defteri'ne I

Muhterem Efendim,

Talebe Defteri'nin bir iki nüshasını gözden geçirmiş alakadar olanlara şifâhen ve fakat muhtasaran bazı fikirler beyan etmişim. Bu hususda rey-i âcizânemi sormuş olduğunuz için şu mektup ile defteriniz hakkında düşündüklerimi, daha topluca arz etmek istiyorum.

Evvela hiç şüphem yoktur ki en mühim ve birinci maksadınız iyi talebe yetiştirmektir. Lâkin yine hiç şüphem yoktur ki bu maksada erebilmek için talebe hayatını lâıyıkıyla anlamak, ihtiyacatını, ihtirasatını bilmek ve icâbât-ı tabiiyeye tevfiik hareket mecburiyetini unutmuyarak, kuvâ-yı tabiiyeyi emr-i terbiyede, (en muktedir muavin) ittihâz eylemek en büyük şart ve en büyük marifettir.

Hepimiz genç olmuş ve pek çoğumuz talebelik hayatını yaşamış bulunduğumuz halde, gariptir ki, hakkıyla gençlik ve talebelik hayatının tabii ihtiyacatını, meşru arzularını düşünmüyoruz; o çağ geçtikten sonra tekrar o devri yaşayabilmek ve o çağa mahsus olan hevesât, niyyât-ı ihtirasât ile yaşayabilmek mümkün olmuyor da galiba onun için düşünmüyoruz. Yaşlı ve ağır başlı adamların, kendilerini gençler yerine koyup da öyle düşünmesi işleme. Öyle hissetmesi ne kadar güç ve hatta gülünç bir şeydir! Bir mühim sebep de bu güçlüktür sanırım.

Hatta yaşayan dikkat bir meseledir: Büyük yani yaşlı adamlar arasında çocukların zevk-i mahsusunu bilen, onların lisan-ı hissinden anlayan, onlarla dost ve arkadaş olabilen adamlar enderdirler. Onun içindir ki iyi ve amelî bir mürebbî olmak, çocukların hoşuna gidebilecek bir oyuncuğu keşfedebilmek, yahut ziyadesiyle hoş ve dâî-i merak bir masal söyleyebilmek adeta artistlik mertebesinde bir istidada mütevakıftır. İlmin, hulûs-i niyetin burada rolü üçüncü derecede kalır.

Binaenaleyh en büyük mesele büyüklük tecrübesini, bilgisini çocukluğun zevkine, tabiatına; gençliğin arzu ve hevesât-ı tabiiye ve meşruasına hâdim edebilmektir.

İşte bu prensibi esas ittihaz ederek fikr-i âcizânemi, (meselem olan maksat)ın vücûh-ı muhtelifesine göre - muhtasaran – arz edeceğim.

Müsellem olan maksat, bu memleketi – olanca haysiyet-i manâsıyla – yaşatabilecek birçok yetiştirmektir, ve bu adamların, gençlik çağını; talebe olarak geçirip maksadı temine hâdim bir terbiye-i mahsusa ile (hazırlanmış) bulunmaları efdaldır.

Evvela terbiye-i bedeniye tervîc edilmeli ve bunun işkâli gençlik çağının tabî olan havâyicine, levâzımına göre tayin ve kabul olunmalıdır. Müsabaka hissini, haysiyet ve mesuliyet endişesini tevlid ve tenmiye eden, teşebbüs hususunda cesaret veren (serbest oyunlar), münferiden yapılan meyhânîkî hareketler her vecihle fâiktir; husûsî oyunlarda hissiyât, bir mühim âmil olarak rol oynar ve oyunla münasebeti yokmuş gibi görünen birçok hissiyâtı daha uyandırır ve tenmiye eder.

Şiddetli bir top oyununda, mensup olduğu tarafın kalesini müdafaa etmek için haysiyetini, benliğini rehin koymuş olan bir genç, kolunu bacağına kırdırmaktan çekinmez. Böyle adi ve haddizatında ehemmiyetsiz bir maksat uğruna kolunu bacağına feda etmeğe hazırlanmış ve alışmış olan bir çocuk – yarın sırası gelince – daha büyük, daha ciddi ve mukaddes bir maksat uğruna kellesini feda etmekten çekinmez. Asker ise, saf-ı harbi bırakıp da kaçmaz. Mebus veya hâkim ise, aynı haysiyetle hakkı müdafaa eder. Başka şey düşünmez. Düşünülecek şeyler varsa bu mühim vazifesini yaptıktan sonra düşünür.

Müsabaka hissini tenmiye eden oyunların felsefesi budur. Bu felsefe dahi kitaplardan ziyade meydan yerlerinde öğrenilir.

İtiraf etmeliyim ki gençleri terbiye etmek emr-i mühiminde en ziyade bu hususta muvaffakiyet görebildim. Terbiye-i cismâniyede, hele oyun kısmında iyi başlanılmıştır. Bu terbiye böyle gider ve gittikçe icabına göre ıslah ve tamîm olunursa bizi istihlâf edecek olan (batın-ı Osmanî) bizden dinç, bizden dilber ve bizden nîkbîn, bizden temiz ve bizden şen ve şatır olur. Bu bir büyük bahtiyârlıktır.

Fakat yalnız vücut kuvveti ile bahtiyârlık – bu asırda – çok bir şey değildir. Hamallar da bu kadar ve bu manada bahtiyâr olabilirler. Medenî bir hayatın ekser levâzımını, türlü türlü ihtiyacâtını temin ve birçok arzularını, manevî ihtiyacâtını teşfiye

edebilmek için hızâne-i tabiattan, hatta kuvâ-yı meknûze-i cemâatten istifade yolunu öğrenmeli; (karate bilmek) istidâdını, henüz genç iken kazanabilmelidir. Vakıa bu, yalnız sıhhat ile ilim ile olmaz; büsbütün başka kabiliyetler de lâzımdır. Lâkin unutmamalı ki o kabiliyetlerle beraber sıhhat kadar ilmin de bunda hizmeti ve dahli vardır. Onun için terbiye-i fikriye ve ilmiye, (hayatta muvaffakiyet) şartlarının en mühimlerinden biridir.

Bu emniyenin temin-i husûli uğurunda “Talebe Defteri”nin gayretini, himmetini görüyorum ve gözden geçirdiğim bir iki makaleyi de takdir etmek istiyorum, çünkü o bir iki sahifede terbiye-i fikriyeden maksûd olan gayeye (usulen muvaffakiyet) hissettim. Fi’l-hakika bu mertebede en mühim şey, tabiatı lâıykıyla (müşahede edebilmek Observer) marifetini, talebeye öğretebilmektir. Unutmamalıdır ki bakmak, görmek demek değildir; sathî olarak görmek dahi – fennî manasıyla – bir hâdiseyi müşahede etmek demek değildir. Mütemâdiyen ve mütevâlîyen seyyâl olan, daima akıp giden hâdisât-ı tabiîyeyi müşahede edebilmek gibi güç bir muvaffakiyet yoktur. Bu gün, medeniyet-i fikriye nokta-i nazarından asrımıza (müşahede devri) deniliyor; müşahede, devr-i hâzır irfânının saffet-i mütemâyizesi olarak telakki ediliyor. Fi’l-hakika bütün keşfiyât-ı fenniye – çalkanıp giden şu deryâ-yı havâdisden – doğru ve lâıykıyla müşahede olunmuş revâbit-ı daim ve niseb-i sâbiteye müncer olur. “Arşimed, Galile, El-hazan, Nivton, Faradey, Darvin ve emsali gibi büyük dâhiler de en ziyade bâriz olan kudret bu nüfûz-ı nazardır; bu müşahede kabiliyetidir.

Bu kabiliyet, mâ-fevka’l-beşer bir kudret değildir bilakis herkeste az çok vardır; asıl onu terbiye ve tenmiye etmelidir. İlmin keşf-i hakayıka rehberi odur. Hem ilim yalnız kitapta değil, asıl kitap tabiattadır. O kitabı okumayı öğrenmek, onun sahâyifinde görülen rengârenk rumûz ve temasıyla tabir ve tasvir etmek için, en evvel herkese güşâde olan o kitap azîme’ş-şâne tevcîh-i nazar eylemek, mürebbinin başlıca vazifesidir. Zaten böyle yapmadıkça yaşamak mümkün değildir. Fakat usul ile yapmak ve kendi görüşümüzle mana çıkarmak bahsindeyiz!... Yoksa bir balıkçının kendi hayatına, menfaatine taalluk eden ilmi ile bir hekimin, bir heyet-şinâsın bir borsa spekülâtörünün, bir politikacının, bir tüccarın (hususî bilgi)’leri arasında mahiyeten hiçbir fark yoktur. Cümlesi de bazı ahval-i hazıradan bir takım (ihtimalât-ı âtiye)’ye istidlâl edebilmek için evvela vukuat-ı cariyeyi müşâhedeye mecburdur;

sonra, silsile-i esbâbın cereyân-ı tabîisini keşfe medâr olabilecek bir ip ucu için müşâhede ittiği hâdisâtı muhakeme etmek, onlara, râbıtalârına göre mana vermek mecburiyetindedir. Fakat işin başı sâha-i nazarda cereyân eden havâdisi evvel be-evvel lâyıkıyla müşâhede edebilmektir. Alâim-i cevviyeyi iyi müşâhede edebilen bir gemici, ihtimâlât-ı âtîyeyi daha iyi, daha doğru kestirebilir ve ona göre imkân dairesinde hazırlanır. Kezalik birtakım vukuat-ı siyasiye ve teşebbüsât-i iktisadiyenin, ahvâl-i ticâriye ve ehvâl-i nefsanîyenin avecâcâtıyla kazanç hırsının alâkalarını iyi tetebbu eden ve derhâl ihtimâlâtına infâz-ı nazar eyleyebilen bir (spekülatör), itibâr-ı sarrafiyeye ârız olan çalkantıların cümlesinden de az çok istifâde edebilir. İnsanlar için mümkün olabilen kehânet ancak budur. Bu da doğru ve dürüst bir müşâhede ile başlar. Ale'l-ıtlâk-ı ilim ve şabaât-ı fûnûn hep bundan doğmuştur. İlim kitapları da hep müşâhedât-ı sâbıkaya ait kuyûd-ı müdevvine ve mazbûtadan başka bir şey değildir.

İlim, mâ-bade'l-tabîyât ile alâkası olmadığını gereği gibi anlayıp ilân ettikten sonra daire-i salâhiyetini âlem-i hâdisâta hasretmiş ve insan için mümkün olabilen keşf-i istikbâl kudretini kâhinlerin elinden katiyen almıştır.

Terbiye-i zihniyede ilim tahsili mademki esastır, çocuklara beyhude nazariyat ve gayr-ı Müslim faraziyattan hiç bahsedilmemelidir. Gençliğin mücerredâta istidadı pek azdır. (Ne yapalım?.. Henüz kitap yazılmadı, basılmadı!) da demeyiniz. Tabiatın güzel, ondan mufassıl, ondan mübeccel kitap var mı ki istiyorsunuz?... Onu okumayı öğreniniz ve öğretiniz. Vaktim olsaydı sizlere bir sürü kâşif ismi zikrederdim ki bunların pek çoğu, bizim anladığımız manada ve tarzda mektep terbiyesi bile görmemişlerdir.

Dağ başında tesadüf ettiği bir kayanın itikâlâtını müşâhede edip de ondan bir mühim mana çıkararak ve milyonlarca sene evvel vukua gelmiş hâdisât-ı arziyeye dair bir fikir edinen nâfizü'n-nazar bir âlem, o fikri hangi matbû kitaptan okumuştur?!...

Kitaplar ilimden sonradır.

Siz de öyle yapınız!... Ve iyi biliniz ki hüsn-i niyet, bilmem ne, muvaffakiyete yardım etmediği gibi, muvaffakiyetsizliğe karşı da mazeret olamıyor. Ondan sonra; iddiası bu kadar kolay, ispatı o kadar güç ve aynı zamanda pek ucuz olan o hüsn-i niyet herkeste

vardır. Var olduğunu farz etmek bizce zarûrdir. Onun için terbiye bahsinde kale bile alınmaz ve alınmamıştır.

Hekimlikte olsun, ticarete olsun siyasette olsun, alâim ve hâdisât-ı hazıradan, ihtimâlât-ı âtiyeyi keşfedebilmeli ve ona göre istihzârâtta bulunmalıdır, muvaffakiyet oradadır. O da – tekrar, tekrar ediyorum – doğru müşâhedeye alışmakla olur. Hüsn-i niyetin bu muvaffakiyette ne derece hükümsüz olduğunu ihtâr için feylesof-ı meşhur Spensır'ın getirmiş olduğu misali irad edeyim: Müşârün-ileyh :

“Salâhiyetsiz bir cahil, karnında sancıdan şikayet eden bir hastanın haline – hüsn-i niyet ile – çare-sâz olmak için kuvvetli bir müşhil verir de herifin ölümüne sebep olursa ve lede'l-tahkik apandisite müptelâ olduğu bağırsakları delinip öldüğü tebeyyün ederse, tabip-i cahilin hüsn-i niyeti pek makul ve makbul bir mazeret teşkil etmez.” diyor ki doğrudur.

Terbiye namına talebeyi koyun gibi gütmek lâzım geldiğine dair beni ikna etmek mümkün olsa bile yine sözümde ısrar ederek diyorum ki: Her halde tabiatın sahârî ve bevâdîsinde gördünüz, bari hava alırlar ve âsâr-ı hilkatı bizzat müşâhede ederler ki her halde rutubetli yerlerde basma kitap okuyup geviş getirmekten iyidir.

İşte terbiye-i zihniye için hülâsaten fikrim budur ve her zaman bu idi...

T D, C. 1, S. 16, s. 266

Rıza Tevfik

Feylesof ve Doktor

2.1.2. Talebe Defteri' ne II

Geçen nüshadan mâba'd ve son

Terbiye-i ahlâkiyeye gelince hiçbir şey söylememek evlâdır. Çünkü sözle, nasihatle temin olabilecek şeylerden değildir. Hüsn-i ahlâk (hüsn-i muaşeret) dediğimiz saadet-i hâlik mükâfâtıdır. Bu nimet, asırlarca süren huzur-ı vicdan ve sulh-i ictimâîyenin mizâc-ı şahsî ve millîde tecelli eden berekâtındandır.

Dâimî kavga sebebiyle nifâk içinde yaşamaya mecbûr olanlar, evvelâ hukuk ve menâfi-i mütekebile emrinde tesis-i muvazene edebilmelidirler ki hiç olmazsa yekdiğerlerini yermesinler. Eđer yermezlerse yavaş yavaş menâfi-i müşterekeleri, aralarında kavî bir râbîta-i teâvün teşkil eder ve muâmelât-ı nasda nezaket-i mütekebile – hiç olmazsa resmen – hükümfermâ olur. Bu kadarı da başlangıç olmak üzere kâfidir. Avrupa’da en merî olan kaide bu râsime-i nezâkettir, yoksa – kâmil adamlar müstesna tutulursa – dostluk sözünün, manası bizim tarz-ı telakkimizden pek o kadar âlî değildir. Fazilet için de böyle!.... Yalnız orada muvazene-i hukuk ve menâfi, muâmelâtta nezaketi kaide hükmüne ıśâd ittikten mâadâ, menâfi-i şahsiyenin daha çok ve daha sağlam olan revâbıt-ı müteaddidesi de hamiyetin en doğru mana-i siyasî ve ictimâyesini telkin edebilmiştir.

Şu mülâhazât-ı muhtasaraya nazaran ancak bir şey söyleyebileceğim, belki herkesin hoşuna gitmeyecektir. Fakat söyleyeyim, zira nasihatın bu hususta zerre kadar hükmü olmadığını ranâ bildiğim için sözümün o kadar tesiri olmayacağından eminim. Binaenaleyh söylemekte beis ve zarar yoktur.

Terbiye-i ahlâkiyeye bir zemin-i metin ihzar etmek istiyor musunuz?.... Öyle ise (kin), (intikam) öğretmeyiniz; bir ecnebi düşman için olsa bile esasen (kin) mühtahsen bir şey değildir. Sâniyen (Instinctif) yani sevk-i tabîî kabilinden bir histir. Onu öğretmeğe hâcet yoktur. Sâlisen icâbât-ı siyasiye ve ictimâiyeye göre dün (ebedî düşmanımızdır!) diye hedef-i intikam olarak gençliğin karşısına diktiğimiz düşman ile – yine o icâbât-ı siyasiye – bu gün dost olmamızı tavsiye ediyor ve oluveriyoruz da!.. Bu (oportunizm) karşısında ebedî bir düşmana mâlik olabilmek şerefinden ilelebet mahrum kalacağımızı da nihayet anlıyoruz. Bu âlâ; fakat o mezmûm ve mesmûm his kalıyor; sabit bir hedefi olmadığı halde (kin) vicdanımızda kuvvet-i hakime olarak kalıyor; en ufak bir sadme ile de ateş alıyor ve zannediyorum harici bir düşmanı değil bir birimizi yakıyoruz; ve en manasız vesile yüz bin fenalığa sebep olabiliyor. Bir taraftan böyle bir his muzır ve mezmûm tavsiye edilirken diğertaraftan nasıl fazâil-i ahlâkiye dersi verilir?... Benim itikadımca fazâil-i ahlâkiyenin esâsî hemcinsine muhabbet ve hukukuna riayettir.

Körükle alevlendirilen bu ateş kin karşısında, kuru, ruhsuz, yalancı. Riyâkâr-ı ahlâk kitapları kaç para eder?... Kavruvermez mi?..

Düşmanlarımıza karşı hayat-ı milliye ve ictimaiyemizi muhafaza için böyle bir terbiye-i hissiyenin lüzûmu düşünülüyorsa, onun en iyi yolu yine Avrupalıca düşünmek ve (Interet bien entendu) prensibini tatbik edip menâfi-i milliyemizi adam akıllı mülâhaza etmek yolunu öğrenmektir. Hem de tesir hükmünden bir türlü kurtulamadığımız (oportunizm Opportunisme) icâbâtında tevâfuk eder bu terbiye-i hissiyedir. İşimize gelince düşman olur, menfaatimize muvâfık düşünce dost görünürüz ki bakılsa yaptığımız da bundan başka bir şey değildir. O halde usulüne tevfikan yapalım.

Şayan-ı dikkattir ki bu muzır (Sentimentalisme), gençlerin terbiye-i siyasiyesine dahi sû-i tesir etmekten hâlî kalmıyor, zira ahlak-ı siyasiye, ahlak-ı umumiyenin bir cüzüdür.

Hasbe'l-merak, birçok şeyler okuyor ve sonra da düşünüyorum. Okuduğum şeylerin bende hâsıl edebildiği tesirât-ı mahsûsayı ölçüp tartıyorum. Şunu açıktan açığa itirafa cesaret derim ki (vatanperverâne) olmak iddiasıyla yazılan ve kin ile mâlî ve mesmûm olan mahûd şiirler kadar, fena, hastalıklı, ruhsuz bir şeyler ömrümde görmedim. Viktor Hügo'nun (Lezorabantal) da (Rum çocuğu) ünvanıyla meşhur manzumesine benzetmek istedim ki (kin)'i müstesna buldum. Bu manzumede (Emin Bülent) Bey hakikat o türlü şiirlerin Türkçe'mizde bülent ve yegâne bir numunesini verebilmiş!.. Fakat o kadar! Onun emsali olmak üzere yazılmış bulunan birçok şeyler o kadar illetli o derece fena ki tarif edemem. Belki biraz daha iyileri vardır da ben göremedim. Fakat ne olursa olsun terbiye-i siyasiyemiz için bu türlü manzumelerin fâidesini teslim etsek bile, o fâide birçok vazâif-i siyasiye telkin ve talim edildikten sonra tahakkuk edebilir. O vazâif niçin her şeyden evvel öğretilmiyor?..

Ben Avrupa'da müteaddid seyahatlerim esnasında dikkat ettim. Pek genç talebe ve şâkirdân bile rey vermesini, rey toplamasını, reîs intihâb etmesini bilir, memleketinin menâfini de pek âlâ bilir. Oyunlarda, içtimâlarda hep kaide bu usullerin kanunî bir surette tatbikatına riayet etmektir. O derece mümârese edilir ki herkes daha henüz pek genç iken hukuk-ı esâsiyenin bir millet efrâdına tefviz ettiği haysiyeti, tahmîl ettiği

vazâifi öğrenmiş ve kendini bizzat idareye kesb-i istidâd etmiş bulunur. Ben bizde henüz böyle bir şey görmüyorum. En münevver gençlerimiz bile bir (el başı) olmadıkça, kendi irâdet-i müşterekeleriyle bir şey yapamıyorlar. Kinlerini bile bir hedef-i muayyene tevcîh edecek adam lâzım. Ya öyle bir adam bulunmazsa ne yapacaklar?.. Başka bir yerden mi getirmeceğiz?....

Her halde fikrimi bir sözle telhis edebilirim. Bir milletin kendini muhafaza edip daima koruyabilmesi için türlü türlü efkâr ve hissiyâta mâlik olması lüzumuna inananlardırım. O efkâr ve hissiyâtın mâhiyet-i asliyesine de nazar etmeyebilirim. Yalnız şu noktada musirrim ki o efkâr ve hissiyâtı icâbât-ı menfaate göre efrâd-ı milletin kısm-ı münevveri bizzat hâsıl edebilmelidir. Makine gibi hareket etmemelidir. Asıl talebeye işin burası talim edilebilmelidir.

Tabiatı tetebbu etsinler fakat kendileri vasîye, müdîre muhtaç olmayarak tabây-i eşyayı tetebbu ve havadisi müşâhede edebilsinler. O vakit menâfi-i hakikalarını daha iyi anlarlar ve müstakilen hareket ederler. Düşmanlarını dostlarını da fark ederler. Kin lazımsa kin, muhabbet icap ederse muhabbet göstermeği de öğrenirler. Yoksa bir taraftan memleketimizi şiddetle bîzâr eden dargınlıklara çaresâz olmağa çalışırken, hedefi nâmuayyen bir kin ile vicdanları garip surette terbiye etmek mühlik bir tenâkuzdur.

(Talebe Defteri)'nin bu tenâkuza düştüğünü görmedim ve inşallah görmem de!.. Hitap ettiği cemaat-i şayân için de iyi bir gazetedir; daha iyi olmasını temenni ettiğim için şu sözleri söyledim. Çünkü bu gazeteyi ara sıra okuyorum.

Karilerinin maneviyâtına vukuf itibariyle çocuk dünyasını, her gazeteye fâik bulduğumu söylersen hulûskârlığa alışamadığımı teslim etmiş olursunuz.

Buna da sebep şudur ki çocuk dünyası muharrirleri içinde bilhassa iki kişi var ki çocukluğun ruhunu, lisân-ı hissiyâtını iyi biliyor. (Gök Alp)'in yazmış olduğu (Ala Geyik) masalı büyük bir eser-i marifet numunesidir. Nice vesâirler nice makbul olsun olmasın bir (ideal) telkin etmek için yazılmış olan bu eser, lisânı, tavrı, iddiası itibariyle küçük çocukların hayâlini, hissini okşayacak ve zihin ve vicdanında izler bırakacak kadar iyi yazılmıştır; ben bile memnunen okudum. (Alaattin) imzasıyla ve

âdî Türkçe yazılan vatanperverâne çocuk şiirleri de pek güzeldir ve çocukluk çağına uyar ve yakışır (vatanperverâne) şiirlerdir.

Gençler için neşr olunan resâil-i mevkute meyânında (Talebe Defteri) ile çocuk dünyasından iyi ve karilerinin tabiine muvâfık gazete henüz görmedim. Temenni ederim ki bu gazeteler terakki etsin ve nevâkısını ikmâl eyleyebilsin!...

T D, C. 1. S. 17, s. 281

Rıza Tevfik

Feylesof ve Doktor

2.1.3. “Mürebbi”lerin Nazar-ı Dikkatine

“Talebe Defteri” aynı zamanda bir terbiye mecmuasıdır. Ve talebemiz kadar muallimlerimiz de alakadardır. Binaenaleyh defterin samimi muhibbi, Rıza Tevfik Beyefendinin bu mühim makalelerini bilhassa mürebbi ve muallimlerimizin nazar-ı dikkatine arz ederiz

Bu son devir bizleri ve belki bütün insanıyet-i mütemeddîneyi harikulade bir tecrübeye çekti. Kurûn-ı âhireyi sa [okunmuyor] den temyiz eden birçok mübhem şeyler vardır ki biz onların cümlesini (Usul mèthote) tabirinin mazmununda derc ederek mühim bir surette eda etmiş oluyoruz; çünkü hayat-ı şahsiye ve içtimaiyenin mahiyetini esasen değiştiren ve faaliyetimize yeni sahalara, emellerimize yeni ufuklara açan şerâit ve revâbit-ı maîşetin hemen hepsini -lede-t-tahkîk- bir takım mübadîye ircâ’ edebiliyoruz ki onların hem-âhenk olan heyet-i mecmuasına usul deriz.

Öyle ise zamanımız sahihan tecrübe devridir; hem müthiş bir tecrübe devridir. Tecrübenin maneviyatımıza tesiri hiç şüphe götürmez hususen mevcut mevcudiyetimizde -pek yakından- taaluğu olan tebeddülât-ı ahvâl, bütün itikadımızı temelinden sarsabilir.

Âlemin geçirmekte olduğu şu büyük tecrübeye böyle bir zelzele-i maneviyata sebep olabilecek kadar müessirdir. Medeniyet-i hazıra için bu velembahşâ sarsıntının ne neticeler ihzâr etmekte bulunduğunu şimdiden keşfetmek mümkün değildir. Zira bundan evvel insanıyet böyle azim alem-şümûl bir buhrân-ı umûmî tecrübe etmemişti ki kıyasen bir hüküm verebilsin! Mamafih mübhem bir surette hissedebilir - ki yeni

bir devrin arifesini geçirmekteyiz. İhtimal ki devr-i sabıkın! En doğru ve en geniş manasıyla devr-i sabıkın-ihtilâcât-ı ihtizarıdır.

Herhalde idare-i alemde –bundan böyle- esaslı bir değişiklik olmak ihtimali makrûn-u hakikat görünür. Bu ihtimale inanabiliriz; çünkü tarih-i medeniyette müşahede ettiğimiz vekayi-i mütemâsile var. Biliyoruz ki heyet-i içtimaiyenin müvazenesini bozarak cihanın büyük bir kısmını altüst eden afetlerden sonra daima devir değişmiştir. Hatta (İnsanların maneviyatı- birçok avamilin tesiriyle – tebeddül ve tağyir etmiş olduğu için müvazeneyi bozmuş ve o sayede devir değişmiştir.) diyenlerde vardır ve onlar belki daha haklıdırlar. Mamafih bu mesele bir devr-i fâsîd içindedir.

Tabakatü'l-arz âleminde muteber bir nazariye vardır, bilmem niçin burada birden bire hatırıma geldi?

Bu nazariyeye göre yer yüzünde îka'-i tahribat eden zelzeleler arzın kurumasından ve kaşr-ı arzın - (Şerait-i hadise Conditions récentes)'ye göre – yeni bir muvâzenet tesis etmesinden mütehasıl bazı alâim-i hariciyedir. Zelâzil-i içtimâiyenin – hiç olmazsa kanun-ı muvazenet itibariyle – buna müşâbeheti var gibi görünür.

Herhalde şu keyfiyet muhakkak ki yeryüzünde ebediyen sabit bir yer muvâzine yok! Âlem-i içtimaî için dahî öyle!

Meşhur Filozof (Can Stevetmil) iddia ediyor ki: (Medeniyet-i insaniyenin mevazinesi mütehavvildir. Ve binaenaleyh insanların büsbütün başka şerait-i içtimaiye ve revabıt-ı ahlakiye dairesinde yaşayabilmeleri pek mümkündür.) (Darvin) ve (Spencer)'in bugün herkesçe müsellim ve müteber olan - fikirlerine göre: (Hayat, zaten muhite ve şeraite (tetâbık adaptation) edebilmekten ibaret bir faaliyet-i mütemadiyedir.) müvazene-i kat'iyeye ölümdür!

O halde hiçbir yerde hiçbir şeyde (sabit bir muvazene) yoktur. Böyle bir hal tasavvur etmek bir büyük hatadır. Binaenaleyh bu yanlış prensibi cedvel itikadâtımızdan tayy etmeliyiz: Her şeyin behe-mahal değişeceğine ve değişmekle taze hayat kazanacağına inanmalıyız.

Buna inanırsak istikbali ve onun gizlediği ihtimali keşfetmeye çalışmak en mühim iş olur. Zira yeni yeni şerâite tatbik-i hayat edebilmek ve herhalde yaşamak için biraz istikbali görebilmeli ve şeraitine uymak için hazırlanmalıdır. Halbuki ilk defa olarak geçirmekte bulunduğumuz şu buhran-ı fevkalade içinde bilmem ki nasıl hükmetsek doğru olurdu?

O halde çocuklarımızı nasıl terbiye edelim? Hak, adalet, hükûmet, vazife, ahlak, hamiyet, iffet, medeniyet, namus, haysiyet, servet, saadet ve daha birçok şeyler vardır ki onlar hakkında bir takım itikadat-ı muhkeme ve müşeyyideye başımız bağlıdır. Bu itikadât-ı müşterekemiz medeniyet-i maneviyyemizin düsturlarını teşkil etmektedir. Bu gibi itikadâtan geçemeyiz.

Bunlar hakkında evladımıza ne öğretebileceğiz? Umur-ı hatıra İçin talimatımız ne ve nasıl olmak gerektir?

Bizzat vaz' ettiğim şu suale cevap olarak ben garip ve manasız bir kelime ile mukabele edeceğim. (Hiç!...) diyeceğim! Hem pek çok düşündüğüm için hiç diyeceğim!

Ne yolda ve nasıl düşündüğümü tafsîlen arz edebilmek için burada yer yok; vaktim de müsait değil! Fakat çocuklarımızın terbiyesi hakkında bütün düşündüklerim beni, emr-i terbiyede ancak (pragmatik pragmatique) bir usul tavsiyesine mecbur edip bırakmıştır.

Çoktan beridir hocalıkla meşgulüm. Fazla olarak evlat babasıyım. Üç dört seneden beridir, alel-umum küçüklerin maneviyyetinde gördüğüm tebdilat beni bu türlü düşünmeye sevk etmiştir. Hele bir hal var ki ziyadesiyle şayan-ı dikkat ve haiz-i ehemmiyettir. Mini minilerde bile çalışmak için bir büyük şevk bir fevkalade gayret uyanmıştır. Hatta bazı masum çehrelerde bu gayret, alâim-i endişeden büsbütün hâlî görünmüyor. Bu hal elbette o yaşla mütenasip değildir. Bu cilve-i maneviyyetin esbabını aramadım değil; fakat pek karışık ve girift bir sürü bir soru avamil-i mütenevvi'anın tesiratını hissettiğim için bu hususta – şimdilik hiçbir fikir beyan etmeyeceğim; yalnız şu keyfiyet-i mühimmeyi mürebbîlerin nazar-ı dikkatine havale ederek diyeceğim ki:

Bugün on yaşındaki çocuklarda gördüğüm iştiha-yı malûmât, bana ancak on sekiz yaşında gelebilmişti. Onların çehresinde alâimini müşahede ettiğim endişe ve gayret-i mücahededen ben yirmi yaşında bile bî şuur idim.

Acaba benim mensup olduğum batın çocukları nispeten daha asude ve daha bahtiyar yaşadılar da bu fark ondan mı hasıl oluyor? Acaba bizlerden çok daha öksüz, çok daha mahrum olduğunu hisseden bugünkü tıfûliyyet, şedâid-i zamânedен mülhem olarak (hayat endişeleri) ile pek erken mi ülfet peydâ edebildiler?

Ne dersiniz; çocuklarda fevkalade bir iştihayı manevî vardır. Eğer bu hal, mübhem gayr-i meş'ûr ve (garîzî instectif) endişelerden ileri geliyorsa daha ziyade (alâmet-i hayr)'dir. Çünkü bütün medeniyetin bu endişe saikasıyla doğmuş olduğu, bugün artık tahakkuk etmiş gibidir. Bunun nereden geldiğini düşünmek -şimdilik- o kadar lazım değil, sal imiş. Meşhud olan şu iştihaya karşı iyi bir gaza-yı manevî verebilmektir.

Ben zannediyorum ki en doğru usul terbiye, çocuklara usul öğretmemek, hiçbir prensip vermemektir. İlim ve yalnız ilim öğretmektir. Asıl hayata nâfi' ve hadim olan ve her türlü şüphe teryanından masum bulunan (mevad-ı ilmiye premiéres de la connaissance pratiqueles matiéres)'dir.¹ onu vermeliyiz. Zamanımız istikbale prensip öğretmek salahiyetini haiz değildir. Olsa bile artık onu zâyi etmiştir. Eğer bugünkü hal öğreteceği prensiplerin netice-i tatbikatı ise bu hali intac eden ahkam-ı itikadiyenin beşeriyet ve medeniyete ne kadar muzır olduğunu izaha hacet mis etmez. Yok, öyle değil ise alemin bu hali nedir? Prensiplere karşı imansızlığın ve aynı zamanda riyakârlığın ceza-yı sezası değil midir? İkidен hâlî olamaz:

Ya odur, ya budur... O ise azim hıyanettir. Bu ise (Tolstoy)'un dediği – azim riya (la grande hypocrisie)'dir.

Hülâsa biz çocuklarınıza – hele küçük küçük çocuklarımıza – bugünkü vaz'ı zamaneye nazaran elbette fasid olan faraziyyat-ı indiyemiz değil, ancak ulûmun mevâd-ı iptidâiyesini teşkil eden malûmât-ı nafiayı öğretmekle en sağlam bir terbiye vermiş olacağız. O türlü malûmât her zaman ve her yerde herkes için elzemdir.

¹ Yani bizzat hadisatı ve – feraziyyât ve nazariyâtın sarf-ı nazar – münhasıran mevâd-ı ilmiyeyi, malûmât-ı sarfiyyeyi murad ediyorum ki (hayat-ı faaliyye vie pratique) için elzem olan şeyler, ancak bunlardır. (şeyler)'e Yunan lisanında (ta pragmata = tapragmata) derler pragmatizm, talimatında yalnız o şeyleri nazar-ı itibare aldığı için bu ismi takınmıştır.

Tağyir-i ahkam ve ezman ve tebeddül itikat ile değişir şeylerden değildir. Hâlbuki faraziyatımız – uzvu olan her şey gibi – çabucak tagayyür ve tefessüh edebilir. Bugün o halde bulunuyor. Bugün hak nedir? Medeniyet nedir? İffet nedir? Buna dair benim bir itikadım var; hem kavî bir itikadım var! Lakin bu bir hakikat olsa bile benim kafamdadır. Bilfiil hak nedir? Medeniyet nedir? Maa-t-teessüf görüyorum! Ben oğullarıma ne diyeyim ki doğru olsun ve henüz alaim-i fecrini göremediğim ferda için kendilerine rehberlik edebilsin?

Bi-t-tabii hiçbir şey söylemiyorum. Sırası gelip de sorarlarsa: (Siz, daha henüz cüz'iyât-umûr hakkında layıkıyla malûmât edinemediniz. En evvel onları öğreniniz. Faraziyata ve nazariyata şimdilik iltifat etmeyiniz. Malûmât iktisap ettikten sonra siz o nazariyatı bizzat tertip ederseniz. Hazır elbise alır gibi biçilmiş, dikilmiş düsturlar almayınız!.. Bugün herkes vadi-i hayrette ser-gerdândır!) diyor.

Hâlbuki benim vazifem bu değil, tamamen bunun aksidir. Mümkün olduğu kadar umumî düsturlar bulmak ve ahenkdâr nazariyeler tertip ederek hadisât-ı aleme mana vermektir.

Bunu unutamadım; fakat çocuklara telkin-i nazariyat etmeyi muzır görüyorum. Bu, bunlar için belki o kadar ziyanı yoktur.

Bilmem bu maruzatım doğru mu? Lakin halisane ve samimi olduğunu temin ederim. İtikad-ı zamaneye şüphe ariz olunca (ta'lîk-i hüküm - de jugement suspension) tabiidir. Eski felâswfe-i Ribiyun bu hale (époque =épohy) derlerdi ki Arap hükeması (tevakkuף) diye tercüme etmişlerdir. Çocukların bekâret ruhuna tecavüz etmemek için nazariyatçılara tevkif tavsiye etmek istiyorum. Görüyorum ki yanlış prensipler alıyorlar ve ona bedel-i malûmât-ı müfide den mahrum kalıyorlar. Mürebbîlerin şimdilik en ziyade düşüneceği mesele budur sanırım.

30 Kânunusani 1334 [12 Şubat 1917]

T D, C. 2, S. 51-52 s. 828

Rıza Tevfik

2.1.4. Kadınlar İçin Talim ve Terbiye

Kadınların tahsîl-i ilim ve irfan etmeleri iyidir, yoksa idare-i beytiyelerine ait olup ifasından asla vazgeçemeyecekleri birtakım hizmetleri öğrenmekten başka malumata mâlik olmamaları mı müreccahtır?

Ne tuhaf suâl! Bunun kadınlar hakkında tahkir âmîz bir suâl olduğunu bilâ-fütûr söyler ve ona şu suretle cevap veririz: Genç bir kız ciddi, metin, vâsi' ve hatta seniye müsait olursa tam bir surette talim ve terbiye görmeli ve kuva-yi akliyesini tezyîn ve zekasını tevsî hususunda kendisinden hiçbir şey dirîg olunmamalıdır. İnsanlar tıpkı arz gibi kendi halinde bırakılacak olurlar ise yabanî meyveden başka bir şey hâsıl edemezler. Erkekler gibi kadınlar dahi idare edecek bir akıl ve idrak, tanzim ve tesviye eyleyecek bir fikir ve niyet, mukavemet edecek hissiyât, muhafaza eyleyecek bir sıhhat, işleyecek ve bırakacak hayır ve hasenât sahibesidirler; böyle olduğu takdirde hiçbir şey tahsîl etmeksizin bütün bu vazifeleri icra etmek kendileri için kolay olur mu? Kadınların ifa edeceği bilcümle vazaif bütün ömr-i insanînin esaslarıdır. Filhakika haneleri tahrip yahut idare eden, eşya-yı beytiyenin bilcümle müfredatını tanzim ve tertip eyleyen ve binaen-aleyh hane içinde bütün nev-i beşere ait olan hususâtın kâffesini yolunda cereyân ettiren kadınlar değil midir? Bu halde talim ve terbiye görmüş bir aklın kendi vazaifini hakkıyla icra edebileceğine fevkalade kesb-i yakin etmelidir.

Ailenin hüsn-i idaresi, selâmeti ve vâlideliğin, zevceliğin hakkıyla ifası, idare-i beytiyenin hiss-i surette cereyân zımnında kızlar için metin ve ciddi bir surette talim ve terbiye elzemdir.

Binaen-aleyh hanım kızlara deriz ki: Çalışınız, bilâ-ifâte-i vakit akıl ve zekanızı takviye ediniz, fakat iki şart ile: Birincisi, budur ki: Tahsîl ve talimleriniz, kâffe-i vazâifinizin birinci mevkiini işgal eden kerîmelik, zevcelik yahut vâlidelik vazifelerinize asla halel getirmemelidir. İkincisi de, şudur ki: Malumatınızdan dolayı hiçbir vakit mağrur olmamalı ve onu daima tahsîle gayret etmelidir. Bu iki şarta riayet edecek olur iseniz arzu ettiğiniz derecede ilim ve kemâl sahibesi olunuz ve bu babda hiçbir kimse sizi tayîp edemez.

Kadınlara ait her bir fazâili câmi, henüz tehhül etmiş bir genç hanım tanırız ki zevci bir gün kendi biraderine mektepte muallimleri tarafından verilmiş olan Arabî ve Farisî vazifelerini muma-ileyhânın tashih etmekle meşgul bulunduğunu görerek hayretle: - “Aman, hanımefendî! Siz bu iki lisânı da tahsîl ettiniz mi?” diye sorunca zevcesi gülümseyerek: - “Evet efendim.” cevabını vermiştir. Ne ibret âmiz ve mahviyetli ders!

Înâs Dârü'l-Fünûnı Müdürü

T D, C 2, S. 51-52, s. 831

Ali Nazîmâ

2.1.5. Memleketimizde İlk Kız Keşşâfeleri

Memleketimizde ilk kız izcilerini teşkil etmek şerefini Haydar Paşa İttihad Mektepleri kazanmıştır. Bu hususta mekteb-i mezkûr müesseseleriyle heyet-i idare ve talimiyesini, bilhassa izciliği memleketimizde ilk defa tesis eden Ahmed Robinson Beyi tebrik ederiz.

Kadınların ve netice itibariyle memleketimizin hayat-ı içtimaiyesinde en hayırlı ve nâfi, ciddi ve esaslı inkılâbı yapacak olan teşebbüs- ü mezkûr hakikaten pek büyüktür.

İngiltere’de kız keşşafelerine “Girl Guide” ismi verilmiştir.

Kız izcileri hasta bakıcılığını ve dolayısıyla hayrat ve hasenatı pek güzel öğrenirler ve öğrendikleri şeyleri iyi tatbik edebilmek üzere sağlam bir vücuda mâlik olmak için lazım gelen talimleri de icrâ ederler. Bununla beraber düğüm bağlamak, izi okuyabilmek, Selam, kanun... gibi muhtelif mevadı erkek keşşafaları gibi öğrenirler.

Biz bunları Haydar Paşa Mektebinin kız izcilerinde görünce sevindik. Hele yaptıkları jimnastikten dolayı göğsümüz hiss-i iftiharla doldu. Esasen keşşaflık bu memleketin “ahval-i ruhiyesine” o kadar muvafık gelmiştir ki memlekete bütün manasıyla lazım, hatta elzem bir şey olduğunu herkes tasdik etmiştir. Ancak şurasını bilmelidir ki: Keşşaflık her şeyden evvel “adam” yetiştirmek, “ahlak” sahibi adam yapmak” demektir.

Bazı zevâtın bu hususta yanlış fikirleri vardır. İzciliği, askerlik zannediyorlar. Hâlbuki hüsnü ahlak sahibi olan kimse şüphesiz iyi bir asker hem de fedakâr bir asker olur. Muharebeye gönderilmez, fakat kendi gider.

Sözümüze nihayet vermezden evvel kız keşşafeliğini memleketimizde tesis eden zatın bir ecnebî değil fakat bir Osmanlı ve İslam vatandaşı olduğunu tekrar ile kendisini kemal-i hararetle takdir ederiz.

T D, C. 2, S. 30 s. 488

İmzasız

2.1.6. Türkçe Kitabet Dersi Mekteplerimizde Ne Haldedir?

- Müsabakamız Vesilesi İle -

Defterin on sekizinci nüshasında bir yazı müsabakası açmıştık. Mevzû-ı tahrir olmak üzere de iki nefis tablonun çinkografya ile küçültülmüş ve istinah edilmişlerini vermiş idik. Biri, fakir bir balıkçının sefalet-i hayatiyesini, öbürü birtakım zuafânın bir dar-ül-aceze bahçesindeki hâl-i elîmini tasvir ediyordu.

Uzun bir zaman beklediğimiz halde aldığımız cevaplar ancak sekizden ibarettir. Hâlbuki bundan evvel muhtelif mevzular üzerine, deftere derc-i gayr-ı kâbil yazılar gönderenler aşerat ve hatta miat ile sayılabilecek derecede çoktur. Mamafih esasen varid olan kağıtların adedine değil kıymetine ehemmiyet vermek isteriz. Ve işte bu maksatla müsabakaya iştirak eden genç karilerimizin müsveddelerini okuduk... Bu kıraatin dimağımızda husule getirdiği tesir pek.. pek nâhoştur, müellimdir, son derece endişe-bahşadır.

Mevzu ile müsveddelerin ne dereceye kadar muvaffak düştüğünü bilmukayese anlamaya medâr olmak üzere balıkçı tablosunu tekrar derc ediyoruz. (Zaten dar-ül-aceze hakkında hiçbir cevap varit olmamıştır.)

Elimizdeki sekiz sekiz müsvedde tahririn hiçbir kaidesine, hiçbir tarassud ve müşahedeye riâyet edilmeden vücuda gelmiştir. Evvela lügat, sarf ve nahiv hatalarıyla malâmaldır.

Genç karielerimize bütün acılığıyla hakikati söylemek mecburiyet-i vicdaniyesini duyduğumuz için hissiyatımızı, teesüfatımızı ketmetmek elimizden gelemezdi.

Bu akıl ve hayale gelmek mümkün olmayan hatalara dair keyfi mâ ittifak birkaç misal

1- İstanbul Sultanâsinden bir efendinin müsveddesi şöyle başlıyor:

“Sıcak ve muattar hücre-i istirahatlerinde türlü türlü önlerine konan nefis yemekler arasında bir de balığın mevcudiyetini bir arzuyu umumi şeklinde istemeleri hasebiyle mübareze-i hayatî keselerini muhteviyatıyla mübadele ederek tesis-i refaha muvaffak olanların hadim... [okunmuyor] olan bu zavallı insanlar cedelgah maîşetin en sefil pehlivanlarıdır.”

Bu cümleden kâtibin fikrini anlamak mümkün mü? Ancak birkaç defa okuduktan sonra insan anlıyor ki muharrir balıkçıları: “mücadele-i hayatın kahramanları” olarak takdim etmek, zenginleri de bu sefaletlere karşı lakayt “sıcak ve muattar hücre-i istirahatlarında” ev kât-güzâr göstermek istiyor. Fakat daha başta (hücre) kelimesiyle genç muharririn imladan tamamıyla bibehre olduğu şiddetle nazara çarptıktan sonra “Arzuyu umumî şeklinde istemeleri hasebiyle” gibi barid ve gayri menûs hayallerden geçerken zihin büyük bir nefret duyuyor... ve müsvedde bu minval üzere devam edip gidiyor.

2- Çengelköy Havuzbaşı Merkez Rüşdiyesinden bir efendinin müsveddesi:

Bu katip sefil balıkçıya, ailesine, çıplak... Aç yavrusuna hiçbir nazar atfetmeksizin, hiçbir merhamet duymaksızın zavallıyı:

“Sen tıfuliyette iken menba’ ve feyiz-i irfan olan mektebe devam etmeye ehemmiyet vermediğinden dolayı mevsim şitanın dehşetli soğuğu ve mevsim-i sayfın harareti sıcaklığı altında bir köhne kayık ile balıkçılık eden bu adam”

Suretinde takdim ediyor ve müsveddenin nihayetine kadar muhayyel arkadaşlarına nesayih-i hâkîmâne ibzaliyle iktifa eyliyor.

Bu müsveddenin nakledilen cümlesi istisna edilecek olursa mevzu tahrir ile hiçbir alakasını keşfetmek mümkün değildir. Muharrir levhayı tarassud ve tahkîk etmemiş, neye delalet ettiğini anlamaya, hissetmeye çalışmamış, daha doğrusu şimdiye kadar

tahrir için mevzuyu anlamak, itâ etmek, tarassud ve tetkik etmek ve mevzunun haricine çıkmamak için lazım geldiğini kimseden işitip öğrenmemiş!

Cümlelerinde büyük sarf ve nahiv kusurları yoktur, bu da bize muharririn her halde sınıfında iyi bir mevki sahibi olduğunu ifham eder. Fakat ne çare ki tahrir dersi kendisine o derece fena gösterilmiş!

Evvela hataları: hasta yerine ‘heste’, hisse yerine ‘hesse’ havahiş yerine ‘hevayi’ hıdmet yerine ‘hedmet’ ....

Kesret münderatından dolayı tashihat ve mutalaatımızı gelecek nüshaya terk ediyoruz.

T D, C.1, S. 22, s. 353

Defter

2.1.7. Mekteplerimizde Türkçe Kitabet II

Her ne kadar kitabete mugayir ise de, mukaddimesiyle gönderilen diğer bir müsvedde ise bakınız nasıl başlıyor:

“Denizin renk-i laciverdîsini havayı nesiminin okşayarak sürüklediği hal-i cereyaniyeye – rakip olduğum sandalım ile - teb’it ederek ilerliyordum.”

Bu, tek cümle tekmil müsvedde hakkında bir fikir vermeye kâfi değil mi? “hal-i cereyaniye” terkinin tamtamıyla yanlış ve manasız olmasından sarf-ı nazarla bu cümleden genç muharririn ne kastettiğini anlamak istesek güç muvaffak oluruz.

“Denizin renk-i laciverdîsini” mef’ul sarih hangi fiile ait?

“Hava-yı nesiminin okşayarak sürüklediği”... ne?

Müsveddenin alt taraflarına bir göz gezdirdiğimiz gibi bakınız nelere tesâdüf ediyoruz.! “Sahilin âğuş-u zümrîdînine mültecien” fakr-u zaruretin yadigarı! Yırtık, yamalı bir gömleği labis bir çocuk. Ve bunun kabus-u şebâbetten tahliye ve teselli edilebilmesi için harareti şemsten rengi kararmış, - ihtimal ki aklıktan – yanakları birbirine göçmüş ....” İlââhir. Bu yazıların sarf ve nahve muafik olmasını aramaktan haydi vazgeçelim; fakat hiç olmazsa bir mana çıkmalı değil midir?

Biz-zarûre bu müsveddeyi de bir tarafa bırakıyor; diğeri birine geçiyoruz.

Menba'ul İrfan talebesinden birinin müsveddesidir. Tevfik Fikret Beyin Neşide-i Garrâ'sından müfrez: Şafak sökerken o yalnız, bir eski tekneciğin... "kıtasını müsveddesinin baş tarafına bu genç kâtip herhalde bir eser-i vukuf göstermiş demektir.

Fakat müsveddesinin daha başında (Vahdet-i Mevzu)'u şiddetle ihlal ederek söylenişlere başlıyor ve diyor ki:

"Hayır, ondan herkes nefret ediyor. Fakirliği kendilerine bulaşır zannediyorlar. Lakin Henri samimi idi. Aşınalarını sever onlara karşı, iyi kalp besler, kendisini hiç düşünmez. O yalnız çocuklarını düşünür. Evet onlar için çalışır çabalar. Fakat feleğin cilvesi hakkında zalim olur. Kakhârâne hareket eder..."

Görülüyor ki âşınaların muâvenesi ile mevzu arasında, hiç olmazsa, müsveddenin başında münasebeti baîde bile yoktur. Müsveddeye iyi bir "tarassud ve müşâhede" ye müstenid bir tasvir ile girişilmeli idi. Sefalet bütün acılığıyla meydana çıkartılmalı idi. Nihayette insanların bu gibi elvâh-ı sefaletle karşı lakaytlığı da müessir bir surette, kısaca nazar-ı ibrete çarptırılmalıydı.

Bu muharririn sigaları isti'malde zaafi, imla hataları da vâzih surette göze çarpar. Biz zaten tek mil bu müsveddeler arasında düzgün bir imlaya rast gelmedik ki.

Kadıköyden... imzasıyla vârid olan müsveddede şu suretle başlıyor: "İşte size hayatını, bunca ömrünü kayıklar içerisinde, denizler ortasında dereler, nehirler kıyılarında, iskeleler kenarında mahv ve hebâ eden bir adam..." Bu muharrir etnaba, haşviyâta meraklı. (hayatını) dedikten sonra (bunca arız) demeye ne lüzum vardır? (bunca) saffet-i mübhemesi (bütün)'ün yerini tutabilir mi?

Sonra müselsel olarak gelen zarflar yekdiğerini ikmal ediyor mu?

Alt tarafa seri bir nazar: "Medâr-ı maîşeti olan parasını tedarik..." görülüyor, yine bir huşu! Muharrir tasvire şu suretle devam ediyor: Başı önüne düşmüş, elleri kavuşmuş, yüzünden açlık hasebiyle kan çekilmiş, elbisesi yırtılmış, vücudunun kısım-ı âliyâsını

setr eden kolsuz bir paçavra ile garip olduğu kadar – hazin bir vaziyetle kımıldamaksızın müvekkilane balıkların ağa düşmesini bekleyen,...

İşte tarassud ve müşâhedenin müdekkikâne olmaması bu gibi zehablara mahal verir. Resimde gösterilen fakir balıkçı, balıkların ağa düşmesini mi bekliyor? Böyle bir hüküm nasıl verilebilir?

İstanbul İnâs Sultanîsinden vârid olan diğer bir müsvedde de şöyle ibtida ediyor:

“Ruh-efza yaz günlerinin birinde zümrüdün şahikalarla müzeyyen olan sahil-i bahrın ilticagâh-ı inzivasına gizlenir. Senelerden beri aç, çıplak, sefil bir maziye güzهران eden bu zavallı balıkçı Hurda, eski kayığının içinde vurarak attığı oltanın meş’um taliine tesâdüf ettireceği balığı bekliyor.”

Yine yanlış tarassud ve müşahede! Atılan olta nerede? Daha kayık denize bile çekilmemiş. Sonra zümürüdün şahikaları muharrire nerede görüyor, acaba? Öyle bir sefalet levhasının tasvirine (ruh-efza), (müzeyyen), (zümürüdün) gibi şetareti, inşirahı mübeyyin sıfatlarla başlamak ne derece muktezayı hale mütabık gelir? (ilticagah-ı inziva) ne demektir? (Güzهران etmek) denilir mi? Bütün bu hatalara rağmen müsveddenin heyet-i umûmiyesinde amîk bir hiss-i şefkat duyan bir kalp farz edildiği bazı yerlerde muharrire hissiyatını ifadeye de muvaffak olduğu için ikinci derecede iyi bulduk.

Diğer bir muharrir de müsveddesine şöyle başlıyor:

“Sahilde uzak ve yabancı bir köyde, kayalar arsına gömülmüş, küçük harâbezâr hanesinde ailesiyle beraber eski teknecek, çürük ipliklerden yapılmış ağır bir iki kırpıntı ile doldurulmuş minderleri, bütün bu sefaletler arasında inleyen şu fakir, yüzü sararmış, benzi solmuş, üstü paçavra ile mestur, kolsuz gömleği kendisinin fakir bir balıkçı olduğunu irâe ediyordu.”

Bu, şüphesiz bir tasvirdir. Fakat evvel emirde (irâe ediyordu) siga-i hikâyesine ne için ihtiyaç görülmüş, ondan sonra şu cümleyi tahlile girişelim:

“Sahilde uzak ve yabancı bir köy” deniliyor; uzak, nereden uzak? Yabancı kimlere yabancı? Görülüyor ki bu sıfatların manası düşünülmeden kullanılmış. Ya (Köy

nerede?) diye sorulsa ne cevap verilecek? Biz hatta kayaları da görüyoruz. (harabezârhane) nin manası var mıdır? (haraphane) mi demek isteniliyor?

Nihayet şu itiraz vardır. Muharrir ne için meydandaki balıkçının kendisini, çoluğunu-çocuğunu bırakmış da hiç görülmeyen köyünü, evini, barkını tasvire kalkışıyor? Görülüyor ki bu müsvedde de muvaffakiyetli değildir. Hele alt tarafında bundan da daha bariz müşahede, lisan, üslup hataları pek çoktur. En son müsvedde: Üsküdar'dan genç bir muharrire tarafından gönderilmiştir:

“İşte şu balıkçının da bir hayatı var; fakat onunki hayatın ne kadar söz şınak bir safhasıdır. Yaşadığı her dakika buruşuk alnına ayrı bir hatt-ı elem çeker. Gittikçe derinleşen girîve-i felaket önünde fersiz nazarları bî hareket kalıyor. Şuâat-ı enzârı bu girdaba dalıyor, kayboluyor...”

Bu cümleleri beğenmemek elimizden gelmez. İşte tam, hazin, müessir bir tasvir! Alt tarafı da kuvvetini kaybetmeden şöyle devam ediyor:

Kim bilir belki zaruret-i imânında bir katre-i reha, bir şûle-i hayat arıyor. Oh, bütün bir aile bir lokma nan için çırpınıyor.” Ve :

Artık bundan daha muhrık ve elim yaşamak mı olur? Mevt de bunun gibi bi nihaye bir âdemdir; fakat hiç olmazsa hissiz, azapsız bir âdemdir...”

Müsvedde burada bitseydi pek daha iyi olurdu. Muharrire, bilmem hangi sebebe mebni, zihninin başka bir silsile-i hayalâtına kapılarak bu hayatta bile bir güzellik arıyor; lüzumsuz, garip tasvirlerle, gayr-i mantıki istidlallere düşüyor:

Sefalet-i zaruretin gayede olması hassas ve kâmil bir insan için evvelkinden daha latiftir. Bir ihtiyaç ve adeta hayal kadar boş ve تنها, öyle olduğu için de o derece esâtîrî olan bir hayat nasıl daha hakir olabilir? Çünkü mücessem bir şiir ve hayaldir, hayattır... hakikaten pek uluhî bir varlık!”

Bu hayaller ne kadar mübhemdir? Keşke katip bunlara lüzum görmeseydi! Mamafih bütün aldığımız müsveddelerin en güzeli budur, genç muharriresini tebrik ederiz.

2.1.8. Mektep Meselesi

Numûne Mektepleri Mezunlarına,

Her senenin bu ayları, talebe mecmualarını en çok alakadar eden bir mevzu vardır: “Mektep ve Meslek İntihabı” Bu hususa dair kârie ve karîlerden birçok mektuplar aldık ve almakatayız. Bunların hemen cümlesinde şu cümleye tesâdüf ediliyor. Bu sene mektebi bitiriyorum, acaba hangi mektebe girsem iyidir? Karieler böyle bir sual sormakta şüphesiz pek haklıdırlar. Fakat itiraf etmeli ki buna cevap vermek de oldukça müşkül ve ağır bir meseledir. Kârie ve kârîlerimiz, büyük bir itimat ve samimiyetle bu meselenin hallini bize terk etmiş olmasalardı bundan bahse cesaret edemeyecektik. Mamafih biz yine tamamen kendi fikrimizi söylemeyerek meseleyi umumî bir surette mütâlaa edeceğiz.

İbtidâî tahsilini ikmal eden bir talebe için girecek başlıca mektepler şunlardır. (Sultanîler), (Dar-ül-muallimin), (Sanayi’), (Bahriye), (Çiftlik Makinist), (Bursa Ziraat), (Kuleli Askeri İdadisi) ve bunların haricinde ecnebî mektepleriyle ecnebî memleketlerindeki mektepler...

Şimdi bunları zikretmezden evvel, münasip düşmüş iken biraz sultani ve numune mektepleri arasındaki farklardan bahsedelim. Gelecek nüshada da asıl maksada devam ederiz.

Sultani mekteplerine girmek için, zahiren numune ve altı dersaneli mekteplerden mezun olmak kâfi gibi ise de hepsi birbirinden ayrı olan sultani teşkilatı dolayısıyla talebemiz buralara girmek hususunda pek çok müşkülata maruz kalmaktadırlar. Bilfarz Galatasaray’da tahsil Fransızca, İstanbul Sultanisi’nde Almanca olduğu gibi Kadıköy ve Nişantaşı Sultanîleri’nde de Fransızca tedrisata başlanılmıştır. Binaenaleyh bunların kapıları, hariçten geleceklere kapalı demektir. Gerçi numunelerde Almanca ve Fransızca gösterilmekte ise de şüphesiz bu nevî sultanîleri takibe kifayet etmez.

Diğer bir kısım sultanların ibtidâî kısımlarında ise bilakis, hiç Fransızca yoktur. Ve şüphesiz numuneleri bitirip de bu nevî mekteplere girecek olanların bütün emekleri

boşa gidiyor demektir. Bu lisan meselesini bir tarafa bırakarak daha mühim diğer bir cihete gelelim.

Numune ve altı dersshaneli mekteplerde tahsil müddeti altı sene olduğu halde, sultanîlerin ibtidâî kısımları beş senedir binaen aleyh, iki komşu çocuğundan biri civarlarındaki numune mektebinde, diğeri de sultanide elifbaya başlasalar, sultanideki efendi yedinci sınıfa geçtiği zaman, numune mektebinden gelen henüz altıncı sınıfta bulunacak, yani bir sene kaybetmiş olacaktır. Halbuki bir senenin hayatta pek mühim bir kıymeti vardır. Şayet, sultani mekteplerinde ibtidâî tahsili beş senede ikmal ediliyorsa, bunun numunelerde altı seneye iblağ için hiçbir sebep yoktur ve talebeyi bir senelik mahrumiyete uğratmak cidden günahdır. Gerçi ilk numune mektepleri tesis edilirken başka gayeler düşünülmüştü. Oradan çıkacaklar, doğrudan doğruya hayata atılacak, bilfarz mağazalarda çalışabilecek. Hülasa başka bir tahsile ihtiyacı kalmaksızın ekmek parasını çıkarabilecek kimseler olacaktı; fakat bugün o gayeden uzak bulunuyor. Çünkü evvel emirde programları o yolda tertip edilmemiştir ve sultanîlerden pek az farklıdır. Numune mekteplerinin intizamı ve tedrisatının ciddiyeti dolayısıyla bugün halkımız evlatlarını oralara vermek için büyük bir tehaccüm gösteriyorlar. Fakat çocukları mektebi ikmal eder etmez hepsini bir düşünce alıyor. Evladımızı nereye verelim? Ve bunların yüzde doksanı tâli tahsilini ikmal ettirmek istiyorlar; fakat bu bir senelik zarar onları düşündürüyor. Numunelerin bazı zeki mezunları doğrudan doğruya yedinci sınıf sultanîye girmek üzere imtihana talip oldukları halde bunlar da kabul edilmiyor. Hülasa bir nispetsizlik mevcut ki bunu kimse inkâr edemez. Bizim düşüncemiz ya sultanîlerin altıncı sınıf dersleri ile numunelerin son sınıf derslerini birbirine yaklaştırarak numune mezunlarını yedinci sınıfa almalı yahut numuneleri de beş sınıf yapmalıdır. Şayet numuneler esaslı bir gayeye bağlanacaksa bunun için de kaybedilecek zaman yoktur. Hemen ıslaha başlanılmalıdır ve bu ıslahat yapılırken hep programlar değişmeli, hem İstanbul'da birkaç tane sekiz senelik leylî numuneler yapılarak, demircilik, marangozluk... ila ahir gibi (leylî sanat mektepleri) vücuda getirilmelidir. Böyle olmazsa numuneler bu halde kalırsa matlup olan istifadenin teminine imkân olamayacak ve zavallı talebemiz pek haksız olarak ömürlerinden bir sene kaybetmeye mahkûm kalacaklardır.

Diğer bir makale ile bu mevzuya devam edeceğimiz gibi, karie ve karîlerimizin hangi mekteplere girelim suallerine de cevap vermeye çalışacağız.

Büyükada 20 Haziran 1333 [20 Haziran 1917]

T D, C.2, S. 42, s. 673

Muallim Ahmed Hâlid

2.1.9. Yine Mektep Meselesi

Defterin geçen sayısında ibtidâ mezunlarının doğrudan doğruya girebilecekleri bazı mektep isimlerini zikretmiştik. Onlardan başka meslek mektebi olmak üzere (Dar-ül-fünûn, hukuk, tıp fakülteleriyle eczacı, dişçi, mühendis, sanayi'-i nefise, ziraat ve ticaret mektepleri) sayılabilir. Ancak bu mekteplere duhulün birinci şartı sultani mezunu olmaktır.

Şimdi biz sultanîde okumaksızın ibtidâ mezunlarının girebilecekleri mektepleri gözden geçireceğiz:

Sanayi' Mektebi: Leylî ve neharîdir. Bilhassa ibtidâ mezunlarını kabul eder. Demircilik, marangozluk gibi sanatlar öğretir. Şimdiye kadar memleketimizde sanat fikri anlaşılmadığı ve sanat sahipleri takdir edilmediği için bu mektep layık olduğu hürmeti görememiş, tabir mazur görülsün, bir fakirler mektebi şeklinde tasvir edilmişti. Öyle ümit ederiz ki milli intibahımız her yerden evvel bu mektebi layık olduğu mertebede yükselecek ve son zamanlarda pek çok ıslah edilen bu mektebimiz istikbalin demir temellerini atacaktır.

Bursa Ziraat Mektebi: Memleketimiz bir ziraat memleketidir. İbtidâ birinci sınıftan beri daima bu sözü işitiriz. Fakat ziraatla uğraşmak için bu söz kâfi değildir. Buna heves ve servet de inzimâm etmelidir. Nitekim Bursa Ziraat Mektebine alınacak talebenin çiftlik sahiplerinin çocuklarından olması aranıyor ki pek doğrudur şu halde bu evsafa haiz olanlar ve çiftçiliği kendine meslek ittihaz etmek isteyenler buraya girerlerse memlekete en büyük hizmeti ifa etmiş olurlar. Bu mektebe ibtidâ mezunları kabul edilmektedir. İstanbul'daki ziraat mektebi, sultanî mezunlarını kabul eder.

Sanayi'-i Nefise Mektebi: Bazı çocuklar fitraten ressam olmak üzere yaratılmıştır. Bu gibiler bittabi sanayi'inefise mektebine girmek isterler. Bu mektebin son zamanlarda programları ıslah edilmiş ve mükemmel bir hale getirilmiştir. Gerçi buraya da sultani mezunlarını kabul ederlerse de, bir ihzarî sınıfı vardır ki ibtidâî mezunları girebilir ve bir sene sonra imtihanda muvaffak olunca âlî kısmına geçerler. Burada ressamlıktan başka, heykeltıraşlık ve mimarlık da tahsil edilmektedir.

Kuleli ve Bahriye Mektepleri: Kuleli İdâdîsine şehit zadelere pederi vefat eden veya harp cephelelerinde bulunan asker evladını kabul etmeye başlamışlardır ki pek doğru bir usuldür. Filhakika pederleri asker olan ve aynı ruhla büyüyen çocukların kuleliye girmeleri tabii bir keyfiyettir. Şüphesiz bahriye de öyledir. Ancak küçük yaştaki çocukların “Ben kaptan olacağım!” yolundaki arzularına itimat edilemez, büyüyünce bu hevesleri geçebilir. Binaenaleyh bu mektebe gireceklerin de aileleri o meslekten yetişme olursa netice daha iyi olur. Bugün bahriye mektebimiz cidden iftihara şayan bir mükemmeliyette nasıl olmuştur. İbtidâî derecesinde tahsili olan ve sini on dördü mütecaviz bulunmayan, sağlam vücutlu çocuklardan her sene mahdut miktarda talebe alınmaktadır.

Dar-ül-muallimin: Leylî ve ücretsiz bir mekteptir. Bütün masrafını hükümet deruhte etmektedir. İstanbul'da olduğu gibi vilayet merkezlerinde birer tane vardır. Tahsil müddeti dört senedir. Numune ve altı dersaneli ibtidâî mezunları doğrudan doğruya girebilirler. Ancak ikmal ettikten sonra on sene maarif nezaretinin tayin edeceği mekteplerde hizmet etmeleri meşrudur. İstanbul dar-ül-muallimini son zamanlarda, her cihetle mükemmel bir hale getirilmiş, bu uğurda her türlü fedakârlık ihtiyar edilmiştir. Dar-ül-muallimine girmek isteyenler her şeyden evvel kendilerinde hoca olabilmek ruhunu hissedene ve bu duyguya sahip olan kimseler olmalıdır. Yoksa geçici bir hevesle girenler, muvaffakiyetsizlikle çıkarlar... Maîşetini layıkıyla tedarikten aciz bulunarak sultanı tahsilini takip edemeyecek olanlarla aileden mahrum ve bakes bulunanlardan hoca olmak kabiliyet ve aşkını taşıyan gençlere dar-ül-muallimin en hayırhah ve müşfik bir aile ocağıdır. Bu mektebin ibtidâî kısmını bitirenler, iki sene hocalık ettikten sonra tekrar gelir, ihzarî sınıfına girer ve iki sene daha okurlarsa dar-ül-mualliminin âlî sınıfına yani, dar-ül-fünûna girmek hakkını kazanırlar. Dar-ül-fünûnda muhtelif mesleklere ait şubeler vardır ve tahsili üç senedir.

Sultanı mezunlarından dar-ül-fünûna girmek isteyenler (bakalorya) imtihanına tabi tutulmakta iseler de dar-ül-muallimin mezunları bundan muaftır.

Ticaret Mektebi: Bizde henüz inkişaf etmemiş ve anlaşılammış bir meslek de ticarettir. Herkes ticareti başka türlü anlıyor ve başka türlü yapmaya çalışıyor. Hâlbuki bunun da ilmî bir şekli ve ilmî bir takım usulleri vardır. Bunun için ruhu ticaretle me'lûf olan ve hukuki bir tacir olmak üzere yetişmek isteyen gençler ticaret mektebine girmelidir. Buradan çıkanlar hemen bir ticarethane açamasalar bile herhalde bir bankada, bir tacir yanında oldukça dolgun maaş alarak geçinebilirler. Ticaret mektebi âlî derecede olduğundan sultani mezunlarını alırlarsa da ihzarî sınıfına ibtidâî mezunları dahil olabilir ve buradan âlî sınıfa geçerler. Ticaret mektebi son zamanlarda hayli ıslahata nail olmuştur.

Çiftlik Makinist ve Şumendüfer Mektepleri: Son zamanlarda açılan bu mekteplerde ibtidâî mezunlarını alıyor. Ailesinin maîşeti dar olan ve az bir müddet zarfında, hayata atılmak ihtiyacında bulunan gençler, bu mekteplere dâhil olabilirler.

Mülkiye Mektebi: Evvelce sultanîleri ikmal eden talebenin girebilecekleri mekteplerin en mükemmeli olan mülkiye mektebi, iki senedir kapalı bulunuyordu. Son zamanlarda leylî olarak tekrar ihyasına çalışılıyor. İnşallah yakın zamanda açılırsa, buraya sultaninin onuncu sınıfını ikmal etmiş talebe alınacak ve idare, maliye, hariciye, memurları yetiştirilecektir.

Ecnebî Mektepleri: Üç sene evvel bu ismi işitince titrerdik. Çünkü ecnebî mektepleri denilince, gözümüzün önüne dinimizi, milliyetimizi, lisanımızı... gasp eden hain müesseseler gelirdi; fakat hamdolsun kapitülasyonlar bunları yıktı ve memleketi bu muzır fesat ocaklarından kurtardı. Bugün ecnebî mektebi namıyla hiçbir mektep kalmamıştır. Mevcutları da hususî mektepler meyanına ithal edilmiş ve aynı muameleye tabi tutulmaktan bulunmuştur. Şimdilik Osmanlı olmayan mektepler yalnız bir iki Alman ve Avusturya mektepleridir. Bunlardan (Alman Obrere al Şuller) mektebi hemen en muntazamlarındandır. Tedrisatı öğleye kadardır. Öğleden sonra talebe serbest bırakılmaktadır. Diğerleri bizimkiler gibidir. Bu mektepler hakkındaki esaslı fikrimiz şudur. Mademki bunlar Türk toprağı üzerindedir. Her şeyden evvel Türkçe tedrisatına fazla bir ehemmiyet vermeleri lazımdır. Haftada iki üç saatle

Türkçe öğretilemez. Binaenaleyh ibtidâî tahsilini ikmal etmemiş küçük bir talebenin bu mekteplere verilmesi kadar mantıksız bir şey tasavvur edilemez. Zira lisan meselesi bir tarafa, din ve milliyet meselesinde de ehemmiyetle düşünülecek pek canlı noktalar vardır. İbtidâî tahsilini bitirenlerden Avrupa'ya gitmek isteyenler yahut burada kalarak esaslı bir lisan tahsilini arzu edenler için bunlara girmek muvafık olur. Duhul şeraiti ehemmiyetsiz ise de ücreti fazlacadır. Numune mezunlarından Almanca için İstanbul Sultanîsine girmek isteyenler mezkûr sultanîye kabul edilmediklerinden buralara girmek zaruretinde kalıyorlar.

Sultanîler: Asıl mesele sultanîlerin başındadır. Sultanîler beşi ibtidâî olmak üzere on iki senedir yani ibtidâîyi bitirenler daha yedi sene okumaya mecburdurlar. Bu müddetin muvaffak veya fazla olması meselesini burada tetkike girişmeyeceğiz. Herhalde bu yönlerimiz orasını düşünürler. Yalnız sultanîlere girmek için: evvela bu yedi senelik tahsili göze aldırarak, sonrada bu müddet zarfındaki masrafa tahammül etmek iktiza eder. Maîşetini güçlkle tedarik edebilenler bu tahsili takip için pek çok sıkıntılara katlanmak mecburiyetindedir. Ancak geçen makalede de söylediğimiz vech ile, teşkilatları dolayısıyla sultanîlerin ekserisine numune mezunları bile girmek hakkına mâlik olmadıklarından bu cihetin acilen düşünülmesi ve ibtidâî mezunlarına esaslı gayeler hazırlanması lazımdır. Ta ki onlar da hisselerine düşen vazifeyi ifaya koşsunlar.

Diğer bir makale ile de noksan kalan cihetleri ve bilhassa hanım kızlarımızın mektep meselelerini izaha çalışırız.

Büyükada 16 Temmuz 1333 [16 Temmuz 1917]

T D, C. 2, S. 43, s. 689

Muallim Ahmed Hâlid

2.1.10. Kızlarımızın Tahsili Meselesi

Birkaç sene evveline gelinceye kadar, memleketimizde, kızlarımız için ibtidâîlerden başka okuyacak mektep yoktu. Burasını ikmal edenler de ancak, dar-ül-muallimât ile sanayi' mektebine girebilir ve buralardan pek de tam olmayan bir tahsil ile çıkarlardı.

Gerçi bugünkü muallim ve mürebbiyelerimizin çoğunu bu iki mektep yetiştirmiştir; fakat bunlar herhalde hususî tettebbu'larla sa'ylerini ikmal eylemişlerdir.

İnas mekteplerimiz üç sene evveline nazaran gerek kemiyet, gerek keyfiyet itibarıyla herhalde memnuniyete şayan bir haldedir. Filhakika üç sene evvel dar-ül-fünûnumuz yalnız erkeklere mahsus iken bugün bir de inâs dar-ül-fünûnu yapılmış, kezalik bir tane bile inâs sultanîsi yok iken yine bu müddet zarfında yalnız İstanbul'da beş sultani açılmıştır. Numune ve ibtidâî mekteplerine gelince bunların miktarı da eskilerin birkaç misline balığ olmuştur.

Mamafih eski ve yeni mektepler arasındaki fark yalnız bu cihetten değildir. Tâlibatın adedi de o nispette artmış ve artmaktadır. Şu halde bu tezayüt keyfiyeti henüz kızlarımız için kafi miktarda mektebe mâlik olmadığımızıza delildir. İnasa mahsus mektepleri sırasıyla gözden geçirelim:

Dar-ül-fünûn: İnas dar-ül-fünûnu (11 Teşrinievvel 1330) [24 Ekim 1914] tarihinde her biri üçer sınıftan mürekkep olan edebiyat, riyaziyat ve tabiiyat şubelerini muhtevî olmak üzere açılmıştır. Buraya Sultanîleri ve dar-ül-muallimâtı ikmal edenlerle, sultani derecesinde tahsili bulunduğunu imtihanla ispata muvaffak olanlardan (17-25) yaş arasında bulunanlar kabul edilmektedir. İnas dar-ül-fünûnu henüz üç senelik bir hayata mâlik olduğundan ilk mezunlarını bu sene çıkarmıştır. Mevcudu (61) tane olup bunlardan (10) tanesi tabiiyat, (8) tanesi edebiyat ve (3) inâsı da riyaziyat şubelerini hepsi de aliyyülâlâ derecede ve pek parlak bir surette ikmal etmişlerdir. Bu sene için daha şimdiden kırkı mütecaviz tâlibat kaydedilmişlerdir. Dar-ül-fünûnlu hanımlar, sultanîler de muallime olmak hakkını haizdirler.

İnas Sanayi'î Nefise Mektebi: Bu da 1330 [1914] tarihinde tesis etmiştir. Buraya, tahsil görmüş, oldukça okur-yazar, asgari on beş yaşında her hanım kabul edilir ve her sene başında bir (duhul hakkı) müsabakası yapılarak arzu edenler dâhil olur. Muvaffak oldukları takdirde sırasıyla onuncuya kadar (aslî tâlibe) olurlar. Yirmiye kadar on tanesi (muvakkat aslî) olur ve sene esnasındaki müsabakalardan birinde madalya almak suretiyle muvaffak olursa (aslî talebe) meyanına geçer. (30) yaşına kadar devam eden hanımlar artık mektebi ikmal etmiş sayılır. Bu mektepte mürettep

bir sınıf yoktur, şehadetname de verilmez. Liyakatlarına göre altın ya da gümüş madalya verilir. Elyevm (150) mevcudu olup (25) kadarı aslî tâlibâtır.

Dar-ül-muallimât: Eski dar-ül-muallimât 1327 [1911] senesi Aksaray yangınında muhterik olmuş ve 1328 [1912] de eski kız sanayi' mektebi programı tevsî edilerek, leylî dar-ül-muallimât'a kalbedilmiştir. Bugün dar-ül-muallimât, Aksaray'da (Çapa'da) bilhassa inşa edilmiş olan binadadır. Dar-ül-muallimâtın tahsil müddeti beş senedir ve leylî meccanîdir. İbtidâî mezunları bila müsabaka girebilirler. Buradan yetişenler ibtidâî muallimesi olurlar. Geçen sayıda dar-ül-muallimin hakkında yazdığımız mütalâalar tamamıyla bunun için de variddir. Dar-ül-muallimâtın bir de ana muallimesi sınıfı vardır ki bir senelik tahsili müteakip buradan ana muallimesi yetiştirmek kabildir. İstikbalin muallime ve mürebbiyesi olmak isteyenler için dar-ül-muallimât yegâne müessesedir. Birinci sınıfında (291), ikinci sınıfında (146), üçüncü sınıfında (48), dördüncü (40), beşinci (37) talebesi vardır. Şubeleriyle beraber (12) dershanedir. Ayrıca tatbikat sınıfı da mevcuttur.

Bu sene (37) muallime çıkmıştır. Ana muallimesi sınıfıyla beraber mevcudu (834)'tur.

Sanayi Mektepleri: Sanayi' mektepleri bizde kırk seneyi mütecaviz bir hayata mâliktir. Ancak evvelki sanayi' mektepleri de hemen hemen bugünkü ibtidâîlerden pek az farklı idi. 1327 [1911-1912] senesi, eski sanayi' mektebinin dar-ül-muallimâta kalbi üzerine 1330 senesi teşrini evvelinde [Ekim 1914] yapılan teşkilat esnasında kız sanayi'i mektepleri de düşünülerek biri Saraçhane başında, diğeri Üsküdar'da olmak üzere daha iki tane açılmış ve programları esaslı bir surette tanzim edilmiştir.

Sanayi' mekteplerinde, kadınlığa ait her nevi sanatlar gösterilmektedir. Tahsil müddeti dokuz sene olup beşi ibtidâî, dördü tâlidir. Yani derece itibariyle sultanîlere muâdil gibidir. İlk beş sınıfta tamamen ibtidâî tahsili tedris edilmekte ve tâlî kısmında daha ziyade dikiş, biçki, tabahat... gibi derslere ehemmiyet verilmektedir. Numune ve altı dershaneli ibtidâî, mekteplerini ikmal edenler, sanayi' mekteplerinin altıncı sınıfına dahil olurlar.

İkinci defa küşâdları henüz üç seneyi geçmediğinden şimdilik mezunları yoktur. İstanbul Sanayi' Mektebinde (500) ve Üsküdar Mithat Paşa Sanayi' Mektebinde (360) talebe vardır. Sanayi' mektepleri, ev hanımı olacak kızlarımız için pekiyi bir müessesedir.

İnâs Sultanîleri: Bizde inâs sultanîleri, maalesef çok geç açılmıştır. (1328) [1911-1912] senesine gelinceye kadar henüz bir inâs idâdîsi bile yoktur. Hâlbuki kızlarımızın tahsile karşı gösterdikleri fevkalade inhimak bu noksanı göze çarptırıyordu. Aksaray yangınında muhterik olan ve derecesi şimdikine benzemeyen eski dar-ül-muallimât (1328) [M. 1912-1913] senesi (İnâs İdadisi) haline kalb edilmiştir. 1330 senesi programı ta'dil ve tevsî edilerek ve (İnâs Sultanisi) namı verilerek Aksaray'da esbak ser-asker Redif Paşa Konağı'nda tesis ve küşad olunmuştur

Sultan Mahmud Türbesi ittisalindeki eski (mekteb-i mülkiye) binasında bulunan İstanbul Zükur Sultanîsinin Galata'da Sen Boneva mektebine naklini müteakip inâs sultanîsinin de buraya getirilmiş ve senelerce memlekette pek çok âzâm yetiştiren bu uğurlu ve şerefli binaya nakli üzerine, muazzam bâniyesinin namına izafetle (26 Mart 1331) [08 Nisan 1915] tarihinde (Bezm-i Âlem Valide Sultanîsi) ismi verilmiştir.

Bu Sultanîden 1329 senesi (19), 1330'da (3) ve 1331 de (4) ve bu sene dahi (4) tâlibe ki cem'an 39 hanım şahadetname almıştır.

Elyevm (131) tane ücretli leylî, (262) meccânî leylî (62) ücretli nehârî (407) meccanî nehârî ve (207) ana sınıfı mevcudu vardır ki cem'an (1069) tâlibeye baliğ olmaktadır. Bunun (115) tanesi tâlî ve mütebâkîsi iptidâî kısmındadır. Bu miktar bize, istikbal için pek parlak ümitler vermektedir.

İlk inâs sultanîmiz olan (Bezm-i Âlem Valide Sultanîsi) cidden mükemmel bir hale getirilmiş ve pek mesut neticeler vermiştir.

Aksaray Selçuk Hatun Sultanîsi: İstanbul cihetinde diğer bir inâs sultanîsi de budur. Yalnız nehârî kısmı vardır. (1330) tarihinde küşad edilmiştir. Bu sene dokuzuncu sınıfı teşkil etmiştir. Elyevm (15) tâlî, (381) ibtidâî ve (167) anasınıfı tâlibatı ki cem'an (563) mevcudu vardır.

Çamlıca İnas Sultanîsi: Çamlıca'nın en havadar bir yerinde, ve gayet mükemmel bir bina dahilinde pek çok emekler sarfıyla vücuda getirilmiştir. Leylî ve neharîdir. Sınıfları tamamen teşekkül etmiştir. İbtidâî kısmında (229) tâlî kısmında (55) tâlibe vardır. Bunlardan (84)'ü ücretli, (177)'si ücretsiz leylî, (33) tanesi neharîdir.

Erenköy İnas Sultanîsi: 1331 senesi numune mektebinden tahvilen tesis edilmiştir. Leylî neharîdir. Henüz sekizinci sınıfı teşekkül ettiğinden mezunesi yoktur. Mevcut sınıfların şubeleri yekün 15'e balığ olmaktadır. 195 leylî meccani, 43 leylî ücretli, 398 neharî meccani, 16 neharî ücretli ki cem'an 652 tâlibesi vardır.

Kandilli Saray Sultânîsi: Geçen sene tesis edilmiştir. Bu da leylî ve neharîdir. Henüz sekiz sınıfı hâvîdir. Mevcudu 243'tür. Bunun 19'u tâlî kısmındadır. 70 ücretli, 65 meccanî leylî tâlibesi vardır.

İnas sultanîlerin tahsil müddeti, tâlî ve ibtidâî olmak üzere 10 senedir. Leylî ücreti senede 15-20 liradır. İbtidâî kısmının neharî talebesinden ücret alınmazsa da, tâlî sınıflarında hal ve vakti müsait olanlar senelik iki lira vermeye mecburdurlar. İbtidâî mezunları altıncı sınıfa kabul edilmektedirler.

İbtidâî mekteplerini ikmal eden hanım kızlarımız için girebilecek mektepler ancak bunlardır. Ecnebîler idaresindeki hususi mektepler hakkındaki fikrimizi karilerimiz geçen nüshada okumuş olacakları için tekrar etmeyeceğiz.

Saydığımız bu mekteplerden başka hususî himmetlerle vücuda gelmiş iki müessesemiz daha vardır ki bunları da hürmetle kayda mecburuz:

Bilgi Yurdu: Faal ve müteşebbis, büyük ve hayırperver bir zatın cidden takdir ve tebrike şayan olan cehd ve gayretleriyle kurulmuş, henüz iki yaşında fakat pek mütekâmil bir ocaktır. Buraya muhtelif yaşlarda ve okuyup yazmak hiç bilmeyenlerden, oldukça tahsil görmüslere kadar her hanım dâhil olabilir ve elifbada dâhil olduğu halde her derce ulûm ve fûnûnu, muhtelif lisanları mütenevvi çalgıları, resim, dikiş, biçki gibi sanatları pek az bir ücret mukabilinde ve arzu ettiği saatte tahsil edebilir. Yurdun binası, Cağaloğlu'nda inâs dar-ül-fûnûnu civarındadır.

Biçki Yurdu: Büyük bir fikir ve düşünce ile tesis etmiş pek değerli bir yurttur. Burada her hanımın öğrenmesi farz olan biçki ve dikiş pek az zaman zarfında

tamamen gösterilmektedir. Yüzlerce Türk hanımı buradan yetişmiş ve birçoğu bu sayede yalnız başlarına, kendi hayatlarını kazanmışlardır. Aile sahipleri bile devam edebilirler.

Üç nüshadan beri mekteplere ait olmak üzere devam eden makalelere şimdilik nihayet veriyoruz. Karie ve karielerimizin bu bapta soracakları suallere ayrıca cevap vereceğiz.

Büyükada – 15 Ağustos 1333 [15 Ağustos 1917]

T D, C. 2, S. 44, s. 705

Muallim Ahmed Halid

2.1.11. Maarifin Derdi mi? Benim Dedim mi?

Muhterem Yeni Maarif Nazırımıza İthaf

Geçen sabah cebimde vapur biletini ararken, bir mektup buldum. Zarfın üstünde şöyle yazılı idi.

“Talebe Defteri”ne

Ve sonra ince kurşun kalemle yazılmış bir iki satır...

“Hemşiremin rahatsızlığı dolayısıyla İstanbul’a gönderemiyorsunuz, Binaenaleyh postaya veremediğim bu mektubu cebinize atıyorum. Lütfen mâzur görünüz.”

Anladım: Küçük kardeşim Abdulmecid’in işi... Mektubunu aynen neşrediyorum:

“... Geçen sene sultanîler hakkında bazı yazılar yazmıştınız. Bunlar hatırımda olmakla beraber diğer karîleriniz gibi ben de size müracaat ediyorum. Bana hangi mektebi tavsiye edersiniz? Sizi görüyorum ki çok yoruluyorsunuz, binaenaleyh muallim olmak istemem. İstanbul Sultanîsini bana daima medh ederdiniz; fakat Almanca bilmediğim için almazlarmış. Diğer Sultanîlere gelince beni altıncı sınıfa alacaklar. Hâlbuki altı sene okuduktan sonra tekrar altıncıya girmek benim aklıma sığmıyor. Sanata merakım var. Fakat taşra idâdîleri nevinden payitahtta mektepler

yok. Binaenaleyh ben ne olacağım. Sokakta mı kalacağım. Rica ederim (Talebe Defteri) ile bir cevap veriniz. Belki başka arkadaşlarımın da işine yarar.”

Doğrusu akla çok şey gelirdi; ama küçük kardeşimin böyle bir muzipliğini hiç düşünmemiştim. Şu satırları okuduktan sonra düşündüm. Acaba ağlamak mı, gülmek mi lazım.

Her sene tatil mevsimi gelince, gazetecilik, bâ-husûs talebe ve çocuk gazeteciliği, dolayısıyla mektepliler bana müracaat eder, fikrimi sorarlar ve bu suretle her sene bu mevsimde ruhumda bir sızı uyanır beni muttasıl incitmeye başlar. Derken bila ihtiyar ağzımdan ve kalbimden çıkar: Zavallı ibtidâî mezunları!

Kaç senedir yazıyorum. İşin tuhafı yazdığımı evveliya umûra okutuyordum da... yine hiçbir tesiri görülüyor. Benim derdim, daha doğrusu, maarifin iddia ettiğim bu derdi adeta şehir-emaneti meselesi sırasına geçti.

Mesele şu üç noktada toplanıyor.

1- Neden sultanîlerin ibtidâî kısmında beş sene okuyan altıncı sınıfa geçiyor da, ibtidâîlerde altı sene, yani bir sene fazla okuyanlar ancak bu hakka nail olabiliyorlar.

2- Lisan farkı dolayısıyla sultanîler arasında bu insicamsızlık nedir ve ne zamana kadar devam edecektir. Bir ibtidâî mektebini bitiren neden istediği sultanîye giremiyor?

3- İbtidâî mezunlarına melce olmak üzere pek çok istifadeleri muhakkak olan taşra idâdîleri nev'inden mektepler burada neden açılmıyor? İşte bence maarifin bugün düşüneceği en mühim iş budur ve bu ne (tûba) ne (mûba) ağacı meselesi değildir, maarifin ruhudur.

Almanlar zaferlerini ibtidâî mekteplerine medyun imiş; Bulgaristan'ı Bulgaristan yapan ibtidâî mektepleri imiş. Ben de cesaretle diyeceğim ki bizi bu hale getiren de ibtidâî mekteplerimizdir.¹

¹ Mamafih 21 Temmuz 1334 [21 Temmuz 1918] tarihli Tasvir-i Efkâr'daki Yunus Nadi Beyin fikirlerine iştirak etmem. Müşârün-ileyh mekteplerde talebeye hemen hemen bir şey öğretilmediğini söylüyorlar. Ben bilakis çok şey öğretilmek istenildiğinden bir şey olamıyor diyeceğim. Hele

Bugünlerde gazeteler muhterem maarif müdürü beyin mekteplerin tensikatiyla meşgul olduklarını sık sık yazıyorlar. Fakat acaba bu meyanda ibtidâ mezunlarının istikbaline ait tasavvurlara hiç olmazsa hatıra gelmiş midir? İnşallah...

Mutasarrıflık ve nihayet İstanbul vilayeti, vali vekaleti makamına, muallimin mesleğinden irtika ettiği için nazarımızda muhterem bir mevki tutan İzzet Beyefendinin de bu mesele ile uzun, derin meşgul olacaklarını ümit etmek isteriz. Mamafih asıl alakadar olacaklarından Muslihiddin Adil Beyefendi'nin Almanya'da bulunması ve perşembenin gelişi, çarşambadan belli olur darbimeseli doğru ise meydanda hiçbir hareket bulunmadığına göre zavallı ibtidâ mezunlarının bu sene de bi-çare kalacaklarına hükmetmek icap ediyor. Büyüğünden küçüğüne kadar kimsenin bu bapta itiraza, söz söylemeye hakkı yok. Ben, bugün bilfiil, bu mantıksızlığın cezasını çekmedeyim. Kendim bir numune mektebi müdürüyüm. Kardeşim, bu sene – hem de oldukça iyi bir tahsil ile- mektebini bitirdi. İkmal-i tahsil-i Tasdiknamesini aldı. Şimdi nereye devam edecek suali, bütün ailemizin düşüncesini teşkil ediyor.

İstanbul Sultanisi: Almanca bilmiyor, diye almaz.

Galatasaray-Kadıköy-Nişantaşı: Fransızcası kâfi değil, diye kabul etmez. Diğer sultanîlere girerse:

Fransızcaya baştan başlayacak ve altıncı sınıfa alacakları için bir sınıf kaybedecek. Şüphesiz bu haksızlığa da boyun eğilmez.

Şu halde bu çocuk ne yapsın? İşte resmi bir mektep müdürü, kardeşini yazdıracak bir mektep bulamıyor. Alman mekteplerini ağzına kadar dolmuş görünce, leylî ücreti senevî 300 ve yalnız nehârî olarak 50 liraya çıkan Amerikan mektebine, (Robert Kolej)'e teslim etmeye mecbur oluyor ve bunun bütün günahı hiç şüphesiz kendisinden çok ziyade mekteplerin programlarını (Babil Kulesi)'ne çevirenlere ve nihayet onları ıslah etmemekte inat edenlere aittir.

Çengelköy:

T D, C. 3, S. 58 s. 930

Muallim Ahmed Hâlid

---

sultanilerin 6. sınıfındaki dersler nedir efendim? Yalnız beşinci sınıfla altıncı sınıf programını mukayese etmek maarifin program hususundaki noksanına başka hiçbir delil aratmaz.

2.1.12. Daima Teganni Eden Bir Millet

Almanlar çok şarkı söylerler; Ruslar ve İskandinavya ahalisi zamanlarının ekseri kısmını şarkı söylemekle imrar ederler, fakat (Finlandiya) da lâyenkatî, mütemadiyen teganni edilir. Hiç yanılmaksızın iddia olunabilir ki bu memlekette asilzadesinden köylüsüne kadar bütün erkekler birçok vesilelerle şarkı söylemesini itiyad edinmişlerdir. Şehirlerde ikamet eden en kibar kadından (Lâponya) hudutlarında kulubesini kendi eliyle inşa eden en fakir kadına kadar bütün zümre-i nisa Finlandiya'da vasi' bir halka, teğanni teşkil eder.

Finlandiya'daki şarkı bayramları diğer memleketteki bayramlara benzemez.

Hakikaten gariptir.

Nasıl olur? Bir defa düşününüz! Beş bin havanın'da (Helsingafur)un başlıca meydanlarından birinde ictima ederek sanayi'-i nefise sergilerinde büyük bir mükafat kazanan Finlandiyalı ressam (Roznifild)'in şerefine icra-yı şadumanî eyliyor.

Diğer bir küçük şehirde, mesela biraz şimale gidelim. (Oleaburg)'da iki bine karib mektep çocuğunun şehrin en büyük oteli önünde toplayarak o gün gelen seyyahların vürudunu ihbar etmek için bir saat mütehadiyen teganni ettiklerini görmek nadir bir şey değildir.

Bu terennümler ekseriyetle meyus ve enindar perdeler üzerinde tertip edilmiştir. Bu şarkılarda daima arazi-yi müncemedenin münzeviliği ve karla mestur steplerin vahşi güzellikleri tezkar olunur.

Ziyadesiyle vatanperver olan Finlandiyalıların milli kaside ve neşideleri için ateşin bir muhabbetleri mevcuttur. Ruslar tarafından mahkum edilen askerler, değil yalnız yolda sevk olunurken, mahbislerinde, zindanlarında bile şarkılarını söylemekten geri kalmazlar.

Rusya Hükümetinin bunca mesaisi ve hesapsız eza ve cefalarına rağmen bu memleketin ahlak ve tabâyûna artık tamamıyla nüfuz etmiş bulunan bu adet-i kadime ortadan kaldırılamamıştır.

Finlandiyalılar müctemian teganni ettikleri gibi, yalnız buldukları zamanda aynıyla teganniye devam ederler.

Kocasının ve çocuklarının gıdasını ihzar eden bir zevce, tarlasını süren bir çiftçi, kışın uzun mesafeleri yaya kat eden bir yolcu, geyik sürülerini bekleyen bir çoban hülâsa bütün bir halk terennümsazdır.

Karların içinde yolunu kaybederek biraz sonra kendisine bir melce bulan bir seyyah farz ediniz! Akşam olup yemeğini yedikten sonra bulunduğu mahallin hizmetçi kızları bunun etrafına halka olarak onu eğlendirmek için müctemian ruh-nevaz şarkılar terennüm ederler.

Bize daha henüz pek karip olan bir asırda (Finlandiya) siyasiyununun en ileri gelenlerinden birinin Rusya Hükümeti tarafından memleketinden nefyine karar verilmişti. On bin vatandaşı garda içtima ettiler ve trenin hareketinden evvel milli şarkılarını hep birlikte teganni eylediler. Trenin geçtiği bütün diğer istasyonlarda aynı hal – tabii daha az hânende ile – tekrar etti, ve bu Finlandiyalı vatanperveri Amerika'ya gitmek üzere vapura bindirmek için limanda toplanan bir cemm-i gafirde milli ve vatani neşidelerle selametlediler.

Hakikaten nakletmeye değer bir hal değil mi?

Bu mütemadi terennümlerin kıymeti ve halk üzerindeki tesiri Finlandiya'nın hayat-ı içtimaiye ve ahlakiyesini tetkik ve tettebbu edenlerce daha ziyade takdir edilir.

Musikîye olan fert rağbetin bu derecesi bu milletin ruhunda öyle bir takım netabih husule getirmiştir ki esasen fitrî ve cebelî bir hassasiyet ve zeka ile muttasıf bulunan Finlandiyalılar¹ bugün adeta büyük bir aile ve belki küre-i arz üzerinde, yegane bir millet-i müttehida halini almışlardır.

Eğer hakikat ise Portekizlilerin daima şen ve şatır adamlar olduklarını söylerler, buna mukabil pekâlâ iddia ve tasdik olunabilir ki Finlandiyalılar da, dünyada bila-fâsıla teganni eden bir millettirler.

T D, C.2, S. 50, s. 809

Gazi Köse Mihal Zâde: Lisaneddîn

¹ Finlandiyalılar aslen Türk kavmine mensupturlar.

2.1.13. Sınıfta

(Mektep Adabı Muâşeretinden)

Haline, tavrına, sözlerine elhâsıl bütün hareketlerine ince bir itina ile dikkat etmesi icap eden bir mektep efendisinin bu dikkati, bilhassa mektep hayatında muzâaf bulunmak lazım gelir. Çünkü orada henüz umumî hayata çıkmamış, o hayatın safhalarını tecrübe etmemiş olan kendisi için öğrenilecek ve alışılabacak çok birçok muâşeret kaideleri vardır.

Mektep, dünyanın küçülmüş bir numunesi, bir minyatürüdür. Bu küçük âlemde sizden büyük ve üstün, sizden küçük olanlara tesâdüf edersiniz. Hepsisi, mütehalif meşreplerden müteşekkil garip bir halîta arz eder. Şen, şatır, geçimli, uysal, sevimli, mütevazı, arkadaşlar... sert, huysuz, kavgacı, sinirli aşinalar... İstenir ki mektepli, bütün bu muhtelif huylu kimselerle samimi ve muhabbetkâr bir hayat geçirsin. Ve (hoşa gitmek) için, kalbini müteessir edecek her hadiseyi unutarak, daima afüvkâr ve müsamahakâr olsun...

Sınıfa sükûn ile girilmeli ve bu sükûn dersin sonuna kadar muhafaza olunmalıdır. Muallim derse gelince bütün çocuklar ayağa kalkarlar ve kendisi oturmadıkça yahut oturulmasını işaret etmedikçe oturmazlar. Ders esnasında muallimin canını sıkacak, onu yoracak her türlü hareketlerden sakınmalıdır. Arkadaşlarını işgal edecek, dikkatlerinin başka taraflara tevcihini mucip olacak muameleler, kitapları tanzim ile meşgul olmak kuvvetle çekmece açıp kapamak, sırayı sarsmak, gürültü ile sümkürmek, başını avuçları içine almak, esnemek, sıra üstüne yamanmak gibi haller mektep adab-ı muâşeretinin kabul edemeyeceği uygunsuzluklardandır. Parmaklar arasında kalem oynatmak, kalemi trampet çomağı gibi öteye beriye vurmak, ağza sokmak, kulağın üstüne takmak, fesle saçlar arasına iliştiirmek, terbiyeli mektep efendilerine hiç yakışmaz.

Bir suale muhatap olan nazik bir şakirt derhal ayağa kalkar ve sorulan şeyin tasdiki veya nefiy lazım geldiğine göre bunu başını sallamakla yahut “evet” “hayır” gibi sert ve kaba bir surette değil, “evet efendim, hayır efendim” tarzında nazik bir eda ile yapar. Bu sırada gözleri mülayim ve mutî bir bakışla muhatabına müteveccih bulunur. Bu bakış ne haifâne, ne de küstahane olmalıdır.

Muallime tekebbürle söz söylemek, sorulan sorulara cevap vermeyi istememek ancak saygısızlığın kârıdır.

Sınıfta tuhaf bir söz geçtiği, muallim tarafından bir latife naklolunduğu, yahut gülünecek başka bir hadise cereyan ettiği zaman yavaşça gülünmelidir. Yüksek sesle, kahkaha ile gülmek kabalık olur.

Arkadaşınıza gönderilen bir mektubu okumak, arkadaşınızın bir şeyini iade etmemek niyetiyle istiare etmek, muallimin deftere yazdığı numaraları mülahazatı karalamak veya silmek hüsn-ü ahlak aleyhine olan hareketlerdendir.

İyi bir mektep efendisi hilmî, tevazu, mülayemeti ve iyiliği ile refiklerinin muhabbet ve teveccühünü kazanmaya çalışır. Onları tâzib edecek, gücendirecek sözler söylemez ve bilakis kendilerini daima memnun eder. Muntazam bir mekteplinin duruşunda, tutumunda, giyinişinde ayıplanacak hiçbir kusur bulunmaz.

T D, C.2, S. 51-52, s. 837

Hüseyin Ragıb

2.1.14. İlmî Terbiye

Ser levhamın maksadımı ifade edebileceğine pek de emin değilim, terbiyenin, ilmi-i terbiyeye muvafakıyeti lüzumundan bahsetmek istemiyorum. Terbiyede gayenin ilim yani hakikat olması lüzumuna dair bir iki söz söyleyeceğim.

Fransa müverrihlerinden birisi aynı ırktan olan iki kavmin Ruslarla Lehlilerin mukadderat tarihlerinden bahsederken, Lehlilerin uğradığı elim akibetin mühim sebeplerinden biri olmak üzere, aldıkları terbiyeyi gösteriyor: Lehliler, Latin-Katolik Edebi Mektebinde terbiye olunmuşlardı. Krallar asilzadeler, hep Cizvitlerin şakirtleri idi. Avam hakiki hayattan pek yüksek bir hayal arkasında koşarak, maddi sefaletini unutturdu. Leh nacilîyeti, hakiki hayatı, adeta yaşanan bir şiir ve hayale çevirmişti. Ölümü hiçe sayan cüretli muharebelerden, derin bir iman ve vecd ile edilen ibadet ve ayinlerden boş kalan bütün zamanını, aşka, ayş-u, işrete, musikî ve raksa vakfeyleydi.

Lehlilerin bu hayatı, onları iki deniz arasındaki geniş ve şevketli bir krallıktan bugünkü hale, yani üç imparatorluk arasında parçalanmış kanlı bir ceset haline getirdi.

Zamanımız idadî mekteplerinin türlü hareket ve sanatlara has olanlarından gayrisi bile iki nev'ye ayrılır: Klasik idâdîler, reel mektepler... Klasik idâdîlerde talim ve terbiyenin temeli ölmüş dillerle edebiyattır. Reellerde ise yaşayan dillerle müspet ilimlerdir. Bugün Garbın her tarafında ikinci nev'i mekteplerin birinciler ziyanına arttığı görülüyor. Öteden beri edebiyat ve hayali seven Katolik – Roman kavimlerde bile riyazi ve müspet terbiye, daire-i istilasını genişletmektedir.

Osmanlı Türklerinin gerek eski medreselerinde, gerek yeni mekteplerinde, gerekse talim ve terbiyeye müteallik kitap ve mecmualarında, şimdiye kadar görülen gaye hep edebiyat, yani hayaldir. Bizde hesapçı, işçi, müspet doğruyu görebilen, müstahsil ve müfit adamlar yetişmemesinin sebeplerinden biri bu kötü terbiye olduğuna hiç şüphem yok. Fikir sahasında çalışanlarımızın hepsi şair ve ediptir. Nâzırlarımız valilerimiz, siyasilerimiz, mebuslarımız, muallimlerimiz ilâ âhir hemen hepsi ediplikten yetişmedir. Bizde tabip, mühendis, mimar, asker, işini gücünü bırakır, şiir ve hikâye yazmakla uğraşır. Mecmua müdürlüğünden biliyorum. Basit; fakat hakiki vakıaları görüp düzgünce yazacak bir mümeyyiz bulmak da bin müşkülât çekiyoruz da, Allah'ın her günü, postacı bize üç, beş manzume getirip sunmakta kusur etmiyor!..

Eğer terbiye mütehasıslarımız bu edebiyat afetinin önünü almazlar, bu hastalığa bir ilaç bulmazlarsa ileride siyasi ve içtimai hayatımızın, yaşayan bir hakikat değil, uçup dağılıveren bir hayal olmasından korkulabilir.

16 Kanun-i Evvel 1329 [29 Aralık 1913]

T D, C. 1, S. 16 s. 265

Akçuraoğlu Yusuf

2.1.15. Bir Talebe Mecmuası

Osmanlı Gençleri'ne

Son zamanlara kadar bizde de talebenin, talebe-i Osmaniye'nin hiç olmazsa edebiyata hevesi görülüyordu. Pek çok mekteplerin dâhili mecmualar neşrine kadar ibraz himmet ettiğini de biliyoruz ki o mecmuaların en nefisi Galata Sultanîsi'nin neşrettiği "Tiraje idi. Genç kalemler için bu gibi teşebbüsâtın ne kadar mühim bir medâr-ı teşci' olduğu her izahattan müstağnidir. Hayfa ki son iki sene-i meşûme zarfında gençliğin bu canlılığı da sönmeye yüz tuttu. Talebe-i Osmaniye, hususiyle liseler talebesi, bilmeyiz neden artık hiçbir hareket-i edebiye izhar edemiyorlar. Denilebilir ki yazı yazmasını unutmuşlar. İki ay mukaddem açtığımız müsabakaya iştirak edenlerin cevapları cidden pek zavallı yazılardı. Temenni ederiz ki gençlik yeniden ehemmiyet versin, iyi düşünmeye, iyi yazmaya başlasın. Ümid-i istikbal sayılacak eserler gösterebilir. Güzel yazı demek güzel giydirilmiş güzel fikir demektir. Güzel fikirler, zihinlerde mevcut ise, onlara sözün en nefis, en hariri, en zengin kumaşlarından bir libas münasip biçip dikmek o kadar güç müdür? Zannetmeyiz? Ancak heves, himmet, sebat ve ikdam lazımdır.

Bu satırları bize yazdıran sebep Fransa Liselerinden birinde talebe tarafından neşredilen bir mecmuanın sergüzeşt-i dilfirîbidir. Bu gençler, mecmualarına (Pervane) nam-ı zarifini intihap etmişler. Serlevhanın altına da "İstikbale Doğru" cümlesini ilave etmişlerdir. Sade bu "İstikbale Doğru-Pervane" mukareneti o genç dimağların tek mil ümitlerini, tasavvurlarını, âmalını tercüme kafi değil midir?

Bu latif mecmua nasılsa mektebin heyet-i idaresi tarafından tasvip edilmemiş, kapatılmak istenilmiş. Bunun üzerine, kalemlerinin nevad-ı muazzezini böyle bir mevt-i muhakkaktan kurtarmak için genç muharrirler her çareye tevessül etmişler. Bu meyanda bizzat reis-i cumhura müracaatı düşünmüşler, mecmualarından bir nüsha da müşarü'n-ileyhe takdim etmişlerdir.

Vatana gayyûr bir gençlik yetiştirmeyi lise heyet-i idaresinden pek daha iyi bilen, ruhu şiir ve edebe meftun reis-i cumhur gençlerin müracaatına, mecmualarına kendi asar-ı şebâbından bir neşide-i garrâ hediye etmekle mukabele etmiş ve bu şahane

iltifatıyla feza-i istikbale pervaz etmek isteyen genç kanatları mahdud kafalı heyetin tasallut-u tahribkarından kurtarmıştır.

Bu hadise-i bülend karşısında biz düşündük ve Osmanlı gençliğine:

Ey ümid-i vatan, yazılarınız, asarınız nerede? İşte defterinizin sahifeleri onlara açıktır. Hitabını irad etmekten kendimizi alamadık

T D, C.1, S. 24, s. 385

Defter

2.1.16. Vatan ve İnsaniyet

Feylesofumuz Rıza Tevfik Beye

Geçirdiğimiz büyük musibetten sonra zihnimizde nice efkâr-ı mevcude müsademeye geldi! Mübareze eden fikirlerimizin en barizleri “vatan” ve “insaniyet” fikirleridir. İçimizden çok kişi – kendim de dâhil olduğum halde – Garb’ın uhuvvet-i beşeriye hakkındaki latif, dilnûvaz eserleriyle sermest bir hale gelmişti, acizlere daima müsavat, uhuvvet ve iştirak nazariyeleri tatlı gelmişti. Vaktaki son harp Hıristiyanlık namına Karadağ kıralı Nikita, Bulgaristan Çar İkinci Katolik Ferdinand ve ashabı tarafından ilan olundu, gözlerimiz Avrupa’ya döndü, lisanımız sâkıt idi; fakat halimiz şöyle diyordu:

Yirminci asırda bir din muharebesinin ilan olunmasına, ey medeniyet-i hazırâ-i serefrâzanı, müsait ve takdirkâr mı, yoksa muâhez ve tankidkar mı olacaksınız?

Medeniyet-i hazırânın serefrâzânı... Teşvikkâr bir sükût-u ihtiyar, cesaret-bahşâ ve mücrim bir bîtarafılık ilan ettiler, hatta daha fazlası, galip geleceğimizi de muhtemel add ederek muharebe neticesinde hudud-u siyasiyenin değişmeyeceğini de yüksekten söylediler.

Mağlup olduk... Bulgarlar Çatalca istihkâmâtı önüne geldi... ve medeniyet-i hazırânın serefrâzanı ... hemen Hıristiyanlığın mücahit gayyûrlarını alkışlamaya... hak, fetih ve zaferden bahsetmeye koyuldular; salibin girdiği yere hilal avdet eder mi?

Bu kadar şeci milletler semere-i muzafferiyetlerinden mahrum edilir mi?... Ya verilen söz? Ya yirminci asr-ı medeniyet?

Bunlar hep unutuluyordu... Biz Müslüman değil mi idik. Asyalı değil mi idik. Türk değil mi idik... Adam sen de, bize karşı sözün ne ehemmiyeti olabilirdi!

Ey zavallı müsavat! Zavallı uhuvvet-i beşeriye, zavallı iştirak!

Bundan kırk sene evvel Almanların çizmesi altında zelil ve hakir düşen Fransa, alınının bulandığı tozları şerefle daha silmeden, mağlubiyetimize kahkahalarla güldü... E dünya öyledir! Hâlbuki uhuvvet-i beşeriye fikirlerini biz onun muharrirlerinden alıyorduk...

Balkan mücahidin Hıristiyanıyesi, Müslümanları diri diri yakmaya, zevce ve kızlarını cariyelerini kaldırıp götürmeye, mallarını yağmaya koyuldular... Aman, biraz merhamet dedik.

Aldığımız cevap: Muharebe esnasında nasıl müdahale edelim?... Biz bî-terafıığımızı ilan ettik! Yalan! Yalan! Yalan!

İstirdâd ettiğimiz Edirne ne fırtınalara sebep oldu? Midilli, Sakız ne çirkin sahabetlere sebep oluyor? Şimdi bütün bunlardan sonra hangi mürebbî bir Osmanlı yavrusuna:

“Oğlum, bütün insanlar, büyük bir aile efradı gibidir!” demeye ağzı varır?

Hakikati bütün dehşetiyle göstermek, zannederim ki, mürebbîlerin en büyük vazifesidir. Bu kanaatle vazife-i vataniyemi îfaya giriştim. Kırmızı- Siyah Kitap, Keşşafın Türküsü, Dağlar Çocuğu, Esaretten Dönüş, Ders-i mezalim bu itikatla yazılmıştır. Muhterem birçok vatandaş da o yolda çalışmaya koyuldu, fakat yine muhterem bazı vatandaşlardan hafif bir seday-i itirazın da yükselmek istediği hissölundu. Bunu kendi hesabıma bir medâr-ı ikaz gibi telakki ettim. Haftalarca düşündüm: geçirdiğimiz felaket, geçirmekte olduğumuz devre-i makhuriyet bütün o itirazların fevkine çıktı. Vicdanım, hata etmediğime kail bulunuyor.

Fakat itiraf etmeli ki sırf “kin” terbiyesi müspet hiçbir semere veremez. Gençliğe karşı borcumuz: Uğradığımız mesâibi bütün fecaatiyle tanıtmak, unutturmamak ve aynı zamanda:

O gibi mesaiye bir daha düşmemek için nasıl çalışmaya mecbur olduğumuzu hakkıyla gözlere çarptırmak, çalışmak yollarını göstermektir.

Kırmızı- Siyah Kitap, Haram Yiyicilik, Ortaklık ve çıkmak üzere olan İktisat da İnkılap... da bu maksat için yazılmıştır. Arzu ederdim ki bu vadide yazı yazanlar, konferans verenler, eser telif edenler, yol gösterenler çoğalsın. Adetleri aşerâta, mâte baliğ olsun. Biz de biran evvel cemiyet-i beşeriyenin hissedâran-ı kudret ve satveti arasına karışabilecek bir istidâd-ı iktisadî izharına muvaffak olalım.

Yine itiraf etmeli ki, bugüne kadar: uğradığımız musibetler Müslümanlık, Hıristiyanlık, medeniyet-i hazıra, vatan, milliyet, kavmiyet... İlââhir hakkında yazılan yazılar bizim akîde-i vataniye ve insaniyemizi layıkıyla teşkil ve temenniye edecek bir vesaitte, bir vuzuhta, bir vukufta değildir. Bu mevzuat her an son zıll-ı istiklalinin de inhisafını görmek muhatarasına maruz olan bizler için olduğu kadar dünyada hiçbir millet için ehemmiyet-i hayatiyeyi haiz değildir. Bunu his ve idrak ettiğimiz içindir ki bu nüshadan itibaren “Talebe Defteri” ne kırk sene evvel mağlup olan bir milletin, Fransızların eazımından bazılarının “Vatan ve İnsaniyet” hakkında bugün ne düşündüklerini derce başlıyoruz. Onları müteakiben memleketimiz mütefekkirinin dahi bu mevzuya dair lütfen gönderecekleri mülâhazatı neşredeceğiz ve ennihayet bu bahs-i mühimmin bir hülasasını çıkarmaya çalışacağız.

T D, C.1, S. 21 s. 337

Ahmed Cevad

2.1.17. Uçurtmanın Tarihi

Milattan iki yüz sene evvel, (Han-Si) namındaki Çin cenerallerinden biri, uçurtmayı icad etmişti. Fakat bu icadının eğlenceden ziyade, muhasarada bulunan bir şehrin imdadına şitab etmekte olan bir ordudan, o şehre işaret vermek hususunda isti'mâlini daha müfîd buluyordu; lakin bu zatın fikrini tervec eden olmadı. Çünkü az zaman zarfında şu şayan istifade-i âlet Çin'de tekessür ederek adeta bir oyuncak halini aldı. Bütün Çin halkı uçurtma yapmak hususunda yekdiğeriyle müsabakaya başlamışlar ve şayân-ı hayret uçurtmalar yapıyorlardı. Zengin, fakir herkes mutlaka kendisine bir uçurtma imal ve tedarikine sa'y ediyordu. Hatta o derecede ki ceneralin esna-i keşifte

imal eylediği ilk uçurtmanın teyid-i hatırası için, her sene bir uçurtma bayramı yapmak adet hükmünü aldı ve en güzel uçurtma imal edenlerle, havada en güzel yükselenlere müsabaka heyeti tarafından mükâfatlar vermeye başlandı. Bu adet gittikçe milli bir ayin şeklini aldı ki el'an, zamanımızda da hükmü cârî bulunmaktadır.

Her şey gibi uçurtma da Garb'a intikal etmeye başladı. Avrupa'da pek çabuk taammüm etti. Yenidünyanın keşfini müteakip Amerika'ya da ithal edildi. Fakat orada büsbütün başka bir saha-i tatbik bulmuştu. Amerika'nın yeni zekâsı, münevver mefkûresi... O zamana kadar adi bir eğlence makamında istîmal edile gelmekte olan uçurtma ile hikmet kanunları arasında mevcut sıkı ve kavi bir münasebetin taharrisine başladı. Benjamin Franklin bir takım nazariyat serd ediyor ve hadise-i elektrikiye ile gök gürültüsü arasında mevcut olması icap eden münasebetin ispatına bu aletin yardım edeceğini söylüyordu. Pek doğru düşünüyormuş. Çünkü şimdi biz pekâlâ biliyoruz ki gök gürültüsü elektrikle mücehhez iki bulutun tesadümünden hâsıl olmaktadır. Franklin'in fikrine göre demir çubukla mücehhez bulunan bir uçurtma semaya salıverildiği zaman, ilk tesadüf edeceği bulutun elektriğini bil-inkişaf şerareleri ipin ucundan arza îsâl etmesi lazım gelecekti. Sıra bilfiil tecrübeye gelmişti. Fırtınalı bir günde Franklin kıra çıkararak uçurtmasını uçurdu. İddiasında aldanmamıştı. İpin ucundan derhal şerareler intişar etmeye başladı. (siper-i saika) nazariyesi mevki-i bedahete çıkmış ve (paratoner) de keşfedilmişti. Fakat eğer ip daha ziyade nakli elektrik olsaydı ve bulutun kuvve-i elektrikiyesi daha kuvvetli bulunsaydı esnay-ı tecrübede Franklin hayatını kaybetmek tehlikesine maruz kalabilirdi. Nitekim bu hal "Rişman" ikinci tecrübeyi de yapmak istediği anda vukûa geldi ve kendisi de müthiş bir yıldırımla mahvolup gitti.

"Romas" üçüncü tecrübeyi tatbik etmişti; fakat hayatını muhafaza hususunda tedabir-i mühimmeyi elden bırakmadı ve muvaffakiyet gösterdi.

Amerika, adi bir eğlenceden ibaret telakki edilen, uçurtmadan istifade ile fennin sâha-i tatbikinde koşarcasına ilerlerken beri tarafta siyam krallığı dahilinde uçurtma el'an sâbıkî vechile binlercesine evvelki ibtidâî halini muhafazada devam ediyordu. Garb'da nazariyat hükmiyyesi birer birer ispat edilerek ciltlerle kitaplar yazılıp aynı

zamanda tatbikatı ile de selamet ve istirahat-ı umumiyenin teminine sa'y edilirken Şark'ta -ki asıl mahall-i keşfidir- Ekseriyeti büyük zevattan müteşekkil bir kitle-i halk, hususî bir şekil ve renkte uçurtma imal ettirmekle meşgul bulunuyorlardı. Hatta kralın bile her akşam grup esnasında uçurulan hususi bir uçurtması vardı. Bu uçurtma geceleyin semada terk edildiğinden kendi kendine havalanır ve devrederdi. Bade memleketin zadeğân ve valileri tarafından uçurtmanın ipinden mamul olan ipi çekilmeye başlanırdı. Böylece ancak sabaha karşı tuluun şuaat-ı zerrîni tabiatı yaldızlamaya başlarken o da kemal-i hürmetle zemine indirilirdi.!

T D, C. 2, S. 37 s. 599

Gazi Köse Mihâl Zade

M. Lisaneddin

2.1.18. Aslıma Doğru

Gençler:

Ben de bir zamanlar çok gençtim. Kalbimde nâmütenâhî emellerin kaynaştığını duyardım. Sevişirdim, isterdim, sıkılırdım, düşünürdüm, kızardım. Bana derlerdi ki:

— Oğlum, daha gençsin. Elbette yola gelirsin.

Ben kızardım; yola gelmek, bu ne demektir? Sönmek, kanın uyuşması... Acaba yola gelmek bu muydu? Aylar, seneler geçti. Ben gençlik yolunda sağa sola yumruk atarak yürüdüm. Gençlik için babama küstüm, anamla dargın oldum. Çünkü genç yaşamak ve genç ölmek istiyordum.

Gençlik ne idi ve ben ne istiyordum? Pek çok zaman şaşkın şaşkın uğraştım. Bir şeyler yaratmak, pek çok bağlarla bağlandığım milletime, vatanıma umulmayan büyük işler yapmak diliyordum, kılavuzum yoktu. Ne yapacaktım? Bunu bana ne anam ne de babam öğretebiliyordu. Onlar da hep sönmüş emeller, köhnelenmiş düşünceler vardı. Beni yüksek maaşlı bir kâtip görmek onlar için ne büyük bir saadet olacaktı! Hâlbuki ben lâalettayın bir kâtipten çok daha ziyade milletime, vatanıma faydeli olmak istiyordum. Bende yanan bir aşk, dindirilemeyen bir âteş-i mesai vardı. En çok yorularak en çok iş yapmak istiyordum. İstiyordum ki bütün dimağım didinsin. Bütün vücudum hırpalansın ve ben o sa'y ile eriyeyim, biteyim; fakat

mezar-ı mesaimden ufak, neşedâr bir gül doğsun ve o gül bana yıpranan bütün hayatımın, ölen bütün gençliğimin, yaşamış bütün emellerimin tatlı ve ebedî bir yadigârı olsun!

Çok gün ve gece düşünmeden bî mecal kalırdım. İbn-i Sina, Farabî, İbn-i Rüşd, Gazali. Cihan irfanın bu yüksek şehriyarları... Cengiz, Yavuz, Kılıçaslan, Selahaddin. Cihan-ı azim ve cesaretin bu kudretli hükümdarları gençliğimin pür-âmâl rüyalarında daima uçuşurlardı. Ben de canlanmak isteyen cılız kanatlarımla onların arkasından koşmak, onların büyük ruhlarından feyizdâr olmak isterdim.

Hayatımın keşmekeşlerle, girdaplarla en çok sarsıldığı bir zamanda idi.

Bütün gündüz ve yarı gece hummalı bir faaliyetle uğraşıyordum. Mesaimin muayyen bir mecrası yoktu. Ummadığım bir zamanda şefik ve büyük bir ses duydum:

— Oğul, dedi. Muallim ve mürşit olur musun?

İnanınız, sanki ben bu lâhutî sesi bekliyormuşum... Bütün kalbimle, bütün fikrimle evet dedim. Artık ben muallim, mürebbî olacaktım.

Günler, aylar, yıllar geçti ve ben bu mesut yolda çok ilerledim. Kız, erkek yavrular arasında düştüm, kalktım. Her gün ruhuma yeni, feyizdâr bir şeyin aktığını duyuyordum. Onların sevmek ve sevimle dolu kalpleri hep benim içindi. Onlar beni, ben onları düşünüyordum. Onlar çocuktular, genç oluyorlardı. Ben de onlarla beraber çocuk ve genç oluyordum.

Şimdi hayatı, saadeti onların arasında çok daha parlak ve temiz görüyordum.

Gündüz uğraşıyordum, gece en mûnis ve şefik ihtimamlarımı yavrularıma bağışlıyordum ve bu mesut meşguliyet arasında hayatım tatlı bir cereyanla maziye akıyordu.

Ben onların arasında, bir gülfidanının kurularını, örümceklerini ayıran ihtimamkâr bir bahçevan gibiydim.

Gençler:

Örümcek ağlarıyla, kuru ve muzır otlarla örtülmüş ne kadar fidanlarımız var! Bütün millet itinakâr ve müşfik eller bekliyor. Siz rengin ve rayihadâr güller yerine mukaddes vatandan baldıran ve ısırgan toplamamak için milletin terbiyesiyle uğraşınız. Kardeşiniz, arkadaşınız, tanıdıklarınız... Herkes sizi meşgul etsin. Siz, herkesle alakadar olunuz. Herkes sizi düşündürsün ve o zaman siz göreceksiniz ki, kendisi için pek çok fazla yorulmaya ve didinmeye değer feyyaz ve ilahî bir millet varmış!

T D, C. 2, S. 51-52 s. 835

Nafi Atuf

2.1.19. Saray İçi Parkı

Yazın yakıcı harareti yavaş yavaş azalmaya, semanın zeval noktasından İstanbul üzerine ateşten demetler gönderen güneşin batıya doğru yürüyüşü hızlanmaya başladığı zaman mebzul güneş huzmeleri altında birkaç saatlik yanık ve çorak bir sahra-i kebîr günü geçiren bu bahçede canlı hayat nişanelerinin belirlediği görülür.

Artık akşam yaklaşmış, gündüzün tahammülü aşkın sıcaklığı yerine, latif bir serinlik kaim olmuştur; şiddetli yaz hararetinin ağırlığı içinde, muntazam caddeleri yüksek ve sâyedâr ağaçları, latif yamaçları, şakrak kuşlarıyla beraber sanki bayılmış, ölmüş gibi duran bu yer şimdi canlanır.

Kalemlerinde, can sıkıcı masalar başında muttarid ve yeknesak kâğıtlarla akşama kadar boğulan kâtipler, mağazalarında heyecanlı kazanç gürültüleriyle bîtap düşen tacirler, mekteplerinde bir günün müteaddid dersleriyle dimağları yorulan şakirdler, akşamın yaklaşmasıyla yine her günkü güzellik ve tazeliğini kazanan; nice padişahların menâkıb-ı saltanatıyla dolu bu Saray İçi Parkı'na şitap ederler. Ve artık, şimdi yüksek ve levent sarayları, ötede beride Bizans ve Osmanlı tarihinin merak-engîz ve sır-âlûd hatıratını muhafaza eden eserleri, Sarayburnu'na Marmara'ya doğru uzanıp giden, hıyabanları ile burası sanki Telemak'ın bahşet-i ceziresine benzer... Yavaş yavaş esmerleşen semanın sükûneti altında, etrafa çöken durgunluğun mühim ebkemiyeti içinde, yanlarında velosipetleri, ellerinde uçurtmaları, kollarında kitapları muhtelif yaşta çocukların kumlu yollar üzerinde koşuştukları görülür.

Kanepelerin üstünde bir günlük yorgunluklarını bu yeşil yurdun sükûnetleriyle dinlendirmek, âsûde bir dakika istirahat geçirmek için gelmiş belleri bükük ihtiyarlar, kol kola, her günün şuûn-ı şebâbını birbirlerine nakleden gençler; evlerinde bulamadıkları hava-yı istirahatı buralarda arayan kadınlar, Saray İçi Parkı'nın her akşam görünen en vefakar müdavimleridir. Bu nihayet dört, beş saat devam eden bir dinlenme hayatıdır. Gecenin ilk karanlıkları yüksek servilerin gölgelerini daha ziyade koyulaştırmaya başladığı zaman ağaçlar arasından işitilen bir çingirak sesi, parkın kapanacağını ilan eder. O zaman, istirahatlarını henüz bulamayan bütün bu insanlar gezintilerine doymayan gençler, oyunlarını kâfi görmeyen çocuklar gayr-i memnun kafiye kafiye büyük kapıya şitab ederler. Bu büyük bahçenin misafirleri azala azala nihayet biter, herkes çekilir ve yine gündüzki yalnızlığına, kimsesizliğine kavuşan park, ertesi günün akşam hayatına da ertesi günün cennet saatlerine hazırlanmak üzere artık tamamen hulul eden gecenin zulmetlere boğulan sessizlikleri içinde medîd uykusuna dalar... ve bütün gece uyur

T D, C. 1, S. 24 s. 391

Hüseyin Râgıb

2.1.20. Yeni Turan Mektebinden

Sevgili Talebe Defteri'nde "Kırk Beş Bir Tunguz"u merakla okuyorum. Yeşil şeritli çocuğun "Turan"ında ben de birkaç ay yaşadım. Maziye karışan hatıralarımı "Yeni Turan" da toplamak istemiştim. Nüzhet Sabit, bana o maziye yaşıyor. Ben de bir köşeye atılmış defterimden o hatıraların yâdıyla çizilmiş bir iki yaprağı kopardım. "Turan"ın en ateşli oğlu Nüzhet Sabit'e ithaf ettim.

Bursa, Nâfi Atûf

Çok geceler ve gündüzler düşündüm: Mektebimin kurulacağı yer öyle olsun ki, orası bana ve çocuklarıma hayatın bütün hicranlarını, güzelliklerini, inceliklerini duymak fırsatlarını versin. Orada nigah, duradur cihanlarda dolaşsın. Meş'um ve gaddar birçok asırların telkinatı altında ezilen kalplerimiz, fikirlerimiz yeni bir cihan-ı efkâr ve envar içinde açılıversin. Biz, terakki ve saadet itibarıyla pek çok uzak âtilerin oğulları olalım. Mazi bizi fecirler, şafaklar, mehtaplar arasından yad etsin. Ben,

benim ve çocuklarımın gözleri önüne tabiatın öyle bir menşurunu koymak istiyordum ki ondan hayat, kavga, kan, ateş değil... terakki, saadet, düz olarak görünsün...

Böyle bir yer bulabilir miydim?

Hani Türk ilinin bir yeşil yurdu vardır. Orada dağlar yeşil, ovalar yeşil, camiler yeşil, türbeler... yeşildir. Billûrîn sular sebzîn ovalarda parıldar. Sabahleyin güneş semaya beyaz dağlardan yıkanarak doğar. Akşamını büyük bir gölün beyaz koynunda geçirir. Ay bu yeşil yurdun en haşmetdar mihmanıdır. Birçok şairler kameri, hasta bir kıza benzetmişlerdir. Hayır: Ona bütün hüsnüyle, aydınlığıyla, servetiyle... Bu diyarlarda ilââhir zerafet derler. Kâinat onu, melâl ve hüznüyle değil şevk ve ahengiyle derin bir sükûn ve huşu içinde karşılar. Fakat bu sükûn matem-dîde bir kadının halka-i ye'sinde yaşayan ölümlü sükûna hiç benzemez. Hani, ruhları yükselten bir vecd ve huzû' vardır ve insanlar bu hâl-i vecd de ekseriya bağırmaktan, konuşmaktan... ağaçlar ve kuşlar yaramazlık etmekten çekinirler. İşte bu mübarek yurdun mehtapları böyle bir ahenkle akar. Gözler bir sima-i beşuş görmekten hiç mahrum değildir. Kış bile buralarda mûnistir. Tabiatı öldürmek isterse bile adeta diriltiyor gibidir. Bu diyarda kendisi tabiatın seyrine karşı durmayı bilenlerde hayat, feyyaz ve nâme-dar bir nehre benzer o kadar nûşin bir cereyanla akar ki, biz mazimizi teessüflerle karartmak, âtimizi iştiyaklarla aydınlatmak telaşından tamamıyla uzağız. Saat, gün, ay... Hayır, hayatı bunlarla ölçmeye hiç lüzum yok. Zaten beşer ızdırabından, hıramanından kurtulmak için zamanı bir vesileyle felah olur rüyasıyla icad etmiştir. Tabiatla beraber ebedi bir hayat aşkını duyanlar tekâmülün ezeli meftunudurlar. Bunlar beşerin hayatını aylarla, senelerle, asırlarla değil saadetleriyle ölçerler. Benim düşündüğüm ve bulduğum yer işte dağların, denizlerin, derelerin, semanın imtizacıyla bir güzellik cihanı teşkil ediyor, ve bu cihanı temaşa etmek, onların hayatına kendi hayatını karıştırmak benim mektebimin sakinleri için ne büyük haz ve saadet tevlid edecekti!

Mektebim için seçtiğim yerde şimdi bir yuva tesis etmek işi vardı. Bu yuva benim ve çocuklarımın hüviyetini taşıyacaktı. Orada ben ve çocuklarım, hayatımız okunacaktı. Onun tezyinatı, tertibatı, tefrîşâtı, pek samimi muhasebelerin, münakaşalarımızın

mühim bir kısım-ı zeminini teşkil edecekti. Bu ihtibarla, yuvayı pek çok düşüncelerden sonra şöyle tesise karar verdik:

Mektebim kırdı, hemen dik bir tepenin başında ne yaptığını bilmeyerek çalışmış, bir mazinin bu zevk ve insicamsız mecmua-yı enkazı olan evlerden, mahallelerden uzakta oluyordu; fakat ben de, çocuklarım da o pür-mihen mazinin zadelere değil miydik? İnkâr edebilir miydik ki biz de bir zamanlar güzellere, hakikatlere, hayırlara meclûb ve meftûn olanların gözlerini oyan insanların ahfâdı idik? Ve nihayet biz de diğer bir neslin validleri olmayacak mıydık?

Bizi ecdadımıza ve ahfadımıza bağlayan uzun zincirde biz de bir halka idik. Maziden, mazinin döküntülerinden uzak kalmak istemekle beraber onun yine o kadar zengin ve kıymeddar hatıraları vardı ki onları yaşatmak bizi uzlete bağlayacaktı ve biz tabiatla rabıtamızı bu suretle daha ziyade kuvvetlendirmiş olacaktık. Mektebimi kurarken bana hakim olan fikirlerden biri, belki en kuvvetlisi mesut ve hayırkar bir nesil yetiştirmektir ve bu nesli maziye en pâk bağlarla iliştiirmeyi her zaman düşündüm.

Mektebim belki benim bu fikrimin müşahhas bir şahidi olabilir. Onu ben büyük bir kışla olarak yaptırmadım. O daha ziyade bir mahalleye, asırlarca imtidat eden med ve cezirlerden sonra kaynaşan ve birleşen insan ailelerinin bir yuvasına, köye, benziyordu. Her muallim refikasıyla beraber on beş çocuğuyla birlikte bir aile teşkil ediyordu. Ve bu ailelerin şirin birer kâşaneleri vardı. Ve köyüm, yuvam böyle dört kâşaneden ibaretti. Bir murabba'nın dört köşesine konulan bu kâşanelerin tam ortasına benim her zaman içinde samimi bir bûy-i vecd ve taabbüd duyduğum camim vardır.

Yemek yediğimiz yer, çok defa toprağın yeşil kaliçesidir. Çocuklarım kâşanelerinde çalışırlar, okurlar, yaşarlar. İbadet, yemek, eğlence vakitlerimiz beraber geçer. Bunun için mevsimlerin müsait zamanlarında kullanılmak üzere küçük korunun ki biz buna "Gizli Yurt" ismini verdik, sarmaşıkla örtülen bir kameriyesinde yemek yeri yaptık. Korumuzda biz yemek yerken mini mini kuşların bizimle konuşmak isteyen seslerini işitirdik. Derinden geldiği için boğuklaşan ince derenin sesi kuşların naneleriyle karışır. Biz bu en tabii ve lahutî musikînin neşesiyle yemeklerimizi sevinerek, gülüşerek, konuşarak yerdik.

Şimdi size mektebimin içini gezdireyim: Birinci eve çocukların yetiştirdiği narın çiçekler arasından uzanan ince bir yoldan gidilir. Dört beyaz mermerden ibaret merdivenini çıkınca ufak, bembeyaz bir sofa görürsünüz. Bu sofadan içeriye açılan kapının kanatlarını iterseniz önünüzde yine beyaz bir koridor bulacaksınız. Bu koridorun bir tarafında çocuklarımın babalarının, annelerinin yatak odaları vardır. Bir tarafında da bir kütüphane ile bir de mukâleme ve musâhabe odası vardır. Gördünüz ya mektebim çok basittir. Dört ev, aynı taksimatı hâvîdir. Bu dört eve esâtırı Türk hakani ilhan'ın iki şehzadesiyle iki sultanının isimlerini vermiştik. “Nuhuz, Kayan...”

Şu halde yeşil yurdumuzun dört köşesinde dünya kadar eski tarihimizin ilk babaları ve anneleri yaşıyordu. Ve biz her zaman onların isimlerini yad ettikçe “Gizli Yurt”a düşen o iki genç güzel şehzade ve sultanın taze, kokulu otlar üzerinde çıplak ayaklarıyla ümit ve atıye doğru salındıklarını görür gibi oluyorduk...

Bostancı 23 Şubat 1331 [07 Mart 1916]

T D, C. 2, S. 40 s. 643

Nafi Atûf

2.1.21. Çocuklarda Gece Korkusu

Pek çok çocuklar geceleyin korkarlar. Şimdiye kadar korkunun müvellidi olarak bademciklerin şişmesi, yatmadan pek az müddet evvel yenilen müşkilül hazm-ı mevad, korkunç peri hikayeleri gösteriliyordu. Bunlar kısmen doğru olmakla beraber doktor (Şitren) bu vadiide tetkikatta bulunmuş ve geceleri “Anne, kara bir adam görüyorum.” yahut “Ecnebî geliyor.” diye bağırarak çocuklardan ekserisini pek şımarık büyütülen etfalin teşkil ettiğini görmüştür. Doktor (Şitren) buna çare olmak üzere bu korkulara müptela çocukların diğer etfal ile beraber serbestçe gezip oynamasına müsaade edilmesini talep ediyor ve diyor ki: “Bırakınız çocuklar kendi kendilerine giyinmeyi, banyo etmeyi öğrensinler, bu suretle bir hizmetçi kadına ihtiyaçtan kendilerini müstânî addetsinler. Kendi kendilerine hakim olsunlar. Münasebetsiz korkularda pek çabuk mündefî olurlar.”

T D, C. 2, S. 39 s. 640

İmzasız

2.1.22. İntikam İçin İntihar

Yaşadıkları iklim, takip ettikleri maîşet besledikleri itikatlar vesaire itibariyle bize hiç benzemeyen ne kadar çok kabileler, kavimler vardır, bilir misiniz? Bunların hayatlarını tetkik etmekte beyinlerinde hüküm süren fikirleri, kanaatleri anlamakta bizim için büyük faydalar vardır. Bütün bu şeyler içinde bize gayet garip, hatta bazen pek gülünç gelecek birçok şeylere tesâdüf olunur. Lakin bunları yalnız tuhaf bulmakla geçiştirmemeli. İnsanların birbirinden ne kadar ayrı, ne kadar uzak şeyler düşünebildiklerine, birbirine ne derece zıt itikatlarla sapabildiklerine dikkat ederek fikrimizi kinleşmeye, başkalarının efkârını hürmet ve dikkatle karşılamaya alışmalı. İşte bugün size bu bapta tuhaf, tuhaf olduğu kadar da melal verici bir misal göstereceğim. Elbette Çinlilerin Asya'da büyük bir imparatorlukları mevcut bulunduğu ve bu adamcağızların şimdiye kadar eski bir takım âdâta bağlanarak her türlü terakkiyâtan mahrum kaldığını duymuş ve okumuşunuzdur. Bakınız, size şimdi de intihar hakkındaki fikirlerini, adetlerini nakledeyim. Henüz ibtidâîlikten ayrılamamış adamlarda ne kendilerinin ne de başkalarının hayatı büyük bir ehemmiyete haiz değildir. Bu sebeple Çinlilerde intihar yani kendini öldürmek âdeti pek münteşirdir. Fakat bunun bize en garip geleni şu ki Çinliler başkalarından intikam almak için de en iyi bir usta olarak kendi kendilerini öldürmek yolunu tutmuşlar. Bu bizim için anlaşılmas bir şey değil mi? Evet kendi hayatına kasd ile başkalarından intikam alındığını zannetmek... Fakat Çinlilerin dimağı bunu alıyor. Bir takım seyyahların verdiği malûmâta nazaran bir Çinli diğerinden intikam almak isteyince gider onun kapısı önünde kendi hayatına haitme verirmiş. Oradan başka bir yere bırakılarak meselenin kapatılmasına meydan bırakmamak için de bir tedbir lazım ya! Çinli bu ciheti temin etmek üzere, kimden intikam almayı arzu ediyorsa onun ismini havî bir kağıdı üstünde taşırır. Peki ama düşmanı gelip o kağıdı alamaz mı? diyeceksiniz. Evet, Çinlinin nazar-ı zekasından bu nokta kaçamamıştır. Binaenaleyh intikamından büsbütün emin olarak müsterihan ölmek için şikâyetini ekseriya vücudunun derisi üzerine yazmayı düşünmüş. Zira deri üzerine yazılan şeyi silmek fevkalade azim bir cürüm ve günah teşkil ettiğinden böyle bir fezahati icraya kimse cesaret edemezmiş!

2.1.23. Çocuk ve Tabiat

Çocuklar! Bu baharda geldi geçiyor. Acaba siz onu layık olduğu derecede takdir edip taravetten, sıhatten, hayattan, mensuc olarak getirdiği hediyelerden hissensenizi aldınız mı?

Zannetmem... Eminim ki bu defa da siz ondan pek az istifade ederek elinizden kaçırıyorsunuz. O sizi aylarca mûnis koynunda barındırıp, kışın bünyenizde icra ettiği tahribatı tamir etmek ve kanınızı yeşil kimya hanesinde istihsal ettiği taze cevherli nesimiyle tasfiye eylemek ister, hâlbuki siz ondan kaçır veya az temas edersiniz.

Bütün bir bahar mevsiminde tabiata on beş yirmi günde bir temas etmek, nurlu güzelliklerini tozlu çamlar ardından seyreylemek hiçbir vakitte kâfi değildir.

Mektep saatlerinden maada zamanınız tabiatın yeşil, mâî âğuşunda, serin koruların, sedef kumlu sahillerin tozsuz, mikropsuz cid havasını bol bol emmekle geçmelidir.

İnsanlar, tabiattan uzaklaştıkları nispette sıhhatlerinden kaybetmişlerdir. Mükellef salonların yaldızlı avizelerinden süzülen zıyalar altında gittikçe asabîleşen yavrular! Sizi tabiatın feyizli sinesine iade etmelidir. İstikbali ihya edecek medeniyet nurları ancak akşam güneşlerinin tesirat-ı mu'tadla kimyeviyesi altında saf dağ veya deniz havası teneffüs ederek yetişecek ipek başlardan beklenilebilir.

Kelebekleri bile incitmeyen saf havalarda rutubetsiz gecelerin bir kısmını da açıkta geçirebilirsiniz, Bu sayede idadî sınıflarında siyah tahtalar üzerinde bin zahmetle öğrenilmeye çalışılan burçlar yıldızlar kolayca kesb-i istinas edilir.

Fezanın esrarlı, derin karanlıkları arasında büyük varlığın nikat-ı muş'irası hükmünde dizilmiş duran yıldızlar zeki gözlerinize, güzel bir istidad-ı tetebbu verir.

Mâî, sarı, kırmızı pırlanta gibi parlayan sevâbetten, Kehkeşanlardan mürekkebin manzume kudreti her zaman görmeyen ve semay-ı mükevkebin lahutî güzelliğini doya doya temaşa etmeyen ruhlar yükselemez.

Fikr-i beşerî kanunu ehadiyete doğru cezb edip götürecektir vasıtalar o nurlu izlerdir. Bazen sabah uykularını da feda edip kitab-ı tabiatın jaledar, mahmur evrakını ve bu

sihirle uyanan denizlerin ilk pembe emvacını temaşa etmekte gayret ediniz. Siz de hiss-i bedii uyandıracak hakikati üryan güzelliği ile gösterecek, feyyaz menazırdır.

Velhâsıl tabiattan uzaklaşanlar daima aldanmışlardır; onun cid derslerinde kuvvet ve hayat vardır. Onun her verakında, her bir avuç toprağında bir fen, bir hikmet mündemiçtir. Fikri ulûhiyete doğru yükseltecek bütün malûmât onun her zaman herkese açık duran sahaifinde menfuştur.

T D, C. 1, S. 1 s. 6

Abdulfeyyaz Tevfik

2.1.24. Osmanlı Türklerinde Hayat-ı Sanat

Bir cidal-i dâimi ile başlayan ve bitmek tükenmek bilmeyen gavail-i hariciye arasında bile Osmanlı Türkleri terbiye-i fikriyelerini, ve tetmin-i zevk-i bedia perverîlerini unutmamışlar. Koca Sultan Hüdavendigâr bir taraftan Avrupa ehli salibine karşı tedarikatta bulunmak mecburiyetini hissederken diğer taraftan memleketinde yeni bir sanat uyandırmak için dehâ-yı sanatkarîsini işiterek takdir ettiği mimar, “Hristodulu”yu davet ediyor. Bizansın tesir-i hakimiyetinden kurtulup başlı başına bir şekl-i mahsus alıncaya kadar bütün inşaata numune olacak (Çekirge) deki camiini tanzim ettiriyor. Bu muvaffakiyetinden sonra mağrur düşmanlarıyla boy ölçüşmek için Kosova’ya kadar ordularıyla giderek muzaffer ve memleketinin selamet ve saadetinden emin olarak şehid olmuştu. Bıraktığı eser sonradan inşâ edilen camilere numune ittihaz olunuyor; fakat her defasında daha ziyade ıslah edilerek bilahare Osmanlı meslek-i mimarisinin istiklali esaslarını hazırlıyor. Yıldırım Camiine atılan ilk hatve üzerine yeni bir tecrübeye iptidâr ediliyor; ayrıca camii kebir vücuda getiriliyor. Mütearızlarının pay-ı ihtirasından kurtulan memleket ilk şah eserini de süratle meydana koyuyor. “Yeşil Cami ve Türbesi” dökülen kanların hatıra-ı muzafferiyetini tetvic ediyor. Hayat-ı Osmaniye’ye yeni; fakat pek kuvvetli ulu bir can geldiğini gösteriyor.

Bu ana gelinceye kadar tufûliyet devrini geçiren sanat artık kendisine bir tarz-ı mahsus ayırıyor. Devr-i ikbalimizde yar ve ağyarı takdirlere, hayretlere mecbur

edecek bunca ağabeydat-ı muazzama vücuda getiriliyor. Ve her meslek erbabı ayrılarak kendi sanatında harikalar gösteriyor.

Çelebi Sultan Mehmet Camiindeki çinileri vücuda getiren (Tebriz) Kaşicilerinin ve daha sonra Selim-i Evvel'in İran Fütühatından birlikte getirdiği üstadının yetiştirdikleri sanatkarlar çinicilikte Arapları, İranileri hatta Selçukluları pek geride bırakıyor. Rüstem Paşa, Şehit Mehmet Paşa Camileriyle Şehzade Hüsrev Paşa Türbeleri gibi devr-i itilada vücuda getirilen bu asar-ı nefisedeki çinileri tersim ve imal ediyorlar. Bir taraftan da bu gibi makamat-ı âliyyeye vaz' edilecek hattatlar yetişiyor. Sultan Bayezid asrının feridi (Şeyh Hamdullah) mesleğinde gösterdiği kudret, açtığı yeni çığırarla hem zamanı bulunan esatiz-i seb'a-i Rûmdan Abdullah İmas, Celal İmas, Kurra-i Hasarî Mevlana Ahmed, Cemal Halife gibi meşahir arasında şeyh El Hattatın ünvanını bî-hakkın ihraz ediyor ve bu zevat birçok şakirtler, şakirt şakirtleri yetiştiriyor ve Osmanlılarda en feyizli şube-i sanat bu oluyor. Müntesibini yevmen fe yevmen terakki ederek son zamanlarda pek de mazhar-ı iltifat ve rağbet olamayan mesleklerinde, bütün alim-i Osmanîyi en muhak iftiharlara müstahak edecek bedialar vücuda getiriyorlar.

Diğer taraftan Sultan Fatih resmini yaptırmak üzere Venedik'ten ressam (Bellini)yi celb ediyor; bu zatın şarkta tevlid ettirdiği zevk musavveraneyi o asırda İstanbul'a getirtilen ressam (Veronemate Odüpasti) teşdid ediyor. Sonra (Mastori Pavli) musavver (Sinan Bin) gibi sanatkârlar yetiştiriyor ki bunun da Bursalı talebesi (Şibli Zede Ahmed Bey) nakkaşlıkta Osmanlılara mahsus tarzı lüzumu kadar canlandırıyor. Hazreti (Yavuz) (Reis-i Haydar)a yaptırdığı resmiyle musavver müşarun ileyhin kadrini îlâ ediyor. Ve Halep'ten getirdiği nakışların serefrâzı (inb Hüseyin Tacettin Gerebz) ve (Ahmet Usta) bir takım sanatkaran yetiştirmeye muvaffak oluyorlar ki Kanuni devrinin meşhur musavverleri (Nali) ve (Kancı Mahmud)'lar ve odruk Feridi Mısırlı (Hasan) – ki üstad namına elhak şayeste olduğu için öylece tevsim edilirdi. Kendilerine hayru'l-halefler bırakmışlardı. Haydar Paşalı (İbrahim Çelebi), Galatalı (Mimi şah- Mehmed Çelebi) bunların en ileri gelenleri idi.

Musavver yegâne-i devran (Osman Usta) ve kayın biraderi (Musavver Ali) ve şakirdi (Mehmed Bey) 98 tarihinde irtihal eden ve Sultan Selim-i Sani musavver ve mesahibi olan ressam (Nigari) fevkalade teceddüdler, terakkiler vücuda getirmişlerdi.

Daha sonra Köprülüler devrinde ön alan (Kara Caferler, serahi Mustafalar) sanat-ı tersimdeki zevk-i Osmanînin şahidin-i evvelini idiler.

Ahmed-i salis devrinde İstanbul'da bulunan ve şark ressamı ünvanıyla iştihar eden (Vanmor) lardan (lebutor)'lardan ciddi bir surette istifadeye gavail-i dâhiliye ve hariciyenin ilim, fen ve sanat ve sanat üzerindeki tesiri mani olmuştu. Hemen bir buçuk asırdan beri sönen zevk ve sanat yarım asırdan beri tekrar ve esaslı bir surette uyanmaya başladığı kemal-i memnuniyetle görülüyor ki bu da selamet-i istikbal için beraat istihlaldir. Ancak bugün önümüzde iktida edecek bir garip irfan sanatı var. Onu unutmayalım ve belki onu kendi zevk-i millimize tevfik ederek yukarıda kemal-i hürmetle isimlerini yad ettiğimiz üstadan gibi milli duygularımızla müktesebatımızı meydana koyalım.

Zira, her millet yalnız topuyla, tüfeğiyle hatta sahte mukallitliğiyle değil... Ancak sanatkârlarıyla yaşar.

T D, C. 1, S. 16 s. 271

M. Sarim

2.1.25. Jimnastik Umumîdir

Terbiye-i Bedeniye

Sürurun, zevk-i hayatın sıhhatle kaim olduğu binlerce kereler söylenmiş bir sözdür. Fakat bu saadet-i hakikiyeye mazhariyetin yegane vasıtası (faaliyet-i muntazama-i bedeniye) olduğundan henüz lüzümü kadar bahsedilmiyor. Çünkü bu bedahet el an kulaklarda yer etmemiş ehemmiyeti nispetinde takdir olunmamış ve binaen aleyh bir ekseriyet-i azime tarafından düstur-u amal ittihaz olunmamıştır. Bizde ötedenberi yanlış bir fikir kökleşip kalmış: “Jimnastik gençlere mahsus bir şeydir; hem terbiye-i bedeniyeye çalışmak için mutlaka vasi ve muntazam salonlar, oralara devam edebilmek için de günde iki, üç saat boş vakit ve bir sa'e-i maliye lazımdır.”

Sıhhatin; genç, ihtiyar, kadın, erkek herkes hakkında pek kıymetli bir hazine-i devlet ve şetaret olduğunu, insanlar için bir zaruret-i mutlaka mevkiinde bulunan her şeyin esbab-ı sefahet ve zinete nispetle pek ucuz, pek mebzul bulunduğunu düşünmek bu batıl fikirleri, insanları meskenete, sıhhsizleri felakete sevk eden evhamı silip atmak için kâfidir. Jimnastik gençlere, dinçlere has bir şey değil. Herkesin devam ve sebatına göre iktisab-i fiyuz edeceği bir nimettir.

Yalnız, vücutları henüz hal-nemada olanlara, devre-i tevkifte bulunanlara. Hal-i nekahete gelmişlere tesirat-ı hayat bahşası başka başka suretlerde tecelli eder.

Bununla iştiğal etmeye mutlak olarak uzun zamanlar lazım değil. İhtiyacatımız arasında terbiye-i bedeniye kadar az vakitle iktifa eden, hiçbir zahmete, hiçbir masrafa lüzum göstermeyen bir şey bulunamaz.

Dahil-i bedende biriken bir takım fazla, hatta muzır maddeleri yakmak ihşanın ahenklerini tanzim ve vazifelerini teshil etmek suretiyle sıhhati muhafazaya hadim olan hareket-ı hafife hiçbir zaman alât ve edevata behemahal muhtaç değildir. Bu hareketlerde istimal olunacak alat sırf bir teshilattan ibarettir. Bu vazifeyi de iskemle, konsol vesaire gibi eşyayı beytiye pek güzel ifa eder.

Jimnastiğin herkese elverişli, umumi olan kısmı budur. Vakti hali kıld olanlara mukavemet ve mahareti bedeniyelerini, kuvvetlerini, cesaretlerini tezyid etmek için işi bir terakki-i tedrici ile tezyid edebilirler. Vücutlarını tezyid edip kendilerinde lüzumu kadar tahammül ve kuvvet husule geldikten sonra arzu ettikleri sporlara intisap edebilirler. Spor müntesiplerinin teksiri selamet-i atıye nokta-i nazarından pek şayan temennidir. Fakat jimnastiğin eğlenceli bir tatbikatı olan sporlarla iştiğal etmek için evvela bir sıhhate, mütehammil, mütenasip ve kavi bir vücuda muhtacız. Bunları bize her gün on, nihayet on beş dakika zarfında ikmal edilebilen Jimnastik talimleri temin edecek... Bir de jimnastikte terakki ile sporların ekserisi az çok müsait zamana, sây-ı hâle mütevakkıf-ı mevsime ait olduğu için cem'i zemin ve zamanda icraları mümkün olamaz. Meselâ iplere tırmanmak, muhtelif aletler üzerinde hareketler yapmak tahammülün, kuvvetin çelakiyetin tezyidi nokta-i nazarından her vecihle mukadder bir adam olabilmek için elzem ve nâfi şeylerdir. Fakat bütün bu talimler geniş ve zengin bir jimnastik salonuna arz-ı ihtiyaç eder ki halkımızın jimnastik

diyince derhal güzel bir salon düşünmeleri bundan neş'et etmiş olacak. İşte bu sebeplerle ancak her zaman, her yerde yapılması mümkün, masrafsız, zahmetsiz ve muhafaza-i afiyet maksadına hadim olan terbiye-i bedeniye talimleri umumi olabilir. Hiçbir fedakarlığa hacet kalmadan herkes kendi evinde, odasında bunları yapabilir. Bunlar yemek ve içmek gibi, uyumak gibi ihtiyacat-ı zaruriyedir. Terbiyesine itina edilmeyen bir vücudun hesabını tabiat bizden sorar ve intikamı pek acı olur.

Günün iki saatini yemeğe, dokuz-on saatini uykuya dört-beş saatini sıhhate tahsis eden şüphesiz koca bir günün on beş dakikasını rahat yaşamak için idman yapmaya, birkaç dakikasını idmana muallâk mutalaata hasredebilir.

Memleketimizde ara sıra jimnastiğe, spora ait yazılar yazılıyor, az bir iştilal ile elde edilen risale ve kitaplar neşrediliyor; fakat bunlar hiçbir zaman hayatı anlamış memleketlerdeki rağbeti görememektedir.

Sıhhat ve selamet-i ferdiyenin muhassalası ırkın salahını teşkil eder.

Bundan bir şey istihraç olunur.

Büyüklerimiz terbiye-i bedeniye fikriyle melûf değil. Evlatlarına iktiza eden telkinatı veremiyorlar; Onlara örnek olamıyorlar. Onların uhdelerine düşen bu vazifeyi çocuklara kısmen olsun eda etmek emel-i vicdanîsiyle nasıl jimnastik yapılacağını ve bunun esaslarını diğer yazılarımda göstermeye çalışacağım.

T D, C. 1, S. 19 s. 311

Terbiye-i Bedeniye Muallimi: Seyfi

2.1.26. İyi Vücutlu Milletler İyi Yaşar

Beden terbiyesinde en ziyade nazar-ı dikkate tutulacak şey vücuda bir intizam, bir tenasüp temin etmektir. Sıhhat-i hakikiye ve kuvvet, cesaret, itimat, itimat-ı nefis ve intizam-ı hayat gibi mezâyâ ancak düzgün insanlarda mertebe-i kemaldir. Hiçbir terbiye-i bedeniye anlamasak bile, gürbüz ve bedenî nema-yı tâmını bulmuş bir adamla cılız ve nahif bir zavallıyı yan yana gördüğümüz zaman derhal bu iri ve

mütenasip şahsa karşı ruhen bir incizab hissederiz. Onu beğeniriz ve ondaki sıhhat ve şetaret nazar-ı dikkatimizi celbetmede gecikmez. Evet bu hususta nazarî olan hissiyatımız bizi aldatmıyor. Nerede doksan beşlik, yüzlük dinç bir ihtiyara tesâdüf etsek biraz dikkat edince onun gençliğinde iri yarı mütenasibü'l- aza bir adam olduğunu anlarız. Şebabına ait menakıbı dinlesek bütün ömrünü sade ve sıhhî olarak yaşadığına muttali oluruz.

İrilik ve tenasüple sağlamlık arasında acaba ne alaka var?

Dimağda dâhil olduğu halde bütün bedeninin neşvünemaca bir kemali vardır. Bu aşikâr seyr-i tabiisini takip etmekte olan tenemmüv ancak yolunda ufak-büyük hailelere, arızalara takılmadığı halde gaye-i kemale erer. Tam bir nemâya mazhar olmuş bir vücut ise bin türlü manialarla nemadan kalmış ve bu suretle kuvva-yı bedeniyesinin mühim bir kısmını israf etmiş vücutlardan elbette manen maddeten daha sağlamdır. Elbette daha çok ve daha lezzetli yaşar. Bizler, köşede, bucakta, kalabilmiş böyle asır dîdelere öteden beri “Eski toprak” deyip geçivermeyi itiyad etmişiz. O eski eski toprakların bir hayatı bir asır, belki daha ziyade yorulmadan taşıyabilmelerinde ki esbap henüz yeni yeni ortaya çıkarılıyor: İdman:

Eskilerimizin tarzı hayatları servetleri müsaitmiş cündilik, avcılık, tirendazlık yaparlar idame-i sıhhat için muhtaç olduğumuz birçok bedenî mümaseselere, oyunlara rağbet ederlermiş. Son zamanlarda her nasılsa bunlar unutulmuş, bu sıhhî, ahlakî meşgalelerin yerine mühlik, muzır itiyatlar kâim olmuş. Irkımızın meşhur-u alemi olan kuvveti erimiş, metanet-i bedeniyesi mahvolmuş. Çünkü eski gürbüzlük, vücutlardaki eski tenasüp ve dirlik kalmamış. Birkaç seneden beri az çok meydan alan bu hususa dair yazılar mübaheseler memnuniyetle görülmeli ve daha pek fazlası temenni olunmalıdır. Yalnız asırlarca evvel sırf görenek olarak yapılan şeylerle bugünkü terbiye-i bedeniye arasındaki farkı gözden kaçırmamak lazım. Senelerin fenni tetkikatı, tecâribi insanlara bu hususta da pek çok şeyler öğretmiş. Böylece bir fenn-i mahsus şeklini alan terbiye-yi bedeniye çocukluğumuzdan itibaren muhtelif senelerdeki ihtiyacat-ı bedeniyesimizi ayırıyor. Talimleri, oyunları, sporları ehemmiyetlerine, faidelerine göre kâide-i mahsusa tahtında tertip ediyor ve şüphesiz eskisinden daha sağlam ve güzel nesiller yetiştirmek kâbil oluyor. Elyevm çocukların,

gençlerin, yapacakları harekât-ı bedeniye oynayacakları oyunlar, girişecekleri müsabakaların kemiyet ve keyfiyeti bir değildir. Mesela bugün hiçbir muallim sekiz on yaşında çocukları dört beş saat mütemadiyen dağlara tırmandırmaz ve büyüklerin yapabileceği zorluca hareketleri yaptırmaz. Bu onların tahammülleri fevkindedir.

Çocuklar için en ziyade lazım olan şey müsabakatkârane, zoraki idmanlar değil, vücutlarının sû-i teşekkülâtına mani olacak. Nemalarını teshil edecek harekât-ı musliha ile neşelerini artıracak ve iktiza eden faaliyeti verecek terbiyevî ve ahlakî oyunlardır. Yüksek iktidar ihtiyaç gösteren sporlar şedid müsabakalar gençlere mahsustur.

Müterakki milletlerde “terbiye-i bedeniye, terbiye-i umumiyenin temel taşıdır.” düsturu kabul edilmiştir. Fakat bu ilim ve fen asrında ufak çocukları rast gele oynatmak, kan, ter içinde kalıncaya kadar yarıştırmak, hele iddia ile güleştirmek terbiye-i bedeniye mâtûd olamaz. Yalnız mâtûd olmamakla kalsa iyi. Sıhhatlerine, ahlaklarına, mühellik darbeler indirir. Her tarafta terbiye ve oyun mütehasısı muallimler, mürebbîler, yetiştirilmekte olan böyle bir devrede bir yerde gördüğü veya işittiği iki şeyi terbiye-i bedeniye diye arz edenler, sokaklarda ufak bir sergi açıp da yetmiş iki bin derde deva macun satan kimselerle hemhal olurlar.

Bugünlere kadar bizde jimnastik adeta hamallık, çambazlık, pehlivanlık zannediliyordu. Ve onun için ekseriyet-i azîme bî-t-tâb’ aleyhinde idi. Bir dereceye kadar hakları da vardı. Halka terbiye-i bedeniyenin ne olduğunu anlatacak asar meydanda yoktu. Kimse de evladının hamal yahut pehlivan olduğunu istemiyordu. Gençlerin birer pehlivan kesilmelerinin ben de var kuvvetle aleyhindeyim. Pehlivan lakabı hayatını güreş meydanlarında kazanır. Güleşmekten başka bir şeye akli ermez kimselere verilmektedir. Vücudunu güzel terbiye etmiş heveskâr bir genç usulü dairesinde güreş yapabilir. Emsaliyle müsabakadadır. Fakat hiçbir zaman işi sırf pehlivanlığa dökmemelidirler. Sonra bütün memleket meydan arayan pehlivan ordusu halini alır ki neticenin vahameti meydandadır. Bununla beraber vücutları müsait olan maharet sahibi bulunan üç-beş (sanatkâr) güleşçiyi takdir etmeye de mani yok. Asıl temenni olunan cihet gençlerin kaba saba birer güreş pehlivanı değil, hayatta muvaffakiyet için medeniyet kahramanı olmalarıdır. Buda usulî bir terbiye ile

müeyesser olur. O halde âtîmizi açık görmek için ırkımızı islah edelim. Terbiye-i bedeniye en mühim mevkiyi vermekte tereddüt etmeyelim. Her düşen millet böyle yapmıştır.

T D, C.1, S. 17, s. 283

Terbiye-i Bedeniye Muallimi A. Seyfi

2.1.27. Defterin Büyük Bir Teşebbüsü

Her gün soruyorlar, defter ne zaman haftalık olacak? Bu bir sual olmaktan ziyade, bir taleptir ki defterin nail olduğu rağbete delalet ettiği için şükran ve iftiharla karşılamaktayız...

Bu rağbet, şüphesiz samimiyet ve hizmetimizin mükâfatıdır. Defterin intişarındaki yegâne maksat hizmet ve samimiyet olduğu için bunu ne kadar artırabilirsek maksadımıza o kadar çok nail olmuş oluruz... Ne kadar yazık ki biz ancak zamanın etrafımızda çizdiği dar bir daire içinde çabalamaktayız. İmkan olsaydı, vakit ve vesait müsaade etseydi karîlerimize hatta haftada iki defa defteri okutmak suretiyle mübâhâtımızı o kadar artırmış olurduk. Mamafih biz me'yûs olmadık. Madem ki defter talebesine hizmet ediyor ve madem ki bunun tezyidi kabil değil; başka bir yolda aynı hedefe yetişmek çaresini düşündük.

Kimse inkar edemez ki, memleketimizin çocukluk ve edebiyat âleminde, büyük bir boşluk var.

Çocuk Edebiyatı... filhakika, küçük kardeşimiz (Çocuk Dünyası)'nın 8-12 yaşındakiler için çıkardığı birkaç parça eser istisna edilirse ale-l-umum çocuklara ve hele 12 yaşından yukarı çocuklarla gençlere hediye edebilecek nemiz var? Zaten bu sebeple değil midir ki çocuklarımız, bir takım boş ve ahlakı ifsad edici kitaplar okumak zaruretinde kalıyorlar?

İşte, bugün defter, yapmak istediği hizmetlere bu ihtiyacın husûli esbabını da ilave ediyor ve bir (Çocuk Edebiyatı), daha doğrusu, (Talebe Edebiyatı) esasını koruyor.

Bu hususta, memleketimizin ihtisas sahibi zevatıyla görüşülerek esaslı bir program hazırlanmıştır.

Programımıza, meşhur İngiliz muharriri Wels'in bir kitabıyla başlayacağız. Bu kitap bütün Avrupa mektepleri, Avrupa çocuklarınca mâruftur. Bunu, Garb edebiyatı ile en çok meşgul olmuş bir refikimizin tavsiyesi üzerine intihab ettik.

Müteakiben muhtelif ecnebî lisanlarından çocukluğa ve gençliğe ait fenni, seyyahî, içtimaî romanlar, seyahatler tercüme edilecek ve milli romanlar, hikâyeler, masallar, manzum eserler de vücuda getirilecektir.

Bu hususta memleketimizin en büyük ve muhterem simalarının kıymetli yazıları temin edilmiştir.

Bu suretle her genç kıymetli bir kütüphaneye mâlik olabilecek, mektep derslerinin çetin nazariyatını güzel ve eğlenceli hikâyeler tarzında tahsil edebilecektir.

Böyle bir teşebbüsün, bilhassa şu sırada, ne büyük fedakârlığı mucip olacağını hepimiz takdir edersiniz. Bununla beraber "Talebe Defteri" şimdiye kadar olduğu gibi, yine yağıyla kavrulacak, yalnız Allah'tan ve sizden Türk Gençliğinden yardım bekleyecektir.

T D, C. 2, S. 46 s. 737

İmzasız

2.1.28. Artırma Sandığı ve Osmanlı Gençleri Teavün Şirketi

Gençlik faaliyette! – geçen nüshamıza derc ettiğimiz "Artırma Sandığı" makalesine dair elliye mütecaviz mektup ve cevap muvafakat almış bulunuyoruz. Tek bir makalenin tevliid ettiği bu mühim hareket bize kemal-i hürmet ve ibtihac ile- gençlik faaliyette! – Cümle-i takdirini söyletiyor. Hakikaten bu, pek mühim bir delil-i intibahdır.

Bizden tekrar ne yapılabilecekse biran evvel ona delalet etmemiz isteniliyor. Biz de bu talep karşısında, muayyen bir programın hudud-ı esasiyesini çizmek mecburiyeti hissediyoruz.

Evvel be evvel bavul gençlere mahsus bir artırma sandığı tesis etmek lüzumu aşikârdır. Fakat bu sandık nasıl işleyecek? Meselenin en mühim cihetlerinden biri budur.

Bir kere gençlerin velileri, vekil-i tabii sıfatıyla buna muvafakat etmek elzemdir. Derece-i saniyede mekatib-i heyet-i idare ve talimiyesinin teşvik ve muavenetine de ihtiyac-ı katî vardır. Şayet bu mezaheretler olmayacak olursa teşebbüs sırf gençlerin elleri arasında akîm kalır. Bizim delaletimiz kâfi gelmez. Lakin veliler, mürebbiler ve muallimler, gençliğin terakkiyat-ı iktisadiyeye matuf olan bu arzusuna iltifat ederse iş kolaylaşır. O zaman herhangi bir mektepte, dört beş talep zuhur eder etmez, bir şube vücuda getirilir. Haftalık taksitler bizzat talebe tarafından intihab olunacak katip, katip muavinleri marifetiyle toplanır. Heyet-i merkeziye tarafından gösterilecek bankaya -mesela emniyet sandığına-mektebin müdüriyeti marifetiyle yatırılarak şirketin hesabına kayd ettirilir ve alınacak makbuz heyet-i merkeziyeye gönderilir.

Görülüyor ki mektep müdürlerinin hemen himmet ve inayeti la hak olursa büyük bir sühuletle, bütün mekteplerde şakirdanın, bu Osmanlı gençliğine mahsus olacak artırma sandığına iştirakı temin edilebilir.

Şimdiden söyleyelim ki yirmi paraya kadar haftalık taksitler kabul olunabilir ki hiç olmazsa bu en cüzî hisse ile iştirak edemeyecek şakird bulunmaz.

Yalnız bu teşebbüs umum Osmanlı Gençliğine tasarruf, iktisat, banka, faiz, cüzdân, usul defteri vesair birçok muamelat hakkında gayet amelî bir fikir verebilecektir. Fakat, fikrimizce, bununla kalmamalı, Osmanlı Gençliğine mükemmel bir terbiye-i iktisadiye verebilecek olan diğer teşebbüsatta da, sırası geldikçe, girişmelidir. Bu teşebbüsâtın da birincisi bir “Osmanlı Gençleri Teavün Şirketi” olabilir. Bununla bir “İstihlâk Koparatif Şirketi” kasd ediyoruz.

Toplanacak olan sermayelerle, az zaman zarfında, talebeye mahsus her türlü levazım ticaretiyle iştiğâl edebilir büyük bir “İstihlâk Teavün mağazası” tesis etmek mümkün olacaktır.

Böyle bir mağaza pek az seneler zarfında terakki edecek ve sırasıyla: Levazım kırtasiye, kitaplar, oyuncaklar, mektep âlâtı ve melbusatını daire-i iştiğâlâtı dahilinde

alabilecektir. Daha sonra şirket hesabına matbaalar, terzihaneler, kundurahaneler, oyuncak ve mektep âlâtı fabrikaları... ilâ âhir açmağa da imkan hâsıl olacaktır.

Bu teşebbüsler Osmanlı Gençliğine mükemmel ve adilane bir terbiye-i iktisadiye, bahusus hakiki bir ihvete müstenid bir terbiye-i teâvüniye verecek, ve teşebbüsat terakki ettikçe gençlerimizden mühim bir kısmın bu müessesâtta istihdamını temin edecektir.

Hele, böyle bir terbiye-i iktisadiye ile yetişecek olan nesil âtî için atılamayacağı hiçbir teşebbüsle iktisadî olamaz. On sekiz sene sonra mekatib-i âliyemizden çıkmaya başlayacak olan bugünkü çocukların bankalar, şirketler, mağazalar, fabrikalar hakkında tam, vasi', amelî, malumatları olacak; büyük bir kısmı bu gibi müessesat-ı iktisadiyenin idaresine dahi vukuf sahibi bulunacak; bazıları da şirketin neşriyatı vasıtasıyla şimendifer inşaa etmek, maden işletmek, büyük fabrikalar açmak gibi teşebbüsat-ı cesime-i iktisadiye ile alaka ve ünsiyeti haiz olacaktır. İşte bu naçiz defterin Osmanlı Gençliğine bir gaye-i emel olarak vermek istediği terbiye-i iktisadiye ve teavüniye budur.

Mekatib-i heyet-i idare ve talimiyesinin bu samimi emele kalben iştirak edeceklerine şüphe etmediğimiz gibi teşebbüsün ileri gitmesi ve terakkiyât-ı daimeye muzır olması için ibraz etmelerine hacet-i mes eden himmet ve faaliyetten dahi içtinab etmeyeceklerine ümidimiz ber kemaldır.

Teşebbüsün ilk hatvesi olmak üzere, buna havahiş gösteren Osmanlı gençlerine ve velilerine, gerek artırma sandığı ve gerek teavün şirketi hakkında etraflıca malumat vererek zihinlerini tenvir etmeyi münasip gören bu naçiz defter sinemalı bir konferans tertib i'tâsını düşünmüştür. Cüz'î bir duhûliye ile husule gelecek olan parayı da şirketin masarif tesisinesine tahsis etmeye karar vermiştir.

Konferans için, defterinizdeki "Ortaklık" makalelerini tahrir eden Ahmed Cevad Beye müracat edin. Mûmâ-ileyhde ricamızı maal memnuniye kabul etmiştir. Genç dostlarımızın kabdaki tafsilat-ı lazimeyi okuyup bu konferansa gelmelerini, velilerin dahi kendilerine refakat etmesini temenni ederiz.

2.1.29. Genç Dernekleri

-Mukaddime-

Elbette hepiniz duydunuz. Bir seneden beri Osmanlı gençliği, Genç Dernekleri teşkilatını yaptı. Bu sayede istikbal için sağlam vücutlar, gayyur askerler sahibi olacağız. Mütteliklerimiz bizimle iftihar edecekler, düşmanlarımız da ilelebet titreyecektir. Genç derneklerinde yapılacak pek faydeli ve hoş oyunlar bize mahir, idraklı, kuvvetli, zeki bir gençlik hazırlayacaktır. Bunlara sıhhî yaşamının usulü, kaza ve vukuunda yapılacak tedbirler, muavenetler öğretilmektedir.

Gençler bütün oyunlar, dersler sayesinde neşv ü nema buldukları zaman rehber olacaklardır. Bugün derneklerin ehemmiyet ve fevâidi takdir edilmiş, her tarafta talimler icrasına mübâşeret olunmuştur. Hatta Samsun, Tokat, Sivas, Diyarbakir, Urfa ve keza Suriye gibi uzak mahallerde bile teşkilata ehemmiyetle devam olunmaktadır. Bilhassa tekrar sulh iade edildiği zaman bütün memalik-i Osmaniye dahilindeki her mıntikanın mahallî dernekleri olacaktır. Lakin şimdiden rehberlerimizin çok olduğu yerlerde mahallî dernekler teşkil etmeliyiz.

“İleri, daima ileri!” sözleri genç derneklerinin ruhu ve maâlî ve terakkiye sâikdir.

Ey gürbüz ve dinçler! Ey Osmanlı İmparatorluğunun istikbalini hazırlayacak yavrular! Bu sözler, kalbinizde yer tutmuş olduğu halde hepiniz Genç Derneklerisancağı altında toplanınız. Ve mazisi gibi istikbali de parlak olan Osmanlı İmparatorluğuna daha parlak bir saadet daha fazla bir terakki ve rikkat ihzarına gayret ediniz.

- I -

“Sabah” gazetesi halktaki cehaletin sıhhat-i umumiye için büyük bir tehlike teşkil ettiğini beyandan sonra ahalinin temiz bulunmak ve hükümet tarafından tanzim edilen hamamlardan layıkıyla istifade etmek hususlarında lakayd davrandığından bir lisan-ı şikâyetle bahsediyordu.

Her talebenin, bütün vücudunu sık sık yıkaması, elbiselerini layıkıyla temizlemesi ve çamaşırlarını vakt-i zamanında yıkatması ve bu suretle sıhhatine dikkat etmesi birinci

vazifesidir. Bundan bir sene evvel Genç Derneklerimüfettiş-i umumiliği tarafından “Kavâid-i esasiye-i sihhiye ve hastalık veya kaza vukuunda yapılacak tedâbir-i evveliye-i sihhiye” hakkında üç numaralı bir mecmua neşredilmişti. Genç derneklerine mensup olan sizin gibi gençler, hepiniz bu mecmuanın muhteviyatını öğrenip tatbik etmelisiniz. Bunun için her zaman muallimlerinizden tekrar tekrar bu hususta malumat vermelerini ve göstermelerini talep ediniz. Çünkü ileride ikmal-i tahsil ettiğiniz zaman Osmanlı Genç Derneklerirehberi olacaksınız ki bu surette yalnız bütün Genç Dernekleritalimlerini yapmak ve göstermekle kalmayıp aynı zamanda her yerde ve bütün hayatınız müddetince nerede bulunursanız oralarda ahaliye adem-i taharet ve nezâfetin tehlikeli olduğunu anlatmaya çalışmalısınız. Halkın bir kısmı hastalıkların birtakım cin ve periler tarafından îkâ’ edilmekte olduğuna inanmaktadırlar. Fakat mektepli olan sizler bunun hakikat olmadığını bilmelisiniz. Hastalıkların esbâbı mikroplar olup bu mikroplarda bit, pire, sinek, ve emsali böcekler tarafından bir insandan diğerine geçmekte ve pislik olan taharet olmayan yerlerde en ziyade bulunmaktadır. Binaenaleyh bu gibi böcekleri her yerde itlâf etmeli ve her yerde pislikler def edilmelidir. Ancak, böyle olursa, memleketteki hastalıklı adamların adedi azalabilir. Bir memleketin en büyük serveti ve en kıymetli temellükü nedir bilir misini? O memleketin kuvvetli ve sıhhatli ahalisidir. Bunun için her bir insan hayatının büyük bir kıymeti vardır ve bu hayat vatan için, mümkün olduğu kadar uzun müddetle muhafaza edilmelidir.

Osmanlı Genç DernekleriMüfettiş Umumiyesi

T D, C.2, S. 40, s.647

Mirliva: Fon Huf

2.1.30. Keşşâfın Muhtırası

Araziden İstifâde

Keşşaf, araziye tetkik ve keşf eder. Ondan istifade eder ve kimseye görünmeden hareket edebilir.

(Manialı yerlerde atlayarak, açık yerlerde koşarak, görünmek istemediği mahallerde gizlenerek gider.)

Duvar, hendek, ırmak gibi maniaları geçmeğe alışmalıdır.

Kol: Kol, bir ormanı, bir köyü, bir çiftliği hülasa meçhûl bir yeri istikşâf için akıllı dört keşşafdan mürekkeb olur ki, bunlardan biri kol başı olur.

Nöbetçi: Nöbetçi arkadaşlarının muhâfazasına memur olan keşşafdır. Nöbetçiyi muhafaza edeceği şeyleri görüb gözetmeğe muvaffak olan ve bir baskına uğramak ihtimali olmayan bir mahalle koymalıdır. Binaen aleyh açık arazide ve en önde, kendini bir ağaç veyahud çit arkasına saklamış bir halde durabilir. Yalnız sık ağaçlık gibi yerlere pek yakın durmak, gelmesi muhtemel olan düşmanı görmeğe mani olduğu gibi fabrika, değirmen gibi gürültülü binalara sığınmak da işidilmesi lazım gelen seslerin duyulmasına mani olduğundan muvafık değildir. Çünkü maksadı temineylemez. Umumiyetle gündüz yüksek mahallere gece de bilakis dere içlerine, vadilere nöbetçi ikame olunur. Zira gündüzün tepeden her tarafı gördüğü gibi, gece de derenin içerisinde yukarıdan gelen kimsenin sade çizilen siyah şekli, her kısmını görür.

İyi görmek, iyi işitmek, iyi duymak için nöbetçi başını sargı ile sarmamalı ve kulağına da pamuk falan tıkamamalıdır. Tütün içmesi de katiyen muzırdır. Çünkü bilhassa gece ateşi görülür ve vücudu düşman tarafından keşf olunur.

Nöbetçi tayin olunan keşşaf bir ağaç, bir tepe bir çiftlik gibi muayyen bir noktayı hiza alarak mevkiini ve muhafazaya memur olduğu mahalli bir daha unutmamak üzere tayin eder.

Keşşaf geçtiği arazideki mezruatı katiyen tahribden içtinab etmelidir.

İz: Keşşaf kendinden evvel gidenlerin bırakmış oldukları izleri (insan, at, bisiklet araba gibi) keşf ile anların takibine alıştığı gibi duman, toz, aks-i ziyâ gibi eserlerden de müessire-i intikale yani duman görürse orada ateş yandığını anlamağa toz kalkmış görünce at veya araba gibi bir binitin geçtiğini tahmine alışmalıdır.

Bir Ayakkabının İzini Kopya Etmek: Bir ayakkabının izini kopya ederek onun sahibi hakkında tahkikat yapmak o izin en geniş eni ve en uzun boyu ölçülür. Topuk genişliği ve topukda kaç çivi yeri olduğu tetkik olunur. Daha iyisi bu ebade nazaran o

izin bir örneği kâğıt üzerine çizilir ve çivi yerleri muntazaman gösterebilir. Bu suretle elde dilen kalıba göre onun sahibi hakkında tedkikat yapılabilir.

T D, C. 2, S. 27, s. 444

Nakli: M. B

2.1.31. Mekteplerde Tarihi Temsiller ve Terbiye

Bizde şimdiye kadar tiyatro, yahut temsil; iki tarzda telakki edile gelmiştir: bazılarımız buna “Mekteb-i edeb” diyoruz; bazılarımız da “Lubiyyât!” diyerek istihfaf, hatta istihkar bile ediyoruz. Bu iki zıt hüküm, ikisi de doğrudur; ancak ikisi de yerine sarf edilmek şartıyla: Tiyatro, bir mekteb-i edebdir; eğer tiyatro, tiyatrodan beklenen terbiye-i hissiye ve ahlâkiyeyi temin edecek şerâitde veriliyorsa. Tiyatro, aynı zamanda bu hissini, bu ahlâkın katili de olabilir: Eğer tiyatro, meşrû ve terbiyevî hedefini gaib etmişse. İşte - bizim ekseriyet itibariyle – bir eğlence, bir sefâhet mevkiinde görmekte devam ettiğimiz tiyatrolar; Avrupa ve Amerika mekteplerinde doğrudan doğruya bir terbiye vâsıtası gibi kullanılmaktadır. Yeni usûl terbiyenin tiyatroya atf ettiği ehemmiyet; muhtelif nokta-i nazarlardandır. Bir kere tiyatro; terbiye-i vataniyenin âmilidir. Husûsiyle tarihî temsillerde bu vatan duygusu son derece faâliyete gelir. Çünkü tiyatro; mazinin dirilmesi demektir. Tarih-i millînin ....., ikbâlleri sahnede temsil edildiği zaman; her kalb bu canlı, şanlı vakayii tesirlerini şiddetle his eder.

Hususiyle vekayii temsil eden çocuklar; temsil eyledikleri eşhasın ruhuyla, ahlakıyla yaşayarak bu büyük adamların şahsiyetini takınırlar ve onların duygularından, ahlaklarından bir şey kazanırlar. Tiyatro; yalnız tarihi duymak için değil, anlamak, öğrenmek için de lâzımdır. Bir de, tarihî temsiller; kahramanca savletlerin, âlicenâbâne hareketlerin sahnesidir. Bu cüretleri, bu hareketleri – velev suni olsun – yapan çocuklar, gençler bunlardan da bir duygu, bir emel kazanırlar. Taklid meyli, istidâdı; çocukları o büyük kahramanların efâlini taklide ve temlike sevk eder. Mekteb temsillerinden beklenen diğer bir menfaat de çocukları serbestce, muntazam ve yüksek sesle söz söylemeğe alıştırmaktır. Mektebin derslane hayatında böyle bir idman için fırsat pek de zuhur etmez. Talim ve terbiye ile alakadar olanlar, bu temsillere diğer bir ehemmiyet daha atf ediyorlar ki o da terbiye-i ictimâiye

noktasındandır: Sahne; arkadaşlar arasında toplanmak, anlaşmak ihtiyacını tesis ediyor. Birbiriyle uzlaşamayan, dâimâ kavga eden çocukları muntazam ve ahenkdar yaşamağa alışdırıyor. Avrupa ve Amerika'nın, hatta pâyitahtta mevcut Rum ve Ermeni mekteblerinin, tesirât-ı hissiye ve ahlâkiyesinden bu derece istifâde ettikleri temsiller; şimdiye kadar maa't-teessüf bizim mekteb terbiyemizde yer bulamamıştır. O derecede ki ne zaman temsillerin mekteb terbiyesine idhâline teşebbüs edilmişse “Çocuklarımızı oyuncu mu yapacaksınız!” diye âileler tarafından itiraza uğramıştır. Bizim Rumeli'de uğradığımız müdhiş hezimetin âmillerini tedkik edenler, bunun kısmen terbiye-i vataniyemizin inhitâtından tevliid ettiğini takdir ediyorlar. Ve yavaş yavaş tiyatronun ve mekteplerde tarihî temsillerin de mevkiî takdir olunmağa başlıyor. Biz de bu nüshada bu seneden itibâren yeni talim ve terbiye usullerini tatbika başlayan Fındıklı'da (şemsü'l-mekâtib) mektebinin tarihî temsillerine aid bir manzarayı derc eyliyoruz. Levhanın içerisindeki on on iki yaşında çocukların kahramanca vaziyetlerini tedkik edenler; tarihî temsillerin terbiye-i askeriye ve vataniye için ne müessir bir âmil olduğunu bedâheten teslîm ideceklerdir.

T D, C. 2, S. 30, s. 482

Defter

2.1.32. Yeni Padişahımız – Cülûs-i Hümayun Münasebeti ile

24 Ramazân Çehâr-şenbe günü akşamı sevgili pâdişâhımız (Beşinci Sultan Mehmed) hazretleri ruhlarını Allah'a teslim ile milleti mâtem içinde bıraktılar.

Fakat 25 Ramazân perşembe günü ..... ve ikbâl ile ve yarım asırdan fazla bir zamandır (Sultan Abdülaziz Han)'dan beri ilk defa olmak üzere bir (hal')i müteâkib olmaksızın Osmanlı tahtına revnakbahş olan yeni pâdişâhımız, mukaddes babamız Altıncı Sultan Mehmed Vahideddin Han hazretlerinin culûsleri ve bilhassa onların mümtaz şahsiyetleriyle cidden bir gezide hasletleri giderimizi unutturdu. Kalbimizde büyük ümit nurları parladı...

Bu münâsebetle, mekteb ve meslek hayatımda en büyük ve muhterem üstadım olan vaka-nüvîs ve meclis-i âyân birinci re'îs vekil-i âlîsi Abdurrahman Şeref Beyefendi hazretlerinin lütuf buyurdıkları makaleyi karie ve karilerimize hediye ediyorum.

Culûs-i Hümayûn Münâsebetiyle

Devlet-i ebed-müddet-i Osmaniye’de, altı asırdan ziyâdedir, taht-ı saltanatta aynı isimde iki birâder yekdiğerini istihlâf etmesi birinci defa vuku buluyor. İsim nebî-i müteyemmdir. Pâdişâh-ı nevcâhımız Sultan Mehmet’lerin altıncısıdır. Ve altıya bâliğ olmuş başka isimde pâdişah yoktur. Sultan Muratlar (5), Sultan Mustafalar (4), Sultan Osman ve Selimler (3)’dür.. ilh..

Tarih derslerinde dört evvelkileri okudunuz. Husûsiyet-i hallerini ben de ayrıca size beyân edeyim:

Sultân Mehmet Han-ı Evvel “Çelebi” lakabıyla mülakkab olup Yıldırım Bayezit’in küçük mahdumudur. Ankara vakasının neticesi olan perişanlıkta şehzâdegân içinde gerek mevki ve haysiyet-i zâtiyesini gerek âbâ ve ecdâdının şeref ve celâdetini muhâfaza eden kendileri olmuşdur. “Devr-i fetret” tabir ettiğimiz on buçuk senede vazife-i mülkdârîyi bi-hakkın ifa ile gayetle yorulmuş ve kavgalarda kırka karib yara almış olduğundan pek kuvvetli olan bünyesi rahnedâr olarak saltanatı ancak sekiz sene sürmüş ve tarihimizde “Bânî-i Sânî-i Devlet” ünvanını kazanmıştır. Hizmetinin ne mertebe yüksek olduğu bundan anlaşılır. Vefatı, o zamanın icâbâtından olmak üzere, kırk iki gün saklanmış idi. Bursa’nın en zarif binalarından olan “Yeşil Cami” leri kurbundaki türbede medfûndur.

“Sigetvar” da vefat eden (Sultân Süleyman Han-ı Kanunî)’nin vefatları da kırk sekiz gün saklanmışdı.

“Fâtih-i Konstantiniyye” Sultân Mehmet Han-ı Sânî “Ebu’l-Feth ve’l-Magazî” ünvanıyla yâd olunur. Tahsîl-i vâsi’, ma’lûmât-ı kesîr, fütûhât-ı cesîm, tasavvurâtı âlî ve siyâseti metîn ve muhît idi. En büyük pâdişâhlarımızdandır. Balkan yarım adasını livâ-yı gâlibiyeti altına aldıktan sonra Osmanlı’nın keskin kılıcını İtalya’ya sevk edip “Otranta”nın fethiyle kıta-i mezkûrenin istilâsına besmele çekmiş idi. Nakl ederler ki büyük mahdumu Sultân Bâyezîd-i Sânîye, saltanat-ı Osmanîyeye ve küçük mahdumu “Sultân Cem”e, İtalya hükümdârlığına vâris olacak suretde ayrı tarzda terbiye verdirmiş idi. Fakat kendisinin irtihâli ve evâmir-i azîmi deruhde eden Gedik Ahmet

Paşa'nın az müddet sonra vefatı Roma İmparatorluğu tasavvur-ı bülendini akim bırakmış idi. Küçüklüğünde hırçınlık edip derse çalışmaz imiş. "Mollâ Gürani"yi muallim tayin etmişler; hoca efendi dershâneye değnekle gelmiş ve çalışmayan talebeyi döğmek âdeti olduğunu anlatmış! Ondan mütenebbih olarak hem tahsilde fevkalâde ikdâm ve hem de hocasına büyük âsâr-ı muhabbet ve ihtirâm göstermiştir. Mollâ Gürani kendinden kendinden sonra vefat etti ve Sultân Bâyezid-i Hân-ı Sâni "Pederimin hocasıdır" diye cenaze namazında bulundu. İşte muallime hürmetin en güzel misali budur.

Sultân Mehmet Hân-ı Sâlis, ecdâd-ı azâmı mertebesinde gazavât ile meşgul olmadı. Mamâfih Avusturya seferine bizzat çıkıp Macaristan'ın en şimâlî mevkiinde olan "Eğri" kalesinin fethinde bulundu.

Sultân Mehmet Hân-ı Râbi, yedi yaşında culûs etti ve bade'l-culûs sünnet düğünü icra kılındı. Ahd-i saltanatı kırk bir sene sürmüş ve Köprülüler'in sadâretiyle iştihâr eylemiştir. Zamanında Köprülü Mehmet Paşa ile oğlu Fazıl Ahmet Paşa müteâkiben yirmi seneden ziyade sadrazam olmuşlar ve devletimize büyük büyük hizmetler görmüşlerdir. Bu pâdişâh av meraklısı olduğundan berren ve bahren sık sık ava gider idi. Onun için "Avcı" telkîb olunmuşdur. Râkib olduğu müzeyyen (kadirga) bahriye müzesinde elyevm mahfûzdur.

Sultân Mehmet Hân-ı Hâmis, hakiki bir meşrûtiyet pâdişâhı idi. Milletini çok sever, hiç kimsenin burnu kanadığına ve karıncanın bile incindiğine râzı olmaz; şefik ve kerîm ve halîm ve selîm ve kalbi rakîk, yüzü nurlu bir şehri-yâr-ı melik-i nihâd idi.

İşbu Ramazn-ı şerifin yirmi dördüncü günü yetmiş altı yaşında mürtehil-i dâr-ı naîm olmuşdur. Pâyitahtımızın kilidi mesâbesinde olan Çanakkale Boğazı düşmanlar tarafından biri Sultân Mehmet Hân-ı Râbi ve diğeri Sultân Mehmet Hân-ı Hâmis zamanında vuku bulmuştur ve ilk muhâsara Venedikliler ve ikinci muhâsara İngilizler ve Fransızlar tarafından icrâ edilmiştir. Her ikisinde dahi Tefvîk-i bârî yâver olup bahâdır ordularımızın gayret ve müdâfaaları sayesinde düşman makhûren tard olunmuş ve nusret-i ilahîye mübarek sancağımızın yüzünü ağartmıştır.

Osmanlı pâdişâhları meyânında en çok saltanat süren Sultân Süleyman Hân-ı Kanûni (46 sene) ve en az saltanat süren Sultân Murat Hân-ı Hâmis (93 gün) ve en ziyâde

muammer olan Sultân Orhan Gazi (81 yaşında), en genç cülûs eden Sultân Mehmet Hân-ı Râbi (7 yaşında), en müsenn cülûs eden Sultân Mehmet Hân-ı Hâmis (65 yaşında), en genç vefat eden Sultân Osman Hân-ı Sâni (18 yaşında) dır. Bizde mine'l-kadîm istimâl olunan tarihler “ Sinîn-i Kameriye-i Hicriye ” üzerinedir. Sinîn-i şemsiye ile hesap olunduğu taktirde noksan zuhûr eder.

Heman Cenâb-ı Hak hâlâ halife ve pâdişâhımız Es-Sultân ibnü's-Sultân Mehmet (Vahideddin) Hân-ı Sâdis hazretlerini birader-i vâlâ gehreleri müstağrak-ı nûr-ı rahmet oldukça serîr-i şevketmasîr-i Osmanîye'de ber-karar ve memâlik-i mahrûse-i şâhânelerini her türlü niam-ı terakkiden vâyedâr buyursun âmîn.

T D, C. 3, S. 57, s. 914

Abdurrahman Şeref

2.1.33. Millî ve Dinî Terbiye

Evvelki hafta, Cuma günü Dârü'l-muallimîn tatbikat mektebinde, İstanbul İnâs Sultanîsi ana sınıfının tevzî-i mükâfâtı yapılıyordu. Ben de bu merasimde, bir zâir sıfatıyla bulundum. Mini mini yavrularımızın gösterdikleri fevkalade muvaffakiyetler kalbimde hakiki ve büyük sevinçler uyandırdı; âti için ümitlerim bir kat daha arttı.. Çok kere, herkesle beraber, bu vatab yavrularının hayran olduğum hünerlerini alkışlamaktan kendimi alamam. Fakat ne yalan söylemeyeyim! Merasim salonundan ayrılırken ilk hissimi taşıyıyordum. Şimdi yüreğim sızlamış bulunuyordu.

Vicdanımın ilhamını bu sahifelere naklederken düşünüyorum. Acaba bundan muğber olacaklar da var mı?

İnâs Sultanîsinin ana sınıfı bütün varlıkları arasında iki yokluk göstermişti:

Millî ve Dinî Terbiye

İtirafa mecburum ki; tevzî-i mükâfât merasimi devam ettiği müddetçe bu mühim akidenin noksanı bütün vuzûhuyla göze çarpıyordu. Şüphesiz bunun sebebini uzakta

araştırmağa lüzum yok.. Yalnız çocukların (şive) ve (tavır)'larını tetkik etmek bu hususta en iyi fikri almağa kâfidir. Mesela; öyle zannederim sahnede ibrâz-ı hüner edenlerin hangi millete mensup olduğunu bilmeyen bir yabancı o sırada içeri girseydi, hiç şüphesiz, kendisinin bir ecnebi mektebinde bulunduğunu iddia edecekti!!.

Bir kere zavallı tâlibân ve talebede Osmanlı şivesi nâmına bir şey yok bilfarz:

(Ne tâlisiz) sözü: (Ne tâliksiz) şekline girmiş, (sürûr) kelimesi (Surur) diye okunuyor, (bâhâr) diye telaffuz ettiğimiz (bahâr) kelimesi ise (beher), (şatır) kelimesi de (şetir) suretinde sâmiayı tahriş ediyor...

İnsan, altı ay zarfında, cidden büyük bir istidat gösteren mini minilerin muvaffakiyetleri karşısında, zâhiren küçük kalan bu hataları affetmek istiyorken birden yanıldığını anlıyor. Şimdi sahneye bakınız:

Küçük bir hanım, (çiçekçi kızı) rolünü yapmak üzere meydana çıkıyor, hazîn sedâsıyla herkesi ağlatıyor, tam bu sırada garip bir ses kulaklarda çınlıyor:

Semada var pederimiz!!!....

Ve sonra bu sözleri söyleyen küçük İslâm hanım, diz çöküyor, tıpkı bir ecnebi mabedinde yapılan ayini, tasvir ve taklit ediyor...

Merasimin sonuna yakın da: Madam Sıvacıyan'ın, yegâne şâkirdi, Abdurrahman Efendi, mektebine veda ederken; orada duran Türk ve İslam muallimesini hiç de kale almayarak:

Gel Madam öp beni...

Diyor ve madamın, takbîlini müteakip tevezî-i mükâfâtın son perdesi de kapanıyor.

Buracıkta iki söz söyleyeceğim: Madam Sıvacıyan, (Madam Forobel)e refâkat etmiş, zeki bir simadır; fakat İslam alemine kısmen olsun yabancı olduğu için bizim millî ve dinî terbiyemizle alâkası o nispette azdır. Binâenaleyh bu noksanı telâfi etmek ve zavallı yavruları (Türklük) ve (İslamlık) aleminden uzaklaştırmamak keyfiyetini daha

başka bir zâtın cümle-i vazâifinden olmak lâzım gelirdi.. Beni müteessir eden âmillerden biri de bu idi. Ancak ümidimi yaşatan bir cihet varsa o da bu satırları karaladığım sıralarda nezâret-i celîlenin bu meseleye lâyık olduğu ehemmiyeti atfederek merci-i âidine lâzım gelen tenbihâtı icra kılmış olduğunu haber almaklığımdır..

T D, C. 2, S. 29, s. 465

Muallim Ahmet Hâlid

2.1.34. Talebe Hayatı

Mâzîden İstikbâle...

– Mekteb-i İdâdiye Mezunlarına –

Bu sene mekteb-i tâliyeyi ikmâl edip meslek intihâbı kaygısına düşecek evlatlar! Siz küçük yaşınızdan beri mâzî ile hayli uğraştınız. Şimdiye kadar gözünüzün önünden hiç ayırmadığınız kitaplar, haritalar, bâ-husus tarihler.. Hep mâzî idi. Onları okudunuz, gördünüz, anladınız.. Metin kalplerinize milliyet duyguları kin, intikam hisleri nakşolundu. Geçmiş zamanlardan topladığınız bütün bu kuvvetler – zamanında yoluyla sarf etmeği bilerseniz – âtî için size birer güzel sermayedir.

Fakat yalnız mâzîyi bilmek, ona merbût olmak cidâl-i hayatta muvaffakiyeti temin edemez, bugün önünüzde ondan şüphesiz daha mühim, ayağınızı basmak üzere bulunduğunuz koca bir istikbâl var; bunu anlamak, öğrenmek, hele görmek daima görmek lazım.. Zira mâzî ile istikbâl muvaffakiyetin iki kutbudur. Bunları yekdiğerinden ayıran, yoluyla birleştiremeyen milletlerin rehğüzârında, mümkün değil şerâre-i intibâh parlayamaz.

O halde genç ve fakat tecrübesiz yavrular! Geliniz etrafıma toplanınız. Sizinle henüz girmekte bulunduğunuz bu yeni âlem hakkında hasbihal edelim. İlerlendiği nispette sarplaşan o dikenli sahada acemi ayaklarınızı nispeten az incitecek emin izler bulmağa çalışalım.

Bizim gibi irfânen öksüz milletlerin evlatları daima kendi kendilerini düşünmeğe mecburdur. Yavrularının âfisini görür, düşünür, mesleğini istidadına göre tayin eder münevver ebeveyn, daha memleketimizde pek nâdirdir.

Ber-mutâd bu sene de diplomasını eline almış nice gençler, ziyâyâ karşı düşünmeden hücum edip fena halde aldanan pervaneler gibi, muhteşem Dârü'l-Fünûnların yaldızlı kapılarına üşüşecekler.. Kim bilir belki bu satırların okunacağı zamanlarda hukuk, edebiyat, mülkiye koridorlarında güzîde gençlerimizin binlercesi, isimlerini ağır ciltli tarihî defterlere kaydettirmek kaygısıyla kan terler içinde meşgul olacaklar!..

Zavallı tecrübesizler, bu saf halleriyle, kendilerine merbût olan mukadderat-ı vatanîde – etmek parasına mukabil – kırk sene küflü kağıt mahzenlerinde uyutmağa sürüklüyorlar!!..

Ancak birkaç müstesna zekâlardan gayrisine kanaatkâr, mahdût gayeler temin edebilen bu mekteplere pür heves koşan gençlerden ale'l-ıtlâk birine hukukî veya Dârü'l-Fünûnî (tıbbiyeye, mühendis mektebine, sinai-i nefiseye veya Halkalı'daki ziraat mektebine) neden tercih ettiğini bir sorunuz. Alacağınız cevap, ne olacaktır bilir misiniz? İntizar eyleyen suallere maruz kalanlarda görülen mütereddît ağızlardan dökülen birkaç cılız, bî-manâ, mahcup kelimât, daha doğrusu koca bir hiç!!

Ey genç Osmanlılar! Şimdi size sorayım: Saha-i istikbâle böyle emelsiz, azimsiz, gagesiz, miskin adamlarla girenlerden bu vatan ne hayr-ı memûl edebilir? Baba koltuğundan, resmiyet kanadından cüdâ düştüğü anda öleceğine kail, bu korkak, mahcup kabiliyetle yirminci asırda yaşamak, hele yükselmek kabilmidir?

Sizi hükümete bâr olmaksızın yaşatacak ve nâil-i refâh edecek işlere alıştırarak, hayli mekteplerimiz var. Onlara niçin rağbet etmeyip de bize doğru agûşunu açan refâhtan mahrûm kalıyorsunuz?

Memleketimizin selâmetini hayırlı sakfları altında saklayan ziraat mekteplerine neden koşmuyorsunuz? Bu ihmalinizin yüzünden, babalarınız, hayat fışkırmaya müsteid tarlalardan hâlâ bire beş almak için eski sapanlar arkasında bellerini büküyorlar...

Memleketimizde (dişçilik, eczacılık, baytar, sinai, ticaret) mektepleri gibi müddet-i tahsîliyesi nispeten kısa, meşguliyet-i talimesi her kafaya müsait müesseseler var.

Bunlardan da İslam olarak neşet edenler hâlâ parmakla sayılacak derecede azdır. Halbuki bu gibi sınıai hakkıyla öğrenip tatbik edenler ayda otuz, kırk liraya para bile demiyorlar.

Bir milletin alnını yükseltecek, benzine hayat, ruhuna azim ve sebat verecek kuvvet – kim ne derse desin – servettir.

Arasında yaşamağa mecbûr olduğumuz bu “say ve kuvvet” asrında hakk-ı hayatın muharriki altından olduğunu artık bilelim. Temeli o sıcak, o mûnis maden üzerine kurulmayan vatanların yükselmeyeceğini anlayalım..

Mercan Mekteb-i Sultanîsi Müdürü

T D, C. 1, S. 10, s. 145

Muallim Abdülfeyyâz Tevfik

2.2. Şiirler:

2.2.1. Akın

Bir ses geldi uzaklardan bir gece vakti,
 Tozu duman ediyordu çavuşun atı.
 Kumandanın emri varmış: Bir geçit yeri
 Moskoflardan alınacak, bölük ileri!
 Boru çaldı, hep çadırlar birden esnedi!
 Yol üstünde bölük durdu, atlar kişnedi.
 Yarım saat geçmemişti, herkes hazırды,
 Bir işaret hayvanları şaha kaldırdı.
 Gün doğmadan akıncılar koyuldu yola;
 Köy kızları bağıldılar: uğurlar ola!
 Türk erleri duymaksızın soğuğu, karı,
 Doğan gibi atıldılar yokuş yukarı.
 Bir sel gibi yamaçları geçip ezdiler,
 Rüzgâr gibi tepelerde esip gezdiler.
 Son tepeye güneş ile birden doğdular:
 Al bayraklar dar geçidi kana boğdular
 Korkusundan alıklaşan kazak taburu
 Bu akından kaçmak için öttürdü boru.
 Atlarından duman çıkan ileri kolu,
 Dolu dizgin, yalın kılıç tutmuştu yolu.
 İstanbul, 1332 [1916-1917]

T D, C. 2, S. 32, s. 517

Âkil Koyuncu

2.2.2. Şanlı Şahin¹

Fethi²'nin Annesi'ne

Ey sevgili güzel kadın
Kırpiklerin kanla dolmuş
Başındaki kınaların
İki günde ak pâk olmuş

Hiç bekleme, umma, bakma
Önündeki ıssız yola
Hicranınla bizi yakma
Boştur sorma, sağa sola

Ninem, ninem! Durma mahzun
Gelmeyecek güzel fethin
Ulaştığı yer pek uzun
Gitti koca şanlı şahin

Ona duâ eden elim
Bırak silsin gözlerini
Onu yâd eyleyen dilim
Bırak döksün sözlerini

Boynu bükük durma ninem
Şansız evlat boyun bükür,
Fethin için tutma matem
Şanlı oldu o genç asker

Ağlamaktan kısık sesin
Niçin sana keder uştu
Zayıf alnın secde etsin

---

¹ Terzi Osman Bey'in kızı, küçük kerîmesi, Müfide Hanım tarafından söylenmiştir.

² Fethi ilk hava şehididir

Çünkü fethin yere düştü.

Ellerini kaldır ninem
 Bir Türk eli çekik durmaz
 Bil ki senin o muhterem
 Yavrun idi gökte pervaz

Ninem ninem, gülsün yüzün
 Bak kaç tane kurbanın var
 Müslüman'dır senin özün
 Yas yaraşmaz imanın var

Vatan için ister isen
 Bezi âda hilâl olsun
 Sus ağlama, ciğerpâren
 Cennetinde rahat bulsun

İster misin fethiceğın,
 Geceler gelsin sana?
 Fatihâ'yla eyle tezyîn
 Yıldızlarla gönder ona

T D, C. 1, Ö S, C. 1, s. 12

Aka Gündüz

2.2.3. Osman Gazi Kurultayda

(Han intihâb edildikten sonra)

Osman Gazi:

Beyler, ağalar! Ey yüce kurultay!
 Biz bir oymağız ki elimizde yay
 Doğudan gelmişiz Batı'ya doğru
 Bize yol göstermiş Güneş ile Ay

Kurultay (Hep Bir Ağızdan)

Tanrı buyurdu

İle duyurdu

Sancakla geldik

Aldık bu yurdu

Osman Gazi:

Tanrı'nın iliyiz, yasamız vardır

Demir çarık, demir asamız vardır

İstanbul şehridir dünya güzeli

Onu almadıkça tasamız vardır.

Kurultay:

Uyarak aya

Geldik buraya

Eşsiz güzeli

Rum'dan almaya

Osman Gazi:

Rumeli bir hızda bizim olacak

Akdeniz donanmam ile dolacak

Osmanlı geliyor dendiği anda

Ünlü kralların rengi solacak

Kurultay:

Yasa doğacak

Zulmü koğacak

Nerede il-kıran

Varsa boğacak

Osman Gazi:

Bir elde yasamız bir elde Kur'ân

Saçacağız adli her yere, her an

Türklükle İslamlık kardeş olacak
Fark edilmeyecek halife, kaân

Kurultay:
Sancağımız al
Damgası Hilâl
Üstü yazılı
Lafza-i celâl

Osman Gazi
Bir gün uyanacak Türk'ün dehası
Anlayacak nedir yurdun manası
Milli bir irfana doğru gidecek
Gerçeğe dönecek eski rüyası

Kurultay:
Demez taş, kaya
Yürürüz yaya
Türk'üz, gideriz
Kızıl elmaya

T D, C. 1, Ö S, s. 2

[Ziya] GÖKALP

2.2.4. Halka Doğru

(Kopernik)'ten evvel güneş, yıldızlar
Her gün yerin etrafında dönerdi,
Hepsi bizim için göğü yaldızlar,
Bizim için ışıldardı, sönerdi...

Bu heyetçi dedi: "Hayır, gök yerin
Çevresinde dönmez, dönen topraktır;
Yer merkezi değil bütün şeylerin;
Biz bir hiçiz, bu şan bizden uzaktır!"

Bunun gibi eski irfan çağında
Okuryazarlardı halkın kiblesi...
Yeni hayat dedi “Hayır, muktedâ
Halktır, (dehâ) ancak onun cümlesi...

Okumuşlar! Bırakınız gururu,
Milli harsi öğreniniz milletten...
O vicdandır, sizse onun şuuru
Gönsüz şuûr uzak değil cennetten...

Doğru san’at, doğru ahlak, doğru din
Hep ondadır, halk içine dalınız;
Dâhi gibi her hatadan pâk, emîn
Olmak için, feyzi ondan alınız!...”

T D, C. 2, S. 51-52, s. 817

Ziya GÖKALP

2.2.5. Anadolu

Anadolu!... Sultan Osman'ın yurdu.
Tuğrul Bey'in konağıdır o iller!¹
Milletimiz orda doğdu, büyüdü,
Bize ana kucağıdır o iller!...

Osmanlılar unutmasın soyunu;
Anadolu'dan aştık hudud boyunu,
Orda oldu zorlu ateş oyunu,
Ataların ocağıdır o iller!...

Bu devlete orda temel atıldı;
O meydanda canlar alıp satıldı;
Yaylasında zağlı silah çatıldı

---

¹ Konak, menzil, göçüp oraya konulan yer

Kahramanlar otağıdır o iller!...

Hep gaziler ordan gelip geçtiler;
O çaylardan abdest alıp içtiler.
Memleketler fetheleyip göçtüler
Erenlerin durağıdır o iller!...

Bir zamanlar krallardan tac aldık!...
Akan sudan uçan kuştan, bâc aldık!..
Nice yavuz düşmanlardan öc aldık!
Bu kuvvetin kaynağıdır o iller...

Her bir viran köşesinde bir er var!...
Türbelerde nice nice server var!...
Bilmem nerde böyle mutlu bir yer var?...
Ulu Kâbe toprağıdır o iller!..

Ormanında türlü kuşlar ötüşür,
Çayırında gürbüz koçlar itişir;
Tarlasında altın başak yetişir.
Gölgesinde gam dağıtır o iller.

Oradadır asıl Türk'ün oymağı¹,
Cevahirdir bütün taşı, toprağı.
Gümüş akar, çiçek kokar ırmağı,
Defineler yatağıdır o iller!..

Sılasıdır Türk'ün, serde sevdası;
Memlekettir gece gündüz rüyası;
Askerlerin odur gelin odası,
Gönüllerin bucağıdır o iller!..

---

¹ Kabile, soy sop demektir.

“Rıza!” Canım o illere kurbandır,
 Sinesinde yatan, anan, atandır;
 Anadolu asıl eski vatandır.
 Anamızın kucağıdır o iller!..

(Peyam – Nüsha-i Edebiye – 21)

T D, C. 1, S. 21, s. 340 Rıza Tevfik [BÖLÜKBAŞI]

2.2.6. Bahar Rüzgârı

Aydınlatır sıcak güneş
 Ormanları, tarlaları...
 Es baharın hoş rüzgârı!
 Ey baharın hoş rüzgârı,
 Kırlangıçlar nerde şimdi?
 Kış gelince gitmişlerdi...
 Kar yağmadan gitmişlerdi,
 Fakat yazın gelir onlar;
 Artık yok hiç ne kış ne kar...
 Şimdi sıcak! Ne kış, ne kar!
 Hep ağaçlar çiçeklenmiş,
 Yaz zamanı dünya şenmiş...
 Gök, kasaba her yer şenmiş;
 Lakin nerde kırlangıçlar?
 Mavi gök boş, ey hoş rüzgâr
 Gök yüzü boş, tatlı rüzgâr!
 Billûr dere, ipek orman
 Haber bekler uzaklardan

Kırlangıçlar uzaklardan
 Gelsinler; boş yuvaları
 Es baharın hoş rüzgarı!

T D, C. 2, S. 51-52, s. 818

Ömer SEYFEDDİN

2.2.7. Harita Karşısında

Balad

Küçük Zekî Arkadaşım Mukaddim Beye

(Tarihimiz diyor ki: Bir gün Yavuz Sultan Selim cihan haritasına bakarken dünyayı yalnız bir padişaha bile kâfi bulmamış!... Ah...

Bense: Haritalarda Türk illerini süsleyen pembeliğin gittikçe silindiğini görüyor ve ağlıyorum)

Vaktiyle pembe yerler, Osmanlı'nın diyarı

Dünyayı kaplıyormuş, dünya kadar memâlik!...

Sultan Selim, o kakhâr Osmanlı şehriyârı

Dünyayı az bulurmuş, olmuş bu fikre sâlik...

Galip kılıçla mağrur, iklimler geçirdik.

Al bayrağım zemine serperdi pembelikler.

Al bayrağım bizler maziye renk verdik:

Heyhât... O pembe yurdum zulmette şimdi inler!...

Yıllar, asırlar almış kullardan iktidarı;

Kanlar tebdîl etti, biz eski Türk değdik...

Galip kılıcı kırılmış, kaybetmiş iftihârı;

Erkekler âciz olmuş, imanlılarsa müşrik!...

Artık şerefle zillet, tarih için müşârik!...

Gözlerde kalmamış fer, sönmüş cerî ateşler;

Bilmezdik inhizâmı; Eyvâh... Sonra bildik;

Heyhât... O Pembe yurdum zulmette şimdi inler!...

Mazide bilmedik biz; âtiye intizârı;

Âti gelince nâgâh idbâra hayret ettik...

Yükseldi acimizden “Kostantin”in mezarı;

Bir kanlı nâra yâhud bir intikâm işittik!...

Sandık zafer bizimdir, kudsî hududa gittik;

Kudsî hududu lâkin geçmişti Çar ve Kayser
 Âl bayrak etti ric'at; ric'at ki; târ-ı mehlek; bakılacak
 Heyhât... O Pembe yurdum zulmette şimdi inler!...

Nikbetli sam esince yanmış gülün baharı;
 Gülsüz kalıp gülistan gitmiş bütün güzellik!...
 Arzın numûnesinden solmuş şafak nigârı;
 Efsûs o pembe yurda Türk olmayan mı mâlik?

Gâlip gelen hasmile olduk mu biz mütârik?...
 “Ay Yıldız” illerinden çıkmış günâhlı Türkler?...
 Ay Yıldızı” m mı olmuş evvelki nûru târik?...
 Heyhât... O pembe yurdum zulmette şimdi inler!...

Hâtîme

Tanrım, yeter mecâzât; artık cezayı çektik!...
 Arzın numûnesinde az kaldı pembe yerler...
 Bitap kuvmi olsun feryatlar muharrik
 Heyhât... O pembe yurdum zulmette şimdi inler!...

08 Mart 1329 [M. 21 Mart 1913]

T D, C. 1, S. 6, s. 85

Enis Behîc [KORYÜREK]

2.2.8. Ah... Ey Vatan!

Süleyman Nesip Beyefendiye,

23 Kânunusani 1328 [M. 05 Şubat 1913]

Mâbed yıkık, makhûr ‘âbâd;
 Al bayrak olmuş tarumâr...
 Ağlar hilâl, ağlar cihâd:
 Tarih-i şan üstünde âr,
 Mazî bahar, âtî mezar!...
 Bizler miyiz hâsir kalan?
 Şiirim figân eyler nizâr:

Ah... Ey vatan. Ah... Ey vatan!...

Yıldızlar etmiş incimâd
 Feryadım eyler bî firâr.
 Öksüz ve burgun-ımtidâd...
 Tekrar eder âfâk-ı târ.
 Güyâ benim rencîde târ.
 Âciz rebâbımdan çıkan
 Efgânî tard eyler atar.
 Ah... Ey vatan. Ah... Ey vatan!...

Bir an edin tarihi yâd,
 Ah... Ey fezâlar, dalgalar.
 Sizlerdiniz pür-i î'tikâd;
 Ecdâdımın haşmet-i nisâr;
 Yüksek sesinden ra'ş-e-dâr,
 Mağrûr olanlar bir zaman!...
 Tekrar o sestir nâle-kâr
 Ah... Ey vatan. Ah... Ey vatan!...

Tekrar o ses gökten necât,
 Gökten hayat ister, arar...
 Hâin, denî bir gird-bâd
 Eyler bu sesden ahz-i sâr!
 Düşman bulur bir şevk-i hâr
 Köyler yanarken bî emân,
 Gül-zâr olurken nevhezâr;
 Ah... Ey vatan. Ah... Ey vatan!...

Tahkîre ettik inkıyâd...
 Feryatlar, feryatlar!...
 Gel, ne dersin. Ah Ey memât.

Kâfî bu sûzân ihtizâr!...
 Yok istemem bir mevt-i âr,
 Zilletle ölmez mert olan
 Nâmus için ol pay-dâr
 Ah... Ey vatan. Ah... Ey vatan!...

Hislerde yoktur ıttırâd,
 Bazen susar bî-ihtiyâr
 Bazen de eyler iştidâd
 Her kalp olur pür-kâr râr
 Gözlerde şimşekler yanar,
 Sesler uğuldar mest-i şân
 Artık bütün bir sayha var
 Ah... Ey vatan. Ah... Ey vatan!...

Hâtîme

Mecrûh olup göğsüm kanar,
 Yakut-i millettir o kan...
 Olsun kanım bir yâdigâr,
 Ah... Ey vatan. Ah... Ey vatan!...

T D, C.1, S. 16, s. 251

Enis Behîc [KORYÜREK]

2.2.9. Niyaz!...

Masum ve saf yolların üstünde , ey vatan,
 Hasmin sefil ayakları izler bırakmasın;
 Yollar ki: aşinaları ulvî şafakların,
 İzler ki: bir hezimete büyütse hepsi kan!

Ey sümbülî, yeşil dereler hep teraneniz
 Rüya ve gölge bestelesin, kerih bilmesin,
 Rüya ve gölge: mâbet mesuttu gençliğin,
 Efsûs ve kerih: nârâ-idüşmanla muhteriz!

Asûde köylerin mütevekkil çocukları,
 Fersiz bakışlı olmasın, ey rabbi zülcelal
 Köyler ki mescidinde merâkıb durur hilal,
 Gözler ki: hep hilal ile görmüş ufukları...

Yollar ümit ve şana koşarken hıram ile,
 İzlerde Türk'ün izleri olsun müebbeden...
 Rüyalı dalgalar ezeli mest-i zâl iken
 Türk'ün zafer duasını tekrarlasın yine!...

Köyler, köy çocukları serhaddde yollasın
 Gözlerde nur fahrini tarihe işlesin!...
 Ey sermedî hilâl, o çocuklar senin, senin.
 Ey müşfik anne, sen de bizimsin, güzel kadın...

14 Teşrinievvel 1378

T D, C. 2, S. 31, s. 504

Enis Behic [KORYÜREK]

2.2.10. Bağcı ile Çocuk

-Kardeşim Necdet'e-

— Kolay gele bağcı baba!

Elinde bu iri çapa,

Ne kazarsın hep yerleri?

— Dikmek ister öte beri!

Çalışmazsam ben bu yaşta,

Ekmek kalmaz dağda taşta,

— Adam artık ihiyarsın,

Çubuk yakar keyif çatarsın!

Bırak şu sert toprakları,

Beli kıran topakları!

— İyi dedin evlat ammâ
 Akşam kimler bana para
 Kazanıp da getirecek?
 Bu işleri çevirecek
 Var mı benden gayri insan?

— Baba sen bir çırak alsan,
 Kazar o bu tarlaları,
 Eker bütün baklaları,
 Aksakallı koca dede,
 Dinlen artık kulübede.
 Belin iki büklüm olmuş,
 Terli alnın çizgi dolmuş!
 Boş değil mi bu çalışman?
 Gelen yıla sağlam varmak
 Allah bilir pek şüpheli,
 Neden böyle terlemeli,
 Senin ferî sönmüş gözün
 Mahsulleri görmez bütün
 — Ne zarar var ha evlâdım,
 Çalışmaktır hep muradım!
 Varsın ölüm beni bulsun,
 Göğsüm, bağrım toprak dolsun!
 Belleğim bu tarlalar,
 Gelecek yıl sebze dolar,
 Onu bütün insanlar yer,
 Ekenlere duâ eder,
 Yaşadıkça çalışmalı,
 Her cefaya alışmalı

2.2.11. Mektep Açıldı

Güneş doğdu, güneş doğdu
Tarlaları nura boğdu.
Uyan çocuk, uyan çocuk
Çekeceksin elbet zorluk!..

Kaç aydır hep evde kaldın;
Sazdan düdüğü yapıp çaldın.
Ağaçların gölgeleri,
Yamaçların dereleri
Hem ruhunu eğlendirdi,
Hem başını dinlendirdi.

Fakat artık nerde o yaz,
Rüzgârlarla sallanan saz
Beyaz yelken, ince sandal,
Mavi deniz, yanık kaval
Dertli çoban, sakın sürü?
Haydi, artık derse yürü!

Hazan oldu, hazan oldu,
Yapraklar da artık soldu.
Bahar şimdi mekteplerde,
Dolaşmasın başka yerde
T D, C. 2, S. 51-52, s. 819

Rûşen Eşref [ÜNAYDIN]

2.2.12. Değirmen

Bak şu güzel değirmen
Dönüyor her gün hemen!
O köyden az ötede,
Tarlada bir köşede

Tenha tek bir kulübe
Yüksek, sivri bir izbe,
Kenarına damının,
Ta yanına camının
Dört tahta kol gerilmiş,
Hepsine bez serilmiş.
Yel esince o bezler
Şişer kanada benzer
O kollar artık döner,
Döner ... bunu görenler
Sanırlar bir koca el
Onlara der: Bana gel!
Etrafında çocuklar,
Civarında koşacaklar
Koşuşurlar, düşerler
Ötüşürler üşerler.
Değirmenci bembeyaz
Çıkar bakar ki gâh biraz
Sonra yine kapanır
Çünkü un çok toplanır.
Arabalar öteden
Daha çıkıp gelmeden
Çuvalları doldurur.
Yeni buğday buldurur.
Rüzgâr eser muttasıl,
Kanat durmaz bak nasıl
Yorulmadan gidiyor,
“Çalışmak ne hoş!” diyor
Altın güneş batarken,
Kuş yuvada yatarken,
Ufka selam yolluyor,
İşleyip yel kolluyor.

Fakat akşam olunca
Karanlıklar dolunca
Rüzgâr bir an duruyor,
Sanki hayat kovuyor
Şişkin bezler inerek
Çırpınmalar dinerek
Dinleniyor değirmen,
“Tembel diyor sen eğlen!”
Lakin gümüş ay gece,
Işığını serdikçe
Kanat yine canlanır,
Çalışmakla şanlanır
Çoban kaval çalarken,
Ay buluta dalarken,
Koyun, kuzu melerken,
Düşünmez hiç geç, erken
Döner döner o kollar
Muttasıl un ufalar!
Faideli değirmen!
Gece gündüz didinmen
Bize verir saadet,
Ekmek büyük bir “nimet!”
“Öğütmezsen eğer un,
Tütmez olur bir fırın,
Artık hayat tükenir,
Kıtlık ölüm beklenir.”

2.2.13. Lale

- Süleyman Selim Sırrı'ya -

Bir çiçeğim adım lale,
Gül, menekşe bana hale!...
Bahçelerin melîkesi,
Çıldırırım ben herkesi

Sarı, mor, al, beyaz, pembe,
Bulursun her rengi bende.
İnce ruhlu eski Türkler
Sümbülden çok beni sever.

Halifeler ellerinde
İhtişamla taşırıldı,
Sultanların bellerinde
Lalelerden kemer vardı

Renklerime bakarlardı,
Birçok isim takarlardı:
Sim endamlar, dûşîzeler,
Şâh Banular .... neler, neler!...

Elhâmidim ben Nedimin,
Sevgilisi İbrahim'in
Bayılırdı şen vezirler
Sıra sıra bizi dizer

Bahçıvanlar müşteriye:
“Buyurun üç yüz altın” diye
On üç bahar fakir, zengin,
Lalelerle yaptı âyin

İsmimi bir devre verdim,
 Öyle makbul bir çiçektim.
 Sonra beni unuttular,
 Toprağımı kuruttular.

Hiç olmazsa hatıramı
 Siz çocuklar saklamaz mı?

T D, C. 2, S. 37, s. 596

Rûşen Eşref [ÜNAYDIN]

2.2.14. Keşşafın Türküsü

(Hep Birden)

Ben bir keşşafım, bacağı, kolum
 Gözüm, damağım, heryerim sağlam.
 Padişahıma, yurduma kulum,
 Düşmana kalbim besler intikam.

Haydin sefere, çevik keşşaf.
 Bize istikbal, zaferler saklar!

(Tek)

Yürekten kopan yanık türküler,
 Bizim alaydan yok mu çağırın?
 Öyle türküler ki, versin haber,
 Yıkılan yurttan, garip vatandan.

(Hep Birden)

Haydin sefere...

(Diğer tek cevap)

Vardır kardeşim; burada bütün
 Sineler yanık, yürekler buradakiler ezik.

Dimağımızdan nasıl silinsin,
Yanya, Kosova, Girit, Selanik;

(Hep Birden)
Haydin sefere...

(Aynı ses devam)
Nerede kaldı Sultan Murad?
Şanlı şehidin o ulu türbesi,
Koca Osmanlı, bu muydu adın?
Seni levm eder tarihin sesi!

(Hep Birden)
Haydin sefere...

(Tek-evvelki)
Sus kardeşçiğim, bu kadar yeter;
Yaşlı gözümüz şimdi kan ağlar!
Nasıl dayansın yanık yürekler,
Bu acı, katı taşları dağlar!

(Hep Birden)
Haydin sefere,

(Tek-Cevap)
Susalım fakat, şöyle yürekten,
Hep andımızı edelim tekrar;
Düşmanlar bilsin ki, çok geçmeden,
İntikam alır küçük keşşafılar!

(Hep Birden)
Haydin sefere,

(Hep Birden)

Ben bir keşşafım,
Gözüm, damağım, her yerim sağlam.
Padişahıma, yurduma kulum,
Düşmana kalbim besler intikam.

Haydin sefere, çevik keşşafılar.
İstikbal bize, zaferler saklar!

T D, C. 1, S. 10, s. 151   Ahmed Cevad

2.2.15. Türk Kızı Diyor ki:

Ben bir Türk kızımı. Yüreğim sızlar.
Bağrımda yurdumun yarası kanar...
Gözümün önünde bir kalın duman
İçinde bir levha: Ateş, ölüm, kan...
Gözleri kararmış bir sürü haydut,
Kudurur, saldırır, öldürür, ezer,
Masum kanlarının içinde yüzer;
Hepsinin üstünde bir kanlı bulut...
Boğulur kadınlar, yakılır kızlar;
Câmiler, kal'alar, şehirler yanar...
Topların ağzı ateşler saçar,
Kahramanlar ölür, alçaklar kaçır...
Tütmez ocaklarda garip kumrular,
Başlara yıkılmış çatılar, damlar,
Yollara dökülmüş şaşkın adamlar,
Çıplak kucaklarda cansız yavrular,
Ağarmış sakallar, bükülmüş beller,
Bulanmış bakışlar, titreyen eller...
Hepsinin kırılmış kanadı kolu;

Hepsinin baktığı İstanbul yolu;
 Çökmüş her tarafa bozgunun yası,
 Toprağın mahsulü: insan kafası!
 Canlanır, kımıldar kesilmiş başlar,
 Etsiz dudakları daima inler...
 Kulaklarım bütün onları dinler;
 Akar gözlerimden kanayan yaşlar;
 Bağırarak isterim, kısılır sesim...
 Ey anavatanım, ey mübarek yurt,
 Senin hayaletinin bu kanlı resim,
 Senin düşmanlarının bu bir sürü kurt

Her zaman felaket, her yerde enin,
 Ey yurdum, bu mudur nasibin senin?
 Yok, hayır, bu senin son felaketin;
 Bu son didikleniş, son koparılışı;
 Artık yok verecek toprak bir karış,
 Ben Türk'üm, imanım, ümidim metin;
 "Ümitsizlik" değil Türkçe kelime.
 Yarın yetişecek yeni bir nesil.
 Ben onun kızımı! Düşman, iyi bil,
 Benim de yaraşır tüfek elime!
 Türk kızı boynunu zincirde görmez.
 Düşmanın elleri yurdun başına
 Belalar örerken, tentene örmez,
 Benzetmez kendini mezar taşına.
 Maziye baksan â Türk'ün kadını
 Kalmamış erkekten bir adım geri.
 Kandan kızıl olmuş ak bilekleri
 Tarihe kılıçla yazmış adını!
 Damarımdaki kan onların kanı.
 Ruhumda onların büyük imanı,

Ben de büyüyorum, hazır ol düşman
 Bir gün yine bürür etrafı yine duman...
 Silahım yurt aşkı, kurşunum meram,
 Beklediğim yarın, kastım intikam!...

T D, C. 1, S. 16, s.247

Celal Sahir [EROZAN]

2.2.16. Barbaros

O vakitler demiştin ki: “Ey Barbaros, ey Hızır!
 Müslümanlık kardaşlıktır, garbı şarklı yapmaktırİ;
 Haydi, sedef kumsallara yelkenlerin açılsın;
 Ay yıldızlı bayrakların gölgeleri saçılsın.”

Çünkü bizler serencâmı destan olmuş erlerdik;
 Dalgalarla döğüşmeyi oyun etmiş askerdik;
 Evvelkilere yeni doğmuş fikir gibi yürürdük;
 İstikbali iki kutbun arasında görürdük.

Sen bizlere hayran oldun, gururuna tükürdün
 Ve dedin ki: “Her şey orda: iman, ümit ve adalet!
 Git bu güzel memleketi kâbe gibi tavaf et.”

Evet, geldik, padişahın ayağına yüz sürdük,
 Hilâfete hayatını vakfeyledin, tâc verdin;
 Bir bey iken bir kalyoncu itaati gösterdin!

T D, C. 1, Ö S, s. 1

Mehmed Emin [YURDAKUL]

2.2.17. Yaprak

İlkbaharın sinesinde
 Yetişmiştin güle güle...
 Bir titreyiş var sende
 Derdin nedir bana söyle...
 Güzel yaprak ipek yaprak
 Halin böyle ne olacak?

Hazin hazin bugün seni
 Rüzgârlar mı titretiyor?
 Düşündürür halin beni
 Havalar pek sert gidiyor.
 Güzel yaprak, ipek yaprak
 Halin böyle ne olacak?

Hani senin baş ucunda
 Küçücük bir yuva vardı;
 Uyurdun sen bazı onda
 Seni daldan kim kopardı?
 Güzel yaprak, ipek yaprak
 Halin böyle ne olacak?

Seni daldan ayıranlar
 Fırtınalar, buralar mı?
 Gece gündüz şimdi anlar
 Seni böyle kovalar mı?
 Güzel yaprak, ipek yaprak
 Halin böyle ne olacak?
 Titriyorsun, üşüyorsun...
 Uçmak için çırpınırken,
 Yerden yere düşüyorsun.
 Kurtuluş yok âh ecelden..

Güzel yaprak, ipek yaprak
Halin böyle ne olacak?

Güzel yaprak elbet sen de
Bir bucakta kalacaksın,
Zamanın taş ellerinde
Yarın toprak olacaksın...
Güzel yaprak, ipek yaprak
Benim halim ne olacak?!

Güzel yaprak üzülme sen
Bir gün elbet buluşuruz.
Yaprakçıklar titreşirken,
Biz seninle koşunuruz...
Güzel yaprak, ipek yaprak
Yarın her şey olur toprak!!..

T D, C. 1, S. 24, s. 390 Suâd Fâhir [İsmâil Hikmet ERTAYLAN]

2.2.18. Kelebek

Bakınız bembeyaz pamuk eller
Koparıp hep didik didik saçmış,
Küçücük bir demet şükûfeniz.
O çiçekler bütün cenâh açmış

Uçuyorlar!.. koşun koşun bakalım
Acaba yasemin mi zanbak mı?
Durunuz kaçmasın çabuk tutalım
Ne tuhaf yemyeşil bu yaprak mı?

Kaçacak titriyor aman durunuz
Kanadı mâi benli gül rengi...
O nasıl pek güzel mi tuttuğunuz?

Minicik, bembeyaz ipek sanki

En ufak bir nefes eder mecrûh
Ne kadar nazlıdır gelin bakınız!
Bu küçük, nâzenin ve tüy gibi şûh
Kelebekler nedir bilir misiniz?

Küçücük bir zavallı ve tozlu böcek
Çalışır hep ipek kanatlar urup
Geçirir bir zaman olur kelebek
Bu hakiki misal-i sa'yi görüp

Geliniz biz de zevke dalmayalım
Çalışan el ridây-ı cehli açar
Çalışıp cehl içinde kalmayalım
Çalışanlar ipek kanatla uçar

T D, C. 1, S. 1, s.10

Suat Fahir [İsmâil Hikmet ERTAYLAN]

2.2.19. Tatil Şarkısı¹

İmtihanı kazandık
Bitti artık işimiz
Derslerden hep on aldık
Eğleniriz, gezeriz..

Beyaz, sarı, pembe gül
Bahçelerde gülerken,
Kelebekler ipek
Şu yeşil dağ, şu yokuş,
Billur sesli dereler,

¹ Çengelköy "Nûfer Mektebi", namına İthaf olunan bu şarkıyı Üstad Şehir [meşhur] Kazım Beyefendi lûtfen besteleyeceklerini vaad buyurmuşlardır.

Çayır, çimen, çiçek, kuş
Bizi tebrik ederler..

Sevinelim kardeşler,
Tatil bize düğündür.
İşte doğdu güneşler
Bayram günü bugündür.
Tabiatı severiz;
Haydi, gelin gidelim,
Serbest serbest gezeriz
Dağlar kırlar hep bizim..

Ağaçların gölgesi
Bize çadır kuracak
Bülbüllerin nâmesi
Musikîmiz olacak..

Bütün sene çalıştık
Gezmek artık hakkımız
Bugün zevke çağrıldık
Haydi haydi kalkınız..

15 Mayıs 330 Perşembe [28 Mayıs 1914]

T D, C. 2, S. 27, s. 435

Suad Fâhir [İsmâil Hikmet ERTAYLAN]

2.2.20. Ordu

Adüvden intikam almak meramı,
Sükût, akdâm ve gayrettir nizamı
Kıyametten alamettir kıyamı...
Şimal ve garbı pâ-mâl etmek ister

Kılar her emre ruhuyla itaat;

Müeyyedir sufûfunda uhuvvet;
Hayat ancak vezâifden ibaret;
Ölüm bir şey ki duymuştur mukadder

Uzaktır, müctenibdir, Hây ve Hû'dur
Safâdan, cenk ve sevdâdan, sebûdan;
Hususiyle vatansız güftügûdan
Şimâl ve garbe nâzır tend ve muğber
T D, C. 1, S. 2, s. 21 Süleyman Nesib [Süleyman Paşazâde Sami]

2.2.21. Memleketime

Seni terk etmek, âh, ölümdür!
Ey güzel memleket, senin suların,
Kırların, dağların şifa getirir..
Seni ben terk eder miyim sandın?

Koklasam nazenin çiçeklerini:
Duyarım sanki ıtr-ı cenneti ben!
Var mıdır dilfirûz nâmenden
Daha mûnis, latîf bir ninni

Seni terk etmek, âh, ölümdür!
Ey güzel memleket, senin suların
Kırların, dağların şifa getirir..
Seni ben terk eder miyim sandın?

Toprağın: taht-gahı sıhhattir,
Kuvvetin istinâdı: tarlaların!
Asumânın: semay-ı rahmettir;
Yine, ben ordayım, değil mi yarın?

Seni terk etmek, âh ölümdür!

Ey güzel memleket, senin suların,
 Kırların, dağların şifâ getirir..
 Seni ben terk eder miyim sandın?
 Ma'mûret-ül-azîz [Elâzığ'ın eski adı]
 T D, C. 1, S. 35, s. 562 Osman Fahri

2.2.22. Gecenin Mektebi

Dizilir denize altın sıralar,
 Yıldız oturur hep üzerine;
 Ormanda trampet çalınca rüzgâr,
 Ciddiyet takınır ay gözlerine...

Okutur o çapkın kızları kamer,
 Dersini bilmeyen hemen kovulur.
 Dünyadan görenler şahâb uçtu der.
 Cehalet içinde koşar, boğulur!..

Nihayet kürsüden iner ihtiyar
 Ak saçlı muallim vakti gelince.
 Çıkarlar mektepten bütün yıldızlar,
 Ufuklar ağarıp sönerken gece...
 T D, C. 2, S. 37, s. 596 Yusuf Ziya

2.2.23. Hemedan Marşı

Gece kalktık, yola çıktık hepimiz;
 Karanlıkta arıyorduk Rus'u biz...
 Sabah oldu karşı dağın üzeri
 Rus doluydu, bize dendi: İleri!
 Gülle, kurşun geliyordu oradan..
 Yoktu lâkin bunlara hiç aldırın.
 Korku çıkmış içimizden, aradan

Bizi yalnız koruyordu yaradan.
 Kahramanlar gülle kurşun saçtılar;
 Kahpe Rus'lar titreyerek kaçtılar
 O sırada duran sular çağladı;
 Sevincinden “Gamas¹” suyu ağladı
 Önümüzde “Elvend²” dağı eğildi:
 Artık bu dağ Moskof'ların değildi.
 Aşınca biz ovalara o dağdan
 Selam verdi bize yeşil “Hemedan”
 Hemedan: Teşrinievvel 1332
 T D, C. 2, S 34, s. 548 Şahab Rıza

2.2.24. Yangın

Çamlar üstünde yükselen bir nur,
 -Asumanın perisi – her emele
 Veriyor gözleriyle reng-i huzur
 Mavi, Nermin, ipekli bir tülle
 Bize açmış cenah-ı pür şefkat.
 Gamlı dünyada kalmamış mihnet

Şimdi ruhum huşu ve hürmetle
 Eğilir hâk-ı kudsî vatana;
 Bu musaffa ve pür-sükûn gecede
 Ağlıyordum, neşâidimle ona:

Vatanım! Secdegah-ı ruhumsun;
 Senin üstünde hislerim lertzân
 Senin üstünde yükselir vicdân,
 Sana benden sitâreler doğsun...

¹ Kırmanşah'tan Hemedan'a gelirken tesadüf edilen en büyük su

² Coğrafya kitaplarında mezkur -Kuvend-

Diyerek fahr içinde belki bir an geçecekti
 Fakat nikah-ı kamer
 soluverdi; nedir dedim bu duman
 Veriyor hüsn-i mâha zıl keder.

Ufkun üstünde bir kızıl timsâh!
 Bir cehennem kadar büyük mü günah?
 Tâ uzaklarda bir cihan yanıyor,
 Bir fîgân her tarafta: “Yangın var!”
 Bu şeâmetle kâinat ağlar;
 Hasta kalbimde bir damar kanıyor...

T D, C. 2, S. 51-52, s . 817

Şükûfe Nihal

2.2.25. Oh, Bayrağım!..

- H. İrfan Emin'e-

— Ey küçük Türk, hep elinde
 Tuttuğun şu güzel şey ne?..

— Bayrağımdır;

Öz Canımdır!..

— Peki neden kırmızı ya?

— Henüz aklım ermez ona!

— Kırmızıdır, çünkü bütün

Şehit olan ataların

Kanlarına boyanmıştır;

Bize bunu hatırlatır...

Ay yıldızı ne demek ya?

— Bilemem, sen anlat bana.

— Ay yıldızı parlak, yüksek

Yaşamaktan verir örnek

Bu yurt, millet onlar gibi

Nurlanmalı, yükselmeli...

—Yâ öyle mi? Bayrağımı

Ben daha çok sevdim şimdi.

Oh, bayrağım!

Yaşayalım!..

T D, C. 2, S. 37, s. 596 Sabrı Cemil

2.2.26. Vatanıma

İşte senin bir dostun yok... onlar birlik olmuşlar.

Kaç asırdır seni böyle önlerinden koğmuşlar!..

Sen yaralı arslan gibi çırpınırken bir alçak:

— Milletlerin en mertçesi, insancası olacak—

Kanlarıyla eğlenerek: “Barbar, vahşi Türk!”

Diyor, sana salan köpeklere teşekkürler ediyor...

Rum ilinden koğulanlar hiç de mazlum değilmiş!

Ah... Onlardan vicdan gibi şeyler çoktan çekilmiş!...

Bir başkası, şimal dostun kollarını görüyor,

Her adımda yollarına kanlı ağlar seriyor.

Hepsinden bir hakaret senin arslan postuna,

Ve bu yolda ilk şeref de eski, Fransız dostuna!

Hiçbirisi yok ki senin kanlarından içmesin.

Yine biri yok ki ona senin hakkın geçmesin!
 Hakkın... Fakat ne tuhaf söz! “Hak kavînin” dediler
 Ve böylece Rumeli’yi yedirdiler, yediler...
 Milletlere sen ne yaptın? Din farkına bakmadın,
 Hıristiyan yüreklere hilalliği takmadın:
 Şeyhülislam zenbilliyi hakanına göğe gönderdik.
 “Şeraitin ruhsatı yok!” Fetvasını sen verdin
 Kaç papalar, nice kral imzaları yaladı
 Nice salib orduları toplayarak yolladı!
 Hâlbuki sen bir dakika ayrılmadın yolundan.
 Hristiyan dahî düşse tuttun zayıf kolundan:

Tacı giden oğlu için bir yalvaran anayı
 Memnun ettin ve kurtardın âh, bugünkü Fransa’yı...
 Timur başı düşmanına karşı yine sen tuttun,
 Onun için kan da döktün ve düşmanı korkuttun.

Bir Baltacı’n ezmiş iken ordusunu Rusya’nın
 Kralını bağışladın karısına düşmanın

Macarları Nemseliye, Lehlileri Ruslara
 Bırakmadın ve harp ettin ey kahraman Türkiye!

Dünyaları titretirken senin o ulu Türk adın
 Ertuğrul’un mertliğini hiçbir zaman bırakmadın!
 Ezilenler kollarını hep de sana açtılar
 Vatansızlar, kimsesizler kucağına kaçtılar
 Tacı için uğraşanlar senden yardım buldular
 Yıldırımla Timur yine bundan düşman oldular...
 Şimdi herkes yüz çevirmiş düşüşüne gülüyor.
 Ölümünü görmek için beklemeden uluyor
 Ne yapalım? Ölmüyorsun ve ölmezsin ey arslan!

Seni büyük Türk doğurmuş, kucaklamış Müslüman!
 Ne isterler daha senden? Herkes aldı, doymadı,
 El'an kanlı kılıcını kınlarına koymadı

Trablus, Tunus, Mısır, Kıbrıs, Girit, Adalar,
 Kırım, Kafkas, Urum İli, ve Balkanlar, Tunalar!
 Oralarda dindaşların, soydaşların inliyor.
 Yalnız senin mert yüreğin o feryadı dinliyor
 Ve susuyor... Çünkü artık yaraları derindir!
 Ah, biraz kalk. Katillerin ellerini git indir.
 Reva mıdır onlar yine diş göstereyin. Tepinsin,
 Senin kanlı manzaranla şenlik yapsın, sevinsin?

İşte senin mirasına doymayacak Avrupa
 Sen diril de gözlerini yumruğunla hep kapa!
 Pis yürekler kükremenden hem titresin hem ürksün
 Ve bilsin ki sen yine o eski şanlı bir Türk'sün
 Ah yaratan beni bir Türk yaratmamış olsaydı
 Her yer ona düşman olan alçaklarla dolsaydı
 Yine dönüp sana derdim: "Ey sevgili Türk ili!
 Dert ortağın oldum işte... Senin dünya güzeli!

Berberim ve ayrılmam; benim sensin vatanım;
 Benim şanı ve şerefim, benim aşkım, imanım
 T D, C. 1, S. Ö S, s. 3

Ali Ulvi

2.2.27. Türbe

Sisli, metruk bir ziyaretgâh,
 Sarı parmaklığında birkaç gül,
 Kim bilir hangi bir veliye penâh?
 Ötmüyor bahçesinde hiç bülbül

Bir sararmış çiçek kadar mağmum,
 Ay doğar cephesinde bazı gece
 Pahlı şamdanlarında sönmüş mum
 Çöküyor matemiyile gittikçe.

Gün çözer kubbesinde kâkülünü,
 Açılırken harabelerde şafak
 Haykırır türbenin tevekkülünü
 Eski bir türbedar olan çaylak
 T D, C. 2, S. 51-52, s. 818

Halid Fahri

2.2.28. Nöbetçi

(Çanakkale İzleri)

Akşamın güneşi denize indi;
 Önünde uzadı gölgeler, hatlar.
 Mor dağlar kararıp vadiler sindi.
 Baktım ki tepede bir nöbetçi var.

Beynimde toplardan kalan uğultu
 Gözümde şüpheli, müfrit gölgeler,
 Düşüncem onun vehmiyle dolu.
 Karşiki tepede yalnız o nefer.

Kimdi bu saatte sessiz dolaşan
 Her lahza büyüyen bu sakın hülya;
 Bir geniş adımda tepeler aşan
 O muazzam abide, o canlı bina?

Ufukta tamamen kaybolmuştu gün;
 Gölgeleler uzanıp ziya azaldı.
 O iri nöbetçi şimdi büsbütün
 Civara hâkim bir heyulâ kaldı.

Gittikçe büyüdü, her an uzandı.

Heykelî tavrıyla o yüksek hayal;

Nihayet uzaktan gördüm toplandı

Başında yıldızlar, alnında hilâl

T D, C. 2, S. 51-52, s. 818 İbrahim Alaaddîn

2.3. Hikâyeler:

2.3.1. Bir Talebenin Defterinden:

Osmanlıyız!

Kardeşim Fuad Şemsi'ye

Sınıfın kapısına hafif bir parmak darbesi dokundu. Müdür içeri girdi. Sınıfın ortasına kadar ilerledi. Ve mütebessim bir çehre ile:

— Efendiler, tarih mualliminizi takdim ederim, Fuad Bey, dedi.

Hepimizin nazarı müdürden tarih muallimine in'itaf etmişti. Bu uzun boylu, geniş omuzlu, biraz uçuk renkli, iri gözlü, heyet-i umumiyesiyle yakışıklı ve sevimli bir muallim idi. Müdür dışarıya çıktı. Sınıfın kapısı kapandı. Muallim ve biz karşı karşıya kaldık.

Hepimizin zihninden mutlaka şu cümle geçiyordu. Acaba nasıl söze başlayacak ve ne söyleyecek? Muallim ilerledi. Ön sıradaki efendilerden birinin önündeki kitabı aldı. Ve kitabın kabına derin derin baktı. Nazarlarında o kadar kendine hürmet ettiren bir şey vardı ki sınıf beş dakika kadar – belki bana o kadar uzun geldi- derin bir sükûtî hürmet ve tereddüt içinde dinledi. Sonra birden titrek sanki ağlayan bir ses bu mütereddid sükût-u hürmeti yitirdi:

— Efendiler!

Tekrar çok kısa; fakat çok derin bir sükût canlandı ve müttekattı' fakat seri bir hamle-i asabî kulağımızda yıldırım gibi patladı:

— Size bir isim yâd edeceğim hürmetle dinleyin kalbiniz dursun, beyniniz dursun ve o isim kalbinize, beyninize demir kalemle yazılsın: Osman... ve sanki kalbim durdu; beynim durdu ve bu isim kalbime, beynime demir kalemle yazıldı: Osman.

Sınıfta garip bir hâlet-i ruhiye canlanmıştı. Kendimde garip bir his duydum, belim doğruldu, göğsüm kabardı, kaşlarım çatıldı; ellerim bilâ-ihitiyâr önümdeki masaya vurdu. Ve zihnimde tekrar bu isim uyandı: Osman... Rüya mı görüyordum? Hayır, fakat sanki rüya içinde gibi muallimin tekrar sesini işitir oldum. Her kelimesi ayrı ayrı beynimde ötüyordu:

— Söyleyin bakayım bana, kalbinize, beyninize demir kalemle yazdınız mı? İşte tekrar ediyorum: Osman...

Tekrar derin bir sükût ve sonra yine muallimin sesi. Fakat bu sefer yavaş ve huşûkâr:

— İşte bu muhterem isim, devletimizi tesis eden ilk padişahın adıdır ve onun içindir ki biz...

Şimdi muallimin gözleri birini arıyordu nazarı bende durdu. Sanki okşayan, ruha temas eden, fakat nasıl söyleyeyim hatta belki yalvaran bir sesle sordu:

— Sen söyle bakayım ne derler?

Göğsüm büsbütün gerildi, belim büsbütün doğruldu. kaşlarım büsbütün çatıldı, sesim muallimin sesi gibi titredi ve bağırdım:

Osmanlı!

Muallimin gözlerini bulutlar kapladı: Etrafında sessiz şimşekler çakıyor, sessiz yıldırımlar yağıyor ve bütün sınıf yeni bir ruhla kaynıyordu.

Muallim nazarlarıyla bütün sınıfı kucakladı ve hepimize birden hitap ettiğini anlatan asabi bir el darbesiyle:

— Ve siz ne siziz!

Sınıf boralandı, fırtınalar koptu, şimşek ve yıldırım tufanları içinde idi, nâmütenâhi, yüksek, pek yüksek bir ses dalgalandı:

— Osmanlıyız!

Rüya içinde miydim? Hayır, fakat sanki rüyalar içinde görüyordum. Muallim derin bir nefesle soluyor, alnının üstünde ter taneleri incileniyordu. Büsbütün ruhum ve yalvaran bir sesle:

— Bir daha söyleyin bakayım, ne siziz! dedi. Diğerlerini bilmiyorum, fakat benim kalbim çarpıyor, benliğim değişiyor, kendim de ilerilere atılmak, ebediyetleri doldurmak, nasıl söyleyeyim bilmiyorum ki güçlükleri yenmek, kırmak, ezmek hisleri duyuyordum.

Yumruklarım sıkıldı. Önümdeki sıraya bu sefer büsbütün kuvvetli vurdum. Başımı, yukarıya doğru kaldırdım ve ruhumun bütün kuvvetiyle köpürdüm.

— Osmanlıyız...

T D, C. 2, S. 18 s. 290

Nüzhet Sâbit

2.3.2. Simeun –Sevgili Merkepçik

“Oh, Sevgili Simeun!”

Günde bir değil belki on defa bu hitab-ı nevazişkar Simeun’un o güzel tüylü kulaklarında çınlardı.

Fakat Simeun için kesilmiş, doğranmış bir tabak taze tatlı havuç veya – hakikatte geçerken biraz dudakları, dili ısıırıyorsa da – merkepler için pek leziz bir yemek teşkil eden! Bir avuç deve dikenini bütün bu nevazişlerden daha tatlı, daha hoş gelirdi.

Simeun’un daha nakledilecek mühim bir sergüzeşti yoktur. Düşününüz ki o daha henüz üç aylıktır. Onun en eski hatıratı sıcak saman kokuları taşıran kocaman ahırın kapısından güneşin parlak kamaştırıcı ziyalarını ilk defa gördüğü zamana aittir. O zaman onun henüz kuvvetsiz olan ikide bir de bükülen bacaklarıyla muvazenesiz

sıçrayışları, burnunu duvara çarpışları, mesafeyi takdirden aciz olduğu için iki üç metre uzakta dolaşan bir tavuğu kuyruğundan ısırarak arzusuyla uzanışları vardı. Nihayet, evet nihayet iki ayak üstünde duran anlaşılmaz sözler söyleyen bir takım yabancı mahlûkların karşısına gelmişti. Bunlar insanlar daha doğrusu çocuklardı: biri henüz iki, diğeri de on iki yaşlarında iki küçük, sevimli kızcağızdı.

Bunların uzun parlak saçları, tatlı, merhametli bakışları, yavaş, okşayıcı sözleri Simeun'un daha üç aylık ruh hımarenasinde bir incizap hasıl etmiş mini mini yarı esmer, yarı pembe burnunu uzatmış onları yalamaya, muhabbetini göstermeye çalışmıştı.

Bundan sonra Simeun iki hakiki dosta malik olmuştu.

İşte kendisini tanımak şerefine nail olduğumuz bu dakikada Simeun'un bütün hatırat-ı maziyesi bundan ibarettir. Sert ve kıvrıcık tüyleri muvazenesiz bacakları, kendini ileriye sürükleyiverecek gibi duran kocaman kafasıyla mutîâne onları takip eder, ahırdan eve geçer. Artık Simeun mini mini bir köpek, güzel bir kedi gibi sevgili bir hayvan, her yere girer şımarık bir gözeder.

Simeun o güzel dostlarından büyüğü "Lusi" bana hitaben:

Görüyor musunuz efendim, biz bu mini mini merkebi doğar doğmaz hemşirem ve ben onun yanımızdan ayrılmaz bir arkadaş olmasına karar vermiştik...

Ne kadar sevimli, ne kadar zeki değil mi? Daha şimdiden hemşiremle benim sesimi tefrik ediyor. Bir kuzudan daha ziyade itaat gösteriyor.

Pederim arzumuzu işitince biraz tereddüt etti. Fakat şimdi mesele hal olunmuştur: "Salon müstesna Simeun her yere girebilmek hakkını haizdir. Geceleri ahırda yatacak çünkü orası hem sıcak, hem de samanı vardır. Fakat gündüzleri daima bizimle kalacak. Hiçbir zaman yanımızdan ayrılmayacaktır." dedi.

O aralık küçük Mâri dadısının yardımı ile yanımıza geldi. Ayakları üstünde sallanan Simeun onu görür görmez burnunu havaya kaldırarak sevincinden haykırmaya başladı. Çocuk da onun üzerine atılarak çekiştirmeye, çıplak kolları, yumuk elleriyle o mini mini merkepçiğin tüylerini okşamaya, sevmeye başladı. Simeun sesini

çıkarmıyor, mesut görünüyor. Ufacık kuyruğu meserretini ifşa eder bir halde sallanıyordu.

Sabahleyin kahvaltı zamanı sofranın etrafında dolaşarak dudaklarıyla ekmek dilimini yakalayan, uzatılan bir şeker parçasını geveleyen, bir nefeste bir tas sütü içiveren kimdir bilir misiniz? Küçük Simeun.

Mâri ile Simeun'un ve Simeun'la Mâri'nin aralarında muhabbet adeta aşk derecesini bulmuştu. Bazen giderken birden bire durur. Geri döner ve çocuğun beyaz ellerine, güzel yüzüne tüylü, sert alnını sürerdi.

Esmer ve pembe burnundan kedi gibi hırıltılar çıkarır. Nemli mâi gözleri o anlaşılmayan kalb-i hımaranesindeki muhabbeti söylerdi.

Eğer kendini okşayan büyük sahibesi Lusi ise, önünde diz çöker, saçaklı kulaklarının ucunu sahibesinin gözlerine kadar uzatırdı. Herkes bilir ki bu merkeplerin pek büyük bir meserreti olduğu zaman aldıkları bir vaziyettir. Fakat öğle vakti Simeun uzak binalarda, sert haşarı hayvanlar, gürültücü inekler arasında yemek yemek mecburiyetindedir zannetmeyiniz. O daha evvelden kendi için bir tabak bakla hazırlandığını bilir ve bunu alel acele yiyip hazımsızlığa uğramaması için Mâri'nin dadısı kendine nezarat eder.

Sabahleyin halim, takdirkâr bir el onun rişedar pembe burnuyla, dudaklarını süngerle siler, müteharrik göz kapaklarını yıkar, şekerci külahını andıran uzun, sivri kulaklarının tozlarını temizler, müttasıl titreyen sert ve tüylü sırtını fırçalar. İşte Simeun'un hayatı ... Geniş odanın sobaya yakın bir köşesinde kendine tahsis edilen yumuşak tüylü keçi postekisinin üstüne diz çökerek uyukladığını, aralıkta kedi ile oynaşmadan veya çimenlerde vızıldayan sinekleri kovalamadan yorulup buraya dinlenmeye geldiğini söylersem bilmem inanır mısınız? İşte bu uyku zamanı Losi'nin mektepte, Mâri'nin beşikte bulunduğu zamandır. Tatlı şeker parçaları. Kırmızıturp tarlaları alekser rüyasında kendini işgal eder. Bazen uyurken birden bire feryada başlar. O zaman mutlaka korkulu bir rüya görmüştür. Uykusunda ateş ipekli alev kuyruklu horuslar üstüne hücum eder, gagaları pençeleriyle vücudunu tırmalar. Çünkü keskin, sivri sesleri, kurumlu kurumlu yürüyüşleriyle horuslar mini mini merkeplerin en dehşetli, en anlaşılmaz düşmanları hükmündedir. Sevgili Simeun,

ufacık bir nasihate müsaade eder iseniz size bir mesut ve müsterih devreden mümkün olduğu kadar istifade etmenizi tavsiye edeceğim. Çünkü günler daima geçiyor, bu mini tüylü merkepçik kulakları, bir sabah gelecek ki farkına bile varılmaksızın kocaman sert köhne bir merkep kulağı halini alacak. O zaman tebessümler sizden uzaklaşacak. Kemikleri sayılan kaburgalarınızı sararmış uzun dişlerinizi acıyarak temaşa edecekleri ve nihayet günün birinde tekerleklerinde paslı zincirler şakırdayan ağır bir arabaya koşulacağınız birkaç sene sonra sırtınızda, içinde haykırışan tavuklarla dolu bir sepet, nazarlarınız mahzun, başınız düşük bir halde ilelebet kaybolan bu eski günler bu mesut çocukluğunuzu düşünerek şehirden pazara giden yolda yorgun argın ilerlerken size tesadüf ettiğim zaman kim bilir, evet kim bilir ne kadar müteessif olacağım!...

T D, C. 1, S. 22 s. 360

Muallim Mukaddem

2.3.3. Nöbetçi

Manastır, 17 Temmuz 1324 [30 Temmuz 1908]

Kapıya kimseyi yanaştırmayacaksın! Sana doğru gelen olursa yirmi adım uzakta durduracaksın! Üç defa “Dur!” diyeceksin; durmadı mı vuracaksın!

Akşamın dalgasız ve bulanık sessizliği içinde nöbetçi onbaşının keskin ve çelik emirleri verilip bitti. Nöbetçi Ali cephaneliğin kapısındaki mührü muayene ettikten sonra karanlıkların henüz örtemediği yamaçlara göz gezdirdi ve tüfeğini omuzlayarak kapısının önünde boydan boya gezinmeye başladı...

Peristri Dağları cephaneliğin arkasında pusuya yatmış cisim bir haydut gibi karanlıklar bastıkça Ali'nin şüphe ve dikkatini artırıyor, hep bu hain tepelerin gizli kovuklarından çıkarak binlerce cinayetler işleyen eşkıya hatıraları Ali'nin zihninde canlanıyordu. Manastır gittikçe sönüyor, minareler gittikçe uzaklaşan bir gölge gibi müphemleşerek kayboluyordu. Nöbetçi silahını doldurdu ve daima koyulaşan siyahlıkların derinliklerine saplanan iki atışın nazarla tekrar etrafı süzdükten sonra yine dolaşmaya başladı. Onbaşının sözleri birer birer dirikliyor, aynı ses, aynı şiddetle kulaklarında ötüyordu: “... vuracaksın! Baban gelse....!” Ali derin bir nefes alarak kapının önünde durdu. Ah, babası gelseydi! İşte tam bir sene oldu. Ayrılırken “Merak

etme Ali, demişti, ben ara sıra gelip seni görürüm.” Demek o bir teselli imiş. Bir sene ... bu pek uzun bir şeydi. Mektuplarda da hep bu vaat tekrar ediliyordu. Hani! Bu korkunç ve yalnız nöbetçiliklerde hiç olmazsa babasının hicranı olmasa, hiç olmazsa babasını bir kere görmüş olmak neşe ve kuvveti kalbinde olsaydı!... Bu sırada uzakta daha siyah bir kitle zulmet kıvıldadı. Ali derhal doğruldu, ileri doğru biraz yürüyerek kaşlarını şiddetle indirdi. Gözlerinden uzanan iki şimşek bu gittikçe yaklaşıyor zan olunan gölge üzerinde birleşti ve birden acı, sert ve korkunç bir ses Peristrin siyah eteklerinde dalgalandı.

— Dur! Kimdir o?

Gölge biraz durur gibi olduktan sonra tekrar ilerlemeye başladı. Ali tekrar etti

— Dur! Gölge durmuyordu. Artık iyice belli oluyordu ki bu bir adamdı. Süratle yaklaşıyor ve bir şeyler söylüyordu. Ali son defa ve daha şedid bir sesle: — Dur! Yakarım seni, dedi. Ve (Silah davran) vaziyetinde tuttuğu tüfeğinin emniyet tetkikini çevirdi. Gölge durdu; İhtiyar ve titrek bir ses:

Benim Ali! Yavrum, seni bulmak için nerelere tırmandım! Babanı tanımadın mı?

Gölge tekrar hareket etti, aralarındaki yirmi adımlık mesafeyi muhafaza etmek için geri geri giderek kapıya dayanmış olan nöbetçiye yaklaşmakta idi. Ali'nin zihninde derhal iki şimşek çarpıştı: gelen kendi babası idi. Ve yirmi adımı tecavüz etmişti. Üçüncü “dur!” söylenmiş, dördüncü emir tüfeğe kalmıştı. Onbaşının emri tekrar hatırasını sarstı. Son kelimeler sanki şu sahneyi bilerek söylenmişti. “Baban gelse...” İşte babası gelmişti. Ne yapmak lazımdı? Ali birkaç saniye içinde muhakemesini bitirdi ve karanlıkların derin vadilerinde vahşi bir tüfek sesi inledi. Ali'ye pek ziyade sokulmuş, kollarını ileriye uzatmış olduğu görülen gölge zayıf bir “Ah!” diyebildikten sonra olduğu yere düşü ve artık hiçbir ses işitilmedi. Biraz sonra onbaşı birkaç süngülü ile Ali'nin yanına geldiği zaman “Ne var?” diye sormuş; ve Ali, o ana kadar zapt ettiği hıçkırıklarına cereyan vererek “Babamı vurdum.” Dedikten sonra koşmuş, cesedin üstüne kapanmıştı...

Birkaç hafta sonra aynı yerde aynı saatte nöbet nöbet teslim alan nefere sert ve çelik bir ses emir veriyordu: — Kimseyi kapıya yaklaştırmayacaksın... Baban gelse...”

Bu ses Ali'nin sesi idi ki kumandan paşa onu onbaşı yapmış, ona vazife uğrundaki fedakârlığının bir necm-i mubahati olarak bir de madalya istihsal etmişti.

T D, C. 1, S. Ö S, s. 5

A. Hüdaî

2.3.4. Anlamak İçin

Mukaddim

— Karşı karşıya gelmiş iki kumandanın dimağına bakınız, kafatasının altında büyük bir istifham göreceksiniz. Karşımdaki ne yapıyor? Maksadı nedir? Kuvveti ne kadardır? Ben ne yapmalıyım? Ve daha bütün suallerin dalları? Kökleri iç içe kıvrılarak o kadar karışmıştır ki kumandan bunların halli için ekseriya büyük fedakarlıklar, büyük cüretler ihtiyar etmek mecburiyetinde kalır.

Bir teyyare havalanır; bu, düşmanı anlamak içindir. Bir süvari düşman siperlerinin arasından geçerek topçu mevzilerine kadar sokulur; anlamak için... bazen binlerce asker topları, tüfenkleri ve bombalarıyla ileriye atılır, bir meydan muharebesi başlıyor zan edersiniz, halbuki bu, yalnız anlamak içindir.

Hulasa: her gün her geceher iki taraftan zabıtalara, ve bazen kumandanlar bile siperlerinden çıkarak dikenli dallar, dikenli teller, çamur ve çoraklar arasında sürünür, ateş ve ölüm içinde bir şeyler ararlar. Buda öyledir; yalnız anlamak için ... düşman anlaşılmanışsa toplar güremez, tetikler uyanamaz ve bütün kıta bekler, bekler.

Sedalicde

— Karanlık, buhranlı bir gece; istifhamların en çok büküldüğü, dimağların en çok kaydığı bir an...

Düşman kaçıyor mu? düşman hücumu mı hazırlanıyor? Düşman lağım kazıyor, düşman bizi iğfale çalışıyorsa? O gece bütün dimağları dökümleyen sual bu idi. Ne yapmalıydı? Karanlık, kalın ve siyah bir battaniye gibi her şeyi örten ve hele düşmana pek büyük iyilikler eden merhametsiz bir karanlık gözlere değil, ümitlere de bütün

pencereleri kapamıştı. Her saniye ses ve ateşle yırtılan sükûnet bu gece sanki taş, bir mezar taşı olmuştu.

Gözler, siyah bir deniz gibi yükselen ve derinleşen gecenin içinde bir noktaarıyor, yok; kulaklar küçük bir çıtırtı bekliyor, yok; hulasa düşman siperlerinde gaddar, katı bir sessizlik... her gece yağmur gibi yağan bombalardan bir tane atılsa, susmayan tüfenklerden biri öksürse, bir aksırık, bir gürültü duyulsa dimağlarda bir zafer yıldızı parlayacaktı. Hayır, işte her şey ölü, her şey kömür, her şey gece; hep bir mezarlık gecesi...

Düşman Siperlerinde

— O günkü mahrem emir harfiyen tatbik ediliyordu.

İlk hat siperlerinin asker ve silahı sıklaştırılmış olmakla beraber emir verilmedikçe hiçbir ses çıkarılmayacaktı; hatta üzerlerine bomba ve gülle yağsa bile!... tüfekler hazır, mitralyözler mevzilerinde bekliyorlardı.

Uzun beklemenin verdiği gevşeklik ve yorgunlukla İngiliz efradı tüfenk kabzalarını bırakmışlar, mitralyöz neferleri makinenin arkasında sipere yaslanmış oturuyorlardı... birden mitralyözlerden biri hareket etti. Ağır namlunun sürüklenmesinden mütevellid sesle neferler doğruldukları zaman mitralyöz Türk siperlerine doğru iyice yol almıştı ve gittikçe hızlaşan bir süratle, uzaklaşıyordu. Mitralyözün iki tarafından birkaç tüfenk namevcuttu. Çünkü mitralyöz Türk siperlerine doğru hareket ettiği zaman tüfenkler de o tarafa doğru havalanmışlardı.

Heyecanlı bir ses bağırdı. Bomba! El bombası... fakat neferleri bu kumandayı icraya vakit bulamadılar.

Siperde bir cehennem koptu. Tarâka, ateş, demir... birbiri üzerine yığılıyordu. Kollar koptu, bacaklar ayrıldı. Kafalar patladı ve bütün siper öldü, yaralandı, kaçtı...

İşte Türk kumandanının dimağındaki istifhamlar çözüldü; şimdi benden bu hadiseyi sorarsanız, o gecenin karanlıklarını parçalamak, fikirlerdeki düğümleri açmak için alay kumandanı bir “Keşif Kolu” çıkarmıştı. Böyle mühim anlarda onun kuvvetli ve cevval bir zabiti vardı ki “Keşif” dindiği zaman mebzul bir av haberi alan sayyâd gibi

çıldırır, sıçrar ve harikalar yapardı. İşte düşman mitralyözü o akşam bu kuvvetli zabitin pençeleri arasında hareket etmiş, tüfenkler onun fedakar neferleri tarafından kaldırılmış ve bomba yağmuru bu kahramanların avucundan yağmıştı.

Size bu cesur keşşafın ismini de vermek isterim: mülazım Rıfat ... O gece keşiften, mitralyöz ve tüfenklerle döndükleri zaman alay kumandanı kim bilir kaçınıcı defa onu alnından öpmüş ve bu buse -Rıfat'ın tabiri vecih ile- en büyük bir mükâfat olmuştu.

Sevgili karilerim, okuduğunuz harp hikayelerinde keşiften bahsolundukça şu küçük hikayeyi der-hâtır ediniz ve bu tahatturla muhterem Rıfat'ın ruhunu okşayınız, çünkü zavallı Rıfat, bugün uzak bir dar-ül-harbin şehitleri arasında bulunuyor!... Bir fatiha... Bu da sizin buseniz olsun!...

T D C. 2, S. 40, s. 641

Aziz Hüdaî

2.3.5. Bir Mağlubiyetten İbret

Papa, on üçüncü defa olarak Hıristiyan hükümdarları, serdarları, şövalyeleri, kapudanları bir ittifak-ı mukaddes altına almış Osmanlıların üzerine saldırmak için her türlü hazırlıkları görmüş idi. Bütün Hıristiyanlığın bu seferki hücumu denizde olacaktı. Andredoryalar, Barbaryegolar, Kardonalar, Sesantagrozarlar, Dönjovanlar, Romagaslar, yüzlerle meşhur asilzadeler, Prensler, şövalyeleriştirake koşmuş idi. Hepsinin ayrı ayrı birer kuyruk acısı vardı. Bir Osmanlıyı birer birer değil, ikişer ikişer hatta üçer üçer yenemeyince hepsi birden toplanıp üstüne çullanmayı, hakkından gelmeyi düşündüler.

Papa hazinelerini açmış kadırgalar, kalyonlar techiz ediyordu. İspanya'nın, Venediğin, Ceneviz'in Malta'nın servetleri hep bu uğurda sarf ediliyordu.

Sonra Adriyatik Denizi'ne geçmiş, Dalmaçya sevhilinde beğendiği limanları zabt ve teshir etmiş, yakaladığı gemileri bağlayıp götürmüştü. On beş bin kadar kürekçileri düşman esrasından ibaret idi.

Müttefikler Osmanlı kuvvetinin birkaç misli bir kuvvet toplamaya muvaffak olmuşlardı. Kimileri büyük muhafazalı ve siperli olduğunu taifeleri de miğferler [de],

zırhlarla mücehhez idi. Bağteten donanmamızı bir tarafta bastırmaktan başka düşünecek işleri kalmamıştı. Keşşafı, tarassut için açılıyor, korkudan tekrar geri dönüyor, casusları vasıtasıyla Osmanlıların donanmasından haberdar olmaya çalışıyordu. Nihayet donanma Adriyatik Körfezinden çıktı. Mora'nın Garp limanlarında eğlene eğlene atalar denizine doğru avdet seferini yapıyordu.

Bir sabah, İnebahtı Limanı'ndan çıkmak isteyen kulağız gemiler müthiş bir ablukanın hazırlanmakta olduğunu keşfettiler. Süratle bir karara ihtiyaç vardı: Ya müttefiklere, layıkıyla sıf harbe girmelerine meydan bırakmadan taarruz edilecek veya şiddetle çıkılarak kaçmaya çalışılacaktı. Fakat kaçmak! Osmanlıların, o koca ecdadın namusuna yakışır mı? Harp etmekte tehlike muhakkak idi: Gemilerde muharebât bahriyeye hiç alışık olmayan yirmi otuz bin kadar piyade askeri vardı. Donanma hiçbir zaman o kadar büyük bir kuvvete rast geleceğini düşünmemiş, bu derece müthiş bir ittifakı hatırına bile getirmemişti. Evet, harp etmekte muhakkak bir tehlike vardı; fakat kaçmak da namus ve haysiyete sığmaz bir şey idi. O halde?

— Harp, taarruz!

Osmanlı donanmasının bu taarruzu an cehl değildi. Kaptanlarımız tehlikeyi görmüşlerdi, fakat namusa bir leke sürmemek için düşmanlarına merdane bir intihar numunesi göstermek istemişlerdi.

Donanma yelkenlere, küreklere bütün kuvveti vererek müttefiklere taarruz etti. İlk hamlelerde düşmanların birkaç kadırgası, kalyonu batırıldı; Musademe bütün şiddetiyle başladı; bazı mevkilerde borda bordaya, bıçak bıçağa, boğaz boğaza gelindi. Bu temaslarda Osmanlıların savletine dayanacak erkek yoktu. Kuntlar, arkebüzler, toplar!... fakat kesret

Gemiler boğuşa boğuşa, birer birer batıyordu. Akşama kadar iki yüz gemimiz zâyî oldu. Kaptan paşa, birçok ümerâ zabitân, Rus'a binlerle asker şehid oldu; merkez kâmilen tarumar olmuştu.

Bu kadar hünerizane bir savaş ihtimal dünya yaratılalı görülmemişti. Her türlü muhataralara, fedakârlıklara rağmen sol cenah metanetini muhafaza ediyordu. Burada düşmanla çarpışan birkaç sefinemize Uluç Ali Reis kumanda ediyordu. Karşısında ise

(Durya) vardı. Hiç de biri birinin meçhulu değildiler! Durya, Uluç'un darbelerini birinci defa olarak tecrübe etmiyordu ve ihtimal bundan dolayı pusulayı şaşırıyor, manevralarını altüst ediyordu.

Uluç reis bütün maharetini isti'mal etti. Durya'yı müttefiklerden ayırmak için bizim zaten zedelenmiş merkezimizden ayrılır gibi oldu. Mora sahilinde akarken (Durya) da istenilen tuzağa düştü, müttefiklerden ayrılarak takibe koyuldu.

Uluç, dilâverlerine en metin kumandaları yağdırıyordu.

Ha bre leventler! Ha bre uşaklar! Kimilerini o kadar bir süratle çevirdi ki ne (Durya) ne de onun imdadına koşan (Karduna) manevrasına mani olamadı. Müttefiklerin merkezini ihata etti. Karduna'nın bütün kadirlerini batırdı; Durya'yı da arkadan bastırdı. Müttefiklerin sol cenahı kamilen hurde-hâş olmuştu. Ne çare ki bizim merkez bitmişti!...

Uluç yalnız üç kadir ile engine açılarak İstanbul'a avdet edebildi.

Donanma mağlup olmuştu; fakat Osmanlı şerefi kurtarılmıştı!...

Koca Sokullu o zaman sadrazam idi. Bu şanlı mağlubiyet ona fütur mu getirdi zannedersiniz? Fütur, telaş o zamanın Osmanlıları için değilmiş!

O büyük insan derhal yeni bir donanmanın inşa teçhizine girişti. bir sene zarfında yüz altmış gemiden mürekkebe mükemmel bir donanma vücuda getirdi. O zamana kadar infak-ı mukaddes de gevşemiş olduğundan pek az sonra mağlubane değil galibane bir musalaha akd olunabildi.

Ey mazinin koca Osmanlıları, ey o ulu ecdâd! Himmetinizden, erkeklüğünüzden hiç mi miras kalmadı? Biz büyüksek gayret ve hamaset misallerinden ibret almak istidadından da mı mahrumuz? Nasıl çalışmak lazım geldiğini bize o büyük Osmanlıların şanlı galibiyetleri ve en şanlı mağlubiyetleriyle de göstermiş bulunuyorlar. İstifade artık bize aittir.

2.3.6. Gece Bekçisi

O, hayatının başkalarınınkinden ayrı tecellileriyle, dimağında en ziyade iz ve hayal bırakmış insanlardan biridir...

Tabiatın safhalarını değiştiren mevasimin mahiyetine göre, adetlerini az çok tebdil eden insanlar kafilesine katılmış olarak ancak onu görebiliyorum.

Küçüklüğümden beri hayatının nizam ve intizamı hiçbir suretle tahavvüle maruz olmayan bu adam, gecelerini mahallesi halkının hayatı selametleri için uykusuz ve ayakta geçiren bu karanlıklar adamı, hepimizin arasında, muhitin bin türlü müesseratına, maddi ve manevi idbarlarına sarsılmaz bir sebat ve metanet içinde göğüs germekle mümtaz ve mütemayizdir.

Uykularını her gün tan yerinden batıya doğru ağır ve ateşli yürüyüşünü yapan parlak güneşin altında geçiren; bu bütün gece uyanık adamın hayatı eğer yalnız yaz akşamlarının gündüzki cehennemî sıcaklarından sonra, yavaş ve hafif esen serin rüzgârlarını uykusundan yeni ayrılmış gözleriyle karşılamaktan ibaret olsaydı... eğer hayatının intizarları, yaz gecelerinin ağır ve kesif sis dumanlarıyla dolu, sakın ve naim hevasında hiç bozulmayan sükûnetlere mahrum, uzaklardan sönük ve yavaş ışıklar gönderdiği yıldızlara sırdaş, sinesinde sanki her şeyi yok etmek isteyen derin ve uğultusuz karanlıklara hemrâz olmakla geçseydi, tabiatın şiddetleri önünde kolay kolay rücu' bilmeyen varlığı, tekmil hayatta mukavemete değer bir şeyin mevcut olmadığına kani olacaktı...

Kış zamanının, yüksek binaları, gövdeli ağaçları temellerinden sarsan boraların birbiriyle çarpıştığı, şedit rüzgarların evlerin tavanlarında boğuk inilti uyardırarak pencereleri, kapıları zorlayıp sarstığı, lapa lapa düşen karlarla sokakların nihayetsiz beyaz örtülere büründüğü kudurmuş gecelerinde, karın, fırtınanın, buranın bütün şiddetleriyle boğuşa boğuşa evime avdet ettiğim zamanlar, derin ve kesif karanlıklara gömülen sokağımızın uzaktan görülmeyen kuytu köşesinde, arkasında kalın çul abası, ayaklarında kaba ve iri çizmeleri, başında büyük ve sivri külahı, elinde vuruldukça iki sıra giden evlerin soğuk beyazlıklarında derin aksler uyandıran kalın sopasıyla, bu yılmaz gece adamının vücudunu fark eder gibi olur ve insana bir tevahhuş hissi veren

bu mazlum gecelerin bütün saatlerinde, beklenilmekte olduğumu anlamaktan mütevellid bir emniyet ve itimat ile odama girerim...

Bazı geceler, dışarıda bütün mevcudat ile çarpışan sert rüzgarın pencereamin camlarında çıkardığı mütemadî ısıklar arasında iki üç dakika için uykuma fasıla verir, kapımızın önünde dolaşan gece bekçisinin, elindeki iri, kalın, meşeden sopasını kaldırımlar üzerine vurmasından mütehassıl ağır ve muttarid sedayı işitir ve kapıya yakın köşede yanan sobamın odama verdiği tatlı sıcaklık içinde rahat ve müsterih uyurken, onun hayatında hiçbir gece kavuşamamakla mütehassir kaldığı bu ılık havalı odada sakin ve emin uyuyan kendimle bütün mahalle halkının rahatlarına, huzur ve istirahatını feda eden bu gece adamının gördüğü, işittiği, kıymet ve ehemmiyeti düşünürüm...

Ve, uzun, karanlık geceler içinde, gönüllerden şiddetle boşanan şedid ve sürekli yağmurlara, afakın ara sıra tarrakalarla parlayan noktalarından kopup gelen sert ve kudurmuş rüzgarlara, azgın ve çılgın fırtınalara, göklerden kopan şimşekli gürültülere karşı gelerek bütün gece bitip tükenmeyen bu çarpışma önünde, küçük bir ric'at fikri bile geçirmeksizin elindeki kalın sopasını her zamanki ittırad ve intizamıyla kaldırımlara verip, sabit ve miğned yerinde duran bu sabit ve metanet heykeliyle, ne kadar zamandan beri savletlerini geçirdiği nihayetsiz, zalim gecelere sonu gelmeyen matemli siyah günlere, daimi hücumlarını karşıladığı bu insafsız belalara, merhametsiz musibetlere, sarsılmaz bir kuvvetle mukavemet eden, bütün badirelere karşı, dikilmiş sancağı, müstakbel ve metin varlığı ile göğüs gererek yıkılmayan ve yerinde sayan büyük Türk Milleti arasında bulduğum yakın münasebeti hatırıma getirir ve etrafı ılık havalı yatağında daha uyanık kalmamak lazım geleceğini anlatan tembel bir esneme ve medfid bir gerinme ile soluma döner, sakin ve asude, sabahlara kadar uyurum.

2.3.7. Dağlar Çocuğu – Tabî Keşşâf [I]

Rıdvan “Ehî Çelebi”nin Balkanları içerisinde sarı tepeler arasındaki Târber Vadi’ye sığınmış gibi köyünün, on dört- on beş yaşlarında bir çocuğudur. Geçen sene teşrîn-i sâninin son günlerinden biri idi. Her gün gibi gece nöbetini beklemiş olan babasını uyandırmadan, kalkmış, köpeği “Fındık” ile beraber davarları alarak balkana çıkmış idi. Değneği, bıçağı – ve bir zamandan beri onlar kadar mühim bir silah müdafaa teşkil eden – bir Bulgar kalpağı yanında idi.

Komitacılar, Bulgar askerleri bir ayı mütecaviz zamandan beri Gümülcine¹ sancağını zulümleriyle cinayetleriyle, işkenceleriyle titretmekte, kan ağlatmakta devam ediyorlardı. Yalnız balkanların bazı müstesna mevkilerindeki büyük Müslüman köylerine henüz varmaya cesaret etmiyorlardı. Çünkü ahalinin baştan başa silahlı olduğunu ve kendilerini kolay kolay teslim etmeyeceğini biliyorlardı. İşte Rıdvan’ın yaşadığı “N.... Köyü de o içerlerine girilmesi çetin mevkilerden biri idi. İki yüzden fazla hanesi olan bu köyden altı yüz tüfek çıkarmak mümkün idi. Geceleri ve davarları otlatmaya götürdükleri zaman köylülerle çocukları tetik bulunmaya, ânî bir baskına uğramamak için nöbet beklemeye, müteyakkız, dâimî bir istikşâf ile meşgul olmaya, Bulgarları icabında aldatmak için hileler düşünmeye mecbur kalıyordu.

Davarları gütmeye gidenler köyden üç dört saatlik mesafelere kadar ayrıldıkları için en müşkül vazife onlara düşüyordu. Rıdvan köyün en uyanık çocuklarından idi. Herkesin ona emniyeti vardı: Uzaktan pekiyi görür, yorulmaksızın ve gayet süratle çok yol yürür. Bulgarcağı pekiyi söyler. Zekâsı, kurnazlığı da fevkalade idi. Boyu levendâne serpmiş, omuzları geniş gelişmiş, gayet çevik bir genç idi. Yanık ve az müdevver çehresine iki masum .... Göz latif bir şaşa veriyordu.

İstedığı meraya vardıkları zaman güneş iyice yükselmiş, sabahın ayazını kesmeye başlamıştı burası “N.....” Müslüman Köyüyle altı saat mesafede kâin “L.....” Bulgar köyü arasında bir yerd. Mera mükemmel idi; fakat tehlikesi de ona göre idi. Öbür cihet aşılmaz balkanlarla, ormanlarla muhafazalı olduğu için komitecilerin en

¹ [Gümülcine (Yunanca'da Κομοτηνή - Komotini) Yunanistan'ın Trakya bölgesinde (Batı Trakya), Rodopi (Rodop) ilinin (nomos) merkezi ve önemli miktarda bir Türk nüfusun yaşadığı bir şehirdir. Şehrin 2001 toplam nüfusu 43362'dir. Gümülcine isminin bulunduğu bölgeye ilk yerleşen insanlardan olan *kömürcü nine* 'den geldiği sanılmaktadır.]

ziyade bu taraftan gelmeleri muhtemeldi. Rıdvan'dan başka hiçbir genç davarlarını o tarafa götürmeye cesaret etmiyordu. O, bir gün nefesine nereden geldiğini bilmediği bir itimat ile o tarafa doğru sürüyü gütmüştü. Ertesi gün korkmak bile hatrına gelmemişti. Daha sonraları tehlikenin daima geldiğini göre göre hasıl olmuş bir alışkanlıkla hep o meraya sevk ederdi.

Fındık, kuyruğunu sallayarak Rıdvan'ın etrafında dolaşıyordu. Çocuk bir kere daha davarları sayarak; hepsinin tamam olduğunu gördükten sonra uzakları gözetlemeye en ziyade müsaade eden tepeye kadar uzandı. Orası “Onun Tepesi” idi. Ta üst tarafında bir koca çalılık, fundalık vardı; burada, bağcı bıçağıyla Rıdvan kendisine güneşten muhafazaya kafi kuytu bir yer, yapmış idi. Onun altına oturdu. Dağarcığından bir az siyah ekmek, biraz peynir çıkardı. Yemeğe koyuldu. Ara sıra kulübesinin mazgal yarıklarını andıran dileklerinden etrafı terassud etmekten .... Hali kalmıyordu.

Az sonra uzakta bir karaltı görüyordu. Fındık da havlamaya başlamıştı. “L... “Bulgar Köyü istikametinden altı kişi geliyordu. Bunlar kavmiyetçi olsa bile muhakkak Bulgar idi. Rıdvan telaş etmedi. Bu insanların tavrı kendisine öteden beri bu insanların tehevürü kendisine öteden beri zihninde tasarlamış olduğu plandan hariç görünmüyordu. Köpeği susturdu serpuşunu çıkardı. Bulgar kalpağını giydi. Kahve altısını aynı soğukkanlılıkla devam etti...

Gelenler altı kişi idi; hepsi muslih idi.

Bazılarının başında komiteci kalpağı da vardı. Artık iyiden iyiye yaklaşımlar, sürüyü de bi-t-tabii görmüşlerdi. Fakat çobanı ta yanına sokulmadan keşfedememişlerdi.

Rıdvan o kadar telaşsız idi ki komiteciler hiçbir şüpheye düşmemişti, İsmi sormakla iktifa etmişlerdi; Rıdvan da:

— Vasilof'un oğlu Niko diye cevap verdi.

Komiteciler çocuktan su da istediler. O da kalktı, kabağındaki suyu döktü, birkaç koyun sağıarak kabağı doldurdu. Bulgarlara verdi. Birkaç yere çökmesinden biraz yoğun oldukları, uzak yerden geldikleri anlaşılıyordu konuşmalarında devam etmekle beraber her birine ayrı ayrı çocuğun uzattığı kabaktan kana kana süt içmişlerdi.

Rıdvan bir kenara çekilerek oturdu, ses çıkaramıyor, fakat mükâlemeyi tenkîsa çalışıyordu bir çarık kadar sonra komiteciler çocuğa tek bir söz söylemeksizin ayrılıp uzaklaştılar.

Rıdvan iyice söz işitebilmişti; cümlesinden heriflerin fena niyetlerini istihrac ediyordu: bunlar yabancı idi. İki gün evvel “L... ” köyüne gelmiş ora Bulgar’larından “K...” Köyü’nün ehemmiyeti hakkında malumat almıştı. Şimdi maksatları köye sokulmak, her tarafı iyice tarassut etmek idi. Geceleyin apansızın, “L...” Köyü’nde kalan arkadaşlarıyla beraber “K...” Köyü’nü basacakları, her yerde olduğu gibi, katl emellere, şenaatlara koyulacaklardı.

Rıdvan artık eğlenecek zamanı yoktu. Haydutlar yolun ucunda gözden nihan olunca o da Fındığı’ nı çağırdı. Davarlarını sürmeye başladı.

Köpek bu vakitsiz yolculuktan mütehayyir, gidip geliyor, sığıyor, koyunlara efendisinin arzu ettiği istikameti gösteriyordu.

Hudutların tuttuğu yol Rıdvan’ın işini müşkülleştiriyordu. Çünkü gelmiş olduğu yoldan dönmüş olsa onlara rast gelmek, şüphelerini celb etmek muhakkak idi. İster istemez sağ taraftaki bayırları dolaşacak, dereyi geçecek idi. Derenin köprüsü ise pek uzakta kaldığından derenin bir geçit mahallini aramayı tercih etmişti.

Derenin başına geldiği zaman onla geçmişti. O günde, bir akşam evvel yağın yağmurlardan dere kabarmış, kaynaya kaynaya akıyordu. En geniş yerini aradı. Ayaklarını çıblattı, paçalarını sığadı. Küsemini tuttu. Derenin ortasına kadar yüzdürdü. Fakat kendisi için daha ziyade ilerlemek mümkün değildi. Dre çok derin idi. Hayvanı kendi kendine bıraktı, o da bir emre itaat ediyormuş gibi yüzerek geçti. Küsememenin geçtiğini gören sürü kamilen dereye atılmış, yüzmeye başlamıştı. Fındık da takip ediyordu.

Rıdvan kenara döndü, potavrını çıkardı, başına sardı. Gömleğiyle câmedanını da bu sarığa ilave etti. Kuburluk belinde kaldı. Sukabağını da boşalttıktan ve iyice tıkadıktan sonra kemerinin bir tarafına bağladı. Bir eline çarıklarını, bir eline değneğini alarak dereye girdi.

İhtiyatla ilerliyordu. Nihayet ayak tutturmak mümkün olmayan derin bir mahalle gelince soğuk suyun üzerine yüzükoyun yattı, yüzerek öbür tarafa geçti.

Bir dakika zarfında tekrar giyinmiş, sürüyü sürmeye koyulmuşbulunuyordu. Yarım saat sonra oldukça vasi' sazlık ve fundalık, yürüyüşünü güçleştiriyordu. Rıdvan, bağcı bıçağıyla, en çetin yerlere kendisine çabucak bir yer açıyordu. Köpeklerle koyunlar bin müşkülât ile yollarından devam ediyorlardı. Dinlenmeksizin ancak ikinci üstü köye gelebilmişti. Artık köy de kurtulmuştu!!!

T D, C. 1, S. 12, s. 187

C. C.

2.3.8. Dilenciler ve Sefiller

Hemen her yerde, her dakika, bir çoğuna tesadüf ediyoruz. Pejmürde kıyafetleri altında titreyen öyle vücutları var ki ne kadar baksanız, “ızdıraplı bir ruh!” hükmünü veremeyeceksiniz... Umumî hayat, sizde husule getirdiği tesiri, onlarda yapamıyor: siz üşüdüğünüz mü kendinizi muhafaza etmeye çalışırsınız: Onlar, üşümezler... soğuk en son en son dereceye çıksa bile elleri, yine yırtık caketlerinin cebinde, doğuşlarında ki sükût ve lâkaydı ile, mu'tâd olan ıslıklarını çala çala sokakları gezerler...

Sizin, umumî hayatın her anki tahavvülleriyle değişen yüzlerce tabiatınız, yüzlerce bir ikinci binliğiniz vardır. Onlar, bunlardan münezzehtir yalnız iki şey tanırlar. Lâkaydı ve sükûnet... Bu iki husûsiyet onlara babadan oğla kalma bir mirastır.

Lakaydıdır: Tabiatın bütün esrarının onlar üzerinde hiçbir hakimiyeti yoktur... Yağmur yağar, sokaklar karla örtülür, çeşmeler buzdan çatlar; aldırılmazlar... Bu kadar değişikliğin, onlar için elleri koynunda, çamurlar içindeki piyasalarını kaybettirecek kadar bile kıymeti yoktur...

Yaz, kış, sabahtan akşama kadar sefil bir surette gezdiklerinin sebebini, ekseriya kendileri de bilmezler... Gezerler: yalnız gezmek için... Yaşamak için değil, yalnız yemek için yedikleri gibi...

Muayyen bir yerleri, iki tenekeden ibaret bir kulübeleri bile yoktur. Uyku hissettikleri zaman, ilk gördükleri sığıntı, yataklarını; tesadüfe göre ilk buldukları kırıntı, yemeklerini teşkil eder...

Sükûtîdirler: ne hak, ne kanun, ne nizam tanırırlar...

Yumruk yedikleri kimseye “Efendi!” diye korku ve hürmetle belki bir hayır olsun için iki kelimeyle okşayanlara kendilerinin dûnunda imiş gibi bir hisle bakarlar.

O kadar güçlkle buldukları ekmeğin yarısını alınız, göreceksiniz ki, küçük bir yaygara müstesna olmak üzere, hiçbir sadâ-yı iştikâ çıkarmayacaklar.

Bunlardan başka o kadar da sırnaşıktırlar ki... Bir defa yanınıza sokuldular mı, onları uzaklaştıracak iki kuvvetiniz vardır: ya zaaf, ya şiddet... Ya istediklerini vereceksiniz yahut da, bastonunuz müdahale edecek.

Geçen kış, bilmem nasıl bir sebeple, köprünün en kalabalık bir yerinde bir arkadaşına bunlara ne kadar acıdığımı, bunları görünce nasıl bir elemle sızlandığımı anlatıyordum. Arkadaşım mu’tad olan felsefesiyle hayatta nasibi olmayanlara acınmayacağı cevabını verdi. O sırada, bunlardan iki tanesi, hızlı hızlı konuşarak geçiyorlardı. Bilmem, aralarında birden bire nasıl bir hareket oldu; ayrıldılar. Büyükçesi, anlayamadığım bir cümle fırlattı; öbürü, arkadaşımın yüzüne bakarak; eli parmakları ayırık bir halde yüzünün üstünde, çırpına çırpına cevap verdi.

— Yuu! sana!... Ayı!...

15 Teşrin-i sani 1334 [25 Kasım 1918] Yel Değirmeni

T. D, C. 3, S. 64, s. 1034

Bahaeddin Ziya

2.3.9. El işleri

Ağaç Dallarıyla Neler Yapılır?

Küçücüküm, On, on iki yaşlarında idim. Bir gün babamla Paşabahçesi'ne, orada oturan bir bildiği ziyarete gitmiştik. O zat bizi, bahçesine kabul etti. Oturduk. Bahçede benim ilk gözüme çarpan şey; tavukların kümesi olmuştu. Bu kümes hiç bildiğimiz gibi tahtadan, direktten yapılmış değildi. Garip değil mi? Alelade ağaç dallarından yapılmış bir kümes! Ben bu garip, iptidâî kümesi görünce birden seyyahî romanlardan okuduğum, resmini gördüğüm vahşi kulübelerini hatırladım. Yarı takdir eder yarı garipser bir halde:

Â... ne tuhaf... kümes, parmaklıklarına bak, ne tuhaf... dedim. Gülen yalnız ben değildim, babamla benimle beraber gülüyor, aynı zamanda babam da benim gibi bu iptidâî kümesi sevmekten kendini alamıyordu. Ev sahibi bizim bu hayretimizi görünce:

— İşte, ben böyle tabiatsız bir adamım! Bahçemde ne kadar eşya varsa hep böyle çalıdan çırpıdan, dal budaktan yapılmıştır, dedi. Ev sahibinin bu sözleri bana kümesi bir kat sevimli gösterdi. Bu iptidâî kümesine baktıkça anlıyordum ki ev sahibi tabiatsız bir adam değil, bilakis pek tabiatlı, pek tabiat-perest bir adamdı. Çünkü bu tabii, bu güzel kümesi sevmiş ve yapmıştı.

Paşabahçesi'nden eve geldikten sonra beni bir meraktır aldı. Artık ben de ev sahibi dalların, budakların aşığı olmuştum! Bahçede hiç birini zayi' etmiyordum. Zaten bahçemizde büyük ağaçlar çoktu; kuruyup kesilen, yahut budanan ağaçlar eksik değildi. Bunların işe yarayanları ocağa gitmezden evvel benim elime geçiyordu. Bunları hep topluyor, bahçenin bir kısmında biriktiriyordum fakat bunlardan neler yapıyordunuz? Diyeceksiniz değil mi? Çok, her şey! Bir bıçak, bir çekiç, biraz çivi; bu ağaç dallarından türlü eşya yapmam için kafidir. Bunları kesiyorum. Bazen de kabuklarını soyuyordum. Sonra bunları yontuyor, birbirine ekliyordum; böylelikle eşya yapıyordum.

İlk türlerde validem ocağa, çöp tenekesine sokağa atılmak istenen bu ağaç dallarını himaye ettiğimi gördükçe:

— Ne yapacaksın oğlum bunları? Diyordu. Fakat validem bu aciz dalları temizlenmiş, yapılmış görünce bir türlü takdirden kendini alamıyor:

— Aman oğlum, ne güzel oldu! Bunu ben âyinenin önüne koyacağım diyordum. Bu dallar validemden ziyade beni de sevindiriyordu. Kestiğim, biçtiğim ağaç dallarının bazen bahçede, bazen mıtbankta, bazen de odada bir iş için kullanıldığını görmek beni o kadar çok sevindiriyordu ki tarif edemem. Bunların içinde bazı pek güzelleri de vardı. Hatta bunları benden arkadaşlarım isterlerdi. Doğruysa ya bir türlü kıyamazdım, vermeye elim varmazdı.

Bakınız yaptıklarımın bir ikisini size göstereyim:

Şu çerçive ne kadar güzel değil mi? İşte bu çerçive, çeçive olmazdan evvel az kaldı yanacaktı. Çünkü bizim evdekiler bunu yanmaktan başka bir şeye yaramaz zannediyorlardı.

Ya öteki iskemle çirkin mi?

Şimdi bu güzel eşya kaç paraya çıktı dersiniz? Kaç paraya çıkacak! Haydi olsun olsun beş paraya! Dört beş çividen başka masrafı yok ki...

Sizin de bahçeniz, ağaçlarınız varsa lüzumsuz dallarından istediğiniz eşyayı yapabilirsiniz...

T D, C. 1, S. 2, s. 27

Muallim İsmail Hakkı

2.3.10. Kortiş'in Hediyesi

Soğuk... soğuk... Rüzgâr esiyor, bora kıyametler koparıyor. Kara ve alçak bulutlardan bir duman gibi süzülen ince bir yağmur rüzgarın çarpmasıyla en kuytu yerlere kadar sokuluyor; dokunduğu yüzleri yakıp kavuruyor. Bab-ı Ali Caddesi'nden yukarı aşağı, çabuk çabuk yürüyen adamlar, kalın paltolarının yakalarını kaldırmış, boyunları kısık, şemsiyeleriyle yüzlerini korumaya çalışıyorlardı. Koşan arabaların tekerlekleri her vakitkinden ziyade gürültü yapıyordu; otomobiller camları sarsarak, uçuyorlardı.

Donanma cemaati binasının önünde, rengi belirsiz, lime lime elbiseli, çıplak ayakları, yırtık kunduralı on iki, on üç yaşlarında bir çocuk duruyordu. Soğuktan morarmış burnu sararmış esmer yüzüne acı bir hüznün veriyor, yalnız masum gözleri anlaşılmasın bir gururla parlıyordu. Kulaklarını püskülsüz ve kalıpsız, rengi kaçık fesinin üzerine bağlanmış kirli bir yazma saklıyordu.

Çocuk kapının önünde durarak, içeriye girmekten korkuyor gibi ihtirazlı, ihtirazlı bakıyordu.

Merdivenden aşağı inerken güderi eldivenli elleriyle şemsiyesini açmaya uğraşan orta yaşlı, kır sakallı bir efendi çocuğu gördü ve yukarıdan seslendi:

— Soğukta ne duruyorsun, oğlum? Birisini mi arıyorsun?

Çocuk bu sestem cesaretlendi; koşarak merdivenleri tırmandı; Beyin yanına kadar sokularak dedi ki:

— Efendi amca, donanmaya iane vermeye geldim.

Adamcağız şaşaladı; çocuğun elinden tutarak indiği birkaç basamaktan tekrara yukarıya çıktı, içeriye girince yine sordu:

— Ne îanesi oğlum?

— Efendi amca ben Rumeliliyim. Babamı Bulgarlar öldürdü. Anam da kayboldu. Beni köylü amcalarım buraya getirdiler. Buradatopladığım beş altı kuruş para ile gazete alıp satmaya başladım. Hergün kazandığım ikişer kuruşun birini sakladım. Bir mecdiye kadar toplandı. Onu donanmaya getirdim. Bilmem kabul ederler mi?

Bey ağlıyordu. Bu masum ifade onun yüreğini yakmıştı. Eğildi, çocuğun o sararmış alnından öptü.

Şimdi Kortiş'in mecdiyesi de fakir milletin yemesinden içmesinden ayırıp verdiği paralar arasına karışmıştı.

2.3.11. Mektepliler Arasında

Genç Arkadaşlarıma

Ben de sizin gibi küçüktüm. Mektep arkadaşlarımı bilseniz ne kadar severdim!... bu sevgi diğer muhabbetlere hiç benzemezdi. Onları severdim. Kendilerine gelecek ufak bir elemenden yüreğim sızlardı. Hatta muallimimiz çalışmayan arkadaşlarımızdan birini takdir etse derhal kalbimde bir acı hissederdim. Fakat tuhaf değil mi? Mektep hayatında onların benden fazla nail-i mükafat olmalarını, benden fazla derslerde muvaffak olmalarını gönlüm katiyen istemezdi. Elhasıl mektep arkadaşlarımı severdim; fakat hususî bir muhabbetle...

Arkadaşlarıma olan bu muhabbetim yavaş yavaş ilerledi. Mektep duvarlarına sığmaz oldu. Mektepli olduğu hissini veren bir sima görsem, kalben ona müncezib olur, onunla konuşmak isterdim. Eve peder ve validesiyle gelen ne kadar mektepli arkadaşlarım var ise onlarla yalnız bir odaya çekilir, birer birer istintak eder, mekteplerinin en çalışkanını öğrenmeye çalışırdım. Fakat anı öğrenince kalbimde tuhaf bir sıkıntı hisseder kendimin de öyle methelâzım olup olmadığını düşünürdüm. Zekâsı, sa'yi revâbit edilen genci gözümün önüne getirir, zihnimi onunla meşgul ederdim.

Bir müddet sonra bende başka emel uyandı. İstanbul'daki mektepleri tanımak... Hepsini görmek, orada arkadaşlarımla konuşmak... Onlara neler neler sormak... Fakat ne yapmalı idim? Yalnız başına hiçbir mektebe giremezdim. Gönlüm diğer mektep talebesini tanımaktan mütevellid bir sıkıntı içinde kalır giderdi.

Şimdi size soruyorum siz de benim gibi misiniz?

...

Geçen gün mektebe girmiştım. Küçükler etrafımı aldı. Her taraftan:

— Nereye gideceğiz efendim?

Sualini işitiyordum. Hakikaten o gün Salı idi. Mektebin tenezzüh günü... Fakat nereye gitmeli. Henüz düşünmemiştim...

Bana o suali soranlara döndüm:

Bana o suali soranlara döndüm.

— Nereye gideceğimizi bilmiyorum. Aranızda düşününüz. Nereye gidelim kararlaştırınız. Geliniz bana haber veriniz, dedim ve yukarıdaki odama çıkarak zihnen gidilecek münasip bir yer aramaya başladım. On dakika ancak geçti. Gayem örüldü. Dört efendi içeriye girdi.

Efendim, arkadaşlarımız Haydarpaşa'ya gitmeyi istiyorlar. Tensip ederseniz oraya gidelim dediler. Ben sordum:

— Haydarpaşa'da ne yapacaksınız?

Bir müddet hiç cevap vermediler. İçlerinden birisi ilerledi:

— Efendim, ittihat mektebini görürüz.

Bu cevap benim mektepliliğim zamanını hatırlattı. Eski fakat pek tatlı hissiyat ruhumu iştiğale başladı. Nereye gitse mektebi arayan, mekteplileri görmek isteyen, ona sual sormakla zevklenen küçük çocuğun bundan on on iki sene evvel kalbini istilah eden tahassüsât o gün yaşı ilerlemiş, o hoş maziye çoktan vedâ etmiş bir mektep müdürünün ruhunu uyuşturmuş idi...

Kendimi topladım.

Ne için ittihat mektebine gitmek istiyorsunuz? dedim. Aynı çocuk:

— Efendim, oraya gideriz; onların mekteplerini gezeriz. Bakalım sınıflarını nasıl süslemişler, görürüz. Eğer mektebimizden iyi yapmışlar ise biz de mektebimizi o hale getirmeye çalışırız, dedi.

Diğer biri az daha yüksek sesle:

— Hem efendim. O sayede onlarla tanışırız, görüşürüz. İlerideki kardeşliğimizin esasını şimdiden kurarız.

Üçüncüsü:

— İttihat mektebi efendileri bizi, bizdeki intizamı görürler. Oranın muallimleri, talebesi bizi beğenir. Biz de bundan memnun oluruz, sözünü ilave etti.

Bu basit gibi görünen cevaplar ne esaslı hissiyat-ı ruhiyeyi gösteriyordu!!!

Bana gelen dört çocuğun avdetini müteakip berkî bir süratle Haydarpaşa'daki Osmanlı İttihat Mektebine gideceğimiz havadisi yayılmıştı. Yarım saat geçmedi. Gitmek üzere her sınıftan ayrılan efendiler muntazam bir sıra teşkil etmişler idi.

Aşağıya indim. Orada beni beklemek üzere dizilmiş olan çocukların simalarında ne derin manalar var idi!!!

Mektepten çıktık. Yavaş yavaş ilerledik. Ben mazimi, çocukluğumu düşünüyör, o vakitki ihtisatımla bil-mukayese önümde giden mesut kafilenin ruhlarını anlamaya çalışıyordum. Yarım saat geçti mi bilmem; Osmanlı ittihat mektebinin önünde idik.

Mektebin cephesine geldiğimiz vakit orada oynamakla meşgul olan talebenin bidâyeten mebhût ve mütehayyır bakan nazarları pek az zaman sonra bize gösterebilecekleri şeyleri aramakla meşgul oluyordu.

Biz muntazaman yekdiğeri karşısında ahz-i mevki etmiş olan istikbalin mübeşşer saadet kapılarını yekdiğeriye tanıttırdık. İki taraf yekdiğeriyle musafaha ediyorlar idi.

İttihat mektebinin bize büyük bir samimiyet gösteren muhterem heyet-i talimiyesine karşı duyduğum his-si şükranı anlatmaya çalışırken nazarlarım birbirine kaynaşan mekteplilere mün'atıf idi. Hep onların ne konuştuklarını anlamak istiyordum...

Bir parça yanlarına yaklaştım. Sözlerine fasıla verdirmemek için gayet ihtiyatkârâne kulağımı onlara tevcih ettim. Yalnız şu cümleleri işitebiliyordum.

— Bizde de var.

— Bizim muallimimiz de anlattı.

— Ben büyük çiftçi olacağım, çok zengin olacağım.

— Ben büyük bir asker olacağım...

Bu sözler büyük bir tesir manevi icra etmek için söyleniyor idi.

Vakit gelmiş, iki taraf yekdiğerine veda edip ayrılırken yanıma gelen talebemden Nejad:

Gidiyoruz değil mi efendim? Dedi.

— Evet, cevabını verdim. Bir parça tereddütten sonra süratle yanımdan ayrıldı, nazarlarım Nejad'ı takip ediyordu. İttihat mektebi talebesinden birinin yanına vardı. Cebinden çıkardığı bir kartpostalı ona uzattı ve:

Bu bir hatıra olsun dedi.

Mektebe avdet ettik. Talebede, başka bir faaliyet görüyordum. Benim farkına varmadığım en ince nokta bile talebece görülmüş, kendi mekteplerine nakledilmiş idi.

Anadolu'dan gelen trenlerdeki seyyahın Bostancı'ya gelmezden evvel deniz kenarında kırk elli binadan mürekkep ufak bir köycek görürler. Bu köyün ortasında yüksek bacalarından çıkan dumanla kapanmış büyük bir bina vardır. Seyahatimin birinde nazar-ı dikkatimi celbeden bu köyü görmek, gezmek istiyordum. Bir Cuma idi. Uzaktan gördüğüm o binaları tetkik etmek azmiyle yola çıkmış ve oraya varmışım.

O gün baharın bütün feyzi tecelli etmiş idi. Büyük binanın bacasından çıkan dumanlar şuaât-ı ziyâîye arasında helezonlar teşkil ediyordu. Fıtratın mevhûbâtı, beşerin yükselen, yükselten sa'yi birleşince yeni bir alim vücuda gelir. Bu köyceğiz o âlemin bir köşesi idi.

Köye girdim. Zihnimden nice düşünceler geçiyor idi. İyice ilerlediğim halde tek bir erkeğe tesadüf etmedim. Kapı önlerinde nadiren bir iki kadın görüyordum. O kadınlardan birine yaklaştım:

— Şu büyük bina nedir hanım?

Diye sordum. Kadın bir parça beni süzdükten sonra:

— Cam fabrikası, dedi.

İlerledim. Büyük binanın kapısına yaklaştım. Kapıcıdan binayı gezmek üzere müsaade istiyordum, İhtiyar kapıcı beni baştan aşağı süzdü. Sonra telefonu eline

alarak anlamadığım bir lisanla birçok şeyler söyledi. İki dakika sonra beni bir odaya sevk etti.

Gayet iyi tefriş edilmiş olan bu odada karşı karşıya oturmuş, meşgul iki genç gördüm. Fakat bunlardan birini iyice tanıyordum. Masa başından gözünü kaldırıncı o da beni tanıdı. Birden bire mebhût ve mütehayyir oldu. Ben Nejad! dedim muhatabım:

Evet, talebeniz Nejad, diye cevap verdi. Ne görüyordum?.. Kapıcının fabrika sahiplerinden biri olmak üzere bana gösterdiği kimse Kadıköy Numûne Mektebinin eski bir talebesi olan Nejad idi. Nejad kalktı, elimi öptükten sonra ihtiramkârâne bir vaziyetle yer gösterdi. Oturdum. Bu köyü nasıl tanıdığımı ve bugün ne için oraya kadar geldiğimi anlattım. O da bana fabrikayı nasıl tesis ettiklerini hikâyeye koyuldu. Fakat o fabrikanın tesisi, ve bütün memalik-i ecnebiye ile muamele yapacak kadar tevsî cidden şayan-ı hayret idi. Nejad'dan dinlediğim sözleri tamamen size nakledersem çok uzun olur; fakat Nejad o hikayesi esnasında bana dönerek karşısında oturan arkadaşını takdim etti ve dedi ki:

Müdür Bey: Bütün esrar-ı muvaffakiyetimiz benim Cevdet'le tanışmaklığım olmuştur. Mektepten çikali on beş sene oldu. Bu on beş senelik hayatın bütün adımlarında beraber yürüdük. Yalnız kalsak mutlaka uğrayacağımız sıtmalar, düşeceğimiz tehlikelerden el ele vermekle kurtulduk... Bu fabrika iki refikin sıkı bir merbûtiyet ve muhabbetle yekdiğeri için çalışması mahsulüdür. Ne ben, ne tek başına Cevdet, bu muvaffakiyeti gösteremezdi. Talih bizi birleştirdi. Bütün esrar-ı muvaffakiyetimiz buradadır dedi.

Sonra Kadıköy Numune Mektebinin İttihad Mektebi'ni ziyaret esnasında Cevdet'le konuştuğunu, orada tesis eden müddet ve muhabbetten bil'âhire nasıl devam ettiğini uzun uzadıya anlattı. Başu ucundaki beyaz ve kırmızı kurdele ile çevrilmiş büyük bir levhanın ortasında ki kartpostalı gösterdi. Ve dedi ki:

İşte bu kartpostal oradaki müddet ve samimiyet, vucuda gelen müşterek saadetin hatırasıdır. Ben mektep ziyaretinde bu kartpostalı Cevdet'e vermişim. Bu hediye Cevdet'in kalbinde büyük muhabbet uyandırdı ve o muhabbet Cevdet'i bana rabit etti. Martın yirmi sekizine tesadüf eden o gün bizim mebde-i saadetimiz, yevm-i

mahsûsiyemizdir. O gün fabrikayı tatil eder, mektep hayatını canlandırırız. O ziyareti hatırlar, bugünkü saadeti tevlid eden ilk mülakatı tekrar eyleriz.

Nejad uzun uzadıya anlatıyordu... Gözümü açtım. Kendimi topladım. Henüz ittihat mektebini ziyaretin ferdasında bulunuyorduk...

Cihangir / 2 Nisan 1330 [15 Nisan 1914]

T D, C. 1, S. 24, s. 386

Mehmed Emin

2.3. 12. Amelî Ahlâk - Misafirperverlik

İnsanın Gayra Karşı Vazifesi

“Mihman-nüvazlık hukuku mukaddestir. Eski âdemler bir misafiri akraba yahut dost addederlerdi. İcab-ı hale ve servetinize göre bir misafiri ya fevkalade veya alel-âde kabul edersiniz; fakat bu kabul her halde nazikâne ve samimi olmalıdır.

Sultan Abdülmecid

Araplar ve Türkler misafire hürmet ve itibar etmeyi en büyük necabet sayarlar.

Viran Anadolu'nun yoksul Türkleri ihtiyaç ve sefaletin kararttığı yıkık kulübelerine misafir kabul ettikleri müddetçe bütün kederlerini unuturlar, muvakkat bir saadet içinde yaşarlar.

Abdülmecid devrinin ortalarına doğru idi. Devlet, senelerden beri devam eden müteaddit muharebelerden yorulmuş, dâhilen ıslahat icrasına muhtaç bir halde idi. Meşhur Reşit Paşa marifetiyle neşrolunan Tanzimat-ı Hayriye melekemizde mühim bir devre-i sükûn ve terakki hazırlamış, bu sayede mağrur Avrupa aile-yi düveliyesi, Hükümet-i Osmaniye'yi de aralarına kabul etmişlerdi.

Devletimizin birkaç senelik icraatı Osmanlı Türklerindeki terakki istidatlarını uyandırmış, fakat dostlarından başkalarını bu haliyle telaşa düşürmüştü. Mamafih Moskofların kanlı bir Sivastopol Harbi hazırladıkları kimsenin aklına gelmiyordu.

Bu aralık Macaristan'da hürriyet ve istiklal yolunda şanlı mücahedeler yapılıyor; mücahitler müstebit Avrupa devletlerinin müşterek ordularına her yerde mukabele ediyorlardı. Macarların milli fedakarı “Kuşot” idi. Müahharen Rusya çarının Avusturya'ya gönderdiği büyük bir muaven ordu Macar'ların milli taburlarına galebe çalmış, bunun üzerine Macar asilzadeleri ve inkılapçılar firar etmişlerdi. Kuşot da düşmanları tarafından şiddetle takip olunurken Osmanlı memleketine dehalet etti. Türk nesline mensup olan Macarlar ancak Osmanlıların âlicenaplığından, misafirperverliğinden emin idiler. Moskoflar ve Avusturyalılar Kuşot'un teslimini talep ettiler ve aynı zamanda hudut boyunda büyük bir kuvvet topladılar. Devletimiz ıslahat-ı dâhiliye ile uğraşırken tekrar büyük bir muharebeye girişmeyi kolay kolay göze aldıramazdı; fakat misafirini mültecisini de teslim edemezdi. Meclis-i vükelâ toplandı, müzakere edildi. Rusların ordusu fevkalade kuvvetli idi. Bunun için katî bir karar verilemiyordu. Nihayet Türklerin hayırperver ve hamiyetli hakını neticeyi tayin etti: ser-askere hazırlık emri verildiği dakikada huduttaki Moskof ceneraline de. “Kuşot verilemez cevabı gönderilmişti!

T D, C. 1, S. 24, s. 389

Muallim A. Memduh

2.3.13. Amelî Ahlâk

Sebat

İnsanın Nefsine Karşı Vazifesi

“Sebat” yani başlanan meşru ve nafi’ bir işte devam. Mergup bir vasıftır. Sebat faziletlerin mükafatını, dirayet ve iktidarın muzafferiyetini temin eder.”

“Sebat her şeyin nihayetine varır. Sen nefesine yardım et, Allah da sana yardım eder. “

Sokullu Mehmet Paşa

Sokullu, sabit ve kavî irade sahibi büyük adamların en büyük bir numunesidir (Mehmed Paşa Kanuni Sultan Süleyman'ın son zamanında vezir-i azam olmuş ve

Selim-i Sanî ile Murad-ı Sâlis devirlerinde bilâ fasıla on üç sene makam-ı sadarete kalmıştır). Onuncu asr-ı hicrî Osmanlıların cihan hakimiyetini idare ettikleri bir devirdir. Karadan Avrupa'nın orta yerlerine ayak basılırken Barbaros Akdeniz'in köpüren koyu dalgalarına boyun eğdiriyor; Osmanlı gülleleri İspanya sahiline yıldırımlar saçarken Hint denizinde süzülen al bayrağımız hakimâne alkışlanıyordu. Sokullu bu zamanda yetişmiş, bu muvaffakiyetleri gördükten sonra iş başına geçmişti. Ne faide ki Süleyman Kanuni'yi ebediyen kaybeden taht-ı saltanat derhal bir sürü riyakâr müdâhinlerle çevrildi. Sokullu bu sebeple bir taraftan idaresizliği önünü almaya çalışırken aynı zamanda saray mensuplarının kendi aleyhinde tertip ettikleri entrikaları da tesirsiz bırakmaya uğraşıyordu. O, rehğüzar faaliyetindeki bütün manileri yıkarak Garp'ta, Avrupalıları asırlarca nur-i irfanla terbiye eden Arapların son zamanlarda döktükleri gözyaşlarının intikamını almak; şarkta, Karadeniz'den-açtıracığı bir kanalla – Bahr-i Hazar'a dahil olarak Türkistan'a yaklaşmak ve bu suretle Osmanlıların devr-i Kanunî'deki şevket ve kudretini idame ve tezyid etmek istiyordu. Sokullu bu büyük bir azim ve metanetle işe başladı. Barbaros namının Avrupalılara vermiş olduğu dehşet henüz hatırlardan silinmediği için bahren hiçbir tehlike mevcut değildi. Artık tekmil faaliyetini çizdiği praogramın tatbikine hasr ediyordu.

Sokullu, birçok icraatında yenilmez manilere tesadüf etmesine rağmen mahzâ sebatı sayesinde muvaffak olmuş bir adamdır. Bu aralık, her şeyin yoluna girdiği zannolunurken, vukua gelen bir hezimet-i bahriye bilâ istisna herkesi yeis ve nevmidiye düştüğü halde Sokullu bu felaketi kemal-i sükûn ve itidal ile karşılamıştır. Saray gözdelerinden biri Kaptan paşalıkla Akdeniz'e çıkmıştı. Su uyur, düşman uyumaz; kaç seneden beri Barbaros'un her dalgada irtisam eden hayal-i mühimmeyi önünde limanlardan uzaklaşamayan liman gemileri o zaman derhal birleşerek acemî ve meşhur bir kumandanın idaresi altında denize açılan donanmamızla harbe tutuştular.

Osmanlılar muharebeyi kaybediyorlardı. Barbaros'un metin ve munis kumandanlarına mukabil mütereddit ve haşin emirler duyuluyor, bu da galebe için lazım gelen tedbir ve intizamı temine kâfi gelmiyordu.

Bu muharebede dūçar olduđumuz bozgunluk Avrupa'nın her tarafında Őenliklerle, Őehr-i ayinlerle ilan olundu. MeŐhur anları alındı, adeta herkes Osmanlı necm-i Őehametinin husūfe uđrayacađına hūkmediyordu. Hezimet-i vakıa o kadar būyūk gōrūnmūŐtū. Yalnız Sokullu, mūsterih ve emin, geceli gūndūzlū çalıŐıyor, hakimiyet-i Osmaniye hakkında zihinlerde hasıl olan Őūphe ve tereddūtlerin sūratle izālesini – takip ettiđi maksadın husulū için- elzem ve mukaddem gōrūyordu.

Sokullu'nun az zaman zarfında yeniden bir donanma vūcudā getirmeye uđraŐmasını būyūk bir ehemmiyetle takdir eden Ali PaŐa (Uluç Ali PaŐa, Kaptan PaŐa'nın maiyetinde harbe iŐtirak etmiŐ maharet ve Őecaati sayesinde kurtardığı gemilerle İstanbul'a gelerek sadakat ve hizmetine mūkafaten “Kılıç Ali PaŐa” namıyla kaptan paŐalıđā tayin olunmuŐtur.) iŐin mūŐkūl cihetlerini bir mūnasebet dūŐūrerek sōylediđi zaman Koca Sokullu kendine mahsus bir muhabbet ve vakarla:

— PaŐa, PaŐa, Sen daha Osmanlı Devleti'nin nelere muktedir olduđunu iyi ŐđrenememiŐsin; devletimiz gemilerin demirlerini gūmūŐten, yelkenlerini atlastan, halatlarını da ibriŐimden yapmaya muktedirdir. Vaktin azlıđından mı korkuyorsun? Donanmayı bahara kadar emrine hazır bulacaksın, cevabını verdi. ūnkū Sokullu azim ve sebat sayesinde her Őeye muvaffak olacađına emin idi. Birkaç ay sonra Bahr-i Sefid'in Ufuklarında Nermin ilkbahar rūzgārıyla tekrar mevcelenen rāiyeti Osmanī dūŐmanların būtūn ūmidini mahvetmiŐ, Barbaros'un cesaret ve kudretini bī-hakkın nefsinde cem eden Kılıç Ali vasi denizlerde rakipsiz dolaŐmaya baŐlamıŐtı.

2.4. Hatıralar

2.4.1. Mektep ve Talebe Hayatı

Mahalle Mektebi Hatıralarından

Yaş ilerledikçe geriye bakmaktaki tatlılık insanda artıyor. Ayrılık uzaklaştıkça muhabbet hislerinin tenakusu “Gözden irak olan gönülden de irak olur.” Mesel-i meşhuruyla sabit bir hakikat ise de mektep hayatı bu hakikatten ayrılıyor ve bir istisna teşkil ediyor. Devam ettiğim sıbyan ve rüştiye mekteplerinin önünden vâkıa şimdilerde pek seyrek geçiyor isem de her defaki mürurumda âsabımda bir hoş tesîr duyar ve yüreğimin tatlı tatlı darabânını hissederim. O binalar el-yevm mektep değilse de mevcuttur. Ve eski müdavimlerinin letâifini ve müntedarlığını hatıra getirici birer şükûfe-zar dır. derûnlarında ne mesût demler geçirmiştik.

Mekteb-i ibtidâ-î hayatında hatırımda kalan şeyleri size nakledeyim: Mahallemizde mektep yok idi. Çocuklar diğer mahalledeki uzak mekteplere giderler idi. Mahallemiz ahalisi bir mektep yapmaya teşebbüs ettiler ve mektep yapıncaya kadar camii şerifin müezzin mahfelinde tedris etmek üzere imam efendiyi memur kıldılar. İşte bizim mektep (Otakçılar) Camii¹ oldu. Bu camii küçüktür. Fakat Sultan Mahmud Hân (Rami) sahrasında ordu kurduğu zaman Cuma namazlarını münâvebeten Eyüp’te ve Otakçı’larda edâ edermiş. Onun için bizim câmide kafesle bölünmüş fevkanî bir mahfel-i humâyun var idi. Ve yanında kafesiz bir de büyücek müezzin mahfeli mevcut idi. Yaz günleri pek ferah isek de kışın üşür ve titrer idik. Rüzgâr câmi binasının bir tarafından girer, öbür tarafından çıkar idi. O zamanın kışları şimdikinden çok şiddetli idi. Mektep perşembelerden gayri günleri azad olmak, yani öğleyin çocuklar hanelerine taâme gelip ba’det taam yine mektebe gitmek adet ise de fena havalarda haneleri uzak olanlar iki defa gidip gelmek için yemeklerini küçük sefer tasları veya sepetler yahut mendiller derununda birlikte getirir ve öğleyin mektepte kalırlar idi. Mektepte kalmak bir iyi cümbüş idi. Çünkü hoca efendi taâm etmek üzere hanesine gitmekle biz başı bozuk kalır ve istediğimizi yapar idik. Minder dövüşü kesîr-ul-vukû idi. Çünkü çocuklar minderde oturur ve kendi küçük minderini götürür idi. Soğuğun şiddetine rağmen minder silahıyla kavgaya tutuşur idik. Birkaç darptan

---

¹ Edirnekapı haricindedir.

sonra minderlerden çıkan toz câminin içini gök duman ile doldurup öksürmeye başlar ve boğulsak dahî o neşeden kolaylıkla vazgeçmez idik; ama hocanın bazen erken gelip ve hâli görüp (falaka) ve değneği bağlamak tehlikesi var idi. İşte o zaman “Vallahi ben yapmadım hoca efendi!” yaygarası her ağızdan ayyuka çıkar idi. Falaka işlediği esnada madrub çocuğun sesi hariçten fark olunmamak için hoca efendi diğer çocuklara “Okuyun derslerinizi!” diye emreder ve çocuklar yüksek seda ile mırıldanmaya başlayıp dayak yiyenin feryadı gürültüye gider idi.

Eski adamlar “Falaka cennetten çıkmadır!”, “Hocanın vurduğu yerde gül biter!” kanaatinde idiler. Falaka yiyen çocuk hanesinde şikâyet edemez; çünkü bir iki tokatta pederinden yemek egallep ihtimaldir. Arkadaşlarımızdan bir (Ahmed) var idi. Pederi nalıncı esnafından idi. Akşamları dükkândan çıkınca bir miktar demlenir ve hanesine biraz geç döner imiş. Ahmed falaka yediği bir gün kapının arkasında pederini beklemiş. Tokmak vurulunca kapıyı açmış. Ve “Baba bugün hoca beni dövdü!” şikâyetiyle istikbaline şitabân olmuş. Adamcağız “Seni dövdü de niçin öldürmedi?” diye kapının arkasındaki süpürge sapını yakalamış; Ahmed ev altından bahçeye fırlamış; ama pederi sopa elinde takip ediyor bahçede bir vaveylâdır kopuyor. Ne ise validesi vaktiyle yetişip çocuğu kurtarmış. Ertesi günü Ahmed bize bu macerayı nakletti. Haddiniz varsa pederinize şikâyet edin!

En fenası hanesinde yaramazlık eden bir çocuğu dahi validesi mektebe gelip hocaya şikâyet eder ve huzurunda “oh! oh! diye dövdürür idi. Ve yatsı namazında hoca efendi pederlerimizle buluştuğundan “Seninkini bugün biraz okşadım!” demesi “Ellerin nurdan kopsun!” bir iki de benim için vursaydın!” mukabelesiyle mazhar teşekkür olurdu. İşte bunlar püsküllü belalar idi.

O vakit şomendüfer olmadığından bütün Rumeli kara yolcuları (Taliska) larla Edirnekapı’dan işlerlerdi. Binaenaleyh kapı dahilinin çarşısı gayet mâmur idi. Pederim bana sağlam Rumeli ibasından orada başlıklı bir kapud yaptırmış ve bir de çizme almış idi. Kukulatamın zerresini oluklardan akan yağmur suyunun altına tutmak ve “Hizasına geldi mi?” diye arkadaşlarıma sormaktan pek hoşlanırdım. Çünkü yağmur ve çamurdan müteessir değil idim.

İlk ve sonbaharda mektep seyrine gider idik. Zevk ve şetaretimiz haddi aşar idi.

Bir gün bir arkadaşşıma uyararak mektepten kaçtık. Çömlekçilere inip çamurdan çanak, çömlek yapanları sırasıyla seyr-ü temaşaya başladık. Amillerden biri – ki bir ihtiyar Ermeni id- boynumuzdaki cüz’ kesesini görerek “Burada ne işiniz var? Sizin mektebiniz yok mu?” diye bizi kovdu. Oradan savuşmaya mecbur olduk. Ne faide ki ertesi gün duyulduk. Bereket versin kabahati yekdiğerimizin üstünde atarak dayaksız, yalnız tembih ve tevbih ile kurtulduk.

Kız ve erkek çocuklar bir yerde okur idik. (Hatice) isminde âlık ve bitli bir kız var idi. Aylarca elif-ba cüz’ünü paralayamadığı gibi mütemâdiyen ortalığa bit saçar idi. Validelerimizin müracaat mükerreresi üzerine kızını mektepten ihraca muvaffak olduk.

Falaka değnekten ma’dâ hoca efendinin yanında bir uzun değnek de bulunur idi ve bu değnek ekseriyâ kamıştan olurdu. Lakırdı edenleri uzaktan dürter idi. Ve bir de değnekler tükenince yeniden değnek getiren çocuğu ibtida o değneklerle dövmek bazı muallimlerce mu’tad idi. Bizim hocanın bu adeti yok idi. İsmi (Hafız Mehmed Efendi) olup kurrâ ve hiffâz-ı mûtebereden idi. Cenab-ı hak garîk ve rahmet eyleye.

T D, C. 1, S. 51-52, s. 833

Abdurrahman Şeref

2.4.2. Oba Mektebinde Oba Çocuklarıyla

Anadolu’nun bu güzel şehri, sıcaktan yanıyordu. Bazen sarp, bazen çırpılı kuraklıklarla bizi yukarı çıkaran yol bin metreye yükseldikten sonra nihayet bulacaktı. İşte bitti. Denizi bin metre yüksekten, şehri yetmiş, seksen metre geriden seyrediyoruz.

Ağaçlar, ağaçlar, çam ağaçları, nihayetsiz bir çam ormanı... ses ve seda yok; yalnız rüzgârın lâhutî bir enîni çamlar arasında sıyrılarak, yuvarlana yuvarlana yanımıza kadar geliyor; çamlı yarın taşlık cephesinden menba’ suları sızıyor ve ufak bir çağlayan sedası veriyor...

Geniş omuzlu, kahraman yapılı, ter bıyıklı rehberimiz, fesinin koca püskülü omuzları üzerinde titrediğini, sallandığını temaşa ettiğimizi bilmeden sekiyor ve dağlılara

mahsus bir çeviklikle bizi ilerilere sevk ediyordu... durdu, buraya gelin dedi, eliyle uzağı göstererek:

— Yamanlar dağı; işte imamlar yaylası!.. dedi. Az zaman sonra kıldan örme, kıldan tepme siyah çadırların teşkil ettiği muntazam obada idik. Ne güzel, ne sevinçli yer: İmamlar yaylasından nebân eden imamlar suyu bu civarın en tatlı kaynağıdır... kuzuların naleleri, kavalın nâmeleriyle birleşerek geliyor. Obanın zümrüt zeminine çarpıyor, yeşil semasında kayboluyor.

Kır sakallı, beyaz saçlı palabıyıklı, yaman bakışlı genç ve ihtiyar ağalar bize hoş geldiniz diyor ve ileri götürüyorlardı. Misafirler için daima hazır duran dört köşe çadırda ayran sundular...

Misafirperverlikler bitmez; Türk köylüsünün en yavuz zevki misafir ağırlamak... Nihayet görecektik, evvel baharla beraber Yamanlar Dağı'ndaki yaylalara göç eden davarcı köylülerin çadır mektebini ve talebelerini nihayet görecektik.

Büyük ders çadırı boştu. Çocuklar çeşmenin üstündeki düzlükte toplanmışlar, bir genci dinliyorlardı. O genç bizi görünce çocuklara iki kelime ile birçok şeyler anlattı.

Kısa çuha şalvarlı, ipek gömlekli, köylü elbiseli bu şık genç köyün hocasıydı. O obada doğmuş, o obada büyümüş, fakat şehrin sultanîsini bitirmiş, darü'l-muallimininde hocalık sanatını öğrenmiş!

Birbirine benzeyen bu iri yarı çocuklara şehirdeki mekteplilerin selamlarını söyledim. Teşekkür ettiler. Hepsinin şalvarları kısa, gömlekleri rengarenk, bacakları çıplak, ve süslü baş sargıları sorguçvârî yandan sarmakta...

Hoca bir takımına otlara dair eşya dersi verirken küçükler çam yapraklarından bir takım işler yapmakla meşguldüler. “Yamanların kahraman yiğitleri, dağları aşmaktan yılmaz gözleri” şarkısıyla ders bitti.

Ders çadırına girdik. Siyah tahtada genç muallim hesap dersi verdi. Çocuklar ellerindeki çubuklarla hocanın dediklerini yapıyorlar ve cevap veriyorlardı. Yamanlar Dağı'nın çocuklarını hesapta çok yaman gördüm. Küçükler Çeşme Meydanı'nda çakıllarla elif'ler, bâ'ler, cim'ler tek ve sert heceler imal etmişlerdi. Muallim efendi

çakıllarla toprak üzerine tahrir edilen bu iri yazıları tashih etti ve kâğıda resimlerini aldırdı!

Yoğurttan, kaymaktan, süttten, av etlerinden, hamur işlerinden ibaret latif taâmımızı bitirir bitirmez yine mektep çocuklarına gittik. Hoca bir takımına deniz ve vapuru tarif etti. Denize ait mühim bir vâkıa anlattı, şimdi çocuklar hayallerine müracaat ediyorlardı. Bu çıplak bacaklı dağ çocukları muhayyilelerini ne güzel resmediyorlardı.

Muallim de, bizde, çocuklarda, obanın ağaları da kırk yıllık arkadaş gibi görüşerek, gülüşerek anlaşarak bir çarık mesafesindeki göle gidiyorduk. Soyundular, çocukların hepsi göle girdiler. Muallim efendi nezaret ediyor, bilmeyenlere öğretiyor, kollarına kabağı bağlıyordu. Su ve yüzme eğlencesi yarım saat sürdü. Birkaç gün evvel imal ettikleri sala bizi bindirdiler. Bir taraftan öbür tarafa geçiyorken bir küçük şeytan:

—Aydıncıktan Gelibolu Yakasına!

Diye bağırdı; Osmanlı tarihinin bu mühim safhasını tam yerinde ihtar ediyordu. Çocuklar muallimin işareti üzerine dağılmışlar, herkes ikindi yemeğine gitmişti.

Damla suyundan bir bardak, karpuz çatlatandan yarım bardak, yarık kayadan çarık susak içerek obaya geldik. Davul muntazam ahenklerle çalınıyordu. Davul, çocukları, ders çadırı meydanına cem etmişti. Kaynaşıyorlardı. Oraya vasıl oluncaya kadar bir vapur direğine benzeyen bayrak serenin karşısına bütün çocuklar saf-ı harb olmuşlardı. Davul çalıyor, davula sekiz tane kaval iştirak ediyor, milli bir hava herkese huşû veriyordu. Hocanın karşısında çocuklar, ihtiyarlar, hatta biz vaz-ı ihtiram esas vaziyeti aldık, bir kumandayı mütaakip al bayrak ertesi gün yine çekilmek üzere alınıyordu...

Şehrin gecesi bütün sakinlerini sıcaktan yakarken, biz obanın gecesinde iki adam boyu parlayan ateşin karşısında titriyor idik. Bana sandalye olan kütüğün üzerinde, alevler karşısında oba insanları, oba mektebi, oba dersleri ve oba muallimi hakkındaki hatıralarımı ufak defterime kaydettim. Onun birkaç yaprağını kopararak “Talebe Defteri” ne yolluyorum. İzmir / 19 Kânunusani 1334 - [M. 19 Ocak 1918]

2.4.3. Muallimlerin Vehmi

Arkadaşlarımızdan bir zat hesap muallimidir. Daima sınıfı meth ediyor, reşidinin üçüncü senesinde şimdiki sultanî programlarının sekizinci senesine muâdil-i tedrisatına devam edebildiğini anlatıyordu. Zihnimiz bu harikulade sınıfın istidâdı ve iyi bir usul-i tedris sayesinde iktisap olunabilen mükemmel netâyici ile meşgul olmaktan fariğ olmuyordu. Hatta arkadaşımızın beyanatına istinâden az kalsın deftere, bir de makale yazmak üzere idik. Bereket versin ki kendi gözümüzle görmeden, tetkik etmeden hiçbir mevzuu hakkında yazı yazmayı adet edinmiş bulunuyoruz... bir kere de arkadaşımızın sınıfı ziyaret etmeyi daha muvafık bulduk. Arkadaşımıza haber bile vermemiştik. Ders saatleri malumumuzdu. Bir Salı günü şirket vapuruna binerek köye gittik. Doğru mektebe vardık ve müdür beyin müsaadesiyle arkadaşımızın dershanesini de ziyaret ettik.

Arkadaşımız, tahta başında, münbasit bir çehre ile, cezr-i mik'ab usullerini izah ediyordu. Karatahta beyaz ve muntazam muntazam rakamlarla dolmuş idi. Dershanede çit bile olmuyordu. Zeki çehreler muallimlerinin füsunkâr eliyle sıraladığı beyaz beyaz rakamların istiflerini temaşa ediyor, gassî ölmüş gibi duruyordu.

Ameliyyat-ı izâhiye bitti. Arkadaşımız bize döndü:

— İsterseniz, bir ikisine bir şey sorunuz, dedi.

Biz, “Hacet yok, çehrelerinden tamamıyla belli!” dedikse de herhalde tecrübenin cazibesinden büsbütün kurtulamadım. Sınıfa baktım, en zeki zannettiğim birine hitâben:

— Sen söyle oğlum, dedim. “Yüz dirhem okkanın kaçta biridir?”

— Dörtte biri efendim.

— Aferin; öyle ise bir okkada kaç tane yüz dirhem vardır?

— Üç!

— ... İyi düşün, oğlum!

— Üç efendim.

Başka birine sordum:

— Oğlum, sen söyle bakayım: Bir adedin rabii (3) olursa kendisi ne olur?

— ...yedi olmaz mı efendim.

İhtimal, meşum bir eser tesadüf olarak, sınıfın en avare şakirtlerine tevcih hitap etmiş bulunuyorduk. Fakat hakikat şu merkezde idi ki arkadaşımızın cezr-i mik'ab usullerini gösterdiği sınıfta okkada kaç tane yüz dirhem bulunduğunu bilmeyen çocuklar da vardı.

Tebessümle arkadaşımıza elimizi uzatarak tebrik-i âlûd bir cümle ile dershaneden dışarı çıktık ve zannediyoruz ki o, arkamızdan, yine tahta başına geçerek “hadd-i evvel mik'abı, hadd-i evvel mürebbanın hadd-i sanîye hasıl darbının üç misli ....” diyerek cezr-i mik'ab usulünün nâkıs bırakılmış izahatına girişmiştir.

Zavallı vehim, muallimlerin zavallı vehmi!

T D, C. 1, S. 25, s. 401

Defter

2.4.4. Sudan'da Çocuklar¹

(Hürriyetin insanlara bahşettiği saadeti takdir edebilmek için, esir milletlerin hayatını tetkik etmelidir!)

(Sevâkin), Sudan'ın en mühim ve işlek bir iskelesidir. Cidde'nin karşı yakasında ve yirmi dört saat mesafededir. İngilizlerin idaresi altında olan bu memlekette yaşayan Sudanlılar, İngilizlerden, Mısır ve havalisinde bulunan yerlilerden daha az tahakküm ve istibdad görürler. Bidayette, Mısırlılar da aynı mevkide idi. Ahali yavaş yavaş tenevvür etmeye başladıkça istibdadın demir çemberi boyunlarına geçirildi. En ufak köy mektebinden en büyük medreselere varıncaya kadar İngiliz terbiyesi, İngiliz tahakkümü nüfuz etmiş ve yetişen çocuklar vatanından ziyade İngilizleri sevmeye başlamıştı.

¹ Bahr-i Ahmed Seyahati Hatıralarından

Daha sonra “Neşr-i Maarif” cemiyetlerinin az zamanda Arapçayı öğreten İngiliz âzâsı birer birer mekteplere girdiler ve çocukları doğrudan doğruya kendi rahle-i tedrisinde yetiştirmeye başladılar. Bir taraftan neşr-i maarif maksadıyla (İngilizlerin) efkâr-ı müfsidtekârânesi tâmin ediliyor; diğerv taraftan da, istibdâd çemberi gittikçe daire tazyikiyesini küçültüyordu.

Kahire’de büyük ve muntazam medreseler, muazzam ve mükemmel dâr-ül-fünûnlar tesis edilirken, şehrin uzaklarında da: o muntazam medreselerden muazzam ve mükemmel dâr-ül-fünûnlar dan milletini muhafaza ederek, üstünde gezdiği toprağın kendine aidiyetini bilerek ve omzunda hissettiği ağırlığın -Büyük Britanya’dan gelmiş- yabancıların kirli ve mülevves elleri olduğunu anlayarak çıkan zavallı gençlere ebedî bir ikametgâh olacak hapishaneler, zindanlar, Nil üzerinde demir parmaklıklardan tertip edilmiş işkence mahalleri yapıyordu. Hâlbuki Sudan’da İngilizlerin takip ettikleri hatt-ı hareket büsbütün başkadır. Bir misyoner, bir tarafta mantar şapkasıyla ibadethanede ahaliye vaaz ve nasihatte bulunur diğerv taraftan çırılçıplak soyunup boynuna bir ipek atkı, beline bir peştamal koyarak garp kıyafetiyle yola çıkar ve güzel tekellüm ettiği o havalînin lisan ve şîvesiyle her Sudanlı’nın kalbine nüfûz eder. O, icabında bir doktor, bir seyyah; icabında bir hoca, bir tacir ve lüzum gördüğü zamanda da bir çoban, bir eşkıya, bir canavar olur...

Tamamen İngiliz terbiyesi ile yetişen bu günkü Sudan çocukları o vâsi kum sahilleri üzerinde, ateşler içinde tesis edilmiş olan mekteplerden çıktıkları zaman nazarlarında en adi ve en fena görünen bir şey varsa o da; mensup olduğu ailesi ve yuvasıdır!!!

Çocuk, mektepte o kadar saygı ve muntazam, o kadar metin ve ciddi terbiye alır ki, yavaş yavaş, vücudu yağlarla parıldayan babasını hakikaten vahşi görmeye ve iki üç kaplan derisi ile birkaç deste kamış parçasından örülmüş yuvasını gayr-i kâbil iskan bir halde bulmaya başlar. Yek-nazarda, İngiliz kafasından saçılan bu terbiyenin neticesi baba ile oğul arasında münâferet tevlidine bâdî olacağı zehâbını hasıl eder gibi görünür; fakat, hiç de öyle değildir. Bilakis, diğervlerine nispeten tenevvür etmiş olan o çocuklar, her yere, analarına, babalarına velhasıl kendinden büyüklerine karşı fevkalade mutî ve hürmetkardırlar. Bazı maddi menfaatler temin eden mekteplerde benliğini idrak etmiş olan çocuklar, İngiliz Liralarıyla ceyblerini ve İngiliz efkâr ve

âmâlî ile kafalarını dolduran mekteplerini ne kadar çok severlerse, peder ve validelerine, ihtiyarlarına, kardeşlerine, şeyhlerine karşı da o türce muhabbet beslerler. Eğer İngilizler buna muvaffak olmamış olsalar idi, bugün o fikir ve serbesti ile yetişen çocuklarla, vahşî diyek kadar hal-i ibtidâide bulunan Sudanlılar arasında feci ve büyük muharebe ve madarebeler vuku bulur, cenk ve cidal hiçbir kat eksik olmazdı.

İngilizler, vahşileri terbiye etmek usulünü pek iyi bilirler. Bir mektebin dershanesine girdiğiniz zaman, orada bir sürü çıplak bedevî çocukları görür ve onların ahval ve edvarından adeta korkarsınız... Güneşten kavrulmuş vücutları, mermer kadar mücellâdır. Gözlerinde, insanın kalbini delen keskin bir ok, bulanık bir ziya parıldar! Fakat, iri kalın dudakları arasından işitilen İngilizce muhâvere ve mükâlemeler o kadar samimidir ki, insan mütekelliminin ağzına dikkatle bakmadan kelimelerin o dudakların arasından çıktığına inanmak istemez.

İngilizler, cenah-ı sıyanetlerine aldıkları en ufak çocuklara fevkalade dikkat ve itina ile bakarlar. Bu ihtimamdan yegâne maksat: Çocuğun küçükten İngilizleştirilmesi gagesine matuftur. En küçük çocuklar, en iyi ve kolay terbiye almaya müstaidir. Bunun için kum sahrasındaki köylerin en küçüğünde b ile bir mektep çadırı kurmaya çalışan İngilizler, hep küçük çocukların peşinde koşarlar. Büyüyen gençler mutlaka İngiltere'den suret-i mahsusada celb edilen İngiliz kadınları ile tezvic edilir veyahut aksi yapılı.

Sevâkin'den biraz içeriye doğru uzaklaştığım zaman dünyanın bütün ateşlerinin gökten yere yağdığı bu kızgın kumlar üstünde kurulmuş yeni köyler, ve yeni kulubeler gördüm.

Sevâkin'den Sudan'ın içerilerine doğru işleyen şimendifer buralardan geçerken, her kum tepesinde beş on İngiliz bırakmış. Bunlar, Araplarla evlendirilmiş; çocukları olmuş. Ameleler, işçiler çoğalmış. On, on beş adam, bazı yerde kırk, bazı yerde de yüz kişi olmuş... her tepede, yani her istasyonda – ilk evvel zikrediyorum! – bir buz deposu, sonra bir bakkal, bir istasyon binası bir ufacık mektep ve daha sonra da mavi gözlü ve kıvrırcık saçlı bir çocuk kümesi... Bütün dünya sanki bundan ibaret!

Çölde hayat pek iptidâî. Çocuklar mahdut ve mahsur bir daire içerisinde neşv ü nemâ buluyor ve büyüdükten sonra da bir karış toprağıyla efendisinden ve karısıyla çocuğundan başka bir şey tanımıyor. Fakat biraz daha büyüyerek bir iş sahibi olan bir Sudanlı, burada kendisini: bacağında beyaz pantolonu, cebinde parası ve ağzında piposu ile hayat-ı ictimaiyenin en yüksek mevkiinde görür.

İşte İngilizler, bu biçarelere, hayatı bu kadar tanıtmışlar ve ondan ötesini göstermemeye muvaffak olmuşlardır.

Dünyasını bilmeyen, denizi ve yeşilliği görmeyen bu bedbaht insanlar ne kadar acınacak bir haldedirler!

Bu satırları yazarken, İstanbul hatırıma geldi,

— Âh, dedim: Orası bir cennet ve içinde yaşayanlar, cemiyet-i beşeriyenin en mesut ve bahtiyar efradı...

T D, C. 2, S. 37, s. 597

İskender Fahreddîn

2.4.5. Sudan da Çocuklar (II)

- Şehirde Mektep ve Talebe Hayatı -

İki katlı, fakat yüksek, büyük bir kârgir bina. Binanın iki tarafı vasi' meydanlık. Bu, iptidâî bir terbiye gördükten sonra, hırsızlıktan, cehaletten, ahlaksızlıktan, nefret ederler ve bunların ne gibi fenalıklar tevlid edeceğini anlamaya kabiliyet peyda ederek, yavaş yavaş muhitlerini görmeye başlarlar.

Mektep intizamını temin eden İngiliz nüfûz ve kudreti talebenin inkişâfât-ı fikriyelerine gerek manen ve gerek maddeten yardımını dokunan terbiye-i bedeniye derslerinde muallimler herhangi bir talebe ile şakalaşır, kum üstünde güreşir, denizde yüzer ve uzun yollarda koşarlar. Muallim, ders esnasında ne derece ciddi ise, ders haricinde: çölde, denizde, banyoda, sokakta ve evde de çocuklarla o kadar hususî ve samimîdir.

İngilizler, terbiye-i bedeniye derslerine pek ziyade ehemmiyet verirler; çünkü buradaki çocukların vücutları, başka memleketlerde ki çocukların vücutlarından daha çok kabiliyetsiz ve atıldır. Muhit, Sudan'daki insanları fazla ataletle alıştırdığı için harekete gelemmezler. Âdetâ, mektebe yeni dahil olan çocuk, rendelenmemiş bir ağaç kadar rızalıdır. İngiliz eli orada bir (rende) vazifesini görür; hele bazı zaman bu rende, vazifesini o kadar intizam ve süratle ifa eder ki, çocuk, göze çarpacak kadar az bir zaman zarfında o siyah ve serapa sinirleşmiş vücuduyla doğru ve dürüst yürümeye, muntazam adım atmaya, boyun bükerek selam vermeye başlar. Güneşten her tarafı sinir haline girmiş vücudunun çirkinlikleri beyaz bir pantolon ve ceketle örtülür; ruhunda ve dimağında şayan tetkik ve hayret bir faaliyet hissedilir. Biraz evvelki vahşiliğini unutmaya çalışan bu küçük Sudanlılar, muallimlerinin karşısında ne kadar muntazam ve terbiyeli otururlar.

Çöl mekteplerinde kıyafet-i asliyeleri bozulmayan çocuklar, bu muntazam binanın muntazam dershanelerinde okumaya, iyi bir terbiye almaya başladıkları zaman, bacağı ve vücudun setr edilmesinin ferâiz-i medeniyeden mâdûd olduğunu anlayarak daima kendilerini İngiliz çocuklarına benzetmeye çalışırlar.

Burada çocuklar, o derece vahşî oldukları halde o kadar çabuk terbiye edilirler. İngilizler “amelî”dirler. Onun için her şeyin ameliyatını tecrübe ederek müspet ve faydeli neticeler istihsâline sırf gayret ve mesâî ederler. İlk evvel amelî terbiye ile yetiştirilen çocuklara bil’âhire nazarî terbiye pek kolay verilir; yani onlara kendi vahşîliklerinden daha az vahşî gelir.

Muallimler, çocukları terbiye etmek, hayatı öğretmek için kendi evlerine götürürler ve aileleriyle temas ettirirler. Talim ve tecrübe için eve getirilen çocuk, ev halkının hepsine ayrı ayrı (good morning) yahut (good evening) demeyi unutmaz ve her türlü elfaz teşrifatiyeyi kullanırken her birerlerinin gözüne bakarak yayacağı tesirleri tetkik ve teccessüs eder.

Bazısı öyle zeki olur ki, muallimin ağzından çıkan kelimeyi ahenk ve şivesi ile derhal kapar ve kendi kendine onu birkaç defa tekrar eder. Bazen sınıfın kenarına çekilmiş bir çocuğun başını sallayıp aynı kelimeyi yirmi, otuz defa tekrar ederek ezberlediği görülür. O, o dakikada seyredilecek bir vaziyettedir. İri, siyah gözlerini yumar, uzun

kıvrık saçları, iki tarafa sallanan başının üstünde bir yelpaze gibi rüzgârlanır. Yanına sokulursanız, derhal gabâvetini imâ eder bir vaz' ile boynunu eğerek: (very difficult: çok güç) diyerek güler. Siz isterseniz onunla istihzâ ediniz; onun kırılmaz bir azmi vardır, sizi yanından kaçırılmazsa, sizin yanınızdan kaçır, bir başka köşeye gizlenir, başını sallayarak hıfzı müşkül olan kelime ve cümleleri yine ezberlemeye başlar.

O, kelimeleri daima, anlamak ve yerinde kullanmak için ezberlemeye çalışır.

Yoksa, bizde olduğu gibi birkaç sahifelik bir dersi bülbül gibi, bilmeyerek ve anlamayarak okumak için ezberlemez. Çünkü, muhîtin ona verdiği terbiye pek ciddi ve metindir. Çocuğun nazarında en kıymetli şey (İngiliz Lirası)'ndan sonra (vakit)'tir! O, kendisini matlûb gayeye isâl etmeyecek olan ezbercilik gibi iptidâî hayatın insanı üzücü ve ruhu sıkıcı âmillerinin tesirâtı altında kalıp ezilerek kıymetli vakitlerini israf etmemekle mükelleftir.

Ellerinde okudukları (Kitâb-ı Mukaddes)in tahrif edilmiş bazı sahifeleri onlar için vaz' edilmiş bir takım dini kanunları ihtiva eder, mesela toprağı toprak diye tanımak ve ona ta'büd edercesine gönül bağlamamaktır...

İşte, Misyonerlerin yed-icadından çıkan o yanlış kanunların, uydurma ve vaazların tesirâtı neticesidir ki, çocuk kendinde bir varlık hissederek mektepten, yani İngilizlerin Âğuş-i terbiyesinden çıktığı zaman vatanına ve anasına karşı fevkalade yabancı kalıyor; o kadar ki, mektepten çıkmakla vatanından da çıkmış ve uzaklaşmış oluyor...

T D, C. 2, S. 38, s. 615

İskender Fahreddin

2.4.6. Sudan da Çocuklar (III)

- Sudan Çocukları -

(Silsile-i makâlatını neşrederken, bizce meçhul olan bu ülkenin hayatında; coğrafi, tarihî ve içtimaî ahvalinden de bahsetmek lüzumu bildirildiğinden, ancak üç dört nüsha sonra sırasıyla derc edilecek olan bu makaleyi şimdiden yazıyoruz.)

Sudan'ın İklim ve Havası: Sudan, hatt-ı İstivaya yakın olduğundan, havası, yaz mevsiminde tahammül edilmeyecek derecede sıcak olur. Gölgede hararet (40-42) dereceye kadar çıkar. Mayıs ve haziran aylarında ise (60-61)'i bulur. Hortum ve civarı bu mevsimde daha sıcak olur. Cenub'de derece-i hararet gittikçe artar; şimale doğruda, mizan'ü-l-harâre, azaldığını gösterir. Onun için Sudan'ın şimal ve şimal şarkı cihetleri, cenup cihetinden daha az sıcaktır.

Eylül ve teşrin-i evvel aylarında hayli yağmur yağar. Yağmurun kesretinden nehirler hasıl olur. Dağlık ve kayalık yerlerden akan sular muhtelif kollarla birleşerek büyük nehirlerle karışırlar; sahrada ve düz mahallerde bir yere akamayıp ufak kol halinde kalan sulardan da ahali istifade eder. Fakat, buralarda ekseriya sıtma, vesaire hastalık eksik olmaz.

Sudanda Cins, Lisan ve Mezhep: Yerli Sudanlılar zenci ırkına mensupturlar. Bunlar birçok akvama mensup hepsinin kendine mahsus lisan ve şiveleri vardır; fakat, yekdiğerlerine olan garabet dolayısıyla çok fark olmadığından her kavim, birbirinin lisanından az, çok anlar ve görüşür.

Sudan'da yerli zencilerden maada, iki kavim daha vardır. Bunlardan biri: (Kavle) yani (Felah) denilen bir kavimdir. Cenûbî ve Garbî Sudan'da din-i İslâm'ın neşrine çalışan ve münhasıran kendi azim ve iradesi ile yaşayarak gayret milliye ve diniyesini her yerde ve bilhassa İngilizlere karşı gösteren bu kavim, İngilizlerin âguş-i himayesine verdikleri çocuklarının bil'âhire kendilerine yabancı geldiklerini anlayarak ufak ufak muhtelif ve müstakil hükümetler kurmuştur.

İkincisi de Araplardır. Sudan'da din İslam'ın neşrine, ve İngilizlerin, Sudanlıları İngilizleştirmek politikasına karşı her türlü mücadelattan geri durmayan bu millet, bugün kendi lisanıyla Sudandaki hakimiyetini İngilizlere bile tasdike muvaffak olmuştur. Şimalde ve şarkta İngilizler, yerli Sudanlıların çocuklarını manen ve zehirlemeye çalışırlarken, yukarıda da İslam Arapları buna karşı büyük kuvvetleriyle, kalkanları, kılıçları, gürzleri, tüfenkleriyle hücumlar, muharebeler hazırlarlar.

Sudan cenûbinde taşlara, ağaçlara, kuşlara ve hayvanat- ı saireye ibadet eden akvam-ı vahşiyeyi dahi tarîk-i zılâletten kurtararak, onlara anlayabilecekleri bir surette, dîn-i İslâmı telkin ve tarif eden, efkâr-ı bâtilalarını tashihe çalışan, onlara, bu kainatın bir

hâliki olduğunu ve yalnız ona taabbüd etmek lazım geldiğini bildiren yine bu millettir.

Hatt-ı istivâyı geçerek, Afrika-yı cenûbiye doğru yayılan akvâma dîn-i İslâm'ı neşr u ta'mim eden Araplar, bundan sekiz sene kadar evvel İstanbul'a iki şeyh göndermişlerdi. Bu şeyhler Sevâkin'e gelir gelmez İngilizlerin Sevâkin muhafızlığı bunların vakıf-ı esrar ve efkârı olunca, bi-t-tabii oradan hareketlerine ettiler. Halbuki, bunların maksadı, istanbula gelip oradaki ehl-i İslâm'ın hal ve vaziyetinden halifeyi haberdar etmek idi; yani onlar istiyorlardı ki, o tarafta birkaç tane âlim fakat siyasî hocalarımız bulunsun.... Bunlar, aynı zamanda da İngilizce bilerek, mekteplerinde hocalık etmek suretiyle ekser mahallerdeki İngilizlerin yerli çocuklara ve cahil ahaliye nelersöylediklerini ne gibi telkinatta bulduklarını anlayarak ona göre tedâbir-i ittihaz edip icabında karşılıklarına çıksınlar!

Sudan'ın Tarihi Ahvali – Sudan ezmine-i kadîmede tamamıyla meçhul idi. Sahra-i kebirin karşı tarafına tesadüf eden Sudan, aynı zamanda hatt-ı istivâyâya da yakın olması hasebiyle, evvelce, hiçbir ferdin yaşamasına imkân olmayan bir yer gibi zannolunurdu.

İslâmlar, fütühatın derinde şimali Afrika'ya yapılan muharebe neticesinde burasının tab' ve teshîr edilmesiyle, gayr-i kâbil mürûr tahmin edilen sahrâ-yı kebirini geçerek cenûbe doğru yürümüşler ve Sudan'da ticaret vesilesiyle zencilerle münasebet peyda etmişlerdir. İslâm sa'b-ül-mürûr yollardan geçerken, zencilerin hayatlarını tetkik ve âdât ve usûl muaşeretlerini tahkik ederek zabt eylemişler ve münasebetin sıkılaşmasını müteakip alış verişte yani ticaret yollarında, ne suretle hareket edilmesi lazım geldiğini sonradan gelip gidenlere bildirmeyi unutmamışlardır.

Avrupa coğrafiyûnu Sudan'dan çok bahsetmişler ve muhtelif seyahatler yaparak alem-i beşeriyete bu diyar-i meçhulü tanıtmaya çalışmışlardır.

Sudan'ın en işlek iskelelerinden birini teşkil eden (Sevakin)'de ikamet ettiğim yedi ay zarfında Fransa'dan iki, İngiltere'den beş seyyah gelmişti ki bunları, (Etnoğrafi) tetkikatıyla da meşgul gördüm. Hepsi de Arapça tekellüm ediyordu.

Sudan'ın tarihini yazmak vazifesini der-uhde eden bu beş İngiliz seyyahının orada aradıkları şeyler nazar-ı dikkate alınacak olursa, yarın vücuda getirilecek bu muazzam tarihin sahifelerine geçecek olan bir takım esrar-ı engîz malumattan cemiyet-i beşeriyenin şimdiye kadar haberdar edilmemiş veya haberdar edecek başka bir heyetin bundan birkaç asır mukaddim oralara gidip de icra-yı faaliyet ve seyahat etmemiş olmasına teessüf etmemek kabil olmaz.

Bil'âhire haber alındığına göre, bu beş kişilik heyetten biri esnâ-yı râhda kaybolmuş, bir diğeri, aslî (Nyam- nyam) olup bizde (yam yam) denilen ve evvelce kelb etinden başlayarak bir müddet sonra insan eti yiyen akvâm-ı vahşiye tarafından mahv edilmiş ve diğeri üçü dahi cem ettikleri bir senelik malumatı olsun memleketlerine götürebilmek üzere, tetkik-i dairelerini tahdîd ve taksîr ederek sahra-yı kebîr civarında ve hatt-ı istivâ yakınlarında kısaca bir cevelân yaptıktan sonra (Nube) şelalelerine insıbab eden nehirlerin geçtikleri yerlerden çıkardıkları birçok kıymeddâr âsar terihe ve muhtelif kıtalara ait ahcar-ı mütenevvia cem eyleyerek (Hurtûm) dönmüşlerdi.

Harb-i umumî başlamamış olsaydı, şüphesiz ki, bugün Sudan'ın en doğru ve muntazam, en esrâr-âlûd bir tarihini okuyacaktık.

T D, C. 2, S. 39, s. 630

İskender Fahreddin

2.4.7. Vezne Önünde

- Çetin'in Defterinden -

Salı günü... mektepte müsamere, sınıfça gezinti, dağda kuzu, bağda bülbül ... Bunlar artık benim hiç işime gelmez.

Şimdi her salı okuldan sonra maliye nezareti veznesi önündeyim. Çetin kardeşi görmek isteyenler oraya buyursunlar.

Babam ücretli bir memurdur. Geçen salı bana dedi ki: Çetin öğleden sonra işin yok. Şu mektupla git maliyeden benim ücretimi al.

Gittim. Büyük, her tarafı kalın camlarla çevrilmiş sıra sıra gişeler... Bir tanesinin önünde yüze yakın adam var. Birçoğunun ellerinde telli ve kalın cigaralar olduğu halde ağır ağır konuşuyorlar, sabırsız bakışıyorlar.

Beş on dakika bekledim. Beyaz önlük giyinmiş veznedar bey bir taraftan giriyordu. Koca kasanın kapağını açtı. Meydana kırk elliye yakın paket çıkardı. Herkes birden bire susmuştu. Ben bu mezar sükûtuna bu kısa hayatımda iki defa rast geldim. Birisi şimdi, diğeri de bir adam asarlarken...

Veznedar paketlerden bazılarının kuşaklarını yırttı, beşi birlik, yirmi beşi birlik, yüzü birlik kâimeleri onar onar istif etti. Herkes ayakta... Gözler veznedarın parmakları arasında bir hışırtı ile kurtulan hercâi kâimelere dikildi.

Şimdi hafif bir mırıldama başladı. Şişkin karınlı, pancar yüzlü biri boğuk boğuk güldü. Bana: küçük, dedi. Bu yüzlük paketlerden dört tanesiyle yirmi beşliklerden üç tanesi elimdeki mektubun cevabıdır. Yani kırk yedi bin beş yüz lira ... Sen ne alacaksın bakayım?

Cevap vermeden sordum:

— Bugün herkes sizin gibi çok mu alacak?

— Hımm demek bu semiz insanlar hep Allah'ın zengin kulları ha! Bu kadar zengini bir arada hiç görmemiştim. Maşallah ne temiz, ne iri adamlar. Karınlarından geçen hattı şibakul fotin uçlarından iki karış öteye isabet ediyor. Bacaklar sübekte büyümüş çocuk gibi apışık. Gözler haris ve parlak... yelekler üzerinde çaprazlama kalın kalın altın kordonlar. Sırtlarında yeni yeni elbiseler, ayaklarında parıl parıl fotinler...

Servetin canlı timsalleri topluca burada. Sır veznedar geldi. Pencere açıldı! İncecik bir ses: Hüseyin Haşim Bey, alınız... Otuz bin lira. Tamamı efendim.

Veznedarın parmakları arasında yeni kaimeler şirt şirt şirt aktı.

— Hacı Kosta Kalfa... On yedi bin altı yüz lira... Şirt, şirt, şirt, Buyurun. Sayınız tamamdır. On beş para geri vereceksiniz.

Ben bir kenarcıkta duruyordum. Zihnen hesaba başladım. Otuz bin lira, evet otuz bin... şu otuz binde babamın bir aylık ücreti olan on liradan kaç tane var. Önden sıfırı atarım: Üç bin. Hariç kısmet üç bin eder. Babam otuz bin liranın sahibi olabilmesi için (3.000) ay yani (250) sene bir daha yani — iki buçuk asır çalışması lazım. Zihnim bu ebediyete uzanan zaman altında bunaldı.

Hesabı tekrar ettim: evet otuz binde (10) üç bin kere var. Buda iki yüz elli sene eder. Bir yanlışlık yok. Zavallı babacığım. İki buçuk asır çalışacak ve bu adamın serveti kadar servete nail olacak!!!

Yine hesap ettim: Demek bu adam ayda on bin lira alan üç bin memura müsavî, 1 = 3.000 hayır bir müsavî üç bin olamaz. Hayır, hayır olamaz. Hem bu adam babam kadar zeki değil, babam kadar akıllı değil. Yine babam bir zengin, o üç bin zengin. Zihnim almıyor. Ne büyük haksızlık ne feci müsâvâtsizlik.

Neden? Niçin?

Bilmem nasıl oldu. Yavaş yavaş gişede yüzü birlik, yirmi beşi birliklerin yanına yaklaştım. Aramızda geniş ve kalın camdan başka bir şey yok. Kâimeleri elimde imiş gibi tetkike koyuldum. Yüzü birlikler kırmızıya bulanmış tatlı renklerle ne hoş duruyorlar. Sanki üzerlerinde saadetin ilk sahibi gülüyor. (Sıfır, bir, iki, beş)'ten müteşekkil rakamlarda siyah, giyinmiş bir papaz tevâzuu var. Bunlar hesap kitabımda nasılsa burada da öyle daha büyük ve biraz daha itinalı resmedilmişler.

Öyle iken düne nispetle bugün farklı bir mevki işgal edip arkadaşlarına burnunun üzerinden bakan insanlar gibi riyakar ve kurumlu değil, oldukları gibi... Ben zaten rakamları çok severim. Çünkü sözleri kısa, manaları uzundur. İnsanlar da böyle olsalar!..

Veznedarın sesi kısa fasılalarla hışırtılara karışıyor:

— Hacı Ahmet Ağa... On beş bin lira.

— Ahmet Hakkı Efendi, yirmi dokuz bin lira.... Buyurunuz; otuz para geri vereceksiniz.

Evet, evet bu servetleri alanların hepsi babamın Himalaya kadar fevkinde. Neden? Niçin? Neden? Niçin? Bu sualleri bir türlü halledemiyorum. Birden düşündüm. Yüzü birliklerden iki paket alıversem. İşte önümde, oh alıversem. İçimde ılık bir hicran uyandı. Bir saniyede babamda bunlar kadar canlı, tatlı, şakrak oluverecek. Evet, yirmi bin liraya sahip olan bir insan elbette şekersiz, elbette potinsiz, elbette babam ve benim gibi elbisesiz, annem gibi çarşafsız kalmaz. Almalıyım. Niçin? Neden? Onlar zengin, babam fakir olsun. Benim babacığım yirmi bin liraya layık değil mi? Evet, alıyorsam! Evimiz ne kadar ne kadar mesut olacak. Her gece tatlılar, börekler, yiyecekler. Anneciğim artık ekmek almak için hangi etekliğini, hangi ceketini satacağını düşünmeyecek. Hepimiz iyi yiyeceğiz. Kürklü elbise giyeceğiz. Güleceğiz, mesirelere, sinemalara, gideceğiz. Oh biz de zengin olacağız.

Dimağım bütün kuvvetiyle zenginliğin vereceği neşeyi düşünürken kaimeler üzerinde nurdan bir yazı sıralandı:

Çetin: Haksızlık, hayırsızlıkla izale edilemez.

T D, C. 3, S. 62, s. 994

Müstensihi: Muallim Hulusi

2.4.8. Sanayi Mektebi Talebesine

Dar-ü-l-Mualliminin dersleriyle yorulan zihnimi biraz dinlendirmek ihtiyacını duyduğum zamanlar; gözlerimi etrafıma çeviri, gezecek, hava alacak bir yer, barınacak bir gölge ararım. Fakat bunların hiç birini bu ulu muhitte bulamayınca, şimendifer yoluna kadar inmek, viranelerden birinin taşları üzerine oturup Marmara'yı seyretmek isterim. Kararımı verir vermez, dışarı fırlarım. Divanyolu Caddesi'ne çıkınca, karşıma beni, deniz kenarına indirecek muhtelif yollar dikilir. Fakat bunların hiç birine sapmam. Yalnız Sultanahmet Meydanı'na doğru ilerlemeye başlarım. Bu meydan benim için en sevimli, en mesut bir yerdir. Çünkü bir tarafında o muazzam camii vücuda getiren parlak mazi diğer tarafında, ziraat nezaretinin arkasında gizlenmiş bir mektebin içinde yaşayan parlak bir istikbal vardır. Ben camiinin muhteşem kubbelerini, minarelerini seyrede ede bu istikbale doğru yaklaşırım. Bir noktaya gelirim ki orada bir ses işitir gibi olurum:

— Güm!... güm!...

Bu örsün, üzerinde ezilen kızıl demirin sesidir. Bu ses, benim kulağıma o kadar hoş gelir ki, biraz daha iyi işitmek ihtiyacıyla duvara yaklaşırım. O ses aynı ıttıradı aynı ahenk ile tekrar eder.

— Güm!... güm!...

Oh! Ne güzel ses! Bu ses bana cehennem kadar sıcak ve yakıcı bir ocağın karşısında yüzü, gözü kavrulan, demir çekiçleri sallayan, çelik bünyeli, sağlam kafalı, sanatın, demirin, örsün âşığı kuvvetli gençlerin hayatını ispat eder.

— Güm!... güm!...

Oh! Ne müthiş feryat! Bu feryat bana sanatı zelil gören, demiri, tahtayı, toprağı sevmeyen, çekici, örsü, rendeyi istihkâr eden bu memlekette, sanatı seven, çekici, örsü, rendeyi muhterem ve muazzez gören sanatkâr, faal bir neslin teşekkülünü ilan eder.

— Güm!... güm!...

Ben bu sesleri işittikçe bütün yeislerim mahvolur. Ben bu sesleri işittikçe daima kararın âtîde bir ışık parladığını görür gibi olurum. Bu sesleri işittikçe ben de bir takım hayaller uyanır. Din aşkı, din muhabbeti için yüksek minareler diken bu memlekette sanat aşkı, sanat muhabbeti içinde fabrika bacaları dikildiğini görüveriyorum zan ederim.

Ey sanayî mektebinin demir döven, tahta kesen, makine işleten gençleri! Siz bizim kitapla, usulle yapamadığımız hakiki bir inkılâbı çekiçle, örsle, ateşle yapacaksınız. Biliniz ki sizin kuvvetli kollarınızla demir döverek yapacağınız şey, yalnız sanat değil, beden, fikir, ahlaktır. Yalnız sanat değil, beden, fikir, ahlaktır. Yalnız başına ne kitaplar, ne mektepler, ne medreseler, hiçbir yer, hiçbir şey, sizin demirhaneniz, marangozhaneleriniz kadar bu memleketin seviyesini, ahlakını yükseltmeyecektir. Yalnız başına, ordular, toplar, tüfekler bile sizin çekiçleriniz, örsleriniz, uçaklarınız kadar Osmanlı vatanını müdafaa edemeyecektir. Dün, topla, tüfekte, cephaneye mağlup ve esir olan babalarınızın intikamını alacak en kuvvetli silahlar; sizin

çekiçleriniz, uçaklarınız, örsleriniz olacaktır. Kahrolsun sizin büyük mesleğinizi zelil gören, uçaklarınızı, çekiçlerinizi, istihkâr eden kafalar!...

T D, C. 1 ,S. 6, s. 88

Muallim İsmail Hakkı

2.4.9. Hatıra-i Esaret

(Filibe) 26 Eylül 1329 – Cuma

Halid Bey,

Esarete geçirdiğimiz yedi aylık zamanın içinde bu cuma, unutulamaz bir gün teşkil eder. Acırım ki bu tarihi günü size bütün incelikleriyle tasvir edemeyeceğim. Zira hem kalem aciz, hem de Bulgar sansürü insafsızdır. Mektubumu size Avusturyalı muhterem dostum “Jan” vasıtasıyla gönderiyorum. Sansürün zalim tırnaklarından kurtulabilirse size güzel değil fakat mühim bir sahife-i tarih getirir.

Temmuzun yedinci gecesinden itibaren bizi bulduğumuz yerlerde (Hotel ve Kışlalarda) hapsedilmişlerdi. O güne kadar oldukça serbest geziyorduk. Bize çevrilen Bulgar nazarı eski gayz ve intikam manasını gizlemekte, Sırp ve Yunan galebesinin acısı bizi ihmal ettirmekte idi.

Şimdi esaretgahımızın kapılarına dikilen süngülü nöbetçilerin manası ne idi? Bunu bilmiyorduk. Filibe mevki kumandanı Jeneral “İstoylof”un gönderdiği haberde bu mahbusiyetin muvakkit olduğu, hariçte bazı Ermenilerin tahkirata teşebbüs etmeleri ihtimaline mebnî bir eser-i tedbir ve vikâya olmak üzere buna mecbur kalındığı bildirilmişti. Fakat zaman ve vukuat bu sözlerin doğru olmadığını gösterdi. İstoylof’un dört gün devam edecek dediği mevkûfiyet iki ay devam etti. Sebep olarak Ermenilerin tahkîr ve taarruzu gösterilmişken sokak ortalarında biçare neferlerimizin şehit edildiklerini, cesetlerinin konsoloslar vasıtasıyla defnettirildiğini öğrendiğimiz gibi ağustosun birinci günü Eski Zağra¹dan gelen bir doktor bize orada üç yüz

¹ [Eski Zağra (Bulgarca: Стара Загора, Stara Zagora), Bulgaristan'ın güneyinde bulunan, bölgenin ekonomik merkezi olan büyük bir şehirdir. Eski Zağra ilinde bulunur. 154.000 nüfuslu kent, düz sokakların ve şairlerin şehri olarak bilinir. Şehir ticaret odası, 8000 yıllık geçmişiyle, Avrupa'nın en eski şehri olduğunu iddia eder. (www.wikipedia.org)]

mecruhumuz ve dört yüz kadar şehidimiz olduğunu haber verdi. Zavallı askerlerimiz ekmek almaktalar iken muhafız-ı Bulgar askeri birden bire ateş etmeler. Etraf tel örgüsüyle çevrilmiş olduğu için biçareler kaçamamışlar. Pek azları kurtulabilmiş ise de onların da yakalanıp kurşuna dizilecekleri muhakkakmış! Haber pek müthiş. O halde biz? O halde Filibe'deki bu beş yüz zabıt ile binlerce neferlerimiz ne olacak? Katliam başlayınca şüphesiz bizde aynı akıbete duçar olacaktık. Demek işte bizi hapsettiren maksat bu idi. fakat bu maksat ve bu sebep nereden doğmuştu. İstoylof'un ikide bir de Sofya'ya telgraf çekerek:

“Burada Türk esirleri çok, muhafız asker azdır. İsrâ'nın vaziyeti tehditkârânedir. Buraya fazla kuvvet gönderiniz!” Demesi mutlaka katliama bir zemin hazırlamak içindi. Acaba Romanya ordusu Filibe'ye yaklaşmakta olduğu için bizi sağ olarak teslim etmemeyi mi istiyorlar? Hakikat bizi çok bekletmedi. Bir gün hotelimizin önünde birkaç araba durdu. Bunlar Edirne arabaları idi. Hariçten hiç kimse ile görüşürmedikleri için derhal bunlardan malumat almak mümkün olmadı ise de nöbetçilerin sedd-i muhafaza ve haylûleti altından sızan haberler bize katliam korkusunu unutturarak göğsümüzü sevinçle kabarttı. Ordumuz ilerlemiş, Edirne'ye girmiş; evvelce zalim ve katl-i irtikâb edenlerin cezasını vermiş. Bulgarlar ve hain yerliler kaçmakta imiş. Oh, yaşasın ordu! Artık bizi katliam etseler de iftihar edebiliriz!

İş o kadarla kalmadı. Ordumuzun eski Bulgar hududunu da aştığı, Filibe'ye doğru gelmekte olduğu tahakkuk etti. Artık bizi hapseden pençeler gittikçe tırnaklarını sıkıyor; kah tahkir, kah dayak, kah tehditle ordumuzun muzafferiyetinden intikam alıyordu. Uzatmayayım, kardeşim, bu hal ağustos nihayetine kadar devam etti.

Artık sulh olmuş, Edirne bizde kalmış ve Bulgarlar da bir aksü-l-emel hâsıl olmuştu. Şimdi herkes Türklerle dost olmak taraftarı idi. Bizi serbest bıraktılar. Hayatımız kurtulmuştu. Fakat bunun ifâ-yı şükründen evvel hayatı kurtulamayan biçare şehitlerimiz vardı. Mecruhlarımız için onar Frank îâne ile ilaç vesaire tedarik etmiş, çıplak gezen neferlerimizi mümkün mertebe gidermiş idik. Fakat şehitlerimiz, silahsız, müdafaasız, bî-günâh öldürülen şehitlerimiz bu yabancı topraklarda bî-yâd ve bî-nişân kalacaklar mıydı? Buna bir Türk kalbi kâil olabilir mi? Mümkün olsa

hepsine birer türbe-i terkîm ve ihtirâm yaptırırđık. Fakat Bulgarlar bir aralık o kadar gaddarâne davrandılar ki vefat eden zabitlerimizin mezar taşlarını bile kırdılar... Kabirler bî-nişan kaldı.elimizde yegâne bir tuhfe vardı: duâ ve mevlüd-i şerîf! Mevki kumandanından müsaade aldık. “Cuma” denilen camide bir melüd tertip ettik. Şeker külahlarının üstüne: “Esir iken şehit olan Türk evlatları ruhuna mevlüd-i şerîf” ibaresini tab’ ettirdik. Umum-i İslam-ı ahâlî ile Filibe üserâsı namına birer yaldızlı kart gönderdik. Camii ilk defa olarak keşif bir kütle-i İslâmiye ile doldu; Mevlüd bitti. Cemaat vuku bulan davet üzerine şehitlerimizin kabirlerini ziyarete gidiyordu. Kabristan “1500” şehidin aramgâhı idi. etraf harap bir duvar ile çevrilmiş, mezarlar çıplak ve hafif bir toprak kabartısından ibaret; ötede beride birkaç kırık taş... Zairler şehitliğin bu manzara-i hazîni önünde bir müddet mebhût ve vecd-i âlûd durduktan sonra ellerini kaldırıp duâ ediyor, birkaç neferin, şüphesiz tanıdığı bir şehit kabri önünde diz çökmüş ağladığı görülüyordu. Hatim duası bitti. Cemaat dağılmaya hazırlanırken ayağa kalktım. Rûfekânın üzerine tensibi üzere tertîb edilmiş olan şu vedânameyi okudum:

(Sonu Gelecek Sayıda)

T D, C.1, S. 18, s. 294

Azîz Hüdât

2.5. Seyahatler

2.5.1. Kadıköy Numune Mektebi'nin Bursa Seyahati

22 Mayıs Perşembe günü Kadıköy Numune Mektebi muallimleriyle talebesi, yanlarında İstanbul Maarif Müdürü Muhterem Saffet Beyefendi ve tedrisat-ı ibtidâîye meclis azası da buldukları halde Osmanlı (Nilüfer) vapuruyla Mudanya'ya doğru yol almışlardır.

Heyet-i seyyâhîn vapurda dâhiliye nazırı Dahiliye Nazırı Talat Beyefendiye de yol arkadaşlığı etmişler ve müşârünileyh talebeye fevkalade iltifat göstermişlerdir.

Saffet Beyefendi izcileriyle beraber vapurda bulunan memleketimizin ilk bûy-i sekâvetlik müessislerinden Ahmed Robinson Beyi Talat Beyefendiye takdim etmiş. Müşârünileyh de "Bûy-i sekavetlik memleketin ruhuna çok muvaffak gelmiştir. Sizi tebrik ederim." Mukabelesinde bulunmuşlardır.

Sabahleyin yağmur yağmakta olduğu cihetle herkes seyahatin tatlı geçeceğinden şüpheli idi; fakat havanın birden bire açması nilüfer'de iyi bir hayat geçmemesine sebep oldu.

Vapur Mudanya'ya muvâsalat ettiği zaman karşılarında sabık Kadıköy Numune Mektebi velâ-hak Bursa Sultanîsi Müdürü Haydar Beyefendi ile Bursa Sultanîsi talebesini vapurda görmüşler ve yekdiğerini pek samimi bir surette alkışlamışlardır.

Kadıköy Numune Mektebinin küçük talebesi eski müdürlerinin boynuna sarılıyor ve ellerini öpüyorlardı.

Mudanya ile Bursa arasındaki şimendifer seyahati de pek hoş geçti.

Bursa'da sultanî, sanayî talebesi ile diğer mektepliler misafirlerini pek parlak bir surette istikbal ettikten sonra Talat Beyefendiyi istikbal etmek üzere yolda saf teşkil ettiler ve karşıladılar.

Bursa Sultanîsi, misafirlerine fevkalade ikramda bulundu ve bir akşam müsameresi tertip etti. Dahiliye nazırı beyefendi ile vali paşa hazretleri ve eşrafından birçoğu iştirak ettiler. Piyano ve kemanın ehviye-i lâtfesi ruhları açıyor; varyete tarzında

tertip edilen güzel bir programın her bir parçası kemal ve muvaffakiyetle icra ediliyordu.

Kadıköylüleri birçok jimnastikler yaptılar ve alkışlandılar. Müsamerede birçok fişenker atılıyordu. Kadıköylülerin ilk vazifesi bânî-i Osmaniyân olan büyük Osman'ın merkad mübareklerini ziyaret etmek idi.

Bütün camiler, müessesât, Türk âsâr ve sanayî velhasıl her taraf gezildi. İnkıya'da mağaralara inildi ve muhtelif fotoğraflar alındı.

Bursa Sultanîsi Futbol Takımıyla Kadıköy Takımı Atıcılar'da güzel bir futbol oyunu oynadılar. Kadıköy, (sıfıra) karşı(dört) gol ile galip geldi. Bursa'da zuhur eden müessif bir yangında Kadıköy izcileri büyük gayretler sarf etmiş ve pek çok yararlık göstermişlerdir...

Kadıköylülerin Bursa seyahatinden size daha bahsetmek isterdim. Fakat nüshada yerimiz az olduğundan öte tarafını gelecek sayıda okursunuz.

T D, C. 2, S. 28, s. 459

İmzasız

2.5.2. Harikulade Seyahatler: Bisiklet ile Arabistan'ı Mürûr

Seyahatin eğlenceli ve meserretli zamanları olduğu gibi, mevkie göre, tehlikeli olmaları da pek çoktur. Hele insan, ekserisine hemen hemen inanmamak ister, çünkü bunlardan bazıları büsbütün bir çılgınlıktan başka bir şey değildir.

Burada hikâyesini nakledeceğiz. Genç bir İngiliz zabiti olan mülazım (Eh. Noel)'in meşhur bisiklet seyahatidir. Bu zat, Bahr-i Sefid sahilinden tâ Hindistan hudutlarına kadar, Arabistan'ı bisikletle kat etmiş bir şahıstır. Mülazım (Noel) bu seyahati hiçbir keyif ve heves için yapmış olmayıp sırf zaruret ilcasıyla bu yolda harekete mecbur olmuştu.

İngiltere'de birkaç aylık mezuniyet müddetini geçirdikten sonra Hindistan'daki taburuna tekrar iltihak etmek icap ediyordu. Fakat son dakikada bu kadar uzun bir yol masrafı tedarik etmek imkânını bulamadı. Hâlbuki muayyen tarihte vazifesi başında

bulunmak lazım geldiğinden ateşin ve katî bir karar ile bir saniye bile tereddüt etmedi. Cebinde kalan para ile behme-hâl Hindistan'a gitmek, çaresini bulmak icap ediyordu. Ne suretle olursa olsun!...

Gececeği yolları tamamıyla mütalaa ve tetkik ettikten sonra, aklına Arabistan'ı bisikletle kat etmek fikri geldi. Bu suretle hem tasarruf hem de mahal-i memuriyetine vakit ve zamanında yetişmiş olacaktı.

Yirmi yaşında bir genç hiçbir şeyden şüphe ve fütur getirmez. Mülazım (Eh. Noel) 25 Teşrinisanide taburuna iltihak etmesi icap ettiğini hesapladı. 10 Teşrinievvel de pedallara olanca kuvvetini vererek Londra'yı terk etti. Cebinde muntazam bir pasaport ile bir revolver, arkasında uzun bir seyahat için iktizâ eden mühim eşyasını hâvî bir çantası vardı. Süratle (Duver)'e geldi ve derakap Fransa'ya geçti.

Üç gün sonra (Sicilya) ve bade (Katan)'a vasıl oldu. (Katan)'dan derhal bir İtalyan vapuruyla İzmir'e geldi!... çok defalar bavulunu iki Yunanlı'nın (serserinin) tasallutundan mene çalıştı. Ve Avrupa'da yemek listeleri o kadar muhtasar idi ki öğle yemeği bazen iki kuru bisküviden ibaret kalıyor, yolcular bunu ancak suya batırmakla yenilebilecek bir hale koyuyorlardı.

Zabit, vapurunu İzmir'de değiştirerek İskenderun'a geldi. Buradan Arabistan'ı kat etmeyi düşünüyordu. İngiliz Konsolosu kendisine pek çok nasihatler etti, hiç olmazsa yanına yol arkadaşı olarak bir zaptiye almasını söyledi; fakat bizim seyyah böyle alâyişe lüzum ve ihtiyaç hissetmiyordu. Bir dakika kaybetmeksizin Bağdat yolu üzerine atıldı. Güneş yakıyor. Yol ise kalın bir toz tabakasıyla örtülmüş bulunuyordu. Mülazım; bir kolu geçtikten sonra yol artık gidilmesi mahal bir hal-i iktisab eylemişti. Cesur seyyah bunun üzerine biraz düşündü ve hiç fütur getirmeyerek şoseyi terk ederek tarlalar arsına girdi. İlk günü akşamı rüzgar arkasından geldiği için saatte yirmi kilometreden ziyade bir süratle yol alıyordu. Bu geceyi yıldızlı sema altında geçirmek lazımdı. Vapurda kilerde daha sade bir akşam taamından sonra bir hurma dalının altına uzandı.

Ertesi gün, erkenden, daha büyük bir şevk ve gayretle Halep'e geldi. Yine İngiliz Konsolosu cesaretini kırmaya, şiddet-i heyecanını soğutmaya çalıştı ise de muvaffak olamadı.

— Eğer muhafızsız olarak böyle pek az emin bir yol üzerinde seyahatinize devam etmekte fazla ısrar ederseniz benim bir diyeceğim kalmaz, dedi. Mülazım gayet sade bir surette:

— Devam edeceğim, dedi; çünkü başka türlü yapamam.

Halep'ten ayrıldıktan sonra yollar o kadar çatallaşıyordu ki, kaybolacağından korkmaya başladı.

Zabit, bundan sonra pusula ile hareket etmeye karar verdi ve bunda mükemmelen muvaffak oldu. Bu pek ahenk seyahati uzun uzadıya nakletmedense hülasa ediverelim:

Bisiklet sürerken süratle vahalardan koşuyor, bazen bir kervana tesadüf ediyor, etrafından hayretler, takdirler ve lanetler... toplayarak uçuyordu. Bir gece (Fırat) sahillerine gelmişti. Orada toplanan halk bu (Harikulâde hayvanı)'ı görür görmez hayretlerinden ağızları açık kalmıştı. Yola dizilen Araplar zabit yıldırım süratiyle geçerken:

— Maşallah! Maşallah!

Nidalarıyla sayrayı velveleye veriyorlardı.

Bu kadar az bir müddet zarfında Halep'ten buraya kadar geldiğine bir türlü inanamıyorlardı. Ertesi gün bazı kabâil peşine takılmışlardı. Kızgın güneş altında onları yorarak nihayet takipten geri bıraktırdı. Bundan sonra artık ihtiyâtı elden terk etmedi. (Deyrizor¹)'a geldiği zaman biraz uzakta şakîler mevcut olduğunu ve bunun için yolda daima tehlike melhûz bulunduğunu söylediler. Sergüzeşterin yavaş yavaş doğmasını zaten o da bekliyordu. Hele bir köyde etrafına toplanıp elinden bisikletini almak isteyen ahaliye karşı bu (cansız bargir)'ini pek çok müdafaa etti. Kimisi tekerleğine yapışıyor, kimisi şapkasını kapıyor; fakat düdüğüne temas edenler velosipitten yirmi adım geriye fırlayarak iki metre yüksekliğe kadar zıplıyorlardı. Zabit, o hiddet arasında kahkahalarını salıvermemek için dudaklarını ısırmağa mecbur oluyordu. Ne ise biraz sonra reisleri olacak bir zat araya girip bu hay ve huy ve

---

¹ Suriye'de Fırat nehri kıyılarında bir kent

velveleyi keserek şaşkınlığı izale etti ve diğerlerinden daha mültefit davranarak zabite yoluna devam etmesini işaret etti. Mülazım bisikletine atılıp düdüğünü öttürerek aralarından yel gibi sıyrıldı, geçti. Bütün kabile, reisleri de dâhil olmak üzere arkasından lal ve ebkem baka kalmışlardı!

Bir saat gitmemişti ki, aynı hal tekrar yenileşti. Bu sefer tevkif zabitin hiç işine gelmiyordu. Mütemadî surette bisikletin düdüğünü öttürüyor, ortalığı şaşkınlığa veriyordu. Araplardan bir tanesi sâika-i merakla yakınına kadar sokulmuştu. Fakat mükemmel bir boksçu olan mülazım ..... Bir darbe ile onu yere yuvarladı ve yoluna devam etti.

Garibi şuna; birkaç saat sonra vasıl olduğu bir köydeki halk hayvanının ne yem yediğini soruyorlardı!...

Dördüncü günü (Bağdad)'dan dönen bir seyyaha tesadüf etti. Ondan binmeyi tasâm ettiği vapurun pazar ertesi günü hareket edeceğini öğrendi. Demek daha dört gün müsaadesi vardı. Vaktinde yetişmek için gece ve gündüz yürümeye karar verdi.

(Ârrâh)'dan sonra seyahatin tehlikesi kalmamıştı; çünkü, beş asker refâkatinde seyâhat eden bir İngiliz'e tesadüf eylemişti. Birlikte (Hit) bade (Remadiye)'ye geldiler. Elbiseleri öyle bir hal almıştı ki pazarların birinden bir bornos ile sarık tedarikine mecbur oldular.

Bu suretle Arap kıyafetine de girdikten sonra tehlikesizce yerlerine devam ile bir Pazar akşamı (Bağdad)'a, İngiliz Konsolosu'nun nezdine indiler. Bugün de muayyen olan tarih idi. oradan artık (Bombay)'a tabur arkadaşlarının ellerini sıkarken bisiklet seyahatini olanca tafsilatıyla anlatacağını vaad ediyordu.

2.5.3. Seyahat Hatıraları I: Tiflis Müzesi

Tiflis'te görülecek bir şey varsa Kafkasya Müzesidir. Benim gittiğim benim gittiğim sene müze yapılabı çok olmamıştı. Müdürü büyük bir âlimdi. Adına doktor "Râd" diyorlar. Müze bu zatın himmetiyle vücuda gelmiş, kendisini Kafkas dağlarının en büyük seyyah fennîsi diye kabul edebiliriz. Buralarını tarih-i tabii, nebâtât, tabakat-ül-arz nokta-i nazarından iyice tetkik etmiş.

Müze, haftada üç gün açık. Herkes ziyaret ediyor. Cuma, Pazar, Pazarertesı. Duhulıye pek az: (20 kapık)... askeri, milkî mekâtip talebesi muallimlerinin refakatiyle müzeye meccanen girebiliyorlar. Fakat gününü, saatini müze müdürü tayin ediyor. Aileler için senelik (İki Ruble) vermek lazım geliyor. Hasılı ahalinin rağbetini celp için her şey yapılmış.

Burada dürûs-ı eşya tatbikatını fevkalade cazip, meraklı aynı zamanda pek ziyade istifadeli bir hale koymuşlar... O derecede ki emsali başka yerlerde görülmez... Alt katta bir holü ile dört salon var. Burası Kafkasya'nın tabakat ve hayvanatına tahsis olunmuş. Karielerimiz bizi affetsinler fennî tafsilata girişmeyeceğiz. Çünkü uzun gider.

Gördüğümüz şeylerde esaslı bir tasnif, büyük bir intizam yok. Biraz gelişi güzel sıralanmış...

Kafkasya yalnız başına bir alem. Dağlarında, bitmez tükenmez pek mütenevvi maden numuneleri var. Derin vadileri tabiiyyüne birçok hayvan numunesi, tüyer, postlar arz eder. Bunlardan bazıları sırf buralarda bulunabilir. Salonun ortasında ufkî camekânlar var. Duvarlar derin, yüksek camlı dolaplarla örtülü. Hepsi numunelerle dolu. Tabakat-ül-arz haritaları, izahatlı levhalar, cazip manzaralar boş sahaları kaplıyor.

Yukarıda bahsettiğim yer katı salonları pek şayan dikkat. Şimdi balmumundan mamul mücessim şekillere tahsis edilmiş olan salona girelim. Orada memeli büyük hayvanların her biri muhitine tasvir olunmuş...

Bir geyik etrafı dinliyor. Narin ayaklarını kaldırmış, başı bir tarafa mütemayil, kaçmaya hazır. Bir çemen-zar üzerinde bulunuyor. Yanındaki duvar üzerine gayet güzel bir surette ağaçlar tersim edilmiş; bir orman hayali veriyor!..

Diğer tarafta Kafkas kaplanı sazlar arasında bir yaban domuzunun üzerine atılmış ikisi de adeta canlı. Bu, mükemmel bir panorama. Kumlar, sazlar yere akmış olan kara kara kanlar, ürküp uçan kuşlar... Baktıkça insan kendini hakiki bir manzara karşısında zannediyor.

Ayılar, kayalar arasında dolaşıyorlar. Bir ayı ağaca tırmanıyor. Bir diğeri dört ayaküstünde meyve yiyor.

Salonun öbür ucunda hakiki ve müthiş bir sahne görülüyor. Sarı kumlu bir "isteb" manzarası... Levhanın kısm-ı mütebâkîsi bir perde üzerinde devam edip gidiyor. Mücessem çakallar ölmüş bir deveyi parçalıyorlar. Her biri kemal-i hırsla kanlı bir et parçasını yiyor. Zavallı hayvanın karnı deşilmiş yan yatıyor. Bir taraftan çakallar devenin etlerini kemirirken diğer taraftan da bir kartal başını yakalamış, gözlerini oyuyor. Bu tabii sahne fevkalade hakiki bir tarzda vücuda getirilmiş. Bunu ve biraz ötedeki bahrî kuşların manzarasını bir çocuğa gösterirse hem eğlenir, hem unutmaz.

Nisf daire şeklinde bulunan salonun bir yanında gayet sanatkarane büyük bir kuşhane tersim edilmiş. Zair dairenin merkezini işgal ediyor. Orta yerde bir havuz var. Havuzun suyunda Kafkasya'nın beyaz, siyah ördekleri, kuğuları yüzüyor. Bunların hepsi hakiki zan olunacak kadar sanatkarane...

Diğer kuşlar (yüz kadar) havuzun etrafındaki çemenzar üzerine konmuşlar, Zairelerin ayak uçlarına kadar geliyorlar. Yalnız arada bir demir tel örgü var...

Bu usulun her memlekette olduğu gibi memleketimizde de tatbiki şayan teminidir.

(Bir Fransız seyyahının defter-i hatıratından)

T D, C. 2, S. 33, s. 534

Müstensihi: Seraceddin

2.5.4. Seyahat Hatıraları (II): Tiflis Müzesi

Üst kata çıkalım: Birinci salonun medhalinde iki top görülüyor. Bunları Ruslar Dağıstan Muharebeleri'nde Şeyh Şamil'den almışlar. Sonra... Gürcüler, Çerkeslere, Lezgilere ait silahlar... musiki aletleri...türlü türlü libaslar... altın, gümüş,

müzeyyenât... Eski kalaylar... Ev eşyası kara taştan, kilden yapılmış çanaklar, çömlekler... Kumaş kalıpları nazara çarpıyor. Burada garip, merak verici pek çok şeyler var. İşte balmumundan yapılmış müessim şekillerle dolu diğer bir salon... Aşağıda bir takım hayvanlar vardı. Burada insanlar tersim edilmiş, Kafkasya'nın adetleri, sîmaları gösterilmiş.

Yedi kişilik bir Lezgi dansı... Manzara vahşî bir köy gösteriyor. Bir kulube, kapısı açık. Kapının önü vasi' meydan yedi kişi bu meydanda dans ediyor. Sahnenin gerisi sık kara ağaç ormanı. Ormanın arkasında bir takım dağlar yükseliyor. Dipte bir levha, bir tepe resmedilmiş. Bu tepenin üzerinde bir kale harabesi görünüyor. Gürcülere ait eski bir kale olmalı. Mücessem dans grubu üç erkek, dört kadından mürekkep. Aksakallı bir ihtiyar, bir ağaç kütüğünün üstüne oturmuş gençlerin dansını seyrediyor. Sanki gençlikte meserretli günlerini hatırlıyor.

Diğer iki erkekten biri (bâlâyka) denilen bir nevi mandolin, öteki bir (flavta) çalıyor. Kadınlardan biri bir def almış. İki kadın da karşı karşıya geçmişler el çırparak dans ediyorlar. Ben buradaki grupların hepsini birer birer tarif edecek değilim. Çünkü yirmi taneden fazla... Şunu da söyleyeyim. Bu gruplarda gösterilen libaslar, silahlar, müzeyyenât tabii büyük bir dikkatle yapılmış. İşte şurada kazak çocukları kavga ediyorlar. Ötede Aykas dağları... Bir Gürcü prensi ile ailesi... Ermeni tacirleri... Ateşperest Parsîler¹... Türkmen diyarının tekyeleri... Türkmenler, Kürdler, Şeyh Şâmil'in Lezgileri... Hıristiyan, Gürcü dağlıları: Kavsurlar, Peneşolar, Tuşınler, Sîvanlar, Usetiyenler... Sonra Abazalar, Kabartaylar görülüyor. Rengârenk elbiseler giymiş bütün bu müsellâh balmumu heykeller adeta canlı... Salonun heyet-i umûmiyesi büyük bir tesir hasıl ediyor...

Bundan sonra ki salonda beş duvar levhası var... Kafkas esatirini gösteriyor. İki tane de tablo görülüyor: Biri Gürcü hükümdarı "Davidi"yi, diğeri kraliçe "Tamara"yı musavver.

Kraliçe "Tamara" Kafkas Hıristiyanlarınca pek meşhur. Gürcistan'da ne kadar şato görürseniz hepsini o yaptırmış. Ben bu şatolardan iki tanesini gördüm ve Kraliçe

¹ Arapların İran'ı işgal etmeleri üzerine İslamiyet'i benimsemeyen ve Hindistan'a sığınan Zerdüş dini taraftarlarına verilen ad. (www.boyutpedia.com -21.02.2008)

“Tamara”nın tarihini öğrenmek istedim. Benden evvel de Aleksander Duma, tarihyatta bulunmuş. Fakat esatiri hikâyelerden başka bir şey öğrenemedim. “David”e gelince o bir vakitler bütün Kafkas akvamını mağlup etmiş, derbent şehrini yıkmış, demir kapılarını Gürcistan manastırlarından birine koymuş bu da tıpkı Kraliçe Tamara gibi avam kahramanı. Bütün hikâyeleri efsaneden ibaret. Fakat hakkında neler rivayet olunmuyor.

İşte Tiflis Müzesinin kısa, seri bir tasviri. Böyle bir müze her memlekete lazım. Bir yerin tarihi, tarih-i tabiisi, adetleri, esatiri böyle bir müze sayesinde ne çabuk öğrenilir.

Bizim Yeniçeri Müzesi tarihimiz için güzel bir esastır. Hele bir tarih-i tabii müzesi yapılırsa, tabiatla ülfet etmeyen bu memleket ahalisi için ne reha-kâr bir müessese olur ve belki de bizi bu fensizlikten kurtarırdı!...

T. D, C. 2, S. 34, s. 551

Müstensihi: Serceddin

2.6. Masal

2.6.1. Maymunla Efendisi

Bir maymuna efendisi öğretti hayli şey;
 İnsan gibi yürür, giyinir, yer, ve derdi: Ey
 Ben insan oldum işte... Gülerlerdi hep ona;
 Güya evin küçük beyi olmuştu kendisi
 Maymun bu ya! Dönüp ona bir gün efendisi
 Bak farkımız nedir dedi Ben söylim sana:
 İnsan ne görse anlamak ister; o her zaman
 İster ki bir adım daha atsın; sorar arar;
 İnsana hangi şey yaramaz, hangi şey yarar,
 Yok eksiğim demez. Kuru taklid ile bugün
 Sen, kamilim deyip çıkıyordun bütün bütün;
 Dünyada kör mukallede maymun denir. Beşer,
 Tetkik ile tefekkür ile kesb-i feyz eder.

T D, C. 1, S 8, s. 115

Masalcı

2.7. Mektuplar

2.7.1. Türkçe Muhabbeti

Sevgili Oğlum Oğuz,

Bu Cuma, hafta ortasında Türkçe dersinden aldığın izinsiz sebebiyle seni görmenin mümkün olamayacağını bildiren mektubunu aldım. Seni mektepten çıkarmayan bu hadiseden dolayı müteessir olmadığımı söylersem, bir hissimi, düşüncemi saklamış olurum.

Oğuz, çocuklar mektebe cezaya çarpılmak için değil, çalışmanın ve insan olmanın ilk müjdelerine kavuşmak için giderler. Hususiyle ceza, böyle en ziyade cezalanmak lazım gelen bir dersten olursa... Bana faiz-i mürekkebe meselesini beceremediğinden, bahçede fazla koştuğundan dolayı içeride kalmaya mahkum edildiğini yazsaydın, o kadar gam yemeyecektim. Bazı insanlar vardır ki; onlarla riyaziyat dersleri arasında, ta iptidaiden başlayan açıklık, anlaşmazlık mektebin son sınıflarına kadar devam eder. Bu hal seni, çarpıldığın cezanın suçundan biraz uzakça tutabilir. Yahut bahçede koşmanın bir kabahat olduğunu zanneden mürebbiler eline düşersin; o zaman da büsbütün masum ve günahsız bir cezalı sayılmaklığın kabil olur; fakat Türkçeden izinsiz almak... İşte bana bu garip geliyor.

Sana doğrusunu söyleyeyim oğlum; mektubunu okumakla bir izinsiz cezası vesilesinden Türkçeni nasıl ehemmiyetsiz telakki ettiğini, Türkçene nasıl kayıtsız bulunduğunu anlamaklığım, bende, senin aldığın cezadan daha fazla ve şiddetli bir ceza tesiri husule getirdi. Demek şimdiye kadar, sen Türkçeyi kendi lisanını, kendi baba ve anadilini, ecdadının tatlı ve güzel dilini manasız ve lüzumsuz buluyor, demek onu sevmiyor ve dersiyle meşgul olmakta bir zevk duymuyorsun... Eyvah... eğer böyle ise, bu benim için ne büyük bir elem olacak...

Halbuki ben; senin vücudundan bir parçası olduğun, kanını taşıdığın baban, şimdi yaşadığın yaşta bu Cuma anadilini bilmemek cezasıyla mahbus kaldığın mektepte okurken hiç de senin gibi değildim. Türkçeye çalışmak, kavmimizin dilini öğrenmek talebelik hayatımın bana en ziyade zevk ve neşe veren sa'yerinden birisiydi.

Ben Türkçe dersinin vasi' dairesi içinde, yalnız birkaç sahifelik sarf ve nahiv, yalnız birkaç parça kıraati değil, bütün bir lehçeyi bana bitmez tükenmez güzellik münasebetleri keşfettiren incelikleri bulurdum... Türkçe ile uğraştıkça ve hala bozuk düzen giden bu lisanın eski temiz, ahenkli kelimelerini buldukça, büyük ve kıymet biçilmez ir hazineye kavuşmuş gibi olur, kendimi atalarımın asil ve mübarek diline biraz daha yaklaşmış hissederdim. Ve bu, oğlum, benim için bir hayat idi.

Eski kitapların kirlenmiş sahifeleri Vefik Paşa Lehçesi'nin yıpranmış yaprakları, eski Türk şairlerinin bana pek tatlı manalarla bakan temiz Türkçe manzumeleri arasında, zamanın mürûruyla unutulup yerlerine, vekaletleri asaletine inkılab etmiş kelimeler alınan o samimi elfaz, bilsen bana ne ahenkli, ne yakın görünürdü. Onlarda Türklüğün büyük duygusuyla çarpan kalbimin yüksek ve milli hislerini ifade edecek tam bir kuvvet ve mana vardır. Ben oğlum, bu zevki hala idame ediyor, sen mektepte, Türkçe dersinden ceza alırken ben, vakit buldukça Türk diliyle uğraşılıyor, ondaki tetkik tetebbuumu her an biraz daha genişletmeye çalışıyorum...

Sevgili Oğuz, iyice bil ki, Türkçe okumak, yalnız isimle sıfatın tarifini öğrenmek; siga çekmek, terkiib izafı yapmak demek değildir. Bunda seni, o ulularından birinin ismini taşıdığı büyük kavme bağışlayacak milletle aranda bir temellük ve ihtisas tesis edecek daha başka ve çok mühim bahisler ve vazifeler vardır. Bunun için, Türkçeyi yalnız bir kavaid dersi değil, fakat yaşamasına çalışacağın Türklüğün büyük bir [okunmuyor] gibi görmelisin.

Derslerine bilhassa Türkçene çalışmana mani olmak için sözlerime burada nihayet veriyorum. Gelecek hafta yazacağım mektupta, Türkçeye nasıl çalışmaklığın lazım geleceğini anlatacağım. Bâkî bir daha bu dersten cezaya uğramamak şartıyla ben ve validen şefkatle gözlerinden öpüyoruz, oğlum.

Pederin: Öztekinöğlü; Yafes

T D, C. 1, S. 12, s. 183

Müstensihi Hüseyin Ragıb

2.7.2. Türkçe Kitabet II

(İkinci Mektup)

Sevgili Oğlum Oğuz,

Bu hafta Türkçe dersinden aldığın izinsizlik cezasıyla mektepten çıkamadığın için, seni göremeyen gözlerim, evvelki gün gönderdiğin mektubuna ve yazılarına kavuştun. Eğer satırlarını okurken tesadüf ettiğim çok dikkate şayan bazı cihetler olmasaydı bu cevabı yazmaya lüzum görmeyecek ve perşembeye gelmeni bekleyecektim; fakat işte, şimdi hala gözümün önünde duran mektubunu bitirdikten sonra, onu okumakla dimağında senin için hazırlanan nasihatleri hemen yazmakta acele etmek istiyorum.

Mektubunun bir tarafında Türkçe dersinden aldığın cezanın sana yüklettiği manevi mesuliyeti hafifletmek için bazı mazeretler gösteriyor, bu bu azarların senin elinde olmayan bir takım sebeplerden doğduğunu anlatmak arzusunda bulunuyorsun ve “peder vala kahrım” gibi acayip terkipli bir hitaptan sonra “muallimin terâkib u safiyyeye müteallik ve mütedâir îtâ eylediği vazife-i tahririye bi-gayet müşkil ve muakkit ve manend muamma ve lağaz olduğu ecelden her ne mertebe ifasına sırf mâhasal kudret olunduydu da sa’y-i kalem ve kırtasım vazife-i mezkurenin ifasına vâfi gelemediğinden naçar duçar mecazat oldum” diyorsun.

Şu satırlarını okuduğum zaman bahsettiğin vazifenin ne dereceye kadar güç veya kolay olduğunu düşünmeyi hemen bir tarafa bıraktım; kendi dilini yazmak ve kendi meramını anlatmak için kullandığın üslup her şeyden ziyade dikkatime çarptı; sevgi hoca seni cezalandırmamış.

Oğlum, bu nasıl ifade? Sen bununla Türkçe yazdığını mı zannediyorsun? Hani adliye nezaretinin önünde, Yeni Camii’in arkasında küçük kirli masacıklar önüne, arkasına sandalyeler üstüne oturmuş birtakım menşilerimiz vardır; mektubunu okurken seni onlardan biri olmuş sandım. Şu yazdığın satırlar eski taş basmalı bir inşa kitabından nakledilmemişse bile herhalde onlardan biri taklid olunarak yazılmışa benziyor...

Şimdi esefle anlıyorum ki, sen de zamanımızın yazı yazmayı lügat paralamaktan ibaret bilen ve bunu bir marifet sayan “ıstılah perdazlar” kafilisine katılmışsın. Ben bu husustan dolayı başkalarını mazur tutsam bile seni, senin gibi yakında ikinci

derece tahsilini bitirecek bir genci çok ayıplanmaya müstehak görürüm. Hâlbuki Türkçe yazmak, böyle içi herkesin anlayamayacağı yabancı bir takım kelimeler ve kendi dilimizden olmayan terkipler, bağlama ve takmalarla satır karalamak değildir. Yazacağın yazı muallimle, benimle beraber ne zaman bizim evin karşısında Demirci Ali Usta, doğramacı Ahmed Efendi tarafından da anlaşılır, anlaşılabilir açıklıkta olursa o zaman makbul sayılır.

Korkuyorum ki, bu yolda gittiğin halde milletlerini seven şimdiki akîdeli, imanlı Türk gençlerinden ayrılacak, taşıdığın şanlı ada yar olmayacaksın.

Galiba, sana, yazıda Türkçe kelimeler kullanmak garip ve ehemmiyetsiz, belki de tatsız bir şey gibi geliyor. Halbuki oğlum, nice iş tamamen aksinedir. Bence makbul olan insan, dilini asıl kendi öz kelimeleriyle yazandır. Bana geçenlerde milliyetinden, Türklülüğe beslediğin muhabbetten bahsediyordun; bağlı olduğu, arasından doğduğu kavmin asıl duygularına tercüman olan kelimelerini kullanmaya tenezzül etmeyen bir gencin milliyetini sevmesinden ben her zaman şüphe ederim.

Esasen, Oğuz, sen de merak ve dikkat edersen anlayacaksın ki bizim sade Türkçedeki ahenk ve tatlılık, asillik ve necipliği diğer lisanlara ait kelimelerde bulmak mümkün değildir. Vakıa eski yazıcılarımız böyle düşünmezlermiş; öylece en iyi yazan, en çok kimsenin anlayamayacağı bir zorlukta kalem yürüten imiş. Hâlbuki hakikat hiç de öyle değil, mesela sana işte bizim bir eski usuldeki Türkçeden, birde şimdiki sade, asil, anlamlı güzel Türkçemizden iki misal getireyim, bakalım hangisini beğeneceksin?

Sonu gelecek sayıda:

Pederin: Öztekinöğlü; Yafes

T D, C. 1, S. 14, s. 220)

Müstensihi

Hüseyin Ragıb

2.8. Roman

2.8. 1. Küçük Roman

Sanat Yolunda

Muhterem Hâlid Bey,

Beş sene evvel, feci bir kâbustan intibah ile uyandıığımız esnada, kaleme aldığım şu küçük romanı bütün değersizliğine rağmen sana ithaf ediyorum. Gençliğe ve çocukluğa masruf kıymetli mesaine karşı bunu bir hürmet hediyesi olarak kabul edersen çok bahtiyar olacağım.

A. E.

İlk Felaket –I-

Pederim fakir bir gündelikçi idi. Bütün emeklerine mukabil ancak bizi geçindirebiliyordu. Bununla beraber idaremiz yine fena değildi, hiç kimseye borcumuz yoktu. Alayıştan azade bir aileye ne lazımsa hepsini temin edebiliyorduk.

Pederim gayesini bilir bir adamdı. O ihtimal ki ben dünyaya gelmezden evvel, istikbalime ait bütün mesaili en ince noktalarına kadar düşünmüştü. En büyük emeli okutup her şeyi öğretmek, muvaffakiyetin yollarını göstermek, hayat kavgasına hazırlamaktı. Bunun için de iyi bir tahsili müteakip sanata sevk etmeyi en muvafık bulmuştu.

İptidâî tahsilini bitirdikten sonra idâdîye girdim. Kitapları ve daha başka levazımı biraz güç tedarik edebilmekle beraber fütür getirmiyor, çalışıyordum. Hatta bir aralık bu masrafa tahammül edemez olmuştuk. Mamafih o zaman da kullanılmış eski kitapları ucuzca almak ve muallimlerin notlarını muntazaman zabdetmek suretiyle ihtiyacı tehvine çalışıyordum. İşte bu sayede sınıfımın en çalışkan talebesi arasında kendimi görmek kâbil olabiliyordu.

Pederim beni tamamıyla hayata hazırlamıştı. Yılmaz bir azim kırılmaz bir metanet terbiyemin ruhunu teşkil ediyordu. İdadînin ikinci senesini ikmal ettiğim bir sırada pederimi kaybettim. Aman o ne felaketli bir gündü! Evimizde o günün ihtiyacını

temin edecek şeyler bile noksandı... Zahiremiz tükenmiş, her şey bitmişti. Uzun müddet hasta yatan pederimin tedavisi için katlandığımız masraflardan ufak tefek borçlar bile peydalanmıştı. Dertlerimize çaresiz olabilecek hiçbir müzâhir el yoktu. Halbuki zaruret gittikçe bizi insafsız pençesinde kıvrandırıyordu. Düşündük, taşındık. Ne yapmalı, kime müracaat etmeli? Diye zihin yorduk. Çare yok: başkasına derdimizi açmak lazımdı. Anneciğim nihayet kararını vermiş olmalı ki beni yanına çağırdı ve civarımızdaki bakkala gönderdi. Birkaç güne kadar ödenmek şartıyla veresiye verip vermeyeceğini istimzâc edecektim.gittim: pederimi pek iyi tanıyan bakkal insaniyetli bir adamdı. Teklifimizi kabul etti; bu sayede bizi tedhiş eden korkunç bir ihtiyaçtan muvakkaten kurtulduk.

Pederimi kaybetmekten mütevellid teessürümüze katılan bu felaket, cesaretimizi kırar gibi olmuştu. Ahirete giden pederim yalnız iki vücut, bütün yardımlardan uzak iki vücut bırakmıştı: Bedbaht bir kadın, yetim bir çocuk... İşte o kadar.

Validemin Düşünceleri ve Nisbetleri –II-

Validem iyi bir ev kadını idi. Dikiş dikmeyi, iyi yemek pişirmeyi, pek âlâ biliyordu. Bilgilerinden istifade ederek kendimizi geçindireceğine kani idi. Hemen o yola tevessül çarelerini araştırmaya başladı.

Ya ben, ben ne olacaktım? Ekmeği bile güçlkle tedarik ettiğimiz bir sırada benim için tahsil kabil miydi? Mektebimiz açılır açılmaz kitap tedarigi için bir fedakârlık ihtiyarı lazımdı. O ise bizim için imkansızdı. Bununla beraber asıl müstecel işimiz maîşet meselesini halle mâtuf olduğu için validem en evvel bunu çarelemeyi düşündü. “İşçi Kadınlar Yurdu”nun nerede olduğunu biliyordu. Çarşafı giydi. Hiç tereddüt etmeden, kızarmadan doğruca oraya gitti... Tuhaf, akşama kadar gelmemişti.

Geç vakit eve döndüğü zaman müjdeli bir haberle beraber geliyordu: artık her gün oraya gidecek, çalışacaktı. İstifadesine gelince şimdilik yevmiye on kuruş alacaktı. Ev sahibi müsait bir zamana kadar kiraları tehir etmişti. Artık annemin her günki yevmiyesiyle idare olmaya çalışıyorduk.

Birinci gaileye çare bulunmuştu; fakat ben ne olacaktım. Sabûr ve metin annem bu derde bir çare araştırmaktan halî değildi. Talî tahsilinde ki behremi kafi görerek

onunla şimdilik iktifaya karar verdi ve tetebbu sayesinde bütün noksanlarımı ikmal edebileceğimi müşfik ve halavetli bir eda ile bana anlattı. Sesinde öyle tatlı bir ihtizaz vardı ki içimde yaşayan tahsil aşkına rağmen bir kelime bile telaffuz edemedim. Artık ben sanata intisab edecektim.

Lakin hangisini tercih etmek iktiza ediyordu ve şu gayeye hangi yollardan varacaktım? Bu mühim noktalar annemi cidden işgal ediyordu.

Evvela bana usta olacak kimse ne ahlakta bir adam olacak? Bu noktayı hal etmek pek müşküldü. Çünkü bizde çıraklık, uşaklıktan beter bir şeydir. İnsanı felaket girdaplarına sürükleyecek üstadlar nadir değil. İkinci nokta: Memleketimizdeki sanatlardan büyük bir kısmı ibtidaî şeklini muhafaza ediyor. Halbuki sarf edilecek zaman herhalde ciddi bir istifadeye tekabül etmeli idi. Mamafih validem ümidinden, azminden hiçbir zerre kaybetmemişti. Bilakis imalathanelerden birine vermek hususundaki kararına bir kat daha kuvvet verdi. Bir gün beni yanına aldı; beraberce demir fabrikalarından birine müracaat ettik. Burası şömendüfer, lokomotif vesaire tamirine mahsus bir tezgahı. Ben orada dört sene kalacak demirciliğin muhtelif şubelerinde mümarese iktisabına çalışacak ve nihayet bir sanat sahibi olarak yetişecektim. Hatta cüzî miktarda yevmiye bile alacaktım. Sonra tedricen sanatımda ilerledikçe maddi istifadem de o nispette artacaktı. - Devam edecek -

T D, C. 3, S. 57, s. 921

Muallim İrfan Emin

Küçük Roman: II / Sanat Yolunda

Benim Fabrikaya Duhûlüm –III-

Müracaatımızın haftası geçmemiş idi ki bir gün müjdeli bir haber garip kulübemize ümit ve şetaret getirdi. Beni kabul etmiş idiler! Ertesi günü fabrikaya gittim. İbtidâî mümareselelere başlamak üzere ustam beni bir kalfanın nezareti altına verdi, çalışmaya başladım. O günden itibaren artık bir işçi, bir amele idim. Amele, fakat bana bu unvan hiç ağır gitmiyordu. Demirlerden simsiyah bir hale gelen ellerime baktıkça içimden kopan bir sevinci güç zapt edebiliyordum; adeta “mesuttum!” diye haykırmak istiyordum. Ustam yevmiyemin şimdilik beş kuruştan ibaret olduğunu bana tebliğ etti. Çalıştıkça, öğrendikçe bunun artacağını da ilave etmeyi unutmadı. Demirin,

örsün şerefinden, sanatın meziyetlerinden bahsetti. Bana müşfik bir peder sesiyle nasihat ederken öksüzlüğümü unuttur gibi olurdum. Yanından ayrılacağı sırada kendisine teşekkür ettim. Çalışmak ve hakiki bir sanat ehli olmak hususunda ne kadar hararetli emeller, hisler beslediğimi teşrih ettim. Memnun oldu ve muvaffakiyetin en büyük sırrı bu olduğunu en nevazişkâr bir lisanla anlattı. Ustamız hakikaten iyi bir adamdı.

Nasıl Yaşıyorduk? -IV-

Ana oğul artık kazanabiliyorduk. Benim ile beraber kazancımız bir buçuk mislini bulmuştu. Evvelce on kuruşla idare olurken şimdi on beş kuruş alıyorduk. İstanbul'un kuytu bir köşesinde küçük bir oda kiraladık. Akşam olunca iki işçi aşıyânemize dönüyor, halleşiyor, Allah'a şükrediyorduk.

Müstakbele ait emellerle kalbimiz dopdolu idi. Geceleri zavallı babamın menâkıbını yâd eder, onun için duada bulunur, sonra uzun uzun dertleşirdik. Biraz para iktisat ederek mavi renkli bir işçi elbisesi hazırladık. Şimdi tamamen bir sanatkar siması taşıyordum. İşten dönünce elbisemi değiştiriyor, başka bir şahsiyet iktisâb ediyordum.

Alın teri, ne tatlı bir zevktir. Kendi kazancıyla geçinmek... Bu, bilerseniz insanın kalbine ne necib bir inşirah veriyor! İşte onun için biz de her istediğimizi temin edememekle beraber kimseye muhtaç olmadığımızdan dolayı kendimizi tamamıyla mesut addediyorduk. Tâli' acı maceralar arasında bize bu saadeti de tattırmıştı.

Oh! Şimdi anlıyorum ki alın terindeki zevkten nasip alamayanlar hakikî bedbahtlardır.

Faaliyetim yalnız maddi bir sahaya münhasır değildi. Bedeni yorgunluğa, zihni yorgunluğu da ilave ettikten sonra istirahat hakkını kazandığıma vicdanımı inandırabiliyordum.

Hele Cuma tatili gelince o günkü programın hiç değişmeyen maddesi şu olurdu: Umumî kütüphânedeki mütâlâa etmek.

Yevmiyelerimiz Artıyordu -V-

“Kimseye muhtaç olmayan zengindir.” derler. İşte biz de zengin demektik. Bütçemizin müsaadesi nisbetinde hıfzıssıhhanın gösterdiği yolu takip ediyorduk.

Annem kendini yavaş yavaş tanıtmaya başlamıştı. Bir iki ay sonra yevmiyesi yirmi kuruşu buldu. Çünkü cidden çalışıyor ve kendi aldığı için birkaç mislini şu hayırperver cemiyete kazandırıyor. Ben de bir taraftan sanatımda ilerliyor mümaresine peyda ediyordum. Ustam benden fevkalade memnundu. Hatta bir gün arkadaşlarım arasında şu sözleri sarf ederek beni iltifatlara gark etti:

“İyi bir tahsilden sonra sanat da, her şey de olur... Zihin açılmış... Fikir işliyor ve gördüğü her faydeli şeyi derhal kabul ediyor. İşte sanat sahibi böyle yetişir.”

Ben bu teveccühlere bihakkin layık olmaya çalışıyordum. Gayretimi artırdıkça, ilerliyor; takdirlere mazhar oluyordum. Fabrikaya girdiğimin dördüncü ayı dolmamış idi ki yevmiyem iki misline iblağ edildi. Fazla olarak fabrika müdürü tarafından ayrıca takdir gördüm. Hiç hatırımdan çıkmaz, o gün direktör şu sözleri söylemişti:

Eğer böyle ciddi çalışırsanız hem iyi bir demirci olur, hem daha fazla kazanırsınız. Şimdilik yevmiyeniz bir misli artıyor. Fakat bir iki sene sonra onun birkaç mislini alacaksınız. Tahsiliniz yerinde, inşallah sanatına sahip bahtiyar bir adam olursunuz...

Bu bahtiyar edici sözler bana cidden yeni bir hayat veriyor gibi idi. Onları naklettiğim zaman annem sevincinden ağlıyordu.

Bir gün pederimi tanıyan zatlardan birine tesadüf ettim. Nasıl yaşadığımızı, neye teşebbüs ettiğimizi sordu. Ben de hikaye ettim. Fevkalade mütahassis oldu. Ve bu gayretimizden dolayı bizi tebrik etti. Eğer demirden bir şey yapıp kendisine götürecekti olursam pek çok memnun olacağını da ilaveten söyledi. Ben de pek ziyade dikkat ve itinâ göstererek güzel bir kalemtraş yaptım ve ona götürdüm. Pek çok memnun oldu. Çıkarken cebime bir şey bırakıldığının farkına vardım. Çıktığım zaman elimi cebime uzattım, bırakılan şey ne çıksa beğenirsiniz? Tam bir lira!...

Koşa koşa anneme götürdüm. O da benim süruruma iştirak etti ve sanatı alkışlayan bu muhterem adama dualar etti.

Daha Müreffehlik, Para Artırabiliyorduk -VI-

Yevmiyelerimiz artmıştı. Annem gittikçe tezâyüd eden kazancımızdan bir ihtiyâd akçesi ayırmayı unutmamıştı. İlk defa olmak üzere şahsı teşebbüsle kazandığım lirayı ihtiyad akçesi olarak ayırdık; sonra, tedarik ettiğimiz bir kumbara içine her gün ihtiyaçtan fazla kalan parayı atıyor, mini mini kasamızı zenginleştiriyorduk

Mamafih sıhhatimiz için lazım gelen şeyleri vücudumuzdan katiyen esirgemiyorduk. Sıhhatin en iyi bir sermaye olduğunu hakkıyla takdir etmiştik. Hatta yaz mevsiminde yavaş yavaş kışlık elbisemizi, çamaşırımızı, yiyeceğimizi, hülâsa her şeyimizi vesiamız nispetinde hazırlıyorduk.

Sabahleyin biz iki işçi vazife başına koşuyor, çalışıyor, kendi sa'yimizle geçinmekten mütevellid vicdani bir istirahat içinde yüzüyorduk. Her ay, yevmiyelerimizden mühimce bir yekûn birikiyordu. Bunlar, artık kumbaramıza sığmaz olmuştu. Bir gün bankaya gittim, namımıza bir aile cüzdanı aldım ve ondan sonra her ay kumbaranın yekûnunu götürüp cüzdana kayd ettirmeye başladım. Validemle bir gece hesap ediyorduk. Bu nispet dairesinde artacak olan servetimiz birkaç sene sonra bayağı bir yekûn teşkil edecekti. Esasen her iş adamı böyle bir para artırmak mecburiyetindedir. Çalışmadığı günler, hasta olduğu zaman başkasına muhtaç olmamak için bundan emin bir çare de yoktur. Evvelce söylediğim gibi biz bu lâzımevi takdir etmiştik.

Günün birinde annem eve döndüğü zaman yüzünde daha başka bir sevinç mahsus idi. Çünkü yevmiyesi artmış, yirmi beş kuruşa çıkmıştı. Demek ki artık hakiki refah bize yüz gösteriyordu. Demek biz de günün birinde bayağı sermaye sahibi olacaktık!

İkinci senenin yarılarında idi ki benim de yevmiyem bir mecidiyeyi buldu. İstifadem iki yüzden oluyordu; hem sanattan hem de servetten.

Üçüncü sene yevmiyem otuz kuruşu buldu. Dördüncü sene bu miktar kırka çıktı. Artık demirciliğin muhtelif şubelerinde oldukça ihtisas sahibi olmuşum.

(devam edecek)

Küçük Roman III / Sanat Yolunda / VII

Nâ Me'mul Bir Servet

Bir gün pederime ait evrakı karıştırırken elimize bir sigorta mukavelesi geçti. Demek ki pederim hayatını sigorta ettirmişti. Esasen o tedbirli babadan başka türlü bir hareket beklenemezdi. Hemen şirkete müracaat ettik ve mukavele mucibince tam üç yüz lira aldık.

Bu bize de güzel bir ders oldu. Vakit fevt etmeden “Türk Hayat Sigortası Yurdu”na müracaat ederek onar sene müddetle kendimizi sigorta ettirdik. Esasen bu nevi sigortalar her cihetçe faidelidir, vefat halinde varisler müstefid olacağı gibi sağ kalınca taahhüt edilen meblağ alınmak suretiyle mühim bir sermaye dahi elde edilir. Demek ki faziletli babacığım, sa'yinden ma'dâ bu necip emele de istinâden ocağını açmıştı. Bizim için bundan kıymetli bir nümûne olamazdı, onun için karşımıza çıkan bu fâideli tedbire hemen müracaat ettik. Aldığımız para ile de sıhhî, güzel bir mesken tedarik eyledik. Artık bahtiyar bir yuvaya sahiptik.

İslam Kadınları Dikiş Yurdu – VIII-

Validemin iyi bir tahsil gördüğünü bilmem söyledim mi? O, hayat mübârezesine atılabili beri peydaladığı bir mefkûreyi hiç gözünden ayırmaz olmuştu. Memleketimizin bu zayıf ve biçare unsurunu, “kadınları” çalıştırmak için ilk adımı atmak, onların hayatını esaretten kurtarmak istiyordu. Bu ise kadınlara bir sa'yi ve refah ufku açmakla kabil olabilirdi.

Biz de hayat, aile pek karanlıktır. Türk ve İslam kadınları boğaz tokluğuna bir erkeğe esir olurlar. Dövülmek, sövülmek... Hülasa her şey onlar için mubahtır. Fikirlerine katiyen müracaat edilmez. Aile hayatında hisseleri hemen yok gibidir. Her şey müstebid zevcin elinde... işte o kadar.

Artık bu şerait dâhilinde kurulan yollarda bahtiyarlık tasavvur etmek pek manasız bir hayal olur. Şu müvazenesizliğin amilleri meydanda: çünkü kadın, aciz! Mamafih bunun müstesnası yok değil. Bazılarında kadın mütehakkimdir, erkek ise dümensiz bir gemi...

Her şeye uyar. Hatta kendi felaketini bile kendi eliyle hazırlar. Ve nihayet müteakbil hürmet ve muhabbet üzerine tesis etmiş bir kısım ailelerimiz var ki onlar, hakikaten mesut unvanına layıktır. İşte bizim ailemiz böyle idi. Lakin müşfik annem memleketin bu müthiş marazını keşfetmiş, anlamıştı. İcabında bir kadının bu esaret zincirini kırıp bizzat hayatını kazanması için refah kapılarının açık olması lazım idi. İşte validem bunu temin etmek istiyordu.

Bir gün aile cüzdanını tetkik ettik. Beş sene içinde yüz liradan fazla para biriktirmeye muvaffak olmuştuk. Bu, bizim için mühim bir sermaye idi. Validem, derhal emeline vücut vermeye teşebbüs etti. Onun için de evvelâ mesâî sahasını tayin etmek, vesâiti hazırlamak ve sonra yapılan işlere bir mahreç tedarik etmek lazımdı. Validem büyük bir azim ve müstesna bir sabırla bu meseleleri halle çalıştı, muvaffak da oldu.

İş, zahirde gayet basitti. Büyük ticarethanelerden birine çamaşır vesaire hazırlamak...

Oradan kumaş alınacak ve muayyen bir ücret mukabilinde icap eden eşya dikilecekti. Fazla olarak hariçten gelecek bilcümle dikiş işlerini kabul etmeğe de karar verilmişti. Bu şerait dâhilinde sermayeciğimizle iş görmek kabil olacaktı.

Nihayet idarehane açıldı ve birçok kızlar, kadınlar orada çalışmaya başladı. Daha ilk günlerde istifade me'mulun fevkinde idi. Bu yüzden birçok kimseler geçindiği gibi bizim için de mühimce bir meblağ kalıyordu. Kiraladığımız binanın üzerine de iri harflerle şu levha asılmıştı:

İslam Kadınları Dikiş Yurdu

Artık kadınlarımız, ecnebî veya ecnebîleşmiş modisterelere gidecek yerde elbiselerini bu milli müesseseye getiriyorlardı. Birçok yerlerden tebriknâmeler geldi ve annemin teşebbüsü alkışlandı.

Validemin Diğer Teşebbüsleri –IX–

Gayyur ve müteşebbis annem bu kadarla da iktifa etmiyordu. Memleketimizin hayatında esaslı bir inkılâp yapmak aşkı, onu hiç rahat bırakmıyordu. Bunun için görüştüğü, tanıştığı, birçok İslam kadınlarını muhtelif maksatlara hizmet eden hayırlı teşebbüslere teşvik etti ve muvaffak da oldu.

En evvel “Tabahat Şirketi” tesis etti. Birçok dul kadınlar, yetim, fakir kızlar çalıştırıldı.

Şirketin maksadı, ucuz fiyatla abonelerine yemek göndermekti. Yağlar, toptan alınmak suretiyle hariçten getirildiği için hemen hiçbir aşçı nefaset hususunda onlara rekabet edemiyordu. Bu sebepten daha ilk günde talepler pek ziyade çoğaldı. O kadar ki nihayet şirket, sonradan müracaat eden bazı kimselere red cevabı vermekte mustar kaldı. Mamafih lüzumsuz bir kanaate kapılmadı. Faaliyetini artırmak suretiyle gittikçe büyüdü, genişledi ve birçok yerlerde şubeler açtı. Bu müessese yalnız kazanmıyor, aynı zamanda halkımıza karşı büyük bir hizmet îfa ediyordu. Onları zâid masraflardan, ma’şuş yağlarla yapılmış muzır yemeklerden kurtarmak az bir şey değildi. Şirket sermayesi arttıkça daha yüksek teşebbüsler de bulunmaktan hâli kalmadı. Taşralardan gelip şurada, burada sefilâne sürünen gençleri cüzî bir bedel mukabilinde refah ile geçindirmek üzere “talebe yurdu” açtı ve bu sûretle memleketin irfan ve terakkîsine de hizmet etmek şerefini ihraz etti.

Validem ise durmuyor, emeline adım adım yaklaşıyordu. Bir taraftan “Dokumacılık Şirketi” ni tesis etmek suretiyle gayesinde yeni bir zafer kazandı. Bu sayede dahili mamulat memleketin her yerinde revaç buldu. Ecnebi mallara olan râbet tedricen azalmaya başladı.

Bu muvaffakiyetler, anneme biraz daha cesaret ve kuvvet verdi. Uşak gibi halı ticaretiyle maruf mahallerde şirket fikirlerini uyandırmaya gayret etti. Az zaman sonra “İslam Kadınları Halıcılık Yurdu” nu vücuda getirdi. Ve derhal faaliyete başladı. Yurt, bu milli sanatı ilerletmek için ne lazımsa yaptı. Çok geçmeden Avrupa’dan bile siparişler kabul etti. Bu faydeli teşebbüsler herkese rehber oldu. Memleketin her tarafında birçok müesseseler vücuda geldi. Milli ve mahalli sanatlar göz kamaştırarak derecede muvaffakiyetler gösterdi. Validemin teşkiline delalet ettiği şirketlerden birçoğu İslâmî bir nam taşımakla beraber anasıra karşı kapalı değildi. Onlar, yalnız milli ve dini gayelere değil, vatanî ve insanî mefkûrelere de aynı hararetle merbut olmak emeline istinâden tesis etmiştiler.

İşte bu mukaddes mefkûre ile annem mahdut bir zaman içinde mühim bir inkılâbın âmili oldu ve bidâyeten kendisi gibi fakir ve muhtaç olan aileleri sefalet girdabından

kurtaran bir kahraman vazifesi gördü. Bu sayede de yüzlerce aciz kadın refaha doğru bahtiyar hatvelerle ilerlemeye başladı. Faal bir zekâ, metin bir azim, neler, ne harikalar vücuda getirmez ki...

Ben Usta Olurum -X-

Dört sene içinde öğrenilmesi icap eden şeyleri henüz söylemedim. Evet, nihayet ben de mensup olduğum fabrikadan bir sanat tasdiknamesi almak suretiyle, “Usta” sıfatını kazanmaya muvaffak oldum. Filhakika yüksek bir üstad olduğumu iddia edemezdim, fakat herhalde memleket de adedi pek az baliğ olanlardan biri de ben idim. Hem, nihayet herkes benim gibi hayatına atılmıyor mu? Âlim ve üstad evlat yetiştirecek bir müessese, bir mektep, bir dârülfünûn esasen dünyada yok. İnsan, buralarda ancak muvaffakiyetin yollarını öğrenir ve sonra zati mesaisiyle kemal derecesine yükselmek imkanını kazanır.

Bu sözlerimle dünyada mevcut bütün müesseselerin aynı derecede olduğunu iddia ediyorum, zannetmeyin. Elbette hazırlamaktan hazırlamaya fark var. Felaket orada değil, çalışmayı bırakmakta.

Bilmem neden, bizim gençlerimiz gözlerini hükûmet kapılarında açarlar. Sanki tabiat bütün kazanç yollarını onlara kapamıştı. Hayat mübarezesinde şahsî teşebbüsle geçinmek onlar için adeta meçhul bir şey hükmünü almıştır. İşte ben, bedbaht zümre önünde demirciliğimle bihakkın iftihar edebilirdim. Bu teselli, ruhuma öyle tatlı bir haz seriyordu ki...

O sırada İzmir’de açılan fabrikalardan biri makinistliğini bana teklif etti. Yarım lira yevmiye ile havale edilen hizmeti kabul ve tedricen artan bir istifade ile orada üç sene hizmet ettim. Validemin kazancı da pek mükemmeldi.

Validemin kazancı da pek mükemmeldi. İki taraftan iktisat edilen para ile aile cüzdanında ki yekun, mütemadiyen artıyordu.

Ben, aynı zamanda lokomotifini de idare etmeyi pek iyi biliyordum. Osmanlı demir yolları şirketlerinden birine fabrikadaki kazancımdan daha fazla bir tahsisatla intisap ettim. Bu yeni işim küçükten beri içimde yaşayan bir hicranı teskine medar oldu. Kumpanyalarımızda iş gören bütün makinistlerin ecnebi olması beni son derece

mütezzâ ediyordu. Bizim bu geniş vatanımız içinde makinistlerin kabiliyetini gösterecek hiç kimse yok mu? diye kaç defalar kendi kendime sormuş, üzülmişim. Artık böyle hararetli emellerden sonra ilk hatveyi atmanın, insanı ne derece bahtiyar edeceğini siz düşününüz.

-Daha var-

T D, C. 3, S. 59, s. 954

Muallim İrfan Emin

Küçük Roman: IV / Sanat Yolunda

Yeni Yeni Teşebbüsler, Yeni Yeni Muvaffakiyetler – XI-

Ben bütün muvaffakiyetlerime rağmen hala ecir olarak yaşıyordum. Kendi hesabıma kazanmaya henüz tevessül etmemiştim. Bir gün cüzdana baktım. On seneden beri büyük bir emel ve aşınmaz bir azimle biriktirdiğimiz liralara bini geçmişti. Fazla olarak sigorta müddeti hitam bulduğu için mukabele mucibince sekiz yüz lira aldık. Bu hesaba göre servetimiz hemen hemen üç bin lirayı buluyordu. İyi idare edildiği takdirde bu para ile neler yapılamazdı.

Ben Anadolu'nun bâkir ve temiz koynunda semalara yükselecek isli bacaların oralara ne kadar saadet ve servet götüreceğini eskiden beri düşündüğüm için emellerime vücut vermeye katî surette azmettim ve tanıdığım, namusuna itimat ettiğim birçok sermaye sahiplerine tasavvurlarımdan bahsettim. Nihayet arzuma da muvaffak oldum. Otuz kadar hissedar birleştik ve kırk bin lira sermaye ile mühimce bir kolektif şirket vücuda getirdik. Maksadımız bir şeker fabrikası tesis ve küşad etmektir.

Sermaye bulduktan sonra diğer bir meseleyi çarelemek iktiza ediyordu: Fabrikanın Mevkii.

Coğrafi malumatımıza müracaat ettik. Ziraat istatistiklerini karıştırdık. Hülâsa ariz, amîk tetkikatta bulunduk ve şeker pancarının bilhassa şuralarda pek feyizli bir surette yetiştiğini öğrendik: Erzurum Yaylası, Cenûbî Konya Ovası, Sivas Vilayeti, Marmara Havzası, Edirne vilayetinde Ergene havalisi, Adana vilayetinde Seyhan ve Ceyhan vadileri...

Biz Anadolu’da bilhassa Adana’yı tercih ettik. Sebebi de şu idi: Fabrika mamulâtını başka yerlere nakledecek vesaitin bulunması, pancarları yıkamak için iktiza eden suyun mebzuliyeti.

Pancar ziraatı pek istifadeli bir şeydir. Bir hektar (on bir dönüm) yerden (30-40) bin kilo kadar hasılat alınır. (7-8) kilo pancardan bir kilo şeker çıkarıldığına göre bir hektar yerden “beş bin” kilo şeker istihsal kabil.

Bizim fabrikamızın o kadar büyük olmadığından günde (120.000) kilo pancar istihlak edecek ve takriben (18.000) kilo şeker istihsal eyleyecekti.

Bizim muvaffakiyetimiz ziraatla beraber yürüyeceği için mümtaz mütehassıslardan mürekkep bir heyet teşkil ettik. Onlar, şeker pancarının hangi nevi arazide, ne gibi şerait dâhilinde yetişeceğini tetkik ve köylüyü irşad etmekle mükellefti. Mamafih, ziraat ve ticaret nezareti de bize büyük yardımlarda bulundu ve ziraat memurları vasıtasıyla çiftçileri teşvik etti.

Şüreka ile kararlaştırdığımızı göre fabrikayı fiilen ben idare edecek ve kârdan yüzde nispetinde bir miktar fazla alacaktım. Fakat şeker istihsalinde mahir bir mütehassıs da ihtiyaç vardı. Bir de o müşkil karşımıza çıkmıştı. İçimizde ciddi bir itimat bulunmamakla beraber bir defa olsun ilan ile kendi mülkümüzde böyle bir mütehassıs aramaya karar verdik. Filhakika bunda isabet ettiğimizi bir hafta on gün geçtikten sonra anladım. Tahminimize kuvvet ve hayat veren şu küçük telgrafname idi:

“Efendim,

Şeker istihsaline muktedir bir mütehassıs aradığınızı ilanınızda okudum. Avrupa’da uzunca bir tahsil ve mümarese devresi geçirdiğim için bu hizmetinizi muvaffakiyetle ifa edeceğimi kaviyyen ümit ediyorum. Arzu ettiğiniz takdirde hüviyet ve iktidarımı nâtik vesikalar ibraz edebilirim, hürmet.

Hasan Ra’fet

Biz bu telgraf nameyi okur okumaz o zatı hemen davet ettik. Muhtelif imalathanelerde muvaffakiyetle iş gördüğüne şahadet eden vesikalar gösterdi. Enine, boyuna görüştük ve iktidarına, meziyetine tamamen vakıf olduktan sonra aramızda

bir mukavelename imzaladık. Ona bilhassa mühim bir madde ilave etmeyi de unutmadık. Maiyetine vereceğimiz zeki, anlayışlı gençlere sanatı ameli olarak öğretmek.

O kendisine vâki olan bu teklifi pek büyük bir memnuniyetle karşıladı. Hatta bize teşekkür bile etti. Artık her şey bitmişti.

Fabrikamız ciddi faaliyeti sayesinde büyük birer gıpta mazhar oldu. Milli mahsul her tarafa mebzûlen gönderildi ve pancar ziraatı eskisiyle nisbet kabul edemeyecek derecede inkişaf ve terakki asarı gösterdi.

Kazancımız mamulün fevkinde idi. Her saniye kasamıza altın akıyordu. Hem bu istifade yalnız bize münhasır değildi. Birçok kimseler de bu yüzden refah ile geçiniyordu. İki sene sonra sermayemiz iyice artmıştı. Fabrikamızda yetişen gençlerin vukufundan istifade ederek yeni bir teşebbüste bulunduk ve Sivas'ta ikinci bir fabrika açtık.

Beş sene sonra da iki yüz bin lira sermayeli büyük bir şirket daha tesis ettik ve yevmiye yarım milyon kilo pancar işleyerek altmış bin kilo şeker istihsal eden bir fabrika daha tesise muvaffak olduk.

Mamafih, bütün teşebbüslerim bunlara münhasır kalmadı. Civarda mebzûlen bulunduğunu öğrendiğimiz demir madeni çıkarmak için bir imtiyaz aldık ve büyük bir anonim şirketi tesis ederek şu mühim işe giriştik. Talihimiz burada da yaver oldu. O havalide bir kömür madeni bulduk. Bu sayede de hariçten kömür getirtmek müşkülâtından kurtulduk.

Artık ben, şeker fabrikasının makinistiğini başkasına tevdi ederek sevgili sanatımla doğrudan doğruya iştiğal ediyordum.

Bir gün kendi kendime düşünürken uzun zamanlardan beri zihnimi iştiğal eden bir fikri icraya karar verdim: diğer millettaşlarımı da kazanca teşvik etmek...

Muhtelif mevkileri dolaştım ve ırmak gibi beyhude akan petrol madenlerine sermayedarların dikkatlerini celb ettim. Konserve fabrikaları, yağ imalethaneleri gibi

birçok istifadeli teşebbüslere girişmelerini onlara tavsiye ettim ve bu pek samimi emellerimin tahakkuk ettiğini görmekle bir kat daha bahtiyar oldum.

Amele Hayatında Bir İnkılâp - XII -

Vaktiyle amele hayatı geçirdiğim için Sosyalizmin bazı gayelerine vücut vermek emeli eskiden beri gönlümde yaşıyordu. Sermayedar olunca bunları unutmadım. Fabrika müstahdemini daha iyi şerait dahilinde istihdam etmek için arkadaşlarımı iknaya çalıştım ve muvaffak oldum. Kararımız başlıca şu maddeleri ihtiva ediyordu.

- 1- Mesai saatlerini mümkün mertebe azaltmak.
- 2- Ücretleri kâbil olduğu kadar artırmak.
- 3- Kârın yüzde onunu müstahdemine tevzi etmek.
- 4- Amele teâvün sandığı teşkil etmek.
- 5- Müstahdemine, ücretleri devam eylemek şartıyla senede bir müddet mezuniyet vermek.
- 6- Amele meskenleri vücuda getirmek.

Ben, bunlardan her birini dini birer vecibe gibi hararetle tatbik koyuldum. Fabrika, bir aile safvet ve muhâlesetiyle çalışıp kazanmakta bütün diğer müesseselere örnek oldu. Fazla olarak attığımız bu hatve az zaman içinde başka müesseseler tarafından da çarnaçâr olarak da kabul ve tatbik edildi. Kabul ettiğimiz esaslar, amelenin uzun mücahedelerine rağmen, birçoğunu kazanamadıkları hukuku tasdik ve tatbik ediyordu.

Amelenin, vaktiyle uzun, yorucu, öldürücü meşgûliyet saatleri içinde boğulmalarına rağmen bir zerre saadet yüzü görmemeleri medeni muhitlerde birçok muahadelelersebeb olmuştu. İşte kısmen muvaffakiyetle neticelenen o mücahideler sayesinde amele hayatı ancak bir parça düzelebilmişti.

Mûtedil meşgûliyet saatlerine mukabil ihtiyacı tatmin ve eda eden bir kazanç: İşte her amelenin istediği!. yoksa bir sermayedar elinde oyuncak gibi kalmak az feci bir şey değildi.

Kârdan bir kısmını amele arasında taksim etmekten de âdilâne bir fikir tasavvur olunamazdı. Yalnız sermayeye mukabil zengin olmak tamamen muhak bir şey değildir. Sâ'ye kıymet vermek ve namuskar mesaiyi himaye etmek de namuslu bir adam için ödenmesi lazım gelen vicdani bir borçtur. Yoksa bir tarafın sermayesi arttıkça diğer tarafın zaruret ve sefalet içinde çırpınması hiç de muhak ad olunamaz.

Amele tasarruf sandıklarının faidesi bütün medeni memleketlerde anlaşıldığı için çalışmaktan aciz kalan, felakete uğrayan, sefalet düşen işçiler hissiyatın muhataralarından ancak bu suretle kısmen olsun masûn kalırlar. Bu faydeli teşebbüsü ihmal etmek caiz olamazdı. Fakat memleketimizdeki amele henüz o derece tenevvür edemediği için rehberlik etmek vazifesi bize teveccüh ediyordu.

Senede bir müddet mezun olmak keyfiyeti de amele için mühim ve hayati bir meseledir. Onlara, kazançları devam etmek şartıyla, biraz göz açtırmak, biraz da hayatlarını kendilerine bağışlamak itikadımızca bu çalışkan, afif zümre için tanılması lazım gelen en tabii bir haktı. Bu karar, bittabi faaliyetini uzun bir müddet için bize hasr etmek teahhüdünde bulunan amelelere tatbik ediliyordu.

İşçilerin birer mesken sahibi olması meselesi de gayet mühimdir. Vaktiyle İngiltere'de "verem" hastalığının istilasına ancak bir suretle bir çare bulmak kabil olmuştu. Şehir haricinde havadar mahallelere amele meskenleri inşâ ettirmek ve onlardan istifadeyi temin için mebzul vesait vücuda getirmek. Yokluk yüzünden mahv ve tebah olan bu beşer zümresini himaye etmek vazifesini de büyük bir ihlas ile ifa eylemek lazımdı. Bunun için amelenin rızasıyla yüzde on kârı tevzî etmeyerek o para ile sıhhî meskenler inşa ettirdik ve müstahdeminin ailelerine kabil olduğu kadar muâvenet ibrazına çalıştık.

Mamafih şiddetle muhtaç oldukları bir keyfiyet daha kalıyordu: Çocuklarının tahsil ve terbiyesi. Biz, buna da büyük bir ihtimam ile çare aradık ve amele meskenleri civarına ihtiyacı tamamen tatmin edebilecek derecede güzel, sıhhî bir mektep açtık. Biz, bütün bu icaraatımızla amelenin hayatında mühim bir inkılap vücûda getirmiş oluyorduk.

Lütufkâr Bir Ziyaret - XIII -

Bir gün idarehanemde yalnızca meşgul iken hizmetçi yanıma gelip bir “ziyaret kağıdı¹ getirdi. Üzerindeki yazıya dikkat ettim, ustamın ismini görür görmez tıpkı bir çocuk gibi taşkın bir meserretle koştum ve ellerini hakiki bir evlat hissiyle defalarca öptüm. Muhterem ihtiyar, pek müteheyyiçti... Muvaffakiyetlerimden dolayı titrek kollarıyla beni derâguş etti ve hararetle birkaç damla, necip bir mükafat olarak alınma döküldü.

İtiraf edeyim ki ben, o saniyedeki heyecanı hayatımın hiçbir devresinde görmedim. Şahsıma teveccüh eden bu taşkın şefkat tufanı karşısında kalbim lahutî bir vecd ile çarpıyordu.

Bu heyecanı bir parça daha yaşatmasını kendisinden rica ettim. İdarehanede baş başa, yalnız, saatlerce kaldık. Ben, bu riyasız vicdana öksüz, kimsesiz çırağının – vaktiyle mazhar olduğu pederane himaye karşısında – ne derin minnettarlıkla mütehassis olduğunu... ve gittikçe küşayiş bulan bu hissin ne kadar kuvvetle yaşadığını uzun uzun teşrih ettim. Ustam, gerek şahsî ve gerek mesleki hayatımda gösterdiğim ciddiyetin, bunlara en değerli bir mükafat olduğunu mutâdî olan hilâvetli bir eda ile anlattı. Bir aralık o kadar müteheyyic oldu ki gözlerinde parlayan yaşlardan başka hiçbir şey ona tercüman olamadı.

Ah! Bu fazilet ne büyük bir şeydir. Ve şimdi yalnız kendisinin, yalnız ailesinin değil... Yetiştirdiği yüzlerce sanat sahibinin de saadetini görmekle bahtiyar olan ve uzun, temiz bir faaliyet hayatından sonra malikanesinde istirahatata çekilen bu büyük ruhlu adam ne ulvî bir insan nümûnesidir!..

Daha Var

Gazi Mihal Beyzâde

T D, C. 3, S. 60, s. 968 - 971

Muallim İrfan Emin

---

¹ kart dövizit

Küçük Roman: V / Sanat Yolunda

Annem Artık İhtiyarladı -XIV-

Annem, artık istirahat edecek bir sinde bulunuyordu. Esasen ben te'hil edeli hayli zaman olmuştu. İki sarışın melek yuvamızı şenlendiriyordu. Annem, onların terbiyesini kendi tecrübeli eline aldı. Bu tatlı meşgale onu eğlendirmeye kafi idi. Şirket müdireliğini en tecrübeli, en kıdemli kadınlara devr etti ve artık istirahat hayatına daldı. Gözlüklerini taktıktan sonra okuduğu hikayeleri anlatmak suretiyle sevgili torunlarının şetaretine hadim olmak onu bir kat daha mesut ediyordu. Münasebet düşürdükçe eski halimizle şimdikini mukayese ediyor ve sa'yin teşebbüsün neler yaratacağını gösteriyordu.

Validem, onlardan birini mimar, diğerini çiftçi yapmak emelindedir. Bu sayede birini memleketin imaretine, diğerini de ziraatın taâlisine vakfetmek istiyor.

Annemin ittihab ve tercih ettiği bu iki mesleği oğullarım için ben de pek muvafık buluyorum; bizim gibi zirâi bir memleketin mütehasıslara ne kadar ihtiyacı olduğu meydanda...

Sonra mimarlık... İtiraf ediyorum ki bu kıymetli, bu nezih sanata karşı nihayetsiz bir incizabım var.

Süleymaniye ve Sultanselim Camileri gibi şah – eserleriyle namını ebediyete karıştıran Mimar Sinan, bence dünyanın en bahtiyar insanıdır. Böyle yüksek hüviyette bir adam görmek isteyen gönlümüz, evlatlarımızdan birini olsun bu mesleğe sevk etmek emelini ilham etti. Mamafih asıl mesleğe sahip olacak yavrularımızın reylerini de ihmal etmeyeceğiz. İyi bir tâlî tahsilinden sonra istidatlarının göstereceği yolu tutmalarına mani olmayı hiç hatırımızdan geçirmedik bile. Bu kararımız, ancak onlara vereceğimiz terbiyenin ana hattını gösterebilir. Yoksa istikbali dar bir çember içinde hapsetmek, hak ve hürriyetini tanıyan bir aile tarafından asla irtikap edilemez.

Biz Zengin - XV-

Biz hakikaten zengin olmuştuk. Namımıza izafeten birçok müesseseler çalışıyor, mütevâlî kazançlar kasamızı dolduruyordu. Ne büyük mazhariyettir ki bu gün de o

hal, aynen devam ediyor. Mamafih ben yine eskisi gibi çalışmak lüzumunu bir an bile hatırdan çıkarmıyorum. Ataletin her şeyi mahvedeceğine herkesten ziyade imanın var. Emin olunuz ki sa'ye, teşebbüse karşı –eski milletlerin esâtîr mabutlarına hasr ettikleri muhabbetten fazla- bir hürmet ve takdis his besliyorum.

Esasen boş durmaktan daha feci bir şey yoktur. İnsan can sıkıntısından kahrolur. Böyleleri için yaşamak, bir saadet hazinesi değil, bir işkence yuvası olur. Ben işsiz, güçsüz, gayesiz, emelsiz yaşamak zilletine katlananları bir ölüden fark edemiyorum. Esasen hayatın manasını kaybetmek suretiyle dünyada faal bir unsur olarak yaşamak meziyetinden sükût edenin ölüden farkı, birinin meskende, diğerrinin de mezarda bulunmasından başka bir şey değildir.

Çok miktarda vergi vermek ve memleketin iktisadî kudretini artırmak nasıl hepimize müteveccih müsbet bir vazife ise devlete bâr olmamak, hazineyi tüketmemek de muhakkak ki menfî bir vecibedir. Ben bütün bu nimetleri ibzal eden cenab-ı hakka şükrederken memleketimde yaşayan şu necip nesle daha yüksek mazhariyetler temenni ediyorum.

Zengin olmak: İşte bütün insanların kalbini saran müşterek bir emel...

Filhakika elde servet olduktan sonra muvaffakiyet kapıları daha kolay açılır, bahtiyarlık gayesine daha kestirme yollardan gidilir. O zaman göreceğiniz hizmetler için önünüzde vâsi ufuk peyda olur.

Bahtiyarlığın derecesine misal olmak üzere size bugün ki yaşayışımın, bugün ki faaliyetimin birkaç safhasını göstereyim.

Ben, bunlara – hayatımı murassâ bir taç gibi tezyin eden – aile saadetinden başlarsam çok görmezseniz; çünkü yuvamız bizi hayatın bütün vefasızlıklarına karşı muhafaza eden bir hisar gibi içindeki şen ve bahtiyar civıltılar arasını adeta bir cennete çeviriyor. Halbuki onu temin edemeseydim memleketin saadetinden bahsetmekliğim pek gülünç olurdu.

Şimdi nazarlarımızı yuvanın haricine atfedebiliriz. Ticaret ve iktisat aleminde mühim bir mevki sahibi olmak; bu son bir yeküne varan servetimden - mekteplerde öksüz yuvaları açmak, müdafai milliyeye, donanmaya, Hilâl-i Ahmer'e, büyük teberruâtta

bulunmak, fakirlere muâvenet etmek suretiyle – Vatanın itilası için hisseler ayırmak, hûlasâ bütün bu muazzez gayelere hadim olmak öyle şeyler ki her biri insanı ayrı ayrı mesut edebilir.

Oh, böyle ulvi gayeler peşinde koşmak, insanın kalbine ne kadar tatlı bir haz ve inşirah akıtıyor! Filhakika servet iyi istîmal edilmedikten sonra bir felaket saiki de olabilir. Fakat ona tedbir ve zekâvet refakat ederse netice elbette pek feyizli olur.

Bu münasebetle memleketimizi uçuruma sürükleyen bir felaketi hatırlatacağım: Balkan harbini bize kaybettiren sebeplerin en başında bir Yunanlı zengini görüyoruz. Satın aldığı zırhlı ile ismini Yunan tarihine kaydettiren “Averof” o meş’um felaketi harpte deniz hakimiyetini düşmanımızın lehine çevirerek bizim için o emsalsiz felaketi hazırladı. Zannedirim ki bu misalle servetin kudretini daha iyi takdir edersiniz.

Sanat yolunda attığımız hatvelerin vardığı öyle zannediyorum ki memleketimizin pak ve nezih seması altında yaşayan bütün gençleri pek ziyade teshir edecek ve her birine sanatın, sa’yin teşebbüsün her şeyini anlatacaktır. Eğer ben, bu muvaffakiyetlerimle size canlı bir örnek olabilirim ne bahtiyarlık!

- Gelecek sayıda bitiyor -

T D, C. 3, S. 61, s. 985

Muallim İrfan Emin

Küçük Roman: VI / Sanat Yolunda

Bir Mülakat – XVI-

Bir gün Semih, Senih, Salih imzalarıyla yazılmış bir tezkire aldım. Orada kendilerine pek kıymetli bir misal teşkil eden faaliyetlerim hakkında izahat almak müsaadesi rica ediliyordu... derhal cevap verdim; tayin olunan zamanda geldiler. Belki merak edersiniz diye mülakatın ne suretle cereyan ettiğini size aynen hikaye edeceğim: içlerinden en yaşlıcası olan Semih Efendi, arkadaşlarını takdimden sonra bu serveti ne suretle elde ettiğime dair olan ilk سوالini irâd etti, ben onlara sizin bildiğiniz maceraları uzun uzun hikaye ettim ve fakir bir çocuk iken bu refaha nasıl vardığımı

bütün tafsilatıyla anlattım. Onlar doymak bilmeyen merakları sâikasıyla bu kadara kanaat edecek halde değildiler.

Semih Efendi söze karıştı.

— Talihinizin yardımlarına mazhariyetiniz cidden gıptaya layık. Fakat zarar etmek ihtimali karşısında ne yapabiliydiniz? Öyle zannediyorum ki tesadüfün bu servetinizde büyük bir hissesi var!

Ben ciddi bir mülâhazaya istinat eden bu isitizâha şu tarzda cevap verdim:

Evet, “Kâr, zararın ortağıdır.” derler... İnsan bazen ziyan edebilir, fakat, telafisi mümkün olan zararlar hakiki bir felaket teşkil etmezler. Ticarete en büyük sermaye itibardır. İnsan bu sayede servetinin beş, on, yirmi misli fazla muamelelerde bulunabilir. Hatta bunlara karşı çok defa senet vermeye bile lüzum gösterilmez.

Şimdi siz, kendinizi böyle bir adam vaziyetine koyunuz; mesainize hâil olacak hiçbir mania kalmadığını görürsünüz. Öyle adamlar tanırım ki büyük felaketler yüzünden mahvolan servetlerini, itibarları sayesinde iadeye, hatta eskisinden fazla bir dereceye ızâle muvaffak olmuşlardır.

Şunu da söyleyeyim: İnsan bazen teşebbüsün ilk zamanlarında zarara mâruz kalabilir. Fakat tedbir ve sebat sayesinde bu zarar, azım faidelere inkılap edebilir.

Sözün sırası - gözlerinde taşkın zeka lemaları parlayan küçük Salih’e gelmişti:

— Siz yapılacak bütün işleri bitirmişsiniz; mesela biz, bugün çalışmak istesek ne yapabiliriz?

Dedi. Ben, hazırlanan bu zemini pek kıymetli buldum ve şu yolda mütalaa beyan ettim:

— Teşebbüs mü? Dünyada mevcut olan eşyadan fazla çareler insanın zekası karşısında açılmıştır, yalnız onlardan istifade edebilmek için tedbire, teşebbüse, sa’ye, sebâta ihtiyaç var. Çalışmak isteyen adamlar için vasıta mı yok?

Küçük Salih, sabırsızlıkla sordu:

— Mesela ne gibi?

— Bilmem, nereden başlasam? Bizim gibi henüz her şeyi bakir olan bir memlekette faaliyet sahaları o kadar mebzul ki insan nereden başlayacağını tâyinde tereddüt eder.

İzahatımdan evvel size hikâyeye nakledeyim: Vaktiyle, tanıdığım gençlerden biri ufak bir dükkân açmıştı. İçinde beş on kilo arpa ile kepekten başka bir şey yoktu. Hiç hatırımdan çıkmaz, derhal yanına sokuldum ve bu teşebbüsünde ciddi bir mana bulamadığımı söyleyerek güyâ irşâda kalkıştım. Arkadaşım, hareketindeki isabetten memnun, bana cevap verdi: “Aziz, dedi. Arabaların tevkif ettiği bu mevkide mütevazı ticarethaneciğim bana günde bir iki lira kazandırıyor. Eğer o, senin ihtişam arzularını doyuramıyorsa herhalde benim için fena bir şey sayılmaz!”

Ben bu sözler karşısında ciddi bir intibah darbesiyle sarsıldım ve arkadaşşıma hak verdim. Filhakika o, tahmininde aldanmıyordu. Nitekim tecrübeye teşebbüsünde ne derece haklı olduğunu ispat etti. Üç seneyi tecavüz etmeyen bir faaliyete mukabil büyük bir zahire taciri olmuştu.

Görüyorsunuz ya, zahiren mühmel görünen şeyler netice itibarıyla ne kadar parlak muvaffakiyetlere müncer oluyor!..

Zeki bir adam için bu metal neler ifade etmez? Ben, elindeki sermaye ile ne yapacağını bilemeyen sermaye sahiplerine cidden hayret ediyorum. Bir kere düşününüz: öyle vilayetlerimiz var ki orada kiremitle örtülmüş binalara tesadüf etmek hemen hemen imkansız gibidir... Toprak ve kamyıla mestur olan bu binalar, ne feci bir atalet ve ihmale şahit vazifesini görüyor!...

İhtiyaçla mütenasip kiremit ve tuğla imalathaneleri yapmak büyük bir himmet mi tevakkuf eder? Memleketimizde bir iğne fabrikası bile yok... Eğer bu küçük alet hariçten gelmese hepimiz çıplak kalacağız. Makaralarımız bile ecnebi muhitlerin mahsulüdür. Hani, mensucat fabrikalarımız nerede? Medeni bir memleket için kağıt fabrikalarından mahrumiyet ne kadar acı bir şeydir!.. Sonra maden ocakları... hem yalnız o kadar mı? Doğrusunu söylemek lazım gelirse milli bir bankamız¹

¹ Şimdi böyle müesseselerin vücudunu görmekle memleketin itilasına şahid olmak isteyenler ne kadar bahtiyar oluyor.

olmamasına ciddi bir sebep gösterebilmekten hepimiz aciziz. Hele ihyası vacip olmasına rağmen günden güne hayatını kaybeden milli sanatlara acımamak, hatta ağlamamak elden gelmez. Artık zannediyorum ki faaliyet kapılarının zekâlar için kapandığını şimdi iddia edemeyeceksiniz!

Bu kıymetli izahatınıza çok teşekkür ederim... Fakat müsaadenizle daha bir şey sorayım: Mühim bir servete nail olduktan sonra bu kadar ısrar ile fazla değil mi?

— Hayır, bilakis; çalışmak hayat için en tabii bir ihtiyaç, en tabii bir mecburiyettir. Etrafınıza düşünceli bir nazarla bakınız. Mahşerî bir faaliyetin vücudunu görerek hayrette kalacaksınız. Düşününüz bir kere: nehirler akıyor; sular çalkalanıyor, rüzgârlar ufuklardan ufuklara koşuyor, denizler karaları aşındırıyor, bezen de onlara yeni kısımlar ilave ediyor... Sahiller bir yerde yükseliyor, diğer tarafta alçalıyor... Ağaçlar yapraklanmayı, çiçek açmayı, mahsul vermeyi unutmuyor... Mevsimler şaşırıyor... Gece gündüz, biri birini mütemadiyen kovalıyor... Yıldızlar bir saniye bile tevakkuf etmiyor, dönüyor, koşuyor, gidiyor... Sular bulut halinde yükseliyor, yağmur halinde dökülüyor, nehir halinde akıyor, göl halinde toplanıyor, buz tutuyor ve sonra şekilden şekle geçiriyor...

Artık zannederim ki mahşer tabirine bundan kuvvetli bir medlûl bulamazsınız.

— Sâhi efendim!

— Ya, bu mahşeri faaliyet karşısında nasıl atıl durabilirsiniz? Hele bu, işi kendine eğlence edenler için tahammül olunamaz bir şeydir!... Hem servetin fazlası olur mu? Milyonlar, milyarlar kazanınız; onları sarf edecek yerler mi bulamazsınız?

Bu izahatım karşısında derhal hak verdiler. Kalkmazdan evvel Semih Efendi son sualini irad etti:

— Efendim, dedi; amele hayatında yaptığınız inkılap ile şüphesiz pek kutsi bir iş görmüş oldunuz... Fakat onlara karşı bütün vazifelerinizin hıtam bulunduğunu zannediyor musunuz?

— Hayır! ben, ikbale mazhar olunca mazisini unutan nankörlere benzemek istemem... Amele sıfatıyla çalıştığım günler, bir saniye bile hatırımdan çıkmamıştır.

— Peki, o halde ne yapmak istiyorsunuz; efendim?

— Onların hepsini burada zikretmek uzun olur... Size bilhassa gençlerle alakadar bir teşebbüsümden bahsedeceğim: Ben, hami ve mürşitten mahrum gençlerin hayat yolunda mayetsiz kalmalarını pek feci bulduğum için, “Genç İşçileri Koruma Yurdu” namıyla mühim cemiyet tesis etmek üzereyim.

Hele biz de çiraklık meselesi pek önemlidir... İhtiyatsız hatvelere gençleri kurban etmemek, onları müsmir bir tarzda çalıştırmak, her birine emin ve bahtiyar birer istikbal hazırlamak öyle birer vecibe ki onları şimdiye kadar başaramadığıma cidden müteessifim. Filhakika ayrı ayrı birçok gençlere yardım etmek fırsatını cenabı hak bana bahş etti.. fakat bu kadarı elbette kafi değil:

Hayatın bu sevgili kahramanlarını – neşvünemalarına mani olmadan – mutedil bir iştigal ile sâye alıştırmak, onları hayatın muhalliğinden uzaklaştırmak da lazım. İşte şimdi faaliyet programın an başında bu mühim madde bulunuyor.

“Çocukları Koruma” cemiyeti ile el ele vererek çalışmaya ve hayırlı neticeler elde etmeye muvaffak olursam ne kadar mesut olacağımı tasavvur edebilirsiniz...

Bu sözlerim üzerine her üçü birden:

— Cenabı hak muvaffak etsin, efendim! dediler ve sonra veda etmek üzere kalktıkları zaman onlara şu küçük hatırayı irad ettim:

— Sevgili muhataplarım, ne memleketimin gençlerinde böyle temayüllere şahit olmakla ne kadar bahtiyar oluyorum, bilseniz...

Bu emellere vücut vermenin pek aziz bir vazife olduğunu unutmayacaksınız, zannederim.

Vatanımız içinde ecnebi bir diyara benzeyen beyoğulları bizi daima utandırır. Ben, vatan ve vatandaşlar o ecnebi müesseselerine milli varlığımızdan doğmuş azim ve himmet abideleri görmek istiyoruz. Memlekette, istikbalde sizindir. Bu altı buçuk asırlık saltanata varis olmak liyakatini tarih sizden bekliyor. Koşunuz, sevgili zekâlar bütün bunlar sizindir. Ona sahip olamayanlar vatandaş olmaya layık değildirler. Koşunuz, hakiki sahipler, her şey sizi bekliyor...

Ruhumdan kopan bu sözler, sevgili muhataplarıma samimi bir heyecan sirayet ettirmişti. Onlar teşekkür ederek ayrılırken memlekete layık birer genç olmak azmini beslediklerini temin ettiler. Uzaklaşmıştılar.. artık ayak seslerini bile işitmiyordum; fakat o genç ve zeki sualler, vicdanımda mesut bir heyecan tufanı yaratıyordu.

20 Teşrinievvel 1329 [M. 03 Aralık 1913]

T D, C. 3, S. 62, s. 1004

Gazi Mihal Beyzâde

Muallim İrfan Emin

2.9. Tiyatro

2.9.1. Hilâl-i Ahmer- Moda

Bir Perdelik Temsil

Müyesser Hanım: — (Sabit'e Hanım'a) A! Nenez var kardeşim, niçin bu kadar mahzun duruyorsunuz?

Azize Hanım: — (Sabite'yi yan gözle süzerek) Hakikat hanımefendi rahatsız görünüyor; yine kim bilir hangi uzak bulutlardan nem kapmış, bulutlu havalar sinirlerine dokunmuş olmalı.

Sabite Hanım: — Bu soğuk şakalar herkesi sinirli eder.

Remziye Hanım: — (Azize Hanım'a) Aman susunuz şimdi bir fırtınanın kopmasına sebep olursunuz görmüyor musunuz? Çehre bulutlu, gözler şimşek çakıyor. Bulutlar biraz soğuğa tesadüf ederse, fırtına, yağmur başlar; sonra sizi de bizi de ıslatır!..

Azize Hanım: — (Gülümseyerek) Oğlu! hikmet tabiiye muallimesi namına size büyük bir aferin!.. Hele yaptığınız mükemmel teşbihi Türkçe muallimeniz işitse, koltukları kabarırdı. Fen ile şiire bu kadar rengin bir imtizac vermek, doğrusu, hakiki şairelik! Ağzınızı açınca inciler görünüyor, yanaklarındaki pembe güllerde pek dilber birer nişane iftihar...

Remziye Hanım: — Anlaşıldı; son bahar bulutları arasında bir ilkbahar manzarası göstermek, kudret şairanenize tezatlarla revnak vermek istiyorsunuz; (Sabite Hanım'a bakarak) lâkin fırtınalı hazan bulutları çiçeklerimizi soldurup değmesin!..

Sabite Hanım: — Evet, insanın acı saatlerinde alay etmekten bilmem ne zevk duyarsınız?

Aliye Hanım: — Kuzum kardeşler, ettiğiniz müşâare ise, yeri değil. Mülâtfa ise, biraz tehir ediniz de şu ham hemşiremizin derdini dinleyelim. Bize düşen, ciddi bir hasb-i hal ile onu teselliye çalışmaktır.

Müyesser Hanım: — Ben de bu fikirdeyim.

Remziye Hanım: — Neşemi kaçırarak şeyleri hiç de dinlemek istemem. Hanımın derdi varsa...

Azize Hanım: — Merhametsizlik etmeyelim, ben kendi hesabıma, sonradan daha ziyade gülmek için şimdilik dikkatle dinliyorum.

Aliye Hanım: — Alemde en büyük zevk, yanık kalbleri telsiye etmek, yaraları sarmaktır.

Remziye Hanım: — Öyleyse, şimdiye kadar Hilal-i Ahmer'e yazılmadığınıza teaccüb ediyorum. Orada yara sarmayı iyi öğrenirdiniz.!

Müyesser Hanım: — Yok ama hemşire hanım, siz pek ileri gidiyorsunuz. Alaycı tabiatınıza kapılarak en mukaddes duyguları iğneliyor, yaralıyorsunuz. Kızların pembe tırnakları, âlî yürekleri kanatmak için halk edilmemiştir.

Azize Hanım: — Müyesser Hanım'ın hakkı var.validesi Hilâl-i Ahmer kadınlarındandır. Aliye Hanım'ın da büyük hemşiresi bir Hilal'i Ahmer Hastahanesi'nde hasta bakıcılığı ediyor.

Aliye Hanım: — (Coşkun) valide ve hemşirelerimiz bu mukaddes hizmetleri görerek, kadınlık vazifesini bi-hakkın ifa ediyorlar. Biz de derslerimizden işlerimizden aralık buldukça, hatta birazda uyku zamanlarımızdan feda ederek, gazilerimize kışlıklar diyor, yaralılara sargılar hazırlıyoruz. Vatan borcu yalnız erkeklerin değildir; Onlar

kadar kadınlara da aittir. Erkek vatanını kılıçla, kadın iğnesiyle müdafaa eder. Babalarımız, kardeşlerimiz vatanın düşmanlarına göğüslerini siper ederek, dövüşüyorlar. Onların zevceleri, hemşireleri de narin parmaklarıyla yaralarını incitmeyerek sarmalı, tükenmez hazine şefkatlerinin mâ-hasaliyle onları tedavi etmelidirler. (Biraz tehhürden sonra) ordunun en büyük kuvveti, kaditlerinin şefkatinden, onlara merbutlarını ispat eden kalplerinden doğar. Vatan, kadınla yükselir. Kadınla can bulur. Hilal-i Ahmer, kadınlar ordusunun erkân-ı harbiyesidir. Erkekler – Genç, ihtiyar- vatanın imdadına, hilâlin âlâ şanına koşarlarken, kadınlarda – Genç, ihtiyar- Hilal-i Ahmer’e bil-fiil veya bi-l-vâsıta hizmet etmezlerse, onlar ne vatanlarını, ne de babalarını, kardeşlerini sevmiyorlar, onlara acımıyorlar demektir. Kadınlara – ancak şefkat ve muhabbet güneşiyle ışıldayan - kadın ruhlarına göre bu, ne büyük bir zül, ne iğrenç ne iğrenç ve karanlık bir lekedir! (yumuşaklıkla) beni affediniz kardeşlerim, asabiyetle sizi de incitiyorum. Belki biraz mübalağa-karlık ettim. (Sabite Hanım’a bu cehle) şimdi sizi dinleyelim.

Sabite Hanım: — Siz öyle yüce duygulardan, âlî vazifelerden bahsettiniz, ruhumu o kadar yükselttiniz ki yüreğimi ezen sıkıntıları söylersem gülünç olmaktan korkuyorum.

Müeyesser Hanım: — Söyleyiniz kardeşim, yürek acısı büyük olsun, küçük olsun, hiçbir zaman gülünç olmaz. Yanlış adım atıp düşünelere bile gülmek ahlaksızlıktır. Onları kollarından tutup kaldırmak, acısı geçtikten sonra, bir daha düşmemesi için, gözlerini açtırmak, doğru yürümeye alıştırmak lazımdır.

Sabite Hanım: — Benim derdim, şikayetim hep eskilerin cehaleti. Hüsn-i tabiattan bî-behrelilikleridir. Ben, yetim olduktan sonra ihtiyar büyük pederimle valideme kaldım. Bunların ikisi de kalın kafalı, vakıa beni bir şeyden mahrum etmek istemiyorlar, lakin hep kendi beğendikleri gibi giyinip gezmeyi arzu ediyorlar. Avrupa’nın o nazik ve parlak kumaşları dururken, bana Bursa’nın, Şam’ın, Haleb’in, Bağdad’ın ve daha bilmem nerenin adî ipliklerini, beğendirmeye çalışıyorlar. Hele büyük pederim pek inatçı! “Ben yerlisi var iken Avrupalı almam” diyor vesselam. Kostüm sade olmalı imiş, dantela ve kurdelelerin çokluğu çirkin imiş. Daha neler, neler!...

Azize Hanım: — Ya modaya ilişmiyorlar mı? Kendi giydikleri biçimlere uymanızı tavsiye etmiyorlar mı? Öksüz olmasanız, belki büyük nenelerinin modalarını torunlarında göstermeye kalkışacaklar.

Remziye Hanım: — Lâkin bu pek tuhaf olurdu: Şam kumaşına kaplı tırnaklara kadar uzun bir pamuklu hırka ve mutlaka geniş bakla ve dikişli olacak. Kırmızı çokadan sırmalı ve el kadar büyük dilimli yerlere kadar uzamış bon bir şalvar. Önünde dökümlenmiş, uzun ve hiç olmazsa bir karış enliliğinde sarılmış bir şal kumaş... ve ilâ âhir artık bizim Sabite Hanım'ı o kıyafette bir görmeli. Şimdi buna ne dersiniz Aliye Hanım?

Aliye Hanım: — Ne diyeceğim, yine düşünmeden, muhakeme etmeden istihzaya saptınız derim. Siz bir takım hüsn-i tabiattan mahrum köylülerin ve hatta çoğu bizim olmayan pek eski moda tabirleri yalan yanlış tasvir ediyorsunuz. Şehran hakiki kibar ve zarafet âlemlerini, hatta daha - orta hallilerini – teşkil eden eden Türk kadınlarının tarz-ı telebbüsleri, tezeyyünleri – zamanlarına göre- o kadar cazip ve müstesnâ idi ki Avrupa kadınları bunları görünce hayran olur ve kıskanırlardı. Çünkü o zaman Avrupa kadınlarının ve erkeklerinin kıyafetleri ekseriyetle sizin tasvir ettiğinizden belki daha çirkin idi. Tarihlerimizde bunu müebbet vakıalar zikrediliyor.

Azize Hanım: — Aman o eski imrenilecek modaları izah ediniz de öğrenelim. Hem siz de onları niçin taklit etmiyorsunuz?

Aliye Hanım: — Sözüme dikkat etmediniz kardeşim. Eski Türk kadınlarının kıyafetleri – zamanlarına göre – zarif idi demiştim. Hatta biraz da merdâne idi diyebilirim. Her zamanın, her kavmin zevki bir değildir. O halde modalar taklit edilmez, icad edilir. Zaman uydurur. Fikir icadı icap zaman verir. Eski atalarımızın, analarımızın kıyafetleri, evlerinin bütün döşemeleri, aletleri, avadanlıkları yerli ve Türk gibi sağlam idi. nitekim. Türklerin bünyeleri de o zaman yürekleri gibi sağlam idi. Avrupa'nın yalancı parlak, gerçekten çürük kumaşlarına rağbet çoğalınca, bugün birer makine haline girecek destegahlarımız muattal kaldı. İnce ve nazik işlerimiz kabalaştı veya noduldu. Erkeklerimizin fakir ve sefaletine en ziyade kadınların bu çürük meyilleri sebebiyet verdi ve halâ vermektedir. Avrupa mallarına döktüğümüz paralar onların sanayi, kuvvetlerini artırdı. Vatanımızı yıkan, yakan silahları biz,

kadınlar kendi ellerimizle düşmanlara vermiş oluyoruz. Ne yazık!... Halâ ne büyük gaflet!...

Azize Hanım: — Fakat süslenmek kadınların hakkı değil mi? Madem ki bugün alınacak yerli malımız yoktur, Avrupa kumaşlarına rağbet zarûrî değil midir? Artık aba ile boyama biz giyecek değil ya?...

Aliye Hanım: — Ben aba giyelim demiyorum; kendi memleketimizde çıkan birçok kumaşlar, hatta ipekliler, bürümcükler vardır ki sağlam olmakla beraber çirkin de değildir. Evet, tezeyyün hakkımız, hakk-ı meşruumuzdur. Lakin kendimizi bir Avrupalı'ya beğendirecek değiliz. Türklüğe ve İslamiyet'e yakışacak ve tüzüklerce beğenilecek tarzda süslenelim. Artık Avrupa'yı körce taklidi bırakalım. Türk kadınlarının da kendilerine mahsus bir zevkleri, hüsn-ü tabiatları olduğunu gösterelim diyordu. Bazen kaba, çirkin görülen kumaşlar, ince fikirli bir kadının zevk ve zarafetler biçen parmaklarıyla emsalsiz bir dilberlik kesp eder. Bir de Türk kadınlarının kendi ruhlarına tevafuk eden zevk ve zarafeti erkeklerine de hoş görülmek icap ede. Alâyişe boğulmamış sâdelik içinde emsalsiz dilberlikler tevlîd edilebilir. Yalnız zevk-i âşinâ ve ciddî nazarlara hoş görünmeyecek yabancı modalara taklitçilikten kurtulmaya metin bir azmimiz kâfidir.

Müeyesser Hanım: — Ben, biraz biçkiye alıştım mı, yerli kumaşlarla Türk'e ve Müslüman'a yakışır modalar icadına çalışacağım. Çarşafımı çarşaf giymeyenlerin fikirleriyle yapmak budalalığında bulunmayacağım. Azmim Türk kalbi gibi sağlamdır.

Aliye Hanım: — Biz yerli kumaşlara rağbet gösterirsek bu kumaşlar gittikçe zarafet peydâ eder. Biz yalnız isteyelim. Bu kumaşları dokuyanlar da istediğimiz gibi yaparlar. Yapıcı ve satıcının ustası kimdir? Bilir misiniz? Biz, müşteriler...

Müeyesser Hanım: — Bugün üst başımızdan ziyade askerlerimize yardımı düşünelim.

Remziye Hanım: — Ben de alaycılığa tövbe ettim; sizinle beraberim.

Azize Hanım: — Ben de mütebbih oldum. Alay sırası değil. Ciddi çalışmak ve gözümüzü açmak zamanı olduğunu anladım.

Müyesser Hanım: — Fena huy çabuk geçmez. Bir nasihat, hatta bir musibetle mütenebbih olana ne mutlu!...

T D, C. 2, S. 41, s. 670

Necip Neccânî

2.10. Monolog

2.10.1. Diş Ağrısı

12-13 Yaşında Bir Kız Çocuğu Tarafından (Monolog)

(Elinde beyaz bir mendil, sağ yanağını tutarak gelir. Muzdarip ve hiddetli)

Vallahi de çektirmem, billahi de çektirmem! A... Çivi değil, diştir bu.

(Mendilin arasından çıkardığı dişçi kelpetenini masanın üstüne bırakarak)

— Eğer dişçinin cebinden aşırmasam paslı çivi söker gibi çatır çatır dişimi çekecek, belki damağımın da bir parçasını beraber çıkaracaktı! Dişçi amca çocuk aldatmasını öğrenmiş; ama bir çocuğun iki defa aldanmayacağını henüz bilmiyor.

Ya bizim evdekiler... Bir yerin ağrımam. Hepsi doktor, hepsi hoca kesilir.

Dişim ağrıyor der demez evvelâ ablam atıldı.

“Yine mi diş? A... Artık ona başka ilaç hayretmez. Kelpeten yağı!

Hay seni kelpetenler götürsün! Aman şu kız o kadar zıddıma gidiyor ki ablam olmasa kırk yıl yüzüne bakmayacağım. Ah, bir gün de onun diş ağrısına... Ben bilirim yapacağımı... Fakat nerde... Ağzımı açtığı zaman yazlık elbiseleriyle selamlığa giden bahriye askerleri gibi bembeyaz, dipdiri iki sıra diş adeta gözüme batar, haset ederim. Sonra annem başlar: “Aç bakayım, çürük değilse biraz tuz bastıralım; ama eğer çürükse...”

Evet, Valide Hanim, Eğer çürükse hadi dişçiye değil mi? Yok anneciğim yok. Sen mektepte okumadınsa ben okudum. Eğer Allah ağzımda diş yerine uskumru balığı yaratsaydı belki tuz ile tedavi edilirdi bu. Diştir bu. Eğer çürükse... Evet çürük... Çürük... Çürük olmakla mutlaka kelpetene mi teslim etmek lazım? Sen o nasihatı benim haminneme ver. Esnerken hiç dişlerine dikkat etmedik mi? Bahçe duvarına

dizilmiş kırık saksılara benziyorlar! Kızına acıyorsun da kendi annene acıyıyorsun musun? A iki gözüm anneciğim.

Haminnem, o bakınız, o birinci hekimdir! Baş ağrısına soğan, göz ağrısına tütsü, diş ağrısına sarmısak, nasıl anlatayım onun eczahânesi mudbah eczacısı aşçı başıdır. Haddin varsa bu ilaçların tesirini inkar et.

(Taklit yaparak)

— A.. Kızım... Ben elli senedir bu ilaçları kullanırım. Sâde ben değil konu komşu bunlarla iyi oluyor da senin ağrını geçirmez mi hiç? Geçmiştir, ağrı geçer de eseri kalır. Seninki odur işte. Sen şöyle gel. Önüme otur bakayım..., der. Ağrının âsârını da geçirmek için bir şeyler okur (Onun gibi yaparak) üfler, üfler, üfler...

Bilmem, belki eski zaman dişleri bu üfürüklerden anlarmış. Herhalde benim bu kör olası dişim (yumruğuyla yanağına vurarak) ne tuzdan, ne sarımsaktan ne de efsundan anlıyor! Avurdumun içinde kahve dövülüyormuş gibi güm! güm diye yanağıma bir şeyler iniyor. Vâkıâ ablamın da hakkı var. Böyle inatçı dişlerin hakkından kelpeten gelir; fakat, (Kelpeteni eline alıp akrepten korkar gibi yine masaya atarak) Ayy... Yüzüne baktıkça bütün vücudum ürperiyor! İnsan bu akrebi, bile bile ağzına nasıl sokturur? (Silkinerek) İyy!...

Zaten dişçi demiyorlar mı, ağızındaki kahve dibini deviriyor, şuramda başlıyor. (Kalbini gösterir) Dişçi lafında bile bir şey var! Hele dükkana girdik mi falaka önüne gelmiş çocuk gibi şîp diye ağrı dinliyor!

Evde herkes toplandı. Çektirmek değil ilaç koymak üzere dişçiye gitmek için yalvardılar, bağırdılar, nasihat ettiler. Razı oldum.

Annemle, Uu.. Allah göstermesin ablamla gider miyim hiç? Dişçiye gittik. Sihirli koltuğa gömüldüm. Gözüm hep dişçide idi. Annem tuhaf bir edâ ile “Bu sefer çekmeyiniz sade ilaç koyunuz, efendim.” dedi.

Bunu söylerken ikisinin gözlerinde yıldız uçar gibi bir şey parladı. Annemin gözleri “Mahsus söylüyorum, çekiniz.” dedi.

Dişçinin gözleri cevap verdi: “Anladım, peki!” Sade o değil ben de anladım. Anladım; ama ses çıkarmadım. Kelpeten gelinceye kadar sabredebim dedim. Kurnaz

dişçi (İstihzâ ederek) “Aç bakayım hanım kızım.” dedi, çenemi tuttu. Açtım. “ Hâ... ehemmiyetsiz! Bir damla ilaç. Hiçbir şeysi kalmaz.” Annem dişçinin kurnazlığına yardım ediyordu:

— Aman efendim, evde bunu anlatıncaya kadar başımıza hal geldi... Bir türlü inanmıyor, dişimi çektireceksiniz diye kıyametler kopardı! Dişçi bir yalan daha attı: “Çok şey... Ben hanım kızımızı pek cesaretli bilirdim. Evvelki dişinde, mâşâllah gık demedi.” Yalan... Feryadımı çarşıdan geçenler bile duymuştu. Gözümü dişçiden ayırmıyordum. Camekâna doğru gitti. İlaç şişelerini karıştırır gibi bir şeyler yaptı. Kelpeteni, şu yılan renkli akrebi, (Kelpeteni gösterir) usullacık yan cebine attı. Yine ses çıkarmadan, şuramda (Kalbini göstererek) davul tokmağı gibi bir şey göğsümü delercesine gümlüyordu. Herif gözüme cellat gibi, Azrail gibi görünüyordu. Bir eliyle başımı tuttu, öbür elindeki ilaçlı pamuğu göstererek: “Aç benim cici kızım. Bak işte ilaç, şimdi bir şeyin kalmaz. Şimdi bir şeyin kalmaz!” Evet hatta dişim bile kalmayacaktı. Dişçi sahte ilacıyla uğraşa dursun ben de usullacık elimi cebine soktum... Kelpeteni aşırdım.

Hayırsızlık diyeceksiniz. Öyle ama ne yapalım efendim, büyükler yalancı olursa küçükler de hırsız olur.

Dişçi mendil arıyor gibi cebinde kelpeteni aradı, yok; öbür cebini aradı, yok. Şaşırdı. Yüzüme baktı. Ben hiç istifimi bozmadım. Annem de şaşırmıştı. Kurnazlığı tekrar edecek oldular, koltuktan fırladım.

Hayır, dedim. Ben demin gördüm. Oradan kelpeteni aldınız. Benim dişim filan ağrımıyor. Annemin koluna yapıştım, çıktık. İhtimal dişçi amcam hâlâ kelpeten arıyordu!...

Evde kızmadık kimse kalmadı. Küçük kardeşim bile ayıplıyor, korkaklığıma hüküm veriyordu.

Hay sıska hay... Diş benim olunca kahraman kesiliyor. (Kelpeteni açarak) şu kambur yengeç rüyasına girse ödü kopar. Öyle ya, diş onların değil ki acısını duysunlar! Ne olurdu, yarabbim, dişlerimiz otuz iki olacağına otuz bir olsaydı, belki bu ağrıyan diş o yaratılmamış olan diş olurdu! Tüü... Ben de şu körolası diş yüzünden Allah'ıma âsî oluyorum. Ya otuz iki yerine elli iki diş yaratsaydı? Artık her gün diş ağrısı, her gün

kelpeten azabı! Dur bakayım... Ağrı dindi. Kim, ablam kelpeten yağı dedi. Hayır, ablacığım, kelpeten yağı değil, diş ağrısına kelpeten korkusu iyi geliyor. Bir gün senin de o ..... ayıp değil, inci diyemeyeceğim, o mermer dişlerine ağrı gelirse nasihat olsun bu ilaca müracaat et.

Şimdi anlıyorum, Hoca Hanım, pek doğru söylemiş. “Paranızdan ziyade dişlerinizi saklayınız.” Demişti. Cenâb-ı Hakkı tevkülî onları ağız çekmecesinin içine boşuna dizmemiş! Yazık ki biz bir diş fırçası için iki kuruşa acıyoruz da bu beyaz altınları kelpetenin çatal tırnaklarıyla söktürüp atıyoruz. Annem de güya beni seviyor ha! Sen bana baksan, a cici anne! Yetişkin kızının dişleri çürük şişe mantarı gibi olmuştu. Bir ayın içinde hepsi altın kafeslere kondu. Ağzını açtığı zaman sarraf camekanu gibi dizi dizi altınlar insanın gözünü alıyor.

Bir de benim ağızıma bak. İlk dişimin yeri hala kiralık arsa gibi bom boş duruyor. Size kalsa ben bir sene sonra dişsiz bir haminnene olup kalacağım.

Çektirmem. Vallahi de çektirmem, billahi de çektirmem! (Sahnedeki çekilir gider)

T D, C. 2, S. 51-52, s. 841

Elyesi'

2.10.2. Mümeyyizlere Düşmanım

(12 yaşında, elbise-i resmiyesinin düğmelerini ilikleyen bir efendi fesini düzelterek sahneye doğru ilerler.)

Beyler, efendiler, benim derdim büyük! Bendeniz mümeyyizlere umumiyetle düşmanım! Kiminle görüşsem, konuşsam bu husumetimi izhara, ilana lüzum görürüm. Fakat hepinizden rica ederim. Bu düşmanlığı ulu orta çıkarılmış, maksatsız meydana atılmış bir düşmanlık farz etmeyiniz... elimde esaslı sebeplerim, iddialarım var. Bakın: izah edeyim. Siz de herkes gibi haklı olduğumu muhakkak itiraf edeceğinizden eminim. Numune mektebinin dördüncü sınıfında bulunuyordum. Buna numune lisanında devre-i mütevevssita-i iki derler. Ne yalan söyleyeyim derslerime metust bir derecede çalışır idim. Fakat yaramazlıkta birinciliği kimseye kaptırmazdım. Teffüshanede türlü cambazlıklar, sınıfta ön sıradaki efendilerin feslerine tebeşir atmak, muallim olmadığı zaman nöbetçi efendi ile alay etmek, sınıfı

kariştırmak ki ziyade sevdiğim şeylerdi. İtiraf etmeli, adeta haşarılıkta maharet sahibi olmuştum. Sene-i dersime hiç farkında olmadan bir kuş gibi geldi geçti. Haziranın yakıcı, kavurucu bir günü idi. Doğrusunu bakın size söyleyeyim. Çünkü içimizde yabancı yok. Biz bize bulunuyoruz. Geceyi gündüze katarak imtihan-ı umumiye çalışmış; fakat bazı derslerin bazı mübahisini bir türlü anlayamamıştım. En korktuğum ders olan eşya ve ziraat gelmiş çatmıştı. O kitabı tamamıyla anlamak için çiftçi olmak lazımdı!...

Ben imtihan sabahı düğmeleri parıl parıl parıldayan güzel, yeni lacivert elbise-i resmiyemi giymiş, Bayezitten fundularımı boyatmış, kendime çeki düzen vermiştim. O gün bende lüzumundan pek fazla bir vakar vardı. Merak bu ya imtihan kapısına koştum. Sıra bize geliyordu. Fakat neden bilmiyorum? Kalbim göğsümden fırlayacakmış gibi tuk tuk vuruyordu. Anahtar deliğinden imtihan odasına baktım: Mümeyyizler koltuklarına – tahta kurulmuş kral gibi- yaslanmışlardı. Hele sarı bıyıklı, gözlüklü olan mümeyyiz yok mu? Efendim kremalı, vanilyalı dondurmaları midesine yuvarlıyor, bir taraftan sigarasını ara sıra tellendiriyor. Dumanların vücuda getirdiği kavisleri, daireleri mesûdâne seyrediyor. Diğer taraftan arkadaşlarımızı müstehzî bir nazarla tepeden tırnağa kadar seyrediyordu. İşte efendiler, beyler! Husumetim bu dakikadan itibaren başlıyor: Biz cehennem azabı geçirir, beynimizde bombalar patlar, kalbimizde yanar dağlar infilak eder iken bu heriflerin böyle bizim ile alay etmeleri reva-yı hak mıdır? Beni hakiki bir şefkatle seven validemin verdiği o tulu, güzel mendil ile burnumu, yüzümü, boynumu ıslatan ter tanelerini muttasıl siliyorum. Birkaç posta daha girdi. Sıra numara itibarıyla, bize gelmişti. Beynimde bir şeyler uğulduyor, etrafımda cereyan eden şeyleri anlayamıyordum. Yaramazlık icadında yektâ olan mefkürem bugün adeta tatil-i işgal etmişti. Kendimi topladım. Güçlkle işitebildim. İmtihan zili mütemadiyen çalıyordu. Muallimimizin senelerden beri alıştığım munis sedası bir takım numara ve isimleri birkaç defa tekrar ediyordu: “530 Kenan, 532 Ümran, 535 İhsan” Evet, 535 İhsan acaba ben mi idim? Üç kişi kapıdan içeriye girdi.

Bir duman bulutu bizi karşıladı. Bizi sandalyelere oturtular. Mefküremi topladım. Dişlerimi kırarcasına sıktım, adeta meydan-ı mübarezeeye çıkmış bir pehlivan gibi idim. Ziraata, eşya derslerine ait birçok sualleri sordular. Sarı bıyıklı ve gözlüklü

mümeyyizle daha genç olan diğer mümeyyizin koltuklara, nazır gibi kurumlu, azametli oturmaları o kadar canımı sıkıyordu ki... Suallerin bazılarını bilememiştim. Mümeyyizler aralarında bir göz kaş işareti yaptılar: Kesik bıyıklısı gök gürleri gibi olan sesiyle “oğlum” dedi. “İnbisat-ı ecsamın tatbikatına ait ufak ehemmiyetsiz bir soruyu sorayım da vaziyetin belli olsun.” İnbisat, inbisat, inbisat... Bu kelime, muallimin bazı bazı sınıfta tekrar ettiği bir kelime idi. acaba manası

— Anadolu şimendifer kumpanyası Haydarpaşa'dan itibaren Asya-i Osmaniye'nin muhtelif merâkizine doğru olan demir yollarını acaba niye yekdiğerinden birkaç santim açık bırakmış?..

Bu suali müstehzî bir nazarla takip etti. Derlendim, toplandım, cevap verdim:

— Efendim, bunu bilmeyecek ne var? Kumpanya öyle istemiş de yapmış!

Odanın ortasında medîd bir kahkaha tufanı koşturdu. Anladım ki herhalde bu, takdirden ziyade istihzaya matuf idi. “Kafi, kafi... efendim” denildi. Dışarıya çıktık. Anahtar deliğinden baktım; mümeyyizler bana üç, nihayet dört numara takdir ediyorlardı. Hâlbuki o zaman kıymetini, samimiyetini öğrendiğim muallimimiz “Efendim, zeki bir efendidir. Terfîye müstahaktır. 5, 6 alabilir.” diyordu. Bu iltimas neticesi olarak güç halile tahlisiye halkasına kesb-i liyakat ettik. İşte şu imtihanda mümeyyizler benim en birinci düşmanım oldu. O gece bu husumetimi pederime de açtım. Birden gözleri döndü, yanakları şişti. Boğazı tıkanır gibi oldu. Aman oğlum, dedi. Sus, komşu mümeyyiz Sadık Bey bu düşmanlığı işitirse maazallah evkaftaki 800 kuruş maaşımın başına sular dökülür. Mahvoluruz, aç kalırız. Biraz sonra babam sükunet bulmuştu. İzahatından anladım ki dairelerde, kalemlerde temyiz denilen bir takım katipler varmış. Şükür benim dairedeki mümeyyizlerle alış verişim yok. Benim düşmanlığım mekteplerdekine...

(Biraz durur, düşünür. Elini başına götürür. Mamafih beyler, efendiler, sizden bilhassa rica ve istirham ederim. Siz benim bu husumetimi mümeyyiz beylere habervermeyin. Kim bilir, belki bir gün yine karşılaşırız!...)

(Sahnedan çıkar)

2.11. Diyalog

2.11.1. Bir Muhavere

Edebiyat şubesinden, Nerim ile tabiyyât müdavimelerinden Güzin Cuma günü ilmî bir gezinti yapmak emeliyle, kıra çıkmışlardı. Fenerbahçe civarından geçerken, o dünyanın en ufak fakat hiç şüphesiz en güzel subh-i ceziresinin mahmur güzelliğine dayanamadılar. Orada bir müddet istirahat etmek istediler. Nerim sahilde yüksekçe bir kayanın üzerine çıktı, oturdu. Güzin de kumlar üzerine ilişerek kebûd renk iki denizin ve bu denizlerle semanın güzellikler yaratmaktaki müsabakalarına daldı. Birden bire aklına bir şey gelmiş gibi sıçradı. Nerim'in pek uzaklarda mühim bedialar seçmekle meşgul dalgın gözlerini kendine cezb etmek için dizlerine henüz topladığı menekşe demetini attı:

— Öğle sıcağı basmadan karşı tepeye tırmansak olmaz mı Nerim?

— Sana çok yalvarırım, şu yosunlu kürsi-i istiğraktan beni ayırma Güzin!

— Ben bu neticeyi zaten tahmin etmiş idim.

— Hangi neticeyi?

— Bir şâire ile nebâtât tahrisine çıkmaktaki müşkülâtı.

— Bir tabiat-şinas ile imtizâc edebilecek ancak edebiyat meraklılarıdır Güzin! Siz bir çiçeğin bünyesini tetkik ederken, biz de, rengindeki zarafeti, ruh üzerinde bıraktığı tesirâtı tahlil ederiz.

— Ben de hep bu cazip sözlerine kapılmış, zahmetine katlanacak derecede, tabiata meclûbiyetine inanmıştım!

— Her zaman söylediğim meftûniyetine şimdi bin kere daha meclûbum, meshurum... İnan Güzin! Sen de biraz insaf etmez, şu mâî dalgacıkların taşıdığı bedi' ilhamları toplamama müsaade etmez misin?

— Haydi Nerim senin şiirlerini çok dinledik, bugün de benim ilmim için yorulalım, hem sana uyup da, burada kalacak olursam yarın mektebe uğramamalı!

— O neden?

— Neden olacak, nebâtat mualliminin istediği “Sencâriye” fasılası timsalini götüremezsem...

— Ay götüremezsek sanki ne olur?

— Ne olacak muallimin teveccühünü kaybettiğim gibi Bühter’in de ekmeğine yağ sürmüş olurum.

— Ha, şu sizin Ragîbe Hanım değil mi? Fakat fena olmaz; biçarenin benzine biraz kan gelir.

— Bu şâirelerle de konuşulmaz ki, her söze karşı bir “espri” yapmak isterler?

— Espri ne oluyor, bizim koca cinası unuttunuz mu?

— Elhamdülillâh cinasla, tevriye ile hiç işim yok... Ezberlemedim ki unutayım!

— Ya “espri”yi ne güzel ezberlemiştin? Böyle tabirler bazen bilâ-ihityâr hatırda kalıyor, kolejden gelen refikalarımızın işi çok, bu sözleri bize kulaktan aşılıyorlar.

— Siz de istediğiniz zaman pek güzel kullanıyorsunuz.

— İnan Nerim bilâ-ihityâr; hem seninle böyle güzellikte devam edersem iki elim boş avdet edeceğim.

— Güzin, seni bilmem fakat ben yarın şubeye pek zengin gideceğim. Muhterem muallimin eline bir anda yazılmış iki bedia-i edep takdim edeceğim.

— Aman göreyim Nerim, yeni bir şey mi yazdın?

— Bir değil iki şey. İki “Sone”

— Ayıplayanın başına gelir derler. Sizin “Sone”de bizim “Espri”den aşağı değil.

— Hakkın var cicim, bilâ-ihityâr ağızdan kaçıyor!

— Aman aman Güzin gel, bak şu süslü hanımlar kimler? Acaba, nereye gidiyorlar?

— Biçareler eski cehalet mektebinin mahsulleri.

—Senin gibi, benim gibi çiçek, ilham toplamaya değil serseriyâne, hu perestâna gezmeye çıkmışlar.

—Ne kadar suizanna meyyalsin kardeş! Neden anladın?

—Neden olacak kardeşim kıyafetlerinden.

—Daha?

—Dahası yüzlerine, gözlerine sürdükleri bin türlü muzır boyalardan.

—Daha, daha?

—Sahte edalarından, yürüyüşlerinden, velhasıl her şeylerinden her tavırlarından.

—Evet hakkın var Nerim, bunlar bizim gibi sade bir kıyafetle, tabiatın تنها köşelerinde ilmî taharriyata çıkmışa hiç benzemiyorlar.

—Elbette, köstekli juplar, bir karış ökçelerle deniz kıyılarında, zümrüt vadilerde gezilir, çalılıklar arasında dolaşılabilir mi?

—Bu zavallılar ne için böyle yanlış yollar takip ediyorlar? Biz kadınlığın meziyetini, haysiyetini müdafaa eder, yükseltmeye çalışırken bunlar neden bu kadar tenzil ediyorlar?

—Neden olacak cehaletten? Eğer onlar da bizim gibi çocukluk, gençlik zamanlarını tahta sıralar üzerinde, dershanelerde geçirmeye katlansa idiler bugün kadınlık gaye-i emelimiz olan mertebesini çoktan bulurdu.

—Evet, biçareler pek aldanyorlar, sabah güneşinin, senin benzine verdiği şu sıhhat pembeliğini, onların dişler çürüten, ciltler buruşturan allıklar, temin edebilir mi?

—Evet, Güzin bugün daha iyi kani oldum. Kadınlığın güzelliği tabiiilik; zarafeti sadelik; kıymeti ilim ve irfan; bütün bu mezâyasının alkil-i iftiharî iffet ve vicdan imiş. Yarın mektebin rehakar kullarına daha yüksek bir hissî minnetle atılacağım...

—Çoktan teslim edilmiş bu hakikati sana tekrar ettiren nedir?

—Ne olacak o her tarzları sahte, her edaları iğrenç gurûhun yanında, senin tabii kıyafetin, sade zarafetin, ilmin izlerinden ayrılmayan melek gözlerin, bütün arkadaşlar arasında maruf vakar ve ismetin... Hep bu nefis zeka mahsülleri bu mazlum, bu iğrenç manzara karşısında gözümün önünden geçti de dayanamadım.

—Teşekkür ederim fakat beni şımartacaksın Nerim!

—Güzin şımartmaz; zira fikrinde temkin, irfan var. Güzin şımartmaz damarlarında necip bir kan taşıyor. Güzin şımartmaz damarlarında ismetle hiffeti tetkik etmiş bir vicdana sahiptir.

—Meleğim, sen yalnız beni methetmiyorsun, Güzin ismini değiştirmekle bütün arkadaşlarımıza kabil-i tatbîk bir düstur-ı iftihar tanzim ediyorsun.

—Evet, kardeşim; bu hakikati bize genç yaşımızda öğreten ilme, bütün minnettar hararetimizle birer buse-i ta'zim göndererek şimdi senin ıssız, yeşil vadilerine dalalım, “Sencârîye” fasılası timsalini arayalım. Burada artık yalvarsan bile oturulamaz; zira piyasa zamanı yaklaştı. İçtimâî yaralarımızın bütün cerahatlerini bir daha yakından görüp iğrenmeyelim.

T D, C. 2, S. 38, s. 622

A. T

2.11.2. Avrupa'yı İyi Anlayalım Sonra Taklit Edelim

— Nerim, Macide İhsan'la görüştünüz mü?

— Hayır, Lamia, Nasıl görüşeyim. O Avrupa'da değil mi?

— Yo... Çoktan avdet ettiler, Zevci İhsan Bey hariciyede mühim bir müdüriyete tayin edilmek üzere imiş!

— Ya! Çok memnun oldum, şimdi nerede oturuyorlar?

— Paşabahçesi'ndeki eski yalılarında.

— Aman kardeş, bir gün birlikte gidelim.

— Yalıya kadar gitmeye hacet yok, ben dar-ül-fünûnda görüştüm, iki üç günde bir arkadaşlarını ziyaret için oraya gidiyor, sen de orada görüşürsün.

— Ha, sahih; siz arada dar-ül-fünûna gidiyormuşsunuz; ben de çok istiyorum; fakat çekiniyorum.

— Nerîm, tuhafsn! İki çocuk sahibi olduk, hala mektepteki mahcubiyetin devam ediyor, orası bizim feyiz ocağımız... Hiç gitmekten çekinilir mi?

— Bana kalsa yalıya gitsek daha iyi olur.

— Peki ama yalıya gitmek külfetli olmaz mı? Vapurlar muntazam değil. Hele akşama avdet keyfiyeti pek müşkil.

— Biliyorsun ki ben Macide'yi çok severim, bir kere birleştik mi, saatlerce ayrılmasını arzu etmem, dar-ül-fünûna gitsek paydos zamanında nihayet on dakika görüşüp ayrılmak lazım.

— Canım şu lüzumsuz hicabı bırak, orası kendi evimiz akşama kadar kalsak ne beis var?

— Akşama kadar nasıl kalabiliriz?

— Nasıl kalacağız, derslere girer, otururuz.

— Lamiacığım o halde birlikte gidelim; fakat Macide'nin bulunacağı bir gün olsun.

— Peki, ben tahkik eder de sana haber veririm.

— Kuzum Lamia, Macide'yi görmeyeli üç sene kadar oluyor; nasıl, halinde bir tebdil var mı?

— Hayır, asla, yine eski zeki, hatır-şinas Macide. Arkadaşlarının hiç birini unutmamış hele seni, Nerim'i çok soruyor; yalnız görgüsü, malûmâtı tezayüd etmiş, hele Avrupa hayatı, Garb terbiyesi hakkında verdiği malûmât hürmetle dinlenmeye layık, bildiklerimizden hemen bambaşka!

— Ya! Aman ne gibi şeyler?

— Ne gibi şeyler olacak. Meğer, Garb'ı biz hiç tanımamışız; tarz-ı hayatları, ahlak ve etvarları hakkındaki malûmâtımız hakikatle ne kadar taban tabana zıtmış.!

— Neden?

— Neden olacak, bizim gibi Garbı, (Kasaviye Dumantepen)'le, (Pol Dükok)'ın romanlarından tanımaya çalışanlar ancak bu kadar öğrenebilirler...

—Peki; ama o diyara gidip gelenlerin ekserisi de bize hep bu yolda malûmât getiriyorlar!

— Evet, Hakkın var. Tetkik, ve müşahede kabiliyeti herkeste bulunamaz, hem onlar Macide İhsan gibi uzun müddet o alemin samimi muhitlerine karışıp da hakiki mahiyetlerini tetkik edebilmeye imkan bulamayanlardır.

— Ya bize Garbı hakkıyla anlamış gibi terbiye dersi vermeye kalkmalarına ne dersin;

— Ben değil; fakat Macide diyor ki: “Siz Garbı o muhitin çirkin mahallerinden başka bir yerin daire-i mahremiyetine girememiş adamlardan öğrenmeye kalkarsanız çok aldanırsınız, hele terakki, tümünden emelleriyle o yanlış, iğrenç misalleri de taklide yeltenirseniz işte asıl milli felaket o zaman başlar... Garb zannettiğiniz gibi baştan başa bir alem-i zevk, bir muhit-i hevesât değildir. Oralarda nice kibar, afif yaşar mahallât vardır ki etvar ve ahlak hakkında pek amîk tahkikat icra edilmiş bir yabancı o muhite nüfuz etmek değil sokaklarından bile zor geçer, hele hemen pek çok yerlerinde bekârlara ne kadar ücret mukabilinde olursa olsun kiralık oda bile vermezler...

— Bir milletin ruhunu, ahlakını tamamıyla anlamak hiç kolay bir şey değil... Macide'nin mevkiî müsait olmasa idi oda iç yüzünü bu kadar göremezdi!

— Ona şüphe mi var? Zevcinin erkan-ı sefaretten bulunması Macide'ye en namuskâr ailelere temas etmek fırsatını vermiştir.

— Kuzum Lamia bütün bu anlattığın şeylerde mübalağa etmiyorsun ya?

— Macide ile görüştüğün zaman anlarsın, mübalağa değil yüzde birini bile söyleyemedim, zaten hayat düsturları her yerde birdir, hakiki ilim ve irfan, iffetsiz

payidar olamaz, Garb'ın iffetini inkar için evvelce ilminin nurlarına karşı göz yummalı!

— Ben de yanlış telkinatı dinlediğim zamanlar, hep böyle düşünmek isterdim. Garb'ın ahlakî hafifliklerine tamamen inanmaktan vicdanî bir kanaat beni uzak bulundurdu. Macide var olsun. Onun doğru sözleri fikrimi tenvir etti. Evet, vatan muhabbetini bilen, şeref-i millileri yolunda kanlarını dökmeye müheyya olan insanlar mülevves sinelerde yetişemez!!!

— Nerim çok hakkın var. Garb'ın çirkin mahallerinden gayrı yerlerinde vakar ve ismetten başka bir şey sezilmemiş, Macide diyor ki: Gördüğüm Avrupa şehirlerinin mahut mahalleleri ma'lulun ahlakiye hastanesi gibidir. Mesâbin orada tecrid edildiği için şehrin aksam-ı sairesi nezih kalmıştır...”

— Ah, Garb'ı böyle iyi tetkik etmiş, hakkıyla anlamış adamlara ne kadar ihtiyacımız var!

— Şüphe mi var... Kardeşim, eğer Avrupa medeniyeti ilk taklide başladığımız zaman bize bu ruhî safhalar bütün üryanlığıyla gösterilmiş olsa idi, bazı cahil muhitlerimizde teessüflerle gördüğümüz meshire kıyafetler teammüm eder, Necip bir kavmin benatına yakışmayan hafiflikler görülür müydü?

— Geçen gün Neriman anlatıyordu, refikalarından birinin erkek kardeşi evlenecekmiş, maruf bir ailenin hanesine görücü sıfatıyla gidilmiş, hüsn tabiat ve irfanına kani oldukları ... Beyin Avrupalı madamını da birlikte götürmüşler. Fakat, madam avdetlerinde yanlarından bir hiddet ayrılmış, tekrar barışmak için pek çok zahmet çekmişler...

— O neden Nerim? Ben bu hikâyeden bir şey anlayamadım!

— Neden olacak... Madam, evin küçük hanımı bir kokut kıyafetiyle karşılarında görünce, işin adem-i ciddiyetine, kendisiyle eğlenildiğine zahip olmuş: “Beni buraya alay için mi getirdiniz? Hiç nikahla alınacak namuslu aile efradına mensup hanım kızlar bu kıyafetle girerler mi? Avrupa’da buna asla rıza gösterilemez.” diye söylenmeye başlamış. Bin zahmetle işin ciddiyeti, ailenin iffeti anlatılabilmiş. Madam

da görenek belasıyla böyle yanlış kıyafetlere, yollara giren Osmanlı hanım kızlarına bütün samimi ruhundan kopan en har-ı teessüflerini beyan etmiş.

— Ne ibret alınacak bir hal!

— Evet biz hiç anlamadan Avrupa’yı taklide başlamışız. Bilmem hatırlar mısınız? Tabiat şubisini ikmal ettiğimiz sene irfanına kani olduğumuz bir muallimimiz ders arasında bir münasebet getirerek “Bir şeyin mahiyetini, iç yüzünü görmek zan ettiğimiz kadar kolay değildir, milli, dini esasatı muhafaza etmek şartıyla Garb’ın mehasinini taklit edebilirsiniz. Fakat her şeyden evvel imtisal edeceğimiz şeyleri pekiyi tahlile alışmalısınız, zira acele hükümler, yanlış telakkiler yüzünden uğranılacak içtimaî emrazın tedavisi müşkül, netayici tahmin edemeyeceğiniz kadar vahim olur...” diyordu.

— Doğru sözler hiç unutulur mu? Muallimin muhterem siması bile şimdi gözümün önüne geldi, kuzum kardeş, sen hemen Macide’nin geleceği günü öğren de bu faydeli mubahaseye onunla devam edelim.

T D, C. 1, S. 39 s. 637

A. T.

2.12. Eğlenceli Yazılar

2.12.1. Fâideler ve Eğlenceler

Kartpostal

Dünya’da en çok satılan ve sarf olunan şeylerden biri de kart postaldır. Fransızca haftalık mecmulardan biri diyor ki, kart postal alış verişi bir moda değil, bir hastalık hâlini aldı. Herkes alıyor, herkes saldırıyor, herkes arıyor! Fakat iş bundan ibâret kalsaydı şu satırları yazmağa değmezdi. Hâlbuki kart postal merakı evine oturan, yorgunluğunu dinleyen birçok kimseleri rahatsız etmeye başladı. Mesela meşhûr bir müellif.. resmi, nasılsa kart postallara geçmiş!. Bu müellif tanımadığı, görmediği birçok kimselerden günde birkaç kart postal alıyor. Bu kart postallar kendi resmini ihtiva eden kartlar olub gönderenler, müellifden resmin altına birkaç satır yazmasını ve imzasını atub yine iade etmesini rica etmektedirler.

Bu meçhûl muhâbirler sizin bahsederler, albümlerinin sizin yazınızla kemâle ereceğinden dem ururlar ve sizi her halde yazmağa icbâr ederler.

Birkaç sene evvel (Kan) şehrinde bu nev kartlardan mürekkebe bir albüm satılmışdı. Albümdeki kartlarda müteaddid muharrirlerin, mutad sanatkârların yazıları ve imzaları bulunmakla beraber (Movensele) namındaki şairin câlib-i dikkat bir kıtası da vardı. Şair bunu bir seyahat esnasında yazmış. Kıta aynen şudur:

Kanun-ı sâninin üçünde yazdım

Yazarken yürüyordum bir de portakal

Bir hurma ağacının gölgesindeydim

Ne kadar tuhaf, bu, ne kadar tuhaf!

Bir müddet sonra albüm (Urelin Şovel) isminde birine takdim edilmiş ve kendisinin de birkaç satır ilâve etmesi rica olunmuş. O da aynen şunları yazmış:

Kanun-ı sâninin başında yazdım

Bir portakalın gölgesindeydim

Yazarken bir hurma ağacı yedim

Bu daha tuhafdır! Bu daha tuhaf!

Albümcülerden biri mizahî bir muharrire çok yalvarmış, mutlaka bir şey yazmasını istemiş. O da şunu yazmış:

Fenerler denizleri aydınlatırsa

Allık da kızları kızartır!

Albümünüz varsa muharrirlerimiz boş duruyor. Yollayınız; hiç olmazsa can sıkıntısından kurtulmuş olurlar!

Son gelen La femme Chic e Paris namındaki moda gazetesinde şöyle bir mektûb var:

“Efendim, bendeniz, bütün kadınlar gibi, sarımsağı ve sarımsaklı yemekleri pek severim. Fakat sarımsak, kokusu.. Of, onu ben sevsem de bana sokulanlar hiç

sevmiyorlar. Hatta ben de sevmiyorum! Adeta bütün çehremde bir bulut gibi bu ağır kokuyu his ediyorum. Konuşduklarımdan uzak bulunmağa, ağzımı çok açmamağa çalışırım. Yine de bu kokuyu saklamağa muvaffak olamam. Zevci olanlar için bu kokunun gazabı tabii daha müdhîştir!

Acaba buna, sarımsağı yiyib de kokusunu his ettirmemeğe, çare var mıdır?”

Moda gazetesi şunu ilâve ediyor:

“Pek basit bir şey! Bir iki ceviz, tazesini olsun, kurusu olsun.. Çiğneyiniz! Hatta isterseniz bir bardak çay veyahut portakal çiçeğini kaynatıp içiniz. Sarımsağınız asla kokmaz!”

T D, C. 2, S. 50, s. 813

Elyesi'

2.13. Çeviriler

2.13.1. Niçin Kediler Daima Ayakları Üzerine Düşerler?

Yüksekçe bir yerden atlayan yahut düşen bir “kedi” daima ayakları üzerine durmaya muvaffak olur. Bunu hepimiz biliriz ve her gün görürüz. Fakat bunda anlayamadığımız bir sır, bir hikmet vardır.

Fransız fûnûn-şinasları bunu tetkike koyulmuşlar ve bu sırrı keşfetmişlerdir. Kedinin bu mahareti vücudundaki adalelerinin yapılışından ve tertibinden ve bunları iyi kullanmayı iyi bilmesinden ileri gelir imiş! Bir kedi nasıl düşerse düşsün daha yere gelmeden havada dönebilir ve öyle düşer ki başı ve başka bir tarafı değil daima ayakları toprağa dokunur. Fakat bu marifeti yapabilecek kedinin sıhhati, gücü ve kuvveti yerinde olmalıdır.

Bir defa bir kedi bir taş merdiven üzerinden sıçrar iken taşlara çarparak vücudunu incittiğinden muvazenesini kayıp ile baş aşağı düşmüş ve bir dakika içinde can vermiştir.

Bu hususta tecrübeler yapan erbab-ı fennin dediklerine bakılırsa insanların da adalâtı kedininkilerden geri kalmadığından kedinin sırrını öğrenseler onlar da her vakit

ayaküstü düşebilirler. Nasıl ki birçok cambazların yüksek bir salıncak veya at sırtından sıçrayıp havada takla kıldıktan sonra böylece ayaküstünde yere düştükleri görülür.

Bu sır kedinin çabuk karar verebilmesindedir. Düşen bir insan bunu düşünüp yapmak için o kadar yüksek bir yerden düşmelidir ki yere nasıl inerse insan sağ kalmaz. Demek kediler bu hususta bayağı insanlara tefevvuk ediyorlar. His-s-i muvazeneyi kedilerde olsun insanlar da olsun her kulakta üçer tanesi bulunan ve içlerinde bir mâyî ihtiva eden altı küçük torbacık idare eder. Bu torbalar kedide insandakinden daha ziyade tekemmül etmiş değildir, bilakis daha geridedir. Kuşların torbacıkları insanlardakinden daha kuvvetlidir. Bir kedinin hiss-i muvazenesi bozulur, incinirse bayağı bir inek gibi kabaca yere yuvarlanacağına şüphe yoktur. Kedinin muvazenedeki maharetleri bu torbacıklardan ziyade binlerce senedir sıçramaya alışmasından ileri gelmiş olsa gerektir. Böylece (kurbağa) ve (kertenkele)'lerin ormanlarda bulunan cinsleri ağaçtan ağaca sıçraya sıçraya adeta uçarlar, bunlar yaşayışlarının tarz-ı mahsusu sayesinde sair cinslerde bulunmayan bir maharet peyda etmişlerdir.

Tabiat kedilere böylece insanlarda olmayan bir maharet bahşetmiş demektir. Onlar düşerken ayaküstü gelmeyi iyice öğrenmişler, buna mukabil biz de yürürken ve koşarken ayaküstünde dimdik durabilmeyi bellemişiz ki zeki kediler bile bunu yapamazlar!...

İngilizceden Muktebes

T D, C.1, S. 19, s. 318

İmzasız

2.13.2. Saatin Hikâyesi

İngiltere'de bir zamanlar saltanat süren Kral Alferd zamanında henüz saat icad edilmemiş idi. Hükümdarın bütün arzusu eğlence, uyku ve çalışma zamanlarının mahdut ve muayyen olmasından ibaret idi. Zamanı takdir edecek bir alet olmadığından kral mahzun ve mükedder idi. Kralın nedimleri beheri sekiz saatte yanıp hitam bulan üç mum yaptırdı. Böylece bunlardan bir tanesi yanıp kalmayınca

sekiz saat tamam olmuş demektir; hatta mumlardan her birini tekrar sekiz müsavî kısma tefrik ederek yanan beher parçanın geçirdiği müddete nazaran takribi olarak birer saatlik zamanı da tahmin etmeye muvaffak oldu. Artık Kral pek memnun idi.

Halbuki masrafın fazlalığından dolayı ahali bu vasıtayı istimal edemiyor. Binaenaleyh zamanı takdir edemeyerek yaşıyorlardı. Filhakika büsbütün zamansız da yaşayamıyorlardı. Çünkü arzın şems etrafında bir devr icra etmesinden hasıl olan seneyi; kamerin arz etrafında bir devrinden husule gelen ayı, kezalik arzın mahveri etrafında ki bir devr-i tamının neticesi olan gece ile gündüzün birkaç dakika hata ile ne kadar müddet olduğunu biliyorlardı.

Saat ihtira' edilmezden evvel bu muhtelif zamanlar tahmini olarak yanan mum, besita, fevle.... Gibi aletler vasıtasıyla tayin olunabiliyordu. Fakat bu aletler saatlerde olduğu gibi zamanı bir anda basit olarak insanlara haber veremiyordu. İşte o asırda yaşayan insanların bu azim müşkülâtı saatin ihtira'ıyla bugün tamamıyla bertaraf edilmiştir.

Bugün saatlerin birçok envâ-ı vardır. Bunlardan bazıları senelik, bazıları haftalık ekserisi de her gün kurularak çalınır. Muhtelif şekilde bulunan saatlerin cümlesi aynı esas üzerine imal edilmişlerdir.

Saatin makine aksamını (Muhtelif ebat; fakat muayyen adette çarhlar ve teferruatı) teşkil eder. Bu çarhlar muntazaman devre ederek saatin çalışmasını temin eder. İptidâî saatlerde makine bir istivane üzerine sarılmış birer sicime taalluk olunan sıkletin muaveneti ile çalışır. Bargir arabayı çektiği zaman tekerleklere nasıl hareket-i devriye i'tâ ediyorsa burada sıklet aşağıya indikçe istivaneye ve dolayısıyla çarhlara hareket-i devriye veriyor. Çarhlar dişli olarak imal olunduğlarından bu dişler vasıtasıyla saatin içindeki bütün çarhlar yekdiğeriyle hal irtibattadır. Binaenaleyh çarhlardan yerine verilen bir hareket bütün çarhlara intikal eder, hepsi devr etmeye başlar. Şu kadar var ki çarhların dişleri yekdiğerine müsavi olarak imal edilmediğinden çarhlardan biri 60 saniyede yani bir saatte ikmal eder.

Saatin en mühim aksamından birini rakkas eder. Rakkas saatin hareketini tanzim ederek makinelerin sürat ve bedaaâtle çalışmasına mani olur. Eğer saat ileri gidiyorsa rakkasın nihayetindeki sikleti biraz aşağı indirmek icap eder. Bu hal rakkasın daha

bedaâtle çalışmasına sebep olur. Eğer saat geri kalıyorsa sıkleti biraz yukarı kaldırmak lazımdır. Bu vecihle rakkasın tûli kısılır ve binaen aleyh rakkas daha süratle çalışır. Bazı saatlerde rakkasın vazifesini bir yay ifa eder. Yani rakkasın harekât-ı matlubesi yerine ufak bir müş'ir kâim olur. Eğer bu müş'ir sağa hareket ettirilirse, yay gerilir saatin biraz daha süratle çalışmasına; eğer müş'ir eğer müşir sola itilirse yay gevşer saatin biraz daha batî çalışmasına sebep olur. Saatin vechine ve çarhın mihverine konulan akrep ve yelkovan rakamlar üzerinde hareket ederek istenilen zamanda saatin kaç olduğunu haber verir.

Saat çingirak çalarak karanlıkta zamanı bildirir.

Bazı saatler akrep ve yelkovanın işaretini bir çan üzerine vurarak zamanı haber verir. Yelkovan on iki, akrep bir rakamı üzerine geldiği zaman saatin arka tarafında bulunan kısa bir çekiç saatin yukarısında bulunan çana bir darbe indirir. Bu darbe saate bakmaksızın saatin bir olduğunu bize haber verir. Bazı saatler her çaryek saatte ururlar. Bazı saatlerde her saat başında bir şarkı tağanni eder.

Duvar ve cep saatleri şayan-ı taaccüp olacak derecede pek muhtelif şekillerde yapılır. Ez cümle bu meyanda uyandırıcı saatler zikrolunabilir. Bu saatler istenilen bir zamanda çingırağı çalacak tarzda tanzim olunur. Arzu olunan zaman gelir gelmez gürültü ile çalmaya başlar.

Napolyonun ber-hayat bulunduğu senelerden şimdiye kadar muntazaman çalışan saatler mevcuttur. Bu saatlerden bir tanesi Hevelenda'dır. İngiltere'de (Bigben) namındaki saat pek meşhurdur. Bu saatin kıymeti 22.000 İngiliz lirasıdır. Saatin kulesinin irtifâh 360 kadim, kadrani üzerindeki rakamların tûli iki kadim, rakkasın sıkleti 450 libre, yelkovanın tûli, 14 kadimdir. Saat işlerken yelkovan beher saniyeden ½ kadimlik mesafeleri atlamaktadır. Saatin çakının sıkleti ½ 13 ton ve çaka vuran çekicin sıkleti 450 libredir.

2.13.3. Talebe Defteri'nin Tefrikası [I]

Sevgi Nedir ve Muhabbet Nasıl Kazanılır?

İstanbul'un Anadolu yakasında, payitahta üç dört saat mesafede kâin (Turan Yolu) karyesinde gayet mamur ve küçüklüğü nispetinde pek (Doğan Bey Çiftliği) vardır. Doğan Bey hikâyemizin cereyan ettiği zamandan takriben on iki sene evvel vefat etmiş ve emvalinin kısm-ı azamını çiftliğin umur-u hayriyesine terk etmişti. Sağlığında refik mesaisi olan birkaç zat, vefatını müteakip bu arzusunu yerine getirmek üzere el birliğiyle çalışmaya başlamışlardı. Çiftlikte bir mektep açılmış ve mektebe İstanbul'dan muallime ve muallimler getirilmişti. Köylülere içtimâî bir hayat esasını kurmak üzere iyiliği sever birçok zevat, sırf arzu zatiyeleriyle, gelip çiftlikte yerleşmişlerdi. İşte bu hayırperver zevat sayesinde çiftlik ahalişi çocuklarını pek mükemmel tahsil ve terbiye ettiriyorlardı. Çiftlik pek kısa bir zaman zarfında, birçok kaza ve şehirlerden ziyade temeddün etmişti.

(Turan Yolu) Anadolu yakasının en güzel bir karyesidir. Doğan Bey Çiftliği karyenin bir biraz sağına düşer. Mektep ise çiftliğin en hariç bir noktasında, karyenin kain olduğu bayırın eteğinde idi. Mektebin biraz yukarısındaki tepede bir cami vardır. Cami kırmızı tuğladan ve yeni usul mimari üzere inşa edilmiş olduğu halde mektep oldukça eski ve tarihi bir binadır. Eski Türk mimarisinde yapılan çıkıntılarıyla dar pencerelerini... ve sarmaşıklarla muhat, sıvaları dökülmüş duvarlarını tersim için birçok sanatkarlar günlerce uğraşırlardı. Yeni yapılmış güzel cami varken, gelen ressamaların hep eski mektebi tersim etmeleri karye ve çiftliğin ahalişini mütehayyir kılardı. Lakin köylüler bediîn ne olduğunu bilmediklerinden bu hususta menzurdular.

Mektep, (Turan Yolu) ismini taşıyordu. Büyük bir servete malik olan Doğan Bey millete karşı borcunu ödemek ve kendi gibi zenginlere bir örnek olmak üzere böyle kıymetli bir müesseseyi vücuda getirmiş ve cidden mümtaz bir harekette bulunmuştu.

Mektebin idaresi bir müdireye havale edilmişti. Bu hanım alel-umum köy hocalarından büsbütün başka, genç ve güzel bir kadındı. Kendisiyle her kim görüşse, etvar-ı nazikânesi karşısında derin bir hürmet beslerdi. Muallime Fatma Türkan Hanım, belki de büyük bir aileye mensuptu. Lakin kimse isminden başka bir şey bilmiyordu.

Hikâyemizin cereyan ettiği tarihten takriben iki sene evvel, münhal olan mektep müdürelğine bu hanım bu hanım müracaat etmişti. Etvar-ı nazikanesiyle köylülerin nazar-ı takdirini celb ettiği ve müdirelik şerâitini de hâiz bulunduğu cihetle bu talebi derhal is'af edilerek müdireliğe tayin edilmiş ve derhal vazifesine mübaşeretle az zaman zarfında herkesin teveccüh ve muhabbetini kazanmıştı.

Türkan Hanım mektebin bitişiğindeki küçücük bir evde yalnızca oturuyordu. İki odadan ibaret olan evinin fevkalade temizliği ve mefruşatının suret-i tanzimi ile cazibedar bir hal iktisap etmesi sahibesinin hüsn-ü tabiatına bir delildi. Sanki görülmeyen elleri ocağı her dakika temizliyor, sandalyeleri yerli yerine koyuyordu. Çünkü her ne vakit evine gidilse hep aynı temizlik ve aynı intizam görülürdü. Kendisi o kadar genç idi ki mektep müdiresi olduğu halde talibatının kendisine “Türkan Hanımcığım” ve bazen ”Türkancığım” dedikleri vaki'di. Talebesi “Türkancığım” dedikleri vakit daha çok memnun olurdu. Zaten o, kendisini bir hakime değil, talebelerini hayata alıştırmak, yetiştirmek için rehberlik edecek bir refika olarak telakki ediyordu.

Türkan Hanımın mektepteki talibat tabiat ve mizaçlarını izah etmeğe kalkışsam sahifeler dolusu yazı yazmakla yine bitirmek kabil olamaz, küçücük Neriman'dan en büyükleri Nemide'ye kadar hiç birininki diğerine uymuyordu; hatta Nemide, Türkan Hanımdan iki parmak daha uzun boylu olduğu için, küçükleri Nemide'yi muallimlerinden daha nüfuzlu telakki ederlerdi. Fakat bunların bize lüzumu yok. Bizim, Türkan Hanım'ın en ziyade sevdiği, Nihal ve Zehra isimdeki iki talebeyi tanımaklığımız kâfidir. Size, nazar-ı dikkatinizi celbetmek için istediğim şu iki talebe hakkında çok tafsilat vermeyeceğim. Ne kadar güzel olduklarını, saçlarının rengini, gözlerinin parlaklığını izah etmeyeceğim. Onların ahval-i zahirelerini nasıl isterseniz öyle tahlil ediniz. Hiçbiri büyük bir aileye mensup değildi. Nihal altı gardaşın bir tanecik hemşiresi ve bir çiftçi kızı idi. Henüz on iki yaşında olduğu halde, bir seneden beri evin hanımlığını o yapıyordu. Annesi pek küçük iken vefat etmişti.

Nihal, alelacele yataktan kaldırılıp son busesini almak üzere annesinin odasına götürüldüğü geceyi ancak hatırlayabiliyordu. Odanın o sessizliği, yatağın başında ilk

defa olarak ağladığını gördüğü pederinin hali, evlerinin matem dolu manzarası çocuğun zihnini uzun müddet işgal etmişti.

Nihal, evin bir tanecik kızı olduğu için her ne istese esirgenmiyordu. Bu, annesiz kalan bir çocuğun maruz olacağı birçok fena huyları edinmesine sebebiyet vermişti. Pek başıboş büyümüş Türkan ve Hanım muallime olduğu zamana kadar kimsenin nasihati kar etmemişti.

Zehra, Nihal'ın tamamen aksidir. Türkan Hanım talibatı içinde en çok onu severdi. Zehra kendisini muallimesine değil herkese sevdirmişti. Kalbi muhabbetle dolu idi. Kendi nefsinin çok düşünmez ve başkalarının saadet hali ile kendisi de sevinir yahut bunun istihsalı için onlarla birlikte kendi de uğraşır.

-devam edecektir-

T D, C. 3, S. 64, s. 1037

İngilizce aslından (adapte) eden: Mahmud Hakkı

2.13.4. Mekkâr ile Tama'kâr (Komedi)

Vakıa 17. asır milâdîde cereyan ediyor.

Müsrif bir genç olan “Leandr”ın babası “Jerunet” pek tama'kâr olduğu için oğluna kâfi harçlık vermiyor. Leandr babasının eline beş yüz eku(I¹) geçtiğini öğreniyor. Mesele ihtiyardan bu paraları koparmakta... Leandr'ın uşağı Scapin bu vazifeyi üzerine alıyor.

Scapin: — Efendim, oğlunuz...

Jerunet: — Ne, pekala, oğlum?...

Scapin: — Dünyada en acayip talihsizliğe uğradı.

Jerunet: — Ne gibi

---

¹ Eski bir Fransız skeci

Scapin: —Bilmem, kendisiyle aranızda ne oldu. Sabahleyin kendisini pek muktedir gördüm. Can sıkıntısını gidermek için kendisiyle rıhtımda gezmeye gitmiştik; orada sâir şeyler meyanında oldukça güzel donatılmış bir Türk kadirga¹sı gördük. Kibar türlü bir genç Türk² bizi gemiye davet etti. Girdik. Bize bin türlü iltifat etti ve kahve altı hazırlattı. Daha ömrümde o kadar güzel yemekler yemedim. Hele çıkardıkları şaraplar dünyanın en nefis içkileri olduğuna şüphe yok.

Jerunet: — Peki, bundan bu kadar sıkılacak bir şey var mı?

Scapin: — Müsaade buyurunuz, efendim,şimdi arz edeceğim. Meğer biz yemek yer iken, o kadirgayı mola etmiş... Limandan uzaklaşmış olduğunu görünce beni bir filikaya bindirdi ve size haber getirmeye memur ettim. Eğer derhal benim yedimle kendisine beş yüz ekü göndermez iseniz oğlunuzu Cezair'e götürüp satacağım.

Jerunet: — Ne diyorsun, beş yüz ekü!?

Scapin: — Evet efendim; fazla olarak bunun için bana verdiği mühlet iki saatten ibaret!

Jerunet: — Âh asılası Türk! Bebi böyle öldürmek!

Scapin: — Efendim, bu kadar şefkatle sevdiğiniz biricik oğlunuzu ne yapıp yapıp zincirlerden kurtarmak çaresini hazırlamak size aittir.

Jerunet: — ..... Gemiye ne halt etmeye gitti?

Scapin: — Böyle bir iş hatıra gelir miydi? Efendim?

Jerunet: — Git Scapin, ve o (Türk)'e söyle ki hükümete müracaat ederek kendisini takip ettireceğim.

---

¹ Kadirga yelken veya kürekle tahrik olunan eski bir nevi gemidir ki ticarete de muharebede de kullanılırdı.

² 17'nci asırda Cezayir, Fas ve Tunus Müslümanlarına (Ki ekseri korsan idiler) Frenkler bilâ-tefrîk Türk tesmiye ederlerdi. Bu vakıa bi-l-münasebe Müslüman korsanların Avrupa'yı nasıl tedhîş ettiklerini de gösterdiğinden aynıyla tercüme edilmiştir. **Sikapen** ihtiyarı dolandırmak için müessir bir çareyi bunda bulmuş ve evlat muhabbetiyle aklını kaybeden zavallı ihtiyarın hakikatten gafleti sayesinde muvaffak olmuştur.

Scapin: — Denizin ortasında hükümet!... Alay mı ediyorsunuz Allah aşkına? Hangi hükümet?

Jerunet: — Bu mel'un gemiye ne halt etmeye gitti?

Scapin: — İnsanları bazen bir talih siyah mukadderata doğru sevk eder.

Jerunet: — Scapin, bugün senden bir hizmet isterim, sen sadık bir hizmetçi olduğunu göstermelisin.

Sicapin: — Nasıl efendim?

Jerunet: — Gidip o, Türk'e oğlumu salıvermesini söyle, istediği parayı ben tedarik edinceye kadar onun yerine sen rehin olarak kal.

Sicapin: —O!!! Efendim! Söylediklerinizi bir defa düşünüyor musunuz? Siz bu Türk'ü oğlunuzun yerine benim gibi bir miskini kabul edecek kadar akılsız mı sanıyorsunuz?

Jerunet: — O mel'un gemiye ne halt etmeye gitti?

Sicapin: — Bu felaket hatrına gelmemiş idi. Merhamet buyurunuz efendim bana yalnız iki saat mühlet verdi.

Jerunet: — Ne kadar istiyor diyordun?

Sicapin: — Beş yüz ekü:

Jerunet: — Beş yüz ekü! Bu kadar insafsız mı bu herif?

Sicapin: — İşte, bu doğru! Türk'te insaf!

Jerunet: — Beş yüz ekünün ne demek olduğunu biliyor mu bari?

Sicapin: — Evet efendim, ekünün bin beş yüz Frank ettiğini biliyor. Lâkin bu mel'un gemide ne işi vardı?...

Jerunet: — Hay hâin! Bin beş yüz Frank ha diyince bulunabilir mi zannediyor?

Sicapin: — Bunlar ne söz anlamaz adamlar.

Jerunet: — Lâkin anlamıyorum, o mel'un gemiye ne halt etmeye gitti?

Sicapin: — Doğru fakat ne yapalım. Böyle olacağı tahmin edilmedi. Lütuf buyurunuz efendim çabul olunuz

Jerunet: — Al, işte dolabımın anahtarı.

Sicapin: — Peki

Jerunet: — Dolabı açarsın.

Sicapin: — Pek güzel!

Jerunet:— Sol tarafta büyük bir anahtar görürsün: O anahtar tavan arasının kapısını açar.

Sicapin: — Evet.

Jerunet: — Büyük sepetlerde ne kadar eski esvap varsa hepsini alır, eskicilere satar ve gider oğlumun fidyesini vererek kurtarırısın.

Sicapin: — (Anahtarı geri vererek) oh efendim, rüya mı görüyorsunuz? Bütün bu dediklerinizle elime yüz frank geçmez; fazla olarak vaktin ne kadar dar olduğunu biliyorsunuz.

Jerunet: — Lakin o mel'un gemiye ne halt etmeye gitti?

Sicapin: — Evet! Ne kadar boşuna nefes tüketiyorsunuz. Şu kemiyetten vaz geçiniz ve düşününüz ki vakit geçiyor ve oğlunuzu zayi etmek tehlikesinde bulunuyorsunuz.

Jerunet: — Dört yüz ekü demiyor muydun?

Sicapin: — Hayır, beş yüz ekü!

Jerunet: —Başka gezilecek yer kalmamıştı?

Sicapin: — Doğru; fakat çabuk olunuz lütfen.

Jerunet: — Ah! Mel'un gemi

Sicapin: — (Kendi kendine) bu gemi yüreğine işliyor.

Jerunet: — Dur Scapin, bu meblağın demin altın olarak elime geçtiğini hatırlamıyordum. Hele bundan bu kadar çabuk mahrum edileceğimi hiç düşünmemiştim... (Cebinden kesesini çıkarıp Scapin'e uzatarak) âl, git oğlumu kurtar. Fakat o Türk'e söyle ki....O mel'un gemi!hain Türk! Allah müstahaklarını versin!....

Moliere: Scapin'in Hayalleri

Moliere (1622-1673) on dördüncü Lui'nin bir seccadecisinin oğlu idi. Molier gayr-i kabil mukavemet bir meyli tabii sevgiyle tiyatrocü oldu. Bütün Fransa'yı bir komedyacı kumpanyasının başında olarak dolaştı ve ilk tiyatrolarını bu kumpanya için yazdı. 1658 de Paris'te yerleşti ve derhal devrinin en büyük bir muharriri olmak üzere tanındı. Fransa'nın ve kurûn-i âhirenin en büyük mızıkâ nevisidir. Muktedir bir şair ve mükemmel bir muharrir olduktan mâ-adâ devrinin içtimaî kusurlarını ve ale-umûm insanların hatalarını yüzlerine urarak istihzâ tarikıyla tashih eden büyük bir ahlakî, filozoftur yalnız onun eserlerini okumak için Fransızca lisanı, öğrenilmeğe değer.

BÖLÜM 3: DEĞERLENDİRME

3.1. Genel Değerlendirme:

Talebe Defteri, 5 Haziran 1913- 20 Mart 1919 tarihleri arasında “Talebe İçin Çalışır”, “Yarım Aylık Mecmua” ibareleri ile çıkmıştır. Dönemin diğer dergileri gibi haftanın Perşembe günü okuyucularıyla buluşmuştur. İstanbul’da sırasıyla Necm-i İstiklal Matbaası, Matba-i Hayriye ve Şürekâsı ve Matba-i Orhaniye’de basılmıştır. Müessis ve müdürü daha sonra kendi adı ile anılan bir kitabevi kuran Muallim Ahmet Halit [Yaşaroğlu]’tir.

Fiyatı, 20 paradır. Senelik ücreti ise Osmanlı toprağının her tarafında 10 kuruş, yabancı memleketlerde 15 kuruştur. Derginin fiyatı Osmanlı Devleti’nin içinde bulunduğu maddi sıkıntılara bağlı olarak sürekli artmıştır. 2. sayısında derginin yıllık fiyatı 10 kuruş iken 25. sayıda 20, 51-52. sayıda 25, 53. sayıda 50, 68. sayıda ise 60 kuruş olmuştur. Dolayısıyla beş buçuk yıl içinde senelik ücreti % 300 artmıştır.

Müracaat mahalli ve idarehanesi sürekli değişmiştir. 1. sayıda Maarifet Kitaphanesi iken 13. sayıda Cağaloğlu 35 numaralı daire, 42. sayıda Türk Yurdu Kitaphanesi, 51-52 sayıdan sonra Halk Kitaphanesi olmuştur. Halk Kitaphanesi daha sonra Ahmed Halid Kitabevi ismini almıştır. Posta Adresi, İstanbul Postahanesi 22 numaralı kutudur. Posta kutusu adresi hiç değişmemiştir.

Eski harfli çocuk dergileri genellikle o yıllarda kurulan bazı cemiyetlerin yayın organı veya gazetelerin eki olarak çıkmıştır. Bu duruma Bayat da değinmiş Talebe Defteri’nin Türk Yurdu Cemiyeti çatısı altında çıktığını ifade etmiştir:

“1911 yılında kurulan Türk Yurdu Cemiyeti fikirlerini anlatmak ve yaymak için Türk Yurdu dergisini çıkarır. Bu derginin dışında halkın çeşitli kesimlerine hitap edebilmek için, Türk Yurdu çatısı altında başka dergiler de çıkar: Halka Doğru, Türk Sözü, Talebe Defteri, İslam Dünyası, Kadınlar Dünyası bunlardan bazılarıdır. Talebe Defteri ve Çocuk Dünyası, Türk Yurdu’nun çocuklara yönelik çıkan yayınları arasında en dikkat çekenleridir” (Bayat, 2002:11-12).

Talebe Defteri'nin abone merkezleri İstanbul'dadır. Okuyucularına nerelerde dergiye abone olacaklarını şu ilanla duyurmuştur:

“Abone: Türk Yurdu Kitaphanesi ile Şehzadebaşı ve Beşiktaş'ta, Necâti Memduh Biraderler ve Üsküdar Satış Yurdu Mağazalarında kaydedilecektir. Bu dört yerde birer kutumuz vardır. Oraya bırakacağınız mektuplar bize gelir” (T D, S. 33, s. 544)

Talebe Defteri, 1869–1927 yılları arasında çıkan eski harfli çocuk dergileri içinde en çok sayı çıkarabilen altıncı dergidir. 626 sayı ile Çocuklara Mahsus Gazete birinci, 166 sayı ile Çocuklara Rehber ikinci, 113 sayı ile Yeni Yol üçüncü, 94 Sayı ile Çocuk Dünyası dördüncü, 74 Sayı ile Bizim Mecmua beşinci, 68 sayı ile Talebe Defteri altıncıdır.

Talebe Defteri, uzun ömürlü bir dergi olmasına rağmen araştırmacıların gözünden kaçmıştır. İsmet Kür, Türk Yavrusu gibi sadece 2 sayı çıkmış dergilere çalışmasında yer vermişken 68 sayı çıkmış Talebe Defteri'nden hiç bahsetmemiştir. Talebe Defteri Öztürk Emiroğlu'nun yüksek lisan tezinde tanıttığı 20 derginin içinde de yoktur. Emiroğlu'nun üzerinde durduğu dergiler şunlardır:

“Mümeyyiz, Sadakat (Etfal), Arkadaş, Bahçe, Çocuklara Arkadaş, Çocuklara Kıraat, Vâsıta-i Terakki, Çocuklara Talim, Çocuklara Mahsus Gazete. Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi, Mekteblilere Arkadaş, Çocuk Dünyası, Hür Çocuk, Bizim Mecmua, Musavver Çocuk Postası, Haftalık Resimli Gazetemiz, Sevimli Mecmua, Çocuk Dünyası ve Çocuk Yıldızı” (Emiroğlu, 1992).

Cüneyt Okay'ın eski harfli çocuk dergileri üzerine yaptığı çalışmasında Talebe Defteri'ni üzerinde ayrıca çalışmaya değer görmüş kendisiyle yaptığım kişisel görüşmede tez konusu olarak Talebe Defteri'ni seçmemi tavsiye etmiştir. Okay'ın Talebe Defteri hakkındaki görüşlerine şöyledir:

“İlk sayısı 23 Mayıs 1329 - 5 Haziran 1913'te yayınlanan Talebe Defteri'nin muhtevasına bakıldığında bir 'çocuk dergisi' olarak nitelemek pek doğru olmamakla beraber, bazı kaynaklarda bu süreli yayın çocuk dergileri arasında gösterilmektedir. (TDEA, 1977: 159) Bu sebeple çok kısa olarak Talebe Defteri hakkında bilgi verilecektir. Müdürlüğünü daha sonra Cumhuriyet döneminde de yayıncılık yapacak olan Ahmet Halit Yaşaroğlu'nun yaptığı dergi Çocuk Dünyası tarafından 'ağabey' olarak görülmektedir. Bu da aslında en az idadi seviyesindeki gençlere hitap ettiğini açıklar. Talebe Defteri aynı dönemlerde çıkan Mekteb Müzesi ve Mekteb Alemi tarzında bir dergidir. Her üç dergide de çocuklara hitap ettiği düşünülebilecek sayfalar olmasına karşılık bu yayınlar sultanî ve idadilerin yüksek sınıflarını kendilerine muhatap kabul etmişlerdir Balkan toprakları ve Müslüman boykotajı konuları işlenmiştir. 1918'e kadar yayınlanan Talebe Defteri

toplam 68 sayısı ile üzerinde ayrıca çalışılması gereken bir dergidir” (Okay, 1999: 119-121)

Okay'ın da dediği gibi Talebe Defteri'nin muhatap kitlesi idadî yani orta dereceli okullardır; her sayfasının üst kısmında yer alan 'mekteplilere' ifadesi de bunu desteklemektedir. Fakat derginin içeriğinin tamamı göz önünde bulundurulduğunda bunun tamamen doğru olduğu söylenemez. Çünkü Talebe Defteri'nde abonelerinin hangi mektepte okuyacaklarına dair endişelerini gidermek, onlara rehberlik etmek amacıyla yayımlanan idadi, sultanî gibi orta dereceli okulları tanıtan makaleler oldukça fazla yer almaktadır. Bu makalelerin muhatapları idadilerde okuyanlar değil okuyacak olan iptidâî çocuklarıdır. Ayrıca o dönemde çocuk dergilerinde muhatap çocukların yaş sınırının çok belirgin olmadığı da bir gerçektir.

Talebe Defteri'nin mukaddimesi sayılabilecek makale dönemin meşhur eğitimcilerinden olan Sâti' Bey tarafından yazılmıştır. Bu makalenin tamamı, Talebe Defteri'nin amacını ortaya koyduğundan önemine binâen aşağıya olduğu alınmıştır.

“Talebe Defteri Heyet-i İdâre-i Muhteremesine:

Talebelik, hayatın en galeyanlı devresine tesadüf eder; bu devrede faaliyet için mütemadî bir temayül duyulur, hareket etmek, oynamak, okumak, müteheyyc olmak için şiddetli bir ihtiyaç hissedilir. Hareketler, heyecanlar, fikirler şiddet-i galeyandan kablarna sığmayan mayi'ler gibi - taşkınlıklar gösterir, maddi ve manevi bütün kuvvet ve kabiliyetler – baskısız zemberekler gibi sürat ve şiddetle kavrulup boşanır.

Sabâvet hayatının bu temayül ve ihtiyaçlarını tanzim ve tatmin edecek eserlerin yerleri, zaten pek fakir olan kitaphane irfanımızda, büsbütün boş gibi duruyor. Onun için mekteplerimizi dolduran talebe “faaliyet-i temayül” ü pek yolsuz suretlerde sarfa mecbur oluyor ve “okumak ihtiyacı” tatmin için gazetelerle adî romanlardan başka vasita bulamıyor...

'Talebe Defteri'nin mürettepleri kitaphane irfanımızın bu ehemmiyetli gündeki boşluğu izâleye çalışmak istiyorlar. Onların maksatları: Muntazam bir program dâhilinde, talebemize hem hissî ve fikrî faaliyet ihtiyaçlarını tatmine medâr olacak eserler takdim etmek ve hem de bedeni faaliyet ihtiyaçlarını nezih ve müfid bir surette tatmin için yollar göstermektir.

Bu maksatlarını takdir ve tebci eder ve bunu sâha-i fiile muvaffakiyetlerini temenni eylerim. Erenköy- 21 Mayıs 1329 [3 Haziran 1913] Sâti'” (T D, S. 1 s.1).

Görüldüğü gibi Talebe Defteri'nin amacı Sâti' Bey tarafından talebelerin ruh, hissî, fikrî, bedenî ve okuma ihtiyaçlarına cevap vermek ve bu hususta onlara yol göstermek olarak açıklanmıştır. Çocukları zararlı neşriyatlardan koruyup onlara nitelikli bir okuma sunmak Defter'in en büyük amaçlarından biridir. Defter aynı zamanda içeriği

ile çocukların ruhî ve hissî yönden gelişmesini sağlamaya çalışmakta, Terbiye-i Bedeniye bölümü ile de fizik olarak sağlam, gürbüz bir gençlik yetişmesine katkıda bulunmaktadır.

Talebe Defteri'nde Meşrutiyet döneminin siyasi izlerini görmek mümkündür. Meşrutiyet döneminde siyasi otoritenin istediği çocuk tipini Okay şöyle ifade ediyor:

“Meşruti rejime bağlı, sâbık rejimi ve ileri gelenlerini kınayan milliyetperver, Türkçü, vatanını seven, saf Türkçe kullanan, Balkan Harbi'nde yaşanan işkence ve ihanetleri unutmayıp intikam almak için öç ve kin duygularıyla dolu olan, bu toprakları yeniden ele geçirmeyi hedefleyen, dönemin yöneticilerine hayran olup onların yolundan giden, ticaretle haşır neşir olan ve asırlardır Rumların elinde bulunan ticareti ele geçirecek olan, disiplinli sağlam vücut yapılı çocuklar” (Okay, 2002: 13).

Talebe Defteri'nin yetiştirmeye çalıştığı çocuk tipinde bu özelliklerin “sâbık rejimi ve ileri gelenlerini kınayan” kısmı hariç, diğerlerinin çoğunu görmek mümkündür. Sadece metin adları (Esaret Hatıraları, Harita Karşısında, Balkan Türküsü, Edirne Esirler Türküsü, Osmanlıyız, İktisadî Kıraatler, Boykotaj vb.) gözden geçirildiğinde bunun ne kadar doğru olduğu anlaşılacaktır.

Talebe Defteri dönemin ileri gelenlerinin takdirini kazanmıştır. Mukaddimesini Türkiye'de çocuk edebiyatının oluşmasında ve eğitim-öğretim faaliyetlerindeki yenileşmelerde adını sıkça duyduğumuz Sâtî' Bey yazmıştır. 16. sayıda “Şehzade Ali Nejad Devletli Necabetli Abdülmecid Efendi Hazretlerinin Bu Naçiz Defter Vasıtasıyla Osmanlı Gençliğine Tuhfe-i Efhamları ” adlı metne yer verilmiştir. Rıza Tevfik'in üç makalesi, Ziya Gökalp'in iki, Ömer Seyfettin'in bir şiiri dergide yer almaktadır.

Talebe Defteri'nde gerek açılan yarışmalarda gerek yer verilen metinlerde imlâ ve Türkçe, üzerinde çokça durulan konulardan biri olmuştur. “Türkçe Kitabet Dersi Mekteplerimizde Ne Haldedir?”, “Türkçe Kitabet”, “Lisan ve İmlâ Meselesi”, “İmlâ Müsabakası” gibi metinlerde bu konular sıkça ele alınmış İmlâ konusunda eksikliklerden yakınılmış, sözcüklerin doğru ve yanlış yazılışlarına yer verilmiş, sadeleşme adı altında yapılan gülünç durumlara değinilmiştir:

“Hiç olmayan şeylerimizden biri de “İmlâ”ımızdır. Yevmî gazeteleri açınız. Her makale, her sütun, hatta her satır bin bir çeşit imlâlarla dolu...”

Açınız mektep kitaplarını hepsinin imlâsı ayrı... Bu itibarla çocuklarımıza imlâdan numara verirken vicdanî muhakeme yaparsak onlardan ziyade kendi numaramızı kırmak lazım geldiğini anlarız...

Talebe Defteri bu nüshadan itibaren bu mühim meseleye dair ufak tefek yazılar yazacak ve fikirlerinin yanlış olduğuna dair vuku bulacak itirazları da hürmet ve iftiharla aynı sütuna derc edecektir.

Bazı müfrit mutaassıplarımız garipçe ve acemice kelimelerden lisanı kurtarmak için “tayyare”ye “uçak” demek gibi garabetlerde buldukları gibi bazıları da terkiplerden yakamızı sıyırmak için “nazar-ı dikkat”i “dikkat gözü” diye acayip kılığa sokmaktadırlar” (T D, S. 54, s. 883).

Başka bir sayıda Türkçenin anlaşılır olması ile ilgili bir baba, oğluna şu nasihati vermektedir:

“Yazacağın yazı muallimle, benimle beraber ne zaman bizim evin karşısında Demirci Ali Usta, Doğramacı Ahmed Efendi tarafından da anlaşılır, anlaşılabilir açıklıkta olursa o zaman makbul sayılır” (T D, S. 14, s. 220).

Metnin devamında:

“Esasen, Oğuz, sen de merak ve dikkat edersen anlayacaksın ki bizim sade Türkçedeki ahenk ve tatlılık, asillik ve necipliği diğer lisanlara ait kelimelerde bulmak mümkün değildir. Vakıa eski yazıcılarımız böyle düşünmezlermiş; öylece en iyi yazan, en çok kimsenin anlayamayacağı bir zorlukta kalem yürüten imiş. Hâlbuki hakikat hiç de öyle değil” (T D, S. 14, s. 220).

Talebe Defteri'nin kendi dilini değerlendirebilmek için 1913–1919 yılları arasında halkın günlük yaşamında kullandığı sözcükler, cümle kuruluşu ve imlâyı iyi bilmek, o dönemde yazılan çocuk dergi ve kitaplarını gözden geçirmek gerekir. Eski harfli dergileri üzerine yapılan çalışmalarda seçme metinlere bakıldığında (Çocuk Bahçesi), (Gürbüz), (Yeni Yol), (Mektepli) Talebe Defteri'nin dönemin diğer dergilerine göre 12-15 yaş arasındaki çocukların anlayabileceği bir dille yazıldığını, genellikle anlaşılır olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte dergide daha çok fikrî yazılara yer verildiğinden olsa gerek Arapça tamlamalar, uzun cümleler, çocukların anlamakta zorlanabileceği sözcükler de vardır. Bu durum biraz da metinlerin yazarlarına bağlıdır. Ek bölümdeki sözlükte seçme metinlerde olup günümüzde pek kullanılmayan sözcüklere yer verilmiştir. Buradan da bir fikir edinilebilir. Noktalama işaretlerinde belirli bir anlaşma olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide dikkat çeken bir husus da “gitmekliğim, yapmaktığım” gibi ifadelerdir. Bu ifadeler dergide kısmen karşımıza çıkmaktadır.

Talebe Defteri, eğitim konusundaki aksaklıkları dile getirmiş ve aldığı neticeleri okuyucularına duyurmuştur. Bu konuda “Muhterem Nazırımıza Teşekkür” adlı metne yer vermek istiyoruz:

“Büyük, pek büyük muhterem Maarif Müdürümüz Nazım Beyefendi Hazretleri, iptidâî mezunlarının sultanî veya diğer mekteplere girerken maruz kaldıkları müşkülata dair Talebe Defteri’nde vuku bulan neşriyatı bilhassa nazarı dikkate alarak, bu hususun kemal-i ehemmiyetle ve talebemizin lehine olmak üzere hal ve tetkikini emir buyurmuştur. (Talebe Defteri), bu meseleyi yakında neşredilecek (Muallimler ve Muallimler Mecmuası) sayfelerinde mevzu-u bahis edecektir. Şimdilik sevgili talebemize maarif nazırı beybabalarının bu kıymetli lütuflarını tebşir ve bu münasebetle de müşarun-ileyh hazretlerine azim teşekkürlerini takdim eyler” (T D, S. 61, s. 984).

Eğitim konusu ile ilgili dile getirilen diğer konular meslek seçimi, öğretmenlerin yanlış eğitim metotları, eğitimde ceza ve öğrencilerin verilen cezalar karşısında tutumu ve iyi bir talebenin özellikleridir.

Dergide çok yoğun olmamakla birlikte anlatılan konularla ilgili, ilgi çekici resim ve fotoğraflara da yer verilmiştir. Bu fotoğraflardan birkaç örneğe ‘ekler’ bölümünde yer verilecektir.

Talebe Defteri, eğitim öğretim adına yapılan güzel işleri duyur ve takdir eder. Talebe Defteri, okullardaki gezileri, izci faaliyetlerini, yarışmaları münazaraları okuyucularına duyurur, bunlarla ilgili değerlendirmeler yapar.

“İstanbul Maarif Müdürü Muhteremi Saffet Beyefendiye Teşekkür

‘Talebe Defteri’nin intişar edeceğini haber alan birçok mektep talebesi, müdür ve muallimleri vesâtiyle idarehanemize müracaat ederek Maarif Müdürü Saffet Beyefendiye teşekkür ve minnettarlıklarının beyanını rica etmişlerdir. Bu sene, müşârün-ileyh cidden şayan-ı takdir olan lütuf ve himmetleri sayesinde, mekâtib-i iptidâîye talebesinden muhtac-ı muâvenet olanların bütün kitapları meccânen verilmiştir. Haber aldığımızı göre, maarif-i idâre-i muhteremesi bu azim fedakarlığın icrası için (105.000) kuruş masraf ihtiyar etmiştir. Daima ‘Talebe’ için çalışan ‘Defter’ bu gibi hayırlı teşebbüslerin en büyük senâkârı olmak dolayısıyla Muhterem Saffet Beyefendiye ayrıca bî-nihâye şükranlarını takdim eder” (T D, S. 32).

Talebe Defteri yayımlandığı dönemde çocuk edebiyatının nabzını tutan bir dergi olmuştur. Çocuklara yönelik dergilerin tanıtımını yapmak, yeni eserler çıkarmak ve bu eserleri çocuklara tanıtmak Talebe Defteri’nin en büyük gayelerinden biridir. Çocuk edebiyatı kavramını pek yakın bir geçmişte bile tartışanların var olduğu düşünülürse 1913-1919 yılları arasında bu kavramı kullanmak çocuk edebiyatına yapılan en büyük

hizmetlerden biri olmuştur. Bu hizmetin gerçekleşmesinde derginin sahibi Ahmet Halit'in eğitimin içinden gelmesi ve sırasıyla Halk Kitaphanesi, Talebe Defteri Kitaphanesi, ve kendi adıyla anılan Ahmed Halid Kitabevi'nin sahibi olması da etkilidir. Bunun daha iyi anlaşılması için Ahmet Halit'in hayatından birkaç kesite burada yer vermek istiyoruz:

“Ahmet Halit Yaşaroğlu, 1918 yılında Babıâli'ye gelir ve Talebe Defteri İdarehanesi adıyla bir idarehane açar ve Halit Fahri Ozansoy, Şükûfe Nihal, Orhan Seyfi Orhon gibi edebiyatçıların ilk şiir kitaplarını basar. Bir diğer adı da Halk Kütüphanesi'dir. Ve 1920'de mütareke yıllarında kapanır. Ahmet Halit Bey 1920'den 28'e kadar bir yandan da hocalık yapar ve 1928 yılında sadece Şişli Terakki Lisesi'ndeki tarih hocalığına devam eder, onun dışında resmi vazifeden ayrılır ve vefat ettiği 1951 yılına kadar kitabevinde bizzat çalışır. Hanımı da öğretmen ve yazardır; hatta Naime Halit Alfabeti diye çok özel bir alfabe yayınlarlar. Latin alfabetesini öğreten bu alfabe çok tutulur. 1951'den 1973 yılına kadar da Ahmet Halit Yaşaroğlu'nun Ayhan ve Yıldız Yaşaroğlu adlarındaki iki oğlu 1973 yılına kadar kitabevini sürdürürler” (İşli, 2008).

Ahmet Halit ve eşi ile ilgili bir değerlendirmeye de Selim İleri, İsmet Kür'den yaptığı bir alıntıyla değinmiştir:

“İsmet Kür, 1912'den itibaren çocuk yazınına emek vermiş, unutulmaz katkılarda bulunmuş bir çifte değinmişti Naime Halit ile Ahmet Halit Yaşaroğlu'na. Onların geçen yüzyılın başlarında yayımladıkları “Talebe Defteri”, “Çocuk Dünyası” dergilerinden söz etmişti. Şimdiyse İsmet Kür Hanımefendi var Yaşaroğlu çiftinin yerinde çocuk yazınımız için durmadan değerler üreten!” (İleri, 2008).

Talebe Defteri tarafından çokça önem verilen konulardan biri de donanmadır. 17 Mart 1914 tarihinde Çocuk Dünyası ile birlikte Donanma Nüsha-i Fevkaladesi adında bir özel sayı çıkarılmıştır. Bu sayıda Osmanlı donanmasının meşhur gemileri Turgut Reis ve Mesudiye zırhlılarının resimlerine, donanma ile ilgili hikâye ve şiirlere yer verilmiştir. Ayrıca Talebe Defteri'nde donanma için yardım kampanyaları düzenlenmiş bu kampanyaya katılanların isimleri ve yaptıkları bağışlar dergide yayımlanmıştır. .

Talebe Defteri okuyucularına ilave vermiştir. Bu ilavelerle hem okuldaki derslerde konuların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmak, hem de hiç okuma bilmeyenlere yararlı olmak istenmiştir:

“Talebe Defterinin İlavesi: Talebe Defteri, bu nüshadan itibaren sevgili karielerine ilave veriyor. Bu ilaveler herkesin, hatta hiç okuma, yazma resim bilmeyenlerin bile anlayacağı ve yapabileceği eşya örneklerinden ibaret olacaktır. Talebe Defteri, bu örnekleriyle çocuklar için fenni ve terbiyevi oyuncaklar, gençler için hesap, hendese, tarih, coğrafya, eşya, ulûm-i tabîye ve hikemiyye derslerine ait âlat ve edevât; muallimler için de derslerini tecrübî ve ayani bir hale

getirebilecek vasıtalar verecektir. Şu suretle Talebe Defteri'nin ilaveleri az zamanda karielerine pek az bir masrafla kabil-i te'sis zengin bir 'terbiye müzesi' hediye eyleyecektir.

Bu nüshanın ilavesi mekteplerde şeker koymaya mahsus bir tabakla kalemlik planını veriyor. her birinin planından maada ayrıca yapılmış numunesinin resmi de gösterilmiştir" (T D, S. 2. İç Kapak).

Talebe Defteri'nde boykotaj konuları işlenmiş, yerli malı kullanma ve iş yerlerine Türkçe isim verme konusunda Defter, vatandaşları uyarmıştır.

"Nestle sütü içmek vatana hıyanettir. Vatandaşlar, gözlerinizi açınız... Memleketimizin latif ve kokulu otlarıyla, çiçekleriyle beslenen koyunlarımızın ineklerimizin saf ve temiz sütleri dururken paramızı ecnebilere vermeyelim" (T D, S. 8).

Başka bir sayıda:

"Vatandaş: Müslüman mağazasına uğramayı unutma. Çocuğunu, kardeşini, Nestle sütüyle büyütme. İsmi Türkçe yazılı olmayan dükkânlara, şeritleri Türkçe olmayan sinemalara uğrama!" (T D, S. 31).

Talebe Defteri'nin çıktığı yıllarda boykotaj meselesine devlet tarafından önem verildiğini Okay şu şekilde dile getirmiştir:

"Balkan Harplerinin sonucunda bütün Rumeli'nin kaybedilmesi milleti derinden yaralamış, asırlarca birlikte yaşadığı topluluklardan beklemediği davranışlara maruz kalınca, devlet de işe karışmış ve bilindiği gibi 1913-1914 "Müslüman Boykotajı" gerçekleşmişti. Bu boykotajın amacı bilhassa Rum tüccarlardan mal almamak, yerli ticaret erbabını destekleyecek bir Müslüman-Türk tüccar sınıfı ortaya çıkarmaktı" (Okay, 1997:42-45).

Talebe Defteri her sayısında okuyucularına tarih, cebir, hendese, coğrafya, pratik zekâ vb. konularla ilgili sorular sormuş:

"Ma'lûmât-ı Mütenevvi'a

"Talebe Defteri" karielerinin daha ziyade istifadelerini temin için münderecatına bir sahife malûmât-ı mütenevvi'e ilave ediyor.

Bu malûmâtın bir kısmı; bir nüshada, malûmâtı fenniye, hesap, coğrafya, tarih vesair mühim derslere ait meseleler tarzında tertip edilecek ve karielerden ertesi nüsha için cevaplar istenecekti. Meselelere muvafık cevaplar verenlere kura usulüyle mükâfatlar verilecektir.

Elhâsıl bu sualler talebe defterinin faydeli, terbiyevî bilmecelerini teşkil edecektir. Suallerin cevapları ertesi nüshada dercedilecektir.

Malûmât-ı Fenniye Meselesi:

Nefesimizle hem ellerimizi ısıtıyoruz hem icabında çorbamızı soğutuyoruz. Bir vasıta bazen ısıtmaya bazen soğutmaya nasıl hizmet edebiliyor!

Coğrafya Meselesi: İki seyyah İstanbul'dan kalkarak biri daima Şark'a, diğeri de daima Garb'a doğru hareket etmiş ve nihayet her ikisi de tekrar İstanbul'da

birleşmişler. Fakat bunlar seyahatleri esnasında günlerini şaşırılmışlar. Biri, günün pazarertesi ve diğeri de Çarşamba olduğunu iddia etmiş Acaba hangisinin dediği doğru?

Hesap Meselesi:

Bir Arap vefat ederken miras olarak bıraktığı 17 deveden nısfının büyük oğluna, üçte birinin ortanca oğluna ve dokuzda birinin de küçük oğluna verilmesini vasiyet etmiş. Bu vasiyeti icraya sizi memur etseler 17 deveyi vasiyet mucibince nasıl taksim edersiniz?

İktisat Meselesi:

Bir müddetten beri tedavüle çıkarılan nikel kuruşlar, çarık cesametinde olduğundan alış-verişte yanlışlığı mucip oluyor. Bilhassa gece çarık yerine kuruş veya kuruş yerine çarık veriliyor. Böyle karışıklığa meydan kalmamak için hükümet nasıl bir tedbir ittihaz edebilirdi?

Tarih Meselesi:

Edirne'deki Sultan Selim Camii Şerifi kaçınıcı Sultan Selim'indir? Mimarı kimdir? Bu mimarın daha başka meşhur asarı var mıdır ve hangileridir?

Hepsine doğru cevap verenlerin kâffesine birer kitap, yalnız bir veya birkaç tanesini halledenlerden de kura ile ellinciye kadar takdir varakaları verilecektir...

Cevapların müddeti: Ağustosun 24. cumartesi günü akşamına kadardır" (T D, S. 7 s. 112).

Talebe Defteri, doğru cevap verenleri yazı takımı, mürekkepli kalem, kitap, takdir varakası vererek ödüllendirmiştir. Bunların dışında ödül olarak kimi zaman yarışmanın konusuna göre sulu boya tablosu, baston, kışlık çorap, kartpostal, cüzdan vb. verilmiştir.

Talebe Defteri'nde yazı müsabakaları da düzenlemiştir. Müsabaka konuları tarihsel olaylar, resim yorumla, tarihte olmuş bir olayın resmini çizme, verilen herhangi bir araçla neler yapılabileceği vb. dir.

"Vazife uğrunda şehit düşen üç Osmanlı tayyarecisi kimdir? Mükâfatları: En iyi üç tanesi deftere yazılacak, birinciye 350 kuruş, kıymetinde bir yazı masası, ikinciye ve üçüncüye pek kıymetli hediyeler, onuncuya kadar kıymetli birer kitap takdim edilecektir" (T D, S. 24, s. 400).

Talebe Defteri'nde reklâmlar önemli bir yer tutmaktadır. Bu reklâmlarda daha çok yeni çıkan kitap ve dergilerin tanıtımına yer verilmiştir. Çocuk kitap ve dergileri de çokça tanıtılan eserlerdendir. 1913–1919 yılları arasında çocuk edebiyatındaki gelişmeleri Talebe Defteri'ndeki reklâmlardan takip etmek mümkündür. Dişçi, kitaphane, mağaza, sinema, terzi reklâmları da Talebe Defteri'nde bulunmaktadır. Talebe Defteri'nde en çok tanıtılan dergi ve kitaplar şunlardır:

Dergiler: Gençler Defteri, Çocuk Dünyası, Mektebli, Türk Kadını

Kitaplar: Kâtip Çelebi, Çocuklarımıza Neşideler (Ali Ulvi), Endülüs Masalı (Ahmed Cevad) Türk Kalbi (Aka Gündüz), Kırmızı Siyah Kitap, Yeşil Kitaplar, Çocuk Edebiyatı Külliyyatı

Ahmed Halid'in sahibi olduğu yayınevının dikkat çeken ve Talebe Defteri'nde okuyuculara duyurulan hizmetlerinden biri de kira ile kitap okutmasıdır:

“Halk Kitaphanesi; (Kira ile kitap okutur) Ucuz kitap satar; mevcudu bulunmayan kitapları kira ile okutur. Neşriyatımıza abone yazar. Bilhassa kadınlığa ve edebiyata, tarihe müteallik her lisandan eserleri münasip fiyatla alır” (T D, S. 59, s. 960).

Talebe Defteri yazar kadrosunda devrin tanınmış isimleri ile İstanbul'da çeşitli okullarda görev yapmakta olan öğretmenler bulunur:

Osman Fahri, Suad Fahir, Abdülfeyyaz Tevfik, Rıza Tevfik [Bölükbaşı], Nafı Atuf [Kansu], Hüseyin Ragıp [Baydur], Yusuf Akçura, Abdurrahman Şeref, Ahmed Cevad [Emre], Celal Sâhir [Erozan], Enis Behiç [Koryürek], Faik Ali [Ozansoy] devrin tanınmış şair ve yazarlarındandır.

Talebe Defteri'nin yazar kadrosunda isminin başında “Muallim” unvanı bulunanlar; Muallim Ahmed Halid, Muallim Ahmed Cevad [Emre], Muallim Abdülfeyyaz Tevfik, Muallim Halit Zihni, Muallim İsmail Hakkı, Muallim Mukaddem, Muallim Ruhi, Muallim A Memdûh, Muallim Ali Ulvi, Muallim M. Şinâsî, Muallim Feyyaz Tevfik, Muallim H. Necati, Muallim Harun Reşîd, Muallim Kenan Kemali, Muallim Seyfi, Muallim T. Ethem, Muallim İrfan Emin'dir.

Talebe Defteri; Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Atıf Efendi Kütüphanesi, Ankara Milli Kütüphane ve Süleymaniye Kütüphanesi'nde eksik koleksiyonlar olarak bulunur; Talebe Defteri'nin (58. sayısının bir kısmı hariç, eksik olan kısım Beyazıt Devlet Kütüphanesinde mevcut) tamamı sadece Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kitaplığında mevcuttur.

3.2. Talebe Defterinde Köşe Adları ve Edebî Türler:

3.2.1. Köşe Adları:

3.2.1.1. Amelî Ahlâk: Bu köşe üç bölüme ayrılmıştır. “İnsanın Allah’a Karşı Vazifesi”, “İnsanın Nefsine Karşı Vazifesi”, “İnsanın Gayra Karşı Vazifesi”. Bu köşelerde şecaat, tedbir, dirayet vb. konularda talebeler için öğüt ve nasihat içeren özlü sözlere; konunun daha iyi anlaşılması için de meşhur kişilerin hayatlarından konuya uygun kesitlere yer verilmiş, kendini ve başkasını düşünen ahlâklı talebeler yetiştirmek amaçlanmıştır. Böylece meşhur kişiler de bir ibretli hikâye ile tanıtılmıştır.

“Tevâzu:

İnsanın Nefsine Karşı Vazifesi:

Bütün noksanların en menfuru, belki en mühliki kibirdir. Kibir ve belâhat yekdiğerinden nadiren ayrılan iki kardeştir. Tevazu, sahibinin kadrini âlâ eden bir ziyettir” (T D, S. 4, s. 53).

3.2.1.2. Talebe Yazısı: Eski Harfli çocuk dergilerinin hemen hemen hepsinde olan bir köşedir. Bu köşede dergiye olan ilgi, derginin nerede, hangi okullarda kimler tarafından ilgiyle okunduğunu görmek mümkündür. Bu köşeleri aynı zamanda yeni şair, yeni yazarların yetişmesi için bir fırsat olarak görmek gerekir. Dergiye cevap gönderen öğrencilerin ‘Efendi’ unvanı ile birlikte isimleri okul ve numaralarına yer verilir. Bu köşede belirlenen konularda yazılan kompozisyonlar, resimler, pratik zekâ, fen, matematik, genel kültür vb. konularla ilgili sorular ve cevapları yer almaktadır. Ödül kazanan öğrenciler ve ödülleri kimi zaman burada kimi zaman da kapakta ilan edilir. Kazanan talebelere ödül olarak kıymetli hediye, kitap, takdir belgeleri verilir.

3.2.1.3. Talebe Hayatı: Bu köşedeki metinlerde genellikle yazarların talebelik hatıraları ve talebelere yönelik tavsiyeler yer almaktadır. Mekteplerin fiziki şartları, öğretmen-öğrenci ilişkileri, falaka, vatan sevgisi, ahlâk, terbiye ve çalışmak en çok işlenen konular arasındadır. Özellikle derginin sahibi Ahmet Halit’in kendi adı ve Defter imzasıyla yayımladığı yazılarda öğretmenlerin yanlış eğitim metotları da eleştirilmektedir.

3.2.1.4. Fen Sahifeleri: Bu bölümde hayvanlar hakkında bilgi, fen konularının daha iyi anlaşılması ile ilgili hikâyeler ve deneyler bulunmaktadır. Çokça kullanılan bir köşe adı değildir; eğlenceli deneyler daha çok Gözlüklü Babanın Marifetleri yazı

dizisinde bulunur. Burada her hafta Erimiş Kurşun Çanağına El Nasıl Sokulur, Suyun İçinde Yanan Ateş gibi yeni ve maceralı deneylere yer verilmiştir.

3.2.1.5. Hanımlar Sahifesi: Bu bölümde kimi zaman kız çocuklarının yaşamından kesitlere, kimi zaman da tiyatro, şiir, hikâye türünde metinlere yer verilmiştir. Kız çocuklarının erkekler gibi duygu, düşünce ve ruh yönünden eğitilmeleri amaçlanmıştır. Bu bölümde “Türk Kızları Esir Olmaz Sultan Doğan, Kadınlara Mihnet Veren Nine Sütü Emmeyendir” vb metinlere yer verilmiştir.

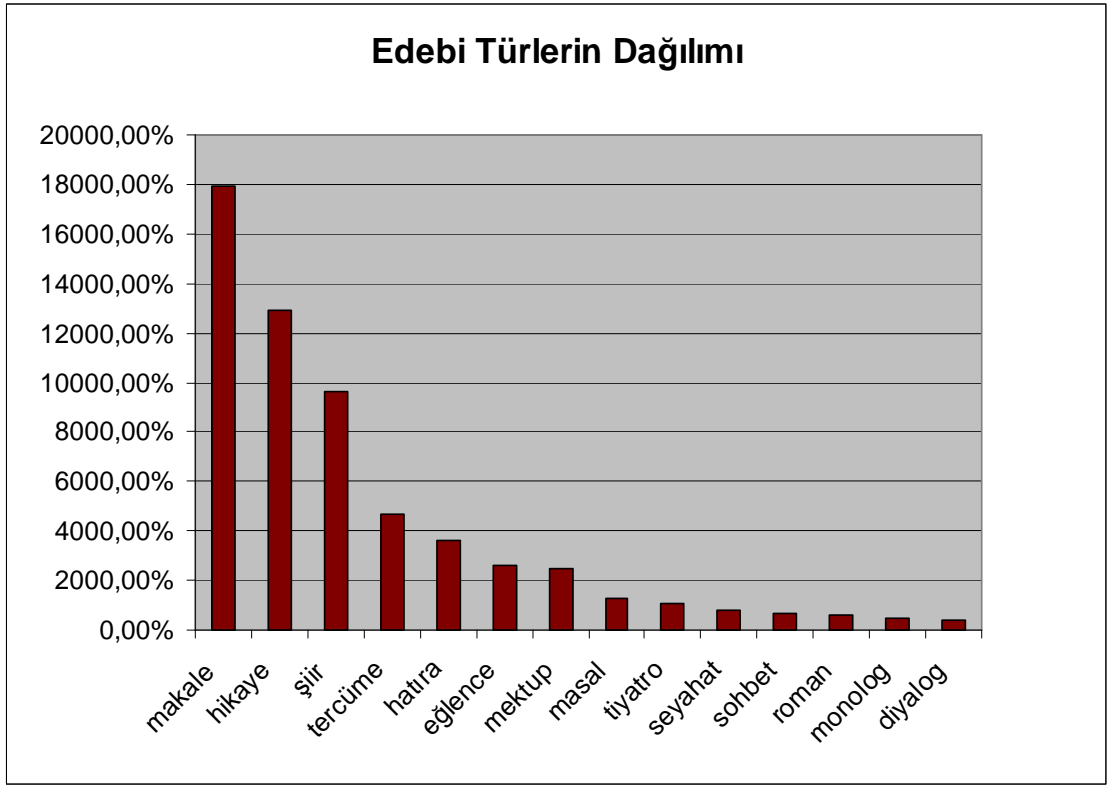
2.2.1.6. Tefrikalar: Talebe Defteri’nde birkaç köşe adı kullanılmış olsa da dergide daha çok yazı dizileri öne çıkmaktadır. Bu yazı dizilerinde ticaret, Avrupa’yı anlamak, vatanperverlik, Osmanlılık, ahlâk, izcilik, kültür ve eğitim, okullar, meslek seçimi, gibi Talebe Defteri’nin amacı olan talebelerin ruhî, hissî, bedenî ihtiyaçlarını karşılayacak konular işlenmiştir. Bu yazı dizileri:

Küçük Dostlarıma İktisadî Kıraatler, Küçük Hüseyin’in Gazası, Gözlüklü Babanın Marifetleri, Faideler ve Eğlenceler, Küçük Dostlarıma Fenni Kıraatler, Lamia ile Musahabelerim, Endülüs Masalı, Dağlar Çocuğu Tabii Keşşaf, Gözlüklü Babanın Marifetleri, Maarifet’ü-n-nefs Hakkında Musahabeler, Bir Talebenin Defterinden, Hatıra-i Esaret, Hava Robinsonları, Meslek İntihabı, Seyahat Hatıraları, Sevgi Nedir Muhabbet Nasıl Kazanılır?, Yirmi Beş Sene Siper Kavgası, Beden Terbiyesi, Genç Dernekleri ve Kır Beş Bir Tonguz Talebe Defteri’nde yer alan tefrikalardır.

3.2.2. Edebi Türler:

Talebe Defterinde 179 makale, 128 hikâye, 96 şiir, 36 hatıra, 6 roman, 11 tiyatro, 25 mektup, 13 masal, 8 seyahat, 7 sohbet gibi birçok edebî türde toplam 592 metin bulunmaktadır. Bunların dışında derginin her sayısında yarışma, çeşitli konularda sorular, soruların mükâfat ve cevapları, mükâfat kazananların isimleri yer almaktadır.

Talebe Defteri’ndeki metinlerin edebî türleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1

Tabloda görüldüğü gibi Talebe Defteri'nde; makale, şiir ve hikâye türlerindeki metinlere oldukça çok yer verilmiştir. Masal ve diyalog türlerinde ise az sayıda metne yer verilmiştir. Bu durum Talebe Defteri'nin 12 yaş üzeri çocuklara hitap ettiğini, daha çok edebî ve fikrî bir dergi olduğunu göstermektedir.

3.2.2.1. Makaleler: Eğitim, eğitim kurumları, fen, beden terbiyesi ve içtimâî konular ile ilgili makaleler dergide yer almaktadır. Edebi türler içinde en çok makale örneklerine yer verilmiştir, fakat buradaki makaleler günümüzdeki makale türü özelliğini taşımamaktadır. Dergideki fikrî yazılar bu başlık altında toplanmıştır. Talebe Defterinin 12 yaş üstü çocuklara hitap etmesinden dolayı olsa gerek en çok bu edebi türde metinlere yer verilmiştir. Dönemin diğer dergilerinden biri olan Mektepli çocuk dergisinde yer alan metinlerde de durum aynıdır.

“Makale, hikâye, şiir, deneme, hatıra, gezi yazısı mektup, sohbet, monolog ve günlük türlerindeki yazıları bünyesinde barındıran Mektepli'de 191 makale, 77 hikâye, 58 şiir, 36 deneme, 10 hatıra, 9 gezi yazısı, 8 mektup, 4 sohbet, 4 monolog ve 2 günlük bulunmaktadır” (Taşdemir, 2007: 427).

Görüldüğü gibi Talebe Defteri ile aynı dönemde (1913-1914) çıkan Mektepli çocuk dergisindeki 399 metinden 191'i yani yaklaşık yarısı makaledir. Bu durum dönemin

çocuk edebiyatı anlayışının eğitim üzerine kurulu olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Abdülfeyyaz Tevfik, Rıza Tevfik, Ahmed Halid, Ahmed Cevad, Nafi Atuf bu türde kendini gösteren yazarlardandır.

3.2.2.2. Şiirler: Talebe Defteri'nde biri tercüme, dokuzu mensur, doksan yedi şiir vardır. Osman Fahri, Suad Fâhir, Rüşen Eşref [Ünaydın] en çok şiirleri yayımlanan isimlerdir. Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Âkil Koyuncu, Ali Ulvi, Mehmed Emin [Yurdakul], Enis Behic [Koryürek] şiirleri yayımlanan diğer meşhur şairlerdir. Şiirlerde vatan ve bayrak sevgisi, öç, intikam, geçmişe duyulan özlem konuları işlenmiştir.

3.2.2.3. Hikâyeler: Talebe Defteri'nde makale türünden sonra en çok hikâye ve hatıra türünde metinler bulunur. Metinlerde genellikle tarih, kültür ve içtimaî konular işlenmiştir. Amelî Ahlâk köşesinde fedakârlık, sebat, âlicenaplık gibi kavramlar işlenmiştir. Hem bu kavramların daha iyi anlaşılması hem de meşhur kişilerin tanınması amacıyla olsa gerek Sokullu Mehmed Paşa, Alparslan, Yıldırım Beyazıt gibi meşhur, Türk tarihinde önemli bir yere sahip olan kişilerin hayatlarından işlenen konu ile ilgili kesitlere yer verilmiştir. 25 Sene Siper Kavgası'nda Girit'in fethi ve Kandiye Kalesi'nin kuşatılması, Keşşaf'ın Muhtırası ile izcilikle ilgili konular, Gözlüklü Babanın Marifetleri ile de çeşitli eğlenceli deneylere yer verilmiştir.

3.2.2.4. Hatıralar: Bu bölümde, esaret hatıraları, Sudan hatıraları ve yazarların okul yıllarına ait hatıraları öne çıkmaktadır. Özellikle okul yıllarına ait hatıraların bir kısmında, dönemin eğitim kurumları ve uygulamalarına yer verilmiş kimi zaman bu konularla ilgili ince eleştiriler yapılmıştır.

3.2.2.5. Tiyatro, Monolog ve Diyaloglar: Talebe Defteri'nde çok az yer alan edebî türlerdir. Dergide bu metinlerin çok az yer alması günümüzde olduğu gibi 1913–1919 yılları arasında da okullarda tiyatrunun ihmal edildiğini ortaya koymaktadır.

3.2.2.6. Seyahatler: Dergide daha çok mektep gezintileri ile tercüme seyahatlere yer verilmiştir. Tiflis Müzesi, Kafkasya, Arabistan, Buz Denizi ve İstanbul'daki okullara

bu bölümde değinilmiştir. Fakat gezilen yerlerle ilgili resimlere rastlamak pek mümkün değildir.

3.2.2.7. Masallar: Dergide en az bulunan edebî türlerden biridir. Masallara az yer verilmesi derginin hedef kitlesinin 12 yaş üzeri çocuklar olmasından kaynaklanmış olabilir. Dergide meşhur masallardan Endülüs, Arap, Hint ve Ezop masallarına yer verilmiştir.

3.2.2.8. Romanlar: Dergide Muallim İrfan Emin'in Sanat Yolunda adlı romanı bölümler halinde yayımlanmıştır. Bu romanda babası ölen bir çocuğun zor şartlar içerisinde okulumu bitirmesi, bir fabrikada işçi olarak çalışması, babasının sağlığında yaptırdığı hayat sigortasından dolayı kendilerine verilen para ile ticarete atılması, çalıştırdığı işçilere haklar vermesi daha sonra da ülkenin ileri gelen zenginlerinden biri olması anlatılmaktadır. Bu romanla çocuklara ticaret sevdirmektedir.

3.2.2.9. Çeviriler: Talebe Defteri'nde gezi, şiir, makale, tiyatro ve masal olmak üzere birçok edebi türde çeviriler bulunmaktadır. Çeviriler daha çok İngilizce ve Fransızcadan yapılmıştır. Çevirilerin dergide yer almasının sebebini Talebe Defter'i şu cümlelerle anlatmaktadır:

“Çocuk Edebiyatı... filhakika, küçük kardeşimiz (Çocuk Dünyası)'nın 8-12 yaşındakiler için çıkardığı birkaç parça eser istisna edilirse ale-l-umum çocuklara ve hele 12 yaşından yukarı çocuklarla gençlere hediye edebilecek nemiz var? Zaten bu sebeple değil midir ki çocuklarımız, bir takım boş ve ahlâkı ifsad edici kitaplar okumak zaruretinde kalıyorlar?

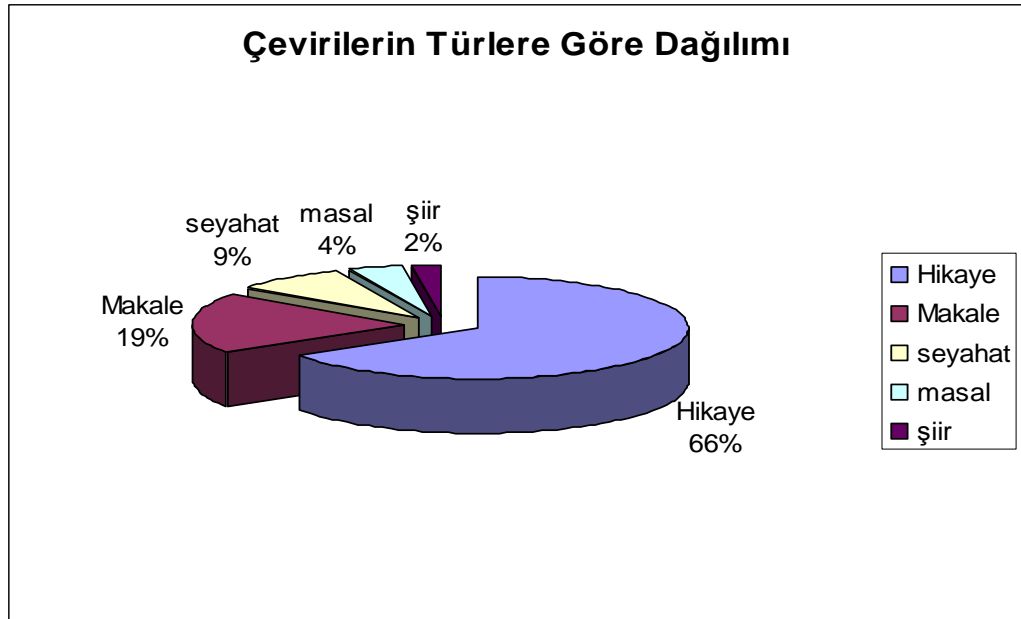
İşte, bugün defter, yapmak istediği hizmetlere bu ihtiyacın husûli esbabını da ilave ediyor ve bir (Çocuk Edebiyatı), daha doğrusu, (Talebe Edebiyatı) esasını koruyor.

Bu hususta, memleketimizin ihtisas sahibi zevatıyla görüşülerek esaslı bir program hazırlanmıştır.

Programımıza, meşhur İngiliz muharriri Wels'in bir kitabıyla başlayacağız. Bu kitap bütün Avrupa mektepleri, Avrupa çocuklarınca mâruftur. Bunu, Garb edebiyatı ile en çok meşgul olmuş bir refikimizin tavsiyesi üzerine intihab ettik.

Müteakiben muhtelif ecnebî lisanlarından çocukluğa ve gençliğe ait fenni, seyyahî, içtimaî romanlar, seyahatler tercüme edilecek ve milli romanlar, hikâyeler, masallar, manzum eserler de vücuda getirilecektir.

Bu hususta memleketimizin en büyük ve muhterem simalarının kıymetli yazıları temin edilmiştir” (T D, S. 46 s. 737).

Tablo 2

3.3. Talebe Defteri'nin Yayın Periyodu

23 Mayıs 1329 (5 Haziran 1913) tarihinde ilk sayısını çıkaran Talebe Defteri, 15 günde bir çıkmıştır. 32. sayısına kadar yayım hayatında hiç aksama olmamış, Çocuk Dünyası ile birlikte bir de “Donanma Nüsha-i Fevkalâdesi”ni çıkarmıştır. 33. sayısı bir önceki sayıdan iki buçuk yıl sonra çıkmıştır. Bu gecikmeden dolayı derginin müdürü Ahmet Halit ‘okuyucularımıza’ adlı şu mektubu yazmıştır:

“17 Temmuz 1330 tarihinde sahifelerini muvakkaten kapamaya mecbur olan Defter, sevgili okuyucularından gördüğü samimi iltifatların edâ-i şükrü için her dakika o yaprakları biran evvel açmak, takdirkarlarına kavuşmak arzusunu taşıyordu. Maalesef vesâit-i maddiyenin fıkâdâ bir müddet bu mukaddes emelin husulüne mani oldu. Fakat bugün, çok şükür tekrar sahifelerini açtı; size kavuştu. İnşallah, bundan böyle de muntazaman vazifesini ifaya devam edecektir. Üç senedir sizin ruhî ve fikrî ihtiyaçlarınızı tatmin edecek hiçbir eser neşrolunmadı. Bu, şüphesiz büyük bir noksandı. Ben birçoklarınızdan aldığım mektuplarda ‘Defter ne zaman çıkacak?’ sualine maruz kaldıkça bu noksanı biraz daha çok hissediyor ve adeta kederleniyordum. İddia edebilirim ki bu ihtiyacınızı benim kadar duyan kimse olmamıştır. Zaten, bugün birçok maddî fedakârlıklar neticesinde Defter’inizi tekrar neşre cesaret edişim de bundan mütevellittir. Defter’iniz mukaddes gayesi uğrunda yani sizin manevî istifadeniz yolunda uğrayacağı her türlü zararlara kemal-i iftiharla tahammül edecektir. Esasen sizin takdiriniz, teşvikiniz ve nihayet samimiyetiniz onun için en büyük mükâfat ve kazançtır” (T D, S. 32, s. 513).

Defter'in çıkmamasının sebebi görüldüğü gibi ekonomiktir. Defter 41. sayıdan sonra zaman zaman aylık olarak çıkmış ve sayfa sayısını da azaltmıştır. Bunun sebebini de okuyucularına 'Karie ve Karilerimize' adlı metin ile duyurmuştur:

“Kâğıtlarımızın tükenmesi üzerine ‘Talebe Defteri’ nin neşri bir müddet tehire uğradı. Kâğıt fiyatının birkaç misli artması hasebiyle sahifelerimizi azaltmaya mecbur olduk. Tefrikamızın ikmali için de iki üç sayı tefrikadan başka ancak birer makale derc edebileceğiz” (T D, S. 67, s. 1073)

Defterin yayım periyodunun aksamasının sebeplerinden biri de Talebe Defteri Kitaphanesi'ndeki işlerin yoğunluğudur:

“Kitaphanemiz bir yandan (Talebe Defteri), (Çocuk Dünyası), (Türk Kadını) mecmualarını neşretmekle beraber (Çocuk Edebiyatı) ile de uğraşiyor, sonra (Aydemir) gibi büyük ve milli eserler... (Şiir Kitaphanesi) külliyyatından en güzide şairlerimizin kıymetli eserlerini de çıkarıyor. Tabii ki bunlarla uğraşmak kolay değil. Binaenaleyh işlerimizi tanzim edinceye kadar Çocuk Dünyası ile Talebe Defteri'ni çıkarmak mümkün olmayacaktır. Mamafih bu müddetin asgari bir dereceye inmesine bütün mevcudiyetimizle çalışacağız” (T D, S. 65, s. 1044-1045).

Toplam 68 sayı ile iki nüsha-i fevkalade çıkaran Talebe Defteri 20 Mart 1335 (20 Mart 1919) tarihinde son kez okuyucuları ile buluşmuş ve bir daha çıkmamıştır.

Aşağıdaki tablo Talebe Defteri'nin hangi aralıklarla kaç sayfa çıktığını göstermektedir.

Sayı	Rumi Tarih	Miladi Tarih	Zaman Aralığı	S. sayısı
1	23 Mayıs 1329	05 Haziran 1913	-	16
2	06 Haziran 1329	19 Haziran 1913	2 Hafta	16
3	20 Haziran 1329	03 Temmuz 1913	2 Hafta	16
4	4 Temmuz 1329	17 Temmuz 1913	2 Hafta	16
5	18 Temmuz 1329	31 Temmuz 1913	2 Hafta	16
6	01 Ağustos 1329	14 Ağustos 1913	2 Hafta	16
7	15 Ağustos 1329	28 Ağustos 1913	2 Hafta	16
8	29 Ağustos 1329	11 Eylül 1913	2 Hafta	16
9	12 Eylül 1329	25 Eylül 1913	2 Hafta	16
10	26 Eylül 1329	09 Ekim 1913	2 Hafta	16
11	10 Teşrinievvel 1329	23 Ekim 1913	2 Hafta	16
12	24 Teşrinievvel 1329	06 Kasım 1913	2 Hafta	16
13	07 Teşrinisani 1329	20 Kasım 1913	2 Hafta	16
14	21 Teşrinisani 1329	04 Aralık 1913	2 Hafta	16
15	05 Kânunuevvel 1329	18 Aralık 1913	2 Hafta	16

16	19 Kânunuevvel 1329	01 Ocak 1914	2 Hafta	33
17	02 Kânunusani 1329	15 Ocak 1914	2 Hafta	16
18	16 Kânunusani 1329	29 Ocak 1914	2 Hafta	16
19	30 Kanunusani 1329	12 Şubat 1914	2 Hafta	16
20	13 Şubat 1329	26 Şubat 1914	2 Hafta	16
21	27 Şubat 1329	12 Mart 1914	2 Hafta	16
22	13 Mart 1330	26 Mart 1914	2 Hafta	16
23	27 Mart 1330	09 Nisan 1914	2 Hafta	16
24	10 Nisan 1330	23 Nisan 1914	2 Hafta	16
25	24 Nisan 1330	07 Mayıs 1914	2 Hafta	16
26	08 Mayıs 1330	21 Mayıs 1914	2 Hafta	16
Ö. S.	04 Mart 1330	17 Mart 1914	-	16
27	22 Mayıs 1330	04 Haziran 1914	2 Hafta	16
28	05 Haziran 1330	18 Haziran 1914	2 Hafta	16
29	19 Haziran 1330	02 Temmuz 1914	2 Hafta	16
30	03 Temmuz 1330	16 Temmuz 1914	2 Hafta	16
31	18 Temmuz 1330	31 Temmuz 1914	2 Hafta	16
32	05 Kânunusani 1332	18 Ocak 1917	2 yıl 6 ay 17 gün	16
33	19 Kânunusani 1332	01 Şubat 1917	2 Hafta	16
34	02 Şubat 1332	15 Şubat 1917	2 Hafta	16
35	01 Mart 1333	01 Mart 1917	2 Hafta	16
36	15 Mart 1333	15 Mart 1917	2 Hafta	16
37	29 Mart 1333	29 Mart 1917	2 Hafta	16
38	12 Nisan 1333	12 Nisan 1917	2 Hafta	16
39	26 Nisan 1333	26 Nisan 1917	2 Hafta	16
40	10 Mayıs 1333	10 Mayıs 1917	2 Hafta	16
41	24 Mayıs 1333	24 Mayıs 1917	2 Hafta	16
42	21 Haziran 1333	21 Haziran 1917	1 Ay	16
43	19 Temmuz 1333	19 Temmuz 1917	1 Ay	16
44	16 Ağustos 1333	16 Ağustos 1917	1 Ay	16
45	13 Eylül 1333	13 Eylül 1917	1 Ay	16
46	11 Teşrinievvel 1333	11 Ekim 1917	1 Ay	16
47	25 Teşrinievvel 1333	25 Ekim 1917	2 Hafta	16
48	08 Teşrinisani 1333	08 Kasım 1917	2 Hafta	16
49	22 Teşrinisani 1333	22 Kasım 1917	2 Hafta	16
50	20 Kânunuevvel 1333	20 Aralık 1917	1 Ay	16
51-52	14 Mart 1334	14 Mart 1918	1 Ay	56
53	16 Mayıs 1334	16 Mayıs 1918	1 Ay	8
54	30 Mayıs 1334	30 Mayıs 1918	2 Hafta	8
55	13 Haziran 1334	13 Haziran 1918	2 Hafta	8
56	28 Haziran 1334	28 Haziran 1918	2 Hafta	16
57	11 Temmuz 1334	11 Temmuz 1918	2 Hafta	16
58	25 Temmuz 1334	25 Temmuz 1918	2 Hafta	16
59	15 Ağustos 1334	15 Ağustos 1918	3 Hafta	16
60	29 Ağustos 1334	29 Ağustos 1918	2 Hafta	16

61	12 Eylül 1334	12 Eylül 1918	2 Hafta	16
62	10 Teşrinievvel 1334	10 Ekim 1918	1 Ay	16
63	07 Teşrinisani 1334	07 Kasım 1918	1 Ay	16
64	27 Teşrinisani 1334	27 Kasım 1918	3 Hafta	16
65	26 Kânunuevvel 1334	26 Aralık 1918	1 Ay	16
66	16 Kânunusani 1334	16 Ocak 1918	3 Hafta	16
67	27 Şubat 1335	27 Şubat 1919	1,5 Ay	8
68	20 Mart 1335	20 Mart 1919	3 Hafta	8

SONUÇ

1913-1919 yılları arasında 68 sayı çıkan Talebe Defteri 12 yaş üstü çocuklara hitap etmiş eğitim, kültür ağırlıklı bir dergidir.

Talebe Defteri'nde; makale, şiir, hikâye, tiyatro, hatıra, seyahat, masal, mektup gibi birçok edebi türde çocuklar için başarılı örnekler sunulmuştur. Bu metinlerde eğitim, eğitim kurumları, meslek seçimi, karakter eğitimi, ahlâk, iş eğitimi, vatan sevgisi, ticaret, fen, doğa, izcilik, beden terbiyesi, Osmanlıcılık, boykotaj, tarih, öç, intikam, Avrupa'yı anlama gibi çok çeşitli konular üzerinde durulmuştur. Dergi dönemin meşhur şair, yazar ve öğretmenler ile öğrencilerin buluşma noktası olmuştur.

Talebe Defteri vaat ettiği “öğrencilerin ruhî, hissî, bedenî ve okuma ihtiyaçlarına cevap verebilme” amacına ulaşmayı gerçekleştirmiş, belirli bir program dâhilinde, dünya edebiyatından da örnekler sunarak okuyucularını ülke sınırları dışına çıkarabilmiştir.

Talebe Defteri öğrencilerin okul dersleri ile yakından ilgilenmiş, tarih, ahlâk, fen konularına sayfalarında yer vermiştir. Özellikle iş eğitimi derslerinde yararlanılması için ekler vermiş, ayrıca her sayıda fen, matematik, tarih ve güncel konularla ilgili sorularla okuyucularına belli bir bilgi ve kültür birimi kazandırmıştır.

Eğitim ve eğitim kurumlarındaki aksaklıkları dile getirmiş ve mevcut yanlışların talebelerin lehine düzeltilebilmesi için önerilerde bulunmuş ve çoğunda da amacına ulaşmıştır.

Talebe Defteri, kız-erkek ayırımı yapmamış, “Hanımlar Sahifesi” köşesinde ve muhtelif sayılarda yer alan metinlerle kızların da eğitimini ihmal etmemiş derginin okuyucuları arasında olmalarını sağlamıştır.

Bu çalışma, Türk tarihinin en yoğun dönemlerinden birinde (1913-1919) çocuk edebiyatının ihmal edilmediğini, çocuk edebiyatında yaş faktörünün göz önünde tutulduğunu, çocuk edebiyatı ürünlerinin daha çok eğitici ve öğretici nitelikler taşıdığını, dönemin meşhur şair ve yazarlarının çocuk edebiyatı ile yakından ilgilendiğini, eğitim politikası ile ilgili arayışların devam ettiğini ortaya koymakta ve çocuk edebiyatı alanında araştırma yapanlara kaynak oluşturabilmektedir.

KAYNAKÇA

- “Çocuk Edebiyatı” **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi** (1984), Cem Yayınevi, C. 1, İstanbul.
- “Çocuk Gazete ve Dergileri” (1977), **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, Dergâh Yayınları, C. 2, İstanbul.
- ALAYLIOĞLU, Ruşen ve OĞUZKAN, A. Ferhan (1968), **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü**, Arif Bolat Kitabevi. İstanbul.
- AYTAÇ, Ahmet Murat (2002), **Tarih Çevirme Kılavuzu**
<http://193.255.138.2/takvim.asp>
- BAYAT, Nihat (2002), “Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Çocuk Eğitimindeki Yeri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, İzmir
- DOĞAN, Mehmet (2003) **Büyük Türkçe Sözlük**, Vadi Yayınları, 16. Baskı, Ankara.
- ENGİNÜN, İnci (1985) “Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış” **Türk Dili Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı**, S. 400, Ankara.
- GÜLTEKİN, Ali (1996), “Dünden Bugüne Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı” **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C.6, S. 1, Bahar.
- GÜREL, Zeki (1998), **Cumhuriyet Devri Çocuk Edebiyatı**, Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yayını, Ankara.
- İLERİ, selim, <http://www.sanatalemi.net/Sayfala.asp?nereye=yazioku&ID=10857> - 17.03.2008
- İşli, Nedret (2008) “Bab-ı Ali’de Yayınevleri”
http://www.obarsiv.com/nedret_isli.html - 17.03.2008
- KÜR, İsmet (1991), **Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- OĞUZKAN, A Ferhan (1987), “Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri”, Editör: Mustafa Ruhi ŞİRİN, **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**, Gökyüzü Yayınları, İstanbul.

- OKAY, Cüneyt (1995), “Çocuk Dergilerini Tanımak”, **Yedi İklim**, S. 61, İstanbul.
- OKAY, Cüneyt (1997), İki Çocuk Dergisinin Rekabeti ve Müslüman Boykotajı”,
Toplumsal Tarih Dergisi, S. 44
- OKAY, Cüneyt (1998), **Osmanlı Çocuk Hayatında Yenileşmeler** (1850-1900),
Kırkambar Yayınları, İstanbul.
- OKAY, Cüneyt (1999), **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- OKAY, Cüneyt (2002), **Meşrutiyet Dönemi Çocuk Edebiyatı**, Medyatek Yayınları,
İstanbul.
- ÖZ, Erdal (1977), “Çocuklar İçin Edebiyat” **Güvercin Dergisi**, S. 1.
- ÖZDEMİR, Mehmet (2005), “Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Kültürü Açısından
Eğitim Fakültelerinde Okutulan ‘Çocuk Edebiyatı’ Dersleri”, **Sakarya
Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S. 9
- ÖZDEMİR, Mehmet (2006), “Rıza Tevfik ve Çocuk Edebiyatı Üzerine İki Makalesi”,
Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 11
- ÖZTÜRK, Emiroğlu (1992), **Tanzimat’tan 1928’e Kadar Yayımlanan Çocuk
Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme**, Basılmamış Yüksek Lisan Tezi,
Erciyes Üniversitesi.
- ŞİMŞEK, Hüseyin (2001), “XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri
Üzerine” , **Milli Eğitim Dergisi**,
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/simsek.htm> - 15.04.2008
- ŞİRİN, Mustafa Ruhi (2007) **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış**, Kök Yayıncılık
Ankara.
- ŞİRİN, Mustafa Ruhi (1998), “Çocuk Edebiyatı Nedir” **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**,
Çocuk Vakfı Yayınları, II. Baskı, İstanbul.
- Taşdemir, Ahmet Durmuş (2007), **Mektepli Çocuk Dergisi**, Basılmamış
Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi

Türkçe Sözlük (1988), TDK; 8. Baskı, Ankara.

YALÇIN, Alemdar ve AYTAS, Gıyasettin (2005), **Çocuk Edebiyatı**, 3. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

EK 1. SÖZLÜK

A

aba	Dövme yünden yapılan kalın ve kaba kumaş; kaba çuha (siyah renklisine kebe denir.)
adâd	Adetler, sayılar
addetmek	Saymak, tutmak, kabul etmek
adîm	Yok olan
adüvv	Düşman
afif	İffetli, namuslu, ırz ve namus sahibi, haramdan sakınan
âguş-i terbiye	Terbiye kucağı
ahcâr	Taşlar
ahfâd	Torunlar, çocukların, çocukları, zürriyet, soy
âhiren	Son zamanda, yakın zamanda, en sonra
ahz-i sâr	Öç alma
akdâm	Ayaklar
akim	Kısır
aksü-l-emel	Tepki, reaksiyon
akvam	Kavimler
alâim	Alâmetler, izler, nişanlar
âlât	Aletler
alayış	Boş, yalancı, süs, gösteriş
alâyiş	1. Boş, yalancı süs; gösteriş. 2. Bulaşıklık
ale-l-umûm	Umumiyetle, genellikle
âlem-şümûl	Dünyayı gösteren
alıklaşmak	Alık hale gelmek, apışıp kalmak, aptallaşmak, sersemlemek
âlî	Yüksek, yüce, büyük
âlûd	Bulaşık, bulaşmış
âmâl	Emeller, istekler, ümitler, arzular
amik	Tafsilatlı, ayrıntılı
âmiz	Karışık, karışmış
anâsır	Unsurlar, kısımlar, parçalar, esaslar

ânif	Pek yakında geçen
apışık	1. Kuyruğunu bacakları arasına alarak giden yılgın hayvan, 2. Yorgunluktan ne yapacağını şaşırılmış, aciz kalmış kimse.
aramgâh	1. Dinlenme yeri, istirahat mahalli. 2. Oturma yeri, ikâmetgâh
ariz	Geniş, enli
arkebüz	Eski bir tüfek cinsi
aşerat	Ondalık
aşiyân	Kuş yuvası
âteşin	1. Ateşten. 2. Ateşli, canlı.
âtî	Gelecek zaman, yarın, istikbal
avadanlık	1. Marangoz, dülger takımı; aletleri. 2. Âlet kutusu. 3. Bir iş için kullanılan ufak tefek âletler.
ayver	Gözü pek, cesur
âzâ	1. Uzuvarlar, organlar, bütünüün parçaları 2. Bir kuruluşa, (dernek, komisyon, heyet vb.) mensup (karşılık olarak “üye” kelimesi uydurulmuştur).

B

bâc	Vergi
bade	Sonra, arkasından
bâdî	Sebeup olan, gereken, iktiza ettiten
bağteten	Aniden, birden bire
bahir	1. Parlak, güzel. 2. Açık, belli.
bahren	Deniz yolu ile.
bahr-i sefid	Akdeniz
bahşâ	Bağışlama, ihsan
bahşâyış	Bağışlama, ihsan
baide	Uzak ülkeler
bakalorya	Liseden sonra yüksek tahsile devam için yapılan olgunluk imtihanı
bakla	2. Zincir halkası, zincir parçası.

bâlâyka	1. üç köşeli, tezeneli Rus çalgısı. 2. Saz çalınarak oynanan halk ou-yunu.
balkan	Sık ormanlı, sarp sıra dağlar
bânî	1. İnşâ eden veya ettiren, yapan, yaptıran. 2. Kurucu, kuran
bargir	Beygir, yük hayvanı
bâtl	Boş, beyhude
batın	Karın, iç bir şeyin ortası, soy, nesil, kuşak
batî	Ağır, yavaş, geç
bedaât	Bediilik, güzellik
bedâhet	Açıkça görünürlük, bellilik, aşikarlık
bedi'	1. Bir şeyi örneği olmadığı halde meydana getiren, taze ve latif şeylerin vasfı. 2. Söz estetiği, hâlin icabına uyan delilleri açık şekilde belirtme ve sözü güzelleştirme yollarına ait bilgiler toplama.
bedia	Yüksek estetik değerde olan şey.
behema-hal	Her halde, ne yapıp edip, mutlaka, elbette.
beher	Her biri
behme	1.Kuzu, 2.oğlak, 3. buzağı
behre	1. Hisse, pay 2. kısmet, nasip 3. bilgi, yol, yordam
Belâhat	Bönlük, ahmaklık.
belma	Kaba, boş şey
benât	Kızlar, kız çocuklar
ber-hayat	Hayatta, yaşayan, sağ
berk	Şimşek
beşûş	Güler yüzlü, güleç
bî-behre	1. Behresiz, nasipsiz, mahrum. 2. değersiz.
bidayet	Başlama, başlangıç
bidâyeten	İlkin
bi-hakkın	Hakkıyla, tamamıyla.
bî-ihdiyâr	Kendiliğinden, elde olmayarak
bil'âhire	Sonra, sonradan

bil'âhire	Sonra, sonradan, sonunda.
bilâ-ihdiyâr	Elinde olmayarak, kendiliğinden
bilâ-ihdiyâr	Elinde olmayarak, kendiliğinden.
bi-l-münasebe	Sırası düşünce, sırası gelince, sırasında.
bi-l-vâsıta	Vasıta ile.
bitap	Bitkin, yorgun
bi-taraflık	Bitaraf olma hali, tarafsızlık
bi-t-tab'	Tabiatıyla, tabî olarak
bi-t-tabii	Tabii olarak
bi-z-zarure	Zaruri olarak, ister istemez
bora	Aniden çıkan şiddetli rüzgar
borda	Geminin su üstünde bulunan yan kısmı
buhrân	1.Hastalığın en ağır zamanı, 2. bir işin tehlikeli bir hal alması
bûy	Koku
bürümcek	Kozaya benzer şekilde yumaklanmış şey.
bürümcük	1. Ham ipek. 2. ham ipekten dokunan ince kumaş.

C

câmedan	Kolsuz, kısa yeleğe benzeyen sırt giyeceği
cârî	Cereyen eden, geçerli, muteber
cedelgah	Çekişme, mübadele yeri
cehl	Cehil, bilgisizlik
celb	Getirme, çekme, yazılı davet, celpname
cemm-i gafîr	İnsan kalabalığı
cenah	1.Kol, kanat 2. Taraf, yan
cenub	Güney, kible
cerî	Cereyân (1- akma, akım geçirme 2- hareket, gidiş, 3- olma , oluş)
cesamet	İrilik, en ve boyca büyüklük
cevelân	Gezme, dolaşma
cevvâl	Çok hareketli, canlı, kıpırdak

ceyb	Cep
cezire	Ada
cezr-i mik'ab	Mat. Küp kök
cidal	Kavga, mücadele, savaş, tartışma, ateşki konuşma
cigara	Sigara
cinas	1. Mânaları farklı, söyleyiş veya yazılışları benzer kelimeleri art arda veya yazılışları benzer kelimeleri art arda kullanarak gerçekleştirilen söz sanatı. 2. Birden fala anlamı olan bir kelimenin iyi anlamını kastediyormuş gibi yaparak kötü manasını akla getirecek şekilde kullanma.
cizvit	1. "İsa Cemiyeti" denilen Hıristiyan tarikatından olan 2. Bozguncu, fesatçı
cüz'iyat	1. Küçük, önemsiz ufak tefek şeyler 2. ikinci derecede ilimler
cüz'iyat-ı umûr	İşlerin ayrıntıları

Ç

çaresâz	Çare arayan ve bulan
çarhî	Devreden, dönen
çarnaçâr	Çaresiz
çaryek	Çeyrek, dörtte bir
çemen-zar	Çemenle örtülü saha, yeşillik.
çinkografi-	Resim ve yazı kalplarını çinko üzerine geçirerek basılmasını
çinkografya	sağlam sanatı, klişecilik
çoka	(Çuha) Yünden dokunmuş sıkı, kalınca havlu, kumaş, bu kumaştan yapılan elbise.
çuha	Yünden yapılmış elbise

D

dâr	Sonuna geldiği kelimelere "tutan, sahip, malik" manası kazandırır.
darabân	Çarpıntı, çarpma,

darbimesel	Örnek vermek, bir hali temsil yoluyla anlatmak maksadıyla söylenen hikmetli söz, atasözü, atalar sözü
darı	Mısır
denî	Alçak, rezil
der-âguş	Kucaklamak, kolları ile sarma
der-akap	Derhal, hemen, akabinde, ardı sıra
derc	Basma, yayınlama
der-hâtır	Hatırda
deruhte	Üstüne alma, yüklenme, taahüt etme
derûn	İç, içeri, dâhil
derz	Sokma, sıkıştırma
deyrizor	Suriye’de Fırat nehri kıyılarında bir kent
dîde	1.Göz, görmüş
dilâver	Cesur, yiğit, yürekli
dilber	Gönül çeken; güzel sevgili.
dilfirib	Gönül aldatan, eyleyen, oyalayan
dilik	Dilinmiş olan, dilinme sonucu meydana gelen
dilnûvaz	Gönül okşayan, hoşça giden
dimaç	Şuur, akıl, beyin,
duâ-hân	Duâ okuyan, dua okuyucu
duhûliye	1. İçeri girmek için ödenen bedel. 2. Gümrükten giren bazı mallardan alınan vergi.
dûn	1. Aşağı, aşağılık 2. Alçak, Soysuz kimse
dûşîze	Kız, kız oğlan kız, el değmemiş

E

ebkem	1. Dilsiz. 2. Konuşmayan, sessiz
ebkemiyyet	Dilsizlik
ecir	Bir iş veya karşılığı hizmet karşılığı verilen şey, ücret
ecnebi	Yabancılık
ecza	1. Cüzler, kısımlar, parçalar, 2. Perakende

edvar	1. Devirler, zamanlar, çağlar 2. Mûsikî ilmiyle ilgili kitap
efgânî	Izdırap ile bağırma, haykırma,
efham	Daha ulu, çok büyük
efhâm	Zihinler, anlamalar, İdrâkler
efsûs	Yazık, eyvah gibi bir teessür edatı
ehviye-i lâîfe	Latif müzik havaları
el'an	Hâlen, şimdi, henüz, hâlâ
elektrikiyet	Elektrik oluşması, elektrikleşme
elfaz	Lafızlar, sözler, kelimeler
elvah	Tablolar, levhalar
emraz	Marazlar, hastalıklar
emval	Mallar, mülkler, servetler
endam	Şekil, vücut
enin	İnilti, inleme, inleyiş
envar	Nurlar, parlaklıklar, aydınlıklar
erkan	1. Rükünler, direkler 2. Esaslar, temeller 3. İleri gelen kişiler, ulular
esasat	Esaslar
esatir	Putperestlik devrinde tanrıların, yarı tanrıların ve kahramanların etrafında oluşturulan efsanevî tarih, mitoloji, hurufât.
esatirî	Efsanevî, mitolojik
esatiz	Üstatlar
esbâb	1. Sebepler. 2. Gerekli şeyler, levazım. 3. Vasıtalar.
esbak	Sabıktan evvelki, daha önceki, daha evvelki
esbap	Sebepler,
esnâ-yı râh	Yolda giderken, yürürken
esvap	Giyecekler, giyecek, elbise.
etvar	Hal ve hareketler, işler, tarzlar
evkaf	1. Vakıflar, tahsis olunan şeyler. 2. Vakıf malları ile ilgili idare. Vakıflar idaresi.
evsaf	Vasıflar, sıfatlar, nitelikler

ezman	Zamanlar
ezmine	Zamanlar, çağlar, devirler

F

fahr	Övünme, böbürlenme, büyüklenme
Fâiz-i mürekkeb	Bir paranın getirdiği faiz, vade sonunda ana paraya katılmak suretiyle hesap edilen faiz.
fâriğ	1.Boş, 2. feragat eden, vazgeçen
farziyyât	Bir iddiayı aydınlatmak için söylene ve hükmü kat'î olmayan farz ve takdire bağlı bulunan mesele, varsayım
fâsıla	Ara, aralık, bölme
fekanî	Üstte olan, yukarıda olan
felâhat	Çiftçilik, tarımcılık, ziraat, tarım
felâsife	Filozoflar, feylosoflar
ferdâ	1. Yarın, yarınki gün, erte 2. Gelecek zaman
ferdiye	Ferdiyetçilik
ferid	Tek, eşsiz
fevk	Üst, yukarı
fevt	Kaybolma, elden çıkarma
fıkdan	Yokluk, bulunmama, eksiklik, noksanlık.
flavta	Flüt
fotin	(Potin) uzun konçlu, önden veya yandan bağlı erkek ayakkabısı
frank	Fransa ve bazı Avrupa ve Afrika ülkelerinde para ölçüsü
frenk	Anglosaka, Cermen veya Lâtin ırklarından birinden olan kimse, Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad
fütûr	1. Bezginlik, gevşeklik, usanmışlık, bıkmışlık 2. keder ümitsizlik.

G

gabâvet	Anlayışsızlık, bönlük, budalalık, kalın kafalılık
gafir	Çok kalabalık,

galebe	1. Galip gelme, yenme, muzaffer olma, 2. Üstünlük, 3. Çokluk fazlalık
garâib	Tuhaf, şaşılacak şey
garîk	Gark olmuş, suya batmış, su içene dalmış
garrâ	1. Beyaz, ak 2. Parlak, aydın
garran	Yırtıcı hayvan
gass	İnce, zavallı, tatsız, yavan, incelik, zavallılık
gavail	Gaileler, dertler, sıkıntılar
gayr	Başka, başkası, özge, başkası
gayr-i kâbil	İmkânsız, kâbil değil.
gayyûr	Çok gayretli, çok çalışkan
gird-bâd	Dönerek, çevrinti ile esen şiddetli rüzgâr, kasırga, tulumba, hortum
girift	Birbirine girip dolaşık bir hal almış, karışık, girişik
girîve	1. Çıkmaz yol, çıkmaz sokak 2. içinden çıkılması zor durum
gök	Ham, olgunlaşmamış

H

hâil	Engel, mania, gerelti
haile	Facia, trajedi, acıklı tiyatro eseri
halavet	Tat, tatlılık, şirinlik
halîta	Birkaç şeyin karışmasından meydana gelen karma
hamiyyet	Milli onur ve haysiyet
hande	1) Gülme, gülüş 2) Sedat Simavi'nin çıkardığı bir edb. siyasi mizah gazetesi
hânende	Şarkı okuyan, şarkıcı, ses sanatkârı
hâr	Diken (E. B in şiirinde noktasız yazılmış)
harir	İpek, ipekten mamul kağıt
harmâniye	Kolsuz uzun etekleri geniş; bütün vücudu saran bir çeşit üst elbise, pelerin
hars	Kültür

hâsir	Zarar, ziyana uğrayan
hasretmek	Bir şeye ayırmak, tahsis etmek, mahsus kılmak, yalnız bir şeye sarf etmek
haşviyyât	Söz veya yazıda haşiv mahiyetindeki kısımlar, şişirmeler.
hâtime	Nihayet, son
hatt-ı istiva	Eskimiş coğrafya (ekvator)
hatve	1. Adım, 2. Bir adım tutarındaki itibari ölçü
havalî	Civar, etraf, çevre, yöre, dolay; bir yerin çevresinde bulunan ve o yerle herhangi bir şekilde bağı bulunan yerler
hâvî	İhtivâ eden, içinde bulunduran, kaplayan
hayfa	Yazık, eyvah
haylûlet	1.Araya girme. 2. Engel olma, kapama.
helezon	1. Sümüklüböcek kabuğu, 2.Noktadan başlayıp dairevî şekiller çizerek açılan eğri
hem-âhenk	Uygun, denk
hemraz	Sırdaş
hercâî	1.Kararsız, değişken, sebatsız, gelgeç tabiatlı, maymun iştahlı, devamlı fikir değiştiren, 2. serseri derbeder
heyulâ	Korku veren hayal, ürkütücü şey
hıdiv	Vezir, mısır valisi
hıfzıssihha	Koruyucu hekimlik, sağlık bilgisi, insan ve çevre sağlığının korunması için gerekli şartları araştıran ve tedbirleri alan tıp dalı
hıram	Naz
hıraman	Salınarak yürüme
hıyâban	İki tarafı ağaçlı yol, bulvar
hiffet	Hafiflik, yeğnilik. 2. Ciddiyetsizlik, hoppalık.
hilmî	Yumuşak huylu, sakin tabiatlı
himar	Eşek
hitam	Sona erme, bitme, neticelenme, tamamlanma
horus	Horoz

hurde-hâş	Kırık dökük, paramparça
hurtûm	Fil hortumu, fil burnu
Husûf	Ay tutulması.
husûl	Meydana gelme, olma, peyda olma, ortaya çıkma
huzme	Deste, demet, ışık demeti
huzû	Alçakgönüllülük

I

ıtr	Güzel ve latif koku,
ıttırâd	1. Düzgün tarzda olma, 2. Bir üslûpta giden

İ

i'tâ	Verme, verilme
i'tidâl-i dem	Soğukkanlılık
i'tikâd	Düğümleñip kalma, bir şeye bağlanma
iâne	Yardım, para yardımı
ibâd	Kullar, ağabeydleri ibadet edenler
iblağ	Yükseltme, miktarca artırma
ibrişim	Bükülmüş ipek ipliği.
ibtidâr	Bir işe süratle, çabuklukla başlama
ibzal	Esirgemededen bol bol harcama
idbar	1. Taliñin ters dönmesi, işlerin tersine gitmesi, talihsizlik, bahtsızlık, kadersizlik. 2. Düşkünlük.
iffet	Ahlakî temizlik, namus, doğruluk
ifham	Bir konuda bilgi verme, anlatma
ifsad	Fesad etme, bozma, karıştıрма
iğfal	1. Gaflete düşürerek aldatma, kandırma
ihata	Bir şeyi kuşatma, çerçeveleme, çevirme kavrama
İhdâ'	1. Hediye verme, hediye etme. 2. Hidayetten doğru yola götürme.
ihraz	Kazanma, elde etme, ulaşma

ih̄tib̄ar	Haberli, bilgili olup olmadığını yoklama
ih̄tilaĉ	Kasların gayri ihtiyari kasılması, seyirme, çarpıntı
ih̄tira	İcad etme, yeni bir şey bulma
ih̄tiraz	Çekinme, sakınma, uzak durma, ictinab
ih̄tiyar	1.Seçme, seçilme 2.Katlanma
ih̄tiz̄ar	1. Can çekişme, ölüme hazır olma. 2. Sakınma, çekinme, korunma
ih̄tiz̄az	Titreme, titreşme, titreşim
ih̄zarî	Hazırlık mahiyetinde bulunan, hazırlayıcı
îkâ'	1. Yapma, yaptırma. 2. Türk müziğinde bir usul.
ikdam	Devamlı çaba, sabır ve sebatla gösterilen gayret, sürekli çalışma, ilerleme
ikdar	Gücünü, iktidarını artırma
iktida	Örnek alma, tabi olma
iktisab	Edinme kazanma
ilcâ	1. Zorlama, mecbur etme, cebretme. 2. Bir şeyi yapmak için duyulan karşı konulmaz his, itki.
imrar	Geçirme
imtidat	Uzama, sürüp gitme
imtizaĉ	Uygunluk, uyuşma, bağdaşma, iyi geçinme, alışma
inâs	Kızlar, kadınlar
inbisat	1.Yayıлма, açılma, genişleme. 2. ferahlama.
incimâd	Donma, buz haline
incizab	Cezp edilme, çekilme
inhimak	1.Ahmaklaşma, aşağılama. 2. bir şeyin üstüne fazlaca düşme
inhizâm	Hezimetten, hezimete uğramış
inkıyâd	Boyun eğme, kendini teslim etme
inkıyâd	Boyun eğme, kendini teslim etme.
inme	Felce uğramış, nüzûl isabet etmiş, mefluç
inşirah	Gönül açılması, ferahlık
intac	Netice verme, sonuç doğurma, sebep olma

intibah	Uyanıklık, uyanık olma
intihab	Seçme, seçim
intişar	1. Yayılma, dağılma 2. Neşrolunma, yayımlanma
intişâr	Neşrolunma, yayınlama, dağılma
intizâr	Bekleme, beklenilme 2- gözleme, gözlenilme
inzimam	Katılma, eklenme, ilave olunma
iptida	Başlama, başlangıç
îrâd	Getirme, söyleme
îrâe	1. Gösterme, bildirme 2. göstermek suretiyle korkutma, yıldırma
iras	Gösterme, verme
ircâ'	Eski durumuna getirme
irtifa	1. Yükseklik, deniz seviyesinden yükseklik derecesi. 2. Yükselme, yukarı çıkma, terfi etme.
irtika	Yükselme, mevki bakımından yükseltme
irtikâb	1. Kötü, fena, günah teşkil edecek bir şey yapma. 2. Rüşvet alma, rüşvet yeme.
irtisam	1. Cisimlerin, şekillerinin düz bir yüz üstüne çizilmesi, iz düşüm. 2. Damgalama, marka işareti koyma.
is'af	Bir isteği, bir ricayı kabul ederek yerine getirme
ismet	1. Ahlak ve namus ölçülerine riayet etme, haramdan ve kötülükten çekinme. 2. Namus, iffet. 3. Temizlik, günahsızlık, masumluk.
istep	Otlı bozkır, step
istidlal	Delile dayanma, delile dayanarak sonuç çıkarma
istiğrab	Şaşırma, hayret etme
istiğrak	1. Dalma, bir şeyin içine gömülme. 2. Mutasavvıfların vecd, dalgınlık ve kendinden geçme hali.
istihlak	Kullanarak sarfetme, tüketme, tüketim
istihlal	Helal sayma, helal kabul etme, helalleşme
istihsal	Hasıl etme, çıkarma, üretim
istikbal	1. Gelecek zaman, âtî. 2. Karşılama. 3. Güneş ve ayın birbirine

	karşı halde olması.
istikşaf	Keşfetmeye gayret etme, öğrenmeye çalışma, araştırma
istimal	Kullanma
istimzaç	Anlama, nabız yoklama
istinâd	1. Dayanma, 2. Güvenme, 3. Senet, delil, hüccet sayma
istinât	Dayanma, güvenme, itimat, dayanak
istintak	Söyletme, sorguya çekme
istirdâd	Geri isteme, geri alma, başka birinin eline şeyi kurtarma
istivâ	Eşitlik, iki şeyin aynı olması
istizâha	İzahat isteme,
iş ü işret	Yiyip içme,
iştidâd	Şiddetlenme, ağırlaşma, büyüme artma
iştihar	Şöhret kazanma, meşhur olma, ün salma
iştikâ	Şikayet etme, yanıp yakılma, sızlama
itikad	1. Dügümlenip kalma, bir şeye bağlanma, 2. İnanma, gönülden tasdik etme
itilâ	Yükselme, yücelme, yüksek derecelere çıkma
itlâf	1. Telef etme, öldürme. 2. Boş yere harcama, israf
ittihaz	Alma, edinme
ittisal	Birleşme, bitişme, ulaşma
izâle	Giderme, yok etme, ortadan kaldırma
izbe	Ağaç kütük ve dallarından yapılmış ev

J

jale	Gece meydana gelen ve sabah çiçekler üzerinde görülen su damlacığı, çiğ, şebnem
-------------	---

K

kabâil	Kabileler
kadırğa	Hem yelken hem de kürekle hareket ettirilen büyük savaş gemisi

kâfesi	Hepsi, tamamı, cümlesi
kâil	1.Söyleyen, rivayet eden. 2. Razı olan. 3. İnanmış, akli yatmış, kabul etmiş
kâime,	1.Rasmî kağıt, emirnâme, 2. Kağıt para, karşılığı temin edilerek tedavüle çıkarılan kağıt para
kalbetmek	Dönüştürmek, çevirmek, bir halden başka bir hale döndürmek
kaliçe	Kalıca, halıca
kalyon	Kürekli savaş gemisi
kameriye	Etrafı açık, üstü çardak şeklinde örtülü küçük bahçe küşkü
kapık	1. Rus parası Ruble'nin yüzde biri değerindeki para, (kopek) 2. Değersiz para.
kapudan	Osmanlı bahriyesinde kaptan paşadan sonra en yüksek rütbeli kimse
kârgir	Taş veya tuğladan yapılmış inşaat
karî	Kıraat eden okuyan okuyucu
karie	Kıraat eden, okuya. (kadın)
kaşr	Bir şeyin kabuğunu soyma
kebûd	Mavi, gök rengi.
kemiyet	1. Adet, miktar, sayı. 2. Bir şeyin adet, miktar, sayı olarak ifade dileyen durumu, nicelik, kantite.
kesb	1.Çalışıp çabalayarak elde etme, 2. Geçimini temin etmek için yapılan iş veya kullanılan alet
kesif	Yoğun, koyu, kalın
kesîr-ul-vukû	Çok ve sık vuku bulan
kesret	Çokluk, bolluk, fazlalık
ketmetmek	Gizlemek, saklamak
keyfiyet	Bir şeyin nasıl olduğu, hal, durum,vaziyet, nitelik
komiteci	Komitacı, komitaya mensup olan, eşkıya çetesi
koşun	Yan yana dizilmiş insanların meydana getirdiği dizi,
kubur	Bir çeşit tabanca
kuburluk	Tabanca kabı

kulağız	Kılavuz
kumpanya	1. Ticari ve sınaî maksatlı kuruluş, ortaklık, şirket (daha çok yabancı kuruluşlar için). 2. Takım, zümre, 3. Tiyatro topluluğu. 4. kafadarlar topluluğu.
kunt	Kalın, ağır, sağlam, dayanıklı.
kurs	Rota, yön, kurs, sürüm, tedavül
kurûn	Zamanlar, devirler, çağlar
kurûn-i âhire	İstanbul'un fethinden (1453) sonraki zaman (Yeni Çağ)
küşâd	Açılış, açma

L

lâalettayın	Gelişigüzel, ayırmaksızın, her ne ve her kim olursa
labis	Giyinmiş, elbiseli
lafza-i celâl	Allah kelimesi
lâhutî	Îlâhî, Rabbânî
lâkaydî	Kayıtsızlık, aldırışsızlık, ilgisizlik, lâkaydlık
lâl	Dilsiz
lâyenkatî	Durmadan, dinlenmeden, ara vermeden
lâzime	Yapılması lazım gelen şey, vecibe, vazife
lede-t-tahkîk	Tahkik olundukta
lerzân	Titrek, titreyen
leylî	Yatılı geceye ait, geceyle ilgili olan
lezgi	Bir Kafkas kavmi
libre	Yarım kiloluk ağırlık ölçüsü
lûtfen	Bir lutuf oarak, hoşlukla, tatlılıkla,

M

ma'suş	Zayıf
mâ-adâ	Başka, gayri, ayrıca.
maa-teessüf	Teessüfle, esef ederek, üzülererek belirteyim ki, yazık ki
madrub	Çarpılan
mâdûd	Sayıli, belli-belirli, sınırlı

mağmum	Gamlı, kederli, tasalı, üzgün
mahallât	Mahalleler
mâ-hasal	Hâsıl olan, meydana gelen, şey, netice.
mahlut	Başka şeyler karıştırılmış, karışık halde bulunan, saf olmayan, karışık
mahreç	1. Çıkma yeri, çıkılacak yer 2. ses ve harflerin ağızdan çıkış yeri, 3. dış Pazar, sürüm yeri
mahrem	Gizli, sır vasfı olan
mahsûsa	Mahsus, hususî
maîşet	1. Yaşama, yaşayış, geçim, dirlik 2. yaşamak, geçinmek için gerekli şey
makalât	Makaleler, sözler
makhur	Kahrolmuş, mağlup olmuş
makrûn	Kavuşmuş, ulaşmış, bitişmiş
malâmal	Dopdolu
malî	1. yüksek derin fikirler. Şerefler ululuklar.
mâlûl	İlletli, sakat, kötürüm, hasta
masruf	Sarf olunmuş, harcanmış
masûn	Saklanmış, korunmuş, korunan
matkub	Talep edileni istenilen, aranılan
matlub	Talep edilen, Aranılan, istenilen
mâyi	Akışkan madde, sıvı
mazarr	Geniş zaman, ortak, benzeyen
mazbut	Deftere geçilmiş
mazgal	Gözetlemeye ve ateş etmeye müsait tarzda içe doğru genişleyen bir şekilde yapılan kale, hisar, surdeliği
mazmun	Mâna, mefhum, kavram
me'lûf	Ülfet edinilmiş, alışılmış, alışmış, huy haline gelmiş
me'mul	Emel edinilen, umut olunan, umulan
me'nus	Alışılmış, ünsiyet olunmuş
me'yûs	Yeise düşmüş, ümîdi kesilmiş

mebde'	Evvel, başlangıç, prensip, ilk unsur
mebhut	Şaşa kalmış, şaşkın
mebnî	... den dolayı, ...den ötürü, sebebiyle
mebzûlen	Çok bol şekilde
mebzuliyet	Bolluk, çokluk
mebzül	Bol, gür, ucuz
meccâzat	Hakikatin gerçeğin zıttı
meccan	Parasız
meclûbiyet	Meclûb olma hali, tutkunluk.
mecruh	1. Yaralı, 2. İptal edilmiş.
medar	Dayanak noktası, sebep, vesile
medâr-ı maîşet	Geçim vasıtası
medhal	1. Duhul edilecek, girilecek yer, kapı.
medîd	Uzun süren, uzun zaman devam eden
medlûl	Delalet olunan, işaret edilen, gösterilen
medyun	Borçlu
meftun	1. Gönül vermiş, vurgun, müptela, düşkün, tutkun. 2. Şaşkınlık derecesinde beğenmiş, hayran ve şaşkın.
mehalik	Helak olacak yerler, tehlikeli yerler
mehasin	Hüsnler, güzellikler
mehleke	Helak olacak yer, tehlikeli yer
meîd	Uzun, uzun süren, uzun devam eden
mekkâr	Hilekâr, düzenbaz
mel'un	Lanete uğramış, lanetli, Allah'ın rahmetinden mahrum kalmış, kovulmuş; nefret edilen kimse.
melâl	Keder, hüznün, üzüntü, bıkkınlık, usanç
melbusat	Giyecekler, elbiseler
melhûz	Umulan, beklenen, hatıra gelen, düşünülen.
melûf	Alışmış, huy haline gelmiş, ünsiyet peyda etmiş, alışık
memâlik	Memleketler, ülkeler, eller, diyarlar
memurîn	Memurlar, devlet hizmetinde bulunan kimseler

menâkîb	Menkîbeler, destanlar
mensuc	Nescedilmiş, dokunmuş
mensucat	Dokunmuş şeyler, dokuma işleri, dokumalar
menşurî	Menşur şeklinde, prizma biçiminde olan
menzur	Nezrolunmuş, adanmış, vaat edilmiş
mer'	Adam erkek kişi,
merâkiz	Merkezler.
Merba'	İlkbaharda oturlan ev
merbut	Rapedilmiş, bağlanmış, bağlı
merbut	1. Rapedilmiş, bağlanmış. 2. Bitişik. 3. Ekli ilişik
merbutiyet	1. Merbut olma hali, bitişiklik, 2. İrtibat, bağlılık
mersa'	Gemilerin demirlediği yer
mesaha	Ölçme
meserret	Sevinç, şenlik
meshur	Sihirlenmiş, büyülenmiş.
mestur	Örtülü, örtülmüş, kapalı, perdeli, gizli
meş'um	Şeâmetli, uğursuz, kademsiz
meşhud	Müşahede olunan, gözle görülen
meşy	Yürüme
metanet	Dayanıklılık, metinlik
mevad	Madde
mevâzi'	Mevziler, yerler
mevâzîn	Teraziler, ölçü aletleri, ölçekler
Mevcelenmek	Dalga meydana getirmek, dalgalanmak.
mevhûbât	İhsanlar, bahşişler, bağışlar
mevkûfiyet	1. Mevkuf olma hali, mahpus olma hali. 2. Vakfolma. 3. Bağlı olma, bağlılık.
meyan	Ara, orta, aralık
mezâya	Meziyetler
miat	Yüzler hanesi, yüzler
mihânîk	Mekanik bilgisi

mihanikî	1. Mihanikle ilgili, mihanike ait. .2. Düşünerek değil, makine gibi alışkanlıkla yapılan hareket
mihman	Misafir
mirliva	1. Tuğgeneral, 2. Resmi olarak Osmanlı ordusunun bir parçası iken Atatürk'ün son rütbesi. 3. Osmanlı zamanında sancak beyi. 4. Osmanlılarda bugünkü tuğgeneral ile tüm general arasında bir rütbeğe eşdeğer rütbe ve bu rütbeyi taşıyan general.
mis	Güzel koku
mitralyöz	Makineli tüfek
mizan'ü-l-harâre	Isı ölçer
monolog	Tek kişilik oyun
mu'tad	Adet haline getirilmiş, adet, alışılmış şey
muâdil	1. Müsavi, denk 2. Eşdeğer
muâheze	Birinin davranışlarını beğenmeyerek çıkışma, azarlama, tariz ve tenkit, kınama
muahharan	Sonra olan, sonraki, sonra
muallak	1. Tâ'lik edilmiş, asılmış, asılı, 2. havada boşta duran, 3. sürüncemede kalmış
muattal	Âtıl halde bulunan, bırakılmış, terkedilmiş, metruk, işlemez, kullanılmaz, boş, işsiz.
muattar	Güzel kokulu, ıtırılı
muavenet	Yardım, birbirine yardım etme
muayyen	Tayin ve tespit edilmiş belli, belirli kararlaştırılan, sınırlanan, sınırlanmış
muazzib	Azap veren, eziyet eden
mubahat	İftihar etme, övünme
mucip	1. İcap eden, gereken. 2. Sebep olan, vesile teşkil eden.
mugayir	Uygun olmayan, başka türlü olan, farklı, zıt, muhalif
muğberr	Tozlu, tozlanmış, gücenmiş, küskün
muhâleset	Birbiriyle dostça geçinme, dostluk ve iyi muamele etme
muhalliye	Fiz. boşaltaç

muhan	Alçak, hain
muharebât	Muharebeler
muharrik	Tahrik eden, yakan
muhasara	Kuşatma
muhat	Etrafı kuşatılmış, sarılmış, çevrilmiş, ihata olunmuş,
muhatara	Tehlike, zarar, ziyan, korku
muhavere	İki kişilik konuşma
muhayyil	Hayal kuran
muhrik	Yakan, yakıcı, tesirli, müessir, dokunaklı
muhtasar	İhtisar edilmiş, kısaltılmış, hülasa edilmiş
muhterik	yanmış
mukadder	Takdir olunmuş, kıymeti biçilmiş,
mukadderât	1. Takdir olunmuş, kıymeti biçilmiş 2. alın yazısı
mukaddir	Takdir eden kıymet biçen
mukâleme	Konuşma, anlaşma
mukallidlik	taklitçilik
mukarenet	uygunluk
mukâvemet	1. Karşı koyma, karşı durma. 2. Bir cismin, eşyanın ağırlık, güç tatbiki vb. haller karşısında, ezilmeye, çökmeye veya kırılmaya karşı koyma kuvveti.
mûmâ-ileyhâ	İme edilen, adı geçen
munis	İnsandan kaçmayan, insana yakın, kanı sıcak, cana yakın
murassâ	Kıymetli taşlarla bezenmiş
musademe	Müsademe, iki grup arasında silahlı çatışma, vuruşma, çarpışma
musaffa	Saf, temiz
musavvir	Tasvir yapan, resim yapan, ressam
muslih	1. İslah eden, iyileştiren, düzelten 2. Arabuluculuk eden, uzlaştıran, barıştıran
muttali	Bilgi sahibi, haberdar, haber almış, vâkıf, bilgili
muttarid	Bir düziye, ittirad üzere, sıralı, muntazam, düzenli
muttarid	Bir düziye, ittirad üzere, sıralı, muntazam, düzenli

muvâfık	Uygun, münasip, yerinde, mutabık
muvakkat	Devamlı olmayan, belirli bir süre devam eden, süreksiz, geçici
muvakkaten	Geçici olarak, belirli bir süre içinde.
muvakkıf	Tevkif eden, durduran, alıkoyan
muvâsalat	Vasıl olma, ulaşma, yetişme, varma
muvazene	1.Mukayese 2. İki şeyin eşit olma hali, 3. Düşünce, tedbir
muzaaf	İki kat, iki misli, kat kat
muzahir	(müzahir) Zahir olan, arka, yardım eden
muzır	Zararlı, zarar veren
mübâdî	Meydana çıkararak, ortaya koyan
mübâhât	İftihar etme, övünme
mübâhis	Mübahese eden, bahse tutuşan.
mübâreze	Kavga, dövüşme, vuruşma
mübaşeret	Girişme, başlama
mübhem	Belirsiz, mahiyeti şüpheli, kapalı, vuzuhsuz, anlaşılmaz
mücellâ	Cilalanmış, cilalı, parlak, parlatılmış
mücelled	Ciltli, ciltlenmiş
mücessem	1. Tecessüm etmiş bulunan; en, boy ve derinliği olan.2. Vücutlu, gövdeli.
müctemian	Toplu şekilde, hep birlikte
müctenib	Çekinen, sakınan
müdahin	Dalkavuk
müdevver	1.Devredilmiş, 2.Çevrilmiş, 3. Daire şeklinde, yuvarlak küre şeklinde
müellim	Elem veren, kederlendiren, acıklı, hazin dokunaklı, feci
müesserat	Müesseseler, kuruluşlar, kurumlar
müeyyed	Kuvvetlendirilmiş, sağlam, doğrulanmış
müfrez	İfraz edilmiş, bir bütünden ayrılmış, bölünmüş, parsellenmiş
müfrit	İfraz derecesinde bulunan, ifrata varan, bir konuda, bir işte çok ileri giden itidalden uzaklaşan, aşırı
müfsid	Bozan, ifsad eden

mühellik	(mühlik) Helak eden, tehlikeli, korkunç, öldürücü
müheyyâ	Hazır, âmade
mühlik	Helak eden, öldüren, öldürücü.
mühmel	Önemsiz, manasız, dikakatsiz
mükâleme	Kelâm etme, konuşma, karşılıklı konuşma, söyleşme, müzakere
mükemmelen	Eksiksiz, kusursuz olarak
mülâtafa	Latife etme, şakalaşma.
mülazım	1. Medrese tahsilini tamamlayıp icazet alan kimse. 2. Âzâ namzedi. 3. En küçük zabıt (subay) rütbesi; teğmen.
mülevves	1. Kirletilmiş pislenmiş, kirli, 2. pis, murdar, 3. karışık, intizamsız, tartipsiz
mültefit	1. İltifat eden, ilgi gösterip iyi davranan. 2. Dikkate alan. 3. Dönüp bakan.
mümânaat	Menetme, alıkoyma
mümarese	Bir iş veya sanatta çalışarak ustalık kazanma, çalışıp alışma, maharet elde etme,
mümeyyiz	Bir dairede yazılan yazıları düzelten katip
mün'atıf	Sapan, bir tarafa doğru dönen, meyillenen, bir yana yönelen
münâferet	Nefret etme, birbirini sevmeme, sevişmeme, soğukluk
münâvebe	Nöbetleşme,
münbasit	1. Yaygın, genişleyen, 2. Keyifli
müncer	Nihayetlenen, sonuçlanan
müncezib	1. Cezp edilmiş, çekilmiş 2. Kapılmış, tutkun
mündefî	Defedilmiş, savulmuş, geçmiş
mündemiç	Bir şeyin içinde bulunan, saklı olan, giren, nüfuz eden, karışan
münderic	İndireceden, içinde bulunan, içinde bulunan maddeler
münezzeh	1. Muhtaç olmayan, 2. Arınmış, temiz, berî, salim, uzak
münhal	1. Boş, açık 2. Hallolunmuş, erimiş, çözülmüş, çözülebilir, eriyebilir
münşî	İnşa yazan, nesir yazan, kuvvetli yazar, inşası kuvvetli kimse.
müphem	Belirsiz, mahiyeti şüpheli, kapalı, vuzuhsuz, anlaşmaz

mürebî	Çocuk terbiyecisi, hususî muallim, özel öğretici
müreccah	Tercih edilen, daha çok beğenilen, üstün tutulan
mürettep	Tertip edilmiş, sıralanmış, düzenlenmiş
mürûr	1. Geçme, bir yandan girip öte yandan çıkma. 2. Geçip gitme, 3. Sona erme.
müsademe	İki grup arasında silahlı çatışma, vuruşma, çarpışma
müsâvâtsizlik	Eşitsizlik
müsellâh	Silahlanmış, silahlı.
müsel	Zincirleme, peş peşe, birbirine ekli olarak
müsemmâ	Tesmiye edilmiş, ad verilmiş, belirli, muayyen,
müsmir	Faydalı, karlı, verimli,
müstâcel	Acele olarak yapılması istenen, isticâl olunan, aceleli, acele
müstahsil	Hasıl eden, husule getiren, meydana çıkaran, yetiştiren, üreten
müstakbel	Gelecek zaman, istikbal
müstebid	Zulüm ve baskıda bulunan, keyfine göre davranan
müstefîd	İstifade eden, fayda elde eden, kazanan
müstensih	bir yazının kopyasını çıkaran
müş'ir	Gösteren, haber veren
müşâare	Karşılıklı olarak şiir söyleme, şiirle atışma
müşâbehet	Benzeyiş, benzeme
müşâbih	Benzeyen, benzer
müşarîk	Ortak, bir iş beraberliğinde bulunan, şerîk'ten
müşârünileyh	İşaret edilen, anılan, adı geçen, sözü edilen
müşeyyed	Yüksek, sağlam muhkem yapılmış, kunt yapı
mütârik	Karşılıklı terk eden, bırakan
mütearrız	Taarruz eden, saldıran, sataşan
mütebâkî	Geriye kalan, artan, küsur
müteceviz	Belli bir sınırı aşan, geçen
müteezzi	Eziyet çeken, sıkılan, incinen
mütehakkim	Hükmeden, hakimlik taslayan
mütehalif	Birbirine uymayan, zıt, olan, ayrılık gösteren, uyuşmaz

mütehammil	Tahammül eden, dayanan, çeken, dayanıklı
mütehassıl	Hasıl olan, meydana gelen
mütehassıl	Hasıl olan, meydana gelen, oluşan, üreyen
mütehasıs	1. İhtisası olan bir işin bir şubesini çok iyi bilen, uzman 2. Yalnız bir şeye ayrılmış, ayrı bir işte kullanılan
mütehassis	Hisli, duygulu, hassas, duygulanmış
mütehavvil	Tahavvül eden, değişen, başka bir hale dönmüş
mütehayyir	Hayret eden, hayrette kalan
müteheyyiç	Heyecanlanmış, coşmuş
mütekabil	Karşı karşıya olan, yüz yüze, karşı karşıya
mütekattı'	1. Bir düziye olmayan, kesik. 2. coğr.; fels. kesiklik
mütekellim	Tekellüm eden, söyleyen, konuşan
mütemâsil	Temasül eden, birbirine benzeyen
mütemayız	Temayüz eden, kendini ortaya koyan
mütemeddin	Temeddün etmiş, medenîleşmiş, ilerlemiş.
mütenasip	Aralarında belirli bir nispet bulunan, nispetli, orantılı, ölçülü, uyumlu
mütenebbih	Bir halden ötürü aklını başına toplayan, akıllanan, uyanan, ibret alan, uslanan.
müteneddin	Temeddün etmiş, medenileşmiş, ilerlemiş.
mütenevvia	Çeşitli konular ihtiva eden bölüm
mütereddit	Tereddüt eden, karar vermeyen, kararsız.
müteyakkız	Uyanık, gözü, açık, basiretli
mütttekâ	İttikâ edilecek, dayanılacak şey, koltuk değneği, dayanak
mütttekın	İyice bilen, bir şeyin bir türlü olmasına akli yatan
müvekkebin	yıldız
müvellid	Doğurtan, meydana getirten, meydana getiren
müverrih	Tarih yazan, tarihçi
müzeyyenât	zinetlendirilmiş, süslenmiş şeyler.

nafii	Menfaat sağlaya, faydalı, kârlı, yarar
nagâh	Vakitsiz, ansızın, birdenbire
nahif	Cılız, zayıf
nakıt	Bildiren , beyan eden, ifade eden, anlatan
nâle-kâr	İnleyen
nâmütenâhî	Sonu olmayan, nihayetsiz, hadsiz ve payansız
naşvünemace	Büyüme, boy atma, yetişme, gelişme
nazariye	Yalnızca aklî ve zihni esaslara dayandırılan fikir, ilmin ameli olmayan yönü, teori
nâzenin	Cilveli, oynal
nazır	Benzer
nazîm	1. sıra sıra, dizi dizi olan şey 2.18. asırdaki büyük şairlerimizden biri
nebeân	Pınar suyunun yerden kaynaması
necâbet	Aslı nesli temiz olma, asalet, soyluluk, güzel huyluluk
necât	Kurtulma, kurtuluş
necm	Yıldız, Sitare, ahter
nedim	Sohbet arkadaşı, dost
nefaset	Nefis olma hali, nefislik
nefiy	1. Sürgün, cezalandırarak başka bir yere gönderme 2. İnkâr etme, olumsuzlu
nehârî	Yatılı olmayan, gündüzlü
nehârî	Gündüzle ilgili, gündüzcü
nemâ	Artma, büyüme, uzama, çoğalma
nemçe	Osmanlıların Avusturya'ya verdikleri ad, Nemse
nerîm – nerîmân	pehlivan, yiğit
neş'et	Hasıl olma, oluşma, yetişme
neşaid	Şiirler, manzumeler
neşv ü nemâ	Yetişip büyüme, sürüp çıkma.
nevazişkar	Okşama
nevazişkâr	Okşayan

Nevmidi	Ümitsizlik
nezâfet	Temizlik, paklık.
nezâret	1. Bakma, görme, seyretme, 2. Manzara, 3. Bakanlık, nazırlık, 4. idare
niğâr	Resim
nihan	1. Gizli, saklı, 2. Görünmeyen, hazırda bulunmayan, kayıp
nikâh	Bakış, bakma, nazar
nikat	Nokta
nikel	Beyaz, gümüş renginde sert fakat kolay işlenebilir madenlerle çabuk birleşen kimyevi tesirlere karşı oldukça mukavemetli cilalanabilir maden
nisâr	Saçma, serpme
nişâne	İz, alâmet, belirti.
nizâr	Zayıf, arık, lâgar
nodul	Üvendirenin ucunda bulunan sivri demir.
nûşîn	Tatlı, lezzetli

Ö

örs	1. Üstünde demir ve benzeri madenler dövülen çelikten mamûl demirci âleti, 2. Kunduracıların ayakkabı sırasında çivi çakarken kullandıkları alet
------------	--

P

pâ-mâl	Ayak altında kalmış, çiğnenmiş
panorama	Yüksek bir yerden görülen umumî ve geniş manzara; umumî manzara, toplu görünüş.
paratoner	Binaları yıldırım tesirinden korumak maksadıyla yapıların üstüne dikilen ve bir ucu toprağa bağlanan cihaz, yıldırımkıran, siperisaika
pâyân	Son, nihayet, âhir
penâh	1.Sığınılacak yer, sığınak, melce 2.sığınma, 3. Hâmi

per	Kanat, yelek, kuş kanadının büyük tüyleri
Perdaz	Düzenleyen, tertipleyen.
perverî	Besleyicilik, büyütücülük, terbiye
pîr	Yaşlı, ihtiyar
pösteki	Post, koyun veya keçi postu
pür	1.Dolu, 2. çok fazla. 3. sahip, malik

R

ra'se-dâr	Titreyen, ürken
rabıt	Bağlama, bitleştirme
rakkas	1.Rakseden, oynayan, danseden, dansör, 2.Saatlerin hareketini düzenleyen uzun ağırlıklı, sağ-sol istikametinde salınan parça
rebâb	Gövdesi Hindistan cevizi kabuğundan yapılmış bir çeşit kemançe
refik	Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş
rehâ-kâr	Kurtarıcı.
rehgüzar	Yol geçen yer, geçit, ayakaltı.
rengin	Renkli, parlak, güzel, latif
revâbit	Râbitalar, bağlar, ilgiler
revâbit	Rabitalar, bağlar, ilgiler
revak (rûvak)	Üstü örtülü, önü açık yer, kemer altı, saçak
revnak	Parlaklık, güzellik, tazelik.
revolver	Seri ateşli toplu tabanca.
ric'at (ricat)	Geri dönme, çekilme, kaçarak, bozularak geri çekilme, vaz geçme
ridâ	Örtü
rifâi	Rifai tarikatına mensup olanlar
rîşe	Saçak, püskül
riyaz	Ravzalar, bahçeler,
riyaziyât	Matematik.

S

sa'b-ül-mürûr	Geçilmesi güç olan
sa'y (say)	Çalışma, gayret etme, çabalama
Sabavet	Çocukluk, çocukluk çağı.
sâbık	Geçmiş, geçen, olmuş, önce önceki, evvelki
sabûr	Çok sabırlı
safvet	Saflık, halislik
sahâbet	Sahiplenme, benimseme, koruma, himaye etme, tutma, kayırma
sahih	Yalan olmayan, gerçek, doğru, hakikat
sâik	1. Sevmeden, gönderen. 2. Âmil. 3. Sebep, sebep olan.
sâika	1. Sevmeden, götüren, sürükleyen sebep. 2. yıldırım.
sath	1. Ev damı. 2. Bir şeyin dış tarafı. 3. Üstten görünen kısım. 4. Yüzey.
savlet	Atılma, saldırma, hücum
sâyedâr	Gölgeli, hami
sayf	Yaz mevsimi
sayha	Bağırma, nara atma
sayyad	Avcı
sebû	Şarap testisi
sebzîn	Yeşil renkli, rengi yeşil
sefâret	Elçilik, sefirlik
senevî	Senelik, yıllık
serefrâz	Başı yükselten, başta gelen, seçkin, mümtaz
serencam	1. Son akıbet, bir işin sonu, 2. Baştan geçen hal, macera
ser-gerdân	Başı dönmüş olan; sersem, şaşkın
serlevha	Bir levha, yazı veya kitabın başına yazılan yazı, başlık
sermest	Sarhoş, kendinden geçmiş baygın
serpuş	Baş giyeceği, başlık
serseriyâne	Serserice.
setr	Örtme, kapama, gizleme

sevâhil	Sahiller, kıyılar
sevr	Öküz, boğa
seza	Münasip, uygun, yaraşır
sığa	Kapasite
sıklet	Ağılık
sırma	Altın yıldızlı ve ya yıldızsız ince gümüş tel
sırnaşık	Rahatsızlık verdiği aldırmandan isteğine devam eden
sıyânet	Muhafaza etme, koruma, saklama, himaye
sia	Genişlik, bolluk, takat, güç
sigâ	Fiil çekiminde meydana gelen, hal, kip.
sim	Gümüş, gümüş taklidi sırma veya maden
sin	Yaş
siperisaika	Yıldırımlik, yıldırımkıran, parotoner
sitâre	Örtünülecek, perdenecek şey
sone	Batı şiirinde ikisi dört, ikisi üçer mısralı dört kıtadan meydana gelen bir şiir türü.
sufûf	Sıralar, dizeler
suizan	Kötü zan, şüphe.
susak	Tahta su kabı, su kabağında yapılmış su kabı
sûzân	Yakan, yakıcı
sübek	Beşik çocuklarının idrarını oturağa akıtmaya yarayan boru veya şişe

Ş

şahâb	1. Alev, ateş parçası, 2. Kayan Yıldız.
şâhika	Doruk, zirve
şâhrah	1. Büyük cadde, ana cadde. 2. Doğru yol.
şamdan	Üzerine mum dikilen alet
şatır	Şetaretili, şen, neşeli
şayan	Uygun, yakışır, münasip, lâyıf
şeâmet	Uğursuzluk,

şebab	Gençlik
şebah	Benzer, benzeyiş
şerâre	Kıvılcım
şermende	Utangaç
şetâret	Şenlik, şuhluk, neşe, keyif
şevket	Azamet, büyüklük, ululuk, haşmet
şiar	Nişan, eser, alamet
şihâb	1. Kıvılcım, 2. Akan yıldız, 3. Erkek adı (Arapçada cesur, yürekli kimse)
şita	Kış mevsimi
şitab	Acele, çabukluk, sürat
şitabân	Acele eden,
şose	Kırma taş ve kum kullanılarak yapılmış yol.
şuâat	Şualar (ışın)
şuûn	İşler, yeni çıkan işler, hadiseler
şükûfe	Çiçek
şükûfe-zar	Çiçek bahçesi
şüreka	Ortaklar, şirketler

T

ta'dâd	Sayma, sayı, birer birer sayıp dökme
ta'lik	1. Asma, asılma, 2. bir şeye bağlı gösterme 3. geciktirme
ta'yîb	ayıplama
taabbüd	İbadet etme, kulluk etme, tapma, tapınma
taaccüp	Acayip karşılama, şaşma, hayret etme
taammüm	Umumileşme, yaygınlaşma
taarruz	1. ilişme, sataşma, takılma 2. düşmana saldırma
tab'	1. yaratılış, tabiat 2. Baskı
tabahat	Aşçılık sanatı, aşçılık mesleği
tabakat-ül-arz	jeoloji
tabâyî	Tabiatlar, huylar, mizaçlar

tabîyye	1. Tabiat bilgisi. 2. natüralizm.
tagannî	Makamla okuma, şarkı söyleme
tağyir	Değiştirme, başkalaşma, bozma
tahakkuk	1. gerçekleşme, olma, meydana gelme. 2. kesinleşme
taharriyât	Aramalar, araştırmalar.
tahassüs	Hislenme, duygulanma
tahattur	Hatırlama, hatıra getirme
tahavvül	Halden hale geçme, hal değiştirme, değişme, dönüşme
tahdîd	Hudut tayin etme, sınır çizme
tahlisiye	Can kurtarma, deniz kazasına uğrayanların kurtarılması.
tahrik	1. Hareket ettirme. 2. Teşvik etme. 3. Kışkırtma.
tahrir	1. Yazma, yazı 2. Eser meydana getirme
tahris	Hırslandırma, hırslandırılma
tahrîz	Kışkırtma, kışkırtılma.
tahtında	Altında
taksîr	1. Kısaltma, 2. Hac sırasında saçları kısaltma, 3. Bir işi noksan yapma
tâlî	1. Arkadan gelen, 2. İkinci kısım
tâlibat	Kız talebeler
tama'kâr	1. Aç gözlü, 2. Cimri, tamahkâr
tanzim	Nizama koyma, düzenleme, tertipleme. 2. Düzeltme, ıslah etme.
taraka	Patlamalı gürültü, büyük gürültü
tarassud	Dikkatle bakma, gözle takip etme, gözleme, gözetleme
taravet	Körpelik, tazelik
tard	Koğma, sürme, uzaklaştırma, vazifeden mektepten uzaklaştırma
tarh	1. Bir sayıdan diğerini çıkarma. 2. Belli bir şekil ve ölçü dahilinde yapılan düzenleme. 3. Kurma yapma. 4. Tezhip nakışlarının süslenmesi
tarhiyat	Vergi hukukunda kullanılan kavramlardan biri. Verginin tarh edilmesi yani hesaplanması anlamına gelir.

tarîk	Yol
tarraka (taraka)	Patlamalı gürültü, büyük gürültü
tashih	Yanlış giderme, yanlışın yerine doğrusunu koyma.
tayy	Üzerinden geçme, atlama
tazyîk	1. Sıkıştırma, basınç 2. Zorlama, baskı
te'bid	Ebedileştirme, sonsuzlaştırma
teb'it	Kovma, sürme, uzaklaşma
tebcil	Saygı gösterme, yüceltme, ululama.
tebdilat	Değiştirmeler, değiştirilmeler
tebeddül	Değişme, başka şekil alma
tebeddülât	Değişiklikler; değişiklik
teberruat	Bağışlar, bağışlamalar
tecârib	Tecrübeler, deneme ve deneyişler
teceddüd	Yeni hale gelme, yenileşme, yenilik
tecessüs	1. Merak, 2. İç yüzünü araştırma, araştırma merakı
tedarikat	Tedarikler, hazırlıklar
tedhiş	Korku uyandırma, yıldırma, dehşete düşürme, terör.
tedhîş	Dehşet verme, dehşete düşürme, korkutma
tehhül	Evlenme
tehhür	Gecikme.
teessür	Kederli ve üzüntülü olarak hislenme, içlenme,
tefessüh	Çürüyüp dağılma, bozulma, kokuşma
tefevvuk	Faik olma, üstün olma, üstünlük
tefrik	Ayırma, ayrı tutmas
tefrika	1) Ayrılma, 2) bozuşma, 3) Gazete ve dergilerde kısım kısım çıkarılan uzun yazı
tefriş	Serme, yayma, döşeme
teganni	şarkı söyleme, makamla okuma, zenginleşme
tehevür	Öfkelenme, köpürme
tehvin	Ehvenleştirme, kolaylaştırma, kolaylaştırılma, hafifletme
tekdir	Azarlama, darılma, çıkışma, zılgıt

tekessür	Artma, çoğalma
tekke	2. Dayanılacak, karar kılınacak yer. 2. tarikat mensuplarının toplanma, âyin, zikir yeri. 3. esrar içilen yer.
teksir	Çoğaltma
tekye	Tekke
telebbüs	Giyinme, giyme.
temellük	Mülk edinme, sahip olma, malik olma.
temellük	Mülk edinme, kendine mal etme, sahip olma.
temlik	1. Mülk sahibi etme, mülk olarak verme. 2. Bir hakkın başka bir kişiye geçirilmesi.
tenemmüv	Gelişip, büyüme
tenevvür	Nurlanma, aydınlanma
tenezzüh	Eğlenmek kaydıyla yapılan gezinti
tenk	Sıkıntılı (şey, yer)
tensib	Münasip görme, uygun bulma
tensîkat	düzenleme
tentene	Dantel, oya
tenvir	Işıklandırma, aydınlatma
tenzil	Aşağılatma, indirme, düşürme. 2. Çıkarma.
terkib	1. Birkaç şeyin birleşerek meydana getirdikleri yeni şey, sentez, birleşim. 2. Bu şekide yeni bir şey meydana getirme. 3. Tamlama, takım.
terkîm	Saygı gösterme, yüceltme, ululama
tersim	Resmini yapma, şeklini çizme
tervic	1.Revaç verme, değerini arttırma, 2.kabul etme, 3. yaptırma, yaptırma
terviç	Revaç verme, kabul etme, destekleme
tesadüm	Çarpışma, vuruşma
teshil	Kolay hale getirme
teshilât	Kolaylıklar,
teshir	1. Sihirlenme, büyüleme, 2. cezp etme, kendine bağlama

tesmîm	Zehirlenme
tesmiye	İsimlendirme, ad koyma.
teşdid	Kuvvetlendirme, sağlamlaştırma
teşkil	Meydana getirme, bir şeye şekil suret verme
tetebbu	Etraflıca araştırma ve inceleme
tetevüc	Tac giyme, hükümdar olma
tetkik	1.İncleme. 2. Ufalama.
tevahhuş	Ürkme, korkma, çekinme
tevcîh	1.Belli bir yöne döndürme, çevirme, 2. Dönme, 3. Bir kimseye 4. Rutbe ve memnuniyet verme hitap etme
tevekkül	İşi Allah'a bırakıp kadere razı olma
tevkif	1.Durdurma, alıkoyma. 2. cezâî tahkîkat sırasında zanlının mahkeme kararına kadar geçici olarak hapsedilmesi, tutuklama.
tevlîd	1.Doğurma. 2. Doğurtma, ebelik etme.3. Sebep olma
tevsi	Genişletme, bollaştırma, yayma
tevsim	Adlandırma, isimlendirme
tevzi	Dağıtma, bölüp parçalara ayırma
tezayüd	1. Sıkışma, 2. Çoğalma, ziyadeleşme
tezeyyün	Süslenme.
tezkere	1. Resmi izin kağıdı 2. Bir dalda yetişmiş kişilerin hayatları ve eserleri hakkında bilgi veren eser, hal tercümesi kitabı
tezyid	Ziyadeleştirme, çoğalma, artırma.
tıfiliyyet	Çocuk sapaklığı, küçük çocuk halinde kalma.
tirendazlık	Okçuluk.
tonguz (tonkuz)	Donuk hale gelmiş.
tuhfe	Hediye, hediyelik.
tûl	Uzunluk.
U	
ufkî	Ufka paralel durumda bulunan
uhuvvet	Kardeşlik.
ulûm	İlimler.

umûr	1. emirler 2. İşler, vazifeler 3. Mühim işler.
ur	Tabii olmayan yumru.
urup	Arşın sekizde biri.

Ü

ümerâ	1. Emiler, beyler, kumandanlar 2. Amirler, 3. Binbaşından paşaya kadar üst rütbeli zâbitler (subaylar).
üryan	Çıplak.

V

vadi	1- İki dağ arasında kalan çukurca arazi, 2- yol, usül, tarz, minval.
Vâfi	1. Sözünde duran, ahde vefa eden. 2. kifayetli, tam, yeterli.
vakar	Ağırbaşlılık, haysiyetini koruma, temkin. 2. Sabır. 3. Heybet.
vâkıâ	Gerçek, gerçi, her ne kadar.
vâlid	Baba.
vârid	Vürüd eden, gelen, ulaşan.
varyete	Çeşitli ve farklı numaralardan meydana gelen gösteri
vasi	Engin, geniş
vaz'	1. Koyma, atma 2. Belirtme, 3. Tâyin etme, 4. Duruş, tavır
vazıh	Açık
vechile	Böyle, bu şekilde, tarzda
veleh	Kederden gelen şaşkınlık, sersemlik
velosipet	(velospit) Bisiklet
vukuf	Anlama, bilme, haberli olma, bir halde bulunma
vürûd	Gelme, varma, yetişme, ulaşma

Y

yâd	Yabancı, garip, el
yakîn	Şüpheden kurtulmuş, doğru, sağlam ve kesin bilgi
yed	1. El, 2. Kuvvet, kudret 3. Yardım
yektâ	1. Tek, yalnız. 2. Eşsiz, benzersiz.

**yevmen fe
yevmen** Günden güne, gittikçe

Z

zabîtân	Zabitler (subaylar)
zadegân	Asiller, soylular
zağlı	Keskin
zair	Ziyaretçi
zalâl	Gölge eden, gölgesi olan
zayâ'	Elden çıkma, yok olma
zehâb	Bir fikre veya zanna kapılma, sahip olma; zan
zekâvet	Zekâ, çabuk anlama ve kavrama kabiliyeti
zekâvetlik	Zekâ, çabuk anlama ve kavrama kabiliyeti
zelâzil	Deprem, sarsıntı, zelzele
zembil	Hasırdan örülerek yapılan kulplu torba
zıl	gölge
zıl (zill)	Keder, mec. Koruma, sahip çıkma
zılâle	Gölgelik
zımında	Dolayısıyla, sebebiyle, hakkında
zuafa	Zayıflar
zül	Alçalma, zillet
zümrürüd	1. Zümrüt 2. Pek yeşil
zümrürüdîn	Zümrüt gibi, zümrüt renginde, yemyeşil

طَلَبَةُ دَفْتَرِكُرْ

برنجی سنہ

نومبر - ۲۴

۱۳۳۲

نیم سنہ
۱۰ - نیا سنہ
۱۳۳۰

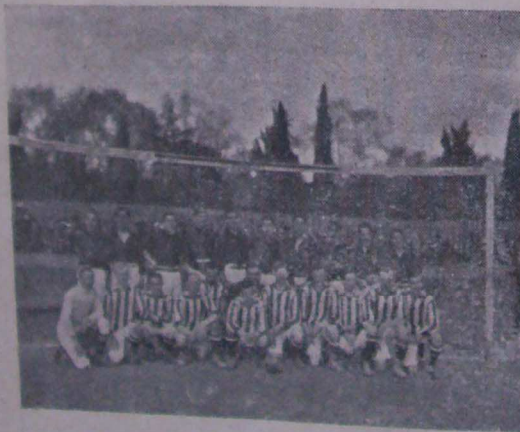
ازبک بصرہ کونزہ برہم پفار .

رائسی ۲۰ بارہ

رائسی ۲۰ بارہ

رومانیائی مسافر لرمزله غلطہ سرائیلیر ... فوٹو: ج. ع

یونسغده کی یازیلر

بر طلبہ مجموعہ سی . . . . . دفتر
مکتبیلر آراسنده . . . . . محمد امین
مسافر پرورلک . . . . . معلم ع . ممدوح
یازیلر (منظوم) . . . . . سعاد فاخر
سرای ایچی یازیلر . . . . . حسین راغب
ایونجناق طیارہ ناصل یازیلر ؟ . . . . . ا. ناقل
أسارت خاطرہ لرندن . . . . . معلم وحی
کشفانک مخطرہ سی . . . . . م . ب
باشلر عرک اوزرنده کی ده کیز . . . . . ش . ر
۵۴۰ غروش مکافاتلی مسابقہ صر . . . . . دفتر
سوالریمز . مکافاتلر . قونوشمارلر وسائره . . . . .

طلبہ دفترنک آونہ سی
(۲۰) نسخہ اعتباریلہ (۱۰) غروشدرہ
اجنبی مملکتلرینہ (۱۵) غروشدرہ

مطبعہ خیرہ
وکانرسی

مراجعت محلی | جفال اوغلنده |
۳۰ نومبرولی دائرہ

تجشبه
خبرنامه - ۲۰
۱۳۲۹

طَلَبَةُ دَفْتَرِ

برنجی سنه
نومرو - ۳
۱۳۳۱

۲۰
پارا

۲۰
پارا

ماضی حضورنده آتی

داو عاطفه !	دفتَر	فن صحیفه‌لری	معلم م . شناسی
مصاحبه صیبه	دفتَر	طلبه یازمسی	طلبه
دوه قوشی	معلم هارون الرشید	برفقیرک سوزی	ما سالجی
ماضی حضورنده آتی	معلم عبدالفیاض توفیق	سیاحت	معلم سراج‌الدین

رسملر ، آل ایشلری علاوهسی ، مسابقه و مکاتبلر ، بکی ائولر .

مطبعة خیره و شرکاسی

آل ایشلری علاوهسی ایسته‌ییکیز ...

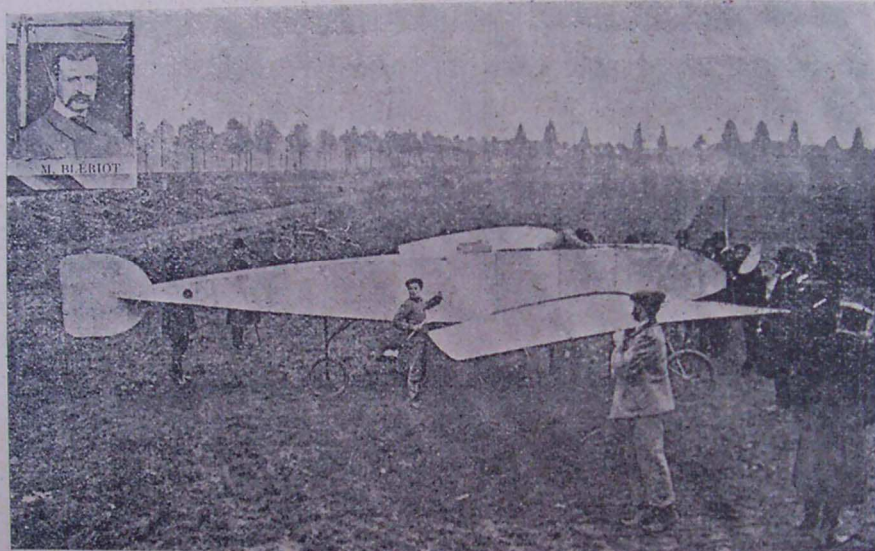
پنجشنبه
شماره ۴ -
۱۳۲۹

طَلَبَةُ دَفْتَرِكُمْز

خالد

برنجی سنه
نومبر - ۴
۱۳۳۱

از نه بسره کونده بره پیغمبار

۲۰
پارا

۲۰
پارا

آرئن انساندره اوجیپور!

رؤیاده بر مکتب	دفتر
عملی اخلاق	ع . ممدوح
بن و طبیعت	عثمان فخری
معبد انتقام	معلم عبدالفیاض توفیق
ذره لر آراسنده	معلم م . شناسی
قاشیقدن سوزکج	دفتر
طلبه یازیبی	طلبه
انسانلر اوجیپور !	معلم هارون الرشید
رسملر ، آل ایشلری علاوه سی . مسابقه و مکافاتلر ، بکی اثرلر . . .	

مطبعة خیریه و شرکاسی

آل ایشلری علاوه سی ایسته ییگز . . .

بشمب
اگستوس - ۱
۱۳۲۹

طَلَبَه دَفْتَرِکَر

خاله

برنجی سنه
نومرد - ۶
۱۳۳۱

دفتر
أنیس بهیج
معلم عبدالقیاض توفیق
معلم اسماعیل حقی
معلم علی علوی
معلم شناسی
طلبه

قاضی کوی نمونه مکتبک توزیع مکافاتی
خریطه قارشیننده (شعر)
مکتبه ناصل باشلاندریم ؟
صنایع مکتبی طلبه سنه
آنا (شعر)
ذره دن جسملره
طلبه یازیسی

مسابقه لر ، مکافاتلر ، یکی اثرلر و سائره ....

مطبعة خیریه و شرکاتی

۲۰ پارا

برجی سنہ
نومبر - ۱۴
۱۳۳۲

طلبہ دفتر کار

خالہ

نشرین نامی - ۲۱
۱۳۲۹

دائری ۲۰ پارہ اورہ بس کومہ برہیقار . سنہ لکھی ۱۰ اغر و شمر

«اونوت فلاکت شخصیه کث مسببہ فقط حقایق عفو ایتہ والدہ ک وطنہ»

چالشمق صنعتی . . . . . عبدالفیاض توفیق
مستقبل والدہ . . . . . معلم کنعان کالی
عثمانی شعرینک فاتحہ سی . . . . . ناجی صغیر
طاغیر چو جوغی . . . . . ج . ج
اور تافلوق . . . . . احمد جواد
تورکجه محبتی . . . . . حسین راغب
اندلس ماصالی . . . . . خواجہ دانا
کوزلکلی بابانک معرفتاری . . . . . چیراغی
معلومات متنوعه - مکافاتلر - طلبہ یازیمی - یگی اثرلر وسائرہ . . . . .

ÖZGEÇMİŞ

Hüseyin KÜÇÜK, 1977 yılında Trabzon'un Arsin ilçesi, Çiçekli Köyü'nde doğdu. İlköğrenimini kendi köyünde, ortaöğrenimini Trabzon'un Araklı İlçesi, Araklı İmam Hatip Lisesinde tamamladı. 2002 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu ve aynı yıl İstanbul'da Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Hekimbaşı İlköğretim Okulunda Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. Sakarya Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde söz konusu bu tezi hazırladı. Evli ve bir çocuk babasıdır.

